ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\A\Asimov Isaac - Nadace 06 - Nadace na hranicích.pdb

**PDB Name:** Asimov Issac - Nadace 06
**Creator ID:** REAd
**PDB Type:** TEXt
**Version:** 0
**Unique ID Seed:** 0
**Creation Date:** 10.8.2006
**Modification Date:** 10.8.2006
**Last Backup Date:** 1.1.1970
**Modification Number:** 0

---

Isaac Asimov

Nadace na hranicích

---

PROLOG

První Galaktická Říše prožívala svůj pád. Proces jejího hroucení a rozkladu trval celá staletí a tuto skutečnost si plně uvědomoval jediný člověk.

Byl to Hari Seldon, poslední velký vědec První říše, a právě on pozvedl k dokonalosti psychohistorii - vědu o lidském chování převedeném do podoby matematických rovnic.

Konání jednotlivé lidské bytosti je něčím nepředvídatelným, ovšem reakce lidských davů, jak Seldon zjistil, bylo možné podrobit statistickému zpracování. Čím větší dav, tím větší přesnosti bylo možné dosáhnout. A početnost lidských mas, se kterými Seldon pracoval, se rovnala počtu obyvatel všech miliónů obydlených světů Galaxie.

Vlastní rovnice Seldonovi prozradily, že pokud bude všemu ponechán volný průběh, Říši čeká pád. A než se z trosek pozvedne Druhá říše, uplyne třicet tisíc let naplněných lidskou bídou a utrpením.

A přece, kdyby bylo možné upravit některé z existujících podmínek, toto Bezvládí mohlo být zkráceno na jediné tisíciletí - na pouhý jeden tisíc let.

S tímto úmyslem Seldon založil dvě kolonie vědců, které nazval "Nadace". Zcela záměrně je založil na "opačných koncích Galaxie".

První Nadace, zaměřená na fyzikální vědu, byla založena zcela na očích veřejnosti. Existence jejího protějšku, Druhé Nadace, světa psychohistoriků a vědců "mentaliků", byla zahalena mlčením.

Trilogie Nadace

vypráví příběh prvních čtyř staletí Bezvládí.

První Nadace (obecně známá prostě jako "Nadace", protože o existenci žádné jiné prakticky nikdo nevěděl) začínala jako malé společenství ztracené v prázdnotě Vnější galaktické Periférie. Pravidelně musela čelit krizím, při kterých se vždycky ocitla v sevření proměnlivých mezilidských vztahů a sociálních a ekonomických tendencí své doby. Volnost pohybu měla jen v jednom určitém směru, a pokud se tou cesta vydala, objevila se před ní nová perspektiva vývoje. To všechno naplánoval Hari Seldon, který už dávno nebyl naživu.

První Nadace, díky své pokročilé vědě, ovládla okolní planety, které zatím poklesly na úroveň barbarství. Musela se utkat s anarchistickými vojenskými veliteli, kteří se odtrhli od zanikající Říše - a porazila je. Musela se utkat s pozůstatkem Říše samé za vlády jejího posledního silného Císaře a jejího posledního silného Generála - a porazila ho.

Zdálo se, že Seldonův plán probíhá zcela hladce, že nic nezabrání tomu, aby Druhá říše byla založena v pravý čas, a že ničivé následky přechodného období budou omezeny na minimum.

Ale psychohistorie je věda statistická. Vždycky existuje nevelká pravděpodobnost, že něco nevyjde, a to se také stalo. Něco, s čím Hari Seldon nemohl předem počítat. Najednou se objevil člověk zvaný Mezek. Měl duševní schopnosti, jaké byly pro okolní Galaxii čímsi neznámým. Dokázal přetvářet lidské emoce a formovat myšlení lidí tak, že se z jeho nejzarytějších odpůrců stávali jeho oddaní služebníci. Žádné vojsko ho nemohlo - a také nedokázalo - porazit.

Nastal pád První Nadace a zdálo se, že Seldonův plán leží v troskách.

Zbývala ještě tajemná Druhá Nadace, kterou náhlé objevení Mezka zastihlo nepřipravenou, ale která teď pomalu chystala protiúder.

Významnou roli při její obraně hrála skutečnost, že nikdo neznal její polohu. Mezek ji hledal proto, aby mohl beze zbytku ovládnout Galaxii. Skupinka věrných z pozůstatku První Nadace ji hledala, aby od ní získala pomoc.

Nikdo z nich ji ovšem nenašel. Mezkovi v tom nejprve dokázala zabránit Bayta Darellová, což Druhé Nadaci poskytlo dost času k přípravě účinných, opatření, jimiž měl být Mezek zneškodněn nadobro.

Druhá Nadace se pomalu chystala obnovit Seldonův plán.

Ale její utajení v jistém smyslu pominulo. První Nadace sice o existenci Druhé věděla, ale netoužila po

budoucnosti prožívané pod dohledem mentaliků. První Nadace vynikala fyzickou silou a postavení Druhé Nadace komplikovala nejen tato skutečnost, ale i to, že měla před sebou dvojí úkol musela zastavit první Nadaci a znovu získat svou anonymitu.

To se Druhé Nadaci podařilo pod vedením Preema Palvera, největšího z jejích Prvních Mluvčích. První Nadace směla nabýt zdání vlastní převahy, zdání vítězství nad Druhou Nadací, a v Galaxii si získávala stále silnější pozici, aniž vůbec tušila, že Druhá Nadace pořád existuje.

Od založení První Nadace právě uplynulo čtyři sta devadesát osm let. Ocitá se na vrcholu moci, ale přesto se najde jeden člověk, který nedá na to, jak se věci na první pohled jeví...

## Kapitola první

## RADNÍ

1.

"Já tomu samozřejmě nevěřím," prohlásil Golan Trevize, který stál na širokých schodech Seldonovy síně a hleděl dolů na město, třpytící se ve slunečním svitu.

Terminus byl mírnou planetou, kde bylo více vody než pevniny.

Zavedení řízeného počasí ho změnilo v planetu ještě příjemnější, a jak si Trevize nejednou pomyslel, o to méně zajímavou.

"Já tomu vůbec nevěřím," opakoval a usmál se. Z mladistvé tváře mu zasvítily pravidelné zuby.

Jeho společník a rovněž Radní, Munn Li Compor, který navzdory terminské tradici přijal i druhé jméno, nervózně zavrtěl hlavou.

"Čemu nevěříš? Že jsme zachránili město?"

"Ale ne, tomu věřím. To jsme přece zachránili. A Seldon říkal, že to uděláme, a říkal, že to tak bude správné, a přitom to všechno věděl před pěti sty lety."

Compor ztišil hlas: "Podívej se, mně nevadí, když tak mluvíš se mnou, protože já to beru jenom jako řeči, ale když to budeš vykřikovat na veřejnosti, uslyší to jiní a já bych vážně nechtěl stát vedle tebe, až uhodí blesk. Nejsem si moc jistý, jak přesně by zasáhl cíl."

S Trevizovým úsměvem to ani nehnulo. "Co je špatného na tom když řeknu, že město je zachráněno? A že jsme to dokázali bez boje?"

"Nebylo s kým bojovat," odpověděl Compor. Vlasy měl žluté jako sláma, oči nebesky modré a stále odolával nutkání tyto nemoderní barvy změnit.

"Compore, ty jsi snad nikdy neslyšel o občanské válce?" Trevize byl vysoký, černé vlasy měl mírně zvlněné a jeho zvykem bylo chodit s palci zavěšenými do šerpy z měkké tkaniny, bez které neudělal ani krok.

"Občanská válka kvůli umístění hlavního města ?"

"Ta věc stačila k tomu, aby vznikla Seldonova krize. Zničila Hannisovu politickou kariéru. Tebe i mne při minulých volbách přivedla do Rady a výsledek závisel..." Pomalu kýval rukou dopředu a dozadu jako ručička vah, než se ustálí v rovnovážné poloze.

Zastavil se na schodech a nevšímal si ostatních členů vlády, zástupců sdělovacích prostředků ani typických příslušníků lepší společnosti, kteří podvodně získali pozvání, aby se stali svědky Seldonova návratu - nebo alespoň návratu jeho obrazu.

Všichni kráčeli ze schodů, bavili se, smáli, nadšeně jásali nad tím, že je všechno v nejlepším pořádku, a hřáli se na výsluní Seldonovy přízně.

Trevize zůstal klidně stát a nechal vířící dav projít kolem. Compor, který popošel o dva schody níž, se zastavil - jako by se mezi nimi natáhla neviditelná šňůra. "Ty nejdeš?"

"Není proč spěchat. Schůze Rady stejně nezačne, dokud Starostka Brannoová nezhodnotí situaci tím svým nezáživným způsobem, kdy z ní všechno leze jak z chlupaté deky. Ne, nijak zvlášť netoužím po tom, abych protrpěl další těžkopádný projev. Jen se podívej na město!"

"Vidím. Je stejné jako včera."

"Jistě, ale viděl jsi je před pěti sty lety, kdy bylo založeno?"

"Před čtyřmi sty devadesáti osmi," opravil ho automaticky Compor. "Ode dneška za dva roky se bude slavit půl tisíciletí a Starostka Brannoová bude pořád ve své funkci, pokud se něco nestane.

Je to málo pravděpodobné, ale můžeme aspoň doufat!"

"Doufejme," řekl chladně Trevize. "Ale jak vypadalo před pěti sty lety, kdy bylo založeno? Jedno město! Jedno malé město, obývané skupinou lidí připravujících Encyklopedii, která nebyla nikdy dokončena!"

"Ovšemže byla dokončena."

"To myslíš naši dnešní Galaktickou encyklopedii? Ta současná není ta, na které pracovali. Naše je uložena v počítači a denně se reviduje.

Viděl jsi vůbec ten nedokončený originál?"

"Myslíš v Hardinově muzeu?"

"V Muzeu počátků, věnovaném památce Salvora Hardina. Používej laskavě celý název, když si tak potrpíš na přesné údaje. Tak viděl jsi ho?"

"Ne. To bych měl?"

"Nestojí to za to. Ale přesto - jednou tady zkrátka byli. Skupina Encyklopedistů vytvářející jádro města jednoho malého města ve světě, který trpěl naprostým nedostatkem kovů a který obíhal kolem slunce odříznutého od ostatní Galaxie na jejím okraji, docela na okraji.

A dnes, o pět set let později, jsme vlastně světem, který má své vlastní periférie. Celé je to tu jeden velký park a kovu můžeme mít, kolik chceme. Jsme v centru veškerého dění!"

"Ne tak úplně," skočil mu do řeči Compor. "Dosud kroužíme kolem slunce odříznutého od ostatní Galaxie. A stále docela na okraji Galaxie."

"Ale ne, to říkáš bez přemýšlení. V téhle malé Seldonově krizi vlastně nešlo o nic jiného. My jsme něco víc než sám svět Terminus.

My jsme Nadace, která vysílá svá tykadla do celé Galaxie a ze svého místa na samém okraji Galaxii vládne. A to je možné proto, že nejsme v izolaci. Snad jen svou polohou, a to není podstatné."

"No dobře, já to uznávám." Compor, kterého to zjevně zajímalo, udělal další krok směrem dolů. Neviditelná šňůra mezi nimi se ještě víc prodloužila.

Trevize napřáhl ruku, jako by chtěl svého společníka znovu vytáhnout do schodů. "Compore, ty snad nechápeš, co to znamená?

Stala se taková ohromná změna, ale my se s tím nechceme smířit.

V hloubi duše toužíme po malé Nadaci, která by působila v rámci malého světa. Po Nadaci, jakou měli kdysi - v dobách hrdinů ze železa a vznešených svatých, jenže ty doby už se nikdy nevrátí."

"Ale jdi."

"Já to myslím vážně. Vezmi si třeba Seldonovu síň. Na začátku, při prvních krizích, za Salvora Hardina, to byl prostě Časový sejf, malá posluchárna, ve které se objevoval hologram Hariho Seldona.

Nic víc. Dnes je to kolosální mauzoleum, ale copak se tu najde rampa ze silového pole? Skluzavka? Gravitický výtah? Ne, jenom tyhle schody. A my po nich chodíme nahoru a dolů stejně jako kdysi Salvor Hardin. Ve chvílích, kdy by to nikdo nečekal a nepředpokládal, se ve strachu pevně držíme minulosti."

Ve svém zanícení vymrštil paži. "Je tu snad k vidění jediný stavební prvek z kovu? Žádný! Ono by se to nehodilo, protože za Salvora Hardina nějaký kov domácího původu nestál za řeč a s dováženým to nebylo o moc lepší. Když jsme stavěli tuhle honosnou budovu, instalovali jsme dokonce starou umělou hmotu zprohýbanou věkem, aby se návštěvníci z jiných světů mohli zastavit a říkat: Při Galaxii!

To je ale nádherná stará umělá hmota! Říkám ti, Compore, že je to celé fraška!"

"Tak ty tomu nevěříš? Seldonově síni?"

"A všemu co je v ní," zašeptal divoce Trevize. "Vážně si myslím, že nemá cenu schovávat se tady, na okraji Vesmíru, jen proto, že to dělali naši předkové. Myslím, že naše místo je jinde, uprostřed všeho dění."

"Ale Seldon říká, že se mýlíš. Seldonův plán funguje podle všeho očekávání."

"Já vím. Já vím. A každé dítě na Terminu vychovávají ve víře, že Hari Seldon zformuloval nějaký Plán. Že před pěti sty lety věděl úplně všechno dopředu, že při založení Nadace postupoval tak, aby mohl vytipovat určité krize, a že se při těch krizích vždycky objeví jeho hologram, který nám sdělí minimum informací potřebných k tomu, abychom mohli pokračovat zase k další krizi, a tak nás provede dějinami dlouhými tisíc let. Až do té doby, než dokážeme bezpečně vybudovat druhou a větší Galaktickou říši na troskách staré zchátralé struktury, která se rozpadala už před pěti staletími a jejíž rozklad byl dovršen před dvěma sty lety."

"Proč mi to, Golane, všechno říkáš?"

"Protože tě chci přesvědčit, že je to podfuk. Všechno je to podfuk.

Nebo jestli to ze začátku byla pravda, tak teď je to jen podfuk!

Nejsme svými vlastními pány. To nejsme my, kdo se dnes řídí Plánem."

Compor se na svého kolegu zkoumavě zahleděl. "Golane, takové věci jsi říkal už dřív, ale vždycky jsem si myslel, že jen rozvíjíš absurdní teorie, abys mě vyprovokoval. Při Galaxii, vlastně mám pocit, že to myslíš vážně."

"To bych řekl, že to myslím vážně!"

"To není možné. Buď mě vodíš za nos takovým způsobem, že to nedokážu pochopit, nebo ti přeskočilo."

"Kdepak. Nic takového," řekl Trevize, který se zatím uklidnil a zavěsil si palce do šerpy, jako by už nemusel pohyby rukou zdůrazňovat své zaujetí. "Přiznávám, že jsem o tom přemýšlel už dřív, ale to byla pouhá intuice. Jenže ta fraška, co se tu odehrála dneska ráno, mi najednou otevřela oči a já mám zase v úmyslu otevřít oči Radě."

"Ty ses vážně zbláznil!"

"Jak myslíš. Pojď se mnou a poslechni si to."

Oba vykročili ze schodů. Šli jako úplně poslední - všichni ostatní už byli dole. A když ho Trevize trochu předešel, Comporovy rty se neslyšně pohnuly a směrem k zádům druhého nuže vyslaly bezhlesé slovo: "Blázen."

2.

Starostka Harla Brannoová zahájila schůzi Výkonné rady: V pohledu, kterým sledovala shromáždění, nebyl patrný sebemenší zájem, a přece nikdo nepochyboval, že zaznamenala nejen všechny přítomné, ale i ty, kdo ještě nedorazili.

Šedé vlasy měla pečlivě upravené do účesu, který sice nebyl výrazně ženský, ale nebyl ani imitací účesu mužského. Byl to už prostě její styl, nic víc. Její přísná tvář nevynikala krásou, ale krása rozhodně nebyla tím, co by v ní člověk hledal.

Na planetě měla pověst osoby s nejlepšími organizačními schopnostmi. Nikdo ji nemohl srovnávat a také nesrovnával s genialitou Salvora Hardina nebo Hobera Mallowa, jejichž příběhy oživovaly první dvě staletí existence Nadace, ale nikdo by ji také nespojoval s pošetilostí dědičných Indburů, kteří Nadaci vládli těsně předtím, než se na scéně objevil Mezek.

Její projevy v nikom neprobouzely převratné myšlenky, neměla ani talent k předvádění dramatických gest, ale vždycky dokázala dělat střízlivá rozhodnutí a trvat na nich tak dlouho, dokud byla přesvědčena, že má pravdu. I když neměla zjevné kouzlo osobnosti, vždycky dokázala přesvědčit voliče o tom, že ta střízlivá rozhodnutí budou správná. Vzhledem k tomu, že podle Seldonovy doktríny je velice obtížné dosáhnout změny v průběhu dějin (pokud se ovšem nestane něco nepředvídatelného, věc, na kterou většina seldonistů zapomíná, i přes tu epizodu s Mezkem, kdy se jim všechno vymklo z ruky), nebylo vyloučeno, že hlavním sídlem Nadace má za všech okolností zůstat Terminus. To ovšem znamenalo, že je to jedna z možností. Seldon, který se krátce předtím objevil jako své vlastní spodobnění staré pět set let, s klidem určil pravděpodobnost jejich setrvání na Terminu na 87,2 procenta.

A přece to i pro seldonisty znamenalo, že s pravděpodobností 12,8 procenta mohlo dojít k přesunu do jiného místa bližšího středu Federace Nadace se všemi neblahými důsledky, které jim Seldon nastínil. Že se tato pravděpodobnost jedna ku osmi nestala skutečností, bylo nepochybně zásluhou Starostky Brannoové.

Bylo jasné, že to nepřipustí. I v dobách, kdy byla dost nepopulární, trvala na svém rozhodnutí, že tradičním sídlem Nadace je Terminus a že jím také zůstane. Její političtí odpůrci karikovali její silnou čelist (a je třeba uznat, že s jistým úspěchem) jako vysunutý žulový blok.

A teď její názor podpořil Seldon a ona tím alespoň na chvíli získala ohromnou politickou převahu. Rok předtím se prý nechala slyšet, že pokud ji Seldon při svém nejbližším zjevení skutečně podpoří, bude to chápat jako úspěšné splnění svého úkolu. Potom odejde na odpočinek v roli uznávaného státníka a nebude už podstupovat riziko spojené s nejistými výsledky dalších politických bojů.

Nikdo jí to vlastně nevěřil. V politických bojích byla ve svém živlu jako málokdo z jejích předchůdců a teď, když se na okamžik objevil Seldonův obraz, nebylo ani zdání, že by se chtěla stáhnout z veřejného života.

Mluvila dokonale zvučným hlasem s neskrývaným přízvukem člověka z Nadace (kdysi zastávala funkci velvyslance na Mandressu, ale přesto si neosvojila způsob řeči typický pro bývalou Říši, který byl dnes tak v módě a patřil ke stylu dodávajícímu Vnitřním provinciím zdání lesku císařské slávy).

"Seldonova krize skončila a je tradicí, a to moudrou, že nebudou - slovem ani skutkem - uplatněna žádná odvetná opatření proti těm, kdo se postavili na nesprávnou stranu. Mnoho poctivých lidí věřilo, že mají dobrý důvod toužit po tom, co nebylo Seldonovým přáním.

Nemá smysl je ponížit natolik, že by ztracenou sebedůvěru mohli najít jen tím, že by zavrhli sám Seldonův plán. Na druhé straně je zdravým a žádoucím zvykem, aby stoupenci poražené strany přijali svou prohru s veselou myslí a bez dalších diskusí. Tu věc už máme za sebou, jedni i druzí, napořád."

Odmlčela se, na okamžik se zpříma zahleděla na shromážděné tváře, potom pokračovala: "Vážení Radní, uplynula polovina času - polovina z tisícileté epochy mezi dvěma Říšemi. Bylo to náročné období, ale přesto jsme dosáhli mnoha úspěchů. Vlastně jsme se už skoro stali Galaktickou říší a nemáme významné vnější nepřátele.

Nebýt Seldonova plánu, Bezvládí by trvalo třicet tisíc let. Po třiceti tisíciletích rozkladu by už možná nezbývala síla, která by umožnila nové vytvoření Říše. Možná by zůstaly jen izolované a zřejmě odumírající světy.

Za současný stav vděčíme Harimu Seldonovi a až do samého konce se musíme spoléhat na plody jeho ducha, který už dávno není mezi námi. Propříště, páni Radní, musíme vidět nebezpečí sami v sobě a od této chvíle nesmí nikdo oficiálně pochybovat o významu Plánu. Dohodněme se nyní, v klidu a zcela závazně na tom, že nepřipustíme žádné oficiální zpochybňování Plánu, jeho kritiku nebo odsuzování.

Musíme ho plně podporovat. Během pěti staletí se osvědčil.

Představuje jistotu lidstva a nikdo si s ním nesmí zahrávat. Souhlasíte?"

Ozval se tichý šum. Starostka ani pořádně nezvedla hlavu, aby hledala viditelný důkaz souhlasu. Znala všechny členy Rady a věděla, jak každý z nich bude reagovat. Hned po vítězství nebude nikdo nic namítat. Snad za rok. Teď ne. Problémy příštího roku bude řešit příští rok.

"To má být psychický nátlak, Starostko Brannoová" zeptal se Golan Trevize, který kráčel uličkou a mluvil nahlas, jako by chtěl vynahradit mlčení těch ostatních. Ani se nenamáhal dojít na své místo, které bylo vzhledem k jeho krátkému členství až v zadní řadě.

Brannoová se na něj zatím ještě nepodívala. "Máte snad jiný názor, Radní Trevize?"

"Vláda přece nemůže zakázat svobodu projevu, všichni jednotlivci - docela jistě včetně Radních, kteří k tomu účelu byli zvoleni - mají právo jednat o aktuálních politických otázkách a žádnou politickou otázku rozhodně není možné chápat odděleně od Seldonova plánu."

Brannoová si založila ruce a zvedla hlavu. Tvářila se naprosto bezvýrazně. "Radní Trevize," pronesla, "vy jste se neoprávněně pustil do této diskuse a to jste neměl dělat. Přesto jsem vás požádala, abyste vyslovil svůj názor a teď vám odpovím.

V kontextu Seldonova plánu nejde o žádné omezování svobody projevu. Jenom Plán sám nás omezuje svou podstatou. Dokud Seldonův obraz neučiní definitivní rozhodnutí, události se dají vykládat mnoha různými způsoby, ale jakmile to rozhodnutí učiní, Rada už o něm nemůže pochybovat. Nesmí se zpochybňovat ani předem, protože tím jako kdyby člověk říkal: Když bude Hari Seldon tvrdit to a to, bude se mýlit."

"A přesto, paní Starostko, co kdyby o tom byl člověk upřímně přesvědčen?"

"Pak by to mohl vyslovit jako soukromá osoba, která věci nehovoří na veřejnosti."

"Vy tedy máte na mysli, že omezení svobody projevu, které jste navrhla, se má vztahovat jen a pouze na státní

úředníky?"

"Přesně tak. V právním řádu Nadace není ta zásada ničím novým. Už v minulosti ji využívali Starostové všech stran. Soukromý názor neznamená nic, oficiální vyjádření stanoviska je závažná věc a může být nebezpečné. Ještě nejsme tak daleko, abychom se mohli vystavovat nebezpečí."

"Paní Starostko, chtěl bych vás upozornit, že ta vaše zásada byla používána jen vzácně a příležitostně, v případě konkrétních opatření Rady. Nikdy se nevztahovala na něco tak rozsáhlého a nedefinovatelného, jako je Seldonův plán."

"Seldonův plán vyžaduje ochranu nejvíc ze všeho, protože právě v jeho případě mohou mít pochybnosti nejzávažnější důsledky."

"Copak vás, Starostko Brannoová, nenapadlo," Trevize se otočil a teď oslovil řady obsazené členy Rady, kteří snad jako jeden muž zatajili dech, jako by čekali na výsledek souboje - "copak vás, členové Rady, nenapadlo, že se můžeme právem domnívat, že vůbec žádný Seldonův plán neexistuje?"

"Dnes jsme všichni byli svědky jeho působení," řekla Starostka Brannoová tiše. Poté Trevize přidal na hlasitosti s spustil s větším řečnickým patosem: "Právě proto, Radní, že jsme dnes byli svědky jeho působení, dokážeme pochopit, že Seldonův plán v té podobě, jak nám to vtloukali do hlavy, nemůže existovat."

"Radní Trevize, nedostal jste slovo a v takovém duchu už nesmíte pokračovat."

"K tomu jsem, Starostko, oprávněn z titulu své funkce."

"To právo vám bylo, Radní odňato."

"To právo nemůžete jen tak odejmout. Váš výrok, kterým chcete omezit svobodu projevu, nemůže mít sám o sobě platnost zákona.

V Radě o tom, Starostko, neproběhlo formální hlasování, a i kdyby proběhlo, měl bych právo pochybovat o jeho zákonnosti."

"Radní, jeho odnětí nemá nic společného s mým výrokem na ochranu Seldonova plánu."

"Tak na čem tedy záleží?"

"Radní, jste obviněn z vlastizrady. Chtěla bych Radním prokázat tu laskavost, že vás nedám zatknout ve Sněmovně Rady, ale u dveří čekají příslušníci Bezpečnosti, kteří vás při odchodu zajistí. Teď bych vás požádala, abyste v tichosti odešel. Pokud provedete nějakou nerozvážnost, bude to samozřejmě pokládáno za bezprostřední ohrožení a Bezpečnost vstoupí na půdu Sněmovny. Věřím, že nás k tomu nedonutíte."

Trevize se zamračil. V síni bylo naprosté ticho. Copak s tím všichni počítali - všichni, až na něj a na Compora? Ohlédl se k východu. Nic neviděl, ale vůbec nepochyboval, že to Starostka Brannoová myslí smrtelně vážně.

Vzteky se zakoktal. "Staro - Starostko Brannoová, zastupuji významnou skupinu voličů..."

"Nepochybně zjistí, že se ve vás zklamali."

"Na základě čeho jste vznesla to strašné obvinění?"

"To se ukáže v pravý čas, ale můžete si být jist, že víme všechno, co potřebujeme. Jste velice nerozvážný mladík a měl byste si uvědomit, že někdo může být váš přítel, a přece nemusí být ochoten podílet se na vaší zradě."

Trevize se prudce otočil, aby si našel Comporovy modré oči.

Chladně se střetly s jeho pohledem.

Starostka Brannoová klidně dodala: "Dovolávám se svědectví vás všech, že když jsem vyslovila svou poslední větu, Radní Trevize se otočil, aby se podíval na Radního Compora. Tak co, Radní, odejdete hned, nebo nás donutíte, abychom se snížili k vašemu zatčení na půdě Sněmovny?"

Golan Trevize se otočil, znovu vystoupil po schodech nahoru, a když došel až ke dveřím, z každé strany vystoupil ozbrojený muž v uniformě.

A Harla Brannoová, která ho provázela nezúčastněným pohledem, se sevřenými rty zašeptala: "Blázen!"

3.

Liono Kodell byl Ředitelem Bezpečnosti po celé funkční období Starostky Brannoové. S oblibou říkal, že ho ta práce nijak nevyčerpává, i když se samozřejmě nedalo s jistotou tvrdit, jestli lže nebo ne.

Na lháře nevypadal, ale to ještě vůbec nic neznamenalo.

Působil vlídným a přátelským dojmem a bylo docela možné, že mu tato vlastnost při práci přišla vhod. Byl o něco menší, než je průměr, trochu při těle, nosil hustý knír (věc u občana Terminu dost nezvyklá), který byl už víc bílý než šedý, měl bystré hnědé oči a vnější náprsní kapsu vybledlého pracovního pláště mu lemoval pruh původní barvy.

"Posaďte se, Trevize," řekl. "Zkusíme to vyřídit pokud možno v přátelském duchu."

"V přátelském duchu? Se zrádcem?" Trevize si zahákl oba palce do šerpy a zůstal stát.

"S člověkem obviněným ze zrady. Ještě nejsme tak daleko, aby se obvinění - byť je vznesla sama Starostka - rovnalo usvědčení. Věřím, že k tomu vůbec nedojde. Mým úkolem je vás pokud možno očistit. Mnohem raději bych to udělal teď, dokud se ještě nic nestalo - kromě toho, že snad utrpěla vaše pýcha -, než abych z toho musel dělat záležitost veřejného procesu. Doufám, že v tom se mnou souhlasíte."

Trevize to nijak neobměkčilo.

"Nechme těch zbytečných zdvořilostí. Máte za úkol mi znepříjemnit život, jako kdybych byl zrádce. Ale to nejsem, a tak mi vadí, že to mám dokazovat, abych uspokojil vaši zvědavost. Proč byste svou oddanost neměl prokázat vy, abyste uspokojil mne?"

"V zásadě máte pravdu. Bohužel pro vás mám na své straně moc, zatímco vy ji nemáte. Proto mám tedy, na rozdíl od vás, právo klást otázky. Mimochodem, kdyby na mě padlo nějaké podezření z nedostatku loajality nebo ze

zrady, zřejmě bych byl ve své funkci vystřídán a potom by mi kladl otázky někdo jiný, kdo, jak pevně věřím, by se mnou nejednal hůř, než chci jednat já s vámi."

"A jak se mnou chcete jednat?"

"Doufám, že jako s přítelem a sobě rovným, pokud se tak budete chovat vy ke mně."

"To vás mám pozvat na skleničku?" zeptal se roztrpčeně

"Snad později, ale teď se laskavě posaďte. Žádám vás o to jako přítel."

Trevize váhal, potom si sedl. Najednou měl pocit, že nemá cenu déle vzdorovat.

"Co teď?" zeptal se.

"Teď vás chci požádat, abyste na mé otázky odpovídal podle pravdy, úplně a bez vytáček."

"A když ne? Čím mi pak můžete vyhrožovat? Psychickou sondou?"

"To doufám ne."

"Také doufám. Žádnou zradu totiž neodhalí, a až budu zproštěn viny, budu mít v rukou vaši politickou kariéru a snad i kariéru Starostky. Skoro by stálo za to, abych vás přiměl použít Psychickou sondu."

Kodell se zamračil a mírně zavrtěl hlavou.

"To ne. To ne. Je až příliš velké nebezpečí poškození mozku. Někdy se to pomalu hojí a to by vám nestálo za to. Rozhodně ne. Někdy se může stát, že když se Sonda použije v afektu..."

"To má být, Kodelle, výhrůžka?"

"Konstatování skutečnosti, Trevize. Radní, abyste si má slova špatně nevykládal. Když budu muset Sondu použít, tak to udělám, a i kdybyste byl nevinný, nebude pro vás úniku."

"Co chcete slyšet?"

Kodell stiskl vypínač na stole před sebou. "Z mých otázek a vašich odpovědí bude pořízen obrazový a zvukový záznam. Nebudete mluvit bez vyzvání ani říkat nic mimo odpovědi. Teď ne. Jsem přesvědčen, že jste to pochopil."

"Pochopil jsem, že budete nahrávat jen to, co se vám bude hodit," řekl pohrdavě Trevize.

"To je pravda, ale opakuji, že si to nesmíte špatně vykládat. Nic z toho, co řeknete, nebudu zkreslovat. Buď to použiji, nebo nepoužiji, nic víc. Ale vy budete vědět, co nepoužiji, a proto nebudete ztrácet můj čas ani svůj."

"Uvidíme."

"Radní Trevize, máme důvodné podezření," - a náznak formálního tónu, který se ozval v jeho hlase, byl dostatečným důkazem, že nahrává - "že jste otevřeně a při mnoha příležitostech prohlašoval, že nevěříte v existenci Seldonova plánu."

Trevize pomalu pronesl: "Když jsem to říkal tak otevřeně a při tolika příležitostech, co ještě chcete?"

"Radní, neztrácejte čas tím, že mě budete chytat za slovo. Víte, že potřebuji otevřené přiznání pronesené vaším vlastním hlasem, s jeho příznačnou hlasovou stopou, za podmínek, kdy bude jasné, že se dokonale ovládáte."

"Protože použití nějakého hypnotika by zřejmě hlasovou stopu pozměnilo?"

"Dost výrazně."

"A vy se snažíte prokázat, že jste při výslechu Radního nepoužil nezákonných metod. To vám nemám za zlé."

"Těší mě, Radní, že mi to nemáte za zlé. Budeme tedy pokračovat.

Otevřeně a při mnoha příležitostech jste tvrdil, že nevěříte v existenci Seldonova plánu. Přiznáváte to?"

Trevize mluvil pomalu a pečlivě volil slova: "Nevěřím, že to, čemu říkáme Seldonův plán, má takový význam, jaký mu obvykle přičítáme."

"To je nepřesné tvrzení. Mohl byste je blíže vysvětlit?"

"Podle mého názoru běžné pojetí, tedy to, že Hari Seldon před pěti sty lety s pomocí matematické vědy psychohistorie naplánoval běh lidských dějin do nejmenších podrobností a že kráčíme cestou, která nás má dovést od První Galaktické Říše k Druhé Galaktické říši ve směru maximální pravděpodobnosti, je naivní. Tak to rozhodně není."

"Chcete snad tvrdit, že Hari Seldon vůbec neexistoval?"

"Ale to ne. Ovšemže existoval."

"Že snad nevytvořil vědu zvanou psychohistorie?"

"Ne nic takového samozřejmě nemám na mysli. Podívejte se, řediteli, kdybych k tomu měl možnost, byl bych to vysvětlil Radě, a teď to vysvětlím vám. To, co vám chci říct, je ve své podstatě tak prosté..."

Ředitel Bezpečnosti klidně a docela zjevně vypnul nahrávací zařízení.

Trevize zmlkl a zamračil se. "Proč jste to udělal?"

"Marníte můj čas, Radní. Nechtěl jsem po vás žádné proslovy."

"Copak nechcete, abych vám přiblížil své názory?"

"Vůbec ne. Chci po vás, abyste odpovídal na otázky přímo, prostě a jasně. Odpovídejte jenom na otázky a nic si tomu nepřidávejte.

Poslechněte mě a nebude to trvat dlouho."

"To tedy znamená, že chcete získat výpověď, která podpoří oficiální verzi o tom, co jsem údajně spáchal?"

"Chceme jen, abyste mluvil pravdu, a ujišťuji vás, že vaše výpovědi nebudou nijak zkresleny. Rád bych to zkusil znovu. Mluvili jsme o Harim Seldonovi." Nahrávací zařízení se znovu rozběhlo a Kodell klidně zopakoval: "Že snad nevytvořil vědu zvanou psychohistorie?"

"Ovšemže vytvořil vědu, které říkáme psychohistorie," řekl Trevize s neskrývanou netrpělivostí a rozčileně k tomu gestikuloval.

"Kterou byste definoval - jak?"

"Při Galaxii! Obvykle se definuje jako to odvětví matematiky, které se zabývá celkovými reakcemi velkých

skupin lidských bytostí na dané podněty za daných podmínek. Jinými slovy by měla předpovídat společenské a historické změny."

"Říkáte, že by ‚měla'. Pochybujete o tom na základě odborných matematických znalostí?"

"Ne," řekl Trevize. "Nejsem psychohistorik. Jako ostatně nikdo z členů vlády Nadace, ani žádný občan Terminu, ani žádný..."

Kodell zvedl ruku. Tiše pronesl: "Prosím vás, Radní!" A Trevize už zmlkl.

Kodell se zeptal: "Máte snad nějaký důvod předpokládat, že Hari Seldon neprovedl nezbytnou analýzu, která by co nejúčinněji spojovala faktory maximální pravděpodobnosti a nejkratší délky trvání, a tak vytyčila cestu vedoucí od První říše k Druhé prostřednictvím Nadace?".

"Já jsem u toho nebyl," řekl s trpkostí Trevize. "Jak bych to mohl vědět?"

"Můžete vědět, že to neudělal?"

"Ne."

"Snad tedy popíráte, že hologram Hariho Seldona, který se objevil při každé z mnoha historických krizí za posledních pět staletí, je ve skutečnosti podobou Hariho Seldona samého, zachycenou v posledním roce jeho života krátce před založením Nadace?"

"To asi sotva mohu popřít."

"Tak ‚sotva'. Snad byste chtěl říct, že je to podvod, nejapný žert, který si v minulosti někdo z nějakého důvodu vymyslel?"

Trevize si povzdechl. "Ne. Nic takového netvrdím."

"Jste snad ochoten tvrdit, že zprávy, které nám Hari Seldon sděluje, podléhají nějaké manipulaci?"

"Ne. Nemám důvod se domnívat, že by taková manipulace byla možná nebo užitečná."

"Aha. Byl jste svědkem docela posledního objevení Seldonova obrazu. Zjistil jste snad, že jeho analýza - připravená před pěti sty lety - docela přesně neodpovídá dnešnímu skutečnému stavu?"

"Naopak," řekl Trevize s náhlou škodolibostí, "odpovídá mu velice přesně."

Zdálo se, že Kodell jeho emocím nevěnuje pozornost.

"A přece, Radní, po Seldonově objevení stále tvrdíte, že Seldonův plán neexistuje."

"Ovšem. Tvrdím, že neexistuje právě proto, že analýza odpovídá tak dokonale..."

Kodell vypnul nahrávání. "Radní," řekl a zakroutil hlavou, "jen mi přidělváte starosti s mazáním. Ptám se, pořád trváte na tom svém podivném přesvědčení, a vy mi začnete uvádět důvody. Dovolte, abych zopakoval svou otázku: A přece, Radní, po Seldonově objevení stále tvrdíte, že Seldonův plán neexistuje?"

"Jak to můžete vědět? Po jeho objevení neměl nikdo možnost mluvit s Comporem, s přítelem, který mě udal."

"Dejme tomu, Radní, že jsme to uhádli. A dejme tomu, že už jste odpověděl: ‚Ovšem. Když to ještě jednou zopakujete, aniž byste si něco přidával, můžeme se s tím spokojit."

"Ovšem," odtušil ironicky Trevize.

"No dobrá," řekl Kodell, "vyberu si to ‚ovšem které bude znít přirozeněji. Děkuji vám, Radní," a nahrávací zařízení zase vypnul.

Trevize řekl: "Tak o to vám šlo?"

"Jistě, pro mé účely to stačí."

"Je tedy úplně jasné, že jste potřeboval sérii otázek a odpovědí, které byste mohl předložit Terminu a celé Federaci Nadace, a tak prokázat, že bezvýhradně přijímám legendu o Seldonově plánu.

Kdybych se to později snažil popřít, vypadalo by to jako donkichotství nebo že jsem se dočista zbláznil."

"Z hlediska rozvášněného davu, který chápe Plán jako základní podmínku bezpečnosti Nadace, možná i jako vlastizrada. Radní Trevize, když se dokážeme domluvit, snad ani nebude nutné, abychom s tím chodili na veřejnost, ale kdyby taková nutnost nastala, postaráme se, aby se o tom Federace dověděla."

"Pane," obrátil se na něj zachmuřeně Trevize, "copak jste takový blázen, že vás vůbec nezajímá můj skutečný názor?"

"Jako lidskou bytost mě velice zajímá, a když k tomu bude vhodná doba, poslechnu si vás se zájmem a s jistou dávkou pochybností.

Jako Ředitel Bezpečnosti mám v této chvíli přesně to, co jsem potřeboval."

"Doufám, že víte, že to vám ani Starostce nijak neprospěje.

"Váš názor kupodivu vůbec nesdílím. A teď můžete jít. Samozřejmě pod dohledem stráží."

"A kam mě odvedou?"

Kodell se jenom usmál. "Na shledanou, Radní. Vaše spolupráce nebyla ideální, ale počítat s něčím takovým by ani nebylo reálné."

Podal mu ruku.

Trevize, který se zvedal, ji nechal bez povšimnutí. Uhladil si pomačkanou šerpu a pronesl: "Jenom odkládáte nevyhnutelné. Jiní už jistě uvažují stejně jako já, nebo tak začnou uvažovat později.

Když mě uvězníte, nebo dáte zabít, jenom tím vzbudíte údiv, který nakonec urychlí nástup takového smýšlení. Nakonec zvítězí pravda a já."

Kodell stáhl ruku zpátky a pomalu zavrtěl hlavou. "Skutečně, Trevize," řekl, "vy jste blázen."

4.

Teprve o půlnoci přišli dva strážní, aby Trevize odvedli do místnosti na velitelství Bezpečnosti, která, jak

musel uznat, byla přepychová, ale zamčená. Tedy každopádně vězeňská cela.

Trevize měl víc než čtyři hodiny na to, aby s pocitem hořkosti znovu probíral svou situaci a většinu té doby neklidně přecházel po místnosti.

Proč důvěřoval Comporovi?

A proč ne? Připadal mu jako člověk, který s ním jasně souhlasí. - Ne, tím to není. Připadalo mu, že se k souhlasu nechá celkem snadno přemluvit. - Ne, ani tím to není. Připadal mu tak hloupý, tak snadno ovladatelný, jako člověk, který jistě nemá vlastní smýšlení a názory, že se Trevize s radostí chopil možnosti použít ho jako vhodné rezonanční desky. Compor pomohl Trevizovi vylepšit a vytříbit jeho názory. Byl pro něj užitečný a Trevize mu důvěřoval z jediného důvodu - bylo to pohodlné.

Ale teď bylo zbytečné, aby se snažil rozhodnout, jestli měl předem zjistit, co je Compor zač. Měl se řídit prostou a obecně platnou zásadou: Nevěřit nikomu.

Ale copak člověk může žít s tím, že nebude nikomu věřit? Zřejmě to bylo nutné.

A koho by napadlo, že Brannoová v sobě najde tolik drzosti, že vytáhne Radního z Rady - a nikdo z ostatních Radních nevystoupí na obranu jednoho ze svého středu? I kdyby s Trevizem v hloubi duše nesouhlasili, i kdyby byli ochotni cedit krev, kapku po kapce, za to, že má Brannoová pravdu, přesto měli už ze zásady zakročit proti takovému porušení svých privilegií. Někdy jí říkali Brannoová řečená Bronzová a její jednání si jistě nezadalo s tvrdostí kovu...

Pokud už ji samou neměli ve své moci... Ne! To už zavání paranoiou!

A přece...

Jeho mysl se vzrušeně pohybovala v kruzích, a když vešli strážní, nedokázala se vymanit z marných úvah, které se neustále vracely.

"Půjdete s námi, Radní," pronesl vážným a nezúčastněným tónem starší z těch dvou. Z jeho odznaků bylo zřejmé, že je poručík.

Na pravé tváři měl malou jizvu a vypadal unaveně, jako by své práci věnoval příliš mnoho času a vykonal jí příliš málo - jak se dalo předpokládat u vojáka, jehož lid žil déle než sto let v míru.

Trevize se ani nehnul. "Vaše jméno, poručíku?"

"Radní, jsem poručík Evander Sopellor."

"Poručíku Sopellore, uvědomujete si, že jednáte v rozporu se zákonem? Radního nemůžete zatknout."

Poručík řekl: "Máme přímé rozkazy."

"Na tom nesejde. Nikdo vám nemůže přikázat, abyste zatkl radního. Musí vám být jasné, že můžete být pohnán před vojenský soud."

Poručík odporoval: "Radní, nikdo vás nezatýká."

"Pak tedy s vámi nemusím chodit?"

"Máme rozkaz doprovodit vás domů."

"Trefím sám."

"A cestou zajistit vaši ochranu."

"Před čím? Nebo před kým?"

"Před davem, který by se mohl shromáždit."

"O půlnoci?"

"Proto jsme, pane, čekali na půlnoc. A teď vás, v zájmu bezpečnosti, musíme požádat, abyste šel s námi. Rád vám sdělil - ne jako výhrůžku, ale pro vaši informaci, že jsme oprávněni v případě potřeby použít násilí."

Trevize si všiml, že jsou ozbrojeni neuronovými biči. Zvedl se způsobem, který pokládal za důstojný. "Tak tedy ke mně domů. Nebo snad zjistím, že mě odvedete do vězení?"

"Nedostali jsme rozkaz, abychom vám lhali," řekl poručík s hrdostí sobě vlastní. Trevize si uvědomil, že má proti sobě profesionála, který ke lhaní musí předem dostat rozkaz - a že i tehdy by ho prozradil jeho výraz a tón hlasu.

"Promiňte, poručíku. Tím jsem rozhodně nechtěl naznačit, že bych pochyboval o vašich slovech."

Venku na ně čekalo pozemní auto. Ulice byla prázdná, nikde ani človíčka, natož nějaký dav - ale poručík přesto mluvil pravdu. Neřekl, že je venku dav nebo že se tam vytvoří. Mluvil jen o tom, že by se "mohl shromáždit". Řekl jen "mohl".

Poručík důsledně udržoval Trevize mezi sebou a autem. Trevize se mu nemohl vykroutit a vzít nohy na ramena. Poručík nastoupil hned za ním a sedl si dozadu vedle něho. Auto se rozjelo.

"Doufám, že až budu doma, tak si smím dělat, co uznám za vhodné - když budu chtít, třeba odejít."

"Radní, nemáme rozkaz vám v něčem bránit, pokud to nebude v rozporu s naším příkazem zajistit vaši ochranu."

"Pokud to nebude v rozporu? Co to znamená v tomto případě?"

"Podle pokynů vám mám sdělit, že až dorazíte domů, nesmíte odtud odejít. Venku vám hrozí nebezpečí a já odpovídám za vaši bezpečnost."

"To znamená, že mám domácí vězení."

"Radní, já nejsem právník. Nevím, co to znamená."

Díval se přímo před sebe, ale loktem se z boku dotýkal Trevize. Trevize nemohl udělat sebemenší pohyb, aby si toho poručík nevšiml.

Auto zastavilo před Trevizovým domkem na předměstí Flexner. Momentálně tam bydlel sám - Flavella měla po krk nepravidelného života, jaký s sebou neslo členství v Radě - a tak nepočítal s tím, že by ho někdo čekal.

"Už smím vystoupit?" zeptal se Trevize.

"Ne, Radní, vystoupím první. Doprovodíme vás dovnitř."

"V zájmu mé bezpečnosti?"

V hlavním vchodu čekali dva strážní. Bylo rozsvíceno, ale okna byla zatemněná a zvenku nebylo nic vidět.

Na chvíli pocítil rozhořčení nad tím vpádem a pak to v duchu odbyl pokrčením ramen. Když ho Rada nedokázala ochránit Sněmovně Rady, nemohl si přece myslet, že mu vlastní dům poslouží jako hrad.

"Kolik vás tady vůbec je? Celý regiment?"

"Ne, Radní," zazněl přísný a pevný hlas. "Kromě těch, které vidíte, už jenom jedna osoba, a čekám tady na vás dost dlouho."

Ve dveřích, které vedly do obývacího pokoje, stála Harla Brannoová, Starostka Terminu. "Nemyslíte, že je načase, abychom si promluvili?"

Trevize vytřeštil oči. "Celá ta komedie jen proto..."

Ale Brannoová pronesla tichým působivým hlasem: "Jenom klid, Radní. A vy čtyři ven. Ven! - Tady se nic nestane."

Čtyři strážní zasalutovali, otočili se na podpatku a byli pryč.

Trevize a Brannoová osaměli.

## Kapitola druhá

---

## STAROSTKA

### 5

Brannoová čekala už hodinu a trápily ji nepříjemné myšlenky.

Prakticky vzato se provinila tím, že vnikla do domu násilím. A ještě k tomu, zcela v rozporu s ústavou, porušila práva Radního. Podle přísných zákonů, platných od časů Indbura III. a Mezka skoro před dvěma staletími, jí hrozilo obvinění ze zneužití úřední moci.

Ovšem právě dnes, celých čtyřiadvacet hodin, nemohla vůbec nic zkazit.

Jenže to nebude trvat věčně. Neklidně se pohnula.

První dvě staletí byla Zlatým věkem Nadace, Hrdinskou érou - alespoň při zpětném ohlédnutí, když už ne z hlediska nešťastníků, kteří v těch nejistých dobách žili. Salvor Hardin a Hober Mallow byli dva velcí hrdinové, uctívaní jako polobohové, kteří svou slávou mohli soupeřit i s nedostižným Harim Seldonem. Ta trojice představovala tři pilíře, na kterých spočívala celá legenda o Nadaci (a dokonce i dějiny Nadace).

Tehdy ovšem byla Nadace jediný maličký svět s nepatrným vlivem na Čtyři království a jenom nejasně tušila, do jaké míry nad ní drží ochrannou ruku Seldonův plán, který se o ni dokázal postarat i ve chvíli střetnutí s pozůstatkem mocné Galaktické říše.

A čím víc rostla moc Nadace jako politického a ekonomického útvaru, tím víc jako by klesal význam jejích vládců a bojovníků. Nathan Devers téměř upadl v zapomnění. Pokud si na něj vůbec kdo vzpomněl, potom spíš v souvislosti s jeho tragickou smrtí v dolech na nucených pracích, než kvůli jeho zbytečnému, i když úspěšnému boji proti Belu Riosovi.

Pokud jde o Bela Riose, nejvznešenějšího z protivníků Nadace, také on téměř upadl v zapomnění, zastíněn Mezkem, který jako jediný z nepřátel narušil Seldonův plán, zvítězil nad Nadací a ovládl ji.

On jediný byl Velký nepřítel - a vlastně poslední z těch Velkých.

Skoro nikdo si ale nevzpomněl, že Mezka porazil v podstatě jediný člověk - a to žena, Bayta Darellová - a že svého vítězství dosáhla docela bez cizí pomoci, dokonce bez podpory Seldonova plánu.

Stejně tak téměř upadlo v zapomnění, že její syn a vnučka, Toran a Arkady Darellovi, porazili Druhou Nadaci, takže se Nadace, První Nadace, znova ocitla na vrcholu moci.

Tito vítězové pozdějších dob už nebyli hrdinskými postavami.

Všechno nabylo tak ohromných rozměrů, že se hrdinové prostě museli zmenšit do podoby obyčejných smrtelníků. Tak se také stalo, že Arkadyin životopis její babičky Bayty změnil svou hrdinku v pouhou románovou postavu.

A od těch dob už nebyli žádní hrdinové - dokonce ani románové postavy. Posledním rušivým momentem, který Nadaci postihl, byla kalganská válka a to byl jenom bezvýznamný konflikt. Skoro dvě staletí prožitá prakticky v míru! Sto dvacet let, během kterých nedoznala úhony jediná loď.

Byl to dobrý mír - což Brannoová nemohla popřít - mír blahodárný.

Nadace sice nezaložila Druhou Galaktickou říši, podle Seldonova plánu byla teprve v polovině cesty, ale jako Federace Nadace svou ekonomickou silou ovládala třetinu izolovaných politických útvarů Galaxie a měla vliv i na ty, které přímo neovládala. Nebylo mnoho míst, kde by věta: "Jsem z Nadace" nevzbuzovala úctu. Nikdo z lidí na všech miliónech obydlených světů nemohl mít vyšší postavení než Starosta Terminu.

Ten titul zůstával pořád stejný. Byl dědictvím po vůdčí osobnosti jednoho malého a téměř opomíjeného města na osamělém světě, ležícím na pokraji civilizace někdy před pěti sty lety, ale nikoho ani nenapadlo, že by ho měl změnit nebo mu aspoň dodat zdání o něco většího lesku. Ale i tak vzbuzoval takový respekt, že se s ním mohl měřit jen téměř zapomenutý titul Císařského veličenstva.

S výjimkou Terminu samého, kde byly pravomoci Starosty přísně vymezeny. Stále tu přežívala vzpomínka na Indbury. Ne proto, že by lid nedokázal zapomenout na jejich samovládu, ale proto, že podlehli Mezkovi.

A dnes tu byla ona, Harla Brannoová, nejsilnější ze všech, kdo vládli po Mezkově smrti (tím si byla jista), a

teprve pátá žena v pořadí. Ovšem až dnes mohla svou sílu použít otevřeně.

Snažila se prosadit vlastní výklad toho, co je a co by mělo být správné - proti zarytému odporu těch, kdo toužili po prestižním Nitru Galaxie a po aureole císařské moci - a zvítězila.

Ještě ne, říkala. Ještě ne! Stačí, abyste příliš brzy zamířili do Nitra, a z takových a takových důvodů utrpíte porážku. A pak se objevil Seldon a podpořil ji slovy, která se od těch jejích téměř nelišila.

Díky tomu stoupla na čas v očích celé Nadace, která ji co moudrosti přirovnávala k samému Seldonovi. Věděla ovšem, že na to mohou kdykoli zapomenout.

A tenhle mladík si jí dovolí odporovat v takový významný den.

A dovolí si mít pravdu!

Právě v tom spočívalo nebezpečí. Měl pravdu! A tím, že měl pravdu, mohl přivodit zkázu Nadace!

A v této chvíli stála proti němu a byli sami. Melancholicky řekla: "To jste mě nemohl navštívit soukromě? Musel jste všechno vytroubit ve Sněmovně Rady jen proto, že jste ze mne ve své hlouposti chtěl udělat pitomce? Chlapče bláznivá, co jste to udělal?"

6.

Trevize cítil, že rudne, a snažil se ovládnout svůj hněv. Starostka už dávno nebyla nejmladší, táhlo jí na třiašedesát. Váhal, jestli se má pustit do slovního souboje s osobou skoro dvakrát tak starou, jako je sám.

A navíc zběhlou v politických bojích a vědoucí, že když svého protivníka dokáže hned na začátku vyvést z rovnováhy, má napůl vyhráno. Ale k tomu, aby taková taktika zabrala, potřebovala obecenstvo, před kterým mohla člověka ponížit. Tady byli jen sami dva.

A tak jejím slovům nevěnoval pozornost a ze všech sil se ji snažil nezaujatě pozorovat. Byla to stará žena oblečená podle módy stejné pro obě pohlaví, která panovala už dvě generace. Neslušelo jí to.

Starostka, vůdčí osobnost Galaxie - pokud se o nějaké vůdčí osobnosti vůbec dalo mluvit - byla jen nehezká stará žena, kterou by si člověk snadno spletl se starým mužem, nebýt toho, že sivé vlasy měla pevně stažené dozadu, místo aby je tradičním mužským způsobem nosila volně.

Trevize se podmanivě usmál. Ať se jeho stárnoucí odpůrkyně snažila sebevíc, aby ten přídomek "chlapče" zněl jako urážka, právě ten "chlapec" měl výhodu ve svém mládí a přitažlivém zevnějšku - a obojí si plně uvědomoval.

"Máte pravdu," odtušil. "Je mi dvaatřicet, a proto jsem takříkajíc - chlapec. A jako Radní jsem z moci úřední prohlášen za blázna.

S tou první okolností se nedá nic dělat. Pokud jde o tu druhou, mohu jen říct, že mě to mrzí."

"Víte, co jste udělal? Nestůjte tady a snažte se na něco přijít.

Sedněte si. Pokud možno vezměte rozum do hrsti a pokuste se mi logicky odpovědět."

"Vím, co jsem udělal. Řekl jsem pravdu, jak jsem ji pochopil."

"A právě dnes se mi s ní snažíte vzdorovat. Právě dnes, když mám takový vliv, že jsem vás mohla vyhodit ze Sněmovny Rady a dát vás zatknout, aniž by se kdokoli odvážil protestovat?"

"Rada se vzpamatuje a bude protestovat. Možná že protestuje už teď. A vzhledem k perzekuci, jíž jste mě vystavila, mi bude věnovat o to větší pozornost."

"Nikdo vám nebude věnovat pozornost, protože kdybych předpokládala, že budete pokračovat v tom, co jste začal, pak bych s vámi i nadále jednala jako se zrádcem v plném rozsahu mění zákona."

"Pak byste mě museli soudit. Přišel bych ke slovu v soudní síni."

"S tím nepočítejte. V případě výjimečného stavu má Starosta ohromnou pravomoc, i když jí využívá jen zřídka."

"Z jakého důvodu byste vyhlásila výjimečný stav?"

"Nějaký důvod bych si našla. Ještě pořád mám dost fantazie a nebojím se nést politické riziko. Nenuťte mě k tomu, mladý muži.

Buď se dohodneme na místě, nebo se můžete rozloučit se svobodou.

Do smrti nevyjdete z vězení. Za to vám ručím."

Upřeně na sebe hleděli: šedé oči Brannoové se vpíjely do Trevizových, které hrály odstíny hnědé.

"Jakou dohodu máte na mysli?" zeptal se opatrně Trevize.

"Vida. Jste zvědavý. To už je lepší. Pak tedy místo konfrontace můžeme zahájit konverzaci. Jaký je váš názor?"

"Ten dobře znáte. Tahala jste přece rozumy z Radního Compora?"

"Já to chci slyšet od vás - z hlediska právě skončené Seldonovy krize."

"Výborně, když chcete slyšet tohle - paní Starostko!" (Taktak že neřekl "stařenko".) "Seldonův obraz až příliš přesně vystihl pravdu tak, že je to po pěti stech letech prakticky vyloučeno. Tentokrát se objevil, myslím, poosmé. Několikrát se to stalo beze svědků. Nejméně jednou, za Indbura III., se jeho tvrzení docela rozcházelo se skutečností - ale to bylo přece za Mezkovy éry. Ale kdy se při některé z těch příležití stalo, že by byl tak přesný jako dnes?"

Trevize se odvážil trochu usmát. "Paní Starostko, podle toho, co říkají naše záznamy pořízené v minulosti, se Seldonovi nikdy předtím nepodařilo popsat situaci tak dokonale a do nejmenších podrobností."

Brannoová pronesla: "Tím chcete naznačit, že Seldonovo vystoupení, jeho hologram, je podvrh, že záznamy se Seldonem vytvořil někdo ze současníků, jako třeba já, že Seldonovu roli hrál nějaký herec?"

"Není to vyloučeno, paní Starostko, ale to nemám na mysli.

Skutečnost je mnohem horší. Věřím, že to, co vidíme, je Seldonův obraz a že jeho líčení současné dějinné

situace je líčením, které připravil před pěti sty lety. To jsem také řekl vašemu člověku, Kodellovi, který mě tak důkladně provedl svou šarádou, že jsem z ní vyšel jako stoupenec pověr rozšířených mezi nemyslícími lidmi z Nadace."

"Ano. V případě potřeby bude ta nahrávka použita, aby z ní Nadace mohla pochopit, že jste vlastně nikdy nebyl v opozici."

Trevize rozpřáhl ruce. "Ale to není pravda. Seldonův plán v tom smyslu, jak ho chápeme, vůbec neexistuje a možná že to trvá dvě století. Takové tušení mám už řadu let a co jsme zažili před dvanácti hodinami v Časovém sejfu, to jen potvrzuje."

"Protože byl Seldon příliš přesný?"

"Přesně tak. Neusmívejte se. To je poslední důkaz."

"Vidíte, že se neusmívám. Pokračujte."

"Jak mohl být tak přesný? Před dvěma staletími se Seldon v analýze tehdejší situace naprosto zmýlil. Od založení Nadace uplynulo tři sta let a on byl úplně mimo. Dokonale!"

"To jste, Radní, před chvílí sám vysvětlil. Bylo to kvůli Mezkovi.

Mezek byl mutant s ohromnými duševními schopnostmi a Plán s ním rozhodně nemohl počítat."

"Ale přesto se objevil - ať se s ním počítalo, nebo ne. Seldonův plán to úplně vykolejilo. Mezek nevládl dlouho a neměl nástupce.

Nadace znovu získala nezávislost a vedoucí postavení, ale jak se mohl Seldonův plán po tak ohromném narušení své struktury znovu dostat do původních kolejí?"

Brannoová se zatvářila zlověstně a pevné sepjala stárnoucí ruce.

"Odpověď na to znáte. Byli jsme jedna z dvou Nadací. Historickou literaturu jste přece četl."

"Od Arkady jsem četl životopis její babičky - byla to koneckonců povinná školní četba - a četl jsem i její romány. Seznámil jsem se s oficiálními názory na dějiny spojené se jménem Mezka i na následující období. Smím si dovolit o nich pochybovat?"

"V jakém smyslu?"

"My, jako První Nadace, jsme oficiálně měli za úkol uchovat znalosti z oblasti fyzikálních věd a pozvednout je na vyšší úroveň.

Měli jsme působit veřejně a - ať už jsme to věděli, nebo ne - náš dějinný vývoj se řídil Seldonovým plánem. Byla tu ovšem také Druhá Nadace, která měla uchovat a dále rozvíjet psychologické vědy včetně psychohistorie, a její existence měla zůstat utajena dokonce i před námi. Druhá Nadace byla v Plánu činitelem, který měl zajišťovat jemné úpravy, vyrovnávat tendence působící v dějinách Galaxie, pokud se odchýlily z cesty vytyčené Plánem."

"Pak si tedy odpovězte sám," řekla Starostka. "Bayta Darellová možná porazila Mezka z nějakého vnuknutí Druhé Nadace, i když její vnučka to popírá. Bezpochyby to ovšem byla Druhá Nadace, která se po Mezkově smrti snažila dějiny Galaxie vrátit na cestu vytyčenou Plánem, a docela jistě se jí to podařilo. - Tak o čem, Radní, proboha ještě mluvíte?"

"Paní Starostko, z líčení Arkady Darellové je přece jasné, že když se Druhá Nadace snažila napravit dějiny Galaxie, narušila tím od základů celý Seldonův projekt a prozradila se. My, První Nadace, jsme poznali, že existuje náš zrcadlový obraz, Druhá Nadace, a nedokázali jsme žít s vědomím, že s námi někdo manipuluje. Proto jsme se Druhou Nadaci snažili objevit a zničit."

Brannoová přikývla. "A to se nám podle líčení Arkady Darellové podařilo, ale docela jistě až poté, co Druhá Nadace, po rozvratu způsobeném Mezkem pevně vrátila dějiny Galaxie do původních kolejí. A v těch se pořád drží."

"Jak tomu můžete věřit? Podle toho líčení byla Druhá Nadace nalezena a s mnoha jejími příslušníky jsme se vypořádali. To bylo roku 378 e.n., tedy před sto dvaceti lety. Už pět generací údajně působíme bez Druhé Nadace, a přece jsme, co se týče Plánu, pořád tak blízko cíle, že jste vy a Seldonův obraz říkali skoro totéž."

"Snad by se to dalo vysvětlit tím, že jsem dokázala pochopit význam současných dějin díky své jasnozřivosti."

"Promiňte. Nemám v úmyslu pochybovat o vaší jasnozřivosti, ale podle mého názoru se spíš nabízí jiné vysvětlení, že totiž Druhá Nadace nebyla vůbec zničena. Pořád nám vládne. Pořád s námi manipuluje.

- A proto jsme se vrátili na cestu vytyčenou Seldonovým plánem."

7.

Pokud to tvrzení Starostce vyrazilo dech, vůbec to na sobě nedala znát.

Bylo po jedné hodině v noci a ona už to hrozně chtěla mít za sebou, a přitom nemohla pospíchat. S tím mladíkem si musela pohrát a nechtěla, aby jí unikl z pasti. Nechtěla se ho zbavit jen tak, když ho předtím mohla využít.

"To myslíte vážně? Tak vy tvrdíte, že Arkadyino vyprávění o kalganské válce a zkáze Druhé Nadace není pravda? Že je to výmysl?

Úskok? Lež?"

Trevize pokrčil rameny. "Nemusí být. Ale o to vůbec nejde.

Dejme tomu, že to Arkady vylíčila zcela pravdivě, podle svého nejlepšího vědomí. Dejme tomu, že se všechno odehrálo přesně tak, jak to Arkady líčí, že bylo odhaleno hnízdo členů Druhé Nadace a bylo zlikvidováno. Ale copak můžeme s jistotou tvrdit, že jsme je dostali všechny do jednoho? Druhá Nadace řešila otázky celé Galaxie.

Předmětem její manipulace nebyly jen dějiny Terminu, nebo dokonce jenom Nadace. Jejich povinnosti se netýkaly pouze našeho hlavního světa nebo celé naší Federace. Spousta příslušníků Druhé Nadace musela být tisíc - nebo víc - parseků odtud. Copak je pravděpodobné, že bychom je dostali všechny?

A pokud jsme je nedostali všechny, copak se dalo mluvit o nějakém vítězství? Mohl o něm ve své době mluvit Mezek? Dobyl Terminus a s ním všechny světy, které mu přímo podléhaly, ale Nezávislé obchodní světy ještě odolávaly. Dobyl Obchodní světy, a přece zůstala trojice uprchlíků: Ebling Mis, Bayta Darellová a její manžel.

Oba muže měl neustále pod kontrolou a jenom Baytu - jedinou Baytu nechal bez dozoru. Pokud máme věřit Arkadyině romantickému vyprávění, bylo to z citových důvodů. A to stačilo. Podle Arkadyina líčení si jedna osoba - jediná Bayta - mohla dělat, co chtěla, a v důsledku jejího jednání se Mezkovi nepodařilo najít Druhou Nadaci, a proto utrpěl porážku.

Jediný člověk zůstal nedotčen a všechno bylo ztraceno! V tom spočívá význam jednotlivce, i když všechny legendy, kterými je opředen Seldonův plán, tvrdí, že jedinec není ničím a lidská masa je vším.

A pokud náš zásah nepřečkal jenom jeden člen Druhé Nadace, ale několik tuctů, což je zřejmě dost pravděpodobné, co potom?

Myslíte, že by se znovu nedali dohromady, neobnovili své statky, nevrátili se k plnění svých povinností s nesnažili se zvýšit svůj početní stav pomocí náboru a výcviku, aby z nás všech zase udělali pouhé figurky?"

Brannoová se vážně zeptala: "Vy tomu věříte?"

"Jsem o tom přesvědčen."

"Ale řekněte mi, Radní, proč by si s tím dělali starostí? Proč by ty žalostné pozůstatky měly tak zoufale trvat na plnění povinností, o které jim nikdo nestojí? Co je nutí udržovat Galaxii na cestě k Druhé Galaktické říši? A pokud ta malá skupinka trvá na plnění svého úkolu, co je nám po tom? Proč bychom vlastně neměli kráčet cestou Plánu a být jim vděční, že se postarají, abychom z ní nesešli nebo nezabloudili?"

Trevize si rukou zakryl oči a protřel si je. Navzdory jeho mládí se zdálo, že je z nich dvou víc unavený. Upřeně se zahleděl na Starostku a řekl: "To vám nevěřím. Vy snad máte dojem, že to Druhá Nadace dělá pro nás? Že to jsou nějací idealisté? Jako člověku, který se vyzná v politice - v praktických otázkách moci a manipulace - vám přece musí být jasné, že to dělají pro sebe.

My jsme jen pracovní nástroj. Jsme pro ně motorem, hnací silou.

My se snažíme a proléváme krev, pot a slzy. Oni jen dohlížejí - tu a tam upraví zesilovač nebo zmáčknou tlačítko. A všechno dělají bez problémů, aniž přitom nesou nějaké riziko. A pak, až bude všechno hotovo a my po tisíci letech usilovného snažení založíme Druhou Galaktickou říši, lidé z Druhé Nadace se chopí moci jako vládnoucí elita."

"Takže vy chcete odstranit Druhou Nadaci? Když jsme se dostali na půl cesty k Druhé říši, chcete, abychom se pokusili dokončit na vlastní pěst a potom zastávali funkci své vlastní elity? O to vám jde?"

"Ovšem! Ovšem! Vy byste si to snad nepřála? Vy ani já se toho nedožijeme, ale máte vnuky a já je také jednou mohu mít, a ti budou mít zase vnuky a tak dále. Chci, aby užívali plody našeho snažení a aby na nás hleděli jako sa zdroj toho všeho a chválili nás za to, co jsme vykonali. Nechci, aby všechno připadlo tajnému spiknutí zosnovaném Seldonem - který pro mě není žádný hrdina. Říkám vám, že pokud dovolíme, aby jeho Plán proběhl až do konce, bude pro nás představovat větší hrozbu než Mezek. Při Galaxii, jak mě mrzí, že Mezek nepřekazil Seldonův plán nadobro - a navždy. My bychom ho přežili. Byl jediný svého druhu a byl dokonale smrtelný. Zato Druhá Nadace je zřejmě nesmrtelná."

"Ale vy byste chtěl Druhou Nadaci zničit, že ano?"

"Kdybych věděl jak!"

"Když nevíte jak, nemyslíte, že je dost pravděpodobné, že oni zničí vás?"

Trevize se zatvářil pohrdavě. "Napadlo mě, že třeba mají pod kontrolou i vás. Za vaším přesným odhadem, co řekne Seldonův obraz, a za vaším chováním ke mně by klidně mohla být Druhá Nadace.

Možná jste prázdná skořápka s obsahem Druhé Nadace."

"Proč potom se mnou mluvíte takovým způsobem?"

"Protože pokud jste pod kontrolou Druhé Nadace, jsme stejně bez šancí a aspoň bych si mohl trochu vybít vztek - a protože ve skutečnosti sázím na to, že vás pod kontrolou nemají a jenom sama nevíte, co děláte."

"Tu sázku jste rozhodně vyhrál. Neovládá mě nikdo jiný než já sama. Ale i tak, můžete s jistotou vědět, že mluvím pravdu? Kdybych byla pod kontrolou Druhé Nadace, copak bych to přiznala? Možná bych dokonce sama nevěděla, že mě mají pod kontrolou?

Ale takové otázky nikam nevedou. Věřím, že mě nikdo neovládá, a vám nezbývá, než tomu také věřit. Berte to ovšem v úvahu.

Pokud Druhá Nadace existuje, pak je pro ni nejdůležitější zajistit, aby nikdo v Galaxii nevěděl o její existenci. Seldonův plán funguje dobře jen když si figurky - tedy my - neuvědomují, jak Plán funguje a jaké manipulaci podléhají. Právě proto, že Mezek zaměřil pozornost Nadace na Druhou Nadaci, byla Druhá Nadace v Arkadyině době zničena. Nebo bych snad, Radní, měla říci téměř zničena?

Z toho můžeme vyvodit dvojí závěr. Především lze logicky předpokládat, že své zásahy obecně vzato omezují na minimum. Je možné se domnívat, že by nás nemohli ovládnout úplně všechny. Ani moc Druhé Nadace, pokud ovšem existuje, nemůže být bez hranic.

Kdyby ovládla jenom některé a umožnila ostatním, aby to vytušili, vedlo by to k deformacím Plánu. Dospěli jsme tedy k závěru, že jejich zásahy jsou nanejvýš jemné, nepřímé a ojedinělé - a proto mě nemají pod kontrolou. A vás také ne."

"To je jeden závěr a jsem ochoten ho přijmout - snad proto, že je tady přání otcem myšlenky. Jaký je ten druhý?" zeptal se Trevize.

"Jednodušší, a o to nevyhnutelnější. Pokud Druhá Nadace existuje a přeje si svou existenci uchovat v tajnosti, jedno je jisté. Každého, kdo je přesvědčen o její existenci, kdo o tom mluví, rozhlašuje to a vykřikuje na celou

Galaxii, musí hned nějak nenápadně odstranit, zlikvidovat, sprovodit ze světa. Vy byste k takovému závěru nedospěl?"

"Tak proto jste mě, paní Starostko, nechala zatknout? Abyste mě ochránila před Druhou Nadací?"

"V určitém smyslu. Do jisté míry. Pečlivý záznam vašich názorů, který pořídil Liono Kodell, zveřejníme nejen proto, aby vaše hloupé řeči nebudily nemístný rozruch mezi lidem Terminu a Nadace, ale také proto, aby nebudily rozruch v řadách Druhé Nadace. Pokud existuje, nechci, abyste upoutal její pozornost."

"To jsou věci!" vybuchl Trevize se značnou dávkou ironie. "Kvůli mně? Pro mé krásné hnědé oči?"

Brannoová se pohnula a pak, docela bez výstrahy, se tiše zasmála a řekla: "Radní, nejsem tak stará, abych si nevšimla, že máte krásné hnědé oči, a před třiceti lety to mohla být dostatečná pohnutka.

Ovšem kdyby šlo jenom o vaše oči, tak bych dnes pro jejich záchranu - a ani pro záchranu zbytku vaší tělesné schránky - nehnula prstem.

Ale pokud Druhá Nadace existuje a pokud jste upoutal její pozornost, pak se nemusí spokojit jen s vámi. V sázce je můj život a životy spousty dalších, mnohem inteligentnějších a významnějších, než jste vy - a k tomu všechny naše plány."

"Ale? Vy tedy věříte, že Druhá Nadace existuje, když se tak připravujete na její možnou reakci?"

Brannoová uhodila pěstí do stolu. "No ovšem, vy jeden nemožný hlupáku! Kdybych nevěděla, že Druhá Nadace existuje a kdybych proti ní nebojovala ze všech sil a s maximálním nasazením, jestlipak by mě zajímalo, co o ní říkáte? Kdyby Druhá Nadace neexistovala, copak by záleželo na tom, že něco takového prohlašujete? Celé měsíce jsem vás chtěla umlčet, než s tím vyjdete na veřejnost, ale scházela mi politická moc, abych se mohla bez okolků vypořádat s Radním.

Seldonovo objevení mě ukázalo v příznivém světle a dalo mi moc - třeba jen dočasně - a v té chvíli jste s tím musel vyrukovat! Hned jsem začala jednat. A teď vás bez výčitek svědomí a bez nejmenšího zaváhání dám zabít, když neuděláte přesně, co vám řeknu.

Celý náš dosavadní rozhovor v době, kdy bych se mnohem raději věnovala spánku, směřoval k tomu, abyste mi věřil. Chci, abyste věděl, že ta věc s Druhou Nadací, kterou jsem si od vás nechala důkladně nastínit, stačí k tomu, abych měla důvod i chuť vás dát bez soudu popravit."

Trevize se napůl vztyčil.

"No tak, ani hnout. Jsem sice jenom stará ženská, jak si bezpochyby říkáte, ale než byste na mě stačil vztáhnout ruku, bylo by po vás. Vy hloupý mladíku, moji lidé nás stále pozorují."

Trevize se posadil. Jen s mírným rozechvěním odtušil: "Vy si odporujete. Kdybyste věřila, že Druhá Nadace existuje, nebudete o ní mluvit tak bez zábran. Nebudete se vystavovat nebezpečí, kterému se podle vašich slov vystavuji já."

"Takže uznáváte, že mám trochu víc zdravého rozumu než vy.

Jinými slovy, vy věříte, že Druhá Nadace existuje, a přece o ní mluvíte bez zábran, protože nemáte rozum. Já vím, že existuje, a také o ní mluvím bez zábran - ale jen proto, že jsem učinila bezpečnostní opatření. Protože jste zřejmě důkladně četl Arkadyino vyprávění, snad si vzpomenete, že se zmiňuje o tom, jak její otec vynalezl přístroj, kterému říká ‚mentální statické zařízení'. Slouží jako ochranný štít proti tomu druhu duševní energie, jakým disponuje Druhá Nadace.

Stále existuje a byl ještě zdokonalen za podmínek maximálního utajení. Váš dům je v této chvíli dostatečně chráněný před jejich zvědavými pohledy. Za těchto okolností bych vám ráda řekla, co máte dělat."

"A co mám dělat?"

"Musíte zjistit, jestli to, co si myslíte vy a já, je skutečně pravda.

Musíte zjistit, jestli Druhá Nadace ještě existuje, a pokud ano, tak kde. To znamená, že musíte opustit Terminus a vypravit se, sama nevím kam - i když se nakonec třeba ukáže, jako za Arkadyiných časů, že Druhá Nadace existuje mezi námi. Znamená to, že se nevrátíte, dokud pro nás nebudete mít informace, které by nás mohly zajímat, v opačném případě se nevrátíte vůbec a obyvatelstvo Terminu přijde o jednoho hlupáka."

Trevize s námahou hledal slova. "Jak ji mám, proboha, hledat, abych přitom neprozradil, co mám v úmyslu? Oni mě prostě připraví o život a vy nebudete o nic moudřejší."

"No tak nehledejte ji, vy hloupý. Hledejte něco jiného. Z celého srdce a celou svou myslí hledejte něco jiného, a když se přitom náhodou setkáte s nimi, protože jste jim nestál za to, aby vám věnovali pozornost, pak to bude skvělé! V tom případě nám můžete poslat informace pomocí odstíněné a kódované hypervlny a my vám za odměnu povolíme návrat."

"Zřejmě už máte vymyšleno, co bych měl hledat?"

"Ovšem. Znáte Janova Pelorata?"

"Nikdy jsem o něm neslyšel."

"Poznáte ho zítra. Řekne vám, co budete hledat, a poletí s vámi na jedné z našich nejmodernějších lodí. Budete na ní jen vy dva, protože na tak riskantní podnik jsou dva lidé ažaž. A kdybyste se pokusil vrátit, aniž byste nás ujistil, že máte něco, co by nás mohlo zajímat, tak vás bez milosti zlikvidujeme, než se přiblížíte k Terminu na jeden parsek. To je všechno. Náš rozhovor skončil."

Vstala, podívala se na své holé ruce a pak si pomalu navlékla rukavice. Obrátila se ke dveřím a dovnitř vešli dva strážní se zbraní v ruce. Rozestoupili se, aby ji nechali projít.

Ve dveřích se ještě otočila. "Venku jsou další stráže. Nesnažte se je nijak vyprovokovat, jinak nás ušetříte všech starostí spojených s vaší existencí."

"Pak se také zřeknete prospěchu, který bych vám mohl přinést," řekl Trevize a s jistým úsilím dosáhl lehkovážného tónu.

"Zkusíme štěstí," usmála se Brannoová.

8.

Venku na ni čekal Liono Kodell.

"Všechno jsem to slyšel, Starostko. Byla jste mimořádně trpělivá."

"A jsem také mimořádně unavená. Ten den snad trval dvaasedmdesát hodin. Teď je řada na vás."

"Ano, ale povězte mi, bylo v domě skutečně mentální statické zařízení?"

"Ale Kodelle," odpověděla vyčerpaně Brannoová. "Vždyť přece víte, jaká byla pravděpodobnost, že by nás někdo sledoval? Copak si myslíte, že Druhá Nadace sleduje všechno, všude a bez ustání? Nejsem takový fantasta jako mladý Trevize, ten si to možná myslí, ale já ne. A i kdyby to byla pravda, kdyby Druhá Nadace měla oči a uši všude, copak by nás přítomnost MSZ okamžitě neprozradila? Ostatně, copak by jeho použití Druhé Nadaci neprozradilo, jakmile by objevila pole nepropustné pro mentální energii, že existuje ochranný štít proti jejím silám? Nemá snad utajení existence takového štítu - dokud nejsme úplně připraveni k jeho dokonalému využití - větší cenu než Trevize, ale dokonce i větší než vy a já dohromady? A přece..."

Jeli v pozemním autě a Kodell řídil. "A přece..." začal Kodell.

"A přece co?" přerušila ho Brannoová. "Už vím. A přece je ten mladík inteligentní. Kolikrát jsem mu všelijak nadávala do hlupáků, abych ho udržela v patřičných mezích, ale hlupák to rozhodně není.

Je mladý a přečetl příliš mnoho románů od Arkady Darellové a podle nich si vytvořil představu o Galaxii, ale má schopnost proniknout k jádru věci a je škoda, že ho ztratíme."

"Jste si tak jista, že je bez šancí?"

"Víc než jista," pronesla melancholicky Brannoová. "Ale stejně je to tak lepší. Nepotřebujeme, aby mladí fantastové zběsile mlátili kolem sebe, a přitom ve chvíli zničili to, co jsme budovali celá léta.

Kromě toho nám prokáže platnou službu. Určitě upoutá pozornost lidí z Druhé Nadace - pořád za předpokladu, že existuje a skutečně se o nás zajímá. A když se zaměří na něj, třeba si nebudou všímat nás.

Snad budeme mít větší štěstí než jen to, že si nás nebudou všímat.

Můžeme doufat, že se třeba sami bezděčně prozradí svým zájmem o Trevize. A díky tomu budeme mít možnost a čas vymyslet protiopatření."

"Takže Trevize přitáhne blesk."

Brannoové to zacukalo koutky. "Á, přesně to přirovnání jsem hledala. Bude náš hromosvod, který zachytí úder a ochrání nás před jeho škodlivými účinky."

"A ten Pelorat, který také bude stát v cestě letícímu blesku?"

"Ten to možná odnese také. S tím se nedá nic dělat."

Kodell přikývl. "Víte přece, co říkal Salvor Hardin: Nesmíte nikdy dopustit, aby vám smysl pro morálku zabránil vykonat správnou věc."

"Právě teď žádný smysl pro morálku necítím," zamumlala Brannoová. "Mám jenom pocit, že padám únavou. Ale přesto bych mohla jmenovat spoustu lidí, které bych oželela spíš než Golana Trevize.

Je to docela pohledný mladík. A samozřejmě to ví." Poslední slova jí nejasně splynula ze rtů, když zavřela oči a usnula lehkým spánkem.

## Kapitola třetí

---

HISTORIK

9.

Janov Pelorat byl bělovlasý a jeho tvář vypadala v klidu skoro bezvýrazně. Jen vzácně se v ní zračilo něco jiného než klid. Byl střední výšky a váhy, nesnášel spěch a měl ve zvyku vážit každé slovo.

Vypadal o dost starší než na svých dvaapadesát.

V životě neopustil Terminus, což bylo něčím naprosto nezvyklým, zvláště u člověka jeho profese. Ani sám s jistotou nevěděl, jestli tak usedlý život vede díky své posedlosti dějinami - nebo jí navzdory.

Té posedlosti propadl docela nečekaně v patnácti letech, když byl nemocný a dostal knihu nejstarších legend. Zjistil, že se v ní opakuje motiv světa, který byl osamělý a izolovaný - světa, který si svou izolaci ani neuvědomoval, protože nikdy nepoznal nic jiného.

Jeho stav se začal okamžitě zlepšovat. Za dva dni měl tu knihu třikrát přečtenou a byl v pořádku. Další den strávil u terminálu počítače, aby zjistil, jestli se v Universitní knihovně Terminu nenajdou další záznamy o podobných legendách.

A právě takovými legendami se od té doby zabýval. Terminská Univerzitní knihovna po té stránce nepředstavovala zvláštní zdroj informací, ale když byl starší, objevil výhody výměnné služby mezi knihovnami. Vlastnil dokonce i výstupy zachycené z hyperradiačních signálů až z Ifnie.

Stal se profesorem dějin starověku a dnes - po sedmatřiceti letech - si poprvé bral vědeckou dovolenou, o kterou požádal s úmyslem podniknout (svůj první) vesmírný let, aby navštívil samotný Trantor.

Peloratovi bylo úplně jasné, že člověk z Terminu, který se v životě nepodíval do Vesmíru, je naprostá výjimka. Rozhodně neměl v úmyslu proslavit se právě takovým způsobem. Bylo to prostě tím, že vždycky, když mohl letět do Vesmíru, narazil na nějakou novou knihu, nějakou novou studii, nějakou novou analýzu. Plánovanou cestu vždycky

odložil, dokud ten nový materiál nevyždímal do poslední kapky, aby tak pokud možno přispěl dalším faktem, domněnkou nebo představou k záplavě těch, které už nashromáždil. Nakonec ho mrzela jen jedna věc: že nepodnikl cestu právě sa Trantor.

Trantor byl hlavním světem První Galaktické říše. Dvanáct tisíc let byl sídlem Císařů a předtím hlavním sídlem jednoho z nejvýznamnějších království předcísařské éry, které krok za krokem dobývalo nebo jinak pohlcovalo ostatní království, aby tak položilo základ Říše.

Trantor byl městem obepínajícím celý svět, městem pod příkrovem kovu. Pelorat o něm četl v dílech Gaala Dornicka, který ho navštívil v době Hariho Seldona. Dornickova kniha se už nepůjčovala a exemplář, který měl Pelorat v osobním vlastnictví by se dal prodat za polovinu jeho ročního platu. Pouhá představa, že by se s ní měl rozloučit, nahánělа historikovi hrůzu.

Na Trantoru Pelorata samozřejmě zajímala Galaktická knihovna, která byla v dobách Říše (ještě jako Císařská knihovna) největší v Galaxii. Trantor byl hlavním sídlem nejrozsáhlejší a nejlidnatější Říše, jakou kdy lidstvo poznalo. Byl jediným městem zahrnujícím celý svět, s počtem obyvatel přesahujícím čtyřicet miliard a jeho Knihovna představovala obsáhlou sbírku dokumentů o veškerém tvůrčím (i méně tvůrčím) úsilí lidstva, úplný souhrn jeho poznání. A všechno bylo uloženo v podobě počítačových záznamů natolik složitým způsobem, že si obsluha počítačů vyžadovala odborníky.

A navíc Knihovna všechno přežila. Právě to Peloratovi připadalo úžasné. Když před téměř dvěma sty padesáti lety nastal pád Trantoru a jeho drancování, celý svět tehdy propadl strašlivé zkáze; všechny příběhy o lidském utrpení a umírání se ani nedají vypovědět.

A přece Knihovna přežila (prý) pod ochranou studentů Univerzity, kteří používali důmyslných zbraní vlastní výroby. Ovšem mnozí její obranu studenty pokládali za pouhý výplod romantického ducha.

Knihovna ale rozhodně přečkala období ničivého vpádu.

Ebling Mis plnil svůj úkol v neporušené Knihovně na světě ležícím v troskách, když (podle příběhu, kterému lid Nadace dosud věřil, ale který historikové vždycky brali s rezervou) téměř objevil Druhou Nadaci. Tři generace Darellů - Bayta, Toran a Arkady - byly dříve či později na Trantoru. Arkady ovšem Knihovnu nenavštívila a Knihovna od té doby vůbec nezasáhla do dějin Galaxie.

Celých sto dvacet let nezavítal na Trantor jediný občan Nadace, ale nebyl důvod se domnívat, že by Knihovna nebyla na svém místě.

Nejjistějším důkazem její existence byla právě skutečnost, že o sobě nedávala vědět. Její zkáza by jistě vzbudila rozruch.

Knihovna byla nemoderní a zastaralá. Taková byla už za časů Eblinga Mise, ale to vůbec nevadilo. Pelorat si vždycky mnul ruce vzrušením, když si představil starou a nemoderní knihovnu. Čím starší a nemodernější, tím větší šance, že v ní najde to, co potřebuje.

Ve snu nejednou vešel do Knihovny a bez dechu se s obavami ptal: "Nezmodernizovali jste Knihovnu? Nevyhodili jste staré pásky a počítačové záznamy?" A pokaždé si představil, jak mu letitý knihovník, zapadaný prachem, odpoví: "Všechno je pořád při starém, profesore."

A teď se jeho sen vyplní. Slíbila mu to sama Starostka. Nebyl si tak docela jistý, jak se mohla dovědět o jeho práci. Nevydal mnoho publikací. Jen malá část jeho výsledků měla takovou váhu, aby si zasloužila zveřejnění. A to, co vyšlo, se nesetkalo s velkou odezvou.

A přece prý Brannoová řečená Bronzová věděla o všem, co se na Terminu děje, a oči měla úplně všude. Tomu by Pelorat skoro věřil, ale pokud věděla o jeho práci, jak to, že už dřív nepochopila její význam a neposkytla mu alespoň malou finanční podporu?

Asi to bude tím, pomyslel si s největší hořkostí, jaké byl schopen, že zraky Nadace se pevně upírají k budoucnosti. Plně ji zaměstnává Druhá říše a její vlastní osud. Nemá čas ani chuť se ohlížet do minulosti - a je jí proti mysli. když to někdo dělá.

Byla to ovšem jejich hloupost, ale sám, bez cizí pomoci nemohl hloupost vymýtit. Snad to tak bylo lepší, aspoň si ten obrovský úkol mohl vytknout za svůj osobní cíl a jednou na něj jistě budou vzpomínat jako na velkého Průkopníka čehosi Významného.

To ovšem znamenalo (a zcela čestně si přiznával, že se té představě nevzpírá), že také on je zahleděný do budoucnosti. Do budoucnosti, která ho dokáže ocenit a ve které se stane hrdinou, postaveným naroveň s Harim Seldonem. Vlastně z nich dvou bude významnější, protože jak by mohlo řešení otázky budoucnosti dlouhé jedno tisíciletí, která se dala tak snadno předvídat, obstát ve srovnání s rozluštěním dávné minulosti, vzdálené přinejmenším pětadvacet tisíc let?

A teď nadešla ta chvíle, teď nadešla!

Starostka řekla, že to bude druhý den po objevení Seldonova obrazu.

Byl to také jediný důvod, proč se Pelorat zajímal o Seldonovu krizi, která celé měsíce zaměstnávala mysl všech obyvatel Terminu a vlastně skoro celé Federace.

Jemu osobně nepřipadalo nijak důležité, jestli hlavní sídlo Nadace zůstane tady, na Terminu, nebo bude přeneseno někam jinam. A teď, když se krize vyřešila, si pořád nebyl jistý, na kterou stranu se v té věci přiklonil Hari Seldon, nebo jestli o té sporné otázce vůbec byla řeč.

Stačilo, že se Seldon objevil a že teď nadešla ta chvíle. Bylo něco po druhé hodině odpoledne, když na příjezdové cestě k jeho domu, ležícímu trochu stranou, hned za hranicemi Terminu, pomalu zastavilo pozemní auto.

Otevřela se zadní dvířka. Vystoupil strážný v uniformě Bezpečnostního sboru při úřadu Starosty, za ním nějaký mladík a pak další dva strážní.

Na Pelorata to proti jeho vůli udělalo dojem. Nejenže Starostka zná jeho práci, ale nepochybně jí přikládá ohromný význam. Člověk, který má být jeho společníkem, dostal čestnou stráž a jemu zase slíbili prvotřídní loď, kterou jeho společník dokáže pilotovat. Velice lichotivé. Velice.

Peloratova hospodyně otevřela dveře. Mladík vešel dovnitř a dva strážní se postavili po stranách vchodu. Oknem Pelorat viděl, že třetí strážný zůstal venku a že tam právě zastavilo druhé auto. Další stráže!

To je zvláštní!

Když se otočil, spatřil ve svém pokoji mladíka a byl překvapen, že ho vlastně zná. Viděl ho v holografických přenosech. "Vy jste ten Radní," vyhrkl. "Vy jste Trevize!"

"Golan Trevize. Přesně tak. Vy jste profesor Janov Pelorat?"

"Ano, ano," kývl Pelorat. "Vy jste ten člověk, který..."

"My dva poletíme spolu," řekl strnule Trevize. "Aspoň podle mých informací."

"Vy ale nejste historik."

"To tedy ne. Jak už jste řekl, jsem Radní, politik."

"Ano, ano - a o čem vlastně přemýšlím? Historik jsem já, tak k čemu by byl další? Vy zase dokážete pilotovat kosmickou loď."

"To mi jde celkem slušně."

"Vida, právě to potřebujeme. Výborně! Mladý muži, praktické myšlení není bohužel mou silnou stránkou, takže kdyby to byl náhodou váš případ, bude z nás jistě dobry tým."

"Právě teď bych nad kvalitou svého myšlení moc nejásal, ale zřejmě nám nezbude než se snažit, aby z nás ten dobrý tým skutečně byl."

"Musíme doufat, že se mi podaří překonat pocit nejistoty, který ve mně vzbuzuje Vesmír. Já jsem totiž, Radní, v životě nebyl ve Vesmíru. Jsem úplný pecivál, nebo jak se to řekne. Mimochodem, nedáte si čaj? Řeknu Klodě, aby nám něco přichystala. Pokud jsem to správně pochopil, zbývá nám do odletu ještě pár hodin. Já jsem ovšem připraven už teď. Mám všechno, co budeme oba potřebovat.

Starostka mi při tom pomáhala s nevšední ochotou. Je úžasné, jaký má o ten projekt zájem."

"Takže vy o tom víte? Jak dlouho?" - zeptal se rychle Trevize.

"Starostka za mnou přišla" (teď se Pelorat trochu zamračil, jako by něco počítal), "může to být dva, možná tři týdny. Měl jsem z toho velikou radost. A teď, když jsem si konečně ujasnil, že potřebuji pilota, a ne druhého historika, mám zase radost z toho, že mým společníkem budete vy, milý příteli."

"Dva, možná tři týdny," opakoval Trevize trochu jako ve snách.

"Takže celou tu dobu byla připravena. A já..." nedokončil větu.

"Prosím?"

"To nic, profesore. Mám takový zlozvyk, že si pořád mumlám pro sebe. Na to si budete muset zvyknout, jestli se naše cesta protáhne."

"To zase ano. Ta se jistě protáhne," řekl Pelorat a pobízel ho ke stolu v jídelně, kde jeho hospodyně chystala bohaté pohoštění. "Cesta s otevřeným koncem. Starostka říkala, že si ji můžeme libovolně prodloužit, že máme před sebou celou Galaxii a že prakticky všude, kam se vydáme, můžeme čerpat z fondů Nadace. Říkala samozřejmě, že si musíme počínat s rozvahou. To jsem jí slíbil." Spokojeně se usmál a zamnul si ruce. "Posaďte se, kolego, jen se posaďte. Možná to bude dost dlouho naše poslední jídlo na Terminu."

Trevize se posadil. "Profesore, máte rodinu?"

"Mám syna. Pracuje na fakultě Univerzity v Santanni. Myslím, že je chemik nebo něco takového. Je po své matce. Ta se mnou už dlouho nežije, takže mě tu vlastně nedrží žádné povinnosti a v této chvíli nemám co ztratit. Doufám, chlapče, že vy také ne - a dejte si sendvič."

"Ani mě tu právě nic neváže. Pár žen. Jen chvilkové známosti."

"Tak, tak. Je pěkné, když to člověku vychází. Ovšem ještě lepší je, když zjistí, že to nemusí brát vážně. Děti, předpokládám, nemáte?"

"Nemám."

"Výborně. Abyste věděl, mám přímo skvělou náladu. Ze začátku, když jste sem přišel, mě to vyvedlo z míry. Přiznávám. Ale teď vidím, že je s vámi vlastně zábava. Já potřebuji mládí a nadšení. A také člověka, který se vyzná v Galaxii. Čeká nás totiž pátrání. A ne tak ledajaké." Peloratova klidná tvář a hlas zaznamenaly nezvyklé oživení, aniž se zvlášť změnil jeho výraz nebo intonace. "Jestlipak víte oč se jedná?"

Trevize přimhouřil oči. "Pátrání? Ne tak ledajaké?"

"To rozhodně. Mezi desítkami obydlených světů Galaxie je skryta perla nevídané ceny a my při jejím hledání můžeme vycházet jen z nepatrných náznaků. A přece, když se nám ji podaří najít, bude to neuvěřitelná výhra. Pokud ji my dva, chlapče - nebo snad Trevize, abych se nechoval nějak povýšeně - dokážeme získat, pak naše jména budou znít celá staletí až do skonání věků."

"Ta výhra, kterou máte na mysli, ta perla nevídané ceny..."

"Asi vám připomínám Arkady Darellovou, myslím tu spisovatelku, když mluvila o Druhé Nadaci. Není divu, že se tváříte tak užasle." Pelorat zaklonil hlavu, jako by se chtěl nahlas rozesmát, ale spokojil se s pouhým úsměvem. "Mohu vás uklidnit, o nic tak hloupého a bezvýznamného tu nejde."

"Pokud, profesore, nemáte na mysli Druhou Nadaci, tak o čem mluvíte?"

Pelorat najednou zvážněl, dokonce nasadil omluvný tón. "Ach, tak ona vám to Starostka neřekla? To je ovšem zvláštní. Desítky let mám vládě za zlé, že nedokázala pochopit význam mé práce, a teď je Starostka Brannoová tak úžasně velkorysá."

"Ano," řekl Trevize, aniž se snažil skrýt ironický tón, "ta žena je v hloubi duše úžasný lidumil, ale přesto mi neřekla, oč se jedná."

"Takže vy vůbec nevíte o mém výzkumu?"

"Bohužel ne."

"Nemusíte se omlouvat. To je v pořádku. Nedělal jsem z toho žádnou senzaci. Já vám to tedy řeknu. Vy a já budeme hledat - a také nalezneme, protože mám v hlavě jednu geniální myšlenku - Zemi."

10.

Tu noc neměl Trevize klidné spaní.

Znovu a znovu se zmítal ve vězení, které kolem něho postavila ta stará žena. Nikde neviděl žádné východisko. Posílala ho do vyhnanství a on s tím nemohl nic dělat. Jak byla neúprosná ve své sebejistotě, ani se nesnažila skrývat, že jedná v rozporu s ústavou. Spoléhal na svá práva Radního a občana Federace, a ona ani nepředstírala, že na ně bere nějaký ohled.

A teď mu tenhle Pelorat, ten zvláštní vědec, který působí dojmem, že žije na světě, aniž je jeho součástí, řekne, že ta příšerná stará ženská se na to připravuje celé týdny.

Měl pocit, že je tím "chlapcem" - jak ho nazvala.

Chtěli ho poslat do vyhnanství s historikem, který mu pořád říkal "milý příteli" a zřejmě propadl záchvatu tiché radosti nad tím, že začne v Galaxii pátrat po - Zemi.

Ve jménu Mezkovy babičky, co je to Země?

Zeptal se na to. Ovšem! Zeptal se hned, jak o ní padla zmínka.

"Promiňte, profesore. Ve vašem oboru se vůbec nevyznám a snad se nebudete zlobit, když vás požádám, abyste mi to nějak jednoduše vysvětlil. Co je to Země?"

Pelorat se na něj vážně zahleděl a zatím pomalu uplynulo dvacet sekund. "Je to planeta," odpověděl. "Úplně nejstarší planeta. Ta, milý příteli, na které se poprvé objevily lidské bytosti."

Trevize vytřeštil oči. "Poprvé objevily? Odkud?"

"Odnikud. Je to planeta, na které se lidstvo vyvinulo v procesu evoluce z nižších živočichů."

Trevize o tom přemýšlel a pak zavrtěl hlavou. "Nevím, co máte na mysli."

Pelorat se na okamžik zatvářil rozmrzele. Odkašlal si a řekl: "Na Terminu nejsou lidské bytosti odjakživa. Byl osídlen lidskými bytostmi z jiných světů. To snad víte?"

"Ano, ovšem," řekl netrpělivě Trevize. Bylo mu protivné, jak ho Pelorat najednou začal poučovat.

"Výborně. A to platí o všech ostatních světech. Anacreonu, Santanni, Kalganu - o všech bez výjimky. Všechny byly někdy v minulosti založeny. Lidé tam přiletěli z jiných světů. Platí to dokonce i o Trantoru. Možná byl dvacet tisíc let významnou metropolí, ale předtím jí nebyl."

"Jak to, jaký byl předtím?"

"Neobydlený! Aspoň pokud jde o lidské bytosti."

"To je skoro k nevíře."

"A přece je to tak. Svědčí o tom staré záznamy."

"Odkud přišli ti lidé, kteří jako první osídlili Trantor?"

"To nikdo s jistotou neví. Existují stovky planet, které tvrdí, že byly obydlené už v šeru dávnověku, a jejichž obyvatelé předkládají smyšlené historky o tom, jak to bylo s příchodem prvních lidí. Historici takové věci většinou odmítají a spíš hloubají nad Otázkou původu."

"Co je to? V životě jsem o ní neslyšel."

"To mě nepřekvapuje. Přiznávám, že dnes ten problém není mezi historiky populární, ale kdysi, v dobách úpadku Říše, vzbuzoval jistý zájem mezi intelektuály. Salvor Hardin se o tom krátce zmiňuje ve svých pamětech. Jde o otázku totožnosti a polohy právě té planety, na které všechno začalo. Když se ohlédneme zpátky v čase, uvidíme, že proudy lidstva směřují od světů založených v poslední době k světům starším a ještě starším, až všechny dospějí k jednomu - k tomu původnímu."

Trevize okamžitě napadlo, že v tom tvrzení je zjevná chyba. "Co když těch původních světů bylo víc?"

"Ovšemže ne. Všechny lidské bytosti v celé Galaxii patři k jednomu druhu. Jeden druh nemůže vzniknout na více planetách než na jedné. To je naprosto vyloučeno."

"Jak to můžete vědět?"

"Tak především..." Pelorat do sebe zaklesl ukazováčky pravé a levé ruky, ale pak se zřejmě rozhodl upustit od výkladu, ze kterého by se jistě vyvinulo dlouhé a složité pojednání. Spustil obě ruce podél těla a s ohromnou naléhavostí řekl: "Milý příteli, mohu vám na to dát své čestné slovo."

Trevize odpověděl formální úklonou: "Profesore, ve snu by mě nenapadlo o něm pochybovat. Dejme tomu, že tedy existuje jedna planeta původu, ale co když se najdou stovky takových, které se k tomu budou hrdě hlásit?"

"Co když? Takových už bylo! Ale žádné z těch tvrzení není opodstatněné. Mezi stovkami planet, které touží po uznání svého prvenství, není jediná, která by jevila známky osídlení před érou hyperprostoru, natož známky vývoje člověka z nižších organismů."

"Vy tedy tvrdíte, že planeta původu existuje, ale že se k tomu z nějakého důvodu nehlásí?"

"Trefil jste do černého."

"A vy ji budete hledat?"

"My dva. To máme totiž za úkol. Starostka Brannoová všechno zařídila. Poletíme s naší lodí na Trantor."

"Na Trantor? To není planeta původu. Sám jste to před chvílí říkal."

"Ovšemže to není Trantor. Je to Země."

"Tak proč jste mi neřekl, abych s naší lodí letěl k Zemi?"

"Asi jsem se nevyjádřil dost jasně. Země je jméno z říše legend.

Je zahaleno dávnými mýty. Nemůžeme mu přičítat nějaký konkrétní význam, ale ten výraz se docela hodí jako dvojslabičné synonymum pro Planetu původu lidského druhu. Ovšem která planeta v reálném Vesmíru je právě ta, kterou definujeme jako Zemi, nikdo neví."

"Na Trantoru to budou vědět?"

"Rozhodně doufám, že tam najdu nějaké informace. Trantor má Galaktickou knihovnu, největší v celém systému."

"V té Knihovně jistě hledali ti lidé, kteří se podle vašich slov zajímali o Otázku původu v dobách První říše."

Pelorat zamyšleně přikývl. "Ano, ale snad ne dost důkladně. O Otázce původu jsem zjistil spoustu věcí, které lidé z Říše před pěti sty lety vůbec nemuseli znát. Takže bych v těch starých archívech mohl pátrat s větším porozuměním. Přemýšlím o tom už delší dobu a mám v hlavě jednu geniální myšlenku."

"Doufám, že jste to všechno řekl Starostce Brannoové a že ona souhlasí?"

"Jestli souhlasí? Milý příteli, ta byla přímo nadšená. Řekla mi, že na Trantoru určitě zjistím všechno, co budu potřebovat."

"To jistě," zabručel Trevize.

To byla jedna z věcí, které ho tu noc zaměstnávaly. Starostka Brannoová ho posílá zjistit co nejvíc o Druhé Nadaci. Posílá ho s Peloratem, aby svůj skutečný cíl zakryl předstíraným pátráním po Zemi - pátráním, které ho mohlo přivést na kterékoli místo Galaxie.

Byla to vlastně dokonalá záminka a on obdivoval Starostčin důvtip.

Ale Trantor? Jaký to mělo smysl? Jakmile se ocitnou na Trantoru, Pelorat zmizí v Galaktické knihovně a už z ní nevyjde. Když bude obklopen nekonečnými stohy knih, filmů a nahrávek; záplavou komputerizací a symbolických vyjádření, jistě se od nich nedokáže odtrhnout.

A kromě toho...

Kdysi, za časů Mezka, odletěl na Trantor Ebling Mis. Vyprávělo se, že tam zjistil polohu Druhé Nadace a že zemřel, než to stačil prozradit.

Jenže pak udělala totéž Arkady Darellová a té se Druhou Nadaci podařilo objevit. Zjistila ovšem, že tím místem je sám Terminus.

A tam bylo také hnízdo Druhé Nadace vyhlazeno. Dnes mohla být Druhá Nadace kdekoli jinde, tak co by ještě hledali na Trantoru.

Kdyby pátral po Druhé Nadaci, bylo by nejlepší letět kamkoli, jenom ne na Trantor.

A kromě toho...

Nevěděl, co má Brannoová ještě v úmyslu, ale neměl chuť plnit její přání. Tak Brannoová byla přímo nadšená cestou na Trantor? No dobrá, když Brannoová touží po Trantoru, oni na Trantor nepoletí!

Kamkoli jinam, jenom ne na Trantor!

Teprve když se noc skláněla k ránu, Trevize zmožený únavou konečně usnul neklidným spánkem.

## 11.

Den následující po Trevizově zadržení byl pro Starostku Brannoovou příznivý. Dostalo se jí mnohem větší chvály, než si zasloužila, a o tom incidentu se nikdo ani nezmínil.

Přesto ale dobře věděla, že se Rada brzy probere ze svého ochromení a vznese dotazy. Musela jednat rychle. A tak když odložila spoustu jiných otázek, plně se věnovala té věci s Trevizem.

V době, kdy Trevize s Peloratem mluvili o Zemi... Brannoová v kanceláři Starosty hleděla tváří v tvář Radnímu Munnovi Li Comporovi.

Když s výrazem naprostého klidu seděl u stolu proti ní, ještě jednou ho zhodnotila pohledem.

Byl menší a drobnější než Trevize a jen o dva roky starší. Oba byli novopečení Radní, mladí a nerozvážní, a to bylo jistě jediné, co je spojovalo, protože jinak se po všech stránkách lišili.

Zatímco z Trevize jako by vycházel stravující žár, z Compora vyzařovala téměř neochvějná sebejistota. Snad za to mohly jeho světlé vlasy a modré oči, které byly u lidí z Nadace něčím neobvyklým.

Dodávaly mu takřka ženskou jemnost, pro kterou (jak se Brannoová domnívala) nebyl pro ženy tak přitažlivý jako Trevize. Přesto ovšem bylo jasné, že si na svém vzhledu zakládá a věnuje mu značnou péči, protože vlasy nosil dost dlouhé a dbal o to, aby byly pečlivě natočené.

Pod obočím měl slabé modré stíny, aby zdůraznil barvu očí. (Používání stínů různých barev se u mužů během posledních deseti let stalo běžným zvykem.) Nebyl žádný sukničkář. Žil spořádaně po boku své ženy, ale zatím neprojevil úmysl založit rodinu a nebylo známo, že by měl nějakou vedlejší známost. Také tím se lišil od Trevize, který střídal přítelkyně stejně často jako své křiklavé šerpy, což se o něm všeobecně vědělo.

Sotva by se našla oblast života obou mladých Radních o které by Kodellovo oddělení nemělo své informace. Kodell sám teď tiše seděl v rohu místnosti a jako vždycky kolem sebe šířil atmosféru nezdolného optimismu.

"Radní Compore," přerušila ticho Brannoová, "prokázal Nadaci dobrou službu, ale bohužel není takového druhu, aby si zasloužila veřejnou chválu nebo nějakou běžnou odměnu.

Compor se usmál. Měl bílé a rovné zuby a Brannoovou mimoděk napadlo, jestli tak vypadají všichni

obyvatelé sektoru Síria.

Comporova historka o jeho původu právě z této, periferní oblasti, vycházela z vyprávění jeho babičky z matčiny strany, také plavovlasé a modrooké, která tvrdila, že její matka byla ze sektoru Síria. Podle Kodella ovšem existoval spolehlivý důkaz, který by to mohl dosvědčit.

Vzhledem k tomu, jaké jsou ženy, říkal Kodell, se klidně mohla chlubit vzdáleným a exotickým původem, aby zvýšila svůj půvab a už tak nebezpečnou přitažlivost.

"Tak takové jsou ženy?" zeptala se tehdy chladně Branoová a Kodell se usmál a zabručel, že měl samozřejmě na mysli jen ty obyčejné.

"Lid Nadace o mé službě nemusí vědět, stačí, že o ní víte vy" odpověděl Compor.

"To ano, a také si to budu pamatovat. Ovšem nedopustím, abyste se domníval, že vaše závazky jsou tím splněny. Zvolil jste si obtížnou cestu a musíte v ní pokračovat. Potřebujeme další informace o Trevizovi."

"Řekl jsem vám všechno, co o něm vím."

"Snad chcete, abych vám to věřila. Snad jste o tom dokonce sám pevně přesvědčen. Přesto mi ale odpovězte na mé otázky. Znáte člověka jménem Janov Pelorat?"

Compor jen na okamžik svraštil čelo, které už vzápětí bylo hladké. Opatrně pronesl: "Kdybych ho viděl, možná si vzpomenu, ale to jméno ve mě nevzbuzuje žádné asociace."

"Je to vědec."

Comporova ústa se zaokrouhlila v trochu pohrdavém, ale nevyřčeném "Ó?" jako by žasl nad tím, že Starostka předpokládá, že bude znát nějakého vědce.

"Pelorat je zajímavý člověk, který z osobních důvodů touží navštívit Trantor. Bude ho doprovázet Radní Trevize. A protože jste byl Trevizův dobrý přítel a možná znáte způsob jeho myšlení, řekněte mi - myslíte si, že Trevize bude souhlasit s cestou na Trantor?"

"Když zajistíte, aby se Trevize dostal na loď, a když s tou lodí někdo poletí na Trantor, co mu zbyde, než se podřídit? Přece nechcete tvrdit, že se vzbouří, aby se zmocnil lodi?"

"Vy mi nerozumíte. Na lodi bude jen on s Peloratem a bude ji řídit."

"A vy se ptáte, jestli dobrovolně poletí na Trantor."

"Ano, přesně na to se ptám."

"Paní Starostko, jak můžu vědět, co udělá?"

"Radní Compore, byl jste Trevizův blízký přítel. Víte, že je přesvědčen o existenci Druhé Nadace. Copak s vámi nikdy nemluvil o svých teoriích, kde by asi tak mohla být, kde by se dala hledat?"

"Nikdy, paní Starostko."

"Myslíte, že ji najde?"

Compor se pousmál. "Myslím, že Druhá Nadace, ať byla, jaká chtěla, a bez ohledu na svůj někdejší význam, v době Arkady Darellové úplně zničena. Věřím jejímu líčení."

"Skutečně? Proč jste tedy zradil svého přítele? Kdyby pátral po něčem, co neexistuje, jakou škodu mohl spáchat šířením svých prapodivných teorií?"

"Uškodit nemusí jen pravda. Jeho teorie byly snad jen prapodivné, ale mohly vyvolat znepokojení mezi lidem Terminu; a tím, že by navodily atmosféru strachu a pochybností, pokud jde o roli Nadace ve velkém dramatu dějin Galaxie, by oslabily její vedoucí postavení ve Federaci a její vysněnou představu Druhé Galaktické říše. Bezpochyby jste si myslela totéž, jinak byste ho nedala zatknout na půdě Rady a teď ho bez soudu neposílala do vyhnanství. Smím se vás, Starostko, zeptat, proč jste to udělala?"

"Dejme tomu, že jsem byla natolik obezřetná, abych vzala v úvahu nepatrnou možnost, že by mohl mít pravdu. A kdyby potom vyjádřil své názory, mohl mít za následek přímé a bezprostřední ohrožení."

Compor nic neříkal.

Brannoová pokračovala: "Souhlasím s vámi, ale povinnosti vyplývající z mé funkce mě nutí, abych tu možnost brala v úvahu. Ráda bych se vás znovu zeptala, jestli nemáte tušení, kde by podle jeho představ mohla existovat Druhá Nadace a kam by se mohl vydat."

"Nemám."

"To vám v tom směru vůbec nic nenaznačil?"

"Ne, ovšemže ne."

"Vůbec nic? Jen to tak snadno nevzdávejte. Přemýšlejte. Vůbec nic?"

"Vůbec nic," řekl pevně Compor.

"Žádný náznak? Nezávazný vtip? Bezduchá čmáranice? Abstraktní představa, která by při zpětném ohlédnutí mohla mít nějaký význam?"

"Nic takového. Říkám vám, paní Starostko, že jeho sny o Druhé Nadaci jsou z rodu zcela mlhavých představ. Sama to víte a těmi zbytečnými starostmi jen ztrácíte čas a plýtváte emocemi."

"Jestli vy náhodou nechcete zase přeběhnout na druhou stranu, abyste chránil přítele, kterého jste vydal do mých rukou?"

"Ne," řekl Compor. "Toho jsem vám vydal z důvodů, které jsem pokládal za dobré a vlastenecké. Nemám proč svého činu litovat nebo měnit svůj postoj."

"A to mi nemůžete ani naznačit, kam by se mohl vydat, až bude mít k dispozici loď?"

"Jak už jsem řekl..."

"A přece by mě, Radní, zajímalo," a tu se rysy Starostčiny stáhly ve výrazu toužebného očekávání, "kam se vydá."

"V tom případě byste snad měla na jeho loď umístit hyperrelé."

"To už mě, Radní, napadlo. Jenomže on je podezíravý, proto by ho zřejmě našel, i kdybychom relé umístili sebelépe. Samozřejmě by se dalo připevnit tak, že by ho nemohl najít, aniž by poškodil loď, a proto by mu asi nezbylo, než ho nechat na místě..."

"Výborný nápad."

"Až na to," namítla Brannoová, "že by mu to bránilo v rozletu. Možná by se pak nevydal tam, kam by letěl, kdyby se cítil svobodný a nespoutaný. To, co bych se pak dověděla, by mi nebylo k ničemu."

"V tom případě zřejmě nemůžete zjistit, kam poletí."

"Možná že ano, protože chci použít velice primitivních prostředků.

Je dost pravděpodobné, že člověk, který počítá s něčím velice rafinovaným a který se před tím bude mít na pozoru sotva pomyslí na něco primitivního. Mám v úmyslu nechat Trevize sledovat."

"Sledovat?"

"Přesně tak. Dalším pilotem v další kosmické lodi. Vidíte, jak vás ta myšlenka překvapila. Stejně by překvapila jeho. Vůbec ho nemusí napadnout, že by měl ve Vesmíru zjišťovat, zda se v jeho okolí nepohybuje nějaká další hmota a my se i tak postaráme, aby jeho loď nebyla vybavena nejnovějšími detekčními přístroji."

"Paní Starostko, promiňte, ale musím vás upozornit, že s kosmickými lety nemáte zkušenosti. Sledování jedné lodi druhou se vůbec nedělá - protože je k ničemu. Trevize unikne při prvním Skoku hyperprostorem. I kdyby nevěděl, že je sledován, tím prvním Skokem se ocitne na svobodě. Když nebude mít na palubě hyperrelé, je vyloučeno, aby ho někdo sledoval."

"Připouštím, že mám nedostatek zkušeností. Na rozdíl od vás a Trevize jsem neprodělala námořní výcvik. Přesto jsem se ale dověděla od svých poradců, kteří takový výcvik mají, že když člověk pozoruje loď bezprostředně před Skokem, potom je možné z jejího směru, rychlosti a zrychlení alespoň přibližně - odhadnout charakter Skoku.

Pokud má pronásledovatel dobrý počítač a vynikající úsudek, může Skok zopakovat s takovou přesností, aby na druhém konci mohl zachytit stopu - zvlášť když bude mít kvalitní detektor hmoty."

"To se může podařit jednou," prohlásil rázné Compor, "nebo i dvakrát, když má pronásledovatel velké štěstí, ale to je právě ten problém. Na něco takového nemůžete spoléhat."

"A třeba můžeme. Radní Compore, vy jste svého času závodně létal hyperprostorem. Vidíte, co všechno o vás vím. Jste znamenitý pilot a při sledování soupeře Skokem jste dokázal úžasné věci."

Compor vytřeštil oči. Nejraději by se na místě propadl. "To jsem byl na škole. Už nejsem nejmladší."

"Tak starý zase nejste. Necelých pětatřicet. A proto, Radní, budete Trevize sledovat vy. Budete ho sledovat na každém kroku a podávat mi hlášení. Odletíte krátce po Trevizovi a ten odlétá za pár hodin. A Radní, pokud ten úkol odmítnete splnit, čeká vás vězení za vlastizradu. Když nastoupíte na loď, kterou vám přidělíme, a nedokážete ho sledovat, nemusíte se obtěžovat s návratem. Kdybyste se o to pokusil, bez milosti vás zlikvidujeme."

Compor se energicky napřímil. "Mám ještě život před sebou. Mám tu svou práci. Svoji ženu. Nemohu všechno opustit."

"Nic jiného vám nezbude. Ti z nás, kdo se rozhodnou sloužit Nadaci, musí být připraveni sloužit jí neustále, a pokud je to nutné, pak i dlouhodobě a za cenu vlastního nepohodlí."

"Moje žena samozřejmě poletí se mnou."

"Vy mě snad máte za blázna. Ta tady samozřejmě zůstane."

"Jako rukojmí?"

"Když se vám to slovo líbí. Já bych raději řekla, že se budete vystavovat nebezpečí, a moje dobré srdce si přeje, aby zůstala tady, kde jí nic nehrozí. Nevidím žádný důvod k diskusím. Jste zatčen stejně jako Trevize a jistě chápete, že musím jednat rychle - ještě než vyprchá euforie, která zatím ovládá Terminus. Bojím se, že má hvězda brzy pohasne."

12.

Kodell se najednou ozval: "Paní Starostko, to od vás nebylo moc ohleduplné."

"Proč také? Zradil přítele," odvětila žena s mírným pohrdáním.

"Měli jsme z toho užitek!"

"Čirou náhodou ano. Ovšem z jeho příští zrady už ho mít nemusíme."

"Proč by měl zradit znovu?"

"Ale Liono," řekla netrpělivě Branoová, "teď už bez legrace. Když o někom víte, že dokáže hrát na obě strany, vždycky u něho musíte počítat s tím, že to udělá znovu."

"Může té schopnosti využít k tomu, aby se zase dal dohromady s Trevizem. Společně mohou..."

"Tomu sám nevěříte. Trevize jde ve své hlouposti a naivitě přímo za svým cílem. Zradu nedokáže pochopit a nikdy, za žádných okolností Comporovi podruhé neuvěří."

"Promiňte, Starostko, ale rád bych se ujistil, že sleduji tok vašich myšlenek. Nakolik potom můžete Comporovi důvěřovat vy? Jak můžete vědět, že bude Trevize sledovat a podávat pravdivá hlášení?

Počítáte s tím, že ho k tomu donutí strach o osud jeho ženy? Jeho touha vrátit se k ní?"

"Obojí má svůj význam, ale není to jediné, na co spoléhám. Na Comporově lodi bude hyperrelé. Trevize bude mít podezření, že je sledován, a bude po něm pátrat. Ovšem Compor - jako pronásledovatel - podle mého názoru na nic takového nepomyslí a pátrat po něm nebude. Pokud to ovšem udělá a pokud ho najde, pak nám nezbude, než spoléhat na půvaby jeho ženy."

Kodell se zasmál. "Když si vzpomenu, že jsem vás kdysi musel poučovat. A smysl toho sledování?"

"Dvojitá ochranná vrstva. Pokud dostanou Trevize, Compor může pokračovat místo něj a poskytnout informace, které nám nestačí dát Trevize."

"Ještě jeden dotaz. Co když Trevize, čistě náhodou, objeví Druhou Nadaci a my se o tom dovíme jeho nebo Comporovým prostřednictvím, nebo budeme mít důvod se domnívat, že existuje, i když oba zahynou?"

"Liono," řekla, "já doufám, že Druhá Nadace existuje. Se Seldonovým plánem už stejně dlouho nevystačíme. Velký Hari Seldon ho vymyslel v době, kdy byly dny Říše sečteny, kdy se prakticky zastavil technický pokrok. Také Seldon byl dítětem své doby. A bez ohledu na to, jak ta napůl mýtická věda psychohistorie musela být vynikající, překročit svůj stín nemohla. Jistě nepočítala se závratným tempem technického růstu. Toho Nadace dosáhla zvlášť během posledního století. Máme přístroje k detekci hmoty, o jakých se dřív nikomu ani nesnilo, počítače, které dovedou reagovat na pouhou myšlenku a - především - ochranu proti mentální energii. Druhá Nadace nás už dlouho nemůže ovládat, pokud to zatím ještě dokáže.

Během posledních let své vlády bych se chtěla stát tím, pod jehož vedením Terminus vykročí novým směrem."

"A co když Druhá Nadace přece jenom neexistuje?"

"Potom tím novým směrem vykročíme hned."

13.

Neklidný spánek, který Trevize nakonec přemohl, netrval dlouho.

Už podruhé mu někdo sáhl na rameno.

Trevize se vymrštil, ještě s kalným pohledem a přitom vůbec nechápal, proč je v cizí posteli. "Co... co...?"

Pelorat se omlouval: "Promiňte, Radní Trevizi. Jste mým hostem a měl bych vám dopřát odpočinek, ale je tady Starostka." Stál u postele ve flanelovém pyžamu a trochu se třásl. Trevize se přes svou únavu probral a rozpomněl se.

Starostka byla v Peloratově obývacím pokoji a tvářila se stejně vyrovnaně jako vždycky. Doprovázel ji Kodell, který si rukou lehce přejížděl bílý knír.

Trevize si upravil šerpu, aby mu dokonale padla a pomyslel si, jak dlouho asi ti dva - Kodell a Brannoová - vydrží jeden bez druhého.

Uštěpačně řekl: "Jestlipak se už Rada vzpamatovala? Nedělají si její členové starosti, že jeden z nich schází?"

"Jsou sice jisté známky oživení, ale ne takové, aby vám to bylo něco platné. Rozhodně nemůže být pochyb, že mám pořád takovou moc, abych vás donutila k odletu. Budete dopraven na ultimatský kosmodrom..."

"Takže ne na kosmodrom Terminu, paní Starostko? To mám být připraven o náležité rozloučení s plačícími davy?"

"Jak vidím, Radní, máte už zase chuť říkat dětinské hlouposti, a to mě těší. Uklidňuje to výčitky svědomí, které by mě jinak mohly trápit. Vy a profesor Pelorat v tichosti odletíte z kosmodromu v Ultimatu."

"Abychom se už nevrátili?"

"A možná se už nevrátili. Ovšem," a tu se na okamžik zasmála, "pokud zjistíte něco natolik závažného a užitečného, že i mně by udělalo radost, kdybyste mě s tím seznámil, potom se vrátíte. Třeba se dočkáte i poct."

Trevize lhostejně přikývl. "I to je možné."

"Možné je skoro všechno. Rozhodně si nebudete mít nač stěžovat. Dostáváte právě dokončený minikřižník Vzdálená hvězda, pojmenovaný podle křižníku Hobera Mallowa. Jeho obsluhu zvládne jeden člověk, i když se na něj celkem pohodlně vejdou i tři."

Trevize to vytrhlo z mírně ironické nálady, do které se tak dokonale vžil. "Plně vyzbrojený?"

"Nevyzbrojený, ale jinak vybavený kompletně. Ať se vydáte kamkoli, všude budete občany Nadace a vždycky se můžete obrátit na našeho konzula, takže zbraně nebudete potřebovat. Podle potřeby můžete čerpat z našich fondů, které, jak bych chtěla dodat, nejsou neomezené."

"Jste velkorysá."

"Já vím, Radní. Ale aby bylo jasno. Pomáháte profesoru Peloratovi hledat Zemi. Bez ohledu na to, co pokládáte za předmět svého pátrání, hledáte Zemi. To musí pochopit každý, s kým se setkáte. A pořád mějte na paměti, že Vzdálená hvězda není vyzbrojena."

"Pátrám po Zemi," řekl Trevize. "Je mi to úplně jasné."

"Takže můžete vyrazit."

"Promiňte, ale jistě jsme neprobrali ještě spoustu věcí. Lodi jsem svého času pilotoval, ale s posledním modelem minikřižníku nemám zkušenosti. Co když ho nedokážu řídit?"

"Podle mých informací je Vzdálená hvězda plně řízena počítačem. A než se na to zeptáte, k obsluze počítače posledního modelu lodi nemusíte nic vědět. Všechno potřebné vám řekne sám. Potřebujete ještě něco?"

Trevize se lítostivě prohlížel. "Věci na převlečení."

"Ty najdete na palubě lodi. Včetně těch pruhů látky, co nosíte, šerp, nebo jak se to jmenuje. Profesor má také k dispozici všechno potřebné. Všechno, co přicházelo v úvahu, už je na palubě, i když musím rychle dodat, že to nezahrnuje dámskou společnost."

"To je smůla," zalitoval Trevize. "Nebyla by k zahození, ale právě teď čirou náhodou nevím o vhodné kandidátce. Stejně si však myslím, že v Galaxii je spousta lidí, a jak odtud vytáhnu paty, tak si snad můžu dělat, co budu chtít."

"Pokud jde o tu společnost? Jak je libo."

S námahou se zvedla. "Na kosmodrom s vámi nepojedu," prohlásila, "o to se postarají jiní, a ne abyste se snažil dělat nějaké nepředloženosti. Kdybyste se pokusil o útěk, může vás to stát život.

Skutečnost, že u toho nebudu, by odstranila veškeré zábrany."

"Paní Starostko, o nic nedovoleného se pokoušet nebudu, ale ještě něco..."

"Ano?" Trevize horečně pátral ve své mysli a s úsměvem, který, jak pevně věřil, vypadal nenuceně, konečně vyslovil: "Paní Starostko, jednou mě možná budete žádat, abych se o něco pokusil. A já pak udělám, co uznám za vhodné, ale ty poslední dva dny si budu pamatovat."

Starostka Brannoová si povzdechla: "Nechte si ty své výlevy. Když se to stane, pak se nedá nic dělat, ale zatím vás o nic nežádám."

## Kapitola čtvrtá

## VESMÍR

### 14.

Loď působila ještě úchvatnějším dojmem než Trevize který pamatoval dobu, kdy se nové třídě křižníků dělala obrovská reklama - vůbec předpokládal.

Nepůsobila tak díky své velikosti, protože byla poměrně malá.

Její konstrukce sledovala dobré manévrovací schopnosti, rychlost, uplatnění plně gravitických motorů a hlavně nejmodernější využití počítače. Nemusela být velká, velikost by byla v rozporu s jejím posláním.

Byl to vynález, k jehož obsluze stačil jeden člověk, a přitom dokázal bohatě nahradit starší lodi, které potřebovaly posádku složenou z tuctu i více členů. Kdyby na ní byli dva nebo i tři lidé, aby se mohli střídat ve službě, potom by jedna taková loď dokázala odrazit útok flotily mnohem větších lodí nepatřících Nadaci. Navíc dokázala předhonit každou loď na světě, a tak jí uniknout.

Vyznačovala se strohou elegancí. Nebyla na ní jediná zbytečná linie, jediná nadbytečná křivka uvnitř ani vně. Díky maximálnímu využití každého krychlového metru objemu vznikalo uvnitř paradoxní zdání prostornosti. Snad nic z toho, co mu Starostka řekla o významu jeho poslání, nemohlo na Trevize udělat větší dojem než loď, jejíž pomocí je měl uskutečnit.

Brannoová řečená Bronzová, jak si zklamaně pomyslel, ho donutila k tomu, aby se ujal nebezpečného úkolu obrovského významu.

Nemusel to přijímat s takovým odhodláním, kdyby všechno nezařídila tak, aby jí sám chtěl ukázat, co dovede.

A Pelorat byl údivem bez sebe. "Věřil byste," zeptal se, když se jemně dotkl prstem trupu předtím, než vlezl dovnitř, "že jsem se ještě nikdy nepřiblížil ke kosmické lodi?"

"Když to, profesore, říkáte, tak tomu samozřejmě věřím, ale jak jste to dokázal?"

"Po pravdě řečeno, ani pořádně nevím, milý pří... - chci říci milý Trevize. Zřejmě jsem se příliš věnoval svému výzkumu. Když má člověk doma skutečně prvotřídní počítač, který se dokáže spojit s jinými počítači kdekoli v Galaxii, sotva se potřebuje pohnout z místa. Ale stejně jsem si kosmickou loď představoval větší."

"To je malý model, ale i tak má uvnitř mnohem víc místa než každá jiná loď téhle velikosti."

"Jak je to možné? Vy si děláte legraci z mé nevědomosti?"

"Kdepak. Myslím to vážně. Tohle je jedna z prvních lodí s plně gravitickým pohonem."

"Co to znamená? Ale prosím vás, jestli jsou k tomu potřeba rozsáhlé znalosti fyziky, tak mi nic nevysvětlujte. Bude mi stačit vaše slovo, jako jste se vy včera spokojil s mým, když jsme mluvili o jediném lidském druhu a jediném světě jeho původu."

"Pokusím se o to, profesore. Během dlouhých tisíciletí kosmických letů jsme měli motory chemické, motory iontové a hyperatomové, a ty všechny byly příliš objemné. Lodi staré Císařské flotily byly dlouhé pět set metrů a nebylo v nich víc životního prostoru než v malém bytě. Nadace se ale díky nedostatku materiálních zdrojů, během všech staletí své existence zaměřila na miniaturizaci. Vrchol představuje tato loď. Využívá antigravitace a zařízení, které to umožňuje, prakticky nezabírá místo a je v podstatě součástí trupu.

Nebýt toho, že pořád potřebujeme hyperatomové..."

Přiblížila se hlídka Bezpečnosti. "Pánové, nastupte si!" Obloha se rozjasňovala, i když do východu Slunce zbývalo ještě půl hodiny.

Trevize se rozhlédl. "Jsou naložena moje zavazadla?"

"Ano, Radní, na lodi najdete všechno potřebné."

"Doufám, že hlavně oblečení, které nebude odpovídat mé velikosti ani vkusu."

Strážný docela nečekaně odpověděl takřka chlapeckým úsměvem.

"To snad ne," řekl. "Starostka nás posledních třicet čtyřicet hodin nechala pracovat přes čas a sehnali jsme přesně to co nosíte.

Cena nerozhodovala. Poslyšte," rozhlédl se, jako by se chtěl přesvědčit, že si nikdo nevšiml jeho náhle přátelského tónu, "vy dva ale máte štěstí. Nejlepší loď na světě. S kompletním vybavením kromě výzbroje. Slízli jste všechnu smetanu."

"Jen jestli není kyselá," prohodil Trevize. "Tak co, profesore, jste připraven?"

"Po této stránce ano," odpověděl Pelorat a zvedl čtvercovou asi dvaceticentimetrovou destičku, vloženou do obalu ze stříbřitého plastiku.

Trevize si najednou uvědomil, že ji Pelorat drží už od chvíle, kdy vyšli z jeho domu, že si ji pořád přendává z ruky do ruky a že ji vůbec neodložil, ani když udělali zastávku, aby v rychlosti posnídali.

"Co je to, profesore?"

"Moje knihovna. Je seřazena tematicky a podle původu a celá se mi vešla na jednu destičku. Jestli si myslíte, že ta loď je zázrak, co je potom ta destička? Celá knihovna! Všechno, co jsem nashromáždil.

Je to úžasné! Úžasné!"

"No dobrá," řekl Trevize, "Tak to jsme vážně slízli všechnu smetanu."

15.

Trevize obdivoval vnitřek lodi. Prostor byl využit velice důmyslně.

Byl tady sklad se zásobami potravin, šatstva, filmů a her. Dále tu byla tělocvična, salónek a dvě skoro stejné ložnice.

"Tahle, profesore," usoudil Trevize, "bude jistě vaše. Aspoň je tady vestavěný snímač."

"To je dobře," řekl spokojeně Pelorat. "To jsem byl pěkný hlupák, že jsem se tak vyhýbal kosmickým letům. Tady bych, milý Trevize, mohl žít a vůbec nic by mi nescházelo."

"Je tu víc místa, než jsem předpokládal," řekl s radostí Trevize.

"A motory jsou skutečně v trupu, jak jste říka1?"

"Rozhodně jsou tam ovládací prvky. Nemusíme skladovat pohonné hmoty, ani je na místě využívat. Čerpáme ze základních energetických zásob Vesmíru, takže všechno palivo a motory jsou - tady kolem." Neurčitě rozhodil rukama.

"Jenomže teď mě napadá - co když se něco stane?"

Trevize pokrčil rameny. "Prodělal jsem výcvik v kosmické navigaci, ale ne na takových lodích. Když se něco stane s gravitikou, tak si s tím bohužel nedokážu poradit."

"Ale umíte tu loď řídit? Pilotovat?"

"To bych také rád věděl."

"Co když je ta loď automatizovaná? A my jsme jenom cestující? Třeba máme jen sedět a čekat," nadhodil Pelorat.

"Něco takového se používá v kyvadlové přepravě mezi planetami a kosmickými stanicemi uvnitř hvězdné soustavy. Ale o automatizovaném letu hyperprostorem jsem ještě neslyšel. Aspoň zatím ne. Zatím ne," odpověděl Trevize.

Znovu se rozhlédl a zmocnilo se ho neblahé tušení. Co když to ta semetrika Starostka přece jen dokázala, a k němu se to vůbec nedoneslo?

Co když Nadace zvládla také automatizaci mezihvězdných letů a teď ho, docela proti jeho vůli, odloží na Trantor, aniž do toho bude moci mluvit víc než ostatní inventář na palubě lodi?

S radostným elánem, který necítil, pronesl: "Jen klid, profesore.

Starostka říkala, že ta loď je plně ovládána počítačem. Když je ve vaší místnosti vestavěn snímač, v té mé by měl být počítač. Udělejte si pohodlí a já se zatím trochu porozhlédnu."

Pelorat se hned zatvářil znepokojeně. "Trevize, milý hochu, - víte, že neopustíte loď?"

"To vůbec nemám v úmyslu, profesore. I kdybych to snad zkusil, můžete se spolehnout, že by mi v tom zabránili. Starostka by nepřipustila, abych se odtud dostal. Teď chci jen zjistit, co vlastně řídí Vzdálenou hvězdu."

Usmál se: "Profesore, já vás neopustím."

Když vešel do místnosti, kterou pokládal za vlastní ložnici, ještě se usmíval, ale když za sebou tiše zavřel dveře, radostný výraz z jeho tváře se vytratil. Někde tu přece musí být zařízení, které by umožňovalo komunikaci s planetou v blízkosti lodi. Bylo nepředstavitelné, že by loď byla záměrně izolována od svého okolí, a proto někde - snad ve výklenku stěny musí být vysílač. Mohl by zavolat do kanceláře Starosty, aby se zeptal na řízení lodi.

Pozorně prohlížel stěny, pelest postele a úhledný nábytek s hladkým povrchem. Pokud tady nic nenajde, projde si zbytek lodi.

Už toho chtěl nechat, když na hladkém, světlehnědém povrchu stolu zachytil záblesk světla. Plný kruh světla s úhledným nápisem, který hlásal: POČÍTAČOVÉ INSTRUKCE.

Ach!

Ale stejně se mu rozbušilo srdce. Není počítač jako počítač a zvládnout některé programy bylo časově náročné. Trevize nikdy nedělal tu chybu, že by podceňoval vlastní inteligenci, ale na druhé straně se nepokládal za Velkého Mistra. Někteří lidé byli s počítačem jedna ruka, zatímco o jiných to neplatilo - a Trevize moc dobře věděl, do které skupiny patří.

Když sloužil u flotily Nadace, dosáhl hodnosti poručíka a jako velitel dne měl občas příležitost pracovat s lodním počítačem. Nikdy ho ovšem neměl výhradně ve své péči a nikdo po něm nechtěl, aby ovládal víc než běžné operace potřebné k výkonu funkce velitele dne.

Neměl příjemný pocit, když si vzpomněl, kolik místa zabere výstup kompletně zapsaného programu, a dokázal si vybavit chování poddůstojníka technické služby Krasneta u řídicího panelu počítače.

Hrál na něj, jako by to byl nejsložitější hudební nástroj v Galaxii, a přitom působil dojmem nedbalé elegance, jako by byl znuděný jeho prostotou a přece i on musel občas nahlédnout do svých příruček a v rozpacích se proklínal.

Trevize váhavě položil prst na kruh světla a světlo se okamžitě rozšířilo po celé desce stolu. Byly na ní obrysy dvou rukou: pravé a levé. Nečekaně a naprosto plynule se deska sklopila pod úhlem pětačtyřiceti stupňů.

Trevize se posadil ke stolu. Nebylo třeba slov. Bylo jasné, co má dělat.

Položil ruce na obrysy na stole umístěné tak, aby to mohl udělat bez námahy. Deska stolu mu v místě dotyku připadala hebká, téměř sametová - a jeho ruce se do ní zabořily.

S úžasem hleděl na své ruce, protože se vůbec nezabořily. Zrak mu sděloval, že zůstaly na povrchu. A přece to hmatem vnímal, jako by povrch stolu někam ustoupil a jeho ruce spočinuly v měkkém a hřejivém objetí.

To je všechno? Co teď?

Rozhlédl se a pak zavřel oči, jako by mu to někdo napověděl.

Přitom nic neslyšel. Neslyšel nic !

Ale v mozku mu jako vlastní těkavá myšlenka zněly věty: "Zavřete oči, prosím. Uvolněte se. Navážeme spojení."

Rukama?

Trevize se vždycky domníval, že kdyby měl člověk komunikovat s počítačem pomocí myšlenek, pak by to bylo prostřednictvím kukly nasazené na hlavu, s elektrodami v místě očí a na vrcholu.

Ruce? A proč ne ruce? Trevize měl pocit, že je někam unášen a že skoro usíná, aniž jeho vnímání ztrácí na ostrosti. Proč ne ruce?

Oči byly jen smyslovými orgány. Mozek byl jenom hlavní centrálou, uzavřenou v kostěné schránce a vzdálenou od aktivního povrchu těla. To ruce byly aktivním povrchem, ruce, které ohmatávaly Vesmír a dokázaly s ním manipulovat.

Lidské bytosti rukama přemýšlely. Byly to ruce, které dokázaly uspokojit jejich zvědavost, které ohmatávaly a svíraly, převracely, zvedaly a potěžkávaly. Některá zvířata se mohla pyšnit mozkem úctyhodné velikosti, ale neměla ruce, a to bylo rozhodující.

A když si s počítačem podal ruce, jejich myšlení se prolnulo a už nezáleželo na tom, jestli má oči otevřené nebo zavřené. Když je otevřel, neviděl o nic lépe, a když je zavřel, neviděl o nic hůř.

V obou případech viděl docela jasně celý prostor místnosti - nejen v tom směru, kam byl obrácen, ale všude kolem - i nahoře a dole.

Viděl každé místo kosmické lodi a viděl také ven. Slunce už vyšlo a jeho jas byl tlumený oparem ranní mlhy, ale mohl se na ně dívat přímo, aniž jím byl oslněn, protože počítač automaticky filtroval světelné vlny.

Cítil mírný vítr a jeho teplotu i zvuky okolního světa. Vnímal magnetické pole planety a slabé elektrické náboje na stěně lodi.

Začal chápat řízení lodi, ačkoli se v něm dopodrobna nevyznal.

Věděl jen to, že kdyby se chtěl s lodí vznést nebo ji otočit, zrychlit její pohyb nebo využít některé z jejích dalších schopností, postupoval by stejně, jako kdyby něco podobného dělal s vlastním tělem. Stačilo jenom použít vůli.

A přece jeho vůle nebyla čistě jeho. Někdy mohl získat převahu sám počítač. V hlavě se mu právě uhnízdila jasně formulovaná věta a on přesně věděl, kdy a jak loď odstartuje. Na tom se nedalo vůbec nic změnit. Později, tím si byl stejně jist, bude mít možnost rozhodovat sám.

Když rozhodil síť svého vědomí, posíleného počítačem, do vnějšího prostoru, zjistil, že dokáže vnímat stav horních vrstev atmosféry, že může sledovat povětrnostní podmínky, že dokáže zjistit přítomnost jiných lodí, které proudí vzhůru, a dalších, které se snášejí dolů.

To všechno bylo třeba vzít v úvahu a počítač to také v úvahu bral.

Kdyby tomu tak nebylo, jak si Trevize uvědomil, stačilo, aby si to přál - a počítač by jeho přání splnil.

Tím se vyřešil problém odborné literatury: žádná neexistovala.

Trevize si vzpomněl na poddůstojníka technické služby Krasneta a usmál se. Nejednou četl o tom, jakou ohromnou revoluci bude na světě znamenat gravitika, ale splynutí mysli s počítačem bylo dosud státním tajemstvím. Revoluce, kterou vyvolá, bude jistě mnohem významnější.

Vnímal, jak plyne čas. Věděl přesně, kolik je hodin místního terminského času a kolik podle Galaktického standardu. Jak se teď uvolní?

Jen na to pomyslel, už měl roce volné, deska stolu se vrátila do původní polohy a Trevize byl zase odkázán na vlastní neozbrojené smysly.

Cítil se slepý a bezmocný, jako by ho chvíli držela a ochraňovala nějaká superbytost a teď ho ponechala osudu. Kdyby nevěděl, že může kdykoli znovu navázat spojení, snad by ho ten pocit dohnal k slzám.

Takhle se jenom snažil znovu získat orientaci, přizpůsobit se hranicím prostoru, potom nejistě vstal a vyšel z místnosti. Pelorat zvedl hlavu. Bylo zřejmé, že si už seřídil snímač, a teď prohlásil: "Funguje bezvadně. Má skvělý vyhledávací program. Tak co, chlapče, našel jste řízení?"

"Ano, profesore. Všechno je v pořádku."

"Neměli bychom se tedy připravit ke startu? Myslím tím bezpečnostní opatření. Nemáme se třeba připoutat nebo něco takového?

Rozhlížel jsem se po nějakých instrukcích, ale nic jsem nenašel a byl jsem z toho dost nervózní. Proto jsem se musel věnovat své knihovně.

Když se totiž zabývám svou prací..."

Trevize čelil profesorovi se vztaženýma rukama, jako by chtěl přehradit a zastavit ten příval slov. Teď musel promluvit nahlas, aby ho vůbec udolal. "Nic takového, profesore, není potřeba. Antigravitace je v podstatě totéž, co nepřítomnost setrvačnosti. Při změnách rychlosti nevzniká žádný pocit zrychlení, protože všechno na lodi tu změnu prodělává současně."

"Tím chcete říct, že až opustíme planetu a zamíříme do Vesmíru, nebudeme o tom vůbec vědět?"

"Přesně to jsem měl na mysli, protože právě teď, zatímco s vámi mluvím, jsme odstartovali. Ještě pár minut a pronikneme horní vrstvou atmosféry; za půl hodiny jsme ve Vesmíru."

16.

Když Pelorat upřel zraky na Trevize, jako by se celý trochu schoulil. Jeho protáhlá obdélníková tvář byla teď natolik bezvýrazná, že i když nejevila žádné známky emocí, vyzařovalo z ní ohromné znepokojení.

Potom zašilhal doprava - a doleva.

Trevize si vzpomněl na svůj vlastní pocit při prvním letu za hranice atmosféry.

Co nejstřízlivěji začal: "Janove" (poprvé oslovil profesora tak důvěrně, ale tentokrát se k němu obracel jako zkušený k nezkušenému a bylo třeba, aby se z nich dvou jevil jako starší, "tady jsme v naprostém bezpečí. Jsme v kovových útrobách válečné lodi Flotily Nadace. Nejsme sice ozbrojeni, ale nikde v Galaxii se nenajde místo, kde by nás neochránilo jméno Nadace. I kdyby se nějaká loď zbláznila a zaútočila, můžeme okamžitě uniknout z jejího dosahu. A mohu vás uklidnit, protože jsem zjistil, že loď umím dokonale ovládat."

Pelorat zapochyboval: "Go - Golane, když si představím tu prázdnotu..."

"Jak to, vždyť prázdnota je všude kolem Terminu. Mezi námi na povrchu a prázdnotou hned nad ním je jenom tenká, skoro zanedbatelná vrstva vzduchu. A my jen opouštíme tu bezvýznamnou vrstvu."

"Možná je bezvýznamná, ale my ji dýcháme."

"Tady přece také dýcháme. Vzduch na téhle lodi je čistší s průzračnější a pořád bude čistší a průzračnější než přirozené ovzduší Terminu."

"A meteority?"

"Co má být s meteority?"

"Atmosféra nás chrání před meteority. Vlastně i před zářením."

Trevize pronesl: "Lidstvo cestuje Vesmírem, myslím, dvacet tisíc let..."

"Dvaadvacet. Pokud se budeme řídit Hallblockovskou chronologií, pak je úplně jasné, že když budeme počítat..."

"Stačí! Slyšel jste o nějakém neštěstí, které by způsobil meteorit, nebo o smrti následkem ozáření? Myslím v poslední době. Myslím v případě lodí Nadace."

"Zprávy o takových věcech jsem zvlášť nesledoval, jenomže já jsem, chlapče, historik a..."

"V dějinách se takové věci samozřejmě stávaly, ale technika se zdokonaluje. Žádný meteorit, který by byl dost velký, aby nám mohl uškodit, se k nám rozhodně nemůže přiblížit dřív, než bychom stačili provést nezbytný úhybný manévr. V úniku by nám snad mohly zabránit jen čtyři meteority, které by letěly současně čtyřmi směry od vrcholů čtyřstěnu. Ale spočítejte si, nakolik je to pravděpodobné, a zjistíte, že máte naději bilión biliónů ku jedné zemřít stářím, než byste měl poloviční šanci zaznamenat tak zajímavý úkaz."

"Myslíte, kdybyste byl u počítače?"

"Ne," řekl s despektem Trevize. Kdybych počítač podřídil svým vlastním smyslům a reakcím, dostali bychom zásah dříve než bych si stačil uvědomit, co se děje. To zvládne počítač sám, protože jeho reakce jsou miliónkrát rychlejší než moje nebo vaše." Nečekaně natáhl ruku. "Pojďte, Janove, chtěl bych vám ukázat, co ten počítač dovede, a také bych vám chtěl ukázat, jak vypadá Vesmír."

Pelorat vytřeštil oči a zatvářil se trochu vyjeveně. Potom se krátce zasmál: "Golane, nejsem si jist, že bych to chtěl vidět."

"Ovšem, Janove, že si nejste jist, protože nevíte, co se vám vlastně nabízí. Zkuste to. Pojďte! Do mého pokoje!"

Trevize ho vzal za ruku, napůl ho vedl, napůl táhl. Když se posadil k počítači, zeptal se: "Janove, viděl jste někdy Galaxii? Díval jste se na ni?"

"Myslíte na obloze?"

"No ovšem. Kde jinde?"

"Viděl. Tu přece viděl každý. Když člověk zvedne hlavu, tak ji musí vidět."

"Jestlipak jste ji někdy pozoroval za jasné noci, když jsou Diamanty pod obzorem?"

"Diamanty" se nazývalo oněch pár hvězd, které byly natolik zářivé a ležely tak blízko, že na noční obloze Terminu svítily výrazným jasem. Skupinka, kterou tvořily, zaujímala šířku sotva dvaceti stupňů a po větší část noci byla celá pod obzorem. Kromě ní tam byla ještě hrstka nejasných hvězd, sotva viditelných pouhým okem. A pak už jenom slabý, mléčný zákal Galaxie - pohled, s jakým mohl člověk počítat, pokud obýval svět, jako je Terminus, ležící docela na okraji nejvzdálenější spirály Galaxie.

"Asi ano, ale proč se vlastně dívat? Beztak není vidět nic zvláštního."

"Ovšemže není vidět nic zvláštního," odpověděl Trevize. "Proto se také nikdo nedívá. Proč se dívat, když to člověk může vidět vždycky ? Ale teď ji uvidíte, a ne z Terminu, kde věčně překáží mlha a mraky. Uvidíte ji tak, jak byste ji z Terminu nikdy neviděl, kdybyste sebevíc napínal zrak a kdyby noc byla sebejasnější. Škoda, že nejsem poprvé ve Vesmíru, abych - tak jako vy - poprvé viděl Galaxii v její ničím nezkalené nádheře."

Postrčil Peloratovi židli. "Sedněte si, Janove. Možná to bude chvíli trvat. Na počítač si ještě musím zvykat. Z toho, co už jsem poznal, vím, že provedení je holografické, takže nebudeme potřebovat žádnou obrazovku. Přichází přímo do styku s mým mozkem, ale snad ho přimějí, aby vytvořil objektivní obraz, který uvidíte i vy.

Prosím vás, zhasněte. Vlastně ne, říkám hlouposti. Ať to udělá počítač.

Zůstaňte sedět."

Trevize navázal spojení s počítačem, když si vřele a důvěrně podali ruce.

Světlo potemnělo, potom úplně zhaslo a Pelorat se ve tmě pohnul.

"Nebuďte nervózní, Janove. Možná budu mít trochu problémy s ovládáním počítače, ale začnu zvolna a vy se mnou musíte mít trpělivost.

Vidíte to? Ten srpek?"

Vznášel se v temnotě před nimi. Zpočátku trochu matný a mihotavý, ale pak nabýval na ostrosti a jasu.

V Peloratově hlase zazněla bázeň: "To je Terminus? My jsme od něho tak daleko?"

"Ovšem, loď se pohybuje rychle."

Loď se stáčela do nočního stínu Terminu, který se jevil jako silný srpek jasného světla. Trevize na okamžik ovládla touha zavést loď širokým obloukem nad tu stranu planety, jež byla ozářena denním světlem, aby ji ukázal v celé její kráse, ale pak to v sobě potlačil.

Pro Pelorata to snad mohlo být něčím novým, ale ta krása už dávno nikoho nevzrušovala. Existovalo příliš mnoho fotografií, příliš mnoho map, příliš mnoho globusů. I malé dítě vědělo, jak vypadá Terminus. Planeta s hojností vody a nedostatkem nerostů, kde se dařilo zemědělství a nijak nevzkvétal těžký průmysl, ale která díky vyspělosti své techniky a miniaturizaci byla na prvním místě v Galaxii.

Kdyby nechal počítač pracovat v oblasti mikrovln, které by převedl na viditelný model, spatřili by každý z deseti tisíc obydlených ostrovů Terminu. A také jediný z nich dost velký na to, aby mohl být pokládán za světadíl, ten, kde leželo Terminus City, a...

"Stačí!" Byla to jenom myšlenka, pouhý signál vůle, ale pohled se okamžitě změnil. Osvětlený srpek se přemístil k hranicím zorného pole a svezl se z jeho okraje. Oči mu naplnila temnota bezhvězdného prostoru.

Pelorat si odkašlal. "Chlapče, kdybyste tak vrátil Terminus. Mám pocit, jako bych oslepl." V jeho hlase bylo cítit napětí.

"Nejste slepý. Podívejte!"

V zorném poli se objevila lehká, mírně prosvítající mlha. Ta se rozestoupila a rozjasnila, až se zdálo, že celou místnost naplnila oslnivá záře.

"Zmenšit!" Znovu uplatnil svou vůli a Galaxie ustupovala, jako by ji sledovali zmenšovacím dalekohledem, jehož schopnost zmenšovat neustále rostla. Galaxie se smrštila a stala se strukturou, kde se střídala jasnější místa s temnějšími. "Přidej světlo!"

Rozjasnila se, aniž změnila svou velikost, a protože hvězdný systém, ke kterému patřil Terminus, ležel nad galaktickou rovinou, nebylo Galaxii vidět přímo z boku. Jevila se jako dvojitá spirála značně zkrácená perspektivou a jejím zářícím okrajem, na straně, kde ležel Terminus, prostupovaly křivolaké průrvy temných mlhovin.

Jemný opar jádra, vzdálený a zmenšený perspektivou, vypadal bezvýznamně.

Pelorat obdivně zašeptal: "Máte pravdu. Takhle jsem ji nikdy neviděl. Ani ve snu mě nenapadlo, že je tam tolik podrobností."

"Jak byste mohl? Vnější polovinu nemůžete vidět, když vás od ní odděluje atmosféra Terminu. Z povrchu Terminu je vidět sotva jádro."

"Škoda, že se na ni díváme skoro v přímém pohledu."

"Nemusíme. Počítač ji může ukázat v jakékoli poloze. Stačí, abych vyjádřil své přání - dokonce ani ne nahlas."

"Změň souřadnice!"

Tento projev vůle rozhodně nebyl přesným rozkazem. A přece, jak se obraz Galaxie začal pomalu měnit, Trevize usměrňoval svou myslí počítač a ten plnil jeho přání.

Galaxie se pomalu otáčela, takže ji bylo vidět kolmo ke galaktické rovině. Rozprostřela se jako obrovský zářící vír, s křivkami temnoty a ostrůvky jasu a s téměř jednolitou, oslnivou září ve svém středu.

Pelorat se zeptal: "Jak ji může počítač vidět z nějakého místa ve Vesmíru, které odtud musí být přinejmenším padesát tisíc parseků?"

Pak ještě přiškrceným hlasem zašeptal: "Prosím vás, odpusťte, že se ptám. Vůbec nic o tom nevím."

"O tomhle počítači vím skoro stejně málo jako vy," řekl Trevize.

"Ovšem i jednoduchý počítač dokáže upravit souřadnice a ukázat Galaxii v jakékoli poloze, počínaje tou, kterou může zachytit jako skutečnou, tedy takovou, jak se jeví z hlediska momentální polohy počítače ve Vesmíru. Samozřejmě může použít jenom těch informací, které dokáže zachytit na začátku, takže když přejde k bočnímu pohledu, v obrazu, který ukáže, najdeme mezery a nejasnosti.

V našem případě ovšem... Obraz máme prvotřídní. Myslím, že je počítač vybaven kompletní mapou Galaxie, a proto ji může stejně snadno ukázat z jakéhokoli úhlu."

"Jak to myslíte, kompletní mapou?"

V paměti počítače musí být prostorové souřadnice každé hvězdy v ní obsažené."

"Každé hvězdy?" Pelorata to zřejmě vyděsilo.

"Tedy možná že ne všech tří set miliard. Určitě bude obsahovat hvězdy, které svítí na obydlené planety, a pravděpodobně každou hvězdu spektrální třídy K a jasnější. To znamená nejméně takových sedmdesát pět miliard."

"Všechny hvězdy s obydlenými systémy?"

"Nesmíte mě brát za slovo, možná že ne všechny. Konečně, v době Hariho Seldona existovalo pětadvacet miliónů obydlených soustav - zdá se to hodně, ale je to jen jedna hvězda z každých dvanácti tisíc. A potom, během pěti staletí po Seldonovi, všeobecný rozklad Říše nezabránil další kolonizaci. Řekl bych, že ji spíš podpořil.

Pořád je spousta obyvatelných planet, které se dají nově osídlit, takže dnes jich může být třicet miliónů. Ty

nové se nemusely všechny dostat do seznamů Nadace."

"Ale co ty staré? Ty tam přece musí být všechny bez výjimky."

"Myslím, že ano. Zaručit to samozřejmě nemohu, ale divil bych se, kdyby v seznamech chyběl některý dávno zavedený obydlený systém. Rád bych vám něco ukázal - když k tomu bude stačit moje schopnost ovládat počítač."

Trevizovi samým úsilím trochu ztuhly ruce a zdálo se, že se ještě víc pohroužily do sevření počítače. Snad to ani nebylo nutné, možná by stačilo, kdyby si klidně a samozřejmě pomyslel: Terminus!

Opravdu si to pomyslel a jako odpověď se na samém okraji víru objevil zářivý, rudý démant.

"To je naše slunce," vydechl vzrušeně. "Hvězda, kolem které obíhá Terminus!"

"Ach," povzdechl si s tichým rozechvěním Pelorat.

V bohatém nakupení hvězd hluboko v srdci Galaxie, ale poměrně stranou od centrální mlhoviny, ožil jasně žlutý zářící bod. Byl trochu blíž k okraji Galaxie, kde ležel Terminus, než k tomu opačnému.

"A tohle," řekl Trevize, "je slunce Trantoru."

Další povzdechnutí, potom Pelorat namítl: "Víte to jistě? Vždyť se přece říká, že Trantor leží ve středu Galaxie."

"Ano, v jistém smyslu. Je v nejmenší vzdálenosti od středu, v jaké může planeta ležet, aby byla ještě obyvatelná. Má k němu blíž než každý jiný větší obydlený systém. Skutečný střed Galaxie představuje černá díra o hmotnosti skoro miliónu hvězd, takže tam vládnou dost kruté podmínky. Pokud víme, přímo ve středu život neexistuje a možná ani existovat nemůže. Trantor leží na nejvnitřnějším zákrutu spirálního ramene a věřte mi, že kdybyste mohl vidět jeho noční oblohu, budete si myslet, že je ve středu Galaxie. Je obklopen doslova nekonečným množstvím hvězd."

"Golane, vy jste byl na Trantoru?" zeptal se Pelorat se zjevnou závistí.

"Ve skutečnosti ne, ale měl jsem možnost vidět holografické znázornění jeho oblohy."

Trevize si zádumčivě prohlížel Galaxii. Jak si za časů Mezka, při velkém pátrání po Druhé Nadaci, každý pohrával s mapami Galaxie - a co se o tom napsalo knih a natočilo filmů!

A všechno jenom proto, že Hari Seldon na počátku řekl, že Druhá Nadace bude založena na "druhém konci Galaxie", na místě, které nazval Hvězdným pomezím.

Na druhém konci Galaxie! Jak si to Trevize pomyslel, objevila se před ním tenká modrá čára, která se táhla od Terminu přes centrální černou díru Galaxie až na opačný konec. Trevize málem nadskočil.

Tu čáru si přímo nevyžádal, ale docela jasně si ji představil, a to počítači stačilo.

Přímá trasa na opačnou stranu Galaxie nemusela ovšem vůbec znamenat, že je to "druhý konec", o kterém mluvil Seldon. Právě Arkady Darellová (pokud se dalo věřit její autobiografii) použila slovní spojení "kruh je bez konce", aby vyjádřila skutečnost, kterou dnes všichni brali jako samozřejmou...

A přestože se Trevize snažil tu myšlenku okamžitě potlačit, počítač ho předstihl. Modrá čára se ztratila a byla vystřídána kružnicí, která modře zarámovala celou Galaxii a procházela tmavě červeným bodem představujícím Slunce Terminu.

Kruh je bez konce, a pokud byl počátkem kruhu Terminus, potom nás pátrání po druhém konci muselo zavést jedině zpátky na Terminus, a tam byla Druhá Nadace skutečně nalezena, jak obývá stejný svět jako ta První.

Ale co když doopravdy nalezena nebyla - co když takzvané nalezení Druhé Nadace bylo pouhý klam - co potom? Co kromě přímky a kružnice by v souvislosti s tím mohlo dávat smysl?

Pelorat se zeptal: "To si znázorňujete nějaké představy? Proč je tady ten modry kruh?"

"Jenom jsem zkoušel, jak mi jde ovládání. Nechcete, abych našel Zemi?"

Na chvíli zavládlo ticho, potom Pelorat promluvil: "Vy si děláte legraci?"

"Ne. Pokusím se o to."

Také to udělal. Nic se nestalo. "Bohužel," řekl Trevize.

"Takže neexistuje? Žádná Země?"

"Možná jsem si myslel nesprávný povel, ale to je sotva pravděpodobné.

Spíš se dá předpokládat, že Země není uvedena v paměti počítače."

Pelorat prohodil: "Možná je uvedena pod jiným jménem."

Trevize se toho okamžitě chytil. "Pod jakým jiným jménem, Janove?"

Pelorat nic neříkal a Trevize se ve tmě usmál. Napadlo ho, že se možná něco začíná rýsovat. Teď to na chvíli nechá být. Jen ať to uzraje. Schválně změnil téma: "Docela by mě zajímalo, jestli dokážeme manipulovat s časem."

"S časem? Copak je to možné?"

"Galaxie se otáčí. Terminu trvá skoro půl miliardy let, než jednou oběhne celý obvod Galaxie. Hvězdy, které mají blíž ke středu, tu cestu samozřejmě zvládnou mnohem rychleji. Pohyb každé hvězdy vzhledem k centrální černé díře je možná zanesen v paměti počítače, a pokud ano, potom by počítač třeba dokázal každý pohyb znásobit miliónkrát, a tak působení rotace zachytit viditelným způsobem. Mohu se o to pokusit."

Udělal to a nemohl zabránit, aby mu svaly neztuhly námahou, jak se snažil prosadit svou vůli - jako kdyby bral do rukou Galaxii, zrychloval její pohyb, otáčel jí a nutil rotovat proti strašlivému odporu.

Galaxie se dala do pohybu. Pomalu, majestátně se otáčela směrem, který měl působit utahování spirálních ramen. Když se dívali, čas běžel neuvěřitelnou rychlostí - zdánlivý, umělý čas - a jak tak míjel, hvězdy se stávaly čímsi pomíjivým.

Některé z těch větších se tu a tam zbarvovaly do ruda a zvyšovaly svůj jas, když se rozpínaly do podoby červených obrů. A potom někde v centrálních hvězdokupách neslyšně explodovala hvězda za doprovodu oslnivé záře, která na krátký zlomek sekundy zastínila Galaxii a zmizela. Následovala další v jednom ze spirálních ramen a potom ještě další v nevelké vzdálenosti od ní.

"Supernovy," řekl trochu rozechvěle Trevize.

Copak je možné, aby počítač dokázal správně předpovědět, které hvězdy vybuchnou a kdy? Nebo jen použil zjednodušený model, který měl ukázat hvězdnou budoucnost v obecné rovině bez zvláštních nároků na přesnost?

"Galaxie vypadá jako nějaké zvíře, které se plazí Vesmírem," zašeptal chraptivě Pelorat.

"To ano," řekl Trevize, "ale začínám být pěkně unavený. Dokud se to nenaučím provádět s větší lehkostí, asi takovou hru nevydržím hrát moc dlouho."

Nechal toho. Galaxie se zpomalila, zastavila a pak překlopila, až ji před sebou měli v bočním pohledu, tak jako na začátku.

Trevize zavřel oči a zhluboka dýchal. Uvědomoval si, jak se za nimi ztrácí Terminus, a že z jejich okolí vymizely poslední nepatrné stopy atmosféry. Uvědomoval si přítomnost všech lodí, naplňujících prostor v blízkosti Terminu.

Nenapadlo ho ovšem zkoumat, jestli na některé z těch lodí není něco zvláštního. Jestli některá není gravitická jako jeho vlastní a jestli nezvolila dráhu, která se té jeho blíží víc, než by dovolovala náhoda.

## Kapitola pátá

## MLUVČÍ

17.

Trantor! Osm tisíc let byl hlavním sídlem velkého a mocného politického útvaru, který ve svém svazku zahrnoval stále větší počet planetárních soustav. Dalších dvanáct tisíc let byl hlavním sídlem politického útvaru, který zahrnoval celou Galaxii. Byl centrem, srdcem, přímo ztělesněním Galaktické říše.

Představa Říše byla nerozlučně spjata s představou Trantoru.

Trantor se fyzicky ocitl na vrcholu teprve v době, kdy byla Říše ve stavu pokročilého rozkladu. Nikdo si vlastně ani nevšiml, že Říše ztratila svou vnitřní sílu a své perspektivy, protože Trantor stále zářil leskem třpytivého kovu.

Jeho růst vyvrcholil v okamžiku, kdy se stal městem obepínajícím celou planetu. Počet jeho obyvatel se (podle zákona) ustálil na čtyřiceti pěti miliardách a jediná zeleň na jeho povrchu byla v Císařském paláci a v komplexu Galaktické univerzity a knihovny.

Pevninský povrch Trantoru se ztrácel pod příkrovem kovu. Byly jím pohlceny jeho pouště i jeho úrodné oblasti, které se proměnily v lidská mraveniště, administrativní džungle, spletité počítačové sítě, ohromná skladiště potravin a náhradních dílů. Jeho pohoří byla srovnána se zemí, jeho rokliny zaplněny. Nekonečné chodby města se zavrtávaly pod pevninské kry a oceány byly proměněny v obrovské podzemní nádrže pro vodní pěstitelství - jediný (a zcela nedostatečný) domácí zdroj potravin a minerálů.

Spojení s Vnějšími světy, ze kterých Trantor získával prostředky nezbytné k životu, záleželo na provozu tisíce jeho kosmodromů, na deseti tisících jeho válečných lodí, sto tisících lodí obchodních a miliónů nákladních plavidel.

Žádné jiné obrovské město nemělo tak dokonalou regulaci. Žádná planeta v Galaxii tolik nevyužívala sluneční energie, ani nezašla tak daleko, že by se zbavovala přebytečného tepla. Do řídkých horních vrstev atmosféry nad temnou polokoulí se vypínaly zářící radiátory, které do kovového města vstupovaly opět na denní polokouli.

Současně s otáčením planety radiátory vystupovaly vzhůru, když na světě postupně nastávala noc, a jak se postupně rozednívalo, zase klesaly dolů. A tak se Trantor stále vyznačoval umělou asymetrií, která pro něj byla takřka symbolická.

Z tohoto vrcholu Trantor vládl Říši.

Vládl jí špatně, ale vládnout Říši dobře bylo naprosto vyloučeno.

Říše byla příliš velká, aby mohla být řízena z jediného světa, a to i za vlády zvlášť dynamických Císařů. Jak by ji Trantor mohl vládnout jinak než špatně, když v dobách jejího úpadku kšeftovali s císařskou korunou lstiví politici i neschopní hlupáci a byrokracie se stala zvláštní kastou žijící z úplatků?

Ale i v nejhorších dobách měla ta mašinérie v sobě sílu, která ji udržovala při životě. Galaktické říši se nedalo vládnout bez Trantoru.

Galaktická říše se postupně rozpadala, ale dokud Trantor zůstával Trantorem, přetrvávalo její jádro a to si uchovávalo punc hrdosti, dlouhých tisíciletí, tradice a moci - a také vznešenosti.

Teprve když se stalo, co si nikdo nedokázal představit, když nakonec došlo k pádu Trantoru a k jeho drancování, když byly milióny jeho obyvatel pobity a miliardy odsouzeny k smrti hladem, když byl jeho úžasný kovový plášť trvale poznamenán, pobořen a roztaven útokem "barbarské" flotily - teprve tehdy začal být pád Říše pokládán za skutečnost. Nevelký počet lidí, kteří přežili na kdysi významném světě, pokračoval v ničení toho, co ještě zbylo, a během jedné generace se Trantor proměnil z největší planety, jakou kdy lidstvo znalo, v nepředstavitelnou změť trosek.

Od té doby uplynulo téměř dvě stě padesát let. Zbytek Galaxie si Trantor dosud uchovával v paměti v jeho někdejší podobě. Měl zůstat navěky živý jako oblíbené dějiště historických románů, oblíbený symbol a připomínka minulosti, oblíbený výraz v úslovích typu "Všechny lodi přistávají na Trantoru", "Je to jako hledat člověka na Trantoru", nebo "To je jako Trantor a dudy".

Celý zbytek Galaxie...

To ovšem neplatilo o samém Trantoru! Tady starý Trantor upadl v zapomnění. Kov jeho povrchu zmizel skoro v celém rozsahu. Trantor byl teď řídce obydleným světem soběstačných farmářů, kam jenom vzácně zavítala obchodní loď. A pokud zavítala, nebyla přijímána se zvláštním nadšením. Sám název "Trantor", i když se dosud užíval

v oficiálním styku, se vytratil z běžného slovníku. Současní Trantořané nazývali svou planetu "Damov", což v jejich dialektu odpovídalo slovu "Domov" užívanému Galaktickým standardem.

To všechno a mnoho dalších věcí napadalo Quindora Shadnesse, když klidně seděl v příjemném stavu polospánku, ve kterém mohl dovolit své mysli, aby se unášela samovolným a neuspořádaným proudem.

Osmnáct let byl Prvním Mluvčím Druhé Nadace a mohl by jím klidně zůstat dalších deset nebo dvanáct let, pokud si uchová přiměřenou svěžest mysli a schopnost pokračovat ve vedení politických bojů.

Byl obdobou, zrcadlovým obrazem Starosty Terminu, který vládl První Nadaci, ale jak se v každém ohledu lišili! Starostu Terminu znala celá Galaxie, a proto byla První Nadace pro všechny světy prostě "Nadací". Prvního Mluvčího Druhé Nadace znali jen jeho spolupracovníci.

A přece skutečná moc náležela Druhé Nadaci, pod vedením jeho samého a jeho předchůdců. První Nadace vynikala v oblasti fyzické síly, technologie a vojenské techniky. Druhá Nadace v duševní síle, v myšlení a ve schopnosti ovládat druhé. Při jakémkoli konfliktu mezi těmi dvěma by sotva záleželo na tom, kolik lodí a zbraní má k dispozici První Nadace, když Druhá Nadace dokázala ovládat myšlení těch, kdo lodě a zbraně používali.

Ale jak dlouho se ještě mohl těšit z vědomí skryté síly? Byl pětadvacátým v řadě Prvních Mluvčích a jeho funkční období bylo už o poznání delší, než je zvykem. Neměl by polevit ve svém úsilí udržet se u moci, aby dal šanci mladším uchazečům? Byl tady Mluvčí Gendibal, plný elánu a nejmladší u Stolu. Část dnešního večera měli strávit spolu a Shadness se na to těšil. Neměl by se také těšit, že třeba Gendibal jednou nastoupí na jeho místo?

Odpověď na tuto otázku zněla, že Shadness na odchod ze své funkce vlastně ani nepomýšlí. Byl v ní až příliš spokojen. A tak tu seděl, i v pokročilém věku ještě plně schopný zastat své povinnosti.

Vlasy měl šedivé, ale vždycky byly světlé, a nosil je hodně nakrátko ostříhané, takže na barvě sotva záleželo. Oči měl světle modré a jeho oděv se blížil nevýraznému stylu oblékání trantorských farmářů.

Když První Mluvčí chtěl, mohl být Damovany pokládán za jednoho z nich, což ale nic neměnilo na jeho skrytých schopnostech.

Kdykoli se mohl rozhodnout, že na ně zaměří svůj pohled a svou mysl, aby jednali podle jeho vůle. Později si na to vůbec nevzpomenou.

Stávalo se to zřídka. Skoro nikdy. Zlatým pravidlem Druhé Nadace bylo: "Nedělej nic, pokud nemusíš, a když už musíš jednat, neukvapuj se."

První Mluvčí si tiše povzdechl. Život na půdě staré Univerzity, odkud nebylo příliš daleko k přízračné nádheře trosek Císařského paláce, člověka občas přiměl k úvahám, co je asi na tom pravidle zlatého.

V dobách Velkého drancování mělo Zlaté pravidlo namále. Nebylo možné zachránit Trantor, a neobětovat Seldonův plán na založení Druhé říše. Bylo by humánní ušetřit život těch pětačtyřiceti miliard, ale ten by nebylo možné ušetřit, aniž by zůstalo zachováno jádro První říše, a tím by se jen oddálilo konečné řešení. O pár staletí později by to mělo za následek ještě větší zkázu a Druhá říše by už možná nikdy...

První Mluvčí z dob jejich počátků se desítky let zabývali otázkou Drancování, které dokázali jasně předvídat, ale nenalezli žádné řešení, žádný způsob, jak dosáhnout záchrany Trantoru i konečného založení Druhé říše. Bylo nutné volit menší zlo a to znamenalo zkázu Trantoru!

Tehdejším příslušníkům Druhé Nadace se s vypětím sil podařilo zachránit komplex Univerzity a Knihovny, a také to v nich navždy zanechalo pocit viny. I když nikdo nikdy neprokázal, že záchrana komplexu vedla k závratnému vzestupu Mezka, existovalo nejasné tušení, že to mělo nějakou souvislost.

Nechybělo mnoho a všechno se mohlo ocitnout v troskách!

A přece po desítkách let Drancování a Mezkovy vlády nastal Zlatý věk Druhé Nadace.

Předtím, déle než dvě stě padesát let po Seldonově smrti, žila Druhá Nadace jako krtek ukryta v hloubi knihovny a s jedinou touhou nezkřížit cestu nikomu z Císařských. Její členové zastávali funkci knihovníků v rozkládající se společnosti které čím dál méně záleželo na opomíjené Galaktické knihovně. Ta přestala sloužit svému účelu, což lidem z Druhé Nadace plně vyhovovalo.

Byl to pramálo důstojný život. Zabývali se jenom udržováním Plánu, zatímco kdesi na konci Galaxie bojovala První Nadace o život se stále silnějšími nepřáteli, a to bez pomoci Druhé Nadace, o níž vlastně nevěděla nic konkrétního.

Druhou Nadaci osvobodilo až Velké drancování - to byl další důvod (mladý Gendibal, který měl odvahu, nedávno řekl, že hlavní), proč byl Drancování ponechán volný průběh.

Po Velkém drancování přestala Říše existovat a nikdy později se nestalo, aby Trantořané, kteří přežili, bez dovolení vstoupili na území Druhé Nadace. Lidé z Druhé Nadace se postarali, aby komplex Univerzity a Knihovny, který přečkal Drancování, přežil i Velkou obnovu.

Uchráněny byly i trosky Paláce. Skoro z celého ostatního světa zmizel kov. Velké a nekonečné chodby byly překryty, zaplněny, pokrouceny, zničeny, zapomenuty, všude pod nánosem hlíny a kamení - všude, jenom ne tady, kde kov dosud obklopoval místa, která kdysi ležela pod širým nebem.

Dalo se na ně pohlížet jako na vznešený památník velikosti, náhrobek Říše, ale podle Trantořanů - obyvatel Damova - v těch místech strašilo a sídlila tam spousta duchů, které nebylo radno vyrušovat.

Nikdo, kromě lidí z Druhé Nadace, už do těch dávných chodeb nevkročil ani se nedotkl kovového lesku titanových desek.

Ale i tak všechno málem přišlo vniveč kvůli Mezkovi. Mezek byl vlastně už na Trantoru. Co kdyby odhalil pravou podstatu světa, na jehož půdě stál? Jeho fyzické zbraně byly mnohem silnější než ty, které měla k dispozici Druhá Nadace. Jeho duševní zbraně byly skoro stejně silné, Druhá Nadace by přitom byla omezena zásadou nedělat nic, co nebylo nezbytně nutné, a vědomím, že skoro každá naděje na vítězství v bezprostředním boji by mohla být

předzvěstí větší a definitivní porážky.

Nebýt Bayty Darellové a jejího okamžitého zásahu. Ale i to se obešlo bez pomoci Druhé Nadace!

A potom - Zlatý věk, kdy První Mluvčí té doby přece nalezli způsob, jak se chopit iniciativy, zabránili Mezkovi, aby pokračoval ve své dráze dobyvatele, a konečně ovládli jeho mysl. Potom zabránili v dalším postupu samé První Nadaci, když také ona zbystřila pozornost a začala se příliš zajímat o charakter a totožnost Druhé Nadace. Objevil se Preem Palver, devatenáctý z Prvních Mluvčích a vůbec největší ze všech, kterému se podařilo skoncovat s veškerým nebezpečím - i když za cenu obrovských ztrát - a který zachránil Seldonův plán.

A teď, celých sto dvacet let, se Druhá Nadace tak jako kdysi opět skrývala v části Trantoru, navštěvované duchy. Už se neskrývala před císařskými vojáky, ale ještě pořád před První Nadací. Před jakousi První Nadací, která se svou rozlohou téměř rovnala někdejší Galaktické říši a svými technickými znalostmi ji ještě předčila.

V příjemném teple se Prvnímu Mluvčímu zavíraly oči a on upadl do toho neskutečného stavu uvolněných halucinačních prožitků, které nejsou ani úplným sněním, ani tak docela vědomými myšlenkovými pochody.

Dost té melancholie. Všechno dobře dopadne. Trantor je stále hlavním sídlem Galaxie, protože je tu Druhá Nadace a ta je mocnější a má všechno pevněji v rukou, než měl kdy kterýkoli z Císařů.

První Nadaci se podaří udržet v patřičných mezích a usměrňovat, takže bude postupovat správnou cestou. Bez ohledu na to, jaký respekt vzbuzují jejich lodě a zbraně, nemohou nic dělat, dokud bude v případě potřeby možné získat mentální kontrolu nad jejich vůdčími osobnostmi.

A vznikne Druhá říše, která se nebude podobat té První. Bude to říše federativní, jejíž části budou mít značný stupeň samosprávy, takže se vůbec neprojeví zdánlivá síla a skutečná slabost jednotné centralizované vlády. Nová Říše bude volnější, pružnější a ohebnější, bude mít větší schopnost odolávat napětí a bude stále - stále - pod dohledem mužů a žen Druhé Nadace, skrytých v pozadí. A hlavním sídlem bude nadále Trantor, mocnější se svými čtyřiceti tisíci psychohistoriky než byl kdykoli předtím se svými čtyřiceti pěti miliardami...

První Mluvčí se rázem probudil. Slunce už bylo níž na obloze.

Jestlipak si nějak nemumlal? Neříkal něco nahlas? Jestliže Druhá Nadace musela vědět hodně a říkat málo, vládnoucí Mluvčí museli vědět víc a říkat méně a První Mluvčí musel vědět nejvíc a říkat nejméně.

Kysele se usmál. Stejně bylo tak lákavé, aby se člověk stal trantorským patriotem a viděl jediný smysl Druhé říše v zavedení nadvlády Trantoru. Seldon před tím varoval, předvídal to dokonce pět století předtím, než k tomu vůbec mohlo dojít, První Mluvčí ovšem nespal příliš dlouho. Na Gendibalovu audienci byl ještě čas.

Shadness se na tu soukromou schůzku těšil. Gendibal byl dost mladý, aby Plán dokázal vidět novým pohledem, a dost bystrý, aby viděl to, co jiným mohlo uniknout. A také nebylo vyloučeno, že se z názorů toho mladíka může poučit.

Nikdo už se s jistotou nedoví, co asi vytěžil Preem Palver - sám velký Preem Palver - z toho dne, kdy mu mladý Kol Benjoam, kterému ještě nebylo třicet, přišel povědět, jak by se mohli vypořádat s První Nadací. Benjoam, který byl později uznáván jako největší teoretik po Seldonovi, v dalších letech o té audienci nikdy nemluvil, ale nakonec se stal jedenadvacátým v řadě Prvních Mluvčích. Někteří lidé chovali větší důvěru k Benjoamovi než k Palverovi navzdory všemu, co Palverova vláda dokázala Shandess se bavil představou, co mu asi Gendibal řekne. Bylo obvyklé, že horliví mládenci, kteří poprvé stanuli sami tváří v tvář Prvnímu Mluvčímu, vkládali celé své tvrzení do první věty. A jistě o tu vzácnou první audienci nežádali kvůli něčemu banálnímu - kvůli něčemu, co by mohlo zničit celou jejich další kariéru, kdyby Prvního Mluvčího přesvědčili o své vlastní bezvýznamnosti.

O čtyři hodiny později jej měl Gendibal proti sobě. Mladý muž nejevil žádné známky nervozity. Klidně čekal, až Shandess promluví jako první.

"Mluvčí, požádal jste o soukromou audienci v závažné věci.

Mohl byste mi, prosím, stručně vyložit, o co se jedná?"

A Gendibal docela klidně, skoro jako by líčil, co měl právě k obědu, prohlásil: "První Mluvčí, Seldonův plán je nesmysl."

18.

Stor Gendibal nepotřeboval, aby ho druzí přesvědčovali o jeho kvalitách. Nevzpomínal si, že by si někdy nebyl vědom vlastní výjimečnosti.

Pro Druhou Nadaci ho získali, když mu bylo sotva deset, prostřednictvím agenta, který dokázal rozeznat schopnosti jeho mysli.

Později dosahoval pozoruhodných studijních výsledků a k psychohistorii ho to táhlo, jako kosmickou loď ke gravitačnímu poli. Psychohistorie ho přitahovala a on se k ní postupně blížil, když četl Seldonovy texty o jejích základech, zatímco jeho vrstevníci se teprve snažili zvládnout diferenciální rovnice.

V patnácti letech vstoupil na Trantorskou Galaktickou universitu (jak byla Univerzita Trantoru oficiálně přejmenována), po pohovoru, při kterém na dotaz, čeho chce v životě dosáhnout, pevně odvětil: "Do čtyřiceti chci být Prvním Mluvčím."

O křeslo Prvního Mluvčího nechtěl usilovat bez náležité kvalifikace.

Že místo tak či onak získá, pokládal za jistou věc. Jeho hlavním cílem bylo dosáhnout toho v mladém věku. Dokonce i Preemu Palverovi bylo v době nástupu do funkce dvaačtyřicet.

Když to Gendibal řekl, výrazem tazatele cosi problesklo, ale mladík už měl cit pro psychický jazyk, a proto si ten záchvěv dokázal vyložit. Věděl tak jistě, jako by to tazatel vyslovil nahlas, že se v jeho materiálech ocitne stručná poznámka ve smyslu, že s ním bude těžké pořízení.

No ovšem!

Gendibal si přál, aby s ním nebylo lehké pořízení.

Teď mu bylo třicet. Za dva měsíce mu bude jedenatřicet a už byl členem rady Mluvčích. Na to, aby se stal Prvním Mluvčím, měl maximálně devět let a věděl, že to dokáže. Tato audience u současného Prvního Mluvčího hrála v jeho plánech rozhodující roli a proto ve snaze zapůsobit tím nejlepším dojmem nelitoval námahy, aby si vytříbil znalosti psychického jazyka. .

Když spolu komunikují dva Mluvčí Druhé Nadace, jejich jazyk se nepodobá žádnému jinému v Galaxii. Je jazykem náznaků a prchavých gest stejně jako slov, vnímání duševních změn i všeho ostatního.

Nezasvěcenci by to řeklo málo nebo nic, ale komunikace prostřednictvím myšlenek umožňovala v krátké době probrat spoustu věcí. Celé sdělení však nebylo možné doslova přiblížit nikomu jinému než zase Mluvčímu.

Předností jazyka Mluvčích byla rychlost a nekonečná jemnost, jeho nevýhoda ovšem spočívala v tom, že téměř znemožňoval zakrýt skutečné názory.

Gendibal si o Prvním Mluvčím myslel své. Měl pocit, že První Mluvčí překročil vrchol svých duševních schopností. První Mluvčí - podle Gendibalova názoru - nepočítal s možností krize, neměl dost zkušeností, aby jí mohl čelit, a pokud by k ní došlo, nebyl dost rázný, aby se s ní mohl vypořádat. Přes všechnu dobrou vůli a laskavost, kterou Shandess projevoval, byl právě on příčinou všeho neštěstí.

To všechno Gendibal musel skrývat, nedat to najevo slovem, gestem, výrazem tváře, dokonce ani myšlenkou. Rozhodně v tom nebyl natolik zběhlý, aby to První Mluvčí alespoň v náznaku nepostřehl.

Gendibalovi také nemohly uniknout některé pocity, které k němu choval První Mluvčí. Přes jeho srdečnost a přátelský postoj - docela zjevný a vcelku upřímně míněný - dokázal Gendibal vycítit vzdálený náznak blahosklonnosti a pobavení a snažil se ovládnout svou vlastní mysl, aby zase on nedal najevo roztrpčení, nebo je aspoň omezil na minimum.

První Mluvčí se usmál a pohodlně se usadil na židli. Nedal si přímo nohy na stůl, ale jasně tím vyjádřil tu správnou směsici sebejistého klidu a neformálního přátelství - od každého přesně tolik, aby Gendibala nechal na pochybách, pokud jde o účinek jeho výroku.

Protože Gendibal nebyl vyzván, aby se posadil, měl omezenou možnost volby postojů a úkonů, kterými mohl snížit svou nejistotu.

Bylo vyloučeno, že by to První Mluvčí nechápal.

"Tak Seldonův plán je nesmyslný? To je ale pozoruhodné tvrzení!

Mluvčí Gendibale, jestlipak jste v poslední době viděl Hlavní radiant?"

"Jeho studiem se zabývám dost často, První Mluvčí. Je to má povinnost a také záliba."

"Jen jestli někdy nestudujete jenom ty jeho části, které spadají do vaší kompetence? Možná si všímáte jen drobných detailů - nějaké soustavy rovnic nebo pramínku, který měl zjednat nápravu. To je samozřejmě velice důležité, ale já jsem vždycky pokládal za výborné cvičení vnímat ho i jako celek. Studovat Hlavní radiant metr po metru má svůj význam - ale pozorovat jej jako kontinent je zdrojem inspirace.

Po pravdě řečeno jsem to, Mluvčí, sám dlouho nedělal. Nezkusíte to se mnou?"

Gendibal se neodvážil příliš dlouho mlčet. Neměl na vybranou a vše muselo proběhnout v klidu a pohodě, protože by to jinak nemělo smysl. "První Mluvčí, bude mi ctí a potěšením."

První Mluvčí stiskl páčku po straně stolu. Stejná byla v kanceláři každého Mluvčího a ani páčka v Gendibalově kanceláři nebyla o nic horší než ta, kterou používal První mluvčí. Druhá Nadace byla rovnostářskou společností, pokud jde o všechny vnější projevy - ty nepodstatné. Jediná oficiální výsada Prvního Mluvčího spočívala v tom, co jasně vyjadřoval jeho titul - že vždycky mluvil jako první.

Po stisknutí páčky místnost potemněla, ale tma se takřka vzápětí změnila v perleťový přísvit. Obě delší stěny získaly slabě krémovou barvu, potom se rozjasnily, zbělely a nakonec se na nich objevily úhledně psané rovnice - tak malé, že se daly stěží přečíst.

"Pokud nebudete mít námitek," řekl První Mluvčí, který tak jasně dával najevo, že se žádné nepřipouštějí, "ještě uberme zvětšení, abychom zároveň viděli co nejvíc."

Úhledné nápisy se ztenčily v jemné vlasové linie, sotva patrné černé kličky na perleťovém pozadí.

První Mluvčí se dotýkal kláves malého ovládacího pultu, vestavěného do opěradla křesla. "Vrátíme se úplně na začátek - do doby, kdy žil Hari Seldon, a nastavíme pomalý pohyb vpřed. Použijeme clonu, abychom vždycky viděli jen jedno desetiletí vývoje. To dává člověku báječný pocit, že sleduje tok dějin, aniž by se přitom rozptyloval podrobnostmi. Jestlipak jste to někdy zkoušel?"

"Takhle rozhodně ne, První Mluvčí."

"To byste měl. Je to úžasný pocit. Všimněte si, jak je síť černé kresby na začátku řídká. Během prvních desítek let bylo sotva pravděpodobné, že by mohly nastat nějaké jiné možnosti. Počet bodů větvení ovšem postupem času exponenciálně vzrůstá. Nebýt toho, že jakmile se vývoj začne ubírat jedním směrem, a tím je vyloučena ohromná spousta jiných potenciálních možností, brzy by se to vůbec nedalo zvládnout. Ovšem při manipulaci s budoucností musíme být opatrní, abychom správně posoudili, co je určeno k zániku."

"Já vím, První Mluvčí." V Gendibalově odpovědi zazněla mírná ironie, kterou nedokázal úplně potlačit.

První Mluvčí na to nereagoval. "Všimněte si těch klikatých čar tvořených červenými symboly. Je v tom určitý řád. Podle všeho by se měly vyskytovat nahodile, protože každý Mluvčí si své místo zaslouží nějakým zdokonalením původního Seldonova plánu. Zdálo by se, že přece není možné předpovědět, kdy bude snadné přispět nějakým zlepšením nebo kdy k tomu nějaký konkrétní Mluvčí dospěje na základě svých zájmů či schopností. A přece mám už dlouho podezření, že promísení Seldonovy černé a červené barvy Mluvčích se řídí přísným zákonem, který závisí

především na čase a jen minimálně na něčem jiném."

Gendibal sledoval, jak míjejí roky a jak se červené a černé vlasové linie proplétají téměř fascinujícím způsobem. Sám vzorec samozřejmě nic neznamenal. Podstatné byly symboly, ze kterých byl složen.

Tu a tam se objevil jasně modrý potůček který mohutněl, rozvětvoval se a stával nápadným, pak se ztrácel sám v sobě a pomalu splýval s černou nebo červenou.

"Zvrácená modrá," pronesl První Mluvčí ke Gendibalovi a prostor mezi nimi naplnil pocit znechucení, který vycházel z každého z nich. "Zachytíme ji znovu a znovu a nakonec dojdeme ke Století deviací."

To se také stalo. Dalo se s naprostou jistotou poznat, kdy Galaxii na okamžik naplnil zhoubný jev představovaný Mezkem, když se Hlavní radiant najednou zaplnil nově vznikajícími pramínky modré - kterých začínalo víc, než bylo možné zastavit - až se zdálo, že zmodrala celá místnost. Linie sílily a zanechávaly na zdi stopy stále výraznějšího znečištění. Jinak se to ani nedalo nazvat.

Dosáhlo svého vrcholu a pak se vytrácelo, sláblo a sbíhalo celé dlouhé století, než tenkým proudem dospělo ke svému konci. Když pominulo a v Plánu opět zavládla červená a černá, bylo jasné, že tam zasáhla ruka Preema Palvera.

"To je současnost," konstatoval nevzrušeně První Mluvčí. Zúžení mělo podobu nerozborného svazku proplétající se černé se stopami červené.

"To je založení Druhé říše," pronesl První Mluvčí. Vypnul hlavní radiant a místnost naplnilo obyčejné světlo.

"Byl to emocionálně silný zážitek," ozval se Gendibal.

"Ano," usmál se První Mluvčí, "a vy si dáváte pozor, abyste neurčil, o jakou emoci se jedná, dokud se takovému určení dokážete vyhnout. Na tom nesejde. Ale teď bych rád řekl, co mám na srdci.

Především si všimněte toho, že od časů Preema Palvera - jinými slovy posledních sto dvacet let - se Zvrácená modrá prakticky neobjevila.

Všimněte si, že během příštích pěti staletí je pravděpodobnost nějakých deviací téměř mizivá. Všimněte si také, že jsme aplikaci vylepšené psychohistorie rozšířili i na období po vzniku Druhé říše.

Jak je vám jistě známo, Hari Seldon - přes svou mimořádnou genialitu - není a nemohl být vševědoucí. My jsme na jeho dílo navázali.

Rozhodně máme hlubší znalosti psychohistorie, než jaké mohl mít on.

Seldon se svými výpočty skončil u Druhé říše a my pokračujeme ještě dál. Vlastně ne že bych se chtěl chlubit, ale nový Hyperplán, který přesahuje založení Druhé říše, je z největší částí mým dílem a vynesl mi mé dnešní postavení.

To všechno vám říkám, abyste zbytečně neplýtval slovy. Když to všechno víte, jak jste vůbec mohl dospět k závěru, že Seldonův plán je nesmyslný? Nemá jedinou chybu. Pouhá skutečnost, že přežil Století deviací - při vší úctě k Palverově genialitě - je pro nás nejlepším důkazem, že je bez chyby. Kde, mladý muži, vidíte nějakou slabinu, která vám dovolila Seldonův plán ocejchovat jako nesmyslný?"

Gendibal stál strnule vzpřímený. "Máte pravdu, První Mluvčí. Seldonův plán je bez chyby."

"Takže své tvrzení odvoláte?"

"Ne, První Mluvčí. Jeho chyba spočívá v tom, že je bez chyby. Jeho dokonalost je osudná!"

19.

První Mluvčí hleděl na Gendibala s absolutním klidem. Dávno se naučil ovládat svůj výraz a s pobavením sledoval, jaké problémy to dělá Gendibalovi. Při každé výměně názorů se mladý muž ze všech sil snažil skrýt své pocity, ale pokaždé je dal dokonale najevo.

Shandess ho nezaujatě pozoroval. Byl to hubený mladík, o málo vyšší než střední postavy, s úzkými rty a neklidnýma, kostnatýma rukama. Oči měl tmavé a ve vážném pohledu doutnalo téměř nepřátelství.

První Mluvčí věděl, že nebude snadné vymluvit takovému člověku jeho přesvědčení.

"Mluvčí, " pronesl, "říkáte paradoxy."

"První Mluvčí, zní to jako paradox, protože na Seldonově plánu je spousta věcí, které pokládáme za samozřejmé a zcela nekriticky je přijímáme."

"A o čem tedy pochybujete?"

"O samém základu Plánu. Všichni víme, že Plán nemůže fungovat, pokud bude o jeho charakteru - nebo dokonce jen o jeho existenci - vědět příliš mnoho těch, jejichž chování má předpovídat."

"Domnívám se, že to Hari Seldon chápal. Dokonce mám dojem, že z toho udělal jeden ze svých dvou základních axiomů psychohistorie."

"Jenomže, První Mluvčí, nepočítal s tím, že se objeví Mezek, a proto nemohl předvídat, do jaké míry se Druhá Nadace stane utkvělou představou lidu První Nadace, když jim Mezek ukázal její význam."

"Hari Seldon..." - První Mluvčí se na okamžik zachvěl a přestal vpůli věty.

Fyzickou podobu Hariho Seldona znali všichni členové Druhé Nadace. Všude se našly jeho reprodukce, dvojrozměrné i trojrozměrné, v podobě fotografií i hologramů, jako basreliéfy i sochy, sedící i stojící. Všechny ho zachycovaly v období několika posledních let jeho života. Na všech vypadal jako starý a laskavý člověk, s tváří vráscitou moudrostí let, který byl dokonalým ztělesněním plně vyzrálého génia.

Ale První Mluvčí si teď vzpomněl, že viděl fotografii, na které byl údajně Seldon jako mladík. Ta fotografie zůstávala stranou zájmu, protože představa mladého Seldona byla takřka nemyslitelná. A přece ji Shandess viděl a najednou ho napadlo, že se Stor Gendibal nápadně podobá mladému Seldonovi.

Absurdní! Byla to jedna z těch pověr, kterým občas podlehne každý bez ohledu na stupeň své inteligence.

Nechal se zmýlit prchavou podobností. Kdyby měl obrázek před sebou, okamžitě by zjistil, že ta podoba je pouhý klam. Ale proč ho ta hloupá myšlenka musela napadnout právě teď?

Vzpamatoval se. Bylo to jenom kratičké zachvění - přechodné vyšinutí mysli - příliš krátké, než aby ho mohl postřehnout někdo jiný než Mluvčí. Gendibal si ho mohl vyložit, jak chtěl.

"Hari Seldon," zdůraznil podruhé velice pevným hlasem, "dobře věděl, že existuje nekonečně možností, které nedokáže předpovědět, a proto založil Druhou Nadaci. Ani my jsme objevení Mezka nepředvídali, ale jakmile proti nám zaútočil, poznali jsme ho a zneškodnili.

Nepředvídali jsme, že se později staneme utkvělou představou První Nadace, ale když k tomu došlo, zjistili jsme to a zabránili jí v dalším postupu. Tak na co si ještě můžete stěžovat?"

"Třeba na to," odpověděl Gendibal, "že ta posedlost První Nadace naší existencí ještě neskončila."

V Gendibalově hlase byl zcela zřejmý úbytek uctivosti. Postřehl (jak Shandess usoudil), že se Prvnímu Mluvčímu zachvěl, hlas a vyložil si to jako nejistotu. Tomu bylo třeba čelit.

První Mluvčí energicky namítl: "Dovolte, abych vás předešel.

Na První Nadaci se jistě najdou lidé, kteří - když porovnají horečné zdolávání překážek prvních skoro čtyř staletí své existence s poklidem posledních sto dvaceti let - dospějí k závěru, že je to možné jenom za předpokladu, že se o Plán náležitě stará Druhá Nadace - a závěr bude samozřejmě správný. Usoudí, že Druhá Nadace přece jenom nemusela být zničena - a úsudek bude samozřejmě správný. Vlastně jsme dostali zprávy, že na hlavním světě První Nadace, na Terminu, je jeden mladý muž, úředník jejich vlády, který je o tom plně přesvědčen. Na jeho jméno si nevzpomínám..."

"Golan Trevize," řekl tiše Gendibal. "To já jsem se o té věci jako první zmínil ve svých hlášeních a postoupil ji vašemu úřadu."

"Ale?" Zapochyboval První Mluvčí s přehnanou zdvořilosti. "A jak to, že jste na něj zaměřil svou pozornost?"

"Jeden z našich agentů na Terminu zaslal nudné hlášení o nově zvolených členech jejich Rady - zcela rutinní záležitost, jaké se běžně posílá a které nikdo z Mluvčích nevěnuje pozornost. Tahle mi padla do oka pro to, jakým způsobem v ní byl vylíčen jeden mladý Radní, Golan Trevize. Líčí ho jako člověka nezvykle sebejistého a bojovného."

"Zřejmě jste v něm poznal spřízněnou duši?"

"Vůbec ne," odvětil chladně Gendibal. "Připadal mi jako neodpovědný člověk, který rád dělá absurdní věci. Takový popis se na mě nehodí. Ale stejně jsem nařídil hloubkovou analýzu. Zanedlouho jsem usoudil, že kdybychom ho získali v útlém věku, mohl pro nás představovat kvalitní materiál."

"Možná," připustil První Mluvčí, "ale víte, že na Terminu nábor neděláme."

"To je mi známo. Ale stejně má i bez našeho výcviku výjimečnou intuici. Je ovšem úplně neškolená. Proto mě zvlášť nepřekvapilo, když pochopil, že Druhá Nadace nepřestala existovat. Pokládal jsem to ovšem za tak vážnou věc, že jsem zprávu o ní postoupil úřadu."

"A z vašeho chování soudím, že nastaly nějaké nové skutečnosti."

"Když díky své značně vyvinuté intuici pochopil, že ještě existujeme, použil to svým typicky neukázněným způsobem, a proto byl vypovězen z Terminu."

První Mluvčí povytáhl obočí. "Najednou jste se odmlčel. Chcete, abych posoudil, jaký to má význam. Aniž bych si na to bral počítač, mohl bych zpaměti aplikovat Seldonovy rovnice ve velice přibližném tvaru a odhadnout, že ta prohnaná Starostka, která dokáže vytušit existenci Druhé Nadace, nestojí o to, aby to nějaký neukázněný jedinec vykřikoval po celé Galaxii, a tak Druhou Nadaci varoval před nebezpečím. Mám za to, že Brannoová řečená Bronzová dospěla k názoru, že na Terminu bude bezpečněji, když Trevize zmizí z planety."

"Mohla Trevize zavřít nebo ho nechat v tichosti zavraždit."

"Jak dobře víte, rovnice nejsou spolehlivé, když se aplikují na jednotlivce. Týkají se jen lidstva jako celku. Chování jednotlivce je proto nepředvídatelné, ale dá se předpokládat, že Starostka je lidský jedinec, který vězení, natož úkladnou vraždu, pokládá za příliš krutý trest."

Gendibal chvíli nic neříkal. Bylo to výmluvné mlčení a setrval v něm právě tak dlouho, aby První Mluvčí začal ztrácet sebejistotu.

Ale ne tak dlouho, aby v něm vyvolal aktivní obrannou reakci.

Načasoval to přesně na sekundu a potom prohlásil: "Já bych měl ovšem jiné vysvětlení. Myslím, že Trevize je v této chvíli nástrojem v rukou někoho, kdo pro Druhou Nadaci představuje největší hrozbu v jejích dějinách - dokonce větší nebezpečí než Mezek!"

20.

Gendibal byl spokojen. Obsah jeho tvrzení se neminul účinkem.

První Mluvčí s tím nepočítal a úplně ho to vyvedlo z rovnováhy. Od té chvíle byl pánem situace Gendibal. Pokud o tom měl vůbec pochybnosti, zmizely s další Shandessovou větou.

"Má to něco společného s vaším tvrzením, že Seldonův je nesmyslný?"

Gendibal vsadil na absolutní jistotu a spustil mentorským tónem, který Prvnímu Mluvčímu nedával šanci, aby se ještě vzchopil. "První Mluvčí, je článkem víry, že po Století deviací, plném nezvládnutelných odchylek to byl Preem Palver, který Plán znovu vrátil do původních kolejí. Dobře si prohlédněte hlavní radiant a uvidíte, že Deviace vymizely až dvacet let po Palverově smrti a že se od té doby neobjevila ani jediná. Mohlo by to být zásluhou Prvních Mluvčích po Palverovi, ale to je nepravděpodobné."

"Nepravděpodobné? Prosím, nikdo z nás nebyl Palver, ale proč nepravděpodobné?"

"Dovolíte, První Mluvčí, abych vám to názorně předvedl? Pomocí matematiky psychohistorie mohu jasně prokázat, že pravděpodobnost úplného vymizení Deviací je příliš nepatrná, než aby k němu mohlo dojít za použití prostředků dostupných Druhé Nadaci. Ale nemusíte, pokud o takový výklad nestojíte nebo nemáte čas, protože to vyžaduje půl hodiny soustředěné pozornosti. Ještě mám možnost požádat o svolání schůze Stolu Mluvčích v kompletní sestavě a vyložit to tam. Ale pro mě by to znamenalo ztrátu času a zbytečnou polemiku."

"Ano. A já bych přitom mohl ztratit tvář. Předveďte mi to hned. Ale musím vás varovat." První Mluvčí vyvíjel hrdinské úsilí, aby se vzchopil. "Jestli to, co mi ukážete, bude bezcenné, tak si to budu pamatovat."

"Kdyby se ukázalo, že to je bezcenné," prohlásil Gendibal s nenucenou hrdostí, která jeho protějšek docela uzemnila, "máte okamžitě mou rezignaci."

Ve skutečnosti to trvalo podstatně déle než půl hodiny, protože První Mluvčí s téměř nezkrotnou horlivostí diskutoval o matematických postupech.

Trochu času Gendibal dohnal obratnou manipulací s Mikroradiantem. Zařízení - které dokázalo holograficky znázornit kteroukoli část rozsáhlého Plánu a které nepotřebovalo stěnu ani pult o velikosti stolu - se začalo používat teprve před deseti lety a První Mluvčí se s ním nikdy pořádně nenaučil zacházet. Gendibal si to uvědomoval. První Mluvčí o tom věděl.

Gendibal si ho zavěsil na palec pravé tuky, čtyřmi prsty ovládal tlačítka a rukou schválně pohyboval tak, jako by hrál na hudební nástroj.

(O těch analogiích vlastně napsal krátké pojednání.) Rovnice, které Gendibal uváděl (a také lehce a s jistotou nalézal), se odvíjely sem a tam, aby doprovázely jeho komentář.

V případě potřeby mohl získat definice, vytyčit axiomy nebo předložit grafická znázornění, dvojrozměrná i trojrozměrná (nemluvě o projekcích vícerozměrných vztahů).

Gendibalův komentář byl jasný a výstižný a První Mluvčí to nakonec vzdal. Nechal se přesvědčit a zeptal se: "Nevzpomínám si, že bych někdy viděl podobou analýzu. Čí je to práce?"

"Má vlastní, První Mluvčí. Základní matematické výpočty, které obsahuje, jsem už publikoval."

"Velice důmyslné, Mluvčí Gendibale. Něco takového vás zařadí mezi čekatele na funkci Prvního Mluvčího pro případ, že bych zemřel nebo odešel na odpočinek."

"Na to jsem, První Mluvčí, ani nepomyslel - ale protože tomu stejně nebudete věřit, beru svou poznámku zpět. Pomýšlel jsem na to a doufám, že budu Prvním Mluvčím, protože ten, kdo se té funkce ujme, musí postupovat způsobem, který dokonale chápu jenom já."

"Ovšem," souhlasil První Mluvčí, "nemístná skromnost může být velice nebezpečná. O jaký postup se jedná? Možná by se jím mohl řídit i současný První Mluvčí. Pokud jsem moc starý, abych podobně jako vy dokázal najít radikální řešení, nejsem zase tak starý, abych se nemohl řídit vašimi pokyny."

Byla to elegantní kapitulace a Gendibal k staršímu muži trochu nečekaně pocítil sympatie, i když si uvědomoval, že právě toho chtěl První Mluvčí dosáhnout.

"Děkuji, První Mluvčí, protože budu naléhavě potřebovat vaši pomoc. Nemohu počítat s tím, že bych Stůl získal na stranu bez vašeho zkušeného vedení." (Laskavost za laskavost). "Předpokládám tedy, že z toho, co jsem předvedl, jste už pochopil, že je vyloučeno, aby při aplikaci našich postupů mohlo dojít k nápravě Století deviací, nebo aby od té doby všechny deviace vymizely."

"To je mi jasné," pronesl První Mluvčí. "Pokud jsou vaše výpočty správné, pak abychom byli schopni dodržovat Plán přesně, jak se to snad děje teď, museli bychom být - alespoň s nějakou jistotou - schopni předpovídat reakce malých skupin lidí. Dokonce jednotlivců."

"Přesně tak. Protože něco takového matematika psychohistorie nedovoluje, Deviace neměly vymizet, a co víc, neměly se ztratit natrvalo.

Teď snad chápete, co jsem měl na mysli, když jsem říkal, že chyba Seldonova plánu spočívá v jeho dokonalosti?"

"Buď Seldonův plán obsahuje nějaké Deviace, nebo je chyba ve vašich výpočtech. Protože musím uznat, že víc než sto let se v Seldonově plánu žádné deviace neobjevily, vyplývá z toho, že chyba musí být ve vašich výpočtech - až na to, že jsem nezjistil žádný omyl ani chybný krok."

"Neděláte dobře," namítal Gendibal, "že neberete v úvahu třetí možnost. Je docela možné, že Seldonův plán nevykazuje žádné Deviace, a přitom nemusí být chyba v mých výpočtech, které dokazují, že je to vyloučeno."

"Žádnou třetí možnost nevidím."

"Dejme tomu, že Seldonův plán je řízen pomocí psychohistorické metody natolik pokročilé, že umožňuje předpovídat reakce malých skupin lidí - snad i jednotlivých osob metody, kterou my z Druhé Nadace neovládáme. Tehdy a jen tehdy by mé výpočty dokazovaly, že se Seldonův plán skutečně může obejít bez jakýchkoli deviací!"

První Mluvčí (podle zvyklostí Druhé Nadace) chvíli neodpovídal.

Potom promluvil: "Není mi známo, že by taková pokročilá psychohistorická metoda vůbec existovala, a z vašeho chování je zřejmé, že není známa ani vám. Pokud o žádné nevíte vy ani já, pak je pravděpodobnost, že by takovou - smím-li to tak nazvat - mikropsychohistorii vytvořil nějaký jiný Mluvčí nebo jiná skupina Mluvčích a tajila to před ostatními u Stolu, nekonečně malá. Souhlasíte?"

"Souhlasím."

"Potom musí být nesprávná vaše analýza. Nebo je mikropsychohistorie v rukou nějaké skupiny mimo Druhou Nadaci."

"Přesně tak, První Mluvčí, ta druhá možnost bude jistě správná."

"Můžete dokázat oprávněnost takového tvrzení?"

"Formálně nemohu, ale pokuste se nad tím zamyslet. Copak se už nevyskytl člověk, který dokázal poškodit Seldonův plán tím, že manipuloval s jednotlivými lidmi?"

"Zřejmě máte na mysli Mezka."

"Ano, jistě."

"Mezek dokázal způsobit jen rozvrat. Tentokrát ovšem Seldonův plán funguje příliš dobře a má k dokonalosti mnohem blíž, než by dovolovaly vaše výpočty. Vy byste potřeboval nějakého Antimezka člověka, který by Plán dokázal překonat stejně jako Mezek, ale jednal by z opačných pohnutek - nechtěl by ho překonat proto, aby způsobil rozvrat, ale aby dosáhl jeho zdokonalení."

"Přesně tak, První Mluvčí. Že mě ten výraz nenapadl samotného.

Kdo to byl Mezek? Mutant. Ale odkud přišel? Kde se tady vzal?

To vlastně nikdo neví. Co když se takových najde víc?"

"To sotva. O Mezkovi je dokonale známa jenom jedna věc. Že byl neplodný. Odtud jeho jméno. Nebo se domníváte, že je to výmysl?"

"Nejde mi o Mezkovy potomky. Co když byl Mezek abnormálním příslušníkem skupiny, která je - nebo se teď stala - početným klanem lidí s mezkovskými schopnostmi, kteří se z nějakého vlastního důvodu nesnaží Plán zmařit, ale podporovat?"

"Proč by ho, při Galaxii, měli podporovat?"

"Proč ho podporujeme my? Máme v úmyslu založit Druhou Říši, ve které budeme o všem rozhodovat my, nebo spíš naši duchovní pokračovatelé. Pokud nějaká jiná skupina podporuje Plán ještě úspěšněji než my, rozhodně nemá v úmyslu ponechat rozhodování nám. Rozhodovat budou oni. Ale s jakým cílem? Co kdybychom se pokusili zjistit, jaká má být Druhá říše, do které se nás snaží vehnat?"

"A jak byste to chtěl zjistit?"

"Proč asi Starostka Terminu vypověděla Golana Trevize? Když to udělala, umožnila potenciálně nebezpečnému člověku, aby se volně pohyboval Galaxií. Nechce se mi věřit, že ji k tomu vedly humánní pohnutky. Z historie víme, že vládcové První Nadace vždycky jednali realisticky, a to obvykle znamená, že bez ohledu na morálku.

Jeden z jejích hrdinů - Salvor Hardin - vlastně doporučoval, aby se na morálku neohlíželi. Ne, já si myslím, že Starostka jednala pod nátlakem agentů těch, abych použil vašeho výrazu, Antimezků. Myslím, že získali Trevize, a ten je zřejmě údernou silou nebezpečí, které nám teď hrozí. Smrtelného nebezpečí."

A První Mluvčí řekl: "Při Seldonovi, možná máte pravdu. Jenže jak o tom přesvědčit Stůl?"

"První Mluvčí, nesmíte podceňovat význam svého postavení."

## Kapitola šestá

## ZEMĚ

### 21.

Trevize byl nedůtklivý a rozmrzelý. Seděl s Peloratem v malém jídelním koutě a byli právě po obědě.

Pelorat řekl: "Jsme ve vesmíru teprve dva dny a mě je tady docela dobře, i když mi trochu schází čerstvý vzduch, příroda a tak vůbec.

Zvláštní! Když jsem to všechno měl kolem sebe, tak jsem to ani nevnímal. A přece, když tu mám svoji destičku a ten váš báječný počítač, mám s sebou vlastně celou svou knihovnu nebo aspoň to podstatné z ní. A pobyt ve vesmíru mě už ani trochu neděsí. Je to úžasné."

Trevize jen cosi neutrálně zabručel. Pohled měl obrácen do sebe.

Pelorat mírně řekl: "Golane, nerad bych rušil, ale mám dojem, že mě vůbec neposloucháte. Ne že bych byl zvlášť zajímavý člověk, vždycky se mnou byla spíš nuda. Ale stejně mám pocit, že myslíte na něco jiného. Máme nějaké problémy? Jen mi to klidně řekněte. Milý příteli, asi bych vám moc nepomohl, ale rozhodně nepodlehnu panice."

"Problémy?" Trevize se zřejmě probral a trochu se zamračil.

"Myslím s lodí. Je to nový model, tak mě napadlo, že by s ní něco mohlo být." Pelorat se odvážil trochu nejistě usmát.

Trevize energicky zavrtěl hlavou. "Je to hloupé, Janove, že jsem vás nechal v takové nejistotě. S lodí se nestalo vůbec nic. Funguje dokonale. Jenom jsem hledal hyperrelé."

"Aha, už chápu. Až na to, že vlastně ne. Co je to hyperrelé?"

"Já vám to, Janove, vysvětlím. Jsem ve spojení s Terminem.

Nebo aspoň mohu být, kdykoli se mi zachce, a Terminus zase může být ve spojení s námi. Znají polohu lodi, protože sledovali její dráhu.

A i kdyby ne, stejně by nás dokázali najít, pokud by v okolním prostoru pátrali po hmotných tělesech, protože to by je upozornilo na přítomnost lodi nebo popřípadě meteoritu. Ale navíc by mohli zjistit její energetický profil, a tím by odlišili nejen loď od meteoritu, ale dokázali by určit, o jakou konkrétní loď se jedná, protože se nenajdou dvě lodi, které by využívaly energii úplně stejným způsobem.

V jistém smyslu náš profil zůstává charakteristický bez ohledu na to, jaké přístroje a zařízení zapneme nebo vypneme. Loď může být samozřejmě neznámá ale pokud je její energetický profil registrován na Terminu - jako v našem případě - mohou ji identifikovat, jakmile ji zaměří."

"Mám pocit, Golane, že civilizační pokrok není nic jiného než čím dál větší omezování soukromí."

"Snad máte pravdu. Dříve či později se ovšem musíme přemístit hyperprostorem, jinak do smrti zůstaneme několik parseků od Terminu.

Pak bychom měli minimální šanci podniknout mezihvězdný let. Když ovšem procházíme hyperprostorem, náš pohyb je vzhledem k normálnímu prostoru nespojitý. Přejdeme z místa na místo - a mám na mysli, že někdy překonáme vzdálenost stovek parseků - ve chvíli, kterou vnímáme jako okamžik. Najednou se ocitneme v ohromné vzdálenosti, ve směru, který se dá předem dost těžko odhadnout - a prakticky vzato nás už nikdo nemůže objevit."

"To chápu. Ovšem."

"Pokud nám nenasadili na palubu hyperrelé. Takové hyperrelé vysílá signál hyperprostorem - signál typický pro tuto loď - a úřady na Terminu budou vědět o každém našem kroku. To je také odpověď na vaši otázku. V Galaxii by se nenašlo místo, kde bychom se mohli skrýt, a při žádné kombinaci Skoků hyperprostorem bychom nedokázali uniknout pozornosti jejich přístrojů."

"Ale Golane," zeptal se tiše Pelorat, "copak nepotřebujeme ochranu Nadace?"

"Jistě, Janove, ale jenom když o ni požádáme. Říkal jste, že civilizační pokrok znamená neustálé omezování soukromí. Jenže já o takový pokrok nestojím. Já chci mít volnost pohybu a ne aby mě někdo sledoval - pokud a dokud nebudu potřebovat ochranu. A proto bych měl lepší, mnohem lepší pocit, kdyby žádné hyperrelé na palubě nebylo."

"A našel jste ho, Golane?"

"Nenašel. Jinak bych ho snad nějak dokázal vyřadit z provozu."

"A kdybyste ho viděl, tak ho poznáte?" .

"To je další problém. Ani bych ho nemusel poznat. Vím, jak hyperrelé obecně vypadá, a vím, jak se zkoumají podezřelé objekty - ale tohle je nový model, určený pro speciální úkoly. Hyperrelé mohlo být zahrnuto do jeho konstrukce, takže po jeho přítomnosti nemusí být ani stopy."

"Na druhé straně tu třeba žádné hyperrelé není, a proto jste ho nenašel."

"To bych se neodvážil tvrdit a nerad bych provedl Skok, dokud v tom nebudu mít jasno."

Zdálo se, že to Pelorat pochopil. "Tak proto se jen bezcílně vznášíme prostorem. Divil jsem se, proč už jsme neskočili. O Skocích jsem už totiž slyšel. Vlastně jsem z toho byl trochu nervózní - čekal jsem, kdy mi poručíte, abych se připoutal nebo si vzal prášek nebo něco podobného."

Trevize se konečně usmál. "Není se čeho bát. Dneska je jiná doba.

Na lodi jako je ta naše člověk prostě všechno nechá na počítači.

Dáte mu příkazy a on obstará ostatní. Vůbec nepoznáte, že se něco stalo, až na to, že náhle bude vesmír vypadat úplně jinak. Jestli jste někdy viděl promítat diapozitivy tak víte co se stane, když jeden snímek najednou vystřídá druhý. A tak vám bude připadat Skok."

"No tohle. Copak člověk vůbec nic necítí? Zvláštní! Tak trochu mě to zklamalo."

"Já jsem necítil nikdy nic a lodi, na kterých jsem létal, nebyly tak moderní jako ta naše maličká. Ale se Skokem nečekáme kvůli hyperrelé. Musíme se dostat trochu dál od Terminu - a také od slunce.

V čím větší vzdálenosti budeme od všech masivních objektů, tím snadnější bude zaměřit Skok a znovu se vynořit ve vesmíru přesně v místě požadovaných souřadnic. V nouzi se můžete odhodlat ke Skoku už dvěstě kilometrů od povrchu planety, a pak jen věřit, že budete mít štěstí a vyváznete z toho bez úhony. Vzhledem k tomu, že v Galaxii je mnohem víc bezpečného prostoru než nebezpečného, můžete se vcelku spolehnout, že to dobře dopadne. Přesto se ale nikdy nedá vyloučit, že působením nahodilých faktorů se znovu vynoříte pár miliónů kilometrů od velké hvězdy nebo v jádru Galaxie - a pak se uškvaříte, než stačíte mrknout. Čím víc se člověk vzdálí od veškeré masy, tím víc klesá význam takových faktorů a tím menší je pak pravděpodobnost, že se stane nějaké neštěstí."

"Pak tedy chválím vaši obezřetnost. Tak strašně zase nespěcháme."

"Přesně tak. Zvlášť proto, že než se do něčeho pustím, tak bych hrozně rád našel to hyperrelé. Nebo našel způsob, jak se přesvědčit, že tu žádné hyperrelé není."

Zdálo se že se Trevize znovu pohroužil do svých úvah, a Pelorat, aby překonal bariéru jeho zaujetí, se zeptal trochu zvýšeným hlasem: "Kolik času nám ještě zbývá?"

"Cože?"

"Chci říct, milý hochu, kdy byste udělal Skok nebýt těch vašich starostí kvůli hyperrelé?"

"Při naší současné rychlosti a dráze počítám tak čtvrtý den našeho pobytu ve vesmíru. Vhodný okamžik zjistím pomoc počítače."

"Tak to máte na pátrání ještě dva dny. Mohu vám něco poradit?"

"Prosím."

"Při své vlastní práci, která se od té vaší samozřejmě dost liší - ale snad by se to dalo zevšeobecnit - jsem se mnohokrát přesvědčil že když se člověk příliš soustředí na nějaký konkrétní problém, je sám proti sobě. Zkuste se uvolnit a mluvit o něčem jiném, a vaše podvědomí - nezatížené soustředěným myšlením - ten problém třeba vyřeší za vás."

Trevize se na okamžik zatvářil rozmrzele a pak se zasmál. "Nakonec proč ne? Řekněte mi, profesore, jak jste se začal zajímat o Zemi? Kde se vzala ta zvláštní představa o jedné konkrétní planetě, ze které všichni pocházíme?"

"Ach!" Pelorat pokyvoval hlavou jako když se rozpomíná. "To už je pěkně dávno. Víc než třicet let. Když jsem šel na školu, chtěl jsem být biologem. Nejvíc mě zajímaly rozdíly mezi jednotlivými druhy na různých světech. Ty rozdíly, jak víte - nebo možná nevíte, takže nebude na škodu, když vám to řeknu - jsou velice malé.

Všechny formy života po celé Galaxii - alespoň všechny, se kterými jsme se zatím setkali - mají stejné chemické složení - proteiny a nukleové kyseliny ve vodním prostředí."

Trevize řekl: "Studoval jsem vojenskou školu, která kladla důraz na nukleoniku a gravitiku, ale nejsem úplně vyhraněný specialista. O chemickém základu života něco málo vím. Učili jsme se, že jediný možný základ života představuje voda, proteiny a nukleové kyseliny."

Trevize se zadíval se zájmem na Pelorata, který ho přerušil: "Podle mého názoru je takový závěr nepodložený. Jistější je tvrdit, že zatím nebyla nalezena - nebo alespoň rozpoznána - jiná forma života, a zůstat při tom. Větší údiv ovšem vzbuzuje skutečnost, že původních druhů - tedy druhů, které se vyskytují jenom na jedné planetě a nikde jinde - není mnoho. Většina z existujících druhů, zdůrazňuji, že včetně Homo Sapiens, je rozšířena na všech nebo alespoň na většině obydlených světů Galaxie, a jsou blízce příbuzné po stránce biochemické, fyziologické a morfologické. Na druhé straně původní druhy se svými charakteristickými rysy značně liší od obecně rozšířených forem i mezi sebou navzájem."

"A co má být?"

"Z toho vyplývá, že jeden svět v Galaxii - jeden svět - se liší od všech ostatních. Na desítkách miliónů světů Galaxie - na kolika, to nikdo přesně neví - se vyvinul život. Byl to život primitivní, roztroušený, slabý - málo rozmanitý, který se jen s obtížemi udržoval a s obtížemi šířil. Na jednom světě, na jednom jediném světě, se vyvinul život v podobě miliónů - nejméně miliónů - druhů, a některé z nich byly značně specializované a na vysokém stupni vývoje, bez problémů se šířily a rozmnožovaly, a to včetně nás. Byli jsme dost inteligentní, abychom vytvořili civilizaci, osvojili si techniku letů hyperprostorem a osídlili Galaxii - a při svém šíření Galaxii jsme s sebou vzali mnoho jiných forem života - forem příbuzných navzájem a také s námi."

"Když se nad tím člověk zamyslí," odtušil trochu lhostejně Trevize, "tak je to zřejmě logické. Tím chci říct, že jsme tady v lidské Galaxii. Pokud budeme předpokládat, že všechno začalo někde na jediném světě, pak by na tom jediném světě muselo být něco zvláštního.

Ale proč ne? Naděje, že by se život mohl vyvinout takovým chaotickým způsobem, musí být skutečně nepatrná - snad jedna ku stu miliónů - takže je celkem pravděpodobné, že se to stalo na jednom životodárném světě ze sta miliónů. Musel být jeden."

"Ale čím se právě ten jeden svět tak lišil od těch ostatních?" zeptal se rozčileně Pelorat. "Jaké podmínky mohly způsobit jeho jedinečnost?"

"Snad pouhá náhoda. Lidské bytosti a formy života, které braly s sebou, dnes přece existují na desítkách miliónů planet, které mají všechny podmínky k životu, takže všechny ty světy musí být dost dobré."

"Ne! Jakmile se lidský druh vyvinul, jakmile si osvojil techniku, jakmile se zocelil v tvrdém boji o přežití, potom se dokázal přizpůsobit životu na každém světě, který měl aspoň trochu příznivé podmínky - například na Terminu. Ale dovedete si představit, že by se inteligentní život na Terminu vyvinul? Když byl Terminus osídlen lidskými bytostmi v dobách Encyklopedistů, nejvyšší formou rostlinného života, který na něm vznikl, byla mechovitá vegetace na skalách, a nejvyšší formy živočichů představovaly malé korálovité útvary v mořích a létající organismy podobné hmyzu na souši. Ty jsme skoro zlikvidovali a do moře a na pevninu jsme vysadili ryby, králíky a kozy a zaseli jsme trávu, obilí, stromy a tak dál. Z původního života nezbylo nic kromě toho, co existuje v zoologických zahradách a akváriích."

"Hmm," utrousil Trevize.

Pelorat na něj upřeně hleděl celou minutu a potom si povzdechl: "Vás to ale vlastně nezajímá. Je to zvláštní! Prostě nepotkám člověka, kterého by to zajímalo. Asi to bude moje chyba. Nedokážu to podat zajímavě, i když mě to zajímá ohromně."

Trevize řekl: "Je to zajímavé. Jistě. Ale - ale - co z toho?"

"Copak vás nenapadá, že by z vědeckého hlediska mohlo být zajímavé prozkoumat svět, který dal vzniknout jediné skutečně prosperující původní ekologické rovnováze, jakou kdy Galaxie poznala?"

"Možná, pokud je člověk biolog. Jenže to já nejsem. To se na mě nesmíte zlobit."

"Ovšem, milý příteli. Jenomže já jsem se v životě nesetkal ani s biologem, kterého by to zajímalo. Říkal jsem vám, že mým hlavním oborem byla biologie. Přišel jsem s tím za svým profesorem a ani toho to nezajímalo. Řekl mi, ať se zaměřím na nějaký praktický problém. To mě tak znechutilo, že jsem místo toho začal studovat dějiny - které byly stejně už od puberty mým koníčkem - a pustil jsem se do ‚Otázky původu' z jejich pohledu."

"Aspoň vám to poskytlo životní náplň, takže musíte být rád, že váš profesor byl tak omezený."

"Ano, i tak by se to dalo chápat. A práce, kterou dělám, je zajímavá, takže mě nikdy neomrzí. - Jenže já chci, aby to zajímalo vás. Nesnáším ten pocit, že si pořád mluvím jen pro sebe."

Trevize zaklonil hlavu a srdečně se rozesmál.

Na Peloratově klidné tváři se objevil trochu dotčený výraz.

"Proč se mi vysmíváte?"

"Vám ne, Janove," vysvětloval Trevize. "Smál jsem se vlastní hlouposti. Vám jsem naopak dokonale vděčný. Měl jste totiž úplnou pravdu."

"Že jsem pochopil význam počátků lidstva?"

"To ne. - Vlastně ano, to také. - Ale chtěl jsem říct, že jste měl pravdu když jste mi radil, abych přestal vědomě myslet na svůj problém a zaměřil pozornost na něco jiného. Zabralo to. Když jste vyprávěl o tom, jak se vyvinul život, konečně mi došlo, že vím, jak najít to hyperrelé - pokud ovšem existuje."

"Tak je to tedy!"

"Ano tak! To je právě teď moje posedlost. Já jsem to hyperrelé hledal, jako bych byl na staré kocábce, kterou jsme měli jako cvičnou loď, zkoumal jsem každou část lodi pohledem a pátral po něčem nápadném.

Zapomněl jsem, že tahle loď je moderní výrobek, vzniklý na základě celých tisíciletí technického rozvoje. Copak to nechápete?"

"Ne, Golane."

"Máme na palubě počítač. Jak jsem na to mohl zapomenout?"

Mávl rukou a zamířil do vlastní místnosti a přitom pobízel Pelorata, aby šel s ním.

"Stačí, abych se pokusil navázat spojení," pronesl, když dával ruce na kontakt počítače.

Rozhodl se, že zkusí navázat spojení s Terminem, od kterého je právě dělilo několik tisíc kilometrů.

Vyslat signál! Umožnit slovní komunikaci! Jako by jeho nervová zakončení vyrazila vpřed, prodloužila se a úžasnou rychlostí - samozřejmě rychlostí světla - zamířila ven, aby navázala spojení.

Trevize měl pocit, že se dotýká - vlastně ne tak docela dotýká, ale vnímá - vlastně ne tak docela vnímá - ale na tom nezáleželo, protože se to nedalo vyjádřit slovy.

Uvědomoval si, že má Terminus na dosah ruky, a přestože se vzdálenost mezi nimi zvětšovala zhruba o dvacet kilometrů za sekundu, spojení přetrvávalo, jako by planeta a loď byly nehybné a dělilo je sotva pár metrů.

Neřekl nic. Sevřel ruce a nechal toho. Ověřoval si jenom princip komunikace, aktivní spojení nenavázal.

Kdesi v dálce, osm parseků odtud, byl Anacreon, nejbližší planeta - která podle galaktických měřítek ležela vlastně za humny.

Kdyby tam poslal zprávu stejnou metodou, pracující rychlostí světla, kterou právě s úspěchem vyzkoušel na Terminu, než by dostal odpověď, trvalo by to padesát dva let.

Navaž spojení s Anacreonem! Představ si Anacreon! Musíš si o něm vytvořit co nejjasnější představu. Znáš jeho polohu vzhledem k Terminu a k jádru Galaxie, studoval jsi planetografii a historii, řešil jsi otázky vojenského charakteru, ve kterých šlo o znovudobytí Anacreonu (v případě obsazení nepřítelem, což bylo - v dnešní době - zcela vyloučeno).

Při vesmíru! Na Anacreonu jsi už přece byl!

No tak ho ukaž! Ukaž ho! Pocit, že se ocitl přímo na něm získá prostřednictvím hyperrelé.

Nic! Jeho nervová zakončení se zachvěla a zastavila se.

Trevize si uvolnil ruce. "Janove, na palubě Vzdálené hvězdy hyperrelé není. Tím jsem si úplně jistý. - A kdybych se neřídil vaší radou, kdoví jak dlouho by mi trvalo, než bych se k tomu dopracoval."

Pelorat, i když se mu ve tváři nepohnul jediný sval, se celý rozzářil.

"Já mám takovou radost, že jsem vám nějak pomohl. Znamená to, že skočíme?"

"Ne, aby to bylo úplně bez rizika, počkáme ještě dva dny.

Vzpomínáte si přece že musíme uniknout z blízkosti masy? - Za normálních okolností, kdybych měl novou a nevyzkoušenou loď, kterou bych dokonale neznal, by mi pravděpodobně trvalo dva dny, než bych vypočítal přesný postup - především správný hyperodraz k prvnímu Skoku. Mám ovšem pocit, že všechno zvládne počítač."

"No tohle! Tak mám dojem, že se nějakou chvíli budeme pěkně nudit."

"Nudit?" Trevize odpověděl přátelským úsměvem. "V žádném případě! My dva si, Janove, budeme povídat o Zemi."

Pelorat řekl: "Skutečně? Chcete udělat radost starému člověku?

To je od vás hezké. Vážně."

"Hloupost! Chci udělat radost sám sobě. Janove, vy jste mě získal pro svou víru. Díky tomu, co jste mi řekl, jsem pochopil, že Země je ten nejdůležitější objekt ve vesmíru a že je proklatě zajímavá."

22.

Trevize v tu chvíli jistě napadlo, že Pelorat svůj názor na Zemi už vyložil. S reakcí na něj otálel jen proto, že mu v mysli vytrvale zněl ten problém s hyperrelé. A jakmile ten problém pominul, hned zareagoval.

Snad nejčastěji citovaným výrokem Hariho Seldona byla jeho poznámka, že Druhá Nadace je ve vztahu k Terminu "na druhém konci Galaxie". Seldon to místo dokonce pojmenoval. Mělo to být "na Hvězdném pomezí".

To bylo obsaženo ve vyprávění Gaala Dornicka, ve kterém líčil den procesu před Císařským soudem. "Druhý konec Galaxie" - toho výrazu použil Seldon v rozmluvě s Dornickem a už od toho dne byl jeho význam předmětem diskusí.

Co vlastně spojovalo jeden konec Galaxie s jejím "druhým koncem"?

Byla to přímka, spirála, kruh, nebo něco jiného?"

A náhle Trevize osvítila myšlenka, že to nebude přímka nebo křivka, kterou by bylo možné nebo účelné zakreslit do mapy Galaxie.

Tak jednoduché to zase nebude.

Bylo úplně jasné, že jedním koncem Galaxie je myšlen Terminus.

Jistě, je na okraji Galaxie - na okraji, kde leží naše Nadace - což slovo "konec" umožňovalo chápat v doslovném významu. V době, kdy to Seldon vyslovil, byl ovšem také nejmladším světem Galaxie, světem, který měl být teprve založen, a který za sebou neměl jediný okamžik existence.

Co bude z takového hlediska druhým koncem Galaxie? Okrajem, kde leží ta druhá Nadace? Přece nejstarší svět Galaxie! A podle důkazů, které uvedl Pelorat - aniž by věděl, co vlastně říká - to mohla být jedině Země. Bylo docela možné, že Druhá Nadace je na Zemi!

A přitom Seldon říkal, že druhý konec Galaxie je "na Hvězdném pomezí". Kdo mohl vědět, jestli to nemyslel obrazně? Stačilo sledovat dějiny lidstva zpátky do minulosti, jako to udělal Pelorat, a z každé planetární soustavy, od každé hvězdy, která svítí na obydlenou planetu, se táhla linie směřující k nějaké jiné planetární soustavě, k nějaké jiné hvězdě, ze které přišli první osídlenci, a odtud zase k předchozí hvězdě - až nakonec všechny linie dospěly k planetě,

která je původním domovem lidstva. A oním "pomezím" na konci hvězdné pouti byla hvězda, která svítila na Zemi.

Trevize se usmál a skoro láskyplně řekl: "Janove, vyprávějte mi ještě o Zemi."

Pelorat zavrtěl hlavou. "Opravdu jsem vám řekl všechno, co vím. Víc se dovíme na Trantoru."

Trevize řekl: "To se mýlíte, Janove. Tam se nic nedovíme."

"Proč?"

"Protože na Trantor nepoletíme. Tuhle loď řídím já a mohu vás ujistit, že to myslím vážně."

Pelorat zůstal civět s otevřenými ústy. Chvíli nemohl popadnout dech a potom bolestně řekl: "Ale milý příteli!"

Trevize pronesl: "No tak, Janove. Jak se to tváříte? Musíme přece najít Zemi."

"Ale když jenom na Trantoru..."

"Kdepak. Trantor je jenom místo, kde můžete zkoumat polorozpadlé filmy a zaprášené dokumenty a sám se přitom rozložit a zapadat prachem."

"Desítky let jsem snil o tom - "

"Snil jste o tom, že najdete Zemi."

"Ale když jenom na..."

Trevize vstal, naklonil se, popadl Pelorata za volný cíp haleny a řekl: "To už, profesore, neříkejte. Neříkejte to. Když jste mi předtím, než jsme nastoupili na tuhle loď, povídal, že budeme hledat Zemi, tvrdil jste, že ji jistě najdeme, protože, a teď cituji vaše vlastní slova, máte v hlavě geniální myšlenku. Ať už od vás víckrát neslyším slovo Trantor. Jen by mě zajímalo, jaká je ta vaše geniální myšlenka."

"Ale ta se musí potvrdit. Zatím je to pouhá představa, naděje, nejasné tušení."

"Dobře! Tak mi o ní povězte!"

"Vy mě nechápete. Prostě mě nechápete. Nejsem jediný, kdo se zabývá výzkumem v této oblasti. Neexistují ovšem žádné historické podklady, nic jistého, nic reálného. Lidé o Zemi mluví, jako by to byla skutečnost a také jako by to byl mýtus. Existuje milión příběhů, které si navzájem odporují."

"No dobrá, čeho se tedy týkal váš výzkum?"

"Musel jsem sbírat úplně všechno, každou pověst, každý domnělý historický příběh, každou legendu, každý mlhavý mýtus. Dokonce i beletrii. Všechno, co obsahuje jméno Země nebo myšlenku planety původu. Víc než třicet let jsem sbíral všechny dostupné materiály ze všech planet Galaxie. Kdybych tak mohl zjistit něco spolehlivějšího než to všechno v Galaktické knihovně na... Ale vy nechcete, abych to slovo říkal."

"Správně. Neříkejte to. Místo toho mi povězte, která z těch věcí upoutala vaši pozornost, a řekněte mi, z jakého důvodu se domníváte, že by právě ona měla být ta pravá."

Pelorat zavrtěl hlavou. "Odpusťte, Golane, že to říkám, ale teď mluvíte jako voják nebo politik. Historie pracuje jiným způsobem."

Trevize se zhluboka nadechl a ovládl se. "Tak mi, Janove, řekněte, jak pracuje. Máme na to celé dva dny. Vyslechnu si vaše poučení."

"Člověk nemůže spoléhat na žádný jednotlivý mýtus, dokonce ani na žádnou jednotlivou skupinu. Všechny jsem musel shromáždit, podrobit analýze, uspořádat, zavést symboly k vyjádření různých hledisek jejich obsahu - neuvěřitelné příběhy, astronomické detaily planetárních systémů neslučitelné se skutečným stavem, místo původu kulturních hrdinů, u kterých je konkrétně uveden cizí původ, doslova stovky dalších věcí. Nemá cenu procházet celý seznam. Na to by nestačily ani dva dny. Říkám vám, že jsem tím strávil víc než třicet let. Potom jsem vytvořil počítačový program, který ve všech těch mýtech pátral po společných prvcích, a hledal jsem modifikaci, která by vyloučila absolutní nesmysly. Postupně jsem dospěl k modelu Země, který musí být vyjádřením jejích vlastností. Pokud všechny lidské bytosti pocházejí z jediné planety, pak ta jediná planeta přece musí ztělesňovat to jedno, co mají všechny mýty o původu, všechny příběhy o kulturních hrdinech společného. Mám zacházet do matematických podrobností?"

Trevize řekl: "Děkuji, teď zrovna ne, ale jak můžete vědět, že vás vaše výpočty nepřivedou na scestí? S jistotou víme, že Terminus byl založen teprve před pěti sty lety a že první lidské bytosti tam dorazily jako kolonie z Trantoru, ale ta byla shromážděna z desítek - ne-li stovek - jiných světů. A přece by se člověk, který by o tom nevěděl, mohl domnívat, že Hari Seldon a Salvor Hardin, kteří se ani jeden nenarodili na Terminu, přišli ze Země, a že Trantor je ve skutečnosti jméno, které označovalo Zemi. Kdyby ovšem někdo hledal Trantor, jak je popisován v Seldonově době - jako svět, jehož pevnina je v celém rozsahu pokryta kovem - nenašel by ho a mohl by ho pokládat za neskutečný mýtus."

Pelorat se zatvářil potěšeně. "Milý příteli, beru zpátky svou poznámku o vojácích a politicích. Máte úžasnou intuici. Samozřejmě jsem musel zavést kontrolní mechanismy. Vymyslel jsem si spoustu lží, založených na zkreslování historie, které imitovaly mýty takového druhu, jaké jsem sbíral. Potom jsem se své výmysly snažil zahrnout do modelu. Jeden z těch výmyslů dokonce vycházel z dávných dějin Terminu. Počítač je všechny vyřadil. Všechny do jednoho. I když to také mohlo znamenat, že prostě nemám fantazii, abych si dokázal vymyslet něco přijatelného, ale dělal jsem, co jsem mohl."

"O tom, Janove, nepochybuji. A co vám ten váš model řekl o Zemi?"

"Spoustu věcí, které se liší mírou pravděpodobnosti. Jakýsi portrét.

Tak třeba asi devadesát procent obydlených planet v Galaxii má dobu rotace mezi dvaadvaceti a šestadvaceti hodinami Standardního galaktického času. Takže..."

Trevize mu skočil do řeči: "Doufám, Janove, že jste tomu nevěnoval pozornost. To není žádná záhada. K obyvatelnosti planet není žádoucí, aby se otáčela tak rychle, že by vzdušné proudění způsobovalo neúnosné bouře, nebo tak pomalu, že by vznikaly extrémní teplotní rozdíly. Tato okolnost je sama o sobě kritériem výběru. Lidské

bytosti dávají přednost planetám s příhodnými podmínkami a když se potom všechny obydlené planety těmi podmínkami navzájem podobají.

Někdo třeba řekne: To je ale úžasná náhoda, když na tom není vůbec nic úžasného, a dokonce to není ani náhoda."

"Takový jev," řekl klidně Pelorat, "je vlastně dobře známý v oblasti společenských věd. Řekl bych, že i ve fyzice - jenomže nejsem fyzik, a tak to nevím jistě. Ale rozhodně se tomu říká antropický princip. Pozorovatel ovlivňuje pozorované skutečnosti už jejich pouhým pozorováním nebo svou přítomností za účelem pozorování.

Otázkou ovšem zůstává: Která planeta přitom sloužila jako vzor?

Která planeta má dobu rotace přesně jeden Standardní galaktický den o čtyřiadvaceti Standardních galaktických hodinách?"

Trevize se zatvářil zamyšleně a vyšpulil dolní ret. "Myslíte, že by to mohla být Země? Galaktický standard přece mohl vycházet z místních podmínek kteréhokoli světa?"

"To sotva. Bylo by to proti lidské povaze. Trantor byl dvanáct tisíc let hlavním světem Galaxie - dvacet tisíc let jejím nejlidnatějším světem - a přece v celé Galaxii neprosadil svou dobu rotace 1,08 Standartního galaktického dne. A doba rotace Terminu je 0,91 SGD, a přesto ji nevnucujeme planetám, které ovládáme. Každá planeta provádí své vlastní výpočty ve své vlastní soustavě Místního planetárního dne a v záležitostech meziplanetárního významu je převádí - pomocí počítačů - z MPD na SGD a nazpět. Standardní galaktický den musí mít původ na Zemi!"

"Proč by musel?"

"Například proto, že Země byla kdysi jediným obydleným světem, a tak byl její den a rok samozřejmě pokládán za standardní a je dost pravděpodobné, že s osídlováním dalších světů standardní také zůstal z důvodů společenské setrvačnosti. Navíc můj model představoval Zemi, která se otočila kolem své osy přesně za dvacet čtyři Standardní galaktické hodiny a která oběhla kolem svého slunce přesně za jeden Standardní galaktický rok."

"Nemůže to být náhoda?"

Pelorat se zasmál. "Teď jste to vy, kdo mluví o náhodě. Ale byl byste ochoten se vsadit, že se něco takového může stát náhodou?"

"No dobrá," zamumlal Trevize.

"Vlastně to ještě není všechno. Existuje zastaralá jednotka času, které se říká měsíc."

"O tom jsem slyšel."

"Ta zřejmě zhruba odpovídá době oběhu satelitu Země kolem planety. Ovšem..."

"Ano?"

"Na celém modelu je totiž dost překvapivá okolnost, že oběžnice, o které jsem se právě zmínil, je obrovská - větší než čtvrtina průměru Země samé."

"Něco takového jsem, Janove, v životě neslyšel. V Galaxii obydlená planeta, která by měla takový satelit."

"Ale to je dobře," pronesl nadšeně Pelorat. "Pokud je Země výjimečná tím, že umožnila vznik rozmanitých druhů a vývoj inteligence, potom chceme, aby byla nějak jedinečná po fyzické stránce."

"Ale co by mohla mít velká oběžnice společného s rozmanitostí druhů, s inteligencí a tak dál?"

"To je právě ten problém. Vlastně nevím. Ale nemyslíte, že by se to mělo prozkoumat?"

Trevize vstal a zkřížil si ruce na prsou. "Ale pak to přece není žádný problém. Prohlédněte si statistický přehled obydlených a najděte tu, jejíž doba rotace a oběhu bude přesně jeden Standartní galaktický den, respektive jeden Standardní galaktický rok. A když navíc bude mít obrovský satelit, tak máte, co jste hledal. Z vašeho tvrzení, že máte v hlavě geniální myšlenku, soudím, že právě to jste udělal a svůj svět jste našel."

Pelorat vypadal celý nesvůj. "Tedy, přesně tak to není. Opravdu jsem si prošel statistické přehledy nebo jsem si to aspoň nechal udělat na oddělení astronomie, a když to řeknu na rovinu, žádný takový svět neexistuje."

Trevize se najednou znovu posadil. "Ale to znamená, že všechny vaše argumenty jsou pochybené."

"Zřejmě ne tak docela."

"Co myslíte tím ne tak docela? Vytvoříte model, který obsahuje kdejakou podrobnost, a pak nenajdete nic, co by mu odpovídalo. Váš model je potom k ničemu. Musíte začít znova od začátku."

"Ne. Znamená to jen, že přehled obydlených planet je neúplný.

Jsou jich přece jen desítky miliónů a některé z těch světů jsou takřka neznámé. Například skoro u poloviny scházejí solidní údaje o počtu obyvatel. A u šestiset čtyřiceti tisíc obydlených světů nemáme téměř žádné informace s výjimkou jejich jména a někdy polohy. Podle odhadu některých galaktografů může existovat až deset tisíc obydlených planet, které tam vůbec nejsou uvedeny. Těm světům to podle všeho vyhovuje. Za Císařské éry díky tomu možná unikaly daním."

"A během dalších staletí," řekl cynicky Trevize, "díky tomu posloužily jako domovské základny pirátů, což někdy mohlo být výnosnější než normální obchod."

"O tom bych musel něco vědět," řekl pochybovačně Pelorat.

Trevize řekl: "Ale stejně si myslím, že by Země měla být na seznamu obydlených planet, ať si to přeje nebo ne. Je přeci jenom nejstarší ze všech a během prvních staletí Galaktické civilizace nemohla uniknout pozornosti. A jak by se jednom ocitla na seznamu, už by tam musela zůstat. V tom bychom se jistě mohli spolehnout na společenskou setrvačnost."

Pelorat znejistěl a zatvářil se sklíčeně. "Na tom - na tom seznamu obydlených planet vlastně je planeta jménem Země."

Trevize vytřeštil oči. "A já měl dojem, že jste mi před chvilkou říkal, že Země na seznamu není."

"Ne jako Země. Existuje ovšem planeta jménem Gaia."

"Co ta s tím má společného? Gája?"

"Hláskuje se to G-A-I-A. Znamená to Země."

"Proč by to, Janove, mělo znamenat Země a ne něco jiného? To jméno mi nic neříká."

Peloratova obvykle bezvýrazná tvář se téměř stáhla v grimase.

"Vy mi to asi nebudete věřit, ale když budu vycházet ze své analýzy mýtů, potom na Zemi existovalo několik různých, navzájem nesrozumitelných jazyků."

"Cože?"

"Ano. Konečně, v rámci Galaxie se také domlouváme tisícem různých způsobů."

"V rámci Galaxie samozřejmě existuje řada dialektů, ale ty nejsou navzájem nesrozumitelné. A i když některým je rozumět dost špatně, všichni máme společný Galaktický standard."

"Ovšem, ale také se pořád uskutečňují mezihvězdné lety. Co kdyby některý svět zůstal dlouhou dobu v izolaci?"

"Jenže vy mluvíte o Zemi. O jedné planetě. Kde potom máte tu izolaci?"

"Nesmíte zapomenut, že Země je planetou původu, kde lidstvo kdysi muselo být na nepředstavitelně nízké úrovni. Neznalo mezihvězdné lety, počítače ani žádnou techniku a snažilo se povznést nad své zvířecí předky."

"To je tak absurdní."

Pelorat v rozpacích svěsil hlavu. "Příteli, snad nemá cenu, abych to rozebíral. Nikdy jsem o tom nikoho nedokázal přesvědčit. Určitě je to moje chyba."

Trevize se okamžitě začal kát. "Omlouvám se, Janove. Řekl jsem to bez přemýšlení. Na takové názory nejsem vůbec zvyklý. Vy své teorie rozvíjíte víc než třicet let, zatímco mně jste je předložil všechny najednou. Na to musíte brát ohled. - Víte co, zkusím si představit, že máme na Zemi primitivní lidi, kteří mluví dvěma naprosto odlišnými, navzájem nesrozumitelnými jazyky.

"Snad jich bylo půl tuctu," nabídl nesměle Pelorat. "Země mohla být rozdělena na několik velkých pevninských celků, mezi kterými zpočátku nemuselo existovat žádné spojení. Obyvatelé každého pevninského celku si mohli vytvořit svůj osobitý jazyk."

Trevize naprosto vážně řekl: "A když si na každém z těch pevninských celků uvědomili existenci všech ostatních, možná vedli spor o Otázku původu, a přemýšleli, na kterém z nich kdysi lidské bytosti vznikly z jiných tvorů."

"To je, Golane, docela možné. Takový postoj by byl jen přirozený."

"A v jednom z těch jazyků Gaia znamená Země. A samo slovo Země pochází z dalšího z těch jazyků."

"Ovšem, ovšem."

"A zatímco Galaktický standard je odvozen právě z toho jazyka ve kterém Země znamená Země, Pozemšťané z nějakého důvodu říkají své planetě Gaia podle jiného ze svých jazyků."

"Přesně tak! Jste bystrá hlava, Golane."

"Ale myslím, že není na místě dělat z toho nějakou záhadu. Pokud je Gaia skutečně Země, i přes tu rozdílnost jmen, potom by Gaia, podle vašeho předchozího tvrzení, měla mít dobu rotace přesně jeden Galaktický den, dobu oběhu přesně jeden Galaktický rok a k tomu obrovský satelit, který by kolem ní oběhl přesně za jeden měsíc."

"Ano, mělo by to tak být."

"A vyhovuje těm požadavkům nebo ne?"

"To právě nevím. Informace o tom přehled neuvádí."

"Ale? Co kdybychom se, Janove, vydali na Gaiu, zjistili dobu její rotace a oběhu a pořádně si prohlédli její satelit?"

"Rád bych, Golane," Pelorat znejistěl. "Potíž je v tom, že přesně není uvedena ani její poloha."

"Tím chcete říct, že neznáte víc než její jméno a to má být ta vaše geniální myšlenka?"

"Ale právě proto chci navštívit Galaktickou knihovnu!"

"Tak moment. Říkáte, že v přehledu není přesně uvedena její poloha. Je tam vůbec nějaká informace?"

"Je zařazena do sektoru Sayshellu - a ještě s otazníkem."

"No dobrá - Janove, neklesejte na mysli. Vydáme se do sektoru Sayshellu a Gaiu už nějak najdeme!"

## Kapitola sedmá

## FARMÁŘ

### 23.

Stor Gendibal běžel po venkovské cestě za hranicemi Univerzity.

Nebylo zvykem, aby se lidé z Druhé Nadace odvažovali na území zemědělského světa Trantoru. Nikdo jim v tom samozřejmě nebránil, ale když už se to stalo, netroufali si příliš daleko a zbytečně se tam nezdržovali.

Gendibal byl výjimka a v minulosti přemýšlel, čím to asi je.

Přemýšlet znamenalo zkoumat vlastní mysl, tedy úkon, který byl zejména Mluvčím vřele doporučován. Jejich mysl byla zároveň zbraní i štítem, a proto si ji museli neustále tříbit, aby byla připravena k obraně i útoku.

Gendibal k vlastní spokojenosti usoudil, že jedním z důvodů jeho odlišnosti bude jeho původ z planety chladnější a masivnější, než je u obydlených planet zvykem. Takže když ho jako chlapce přivezli na Trantor (prostřednictvím sítě, nenápadně rozhozené po celé Galaxii agenty Druhé Nadace, kteří hledali nové talenty), ocitl se ve

slabším gravitačním poli a v příjemně mírném podnebí. A tak samozřejmě pobýval venku raději než většina ostatních.

Během prvních let na Trantoru si uvědomil vlastní křehkost a malý tělesný vzrůst a měl strach, že když si ještě zvykne na pohodlí světa s příznivými podmínkami, bude z něj vážně padavka. Proto se začal věnovat kondičnímu cvičení, po kterém sice nezesílil, ale získal pružnost a dobrý dech. Součástí jeho režimu byly dlouhé procházky a běh, což mnohým u Stolu Mluvčích nebylo po chuti. Gendibal ale na jejich řeči nedal.

Dělal si všechno po svém, i když z Nadace nepocházel. Všichni ostatní u Stolu představovali druhou nebo třetí generaci, protože členy Druhé Nadace byli už jejich rodiče a prarodiče. A všichni byli také starší než on. Co od nich mohl čekat jiného než výčitky?

Bylo dávným zvykem, že ke Stolu Mluvčích přicházel každý s otevřenou myslí (teoreticky dokonale otevřenou, i když se sotva našel Mluvčí, který by si někde - nakonec ovšem dost neúspěšně - nenechával kousek soukromí) a Gendibal věděl, že mu ti druzí vlastně závidí. Také oni věděli, stejně jako Gendibal, že jeho vlastní obranný postoj se projevuje přehnanou ctižádostí.

Kromě toho (Gendibal se v duchu vrátil k důvodům, které ho vedly k odvážným výpravám do okolí) prožil dětství na celém světě - velkém a širém, s nádhernou a rozmanitou přírodou - a v úrodném údolí toho světa, obklopeném horskými pásmy, která pokládal za nejkrásnější v Galaxii. Když na tom světě zavládla krutá zima, byl na ně úžasně nádherný pohled. Vzpomněl si na svůj bývalý svět a na blaženost dnes už vzdáleného dětství. Často o něm snil. Jak by si vůbec mohl zvyknout na prostor vymezený několika desítkami čtverečních kilometrů dávné architektury?

Při běhu se přezíravě rozhlížel kolem. Trantor byl svět s mírnými a příznivými podmínkami, ale scházely tu povrchové nerovnosti a neoplýval krásou. Přestože to byl zemědělský svět, nebyl úrodnou planetou.

Tou nebyl vlastně nikdy. Snad proto, kromě jiného, se stal administrativním centrem nejprve rozsáhlého svazku planet a potom Galaktické říše. Neexistoval výrazný tlak, který by ho měl změnit v něco jiného. K ničemu jinému se také zvlášť nehodil.

Po Velkém drancování udržovaly Trantor při životě jen jeho nesmírné zásoby kovu. Představoval ohromný zdroj, který zásoboval půl stovky světů levnými slitinami oceli, hliníkem, titanem, mědí, hořčíkem - a tak vracel to, co stačil nahromadit za celá tisíciletí. Své zásoby přitom vyčerpával stokrát rychleji, než je původně akumuloval.

Ještě dnes byly k dispozici ohromné zásoby kovu, ale ty ležely pod zemí a nebylo tak snadné je získat. Damovští farmáři (kteří se nikdy neoznačovali jako "Trantořané", výrazem, přinášejícím podle nich neštěstí, takže si ho příslušníci Druhé Nadace vyhradili pro sebe) se už zdráhali pokračovat v obchodu s kovem. Bezpochyby pověra.

Byla to od nich hloupost. Kov, který zůstal pod zemí, mohl otravovat půdu a ještě snižovat její úrodnost. Na druhé straně tu ale byla nízká hustota osídlení a země je dokázala uživit. A nějaký ten kov se také vždycky prodal.

Gendibal zabloudil pohledem k plochému obzoru. Trantor byl geologicky aktivní jako skoro všechny obydlené planety, ale od posledního významného horotvorného období uplynulo nejméně sto miliónů let. Všechny vrchoviny, které tu existovaly, se postupem času změnily v mírné pahorky. Mnoho z nich bylo vlastně zarovnáno během významného období dějin Trantoru, kdy byl jeho povrch pokrýván kovem.

Dál na jih, docela v nedohlednu, se táhlo pobřeží Hlavního zálivu a za ním Východní oceán, obojí bylo obnoveno po protržení podzemních nádrží.

Na sever bylo vidět věže Galaktické univerzity zakrývající poměrně nízkou, ale rozlehlou Knihovnu (která z větší části zmizela pod zemí) a ještě dál na sever pozůstatky Císařského paláce.

Přímo po stranách cesty byla hospodářství, na kterých se semtam objevilo nějaké stavení. Míjel skupiny dobytka, koz, kuřat - pestrou paletu domácího zvířectva, jaké se našlo na každé trantorské farmě. Žádné z nich si ho ani nevšimlo. Gendibala mimoděk napadlo, že se s těmi zvířaty může setkat kdekoli v Galaxii, na každém z nesmírného množství obydlených světů a že se nenajdou dva světy, na nichž by vypadala úplně stejně. Vzpomněl si, jak vypadaly kozy u nich doma, a na svou vlastní krotkou Lízu, kterou kdysi dojil. Byly mnohem větší a rozhodnější než malé a klidné exempláře. Ty byly na Trantor dovezeny po Velkém drancování s pak tu zdomácněly. Na všech obydlených světech Gaie existovalo takřka nekonečné množství různých plemen každého z těch zvířat a na každém světě se vždycky našel nějaký znalec, který nenechal dopustit na své oblíbené plemeno ať už s ohledem na maso, mléko, vejce, vlnu nebo nějaké jiné produkty.

Jako obvykle se neukázal jediný Damovan. Gendibal měl pocit, že se farmáři vyhýbají pohledům těch, kterým říkali "bědátoři" (což byla v jejich nářečí - snad i záměrně - nesprávná výslovnost slova "vědátoři"). Zase pověra.

Gendibal rychle pohlédl na slunce Trantoru. Stálo dost vysoko na obloze, ale jeho žár nebyl nesnesitelný. V těchto místech, v této zeměpisné šířce, bylo teplo vždycky jen mírné a mráz tu nikdy nepálil.

(Po třeskutém mrazu se Gendibalovi někdy dokonce stýskalo, nebo si to alespoň myslel. Svůj rodný svět už nikdy nenavštívil. Snad proto, jak si sám přiznával, že nechtěl ztratit iluze.) V dokonale vypracovaných a utužených svalech se mu rozléval příjemný pocit a on usoudil, že už běhal dost dlouho. Zvolnil krok, aby přešel v chůzi, a přitom zhluboka dýchal.

Co nevidět ho čeká schůze Stolu, kde musí konečně prosadit změnu politiky a uplatňování nového přístupu, který umožní rozeznat rostoucí nebezpečí ze strany První Nadace i odjinud a který skoncuje s osudným spoléháním na "dokonalé" fungování Plánu. Kdy už si všichni uvědomí, že právě ta dokonalost je nejjistější známkou hrozícího nebezpečí?

Věděl, že kdyby s tím přišel kdokoli jiný, bez problémů to schválí. Za daných okolností to sice nebude bez problémů, ale schválí to stejně, protože má podporu starého Shandesse a jistě ji bude mít i nadále. Nerad by vstoupil do dějin jako ten První Mluvčí, pod jehož vedením Druhá Nadace chřadla.

Damované!

Gendibala to vylekalo. Postřehl vzdálený úponek mysli dávno předtím, než toho člověka mohl spatřit. Byla to

mysl Damovana - farmáře - hrubá a primitivní. Gendibal se opatrně stáhl do pozadí a dotek, který zanechal, byl docela jemný, aby se vůbec nedal zjistit.

Po této stránce se Druhá Nadace velice pevně držela svých zásad.

Farmáři nevědomky fungovali jako štít Druhé Nadace. Museli zůstat maximálně nedotčeni.

Nikdo z lidí, kteří přiletěli na Trantor za obchodem nebo jako turisté, neviděl nikdy nic jiného než farmáře a k tomu snad pár bezvýznamných vědců žijících minulostí. Stačilo odstranit farmáře nebo si jenom pohrát s jejich prostotou, vědci by se stali nápadnými a to by mělo katastrofální následky. (To byl jeden z klasických případů, které si měli nováčci na Univerzitě sami vyřešit. Obrovské deviace, které se objevily na Hlavním radiantu, když došlo třeba jen k nepatrnému ovlivnění mysli farmářů, byly ohromující. Gendibal ho spatřil. Byl to rozhodně farmář, Damovan až do morku kostí. Téměř karikatura typického trantorského farmáře - vysoký a rozložitý, se snědou pletí, v hrubém oděvu, s holýma rukama, tmavovlasý a tmavooký šel dlouhým těžkopádným krokem.

Gendibalovi se zdálo, že z něj cítí hnůj. (To by nebyla taková hanba, pomyslel si. Preem Palver klidně sehrál úlohu farmáře, když to vyžadovaly jeho plány. A jaký to byl farmář - malý, obtloustlý a s ochablými svaly. Mladičkou Arkady tehdy poblouznila jeho mysl, určitě ne tělo.) Farmář se k němu blížil, dusal po cestě a nepokrytě na něj zíral - až se Gendibal zamračil. Takhle se na něj nikdo z Damovanů ještě nedíval. Dokonce i děti utíkaly a pokukovaly jen zpovzdálí.

Gendibal sám nepolevil v chůzi. Bylo dost místa, aby kolem toho člověka prošel bez jediné poznámky nebo pohledu, a tak to bude nejlepší. Rozhodl se, že farmářovu mysl nechá na pokoji.

Gendibal přešel k jedné straně, ale farmář se rozhodl, že to tak nenechá. Zůstal stát, zeširoka se rozkročil, rozpřáhl mohutné paže, jako by ho nechtěl pustit dál, a řekl: "Oho! Ty být bědátor?"

Ať se Gendibal snažil, jak chtěl, nemohl se zbavit pocitu, že mysl, která se k němu blíží, plane bojovností. Zastavil se. Bylo vyloučeno, aby se pokusil projít beze slova, a rozhovor bude sám o sobě dost únavný. Pro člověka zvyklého na rychlou a jemnou souhru zvuku, výrazu, myšlení a smýšlení, které tvořily způsob komunikace mezi lidmi z Druhé Nadace, bylo únavné, když si musel vystačit s pouhým spojením slov. Bylo to jako zvedat balvan holýma rukama, když jen o kus dál ležel sochor.

Gendibal řekl tiše a naprosto střízlivě: "Jsem vědec. Jistě."

"Oho! Tak ty jsem bědátor? Že neumíme pořádně mluvit? Copak nevidím, co ty být nebo jsem zač ?" Sehnul hlavu v posměšné úkloně. "Když už někdo být jako ty, mrňavý, vyzáblý, bledý a s nosem nahoru."

"Co po mně vlastně chceš, Damovane?" zeptal se chladně Gendibal.

"Mně říkají Rufirant. První jméno být Karoll." Teď už mluvil s výraznějším damovským přízvukem. Všechna "er" přitom vyrážel hrdelním hlasem.

"Karolle Rufirante, co po mně chceš?"

"Jakpak ti říkají, bědátore?"

"Co na tom záleží? Můžeš zůstat u toho, že jsem vědec."

"Když se ptám, tak chci nejspíš slyšet odpověď, mrňavý, nafoukaný bědátore."

"No dobrá, říkají mi Stor Gendibal a teď si půjdu po svém."

"Co to být po svém?"

Gendibal cítil, že mu naskakuje husí kůže. Vnímal přítomnost dalších myslí. Ani se nemusel otočit, aby poznal, že má za sebou ještě tři Damovany. A někde v dálce byli další. Stájový zápach zesílil.

"Karolle Rufirante, po tom, co dělám, ti rozhodně nic není."

"Tak ty takhle?" Rufirant zvýšil hlas. "Matesi, on říká, že po tom, co dělá, nám nic není."

Za zády se mu ozval smích a zazněl další hlas. "Tak to mít pravdu, protože se jen hrabe v knihách a pulíruje 'čítače' a to být houby práce pro správnýho chlapa."

"Ať už dělám, co chci," prohlásil pevně Gendibal, "tak bych se k tomu chtěl okamžitě vrátit."

"A jakpak to chceš udělat, prťavý bědátore?" řekl Rufirant.

"Tak, že tě obejdu."

"Jen to zkus! Ty nemít strach, že tě nepustíme?"

"Ty a tví kamarádíčkové? Nebo ty sám?" Gendibal najednou sklouzl do drsného damovského dialektu. "A ty sám nemít strach, co?"

Přesně vzato nebylo na místě, aby ho takhle provokoval, ale mohl tím zabránit hromadnému útoku a tomu bylo třeba zabránit, aby se nemusel dopustit ještě větší nerozvážnosti.

Zabralo to. Rufirant se zatvářil hrozivě. "Jestli tu někdo mít strach, ty knihomole, tak seš to ty, kdo se má proč třást. Matesi, udělej místo. Uhni, ať může projít a uvidí, kdo tu mít strach."

Rufirant pozvedl mohutné paže a začal s nimi mávat kolem sebe.

Gendibal neměl strach z farmářova bojového umění, ale stejně se nedalo vyloučit, že by mohl chytit nějakou ránu.

Gendibal se opatrně blížil a přitom jemně a hbitě pracoval v Rufirantově mysli. Jen zlehka - pouhý dotek, který nebyl cítit - a přece stačil zpomalit reflexy o rozhodující nepatrný dílek. Potom zpátky a do všech ostatních, které se shromažďovaly ve stále větším počtu. Gendibalova mysl Mluvčího bravurně přeskakovala sem a tam, nikdy nesetrvala v jedné mysli tak dlouho, aby po sobě zanechala stopy, ale právě tak dlouho, aby zjistila všechno, co by mohlo být užitečné.

Blížil se k farmáři kočičí chůzí, ostražitě, a s vědomím, že proti němu nikdo nezakročí, a proto s pocitem úlevy. Rufirant náhle zaútočil, ale Gendibal to svou myslí poznal, ještě než se mohl stáhnout jediný sval, a ustoupil stranou. Rána prosvištěla kolem, tak tak, že nezasáhla cíl. A přece Gendibal zůstal stát pevně na místě. Ostatní vydechli jako

jeden muž.

Gendibal se před tím úderem nesnažil krýt ani ho vrátit. Těžko se mohl krýt, aniž by si přitom sám zchromil paži, a vracet ránu nemělo smysl, protože farmář by jí lehce odolal.

Mohl s tím člověkem jedině manipulovat jako s býkem a donutit ho, aby pokaždé minul cíl. To nakonec podlomí jeho morálku, zatímco přímým odporem toho nebylo možné dosáhnout.

Rufirant podobný býku s řevem zaútočil. Gendibal byl připraven a ustoupil stranou právě o tolik, aby farmář minul cíl. Další výpad. A zase mimo.

Gendibal cítil, jak mu v nozdrách začíná hvízdat dech. Fyzické vypětí nebylo velké, ale duševní úsilí, s jakým se snažil získat kontrolu, aniž by ji mohl nějak uplatnit, na něj kladlo nesmírné nároky.

Nemohl to dlouho vydržet.

Řekl co nejklidnějším tónem, zatímco zlehka proklepával Rufirantův mechanismus tlumení strachu a snažil se v nejmenší možné míře probudit farmářovu pověrčivou hrůzu z vědců, která tam jistě musí být: "A teď si půjdu po svém."

Rufirantova tvář se zkřivila hněvem, ale chvíli zůstal bez hnutí.

Gendibal vnímal, co se děje v jeho mysli. Maličký vědec se - jako kouzlem - rozplynul. Gendibal vycítil, že v jeho protějšku narůstá strach.

Ale pak damovský hněv vzplál s novou silou a strach potlačil.

Rufirant vykřikl: "Matesi! Bědátor nám tu tancuje. Poskakuje si na svých čiperných nožkách a pohrdá zákonem čestného damovského boje, kde platí rána za ránu. Chytni ho! Drž ho! A teďka pěkně rána za ránu. Jen ať si bouchne první, ale ta poslední rána - ta bude moje."

Gendibal hledal mezery v řadě těch, kteří stáli kolem. Teď měl jedinou šanci, zachovat nějakou mezeru dost dlouho, aby jí mohl proniknout, pak se dát do běhu a přitom spoléhat na svůj dech a na svou schopnost otupit farmářovu vůli.

Uhýbal sem a tam a mysl mu pracovala na plné obrátky. Ničeho nedosáhl. Bylo jich příliš mnoho a také ho příliš svazovala povinnost zachovat pravidla trantorského chování.

Ucítil na svých pažích cizí ruce. Někdo ho držel.

Musel by zasáhnout aspoň do několika z těch myslí. To by bylo nepřijatelné a znamenalo by to konec jeho kariéry. Jenomže v sázce byl jeho život - holý život.

Jak se to mohlo stát?

24.

Schůze Stolu se nesešla v plném počtu.

Nebylo zvykem čekat, když se některý Mluvčí opozdil. Stůl také, jak si Shandess pomyslel, neměl na nějaké čekání náladu. Stor Gendibal byl nejmladší a zdaleka si to plně neuvědomoval. Jednal tak, jako by mládí bylo samo o sobě předností a stáří jen věcí nedbalosti zaviněné těmi, kdo by měli mít rozum. Ostatní Mluvčí neměli Gendibala v oblibě. Vlastně ho neměl zvlášť v oblibě ani sám Shandess.

Ale o nějakou oblibu tady nešlo Z úvah ho vytrhla Delora Delarmiová. Hleděla na něj široce otevřenýma modrýma očima a její kulatá tvář - s navyklým výrazem přátelství a naivity - představovala (pro každého, kromě členů Druhé Nadace stejného postavení dokonalou masku, za kterou se skrývala pronikavá mysl a úžasná schopnost koncentrace.

S úsměvem se zeptala: "První Mluvčí, budeme ještě čekat?"

Schůze ještě nebyla oficiálně zahájena, takže se mohla ujmout slova, i když někdo jiný by možná čekal, až jako první, z titulu své funkce, promluví Shandess.

Shandess se na ni podíval odzbrojujícím pohledem, i když její chování poněkud odporovalo zásadám zdvořilosti. "Za normálních okolností bychom, Mluvčí Delarmiová, nečekali, ale protože se Stůl schází právě proto, aby si vyslechl Mluvčího Gendibala, je na místě, abychom nedbali na tak přísné dodržování pravidel."

"A kde je, První Mluvčí?"

"To, Mluvčí Delarmiová, nevím."

Delarmiová se rozhlédla po tvářích kolem čtvercového stolu.

Byl tu První Mluvčí a obvykle také skupina dalších jedenácti Mluvčích.

Jenom dvanáct. Během pěti staletí Druhá Nadace rozšířila své pravomoci i rozsah svých povinností, ale všechny pokusy o rozšíření Stolu nad hranici dvanácti členů ztroskotaly.

Dvanáct jich bylo po Seldonově smrti, kdy to zavedl druhý z Prvních Mluvčích (sám Seldon byl vždycky pokládán za prvního v řadě), a dvanáct jich bylo dodnes.

Proč dvanáct? Ten počet se dal snadno dělit na stejně velké skupiny.

Byl dost malý, aby se mohli radit jako celek, a dost velký, aby umožňoval práci v podskupinách. Větší počet by znamenal těžkopádnost, menší zase názorovou chudobu a strnulost.

Tak se to alespoň vysvětlovalo. Ve skutečnosti nikdo nevěděl, proč byl zvolen právě takový počet - ani proč by měl zůstat neměnný.

Ale i Druhá Nadace mohla být přece otrokem tradičních zvyklostí.

Delarmiová trvalo jen krátkou chvíli, než si to nechala projít hlavou, a zatím přecházela pohledem od jedné tváře druhé a od jedné mysli k druhé, a pak se s cynickým výrazem zadívala na prázdné místo, které patřilo nejmladšímu. Dospěla k názoru, že nikdo z nich není Gendibalovi příznivě nakloněn. Ten mladík jí připadal jako obtížný hmyz a bylo na místě s ním podle toho jednat. Zatím jen jeho talent a nesporné schopnosti bránily každému, aby

otevřeně vystoupil s návrhem na soudní proces, který by vedl k jeho vyloučení. (Za půl tisíciletí historie Druhé Nadace byli obviněni - ale ne usvědčeni - jenom dva Mluvčí).

Zjevné pohrdání kvůli tomu, že zmeškal schůzi Stolu, bylo ovšem horší než řada jiných přestupků a Delarmiová si s radostí všimla, že nálada ve prospěch soudu zaznamenala citelný vzestup.

"První Mluvčí," prohlásila, "pokud nevíte, kde se nalézá mluvčí Gendibal, s radostí vám to povím."

"Ano, Mluvčí?"

"Kdo z nás by nevěděl, že ten mladík" (když o něm mluvila, neužívala čestného titulu a každý si toho samozřejmě všiml) "pořád hledá štěstí mezi Damovany? Neptám se, co tím může sledovat, ale teď je mezi nimi a jeho zájem o ně je zřejmě natolik vážný, že má přednost před tímto Stolem."

"Já myslím," pronesl jiný Mluvčí, "že se jen prochází nebo běhá, aby si zlepšoval tělesnou kondici."

Delarmiová se znovu usmála. Usmívala se ráda. Nic jí to nestálo.

"Univerzita, Knihovna, Palác a celé široké okolí je naše.

V porovnání s planetou samou to není mnoho, ale myslím, že na tělocvik je tu místa dost. První Mluvčí, nemohli bychom začít?"

První Mluvčí si v duchu povzdechl. Bylo plně v jeho pravomoci nechat Stůl čekat - nebo také schůzi odročit, dokud nebude Gendibal přítomen.

Žádný První Mluvčí nemohl ovšem dlouho bez problémů setrvat ve své funkci, pokud neměl alespoň pasivní podporu ostatních Mluvčích, a rozhodně nebylo moudré je nějak provokovat. Dokonce i Preem Palver se někdy musel chovat podbízivě, aby dosáhl svého. Kromě toho Gendibalova nepřítomnost rozčilila i Prvního Mluvčího.

Mladý Mluvčí už by se také mohl naučit, že je třeba zachovávat nějaká pravidla.

Jako První Mluvčí teď skutečně promluvil první: "Začneme.

Mluvčí Gendibal předložil jisté překvapivé závěry na základě údajů obsažených v Hlavním radiantu. Věří, že existuje nějaká organizace, která se snaží o zachování Seldonova plánu úspěšněji, než to dokážeme my, a že tím sleduje vlastní cíle. Proto se o ní, podle jeho názoru, musíme v zájmu sebeobrany dovědět něco víc. Všichni jste o tom byli informováni a dnešní schůzka má každému z vás umožnit vznášet dotazy na Mluvčího Gendibala, abychom dospěli k nějakému závěru, pokud jde o zásady naší příští politiky."

Vlastně ani nemusel říkat tolik. Shandess nechal svou mysl otevřenou, takže to všichni věděli. Hlasitý projev byl jenom věcí zdvořilosti.

Delarmiová se rychle rozhlédla. Deset ostatních zřejmě souhlasilo s tím, aby se ujala role útočícího proti Gendibalovi:. "A přece Gendibal" (znovu vynechala čestní titul) "neví a nedokáže říci, kdo nebo co je ta jiná organizace."

Způsob, jakým to pronesla, docela jasně hraničil s hrubostí.

Úplně jako by říkala: "Dokážu analyzovat vaši mysl, takže se nemusíte namáhat s vysvětlováním."

První Mluvčí tu hrubost rozeznal a rychle se rozhodl, že na ni nebude reagovat. "To, že Mluvčí Gendibal" (dal si záležet, aby nevynechal čestný titul, aniž by tu skutečnost nějak zvlášť zdůrazňoval) "neví a nedokáže říci, co je ta jiná organizace zač, neznamená, že by neexistovala. Lid První Nadace o nás po většinu svých dějin prakticky nevěděl a dnes o nás vlastně neví skoro nic. Pochybujete o naší existenci?"

"Z toho," namítla Delarmiová, "že o nás nikdo neví, a přece existujeme, ještě nemusí vyplývat, že jedinou podmínkou něčí existence je, aby se o něm nevědělo." A slabě se zasmála.

"Máte úplnou pravdu. Proto je nutné tvrzení Mluvčího Gendibala velice důkladně prověřit. Je založeno na přesných matematických vývodech, které jsem si osobně prošel, a teď vás všechny naléhavě žádám, abyste se nad nimi zamysleli. Nejsou" (hledal správný výraz mysli, kterým by nejlépe vyjádřil svůj názor) "nepřesvědčivé."

"A co ten člověk z První Nadace, Golan Trevize, kterého máte plnou hlavu, ale o kterém jste se nezmínil?"

"Co je s ním?"(Další neomalenost a tentokrát se První Mluvčí trochu začervenal.) "Mluvčí Gendibal se domnívá, že ten člověk, Trevize, je - možná nevědomým - nástrojem té organizace a že ho nesmíme přehlížet."

"Pokud ovšem" pronesla Delarmiová, která se snažila lépe usadit na židli a odhrnovala si prošedivělé vlasy z očí dozadu, "ta organizace - ať je to, co chce - existuje a pokud je nebezpečně silná díky svým duševním schopnostem a dokonale skrytá, není přece pravděpodobné, že by manévrovala prostřednictvím někoho tak nápadného, jako je vypovězený Radní První Nadace?"

První Mluvčí vážně pronesl: "To by člověka sotva napadlo. A přece jsem si všiml jedné velice znepokojivé skutečnosti. Já to nechápu."

Skoro bezděčně tu myšlenku ukryl hluboko v mysli, zahanben tím, že by ji druzí mohli zachytit.

Každý z Mluvčích ten duševní pochod zaregistroval a jak se přísně vyžadovalo, na jeho pocit studu brali ohled. Včetně Delarmiové, ale ta přitom hořela netrpělivostí. Ve shodě s předepsanou formulí řekla: "Smíme vás požádat, abyste nás seznámil s obsahem svých myšlenek, protože chápeme váš pocit studu a dokážeme ho omluvit?"

První Mluvčí se teď rozhovořil. "Podobně jako vy, ani já nechápu, proč by měl člověk Radního Trevize pokládat za nástroj jiné organizace nebo k čemu by jim v takovém případě mohl být. A přece je o tom Mluvčí Gendibal zřejmě přesvědčen a není možné opomíjet potenciální význam intuice u člověka, který prokázal způsobilost pro funkci Mluvčího. Proto jsem se Plán pokoušel uvést do souvislosti s Trevizem."

"S jediným člověkem?" zeptal se jeden z Mluvčích polohlasem, s výrazem údivu a pak dal okamžitě najevo svou kajícnost, protože svůj dotaz doprovodil myšlenkou, která docela jasně říkala: To je ale blázen!

"S jediným člověkem," prohlásil První Mluvčí, "a máte pravdu. To jsem ale blázen! Moc dobře vím, že Plán rozhodně není možné vztahovat na jednotlivce, dokonce ani na malé skupiny jednotlivců.

Ale stejně jsem byl zvědavý. Provedl jsem extrapolace Interpersonálních průsečíků, značně přesahující meze

únosnosti, ale udělal jsem to šestnácti různými způsoby a místo bodu volil oblast. Potom jsem využil všech podrobností, které víme o Trevizovi - Radní První Nadace nemůže zůstat docela bez povšimnutí - a o Starostce Nadace.

Pak jsem to všechno dal dohromady, bohužel víceméně nahodile."

Odmlčel se.

"No a?" zeptala se Delarmiová. "Domnívám se, že - byly ty výsledky překvapivé?"

"Jak asi všichni předpokládáte, k žádným výsledkům jsem nedospěl," řekl První Mluvčí. "S pouhým jedincem se nedá nic dělat, a přece - a přece..."

"A přece?"

"Čtyřicet let se zabývám analýzou výsledků a zvykl jsem si, že mám vždycky jasný pocit, jaké ty výsledky budou, ještě než analýzu vůbec provedu - a jenom zřídka jsem se mýlil. Tentokrát, i když jsem k žádným výsledkům nedospěl, ve mně vznikl silný pocit, že Gendibal má pravdu a že by nebylo správné ponechat Trevize bez dozoru."

"Proč si to myslíte, První Mluvčí?" otázala se Delarmiová, kterou zjevně překvapil ten silný pocit v mysli Prvního Mluvčího.

"Stydím se," řekl První Mluvčí, "že jsem neodolal pokušení a použil Plánu za účelem, ke kterému se nehodí. Navíc se v této chvíli stydím, že se nechávám ovlivnit něčím ryze intuitivním. A přece musím, protože ten pocit je velice silný. Pokud má Mluvčí Gendibal pravdu - a nám hrozí nebezpečí neznámo odkud - pak se může stát, že až se naše záležitosti jednou ocitnou v krizi, Trevize bude tím člověkem, který bude držet a také vynese rozhodující kartu."

"Na základě čeho máte takový pocit?" ozvala se pohoršeně Delarmiová.

První Mluvčí Shandess se lítostivě rozhlédl kolem stolu. "Nemám k tomu žádný konkrétní důvod. Psychohistorická matematika nic neprokázala, ale když jsem sledoval vzájemné působení všech souvislostí, měl jsem dojem, že klíčem ke všemu je Trevize. Na toho mladíka si musíme dávat pozor."

25.

Gendibal věděl, že se nevrátí včas, aby se zúčastnil schůze Stolu.

Bylo docela možné, že už se nevrátí vůbec.

Pevně ho drželi a on zoufale pátral kolem sebe, aby zjistil, jak je nejlépe přinutit, aby ho zase pustili.

Rufirant už stál před ním s triumfálním výrazem. "Tak co, bědátore, ty být připravený? Rána za ránu, pecka za pecku, pěkně po damovsku.

Jen pojď, seš menší, můžeš bacit první."

"A tebe taky budou držet jako mě?"

"Pusťte ho. No, no. Jen ruce. Ruce nechte volné, ale nohy držte pevně. Nebude nám tu tancovat."

Gendibal měl pocit, že je přibitý k zemi. Paže měl volné.

"Bouchni si, bědátore," zvolal Rufirant. "Jen mě zkus praštit."

A tehdy Gendibalova pátrající mysl nalezla to, co potřebovala - rozhořčení, pobouření nad nespravedlností a lítost. Neměl na vybranou, musí podstoupit riziko spojené s přímou podporou a pak improvizovat na základě...

Nebylo to nutné! Vůbec se té nové mysli nedotkl, a přece reagovala tak, jak by si přál. Přesně tak.

Náhle si uvědomil přítomnost postavy nevelkého vzrůstu, - podsaditě, s dlouhými, rozcuchanými, černými vlasy a napřaženými pažemi - která se jako šílená vpotácela do jeho zorného pole a zběsilými pohyby odstrkovala damovského farmáře.

Ta postava patřila ženě. Gendibal si melancholicky pomyslel, že si jí pro samé napětí a starosti nevšiml, dokud ho o tom nepřesvědčil zrak.

"Karolle Rufirante!" zaječela na farmáře. "Seš násilník a sketa!

Tak rána za ránu, pěkně po damovsku? Ty být dvakrát větší než tadyten bědátor. To už být v krutějším nebezpečí, když se pustíš do mě.

To si chceš získat slávu když bacíš tady toho chudinku? To bude panečku vostuda. Každej si na tebe bude ukazovat prstem a všichni budou říkat: Tohleto být ten Rufirant, ten slavnej borec, co mlátí děcka. Nejspíš se nikdo neudrží smíchy a žádnej slušnej Damovan se s tebou nenapije - a žádná slušná Damovanka s tebou nepude."

Rufirant se pokoušel zastavit ten příval, odrážel rány, kterými ho zasypávala, a snažil se jí slabě odpovídat smířlivým: "No tak, Suro. No tak, Suro."

Gendibal si uvědomil, že už ho nesvírají cizí ruce, že ho Rufirant přestal probodávat pohledem a mysl ostatních se obrátila někam jinam.

Nezajímal vlastně ani Suru. Ve svém vzteku se zaměřila jenom na Rufiranta. Gendibal, který se vzpamatoval, chtěl ten vztek nějakým způsobem udržet při životě, posílit nepříjemný pocit studu zaplavující Rufirantovu mysl a obojí to udělat tak jemně a obratně, aby po sobě nezanechal stopy. A zase to nebylo nutné.

Žena vztekle vybuchla: "Všichni o krok zpátky. No jen se na to podívejte. Jako by nestačilo, že tohle Karollisko být jako obr proti tady tomu vychrtlíkovi, tak se tu mezi váma musí najít pět šest dalších kumpánů, co si taky udělaj vostudu a vrátí se na farmu s náramnou historkou vo tom husarským kousku, jak se tu mlátěj nedochůdčata. ‚Já tomu chudinkovi držel ruce,' řeknete, 'a ten obrovskej balvan Rufirant mu dal do huby, když mu to nemoh vrátit.'

A ty řekneš 'Ale já ho držel za nohu, tak mi taky patří kus tý slávy.'

A habán Rufirant řekne: ‚Nemoh sem ho udržet na place, tak mi ho kamarádi od pluhu přidrželi a se všema šesti sem ho slavně porazil.'

"Ale Suro," promluvil Rufirant skoro plačtivě. "Řek sem bědátorovi, že může praštit první."

"A jak ses děsil mocnejch ran jeho vyzáblejch ručiček, ty jeden tupej Rufirante. No tak. Jen ho nech, ať si jde

po svejch a vy ostatní zase táhněte domů, jestli vás tam ještě budou vítat s otevřenou náručí.

Nejspíš byste všichni měli doufat, že se na ty dnešní slavné skutky zapomene. Jenže ono se na ně nezapomene, protože já to rozhlásím široko daleko, jestli mě rozzuříte ještě o chlup víc, než jak zuřím teď."

Potichu se ztratili, s hlavou svěšenou, bez jediného ohlédnutí.

Gendibal se za nimi díval a pak se znovu zahleděl na tu ženu.

Měla na sobě halenu a kalhoty a na nohou hrubě ušité boty. Tvář měla zalitou potem a těžce oddychovala. Měla poměrně velký nos, těžká ňadra (pokud to mohl Gendibal posoudit přes její volnou blůzu) a holé paže měla svalnaté. Však také Damovanky pracovaly na polích společně se svými muži.

Hleděla na něj přísně, s rukama v bok. "No tak, bědátore, co se tak loudáte? Jděte si do Sídla bědátorů. Vy mít strach? To vás mám doprovodit?"

Gendibal cítil pot z jejích šatů, které rozhodně nebyly čerstvě vyprané, ale za daných okolností by bylo nanejvýš nezdvořilé dávat najevo nějaký odpor.

"Děkuji, slečno Suro."

"Mé jméno být Noviová," řekla drsně. "Sura Noviová. Můžete říkat Noviová. To úplně stačí."

"Tak ti děkuju, Noviová. Moc jsi mi pomohla. Doprovodit samozřejmě můžeš, ne že bych se bál, ale že je mi dobře v tvé společnosti."

A elegantně se uklonil, jako by se ukláněl před některou z mladých žen na Univerzitě.

Noviová zrudla, znejistěla a potom jeho gesto zkusila zopakovat.

"Potěšení - být na mé straně," řekla, jako by hledala slova, kterými by náležitě vyjádřila svou radost a která by jí dodala zdání kultivovanosti.

Kráčeli spolu. Gendibal věděl, že s každým pomalým krokem se zvětšuje neodpustitelné zpoždění, s jakým dorazí na schůzi Stolu, ale zatím měl možnost přemýšlet o významu toho, co se stalo, a s ledovým klidem se smířil s tím, že jeho zpoždění bude narůstat.

Před nimi se už rýsovaly budovy Univerzity, když se Sura Noviová zastavila a nejistě řekla: "Mistře bědátore?" Gendibal si pomyslel, že když se přiblížila k místu, které nazývá "Sídlem bědátorů", začala být nápadně zdvořilejší. Na okamžik měl nutkání odpovědět: "Snad se nedvoříš tady tomu ubohému chudinkovi?" Ale to by ji zbytečně přivedlo do rozpaků.

"Copak, Noviová?"

"Být to v sídle bědátorů hodně nóbl a fajnový?"

"Je to tam hezké," řekl Gendibal.

"Jednou se mi zdálo, že já být v Sídle. A že já - že j... být bědátor."

"Jednou," nabídl zdvořile Gendibal, "ti ho ukážu."

Způsob, jakým se na něj podívala, jasně svědčil o tom, že to nechápe jako pouhou zdvořilost. "Umím psát," řekla. "Měla jsem učitele. Když vám napíšu dopis," snažila se, aby to znělo nenuceně, "jak ho mám označit, aby vám došel?"

"Stačí jenom Dům Mluvčích, byt 27 a já ho dostanu. A teď už, Noviová, musím jít."

Znovu se uklonil a ona se ten úkon znovu snažila napodobit.

Rozešli se opačným směrem a Gendibal na ni okamžité zapomněl.

Místo toho si představil schůzi Stolu a hlavně Mluvčí Delarmiovou.

A ty představy nebyly nijak příjemné.

## Kapitola osmá

## FARMÁŘKA

26.

Mluvčí seděli kolem Stolu, docela nehybní za svými mentálními štíty. Jako by všichni - jako jeden muž - skryli svou mysl, aby se nedopustili neodvolatelné urážky Prvního Mluvčího po jeho výroku o Trevizovi. Po očku se dívali na Delarmiovou a už to mnohé prozrazovalo.

Právě ona byla známá tím, jak má daleko k uctivosti. To už i Gendibal dovedl lépe předstírat, že uznává nějaké konvence.

Delarmiová si ty pohledy uvědomovala a věděla, že jí nezbývá, než se s tou absurdní situací vyrovnat. Vlastně před tím problémem nechtěla uhýbat. V celých dějinách Druhé Nadace se nestalo, že by byl První Mluvčí obviněn z nesprávné analýzy (a za tím výrazem, který si vymyslela jako zástěrku, se tajila neschopnost). Možnost takového obvinění teď nastala. Nebude s tím dělat žádné okolky.

"První Mluvčí," řekla tiše a její tenké bezbarvé rty se víc než kdy jindy ztrácely v celkové bledosti její tváře. "Sám tvrdíte, že svůj názor nemůžete ničím podložit, že psychohistorická matematika nic neprokázala. Chcete po nás, abychom při řešení otázky zásadního významu vycházeli z nějakého tajuplného pocitu?"

První Mluvčí zvedl hlavu a čelo měl úplně vráscité. Uvědomil si, že všichni u Stolu zakrývají svou mysl. Věděl, co to znamená.

Rozvážně promluvil: "Netajím se nedostatkem důkazů. Nepředkládám nic, co by nebyla pravda. Nabízím vám jasný intuitivní pocit Prvního Mluvčího, člověka se zkušenostmi podloženými desítkami let práce, který se skoro celý život zabýval podrobnou analýzou Seldonova plánu." Rozhlédl se kolem s hrdou nesmlouvavostí, jakou jen zřídka dal

najevo a mentální štíty jeden po druhém začaly tát a odpadávat.

Štít Delarmiové (když se obrátil, aby se na ni podíval), odpadl jako poslední.

S odzbrojující upřímností, která naplnila její mysl, jako by tam nikdy nebylo nic jiného, pronesla: "První Mluvčí, vaše tvrzení samozřejmě uznávám. Ale přesto se domnívám, že byste to chtěl možná ještě uvážit. Když se nad tím znovu zamyslíte, poté, co jste vyjádřil zahanbení nad tím, že jste se musel spolehnout jenom na intuici, nepřejete si, aby vaše připomínky byly vyškrtnuty ze zápisu? Pokud by podle vašeho názoru měly..."

Vtom ji přerušil Gendibalův hlas. "Jaké připomínky mají být vyškrtnuty ze zápisu?"

Všechny páry očí se jako na povel obrátily. Kdyby předtím, v rozhodující chvíli, neměli spuštěné štíty, věděli by o jeho příchodu dávno předtím, než se ocitl u dveří.

"Takže jste všichni před chvíli měli štít? Nikdo netušil, že jsem na cestě?" podivil se cynicky Gendibal. "Taková docela všední schůze Stolu. Že se nikdo neměl na pozoru, jestli náhodou nejdu? Nebo jste všichni najisto počítali s tím, že nedorazím?"

Jeho výbuch byl křiklavým porušením veškerých zvyklostí. Pro Gendibala bylo dost špatné už to, že přišel pozdě. Horší bylo, že potom vstoupil neohlášen. A vůbec nejhorší bylo, že promluvil dřív, než První Mluvčí vzal na vědomí jeho přítomnost.

První Mluvčí se k němu obrátil. Všechno ostatní muselo stranou.

Přednost měla otázka disciplíny.

"Mluvčí Gendibale," řekl, "přišel jste pozdě. Vejdete bez ohlášení. Mluvíte. Existuje nějaký důvod, proč byste neměl být na třicet dnů dočasně odvolán ze své funkce?"

"Ovšem. O mém odvolání by se nemělo uvažovat, dokud se nezamyslíme nad tím, kdo se postaral o to, abych přišel pozdě - a proč." Gendibalova slova zněla chladně a odměřeně, ale vědomí se mu naplňovalo hněvem a jemu bylo jedno jestli to někdo pozná.

Delarmiová to rozhodně vycítila. Energicky prohlásila: "Ten člověk se zbláznil."

"Zbláznil? Tahle žena je blázen, když to tvrdí. Nebo si uvědomuje svou vinu. První Mluvčí, obracím se na vás a navrhuji k projednání otázku nezadatelných lidských práv."

"O jaká lidská práva se jedná, Mluvčí?"

"První Mluvčí, obviňuji někoho z přítomných z pokusu o vraždu."

Místnost přímo explodovala, když všichni Mluvčí vstali a jeden přes druhého začali chrlit slova, výrazy a mentalitu.

První Mluvčí pozvedl ruce. Zvolal: "Mluvčí musí mít možnost vyjádřit se k otázce lidských práv." Zjistil, že svou autoritu musí posílit mentálně, způsobem, který se sem zdaleka nehodil - a přece neměl na vybranou.

Šum se utišil.

Gendibal čekal bez hnutí, dokud nenastalo hluboké ticho slyšitelné i mentální. Potom promluvil: "Cestou sem, když jsem kráčel po damovské silnici a byl jsem odtud tak daleko a šel jsem tak rychle, že bych bez problémů dorazil včas na naši schůzi, mě zastavilo několik farmářů a jen o vlásek jsem unikl výprasku nebo snad i smrti. Nakonec jsem se jenom zdržel a právě teď jsem dorazil. Především bych chtěl zdůraznit, že od Velkého drancování nevím o jediném případu, že by někdo z těch Damovanů mluvil neuctivě s člověkem z Druhé Nadace, natož aby chtěl vůči němu použít násilí."

"Já také ne," potvrdil První Mluvčí.

Delarmiová vykřikla: "Není zvykem, aby se příslušníci Druhé Nadace procházeli sami po damovském území! Vy si o to sám říkáte!"

"Je pravda," řekl Gendibal, "že se obvykle procházím sám po damovském území. Procházel jsem se tam tisíckrát, křížem krážem.

A přece mě ještě nikdy nikdo neobtěžoval. Jiní se neprocházejí s takovým klidem jako já, ale nikdo se nerozhodne pro dobrovolné vyhnanství ze světa ani se neuvězní v prostoru Univerzity, a přece ještě nikdy nikoho neobtěžovali. Vzpomínám si, že i Delarmiová -" a pak, jako by si příliš pozdě vzpomněl na čestný titul, ho schválně proměnil ve smrtelnou urážku. "Chci říci, že si vzpomínám, že i paní Mluvčí Delarmiová nejednou vstoupila na damovské území, a přece ji nikdo neobtěžoval."

"Snad proto," opáčila Delarmiová s očima planoucíma hněvem, "že jsem se s nimi nedávala do řeči, a proto, že jsem si udržovala bezpečnou vzdálenost. Protože jsem se chovala jako člověk, který si zaslouží úctu, byla mi také prokazována."

"To je zvláštní," řekl Gendibal, "a já měl na jazyku, že jste jim svým zjevem naháněla větší hrůzu než já. Konečně i tady si jen málokdo troufne k vám přiblížit. Ale řekněte mi, jak je možné, že když mě Damované mohli přepadnout už tolikrát, proč si k tomu střetnutí vyberou právě dnešní den, kdy se mám zúčastnit důležité schůze Stolu."

"Pokud to nebylo způsobeno vaším chováním, pak to musela být náhoda," ujišťovala Delarmiová. "Není mi známo, že by třeba i celá Seldonova matematika odstranila z Galaxie roli náhody - jistě ne v případě událostí, které se týkají jednotlivce. Nebo z vás také mluví zázračná intuice?" (Při tom nepřímém útoku na Prvního Mluvčího si několik Mluvčích v duchu tiše povzdechlo.) "Mým chováním to jistě nebylo. Nebyla to ani náhoda. Byl to úmyslný zásah," zdůraznil Gendibal.

"Jak to můžeme vědět?" zeptal se vlídně První Mluvčí. Po té poslední poznámce Delarmiové musel být na Gendibala laskavější.

"První Mluvčí, otvírám před vámi svou mysl. Předkládám vám - a celému Stolu - svoje vzpomínky na to, co se stalo." Přenos myšlenek netrval dlouho. První Mluvčí vzápětí zareagoval: "To je strašné!

Mluvčí, za krajně nepříznivých okolností jste se choval přímo vzorně.

Souhlasím s vámi, že chování těch Damovanů bylo nezvyklé a že si vyžaduje bližší šetření. Zatím se můžete zapojit do jednání schůze."

"Okamžik!" Delarmiová mu skočila do řeči. "Jakou máme jistotu, že to Mluvčí vylíčil přesně?"

Gendibalovi se při té urážce rozechvěly nozdry, ale zachoval naprostý klid. "Moje mysl je otevřená."

"Už jsem viděla otevřené mysli, které otevřené nebyly."

"O tom, Mluvčí, nepochybuji," řekl Gendibal, "protože vy sama, jako my ostatní, nesmíme ani na chvíli spustit z očí vaši vlastní mysl.

Když je ovšem moje mysl otevřená, tak je skutečně otevřená."

První Mluvčí se snažil uklidnit situaci: "Nechme už těch..."

"Je to otázka lidských práv, První Mluvčí, a omlouvám se, že vás přerušuji," prohlásila Delarmiová.

"O jaká lidská práva se jedná, Mluvčí?"

"Mluvčí Gendibal obvinil někoho z nás z pokusu o vraždu, kterého se měl zřejmě dopustit tím, že toho farmáře podnítil k útoku. Dokud to obvinění nebude odvoláno, musíte ve mně vidět potenciálního vraha a totéž platí o všech osobách v této místnosti - včetně vás, První Mluvčí."

První Mluvčí se zeptal: "Mluvčí Gendibale, odvoláte to obvinění?"

Gendibal usedl na své místo a položil ruce na opěradla, která pevně, téměř majetnicky sevřel, a pronesl: "Udělám to, jakmile mi někdo vysvětlí, proč by si měl damovský farmář, který shromáždí několik dalších, vzít do hlavy, že mě zdrží cestou na tuhle schůzi?"

"To může mít tisíce důvodů," řekl První Mluvčí. "Opakuji, že ta událost bude prošetřena. Mluvčí Gendibale, odvoláte prozatím a v zájmu pokračování současné diskuse, své obvinění?"

"To, První Mluvčí, nemohu. Dlouhé minuty jsem co nejšetrněji pátral v jeho mysli, abych našel způsob, jak pozměnit jeho chování, aniž bych tím způsobil škodu, ale marně. Jeho mysl nebyla tak poddajná, jak by měla být. Jeho emoce byly fixované, jakoby působením nějaké vnější mysli."

Delarmiová se náhle pousmála: "A vy se domníváte, že tou vnější myslí byl někdo z nás? Co když to byla ta vaše záhadná organizace, která nám konkuruje, která je mocnější než my?"

"I to je možné," řekl Gendibal.

"V tom případě jsme my - kteří nejsme členy té organizace, existující pouze ve vašich představách - nevinní a vy byste měl svá slova odvolat. Nebo snad někoho z přítomných obviňujete, že je pod kontrolou té zvláštní organizace? Možná že někdo z přítomných není docela takový, jak se jeví?"

"Možná," prohodil lhostejně Gendibal, kterému bylo úplně jasné, že mu Delarmiová hází provaz, který má na konci smyčku.

"Mohlo by se zdát," rozvíjela Delarmiová, když dospěla až ke smyčce a chystala se ji utáhnout, "že ten váš sen o tajné, neznámé, skryté a záhadné organizaci, je paranoidní noční můra. Docela by to odpovídalo vaší paranoidní představě, že damovští farmáři jsou někým ovlivňováni, že Mluvčí podléhají skryté kontrole. Jsem ovšem ochotna ty vaše svérázné myšlenkové pochody ještě chvíli sledovat.

Mluvčí, kdo z nás je podle vašeho názoru pod kontrolou? Nejsem to snad já?"

Gendibal namítl: "O tom pochybuji, Mluvčí. Kdybyste se mě pokoušela zbavit tak nečestným způsobem, nedávala byste tak nepokrytě najevo své antipatie."

"Možná je to podraz na druhou?" To už si spokojeně pobrukovala."Takový úsudek je přece v paranoidních představách něčím běžným."

"Není to vyloučeno. S takovými záležitostmi máte větší zkušenosti než já."

Mluvčí Lestim Gianni ho prudce přerušil: "Poslyšte, Mluvčí Gendibale, pokud zprostíte obvinění Mluvčí Delarmiovou, o to větší podezření bude padat na nás ostatní. Z jakého důvodu by mohl kdokoli z nás chtít, abyste přišel pozdě na dnešní schůzi, natož usilovat o váš život?"

Gendibal odpověděl rychle, jako by tu otázku čekal: "Když jsem vešel, právě jste mluvili o tom, jestli se mají ze zápisu vynechat nějaké poznámky, poznámky, které vyslovil První Mluvčí. Jako jediný z Mluvčích jsem ty poznámky nemohl vyslechnout. Řekněte mi, čeho se týkaly, a já vám potom možná vysvětlím, co bylo pohnutkou k mému zdržení."

První Mluvčí se ujal slova: "Prohlásil jsem - a Mluvčí Delarmiová i ostatní proti tomu měli vážné námitky - že jsem na základě intuice a zcela nepatřičného použití psychohistorické matematiky usoudil, že celá budoucnost Plánu možná závisí na vyhnanci z První Nadace, Golanu Trevizovi."

Gendibal se upřeně zadíval na ostatní: "Co si myslí jiní Mluvčí, je věc jejich názoru. Já osobně s tou domněnkou souhlasím. Klíčem je Trevize. Skutečnost, že ho První Nadace tak náhle vyhostila, mi připadá až příliš zvláštní, než aby to mohlo být nevinné."

"Chcete snad tvrdit, Mluvčí Gendibale," pronesla ostře Delarmiová, "že Trevize nebo lidé, kteří ho poslali do vyhnanství, jsou ovládáni tou tajemnou organizací? Má snad pod kontrolou všechny a všechno, kromě vás a Prvního Mluvčího - a mě, když jste prohlásil, že mě nikdo neovládá?"

Gendibal se k ženě otočil. "Na tyhle nesmysly je zbytečné odpovídat. Místo toho bych se rád zeptal, jestli by někdo z Mluvčích chtěl v té věci vyjádřit souhlas s Prvním Mluvčím a se mnou? Předpokládám, že jste četli matematické pojednání, které jsem mezi vámi se souhlasem Prvního Mluvčího nechal kolovat."

Bylo ticho.

"Opakuji svůj dotaz," zvolal Gendibal. "Nikdo?" Ticho.

"První Mluvčí, teď znáte motiv, proč mě někdo mohl chtít zdržet."

První Mluvčí požádal: "Zkuste to jasně formulovat."

"Vyjádřil jste názor, že je třeba věnovat pozornost Trevizovi, tomu člověku z První Nadace. To představuje významnou politickou iniciativu a pokud Mluvčí četli moje pojednání, pak musí mít obecnou představu, co je asi ve vzduchu. Pokud s vámi i přesto projevili jednomyslný nesouhlas, pak byste v ní, podle tradičních omezení, nemohl pokračovat. Kdyby vás ovšem podpořil alespoň jeden Mluvčí, potom byste tu novou politickou linii uplatnit mohl. Já jsem ten jeden Mluvčí, který by vás podpořil, což musel vědět každý, kdo četl moje pojednání, a proto bylo nutné nepustit mě za žádnou cenu ke Stolu. Ten kousek se málem podařil, ale teď jsem tady a podporuji Prvního Mluvčího. Souhlasím s ním a on, ve shodě s tradičními zvyklostmi, nemusí přihlížet k nesouhlasu ostatních deseti Mluvčích."

Delarmiová uhodila pěstí do stolu. "Z toho tedy vyplývá, že někdo předem věděl, o čem nás bude První Mluvčí informovat, předem věděl, že ho Mluvčí Gendibal podpoří a všichni ostatní budou proti - že někdo věděl, co prostě vědět nemohl. Dále z toho vyplývá, že ta iniciativa není po chuti organizaci, která je paranoidním výmyslem Mluvčího Gendibala a která se jí ze všech sil snaží zabránit a tudíž jeden nebo více z nás je pod kontrolou té organizace."

"Ano, to z toho vyplývá," souhlasil Gendibal. "To byla přímo mistrná analýza."

"Koho obviňujete?" vykřikla Delarmiová.

"Nikoho. Žádám Prvního Mluvčího, aby se té záležitosti ujal. Někdo v naší organizaci musí pracovat proti nám. Navrhuji, aby všichni, kdo pracují pro Druhou Nadaci, byli podrobeni důkladné mentální analýze. Všichni, včetně Mluvčích samých. Dokonce včetně mé osoby - i Prvního Mluvčího."

Na schůzi Stolu zavládl takový zmatek a takové vzrušení, jaké nikdo nepamatoval.

A když se První Mluvčí konečně vyslovil pro její odročení, Gendibal - aniž by s někým promluvil - odešel zpátky do svého pokoje.

Dobře věděl, že mezi Mluvčími nemá jediného přítele, že všechna podpora, kterou mu může poskytnout První Mluvčí, bude v nejlepším případě polovičatá.

Nevěděl jistě, jestli má strach o sebe nebo o celou Druhou Nadaci.

V ústech měl pachuť hořkosti z nadcházející záhuby.

27.

Gendibal nespal dobře. Jeho bdělé myšlenky i jeho noční snění se točily kolem sporů s Delorou Delarmiovou. V jedné pasáži jednoho snu si ji dokonce pletl s damovským farmářem Rufirantem, takže se Gendibal ocitl tváří v tvář Delarmiové zcela neúměrných tvarů, která se k němu blížila s ohromnými pěstmi a sladkým úsměvem, odhalujícím jehlovité zuby.

Konečně se probudil, později než obvykle, aniž měl pocit, že si odpočinul, a na nočním stolku se mu tlumeně ozýval bzučák. Převrátil se, aby rukou dosáhl na tlačítko.

"Prosím? Kdo volá?"

"Mluvčí!" Hlas patřil proktorovi z jeho poschodí a zněl o něco méně zdvořile, než bylo zvykem. "Máte tu nějakou návštěvu."

"Návštěvu?" Gendibal zmáčkl program svých schůzek a obrazovka ukázala, že před polednem nic nemá. Stiskl časový knoflík, bylo 8.32. Mrzutě řekl: "Při času a prostoru, kdo to může být?"

"Jméno neuvedla, Mluvčí." A potom dodal se zjevnou nelibostí: "Patří mezi ty Damovany. Prý je tu na vaše pozvání." V poslední větě zazněla ještě větší nelibost.

"Ať počká v recepci, než tam přijdu. Bude to chvíli trvat." Gendibal nespěchal. Při ranní hygieně byl zcela pohroužen v myšlenkách. Že někdo používal Damovanů, aby mu překazil jeho plány, to ještě dávalo smysl - ale rád by věděl, kdo ten někdo je. A co znamená tenhle nový vpád Damovanů přímo do jeho obydlí? Že by nějaká složitá léčka?

Jak by se ale, při Seldonovu jménu, mohl damovský farmář dostat do prostoru Univerzity? Jak to asi mohl zdůvodnit? Jaký důvod mohl mít ve skutečnosti?

Jen na okamžik Gendibala napadlo, jestli by se neměl ozbrojit.

Skoro okamžitě to zavrhl, protože cítil pohrdavou jistotu, že na půdě Univerzity dokáže zvládnout každého jednotlivého farmáře, aniž by se vystavoval nějakému nebezpečí - nebo přitom neúnosně poznamenal damovskou mysl. Gendibal usoudil, že ten včerejší incident s Karollem Rufem na něj zapůsobil až příliš silně. Ostatně, jestli to není právě ten farmář? Možná už nepodléhá cizímu vlivu - ať ho už ovládal, kdo chtěl - a potom by se klidně mohl přijít Gendibalovi omluvit za své chování, naplněn obavami z trestu. Ale jak by Rufirant věděl, kam má jít? Na koho se obrátit?

Gendibal energicky prošel chodbou a vstoupil do čekárny. V úžasu zůstal stát a pak se obrátil k proktorovi, který v prosklené kabince předstíral, že má spoustu práce.

"Proktore, vy jste neřekl, že ta návštěva je žena."

Proktor tiše odvětil: "Mluvčí, říkal jsem, že patří mezi Damovany. Na víc jste se mě neptal."

"Čím méně informací, tím lépe, viďte proktore? Nesmím zapomínat, že je to jedna z vašich typických vlastností." (Také si musí ověřit, jestli proktora nejmenovala Delarmiová. A od této chvíle si musí všímat funkcionářů kolem sebe, těch "Řadových", které bylo tak snadné přehlížet z výše jeho čerstvého postavení Mluvčího.) "Je volná některá konferenční místnost?"

"Mluvčí, volná je jenom místnost číslo 4. Bude prázdná tři hodiny."

S naprosto nevinným výrazem krátce pohlédl na Damovanku a potom na Gendibala.

"Půjdeme tedy do čtyřky, proktore a pokud vám mohu poradit, dávejte si pozor na své myšlenky." Gendibal

udeřil, ne právě jemně a proktor spustil štít až příliš pomalu. Gendibal dobře věděl, že je pod jeho důstojnost zacházet hrubě s nižší myslí, ale člověk, který nedokáže skrýt nepříznivou domněnku ve vztahu k nadřízenému, by se měl naučit, že si to nesmí dovolit. Proktora bude pár hodin trochu bolet hlava. Úplně si to zaslouží.

28.

Gendibal si hned nedokázal vybavit její jméno ani neměl chuť pátrat hlouběji ve své paměti. Stejně nemohla počítat s tím, že si ho bude pamatovat.

Rozmrzele řekl: "Ty jsi..."

"Já být Noviová, Mistře bědátore," vyslovila téměř bez dechu.

"Mé první jméno být Sura, ale říkají mi prostě Noviová."

"No dobrá, Noviová. Viděli jsme se včera, už si vzpomínám. Nezapomněl jsem, že jsi mi včera přišla na pomoc." Přímo na půdě Univerzity nedokázal mluvit s damovským přízvukem. "Jak jsi to vůbec našla?"

"Mistře, říkal jste, že můžu napsat dopis. Říkal jste, že tam má stát Dům Mluvčích, byt 27. Tak ho sem sama nesu a ukazuju jim psaní, Mistře - moje vlastní psaní." Řekla to s jakousi ostýchavou hrdostí. "A oni se ptají: Pro koho být to psaní? Slyšela jsem, jak se jmenujete, když jste to říkal tomu humpoláckýmu kazisvětovi Rufirantovi.

Říkám, že to být pro Stora Gendibala, Mistra bědátora."

"A to tě, Noviová, pustili dál? Ani ten dopis nechtěli ukázat?"

"Já měla hrozný strach. Nejspíš se nade mnou slitovali. Řekla jsem: Bědátor Gendibal slíbil, že mi ukáže Sídlo bědátorů a oni se usmívali. Jeden u brány říká druhému: A to nebýt všechno, co jí ukáže.

A ukážou mi, kam mám jít a říkají, ať mě nenapadne chodit nikam jinam, nebo mě v tu ránu vyhodí."

Gendibal se trochu začervenal. Při Seldonovi, kdyby měl potřebu užít si s Damovankou, nedělal by to tak nápadně a jeho výběr by se řídil přísnějšími měřítky. Díval se na trantorskou ženu a v duchu kroutil hlavou.

Zdálo se, že je poměrně mladá, možná i mladší, než vypadala, jak to bývá u těžce pracujících žen. Mohlo jí být nanejvýš pětadvacet a v tom věku bývaly Damovanky obvykle vdané. Tmavé vlasy spletené do copů svědčily o tom, že je svobodná - vlastně panna - a on se ani nedivil. Z jejího včerejšího vystoupení bylo zřejmé, že se dokáže chovat jako pěkná saň a říkal si, že se sotva najde Damovan, který by se chtěl připoutat k jejímu jazyku a její pohotové pěsti. Ani její zjev nebyl zvlášť přitažlivý. I když se ze všech sil snažila vypadat k světu, tvář měla hranatou a nehezkou, ruce červené a sukovité. Viditelné části její postavy působily spíš dojmem vytrvalosti než elegance.

Pod jeho zkoumavým pohledem se jí rozechvěl spodní ret. Docela jasně cítil její rozpaky, strach a bylo mu jí líto. Včera její pomoc skutečně přišla vhod a to bylo podstatné.

Ve snaze o bodrý a konejšivý tón řekl: "Tak ty ses přišla podívat na - ehm - Sídlo vědců?"

Otevřela tmavé oči dokořán (byly docela hezké) a odpověděla: "Mistře, nehněvejte se na mě, ale já přišla, abych se sama stala bědátorem."

"Ty chceš být vědec?" Gendibal byl úžasem bez sebe. "Milé děvče..."

Odmlčel se. Jak má člověk proboha vysvětlit úplně prosté farmářce, jaká úroveň inteligence, vzdělání a duševní vytrvalosti je nutná k tomu, aby se člověk stal tím, čemu Trantořané říkají bědátor?

Ale Sura Noviová si pořád vedla svou. "Já umět psát i číst. Přečetla jsem celé knihy do konce a taky od začátku. A moje přání je být bědátor. Nechci být žena farmáře. Já se na farmu nehodím. Nevezmu si farmáře a nebudu s ním mít děti." Zvedla hlavu a hrdě pronesla: "Žádali mě o ruku. Mockrát. A já vždycky řeknu: Kdepak. Slušně, ale: Kdepak."

Gendibalovi bylo úplně jasné, že mu lže. Nikdo ji o ruku nepožádal, ale nijak to na sobě nedal znát. "Jak si chceš zařídit život, když se nevdáš?"

Noviová položila ruku celou dlaní na stůl. "Já chci být bědátor. Nebýt farmářka."

"Co když z tebe nemohu udělat vědce?"

"Pak já nebýt nic a můžu čekat, až umřu. Já nebýt v životě nic, když nebýt bědátor."

Na okamžik pocítil nutkání prozkoumat její mysl a zjistit rozsah její motivace. Ale to by nebylo správné. Mluvčí nemohli jen tak pro zábavu prohledávat bezmocnou mysl druhých. Ve vědě a technice duševní kontroly - v mentalice - platily stejně jako v jiných oborech určité zákony. Nebo alespoň měly platit. (Náhle ho zamrzelo, jak se předtím pustil do proktora.) "Noviová, pročpak nechceš být farmářka?" Nepatrným zásahem by dosáhl toho, že by se s tím spokojila a pak by stačilo ovlivnit nějakého damovského balíka, aby si ji s radostí vzal - a ona zase jeho.

Nikomu by tím neublížil. Byla by to laskavost. Ale bylo to proti zákonu, a tudíž nemyslitelné.

"To já nebýt. Farmář je křupan. Hrabe se v hlíně a kamení a pak z něj být balvan. Když já být farmářka, tak být taky balvan. Nebudu mít čas číst a psát a všechno zapomenu." Položila si ruku na spánek.

"Všechno se mi vykouří z hlavy a co mi tam zbyde? To ne! Bědátor být jiný! Ten myslí! (Tím slovem, jak Gendibal postřehl, chtěla spíš vyjádřit, že je "inteligentní" než "rozvážný.") "Bědátor," řekla, "žije mezi knihami a - a - zapomněla jsem, jak se to jmenuje." Vyjádřila to gestem, kterým se snažila napodobit nějakou činnost a které by Gendibalovi nic neřeklo - kdyby mu nepřišlo na pomoc vyzařování její mysli.

"Mikrofilmy," řekl. "Odkud znáš mikrofilmy?"

"V knihách jsem se dočetla spoustu věcí," řekla hrdě. Gendibal už nedokázal potlačit touhu dovědět se víc. Tahle Damovanka byla zvláštní, o žádné takové v životě neslyšel. Mezi Damovany nikdy nedělali nábor, ale kdyby byla Noviová mladší, kdyby jí bylo takových deset let...

Škoda! Nechce ji nijak rozrušit, to ani v nejmenším, ale k čemu by člověku bylo postavení Mluvčího, kdyby nemohl pozorovat zvláštní mysli a nalézat v nich poučení?

"Noviová," pronesl, "potřebuji, abys chvíli zůstala sedět. Musíš být úplně klidná. Nic neříkej. Nemysli na to, že chceš něco říct. Mysli jen na to, že se ti chce spát. Rozumíš?"

Znovu ji ovládl strach. "A proč to, Mistře, musím udělat?"

"Protože chci přemýšlet, jak by ses mohla stát vědcem." Ať už přečetla cokoli, rozhodně nemohla vědět, co se skutečně skrývá za slovem "vědec". Proto musel zjistit, co si pod tím pojmem představuje.

Velice důkladně a s nekonečnou jemností zkoumal její mysl, vnímal ji, aniž by se jí vůbec dotkl - jako by položil ruku na nablýskaný povrch kovu, aniž by zanechal otisky prstů. Pro ni byl vědec člověk, který pořád čte knihy. Neměla vůbec ponětí, proč ty knihy čte. Sebe samou si v roli vědce představovala tak, že bude vykonávat práce, které zná - dělat poskoka, vařit, uklízet, poslouchat rozkazy - ale na půdě Univerzity, kde byly po ruce knihy a kde by měla čas na jejich čtení, a tak se "stala učenou", aniž by o tom měla nějakou bližší představu. V podstatě se chtěla stát služkou, jeho služkou.

Gendibal se zamračil. Mít jako služku Damovanku a k tomu nehezkou, nemotornou, nevzdělanou a sotva gramotnou. Nemyslitelné.

Musí zkrátka její pozornost zaměřit jiným směrem. Musí se najít nějaký způsob, jak změnit její přání, aby se spokojila s rolí farmářky, nějaký způsob, který nezanechá stopy, nějaký způsob, proti kterému by nemohla nic namítat ani Delarmiová.

A co když ji poslala právě Delarmiová? Není to všechno složitý plán, který ho měl zlákat k nedovolenému zásahu do damovské mysli, aby pak mohl být dopaden a obviněn?

Absurdní. Skutečně hrozilo nebezpečí, že se z něj stane paranoik.

Někde v jednoduchých úponách její prosté mysli bylo nutné odchýlit tenký pramínek mentálního proudu. Stačilo by jen maličko postrčit.

Bylo to v rozporu s literou zákona, ale nic tím nezkazí a nikdo si toho ani nevšimne.

Zastavil se. Zpět. Zpět. Zpět.

Při Vesmíru! Málem to ztratil! Stal se snad obětí klamu?

Ne! Teď, když tím směrem zaměřil pozornost, to viděl úplně jasně. Docela nepatrný úponek vybočoval z řady - bylo to abnormální vybočení. A přece bylo tak jemné, bez sebemenších náznaků větvení.

Gendibal vystoupil z její mysli. Vlídně pronesl: "Noviová."

Zaostřila zrak. "Ano, Mistře?"

"Můžeš pracovat se mnou. Udělám z tebe vědce."

Plná radosti, s planoucím pohledem zvolala: "Mistře..." Okamžitě to postřehl. Chystala se mu vrhnout k nohám. Položil jí ruce na ramena a pevně ji držel. "Nehýbej se, Noviová. Zůstaň na svém místě. Zůstaň!"

Jako by mluvil s napůl vycvičeným zvířetem. Když viděl, že rozkaz pochopila, pustil ji. Všiml si, jak má v horních partiích ruky pevné svaly.

"Když máš být vědec, tak se podle toho musíš chovat. To znamená, že musíš být pořád klidná, mluvit jen tiše a vždycky dělat to, co ti řeknu. A snaž se naučit mluvit stejně jako já. Také se musíš seznámit s dalšími vědci. Nebudeš se bát?"

"Já, Mistře, nemít strach - se nebojím, když vy být se mnou."

"To víš, že budu s tebou. Ale teď - teď ti hlavně musím najít pokoj, zařídit, aby ti přidělili umývárnu, místo v jídelně a také sehnali nějaké šaty. Noviová, budeš se muset oblékat, jak se na vědce sluší."

"Když já žádné jiné -" spustila nešťastně.

"To se zařídí."

Samozřejmě musí sehnat nějakou ženu, která by pro Noviovou obstarala kompletní nové oblečení. Také bude potřebovat někoho, kdo by Damovanku naučil základům osobní hygieny. I když měla na sobě zřejmě své nejlepší šaty a zjevně se hodila do gala, přece se úplně nezbavila zřetelného a trochu nepříjemného zápachu.

A bude se muset postarat, aby byl jejich vztah správně pochopen.

Vždycky bylo veřejným tajemstvím, že muži (a také ženy) z Druhé Nadace občas podnikali divoké výpravy mezi Damovany, aby tam ukojili své vášně. Pokud přitom nedošlo k zásahu do mysli Damovanů, nikoho ani nenapadlo dělat kolem toho nějaký rozruch.

Sám Gendibal tomu nikdy neholdoval a rád to vysvětloval tím, že prostě netouží po sexu snad drsnějším a mnohem pikantnějším než ten, který nabízela Univerzita. Ženy z Druhé Nadace byly snad v porovnání s Damovankami bezkrevné, ale zato čisté a měly hladkou kůži.

Ale i kdyby si to špatně vykládali a třeba se i pochechtávali nad Mluvčím, který nejen že se zahazuje s Damovankou, ale dokonce si ji přivede domů, bude muset ty horké chvíle přečkat. Za daných okolností byla pro něj ta farmářka, Sura Noviová, klíčem k vítězství v souboji s Mluvčí Delarmiovou a ostatními u Stolu, ke kterému se právě schylovalo.

29.

Gendibal znovu spatřil Noviovou teprve po obědě, kdy mu ji přivedla žena, které předtím sáhodlouze vysvětloval situaci - nebo aspoň její asexuální charakter. Pochopila to, přinejmenším se aspoň vůbec neodvážila naznačit, že to nechápe, a to snad nebylo o nic horší.

Noviová teď stála před ním, ostýchavá, hrdá, rozpačitá a vítězná - to všechno zároveň vytvářelo nesourodou směsici pocitů.

"Noviová, moc ti to sluší."

Šaty, které dostala, jí překvapivě padly a rozhodně v nich nevypadla komicky. Že by ji stáhli v pase? Zvedli jí prsa? Nebo to v jejích farmářských šatech nebylo tolik vidět?

Hýždě měla výrazné, ale ne nepříjemně. Její tvář samozřejmě nezkrásněla, ale až ztratí snědou barvu získanou pobytem na slunci a až se naučí pečovat o pleť, nebude vyloženě ošklivá.

Při Staré Říši, ta žena si vážně myslela, že Noviová má být jeho milenka. Snažila se ji kvůli němu učinit krásnou.

A pak si pomyslel: Vlastně, proč ne?

Noviová musí předstoupit před Stůl Mluvčích - a čím bude přitažlivější, tím spíš se mu podaří vysvětlit, o co mu jde. Právě to ho napadlo, když ho zastihla zpráva od Prvního Mluvčího. Svou povahou odpovídala vztahům běžným v mentalické společnosti. Více či méně neformálně se tomu říkalo "Efekt shody". Když člověk třeba jen letmo pomyslel na někoho jiného a ten druhý právě myslel na něj, došlo k vzájemné rostoucí stimulaci, která během několika sekund způsobila, že ty dvě myšlenky byly zřetelné, výrazné a podle všeho současné.

Úžasné to mohlo připadat i těm, kdo to dokázali pochopit rozumem, zvlášť když ty první letmé představy byly tak mlhavé - na jedné či druhé straně (nebo na obou) - že je vědomí ani nemuselo zaregistrovat.

"Dnes večer s tebou, Noviová, nemohu být," vysvětloval Gendibal.

"Čeká mě vědecká práce. Zavedu tě do tvého pokoje. Tam najdeš nějaké knihy a můžeš se cvičit ve čtení. Ukážu ti, jak se používá signální zařízení, kdybys potřebovala nějakou pomoc - a uvidíme se zítra."

30.

Gendibal se zdvořile ozval: "První Mluvčí?"

Shandess jen přikývl. Tvářil se zarputile a vypadal úplně na svůj věk. Vypadal jako člověk, který nepije, a přece si dal panáka. Konečně začal: "'Volal' jsem vás."

"A přímou cestou. Z bezprostředního volání soudím, že je to důležité."

"To ano. Vaše kořist - ten člověk z První Nadace - Trevize..."

"Ano?"

"Neletí na Trantor."

Gendibala to zřejmě nepřekvapilo. "Proč také? Informace, které jsme dostali, byly v tom smyslu, že odlétá s profesorem dějin starověku, který hledá Zemi."

"Ano, tu legendární První planetu. A proto by měl přiletět na Trantor. Copak ten profesor ví, kde Země leží? Víte to vy? Vím to já? Můžeme s jistotou tvrdit, že vůbec existuje, nebo kdy existovala?

Aby získali nezbytné informace - pokud se vůbec někde dají získat, museli by navštívit zdejší Knihovnu. Ještě před hodinou jsem měl pocit, že nám zdaleka nehrozí nebezpečí - že sem ten člověk z První Nadace přiletí a my se jeho prostřednictvím dovíme všechno potřebné."

"A to je jistě důvod, proč sem nesmí dorazit."

"Ale kam potom letí?"

"To jsme zatím ještě nezjistili."

První Mluvčí nedůtklivě řekl: "Vás to zřejmě nechává v klidu."

"Možná že to tak bude lepší. Vy chcete, aby přiletěl na Trantor, kde byste ho zatkl a použil jako zdroj informací. Ale nebude pro nás představovat zdroj mnohem významnějších informací týkajících se dalších osob, ještě významnějších než je sám, když si poletí, kam bude chtít a bude dělat co sám uzná za vhodné - pokud ho ovšem neztratíme z očí?"

"To nestačí!" pronesl První Mluvčí. "Přesvědčil jste mě o existenci toho našeho nového nepřítele a já teď nemám klid. A co je horší, sám jsem dospěl k názoru, že Trevize musíme zadržet, jinak prohrajeme na celé čáře. Nemohu se zbavit pocitu, že klíčem je on - a nikdo jiný."

Gendibal rozčileně vyhrkl: "První Mluvčí, ať se stane cokoli, neprohrajeme. To by bylo možné jen tehdy, kdyby ti Antimezci, abych znovu použil vašeho výrazu, i nadále nepozorovaně podrývali naše pozice. Ale my víme o jejich existenci. Už nemíříme naslepo.

Když se dohodneme na společném postupu, na příští schůzi Stolu zahájíme protiútok."

"Když jsem vám poslal svou výzvu, nebylo to kvůli té věci s Trevizem. Ta přišla na řadu jako první jen proto, že jsem ji pokládal za osobní prohru. Zmýlil jsem se při analýze této stránky věci.

Udělal jsem chybu, když jsem stavěl osobní ješitnost nad celkovou politickou linii a omlouvám se. Jde ovšem o něco jiného."

"Něco závažnějšího, První Mluvčí?"

"Závažnějšího, Mluvčí Gendibale." První Mluvčí si povzdechl a začal bubnovat prsty do stolu, zatímco Gendibal stál trpělivě před ním a čekal.

První Mluvčí konečně začal mluvit, smířlivým tónem,jako by tím mohl zmírnit ránu. "Na mimořádné schůzi Stolu, ke které dala podnět Mluvčí Delarmiová - " "Bez vašeho souhlasu, První Mluvčí?"

"K tomu jí stačil jen souhlas dalších tří Mluvčích, mě v to nepočítaje.

Na mimořádné schůzi, která potom byla svolána, jste byl, Mluvčí Gendibale, obžalován. Byl jste obviněn, že nejste hoden postavení Mluvčího, a proto musíte být podroben výslechu. Je to poprvé za víc než tři sta let, kdy byla proti Mluvčímu vznesena žaloba."

Gendibal, který se snažil potlačit veškeré známky hněvu, se zeptal: "Vy jste ale pro mé obvinění nehlasoval?"

"Ne, ale byl jsem sám. Zbytek Stolu rozhodl jednomyslně a výsledek hlasování byl deset ku jedné ve prospěch obžaloby. Jak je vám známo, k obžalobě je třeba osm hlasů včetně Prvního Mluvčího - nebo deset bez něj."

"Ale já jsem u toho nebyl."

"Stejně byste nemohl hlasovat."

"Mohl jsem se hájit."

"V současném stádiu ne. Záminek není mnoho, ale jsou jasné. Hájit se můžete při výslechu, který bude samozřejmě co nejdřív."

Gendibal zamyšleně sklonil hlavu. "S tím bych si, První Mluvčí, nedělal velké starosti. Vaše původní tušení bylo zřejmě správné. Ta věc s Trevizem má přednost. Mohl bych navrhnout, abyste výslech z toho důvodu odložili?"

První Mluvčí zvedl ruku. "Mluvčí, vůbec vám nevyčítám, že nechápete situaci. Obžaloba je tak vzácný případ, že jsem si sám musel vyhledat příslušné právní řády. Přednost nemá nic. Musíme přikročit rovnou k výslechu a všechno ostatní odložit."

Gendibal položil pěsti na stůl a naklonil se k Prvnímu Mluvčímu.

"To přece nemyslíte vážně?"

"Takový je zákon."

"Zákon přece nemůže stát v cestě, když hrozí zjevné a bezprostřední nebezpečí."

"Pro Stůl jste, Mluvčí Gendibale, zjevným a bezprostředním nebezpečím vy. Ne, poslouchejte mě! Příslušný zákon vychází z toho, že nic nemůže být závažnější než možná korupce nebo zneužití pravomoci, kterého by se dopustil některý z Mluvčích."

"Ale já jsem se, První Mluvčí, ničím takovým neprovinil. A vy to víte. Je to jen osobní krevní msta ze strany Mluvčí Delarmiové.

Pokud tu někdo zneužívá své pravomoci, tak je to ona. Můj zločin spočívá v tom, že jsem se nikdy nesnažil získat popularitu - to přiznávám - a nedával jsem si dost pozor na hlupáky, kteří jsou dost staří, aby mohli být senilní, ale dost mladí, aby měli moc."

"Jako já, Mluvčí?"

Gendibal si povzdechl. "Vidíte, už jsem to zase udělal. Vás jsem, První Mluvčí, neměl na mysli. No dobrá, ať se ten výslech koná okamžitě. Ať je hned zítra. Ještě lépe dnes večer. Ať už to máme za sebou a pak se můžeme věnovat té věci s Trevizem. Nemůžeme si dovolit čekat."

"Mluvčí Gendibale. Vy zřejmě nechápete situaci. Obvinění se vyskytla už v minulosti - nebylo jich mnoho, jenom dvě. Žádné z nich neskončilo usvědčením. Vy ovšem usvědčen budete! Potom přestanete být členem Stolu a nebudete mít co mluvit do věcí veřejné politiky. Nebudete mít vlastně ani hlasovací právo na výroční schůzi Shromáždění."

"A vy se tomu nepokusíte zabránit?"

"Nemohu. To mě jednomyslně přehlasují. Pak budu muset odstoupit a myslím, že právě na to Mluvčí čekají."

"A Delarmiová se stane První Mluvčí?"

"To je nanejvýš pravděpodobné."

"Ale to nemůžete dopustit!"

"Přesně tak! A proto musím hlasovat pro vaše usvědčení."

Gendibal se zhluboka nadechl.

"Přesto žádám okamžitý výslech."

"Musíte mít čas na přípravu obhajoby."

"Jaké obhajoby? Žádnou obhajobu nebudou poslouchat. Okamžitý výslech!"

"Stůl musí mít čas na přípravu svého případu."

"Žádný případ nemají a ani po něm netouží. V hloubi duše mě usvědčili a víc nepotřebují. Vlastně bude lepší, když mě usvědčí zítra než pozítří - nebo snad dnes večer než zítra. Ať se rozhodnou sami."

První Mluvčí se zvedl. Přes stůl se dívali jeden na druhého.

"Proč tak spěcháte?"

"Ta věc s Trevizem nepočká, První Mluvčí..."

"Jakmile budete usvědčen a já nebudu schopen čelit spojenému odporu Stolu, co potom dokážeme?"

Gendibal vzrušeně zašeptal: "Žádný strach! Navzdory všemu mě neusvědčí."

## Kapitola devátá

---

## HYPERPROSTOR

### 31.

"Janove, jste připraven?"

Pelorat zvedl hlavu od knihy, kterou si prohlížel. "Myslíte na Skok, příteli?"

"Na Skok hyperprostorem? Ovšem."

Pelorat polkl. "A jste si jistý, že to nebude nějak nepříjemné? Vím, že je hloupost, abych se bál, ale představa, že se proměním v nehmotné tachyony, které nikdo nikdy neviděl ani nezjistil jejich přítomnost..."

"Ale Janove, to je dokonale vyzkoušené. Na mou čest! Skok se používá dvaadvacet tisíc let, jak jste mi vysvětlil a ještě jsem neslyšel o jediném neštěstí v hyperprostoru. Mohli bychom z hyperprostoru vystoupit na nějakém nepříjemném místě, ale pak by se nehoda stala ve Vesmíru - a ne v době, kdy jsme složeni z tachyonů." Trevize se obavám starého profesora slabě usmál.

"To je, myslím, dost slabá útěcha."

"My se stejně při výstupu nezmýlíme. Po pravdě řečeno jsem přemýšlel, jestli ho nemám provést, aniž bych vám to řekl, takže byste vůbec nevěděl, že se to stalo. Ovšem na druhé straně jsem měl pocit, že bude lepší, když to prožijete vědomě, zjistíte, že to nic není, že to propříště můžete úplně pustit z hlavy."

"Dobrá," pronesl nerozhodně Pelorat. "Asi máte pravdu, ale, na mou čest, nemám vůbec naspěch."

"Mohu vás ujistit..."

"Ne, ne, příteli; o vašem ujištění bych si nedovolil pochybovat.

Jenomže - četl jste někdy Santerestila Matta?"

"Ovšem. Nejsem negramotný."

"Jistě. jistě. Neměl jsem se ptát. Vzpomínáte si na to?"

"Ani netrpím ztrátou paměti."

"Zřejmě mám talent urážet lidi. Chtěl jsem říct jen to, že pořád musím myslet na ty scény, kde Santerestil a jeho přítel Ban unikli z planety 17 a zabloudili ve Vesmíru. Mám na mysli ty naprosto fascinující výjevy mezi hvězdami, které se líně pohybují v hlubokém tichu, v té neměnnosti, v tom... Vlastně jsem tomu nikdy nevěřil.

Miloval jsem to, probouzelo to ve mně dojetí, ale nikdy jsem tomu doopravdy nevěřil. Ale teď - když jsem si zvykl na tu představu, že jsem ve Vesmíru, tak to prožívám a - vím, že je to hloupé - ale nechci se toho vzdát. Jako kdybych byl Santerestil..."

"A já Ban," řekl Trevize jen s mírným náznakem netrpělivosti.

"V jistém smyslu. Těch pár nejasných hvězd kolem nás je nehybných, samozřejmě s výjimkou našeho Slunce, které se musí zmenšovat, jenže ho nevidíme. Galaxie si zachovává svou nejasnou vznešenost a zůstává neměnná. Vesmír je tichý a nic mě nerozptyluje."

"Až na mě."

"Až na vás. Ale stejně, Golane, milý příteli, když vám tak vyprávím o Zemi a snažím se vás naučit něco z prehistorie, i to má něco do sebe. I s tím bych se nerad loučil."

"Však to neskončí. Rozhodně ne hned. Přece si nemyslíte, že uděláme Skok a přistaneme rovnou na povrchu planety? Budeme pořád ve Vesmíru a Skok nebude trvat ani tak dlouho, aby se to dalo zaregistrovat. Než přistaneme na nějaké planetě, může klidně uběhnout týden, takže se uklidněte."

"Tou planetou jistě nemyslíte Gaiu. Až vystoupíme ze Skoku, vůbec to nemusí být v blízkosti Gaii."

"Já vím, Janove, ale pokud máte přesné informace, budeme ve správném sektoru. V opačném případě ovšem..."

Pelorat zasmušile zavrtěl hlavou. "K čemu nám bude správný sektor, když neznáme souřadnice Gaii?"

"Janove, dejme tomu, že byste byl na Terminu, měl namířeno do města Argyropol a nevěděl, kde to město leží, kromě toho, že je někde na šíji. Jakmile byste se dostal na šíji, co byste udělal?"

Pelorat opatrně vyčkával, jako by cítil, že se od něj očekává nějaká hrozně složitá odpověď. Nakonec to vzdal a řekl: "Asi bych se někoho zeptal."

"Přesně tak! Co jiného? Tak, už jste připraven?"

"Myslíte teď hned?" Pelorat se namáhavě zvedl a na jeho klidné a vyrovnané tváři se objevil největší náznak znepokojení, jakého byl schopen. "A co mám dělat? Sedět? Stát? Nebo co?"

"Při času a prostoru, Pelorate, nedělejte nic. Jen se mnou pojďte do mé místnosti, abych mohl použít počítač. A pak můžete sedět, stát nebo dělat přemety - co se vám bude nejvíc líbit. Já vám radím, abyste si sedl před obrazovku a díval se. Jistě to bude zajímavé. Tak pojďte!"

Prošli krátkou chodbou do Trevizova pokoje a on se posadil k počítači. "Nechcete si to zkusit, Janove?" zeptal se najednou.

"Řeknu vám číselné údaje a stačí, když si je budete myslet. Zbytek obstará počítač."

Pelorat odpověděl: "Děkuji, nechci. Počítač mě moc neposlouchá. Jistě řeknete, že mi jen schází praxe, ale tomu nevěřím. Golane, vaše mysl má v sobě něco..."

"Říkáte hlouposti."

"Ne, ne. Ten počítač vám padne jako ulitý. Když jste s ním propojen, vypadáte jako jeden organismus. Když se na něj napojím já, jsou to dva různé objekty - Janov Pelorat a počítač. Vůbec to není totéž."

"Absurdní," řekl Trevize, ale ta představa ho docela potěšila a on konečky prstů láskyplně pohladil místa, na která kladl ruce.

"Takže se raději budu dívat," řekl Pelorat. "Tedy, ještě raději bych se tomu úplně vyhnul, ale když to musí být, tak se budu raději dívat." Nervózně se zahleděl na obrazovku a na mlhavou Galaxii, v popředí s řídkým popraškem nejasných hvězd. "Řekněte mi těsně předtím, než se to stane." Pomalu ustoupil ke stěně a pevně se o ni opřel.

Trevize se usmál. Dal ruce na podložky a pocítil duševní spojení.

Den ode dne bylo snadnější a také intimnější a i když se třeba vysmíval Peloratovu tvrzení - skutečně ho cítil. Měl dojem, že na ty souřadnice prakticky nemusí vědomě myslet. Skoro jako by počítač znal jeho přání, aniž by je musel vědomě "vyslovit". Sám si ty informace vybíral z jeho mozku.

Ale Trevize to "vyslovil" a pak si vyžádal dvouminutový časový interval, který měl předcházet Skoku.

"Tak dobrá, Janove. Máme dvě minuty. 120 110 - Jen se dívejte na obrazovku."

Pelorat poslechl, s mírným napětím v koutcích úst a se zatajeným dechem.

Trevize tiše odříkával: "15 - 10 4 2 0." Bez znatelného pohybu, aniž by cokoli pocítili, se výjev na obrazovce změnil.

Hvězdné pole výrazně zhoustlo a Galaxie zmizela.

Pelorat nadskočil: "To bylo ono?"

"Co jestli bylo ono? Trhl jste sebou. Ale to je vaše vina. Nic jste necítil. Jen to přiznejte."

"Přiznávám."

"Takže to bychom měli. Kdysi dávno, když bylo cestování hyperprostorem ještě novinkou - aspoň podle toho, co se tvrdí - někomu bývalo špatně a někteří lidé trpěli závratěmi nebo nevolností. Možná to bylo psychogenní, možná že ne. Ale jak rostly zkušenosti s hyperprostorem a zlepšovalo se vybavení, postupně se to vytrácelo.

A když má člověk takový počítač, jako je ten na palubě naší lodi, všechny účinky jsou hluboko pod prahem vnímání. Aspoň mně to tak připadá."

"Musím přiznat, že mně také. Kde jsme, Golane?"

"Jen o krok dál. V oblasti Kalganu. Máme před sebou ještě pěkný kus cesty a než podnikneme něco dalšího, musíme prověřit přesnost Skoku."

"Jedna věc mi dělá starosti - kde je Galaxie?"

"Všude kolem nás, Janove. Už jsme pronikli hluboko do jejího nitra. Když dobře zaostříme obrazovku, uvidíme její vzdálenější části jako zářivý pás, který se potáhne napříč oblohou."

"Mléčná dráha!" Zvolal radostně Pelorat. "Skoro každý svět ji líčí na své obloze, ale my ji na Terminu nevidíme. Ukažte mi ji, příteli!"

Obrazovka se naklonila, až vznikl dojem, že se přes ni přelévá hvězdné pole, a potom její prostor téměř zaplnila výrazná perleťová záře. Obrazovka ji sledovala v jejím průběhu a záře postupně řídla a zase mohutněla.

Trevize koukal na obrazovku. "Hustší je ke středu Galaxie. Její hustota a jas ovšem není maximální, protože tomu brání tmavé mraky ve spirálních ramenech. Něco takového člověk vidí z většiny obydlených planet."

"A také ze Země."

"To není podstatné. Jistě to není zvláštní poznávací znamení."

"Ovšem že ne. Ale - vy jste asi nestudoval dějiny vědy?"

"To tedy ne, i když něco jsem samozřejmě pochytil. Ovšem pokud se mě chcete na něco zeptat, nepočítejte s tím, že jsem nějaký odborník."

"Totiž, ten náš Skok mi připomněl jednu věc, která pro mě vždycky byla záhadou. Že je možné vytvořit model Vesmíru, ve kterém se nedá cestovat hyperprostorem a ve kterém je maximální možnou rychlostí rychlost světla letícího vakuem."

"Jistě."

"Za těchto podmínek je konfigurace Vesmíru taková, že cestu, kterou jsme právě podnikli, není možné urazit za kratší dobu, než by ji urazil paprsek světla. A kdybychom letěli rychlostí světla, délka jejího trvání z našeho hlediska by neodpovídala době, která by zatím uplynula ve Vesmíru. Pokud je tohle místo, řekněme, čtyřicet parseků od Terminu, pak kdybychom sem doletěli rychlostí světla, necítili bychom, že uběhl nějaký čas - ale na Terminu a v celé Galaxii by uplynulo asi sto třicet let. Teď jsme tu cestu neurazili rychlostí světla, ale vlastně rychlostí tisíckrát větší a čas přitom nikde nepokročil.

Alespoň doufám."

Trevize zavrtěl hlavou. "Nemyslete si, že vám předložím matematické vyjádření Olanjenovy Teorie hyperprostoru. Vím jen to, že kdybyste cestoval rychlostí světla v normálním prostoru, čas by skutečně přibýval rychlostí 3,26 roku na jeden parsek, jak jste to popsal.

Takzvaný relativistický Vesmír, který lidstvo znalo ve své prehistorii, kam až sahají naše výzkumy - i když to je, myslím, váš obor - zůstává a jeho zákony nebyly zrušeny. Při Skocích hyperprostorem ovšem provádíme něco mimo sféru působnosti relativity a platí tady jiná pravidla. Z hlediska hyperprostoru je Galaxie nepatrný objekt - v ideálním případě bezrozměrný bod - a relativistické účinky se tady vůbec neprojeví."

"V matematických vyjádřeních z oblasti kosmologie existují pro Galaxii vlastně dva symboly: G/r pro "relativistickou Galaxii", kde je maximální rychlostí rychlost světla, a G/h, pro "hyperprostorovou Galaxii", kde rychlost prakticky nemá význam. Z hlediska hyperprostoru je každá rychlost nulová a my zůstáváme v klidu, ve vztahu k prostoru samému je rychlost nekonečná. O moc lépe to, Trevize, vysvětlit nedovedu."

"Ovšem až na to, že teoretická fyzika zná jeden nádherný chyták, totiž když se symbol nebo hodnota, která má smysl v G/r, zavede do rovnice, která platí v G/h - nebo naopak - a pak je na studentech, aby si s tím poradili. Je nanejvýš pravděpodobné, že takový student padne do léčky a obvykle se z ní nedostane, potí se, funí a má pocit, že nic nevychází, dokud mu z ní nepomůže nějaký laskavý starší kolega.

I já jsem se tak jednou nechal nachytat."

Pelorat o tom chvíli vážně přemýšlel a potom rozpačitě řekl: "Ale která Galaxie je ta pravá?"

"Obě, podle toho, co děláte. Když jste na Terminu a chcete překonat nějakou vzdálenost po souši, můžete jet autem, zatímco k překonání vzdálenosti po moři použijete loď. Podmínky se v každém ohledu liší, takže který Terminus je ten pravý, moře nebo pevnina?"

Pelorat přikývl. "Analogie jsou vždycky riskantní," řekl, "ale raději na tuhle přistoupím, než abych riskoval své duševní zdraví dalšími úvahami o hyperprostoru. Soustředím se na to, co nás teď čeká."

"Jen se podívejte, co máme právě za sebou," řekl Trevize, "jako první krok na cestě k Zemi."

A kdoví, k čemu ještě, pomyslel si v duchu.

32.

"Tak," řekl Trevize, "Promarnil jsem den."

"Jak to?" Pelorat zvedl hlavu od svého rejstříku, na kterém pilně pracoval. "Jak to myslíte?"

Trevize rozpřáhl ruce. "Nevěřil jsem počítači. Prostě jsem se neodvážil, a tak jsem porovnával naši skutečnou polohu s polohou, které jsme chtěli dosáhnout Skokem. Rozdíl je zanedbatelný. Nedala se zjistit sebemenší odchylka."

"To je přece dobře?"

"Víc než dobře. Je to neuvěřitelné. O něčem takovém jsem v životě neslyšel. Prodělal jsem řadu Skoků a naváděl jsem loď všelijakými způsoby a pomocí všelijakých zařízení. Ve škole jsem musel jeden provést pomocí přenosného počítače a pak jsem vyslal hyperrelé, abych si ověřil výsledky. Samozřejmě jsem nemohl poslat skutečnou loď, protože - kromě nákladů - jsem ji na druhém konci mohl klidně umístit doprostřed nějaké hvězdy.

Nic tak hrozného jsem ovšem v životě neudělal," pokračoval, "ale vždycky přitom vznikla značná chyba. S nějakou chybou se musí počítat vždycky, stává se to i odborníkům. Jinak to ani nejde, protože existuje celá řada proměnných. Řeknu to takhle - geometrie prostoru je natolik složitá, že se dá stěží zvládnout a hyperprostor všechny ty složitosti spojuje se svou vlastní komplikovaností, kterou vůbec nemáme nárok pochopit. Proto musíme postupovat krok za krokem, místo abychom udělali jeden velký Skok odtud až na Sayshell.

S rostoucí vzdáleností se zvětšuje i chyba."

"Ale vy jste říkal, že tenhle počítač chybu neudělal." Pelorat se zaujetím sledoval Trevize.

"To říkal on. Přikázal jsem mu, aby porovnal naši skutečnou polohu s polohou předem vypočtenou - tedy 'to, co je s 'tím, co bylo požadováno. A on tvrdil, že se obojí shoduje v mezích přesnosti jeho měření a mě napadlo: Co když lže?"

Do té chvíle držel Pelorat v ruce tiskárnu. Teď ji položil a zatvářil se ohromeně. "Vy si snad děláte legraci. Počítač nemůže lhát. Pokud ovšem nemáte na mysli, že by mohl být porouchaný."

"Ne, nic takového mě nenapadlo. Při Vesmíru! Já jsem si vážně myslel, že lže. Ten počítač je tak dokonalý, že o něm nedokážu uvažovat jinak než jako o člověku - snad i nadčlověku. Který je natolik lidský, aby mohl mít hrdost - a možná dokázal i lhát. Dal jsem mu instrukce, aby naplánoval cestu hyperprostorem někam do okolí planety Sayshell, hlavního sídla Sayshellského svazu. Udělal to a naplánoval trasu složenou z devětadvaceti kroků, což je domýšlivost nejvyššího řádu."

"Proč domýšlivost ?"

"Chyba při prvním Skoku způsobí, že druhý Skok je o to méně jistý a vzhledem k výsledné chybě je třetí Skok nanejvýš pochybný a nespolehlivý a tak dál. Jak byste chtěl naráz vypočítat dvacet devět Skoků? Ten devětadvacátý by mohl skončit kdekoli v Galaxii, úplně kdekoli. Tak jsem mu nařídil, aby udělal jenom první krok. Ten jsme si potom mohli prověřit, než budeme pokračovat."

"Velice obezřetné," řekl nadšeně Pelorat. "Souhlasím!"

"Jistě, ale co kdyby se počítač, který jsem nechal udělat jen první krok, cítil dotčen mou nedůvěrou? Co kdyby si musel dodávat sebevědomí odpovědí na můj dotaz, že nezjistil sebemenší odchylku?

Co kdyby nedokázal přiznat chybu, aby tím neodhalil svou vlastní nedokonalost? Kdyby to byla pravda, tak je nám počítač úplně k ničemu."

Peloratova protáhlá mírná tvář posmutněla. "Co by se, Golane v takovém případě dalo dělat?"

"To, co jsem udělal - promarnil den. Ověřil jsem polohu několika okolních hvězd pomocí nejjednodušších možných metod: pozorování dalekohledem, fotografování a manuálního měření. Každou skutečnou polohu jsem porovnal s polohou očekávanou v případě, že nenastane žádná odchylka. Ta práce mi zabrala celý den a teď padám únavou."

"Ano, ale co se stalo?"

"Objevil jsem dvě obrovské chyby, zkontroloval je a našel jsem je ve vlastních výpočtech. Ty chyby jsem udělal sám. Výpočty jsem opravil, potom jsem to sjel úplně od začátku na počítači - jen abych zjistil, jestli dojde nezávisle ke stejným výsledkům. Až na to, že je spočítal na víc desetinných míst, se ukázalo, že moje údaje byly správné a ty zase prokázaly, že počítač neudělal žádnou chybu. Ten počítač je možná domýšlivý parchant, ale také má proč být domýšlivý."

Pelorat dlouze vydechl. "To je přece dobře."

"Vlastně ano! Takže ho nechám provést těch zbývajících dvacet osm kroků."

"Všechny najednou? Ale..."

"Všechny najednou ne. Buďte bez obav. Takovou odvahu zase nemám. Bude je dělat jeden po druhém, ale po každém kroku prověří okolí, a když tam bude všechno na svém místě, v únosných mezích, pak může provést další. Vždycky když zjistí, že je chyba příliš velká - a můžete mi věřit, že jsem ty meze nestanovil nijak velkoryse - musí udělat přestávku a zbývající kroky přepočítat."

"Kdy s tím chcete začít?"

"Kdy? Teď hned. Vida, děláte si rejstřík knihovny..."

"Ano, Golane, teď mám k tomu konečně příležitost. Chystám se na to celé roky, ale nejspíš mi do toho vždycky něco přišlo."

"Nemám námitek. Klidně v tom pokračujte a nelamte si hlavu. Plně se věnujte svému vypisování. O všechno ostatní se postarám já."

Pelorat zavrtěl hlavou. "To je nesmysl. Nebudu mít klid, dokud to nebude za námi. Jsem k smrti vyděšený."

"Neměl jsem vás s tím zatěžovat - ale někomu jsem to povědět musel a nikdo jiný tu není. Rád bych vám to řekl na rovinu. Nikdy se nedá vyloučit, že dorazíme na ideální místo v mezihvězdném prostoru a že právě na tom místě bude náhodou letící meteorit nebo miniaturní černá díra a pak loď ztroskotá a my zahyneme. Takové věci by se teoreticky mohly stát. I když jen s minimální pravděpodobností.

Konečně, Janove, mohl byste být doma a věnovat se filmům ve své pracovně nebo spát ve své posteli - a atmosférou Terminu by se k vám řítil meteorit, který by vás zasáhl přímo do hlavy a bylo by po vás. Ale to je sotva pravděpodobné. Pravděpodobnost, že bychom během Skoku hyperprostorem zkřížili cestu něčemu osudnému a přitom tak nepatrnému, že by to uniklo pozornosti počítače, je mnohem mnohem menší než ta, že vás zasáhne meteorit ve vlastním domě.

Ještě jsem neslyšel, že by za celé dějiny letů hyperprostorem nějakou loď stihl právě takový osud. Každé jiné riziko - jako přistání uprostřed hvězdy - je ještě menší."

Pelorat pronesl: "Tak proč mi to, Golane, všechno říkáte?"

Trevize se odmlčel, potom zamyšleně sklonil hlavu. "Ani sám nevím. Vlastně ano. Snad proto, že i když je pravděpodobnost nějaké katastrofy nekonečně malá, pokud dostatečný počet lidí využije dostatečného počtu možností, ke katastrofě nakonec musí dojít. Bez ohledu na mé přesvědčení, že se nic nestane, se ve mně ozývá neodbytný hlásek, který říká: 'Možná že se to stane právě teď. A to mě naplňuje pocitem viny. To bude asi ono. Janove, jestli se něco stane, tak mi odpusťte!"

"Ale Golane, milý příteli, když se něco stane, tak budeme oba na místě mrtví. Takže vám nestačím odpustit a vy nestačíte mé odpuštění přijmout."

"To chápu, proto mi odpusťte teď, ano?"

Pelorat se usmál. "Nevím proč, ale zvedlo mi to náladu. Je na tom něco nádherně komického. Ovšem, Golane, odpouštím vám. Ve světové literatuře se najde spousta mýtů o různých formách posmrtného života a kdyby takové místo náhodou existovalo - což je asi tak stejně nebo ještě méně pravděpodobné než přistát na miniaturní černé díře - a oba se objevíme na tom samém, potom dosvědčím, že jste se zachoval jako čestný muž a že vás nikdo nemůže činit odpovědným za mou smrt."

"Děkuji vám! To se mi ulevilo. Sám jsem ochoten podstoupit riziko, ale příčila se mi představa, že byste ho měl podstoupit se mnou."

Pelorat mu stiskl ruku. "Poslyšte, Golane, znám vás necelý týden a zřejmě bych v takových věcech neměl dělat ukvapené závěry, ale myslím, že jste prima chlapík. A teď se do toho dáme ať už to máme za sebou."

"Přesně tak! Stačí, abych stiskl tohle tlačítko. Počítač má své instrukce a jenom čeká, až řeknu: 'Start!' Nechtěl byste si..."

"Kdepak! Ten patří jenom vám! Je to váš počítač."

"Jak myslíte. A je to moje odpovědnost. Pořád se jí nějak snažím vyhýbat. Nespouštějte oči z obrazovky!"

Naprosto pevnou rukou a s úsměvem, který vypadal docela přirozeně, Trevize stiskl tlačítko.

Nastala kratičká pauza a pak se hvězdné pole změnilo a znovu - a znovu. Obrazovka se naplnila hvězdami, kterých stále přibývalo a byly čím dál jasnější.

Pelorat v duchu počítal. Při "15" to přestalo, jako by na zařízení vznikla nějaká porucha.

Pelorat zašeptal, zřejmě ze strachu, aby hlasitý zvuk nezpůsobil nenapravitelné poškození mechanismu. "Co je? Co se stalo?"

Trevize pokrčil rameny. "Zřejmě provádí nové výpočty. Nějaký objekt ve Vesmíru způsobil výraznou deformaci obecného tvaru celkového gravitačního pole - nějaký objekt, se kterým nepočítal - nějaká trpasličí hvězda, neuvedená na mapě, nebo bludná planeta -"

"Je to nebezpečné?"

"Vzhledem k tomu, že jsme ještě naživu, to skoro jistě nebezpečné není. Planeta by odtud mohla být sto miliónů kilometrů, a přece by způsobila dost velkou změnu gravitace, aby bylo nutné provést nové výpočty. Trpasličí hvězda by odtud mohla být deset miliard kilometrů a..."

Výjev na obrazovce se znovu změnil a Trevize už nic neříkal.

Změnil se znovu - a znovu. Konečně, poté, co Pelorat řekl "28," se už nic nestalo.

Trevize se poradil s počítačem.

"Jsme tady," řekl. "První Skok jsem počítal jako jedničku a v téhle sérii jsem začal od dvojky. To je dohromady 28 Skoků. A vy jste říkal dvacet devět."

"Nové výpočty při patnáctém Skoku nám zřejmě jeden Skok ušetřily. Jestli chcete, mohu si to ověřit na počítači, ale je to opravdu zbytečné. Jsme v blízkosti planety Sayshell. Tvrdí to počítač a já o tom nepochybuji. Kdybych správně nasměroval obrazovku, viděli bychom pěkné, zářící slunce, ale nemá cenu zbytečně přetěžovat její snímací kapacitu. Planeta Sayshell je čtvrtá od kraje a leží asi 3,2 miliónu kilometrů od našeho současného stanoviště, tedy asi v takové vzdálenosti, v jaké jsme chtěli být na konci Skoku. Můžeme se tam dostat za tři dny, když si pospíšíme, tak za dva."

Trevize se zhluboka nadechl a snažil se zbavit napětí. "Chápete, Janove, co to znamená? Každá loď, na které jsem kdy byl - nebo o ní slyšel - by ty Skoky dělala minimálně s jednodenními přestávkami na provádění důkladných výpočtů a opakované kontroly, i s využitím počítače. Cesta by trvala skoro měsíc. Nebo tak aspoň dva, tři týdny, kdyby si s tím moc nelámali hlavu. My jsme to zvládli za půl hodiny.

Až budou všechny lodi vybaveny počítačem, jako je ten náš..."

"To bych rád věděl, proč nám Starostka dala takovou moderní loď. Musí být neuvěřitelně drahá."

"Je pokusná," řekl střízlivě Trevize. "Ta dobrá žena si možná z celého srdce přála, abychom ji vyzkoušeli a ona tak zjistila, jestli se neobjeví nějaké závady."

"To myslíte vážně?"

"Nebuďte nervózní. Konečně, nemáme si proč dělat starosti. Žádné závady jsme nezjistili. Ale rozhodně by toho byla schopna. Taková věc by nekladla zvláštní nároky na její smysl pro lidskost. Navíc nám nesvěřila útočné

zbraně a to výrazně snižuje náklady."

Pelorat zamyšleně řekl: "Jenže já pořád myslím na ten počítač. Zdá se, že je vám šitý na míru a že tak dobře nemůže padnout každému. Vždyť se mnou skoro odmítá spolupracovat."

"Tím lépe, že tak dobře vychází s jedním z nás."

"Jistě, ale je to jenom náhoda?"

"Co jiného, Janove?"

"Starostka vás musí dokonale znát."

"No, to bych řekl, semetrika jedna."

"Co když nechala počítač zkonstruovat přesně pro vás?"

"Proč?"

"Jenom mě napadlo, jestli neletíme tam, kam nás chce dostat počítač."

Trevize vytřeštil oči. "Tím chcete říct, že když jsem ve spojení s počítačem, tak vlastně nerozhoduji já, ale počítač?"

"Jen mě to napadlo."

"To je absurdní. Paranoidní. Prosím vás, Janove." Trevize se znovu obrátil k počítači, aby na obrazovce zaměřil planetu Sayshell a naplánoval k ní cestu normálním Vesmírem.

Absurdní! Jak si jen Pelorat mohl vzít něco takového do hlavy?

## Kapitola desátá

---

## STŮL

### 33.

Uplynuly dva dny a Gendibal zjistil, že nepropadá ani tak melancholii jako zuřivosti. Neexistoval důvod, proč by se výslech nemohl konat okamžitě. Kdyby nebyl připraven, kdyby potřeboval čas, jistě by si vynutili okamžitý výslech.

Ale protože Druhé Nadaci nehrozilo nic víc než největší krize od dob Mezka, ztráceli čas, a to jen proto, aby ho rozzlobili.

A také že ho rozzlobili, ale, při Seldonovi, o to silnější bude jeho protiúder. O tom byl přesvědčen.

Rozhlédl se. Předpokoj byl prázdný. Už dva dny do něj nikdo nevkročil. Byl ocejchovaný, Mluvčí, o kterém všichni věděli, že - v důsledku opatření, jaké nemělo během pěti staletí dějin Druhé Nadace obdoby - brzy ztratí svou pozici. Bude degradován na řadového člena a ocitne se v postavení prostého a bezvýznamného příslušníka Druhé Nadace.

Bylo ovšem něco jiného - a to věc velké cti - být od počátku jen řadovým členem Druhé Nadace, zvlášť když byl člověk nositelem významného titulu, který by Gendibalovi mohl zůstat i po jeho odsouzení.

A něco docela jiného vystupovat jako Mluvčí, který byl sesazen.

To se ovšem nestane, pomyslel si divoce Gendibal, i když se mu už dva dny všichni vyhýbají. Jedině Sura Noviová se k němu chovala jako dřív, ale ta byla příliš prostá, než aby mohla chápat situaci. Pro ni byl Gendibal pořád 'Mistr'.

Gendibal si sám vyčítal, že mu to vlastně dělá dobře. Styděl se, když si všiml, jak mu její zbožňující pohled pokaždé zvedne náladu.

To už je vděčný za tak skromné dary?

Ze Sněmovny vyšel zapisovatel, aby mu oznámil, že Stůl je připraven a Gendibal rázně vpochodoval dovnitř. Toho úředníka Gendibal dobře znal, byl to člověk, který dokázal - do nejmenšího detailu vycítit přesnou míru zdvořilosti, jakou si ten který Mluvčí zasluhoval.

Ta, kterou právě prokazoval Gendibalovi, byla takřka zanedbatelná.

Už i ten zapisovatel ho pokládal za téměř usvědčeného.

Všichni seděli vážně kolem Stolu, oblečeni do černých soudcovských talárů. První Mluvčí Shandess se zjevně necítil ve své kůži, ale nedopustil, aby se mu na tváři objevil sebemenší náznak přátelství.

Delarmiová - jedna ze tří žen mezi Mluvčími - se na něj ani nepodívala.

První Mluvčí začal pronášet obvinění: "Mluvčí Store Gendibale, jste obviněn z chování neslučitelného s funkcí Mluvčího.

V přítomnosti nás všech jste obvinil Stůl - obecně a bez jakýchkoli důkazů - ze zrady a pokusu o vraždu. Naznačil jste, že je třeba provést důkladnou duševní analýzu všech členů Druhé Nadace - tedy i Mluvčích včetně Prvního - abychom zjistili, kdo z nich si už nezaslouží důvěru. Takové chování narušuje společenské svazky, bez kterých Druhá Nadace nemůže ovládat složitou a potenciálně nepřátelskou Galaxii a bez kterých nemůže s jistotou vybudovat životaschopnou Druhou říši. Protože jsme všichni byli svědky těchto útoků, pomineme formální prezentaci případu pro účely soudního řízení.

Přejdeme tedy přímo k další fázi. Mluvčí Store Gendibale, můžete říci něco na svou obhajobu?"

Teď se Delarmiová - aniž by mu věnovala jediný pohled - odvážila slabě a potají usmát.

Gendibal se nadechl: "Pokud může být za obhajobu pokládáno pravdivé líčení skutečnosti, pak ano. Mám důvod se domnívat, že došlo k narušení bezpečnosti. Toto narušení může představovat duševní kontrolu, které podléhá jeden nebo více příslušníků Druhé Nadace - členy zde přítomné nevyjímaje - a v důsledku toho hrozí Druhé

Nadaci smrtelně nebezpečná krize. Pokud jste tedy soudní proces uspíšili proto, že nemůžete ztrácet čas, pak si snad všichni alespoň zčásti uvědomujete závažnost té krize, ale proč jste v tom případě ztratili dva dny, když jsem oficiálně požádal, aby se proces konal okamžitě? Dovoluji si prohlásit, že právě ta smrtelně vážná krize mě přiměla, abych řekl to, co jsem řekl. Kdybych to neudělal, pak bych se zachoval způsobem neslučitelným s funkcí Mluvčího."

"První Mluvčí," řekla tiše Delarmiová, "jen opakuje svůj přestupek."

Gendibalovo křeslo bylo posunuto dál od Stolu než všechna ostatní - tedy už jasná degradace. Odstrčil ho ještě víc dozadu, jako by mu na tom vůbec nezáleželo a vstal.

"Usvědčíte mě hned, bez okolků, v rozporu se zákonem, nebo smím při své obhajobě zajít do větších podrobností?"

První Mluvčí se chopil slova: "Mluvčí, toto shromáždění není protiprávní. Vzhledem k tomu, že se příliš nemůžeme řídit tradicemi, chceme vám vyjít vstříc, protože uznáváme, že pokud bychom se na základě svých příliš lidských vlastností měli odchýlit od absolutní spravedlnosti, potom je lepší osvobodit viníka než usvědčit nevinného. A proto, i když případ, který máme řešit, je natolik závažný, že bychom sotva mohli osvobodit viníka, dovolíme vám, abyste svůj případ předložil způsobem, jaký si zvolíte a měl tolik času, kolik budete potřebovat, dokud nebude jednomyslně, tedy všemi hlasy, včetně mého," (a když to říkal, zvýšil hlas), "rozhodnuto, že jsme slyšeli dost."

"Dovolte tedy, abych začal tím, že Golan Trevize - ten člověk z První Nadace, kterého vypověděli z Terminu a kterého První Mluvčí a já pokládáme za rozhodující faktor v narůstající krizi - se vydal nečekaným směrem."

"Faktická připomínka," skočila mu do řeči Delarmiová. "Jak to mluvčí" (z její intonace bylo úplně jasné, že to slovo nezačínalo velkým písmenem) "může vědět?"

"Dověděl jsem se to od Prvního Mluvčího," řekl Gendibal, "ale mohu to potvrdit na základě svých vlastních informací. Ovšem za daných okolností, vzhledem k mému podezření, pokud jde o bezpečnostní situaci ve Sněmovně, je třeba, abych směl zdroj svých informací uchovat v tajnosti."

Ted se ozval První Mluvčí. "S posouzením té věci bych zatím počkal. Budeme pokračovat bez této informace, ale pokud Stůl usoudí, že se bez ní neobejde, Mluvčí Gendibal ji bude muset poskytnout."

"Pokud nám Mluvčí tu informaci neposkytne okamžitě," prohodila Delarmiová, "pak mohu s čistým svědomím vyslovit domněnku, že má ve svých službách agenta, kterého soukromě zaměstnává a který není odpovědný Stolu jako celku. Nemůžeme mít jistotu, jestli takový agent dodržuje pravidla chování, platná pro personál Druhé Nadace."

První Mluvčí pronesl s jistou nelibostí: "Mluvčí Delarmiová, všechny ty možné souvislosti chápu. Nemusíte mi je odříkávat."

"První Mluvčí, říkám to jenom kvůli zápisu, protože je to přitěžující okolnost, a navíc ta věc nebyla uvedena v obžalobě, kterou jsme, jak bych ráda podotkla, nečetli v plném znění. A já navrhuji, aby o tento bod byla rozšířena."

"Ukládám zapisovateli, aby ten bod doplnil," řekl První Mluvčí, "a přesná formulace bude doplněna v pravý čas. Mluvčí Gendibale," (alespoň on to říkal s velkým písmenem) "vaše obhajoba je vlastně krokem zpět. Pokračujte."

"Tak tedy nejen že se Trevize vydal nečekaným směrem, ale také nevídanou rychlostí. Podle mých informací, které První Mluvčí ještě nemá, urazil skoro deset tisíc parseků ani ne za hodinu."

"Jediným Skokem?" řekl nedůvěřivě jeden z Mluvčích.

"Těch Skoků udělal víc než dva tucty, jeden za druhým, prakticky bez přestávky," odpověděl Gendibal, "a to je v porovnání s jediným Skokem takřka nepředstavitelné. I když teď známe jeho polohu, jeho sledování bude nějakou dobu trvat, a pokud nás objeví a skutečně nám bude chtít uniknout, pak ho nedostihneme. A vy tu ztrácíte čas nějakým hraním na obžalobu a necháte uplynout dva dny, abyste si ho mohli o to víc vychutnat."

Prvnímu Mluvčímu se podařilo zakrýt vlastní úzkost. "Mluvčí Gendibale, mohl byste nám sdělit, co to podle vašeho názoru může znamenat?"

"První Mluvčí, svědčí to o technickém pokroku, jakého dosáhla První Nadace, která je dnes mnohem silnější než v dobách Preema Palvera. Kdyby nás objevili a mohli si počínat podle svého, tak jim nedokážeme vzdorovat."

Mluvčí Delarmiová se zvedla. "První Mluvčí," řekla, "ztrácíme čas bezvýznamnými záležitostmi. Nejsme děti, aby nás děsily historky Kosmické vypravěčky. Není podstatné, jak impozantní je mašinérie První Nadace, když v případě jakékoli krize můžeme ovládnout jejich mysl."

"Mluvčí Gendibale, co k tomu můžete dodat?" zeptal se První Mluvčí.

"Jen to, že k otázce mysli se dostaneme v pravý čas. Zatím chci jenom zdůraznit mimořádnou - a rostoucí - sílu První Nadace, spočívající v její technické vyspělosti."

"Mluvčí Gendibale, přejděte k dalšímu bodu. Musím vám sdělit, že ten první mi nepřipadal příliš k věci, pokud jde o předmět obžaloby."

Celý Stůl to přijal se zjevným znamením souhlasu. "Přejdu k další věci. Trevize má na své cestě společníka," (na okamžik se odmlčel, aby si promyslel výslovnost) "nějakého Janova Pelorata, nepříliš úspěšného vědce, který svůj život zasvětil pátrání po mýtech a pověstech týkajících se Země."

"Co všechno o něm nevíte? Že za tím bude ten váš tajný zdroj?" řekla jízlivě Delarmiová, která se zjevným pocitem uspokojení převzala úlohu žalobce.

"Ano, to všechno o něm vím," odvětil lhostejně Gendibal. "Před několika měsíci se o toho vědce bez nějakého zjevného důvodu začala zajímat Starostka Terminu, energická a schopná žena a to samozřejmě probudilo také můj zájem. Ani to jsem si nenechal pro sebe.

Veškeré informace, které jsem získal, jsem dal k dispozici Prvnímu Mluvčímu."

"To mohu potvrdit," řekl polohlasem První Mluvčí. Jeden starší Mluvčí se zeptal : "Co je to ta Země? Není to náhodou svět původu, se kterým se pořád setkáváme v bájích? Ten, kvůli kterému dělali takový rozruch v dobách staré Říše?"

Gendibal přikývl. "V historkách Kosmické vypravěčky, jak by řekla Mluvčí Delarmiová. Myslím, že Peloratovým snem bylo navštívit Trantor, aby se mohl podívat do Galaktické knihovny, kde chtěl najít informace o Zemi, které nemohl získat prostřednictvím mezihvězdné knihovnické služby dostupné na Terminu. Když odlétal s Trevizem z Terminu, jistě se domníval, že se jeho sen vyplní. Rozhodně jsme ty dva očekávali a počítali s tím, že budeme mít možnost je vyslechnout, abychom z toho něco vytěžili. Jak se ukázalo - a jak už všichni víte - nepřiletí. Zamířili úplně jinam, k nějakému zatím nezjištěnému cíli a z nějakého zatím neznámého důvodu."

Na kulaté tváři Delarmiové se objevil vyloženě andělský výraz.

"A co vás na tom znepokojuje? Jejich nepřítomnost nám jistě neuškodila.

Když nás tak snadno pustili z hlavy, můžeme z toho vyvodit, že První Nadace nezná pravou podstatu Trantoru, a proto můžeme jen zatleskat dílu Preema Palvera."

Gendibal se k ní otočil. "Kdybychom ve svých úvahách nezašli ještě dál, skutečně bychom mohli dospět k tak povzbudivému závěru.

Ale co když ta náhlá změna není důsledkem toho, že by nechápali význam Trantoru? Co když ta změna vyplynula z jejich obav, aby Trantor výslechem těch dvou mužů nezjistil, jaký význam má Země?"

Kolem Stolu zavládlo vzrušení.

"Každý," pronesla chladně Delarmiová, "si může vymyslet nějaké hrůzostrašné tvrzení a zformovat je do podoby vyvážených vět.

Ale když už si to vymyslíte, dává to nějaký smysl? Proč by mělo někoho zajímat, co si my, z Druhé Nadace, myslíme o Zemi? Jestli je to skutečná planeta původu nebo pouhý mýtus, nebo jestli jediné místo původu vůbec existuje, to je přece věc, která by měla zajímat jen historiky, antropology a sběratele lidových pověstí, jako je ten váš Pelorat. Proč nás?"

"Proč vlastně?" řekl Gendibal. "Ale jak je potom možné, že se v Knihovně nenajde jediná zmínka o Zemi?"

Z atmosféry vládnoucí kolem Stolu se dalo poprvé vycítit něco jiného než nepřátelství.

Delarmiová povýšeně vyhrkla: "Skutečně?"

Gendibal odvětil s naprostým klidem. "Jakmile se ke mně donesla zpráva, že sem má přiletět Trevize s Peloratem, aby hledali informace o Zemi; chtěl jsem samozřejmě s pomocí počítače v Knihovně sestavit přehled dokumentů, které takové informace obsahují.

Trochu mě to začalo zajímat, když jsem nic neobjevil. Ani malé množství. Ani co by se za nehet vešlo. Nic!"

"Ale pak jste trvali na tom, že na svůj výslech musím čekat dva dny a zároveň ještě víc podnítila mou zvědavost zpráva, že ti lidé z První Nadace nakonec nepřiletí. Musel jsem se nějak zabavit. Zatímco vy ostatní jste proto, jak se říká, popíjeli víno, zatímco loď se potápěla, já jsem si prošel historické knihy; které mám v osobním vlastnictví. Narazil jsem na jisté pasáže, které se zmiňují o některých výzkumech v souvislosti s 'Otázkou původu' v dobách na sklonku Říše. Mluvilo se tam o konkrétních dokumentech - tištěných i filmových - ze kterých byly uvedeny citáty. Vrátil jsem se do Knihovny a osobně jsem po těch dokumentech pátral. Ujišťuji vás, že tam nic nebylo."

Delarmiová se zřejmě nemínila nechat přesvědčit.

"I kdyby to snad byla pravda, není třeba se nad tím pozastavovat. Pokud je Země skutečně mýtus..."

"Pak bych ji našel v odkazech na mytologii. Kdyby to byl příběh Kosmické vypravěčky, najdu ji ve sbírce pověstí Kosmické vypravěčky.

Kdyby byla výplodem choré mysli, bude pod heslem psychopatologie.

Nějaké zprávy o Zemi se ovšem musely dochovat, protože jinak byste o ní všichni nevěděli a také v ní okamžitě nepoznali jméno údajné planety původu lidského druhu. Proč tedy o ní v celé Knihovně není jediná zmínka?"

Delarmiová se na chvíli odmlčela a do hovoru zasáhl další Mluvčí. Byl to Leonis Cheng, člověk nevelkého vzrůstu, s encyklopedickými znalostmi nejmenších detailů Seldonova plánu, který ke skutečné Galaxii zaujímal trochu krátkozraký postoj. Při řeči měl sklon rychle mžikat.

"Je známo," řekl, "že se Říše na sklonku své existence snažila vytvořit atmosféru Císařské mystiky tím, že tlumila veškerý zájem o dobu před svým vznikem."

Gendibal přikývl. "Tlumení, to je ten správný výraz, Mluvčí Chengu. To není totéž, co ničení důkazů. Jak byste měl vědět lépe než kdokoli jiný, dalším příznačným rysem rozpadu Říše byl náhlý zájem o dávné - a pravděpodobně i lepší - časy. Právě jsem mluvil o tom, jaký zájem vzbuzovala v době Hariho Seldona 'Otázka původu'."

Cheng ho přerušil významným pokašláváním. "Mladý muži, to vím velice dobře a v těch sociálních problémech spojených s rozpadem Říše se vyznám mnohem lépe, než si zřejmě myslíte.

Proces Imperializace skoncoval s těmi amatérskými hrátkami kolem Země. Za vlády Cleona II., při posledním oživení Říše, dvě stě let po Seldonovi, dosáhla Imperializace vrcholu a s veškerým hloubáním nad otázkou Země byl konec. V Cleonově době se dokonce objevila směrnice, která zájem o takové věci (a doufám, že to cituji správně), označovala jako 'omšelé a neproduktivní hloubání, které podkopává lásku lidu k Císařskému trůnu'."

Gendibal se usmál. "Vy byste tedy, Mluvčí Chengu, zařadil likvidaci všech zpráv o Zemi do doby Cleona II.?"

"Žádné závěry z toho nevyvozuji. Prostě jsem řekl to, co jsem řekl."

"Děláte dobře, že nic nevyvozujete. V Cleonově době možná došlo k oživení Říše, ale přinejmenším Knihovna a Univerzita už byly v našich rukou, nebo alespoň v rukou našich předchůdců. Proto je vyloučeno, aby byl z Knihovny odstraněn jakýkoli materiál bez vědomí Mluvčích Druhé Nadace. Takovým úkolem by vlastně museli být pověřeni právě Mluvčí, i když by o tom umírající Říše neměla ponětí."

Gendibal se odmlčel, ale Cheng ho beze slova sledoval přezíravým pohledem.

"Z toho vyplývá," pokračoval Gendibal, "že materiály o Zemi se z knihovny nemohly ztratit v Seldonově době, protože tehdy byla 'Otázka původu' předmětem intenzivního zájmu. Nemohly se z ní ztratit ani později, protože to

už ji měla na starosti Druhá Nadace. A přece dnes v Knihovně nejsou. Jak je to možné?"

Delarmiová ho netrpělivě přerušila. "Co kdybyste, Gendibale, přestal rozvíjet to své dilema? My to chápeme. Jaké řešení nám tedy nabízíte? Že jste ty dokumenty odstranil sám?"

"Jako obvykle jste se, Delarmiová, trefila do černého." Gendibal ji poctil křečovitou úklonou (načež ona mírně ohrnula ret). "Jedno řešení je takové, že je odstranil Mluvčí Druhé Nadace, člověk, který dokázal využít správců, aniž by po sobě zanechal vzpomínku, a počítačů, aniž by o tom zanechal záznam."

První Mluvčí Shandess zrudl.

"Mluvčí Gendibale, to je absurdní. Nedovedu si představit, že by to udělal Mluvčí. Jaký by k tomu měl motiv? I kdyby byly materiály o Zemi z nějakého důvodu odstraněny, proč by to tajil před ostatními u Stolu? Proč by riskoval, že si úplně zničí kariéru neoprávněným zásahem do Knihovny, když je tak velká pravděpodobnost jeho odhalení? Kromě toho si myslím, že ani nejobratnější Mluvčí by ten úkol nedokázal splnit, aniž by po sobě zanechal stopy."

"Pak ale, První Mluvčí, nemůžete souhlasit s Mluvčí Delarmiovou, když tvrdí, že jsem to udělal já."

"To rozhodně ne," řekl První Mluvčí. "Někdy pochybuji o vaší soudnosti, ale zatím jsem nedospěl k názoru, že jste úplný blázen."

"Pak se to, První Mluvčí, vůbec nemohlo stát. Materiály o Zemi musí být pořád v Knihovně, protože jsme zřejmě vyloučili všechny možné způsoby jejich odstranění - a přece tam ty materiály nejsou."

Delarmiová řekla s předstíranou únavou: "Dobrá, dobrá, nechme toho. Znovu se vás ptám, jaké řešení nabízíte? Jsem si jistá, že máte v hlavě nějakou představu."

"Pokud jste si tím jistá, Mluvčí, pak si můžeme být jisti i my ostatní. Podle mého názoru ty dokumenty z Knihovny odstranil příslušník Druhé Nadace, ovládaný tajemnou silou stojící mimo Druhou Nadaci. Jejich odstranění proběhlo nepozorovaně, protože stejná síla se postarala, aby si toho nikdo nevšiml."

Delarmiová se zasmála. "Dokud jste na to nepřišel vy. Vy, nikým neovládaný a neovladatelný. Kdyby ta záhadná síla existovala, jak byste se o nepřítomnosti materiálů v Knihovně dověděl vy? Pročpak jste nebyl pod kontrolou?"

Gendibal vážně řekl: "Mluvčí, to není k smíchu. Snad mají pocit, stejně jako my, že všechny zásahy musí omezit na minimum.

Když jsem byl před několika dny v nebezpečí života, šlo mi spíš o to, abych si nezahrával s damovským myšlením, než abych se staral o vlastní záchranu. Podobně mohli jednat i ti druzí - jakmile měli pocit, že už nic nehrozí, se svými zásahy přestali. V tom právě spočívá nebezpečí, smrtelné nebezpečí. To, že jsem mohl zjistit, co se stalo, může znamenat, že už jim na tom nezáleží. To, že jim na tom nezáleží, může znamenat, že mají pocit vlastního vítězství. A my si tady pořád na něco hrajeme!"

"Ale co tím sledují? Co by tím vůbec mohli sledovat?" otázala se Delarmiová a přitom šoupala nohou a kousala se do rtů. Měla pocit, že ztrácí moc, zatímco Stůl ožíval větším zájmem - dychtivostí.

"Zkuste se nad tím zamyslet - První Nadace, která má ohromný arzenál fyzické síly, pátrá po Zemi. Předstírá, že se zbavuje dvou vyhnanců a doufá, že jim nebudeme přikládat větší význam, ale copak by je vybavila lodí neuvěřitelných vlastností - lodí, která překoná deset tisíc parseků za necelou hodinu - kdyby za tím nebylo něco víc?"

"Co se týče Druhé Nadace, my jsme po Zemi nepátrali a zjevně bez našeho vědomí byla učiněna opatření, která před námi měla veškeré informace o Zemi utajit. První Nadace má teď k nalezení Země tak blízko a my tak daleko, že..."

Gendibal se odmlčel a Delarmiová řekla: "Že co? Přestaňte s těmi dětinskými povídačkami. Tak víte něco, nebo ne?"

"Všechno nevím, Mluvčí. Ještě jsem nepochopil, kam až se táhne síť, která nás obklopuje, ale vím, že taková síť existuje. Nevím, jaký význam může mít nalezení Země, ale jsem přesvědčen, že Druhé Nadaci hrozí obrovské nebezpečí a s ní je ohrožen i Seldonův plán a budoucnost celého lidstva."

Delarmiová vstala. Už se neusmívala a mluvila hlasem plným napětí, který přesto dokonale ovládala. "Nesmysl! První Mluvčí, skončete to! Jde nám přece o chování obviněného. To, co nám tady vykládá, je nejen dětinské, ale i bezvýznamné. Své chování nemůže ospravedlnit spřádáním složitých teorií, které dávají smysl jen v jeho hlavě. Žádám, abychom o té věci hlasovali teď a jednomyslně se shodli na jeho vině."

"Počkejte," řekl rázně Gendibal. "Říkali jste, že budu mít možnost se hájit a zbývá ještě jedna věc, ještě jedna. Dovolte, abych vám ji předložil a potom můžete přistoupit k hlasování, aniž bych cokoli namítal."

První Mluvčí si unaveně protřel oči. "Můžete pokračovat, Mluvčí Gendibale. Stůl bych rád upozornil, že usvědčení obviněného Mluvčího je krokem závažným a vlastně bezpříkladným. Nesmíme dopustit, aby vznikl dojem že nebyla poskytnuta možnost úplné obhajoby.

Nesmíte také zapomínat, že i když nás takový rozsudek uspokojí, nemusí být po chuti těm, kdo přijdou po nás. Nechce se mi věřit že by příslušník Druhé Nadace na jakékoli úrovni - natož Mluvčí Stolu - nedokázal plně docenit význam dějinné perspektivy. Jednejme tedy tak, aby s námi souhlasili i Mluvčí, kteří přijdou po nás v průběhu příštích staletí."

Delarmiová se rozhořčeně ozvala. "První Mluvčí, vystavujeme se nebezpečí výsměchu potomstva, že jsme jen mlátili prázdnou slámu. Pokračování obhajoby je vaším rozhodnutím."

Gendibal se zhluboka nadechl. "Tak tedy v souladu s vaším rozhodnutím, První Mluvčí, bych rád povolal svědka - mladou ženu, se kterou jsem se setkal před třemi dny a bez jejíž pomoci bych možná na schůzi Stolu vůbec nedorazil, místo abych se jenom opozdil."

"Stůl zná tu ženu, o které mluvíte?" zeptal se První Mluvčí.

"Ne, První Mluvčí pochází z této planety."

Delarmiová otevřela oči dokořán. "Damovanka?"

"Ovšem! Přesně tak!"

"K čemu by nám byl někdo takový? Jejich slova nemohou mít žádnou váhu. Prostě neexistují!"

Gendibal pevně semkl rty a jeho výraz by si rozhodně nikdo nespletl s úsměvem. Úsečně promluvil: "Fyzicky ti Damované existují.

Jsou to lidské bytosti a hrají svou roli v Seldonově plánu. Tím, že nepřímo chrání Druhou Nadaci, hrají klíčovou roli. Rád bych se distancoval od nelidského postoje Mluvčí Delarmiové a doufám, že její poznámka bude uvedena v zápise a později pokládána za důkaz její případné nezpůsobilosti pro funkci Mluvčího. Budou ostatní u Stolu souhlasit s neuvěřitelnou poznámkou Mluvčí a připraví mě o mou svědkyni?"

První Mluvčí přikývl. "Mluvčí, zavolejte svou svědkyni."

Napětí Gendibalových rtů povolilo a bylo vystřídáno normálními, bezvýraznými rysy Mluvčího, který musí odolávat vnějším tlakům.

Ještě pořád stál na stráži za hradbami své mysli, ale přes ochrannou bariéru cítil, že chvíle nebezpečí pominula a on zvítězil.

34.

Na Suře Noviové byla vidět nervozita. Oči měla vytřeštěné a dolní ret se jí trochu chvěl. Pomalu svírala a rozevírala ruce, hrud se jí mírně zvedala namáhavým dechem. Vlasy měla stažené dozadu a spletené do uzlu, opálená tvář se jí občas křečovitě stáhla. Rukama si nervózně pohrávala se záhyby dlouhé sukně. Rychle se rozhlédla kolem Stolu - přelétla pohledem od jednoho Mluvčího k druhému - a oči měla plné bázně.

Její pohled opětovali s různým stupněm pohrdání a neklidu. Delarmiová upírala zraky kamsi nad hlavu Noviové a její přítomnost vůbec nebrala na vědomí.

Gendibal se opatrně dotkl povrchu její mysli, kterou tím konejšil a uklidňoval. Stejného účinku by dosáhl, kdyby ji povzbudivě popleskal po ruce nebo pohladil po tváři, ale tady, za těchto okolností to bylo samozřejmě vyloučeno.

"První Mluvčí," řekl, "snažím se utlumit neklid ve vědomí té ženy, aby její svědectví nebylo zkresleno strachem. Buďte tak laskav a sledujte mě - i vy ostatní, pokud máte zájem. Abyste společně se mnou věděli, že její mysl nebudu nijak upravovat."

Když zazněl Gendibalův hlas, Noviová hrůzou uskočila a Gendibal se tomu ani nedivil. Uvědomil si, že nikdy neslyšela, jak mezi sebou mluví nejvyšší představitelé Druhé Nadace. Nikdy se nesetkala s tím zvláštním rychlým spojením zvuku, tónu, výrazu a myšlení. Ale když utišil její mysl, zděšení pominulo tak rychle, jak se objevilo.

Na tváři se jí rozhostil výraz naprostého klidu. "Noviová," řekl Gendibal, "za sebou máš židli. Posaď se, prosím."

Noviová udělala malé nemotorné pukrle, posadila se a zůstala strnule sedět.

Mluvila celkem srozumitelně, ale Gendibal ji nechal opakovat, co říkala, vždycky, když její damovský přízvuk příliš zesílil. A protože jeho vlastní projev byl s ohledem na Stůl stále oficiální, musel občas opakovat i otázky, které jí kladl.

Historie jeho zápasu s Rufirantem byla vylíčena klidně a bez problémů.

"Noviová viděla jsi to všechno na vlastní oči?"

"To né, Mistře, jinak bych to zarazila už dřív. Rufirant být dobrý chlapík ale nemít chytrou hlavu."

"Ale popsala jsi to všechno. Jak je to možné, když jsi všechno neviděla?"

"Vykládal mi to Rufirant, když jsem se ho pak ptala. Styděl se."

"Styděl? Víš o tom, že by se tak choval někdy předtím?"

"Rufirant? To né, Mistře. Ten být mírný, i když být velký. On nebýt žádný bojovník a z bědátorů mít strach. Často říká, že mají hroznou sílu a moc."

"Proč neměl takový pocit, když se setkal se mnou?"

"To být zvláštní. Nepochopitelné." Zavrtěla hlavou. "On nebýt sám sebou. A já mu říkám: 'Co brečíš? To se dělá přepadnout bědátora?' A on na to: 'Nevím, jak se to stalo. To být jako když stojím vedle a koukám na toho, co nebýt já'."

Mluvčí Cheng jí skočil do řeči. "První Mluvčí jaký má smysl, aby nám ta žena vykládala, co jí řekl nějaký muž? Nemohli bychom se zeptat přímo toho muže?"

Gendibal se k němu otočil. "Ovšem. Až ta žena dokončí svou výpověď a Stůl bude chtít vyslechnout další svědectví, mohu okamžitě povolat na lavici svědků svého nedávného protivníka - Karolla Rufiranta. V opačném případě, jakmile skončím s touto svědkyní, může Stůl ihned přistoupit k vynesení rozsudku."

"Výborně," řekl První Mluvčí. "Pokračujte ve výslechu svědkyně."

Gendibal se začal opět věnovat ženě. "A co ty, Noviová? Je normální, že jsi takovým způsobem zasáhla do boje?"

Noviová chvíli nic neříkala. Mezi hustým obočím se jí objevila slabá vráska, která pak zmizela. "Nevím," řekla. "Nepřeju bědátorům nic zlého. Něco mě poháněl a já se bez rozmyšlení vrhla mezi ně."

Pauza a potom: "Kdyby to bylo nutné, tak to udělám znovu."

"Noviová, teď budeš spát. Nebudeš na nic myslet. Budeš odpočívat a přitom se ti nebude nic zdát."

Noviová chvilku něco drmolila. Oči se jí zavřely a hlava jí klesla na opěradlo židle.

Gendibal chvíli čekal a potom řekl: "První Mluvčí, byl byste tak laskav a následoval mě do mysli té ženy?

Zjistíte, že je, naštěstí pro nás, úžasně prostá a symetrická, protože to, co uvidíte, by jinak mohlo zůstat skryto. Teď - Teď! Vidíte to? Pokud chcete vstoupit i vy ostatní, bude jednodušší, když půjdete po jednom."

Kolem Stolu to mohutně zašumělo.

Gendibal na ně pohlédl. "Má snad někdo z vás pochybnosti?"

Ozvala se Delarmiová. "Já o tom pochybuji, protože..." Odmlčela se, právě když měla na jazyku, co by se nikdo - ani ona - neodvážil vyslovit.

Gendibal to řekl za ni. "Vy si myslíte, že jsem s tou myslí nějak manipuloval, abych vám předložil falešný důkaz? Domníváte se tedy, že bych dokázal provést tak jemnou úpravu jednoho mentálního vlákna, které zjevně vybočuje z řady, aniž by na něm samém nebo v jeho okolí byly patrné sebemenší známky narušení. Kdybych to dokázal, copak bych musel s někým z vás takhle ztrácet čas? Proč bych se nechal ponižovat výslechem? Proč bych se vás tak snažil přesvědčit? Kdybych dokázal to, co vidíte v mysli této ženy, všichni byste proti mně byli bezmocní, pokud byste nebyli dobře připraveni.

Je víc než jisté, že nikdo z vás by nedokázal manipulovat s myslí tak, jak s ní někdo manipuloval v případě této ženy. Ani já to nedokážu.

A přece se to stalo."

Odmlčel se, pohlédl na jednoho Mluvčího po druhém a pak spočinul pohledem na Delarmiové. Mluvil pomalu. "A pokud vám to nestačí, zavolám sem toho damovského farmáře Karolla Rufiranta, kterého jsem vyslechl a jehož mysl byla ovlivněna stejným způsobem."

"To není nutné," řekl První Mluvčí a ve tváři se mu zračilo zděšení.

"To, co jsme viděli, je otřesné."

"Smím tedy probudit tu Damovanku," řekl Gendibal, "a propustit ji? Zařídil jsem, aby venku čekali lidé, kteří dohlédnou na její zotavení."

Když Noviová odešla, Gendibal, který ji předtím jemným stiskem lokte nasměroval ke dveřím, řekl: "Rád bych to v rychlosti shrnul.

Je možné - a zcela reálné - pozměňovat lidskou mysl způsoby, které přesahují rámec našich možností. Takovým způsobem mohli být ovlivněni sami správci, aby z Knihovny odstranili materiály o Zemi - aniž bychom o tom věděli my nebo oni sami. Vidíme, jak bylo zařízeno, abych přišel pozdě na schůzi Stolu. Ocitl jsem se v ohrožení, byl jsem zachráněn. To mělo za následek mé obvinění.

V důsledku tohoto zdánlivě přirozeného sledu událostí jsem mohl být zbaven svého vlivného postavení - a způsob jednání, který prosazuji a který ty lidi, bez ohledu na jejich totožnost ohrožuje, mohl být zcela potlačen."

Delarmiová se naklonila dopředu. Zjevně ji to vyvedlo z míry.

"Když je ta tajná organizace tak chytrá, jak jste to všechno dokázal zjistit?"

Ted už se Gendibal mohl klidně usmát. "To není moje zásluha," řekl. "Netvrdím, že bych měl větší odborné znalosti než jiní Mluvčí, nebo dokonce První Mluvčí. Ovšem ani ti Antimezci - jak je docela případně nazval První Mluvčí - nejsou nekonečně prohnaní ani nekonečně imunní vůči působení náhodných vlivů. Možná si za svůj nástroj zvolili právě tuto Damovanku jen proto, že u ní stačilo provést minimální úpravu. Sama od sebe chovala sympatie k těm, kterým říká "bědátoři" a cítila k nim hluboký obdiv.

Ale pak, když bylo po všem, letmé setkání se mnou posílilo její vysněnou představu, že se chce sama stát ‚bědátorem'. Proto mě také druhý den navštívila. Ta její zvláštní touha ve mně probudila zvědavost, a tak jsem zkoumal její mysl - což bych si jinak rozhodně nedovolil - a spíš náhodou než z jiného důvodu, jsem narazil na tu úpravu a pochopil její význam. Kdyby si Antimezci vybrali jinou ženu - která by neměla takovou přirozenou náklonnost k vědcům - možná by jim ta úprava dala větší práci, ale pak vůbec nemuselo dojít, k čemu došlo a já bych se o tom nedověděl. Antimezci se přepočítali - nebo nedokázali vzít dostatečně v úvahu něco tak nečekaného.

To, že mohou takhle klopýtnout, je nanejvýš povzbudivé."

"První Mluvčí a vy říkáte té - organizaci - Antimezci, předkládám proto, že se zřejmě snaží udržet Galaxii na cestě vytyčené Seldonovým plánem a nesnaží se v ní působit rozvrat jako sám Mezek.

Pokud ti Antimezci dělají tohle, proč jsou nebezpeční?" otázala se Delarmiová.

"Proč by se o něco snažili, kdyby tím nesledovali nějaký cíl? Ale my nevíme jaký. Cynik by možná řekl, že chtějí zasáhnout někdy v budoucnosti a obrátit tok dějin jiným směrem, který jim možná bude vyhovovat víc, než by vyhovovalo nám. To je můj vlastní pocit, i když cynismus není můj obor. Je snad Mluvčí Delarmiová ochotna tvrdit z lásky a víry, které, jak všichni víme, jsou nejvýraznějším rysem její povahy, že jsou to kosmičtí altruisté, kteří za nás vykonají naši práci, aniž by pomýšleli na odměnu?"

Po těch slovech kolem stolu zaševelil slabý smích a Gendibal věděl, že zvítězil. Delarmiová tušila, že prohrála, což se projevilo náporem zuřivosti. Přes její úpornou mentální kontrolu pronikl navenek jako narudlý paprsek slunečního svitu, který na okamžik probleskne hustým baldachýnem listí.

"Když jsem zažil ten incident s damovským farmářem, ukvapeně jsem usoudil, že to má na svědomí někdo z ostatních Mluvčích.

Když jsem si všiml úpravy mysli té Damovanky, věděl jsem, že mám pravdu, pokud jde o sám úmysl, ale že se mýlím v osobě jeho strůjce.

Za svůj chybný výklad se omlouvám a žádám, aby k těmto okolnostem bylo přihlédnuto."

Gendibal se pohledem zastavil u Prvního Mluvčího.

"Myslím, že to můžeme chápat jako omluvu," začal hovořit.

Delarmiová mu skočila do řeči. Byla už zase úplně klidná, tvářila se přívětivě a hlas měla přímo medový.

"Když dovolíte, První Mluvčí, pokud vás ovšem smím přerušit, nechme už té věci kolem obžaloby. V této

chvíli bych pro usvědčení nehlasovala a totéž předpokládám u všech přítomných. Dokonce navrhuji, aby toto obvinění bylo vyškrtnuto z čistého rejstříku Mluvčího. Mluvčí Gendibal dokázal skvěle obhájit svou nevinu. Já mu k tomu blahopřeji, stejně jako k odhalení krize, kterou bychom my ostatní snad ještě dlouho nechali doutnat, což by mohlo mít nedozírné následky. Já osobně bych se chtěla Mluvčímu z celého srdce omluvit za své předchozí nepřátelství."

Pohlédla na Gendibala s přímo zářivým úsměvem a on chtě nechtě musel obdivovat, jak dokázala okamžitě obrátit, aby vzdala předem prohranou bitvu. Měl také pocit, že je to všechno jen předehra k útoku vedenému z jiné strany.

Byl si jist, že ho v příští chvíli nečeká nic příjemného.

35.

Když se Mluvčí Delora Delarmiová snažila působit okouzlujícím dojmem, dokázala tak ovládnout celý Stůl Mluvčích. Její hlas byl pak tichý, úsměv shovívavý, oči jí zářily a celá se rozplývala.

Nikdo se ji nesnažil přerušit a všichni čekali, kdy přijde úder.

"Díky Mluvčímu Gendibalovi snad už všichni chápeme, co musíme dělat. Antimezky nevidíme, víme o nich jen tolik, že občas zasahují do mysli lidí přímo tady, v samé baště Druhé Nadace. Nevíme, co má v plánu mocenské centrum První Nadace. Možná že proti nám stojí aliance Antimezků a První Nadace. Nevíme. Víme ovšem, že ten Golan Trevize a jeho společník, jehož jméno mi právě vypadlo z hlavy, letí neznámo kam - a že podle názoru Prvního Mluvčího a Gendibala má Trevize klíčový význam pro výsledek současné závažné krize. Co tedy máme dělat? Musíme samozřejmě získat všechny dostupné informace o Trevizovi. Kam letí, co si myslí, jaký cíl může sledovat, nebo jestli má vůbec nějaký konkrétní cíl, nějakou představu, nějaký záměr, jestli náhodou není pouhým nástrojem v rukou větší síly, než je sám."

Gendibal na ni pohlédl. "Je pod dohledem."

Delarmiová našpulila rty ve shovívavém úsměvu. "Kdopak ho sleduje? Některý z vašich cizích agentů? Dá se snad předpokládat, že by takový agent dokázal vzdorovat lidem se schopnostmi, jejichž ukázku jsme tady viděli? Rozhodně ne. V Mezkově době, a také později se Druhá Nadace nerozpakovala vyslat - a dokonce i obětovat dobrovolníky z řad svých nejlepších členů, protože nic menšího by nestačilo. Když bylo nutné obnovit Seldonův plán, sám Preem Palver prohledával Galaxii v roli trantorského obchodníka, aby přivedl zpátky to děvče, Arkady. Teď, když je krize možná větší než kdykoli předtím, nemůžeme sedět s rukama v klíně. Nemůžeme spoléhat na nižší úředníky - pozorovatele a poslíčky."

"Snad tím nechcete naznačit, že má teď opustit Trantor První Mluvčí?" přerušil ji Gendibal.

"Ovšem že ne. Toho nutně potřebujeme tady. Na druhé straně jste tu, Mluvčí Gendibale, vy. Vy jste správně rozeznal krizi a posoudil její význam. Vy jste odhalil tajemné vnější zásahy do Knihovny a do myslí Damovanů. Vy jste hájil své názory proti spojenému odporu Stolu - a zvítězil jste. Nikdo z přítomných nebyl tak jasnozřivý jako vy a na nikoho není takové spolehnutí jako na vás, že by si schopnost jasného vidění uchoval i nadále. Podle mého mínění jste to tedy vy, kdo se musí postavit tváří v tvář nepříteli. Mohu znát názor Stolu?"

K odhalení jejich názoru nebylo nutné oficiální hlasování. Každý Mluvčí vnímal mysl těch ostatních a náhle zděšenému Gendibalovi bylo jasné, že v okamžiku jeho vítězství a porážky Delarmiové ho ta strašná osoba neodvolatelně posílá do vyhnanství s úkolem, který ho může zaměstnat na jistou blíže neurčenou dobu, zatímco ona zůstane tady, aby mohla ovládat Stůl, a tudíž Druhou Nadaci, a tudíž Galaxii - a přitom možná jedno jako druhé posílat do záhuby.

A i kdyby se vyhnanci Gendibalovi nějak podařilo získat informace, které by Druhé Nadaci umožnily odvrátit narůstající krizi, uznání by náleželo Delarmiové, která to zařídila. A jeho úspěch by jen posílil její moc. Čím bude Gendibal rychlejší, čím snáze dosáhne úspěchu, s tím větší jistotou posílí její moc.

Byl to úžasný manévr, neuvěřitelné získání ztracených pozic.

A už teď tak jasně ovládala Stůl, že si prakticky přivlastňovala roli Prvního Mluvčího. Gendibalova úvaha v tom smyslu byla předstižena náporem hněvu, který vycítil ze strany Prvního Mluvčího.

Otočil se. První Mluvčí se svou zlobu vůbec nesnažil skrývat - a brzy bylo jasné, že se tu vyvíjí další vnitřní krize, aby nahradila tu, která se právě vyřešila.

36.

Quindor Shandess, pětadvacátý v řadě Prvních Mluvčích, si o sobě nedělal zvláštní iluze.

Věděl, že nepatří mezi těch pár dynamických Prvních Mluvčích, kteří dodávali lesk pěti staletím existence Druhé Nadace - ale to vlastně ani nebylo třeba. Řídil Stůl v klidném období prosperity Galaxie a taková doba dynamičnosti nepřála. Byla to zřejmě doba vhodná k udržování dosažených pozic a on byl pro takovou roli jako stvořený. Proto si ho také jeho předchůdce zvolil.

"Vy nejste žádný dobrodruh, vy jste vědec," řekl tehdy čtyřiadvacátý První Mluvčí. "Zachováte Plán pro budoucnost, zatímco dobrodruh by ho mohl zničit. Zachovat! To ať je klíčovým heslem pro váš Stůl!"

Snažil se, jenže to znamenalo pasivní roli Prvního Mluvčího, což druzí někdy chápali jako slabost. Neustále se šířily zvěsti, že má v úmyslu odstoupit a objevovaly se otevřené intriky, které měly tak či onak zajistit převzetí moci.

Shandess v hloubi duše nepochyboval, že v čele toho boje stála Delarmiová. Byla nejsilnější osobností u Stolu a dokonce i Gendibal, přes svůj zápal a pošetilost mládí, se před ní dával na ústup, jak bylo vidět právě teď.

Ale, při Seldonovi, i když je možná pasivní nebo dokonce slabý, Prvnímu Mluvčímu vždycky náležela jedna výsada, které se nevzdal ani jeden v řadě. A nevzdá se jí ani on.

Postavil se, aby promluvil a kolem Stolu rázem zavládlo ticho.

Když První Mluvčí vstal, aby něco pronesl, nikdo ho nesměl přerušit.

Přerušit by se ho neodvážila ani Delarmiová nebo Gendibal.

"Mluvčí!" řekl. "Souhlasím s tím, že nám hrozí nebezpečná krize a že musíme podniknout zásadní opatření. S nepřítelem bych se měl utkat já. Mluvčí Delarmiová, s laskavostí sobě vlastní, mě toho úkolu zprošťuje tvrzením, že jsem víc potřebný tady. Skutečnost je ovšem taková, že moje přítomnost není nutná tady, ani tam. Stárnu, zmáhá mě únava. Dlouho se očekává moje rezignace a snad bych měl to očekávání splnit. Po úspěšném překonání této krize skutečně odstoupím.

Výsadou Prvního Mluvčího ovšem je, aby si zvolil svého nástupce.

A to udělám teď hned. Mezi Mluvčími je osoba, která má už dlouho hlavní slovo při jednání Stolu, jedna z Mluvčích, která silou své osobnosti často nahrazovala vedoucí úlohu, na kterou jsem sám nestačil. Všichni víte, že mám na mysli Mluvčí Delarmiovou."

Odmlčel se a potom dodal: "Mluvčí Gendibale, vy jediný dáváte najevo nesouhlas. Smím se vás zeptat, proč?" Sedl si, aby měl Gendibal právo odpovědět.

"Nedávám najevo nesouhlas, První Mluvčí," odpověděl polohlasem Gendibal. "Je vaším výsadním právem, abyste si zvolil svého nástupce."

"To také udělám. Až se vrátíte - po úspěšném zahájení procesu, který skoncuje se současnou krizí, bude načase, abych odstoupil. Můj nástupce bude potom přímo odpovědný za uplatňování politické linie potřebné k naplnění a ukončení toho procesu. Mluvčí Gendibale, máte nějaké připomínky?"

Mladý muž tiše řekl: "První Mluvčí, když si za svého nástupce zvolíte Mluvčí Delarmiovou, doufám, že uznáte za vhodné jí poradit."

První Mluvčí ho drsně přerušil. "Zmínil jsem se o Mluvčí Delarmiové, ale neuvedl jsem ji jako svého nástupce. Tak jaké máte připomínky?"

"Omlouvám se, První Mluvčí. Měl jsem říci, pokud po mém návratu z té výpravy zvolíte za svého nástupce Mluvčí Delarmiovou, snad uznáte za vhodné jí poradit, aby..."

"A za svého nástupce ji nezvolím ani v budoucnu, za žádných okolností. Tak jaké máte připomínky?" První Mluvčí při svém prohlášení nedokázal potlačit silný pocit uspokojení nad tím, jak Delarmiovou ranil. Nemohl to udělat způsobem, který by ji víc ponížil.

"Tak, Mluvčí Gendibale," řekl, "máte snad ještě nějaké připomínky?"

"Jenom to, že se v ničem nevyznám."

První Mluvčí se znovu zvedl. "Mluvčí Delarmiová má sice hlavní slovo a vedoucí postavení, ale to k funkci Prvního Mluvčího nestačí. Mluvčí Gendibal viděl to, co jsme neviděli. Musel čelit spojenému nepřátelství Stolu, dokázal ho přimět, aby přehodnotil své názory a nakonec ho získal na svou stranu. Mám jisté podezření, pokud jde o pohnutky, které vedly Mluvčí Delarmiovou k tomu, aby odpovědnost za sledování Golana Trevize vložila na bedra Mluvčího Gendibala, ale právě tam to břímě náleží. Vím, že dosáhne úspěchu - v tom mohu věřit své intuici - a až se Mluvčí Gendibal vrátí, stane se dvacátým šestým Prvním Mluvčím."

Náhle se posadil a všichni Mluvčí si začali ujasňovat své názory za změti zvuků, tónů, myšlení a výrazů. První Mluvčí té kakofonii nevěnoval pozornost a jen se lhostejně díval před sebe. Teď, když to konečně řekl, si - s jistým údivem - uvědomil, jak se mu ohromně ulevilo, když mohl odložit tíhu odpovědnosti. Měl to udělat už dřív - ale nemohl.

Teprve teď našel svého samozřejmého nástupce.

A potom jeho mysl náhodou zachytila mysl Delarmiové a on se na ni podíval.

Při Seldonovi! Byla úplně klidná a usměvavá. Nedala najevo své zoufalé zklamání - ještě se nevzdávala. Napadlo ho, jestli jí svým vystoupením vlastně nenahrál. Co by tak ještě mohla udělat?

37.

Delora Delarmiová by klidně dala najevo své zoufalství a zklamání, kdyby to bylo aspoň k něčemu dobré.

Naplnilo by ji ohromným uspokojením, kdyby se mohla pustit do toho senilního blázna, který ovládal Stůl, nebo do toho nevyzrálého hlupáka, se kterým se spolčila Štěstěna ale uspokojení nebylo jejím cílem. Toužila po vyšších metách.

Toužila stát se Prvním Mluvčím.

A dokud ve hře zbývá jediná karta, bude v ní pokračovat. Vlídně se usmála a pak zvedla ruku, jako by se chystala promluvit. Ve své pozici setrvala právě tak dlouho, aby měla jistotu, že až skutečně promluví, nebude ticho jen obyčejné, ale přímo napjaté pozorností.

"První Mluvčí, jak už se vyjádřil Mluvčí Gendibal, ani já nedávám najevo nesouhlas. Je vaším výsadním právem, abyste si zvolil svého nástupce. Pokud teď něco říkám, pak proto, abych - jak aspoň doufám - přispěla ke zdaru věci, která je nyní úkolem Mluvčího Gendibala. Mohu vám, První Mluvčí, vysvětlit, co mám na mysli?"

"Prosím," řekl odměřeně První Mluvčí. Měl pocit, že je až příliš zdvořilá, příliš smířená se svým osudem.

Delarmiová vážně sklonila hlavu. Už se neusmívala. "Máme lodě.

Po technické stránce nejsou tak skvělé jako lodi První Nadace, ale Mluvčího Gendibala přesto donesou k cíli. V jejich pilotování se snad vyzná jako my všichni. Máme své zástupce na každé větší planetě Galaxie a všude bude vítaným hostem. Kromě toho se teď, když si plně uvědomuje hrozící nebezpečí, může před těmi Antimezky chránit.

Myslím, že i v době, kdy jsme o nich nevěděli, raději působili prostřednictvím nižších vrstev, dokonce damovských farmářů. Samozřejmě důkladně prověříme mysl všech členů Druhé Nadace, včetně Mluvčích, ale jsem přesvědčena, že zůstala neporušena. Nás se jistě Antimezci neodvážili dotknout. Přesto ale nevidím důvod, proč by měl Mluvčí Gendibal riskovat víc, než je nutné. Jistě nechce provádět žádné husarské kousky, a proto bude nejlepší, když své poslání bude do jisté míry skrývat - aby před nimi zůstalo utajeno. Bylo by vhodné, kdyby letěl v roli damovského obchodníka. Preem Palver, jak všichni víme, se také vydal na cestu Galaxií jako údajný obchodník."

První Mluvčí se nepatrně zamračil. "Preem Palver k tomu měl konkrétní důvod, Mluvčí Gendibal ho nemá. Pokud bude nutné použít nějaký zastírací manévr, jistě bude natolik vynalézavý, aby v tom směru něco podnikl."

"Dovolte, První Mluvčí, abych vás upozornila na jeden nenápadný způsob utajení. Preem Palver, jak si jistě vzpomínáte, s sebou vzal svoji ženu a dlouholetou životní partnerku. Nic tak dokonale nesvědčilo o jeho povaze venkovana jako skutečnost, že cestuje se svou ženou. Odstranilo to veškeré podezření."

"Nemám ženu," ozval se Gendibal, "mám snad nějaké přítelkyně, ale žádná z nich by teď dobrovolně nepřijala úlohu manželky."

"To dobře víme, Mluvčí Gendibale," řekla Delarmiová, "ale lidé budou tu roli brát se stejnou samozřejmostí, když vás bude provázet jakákoli žena. Nějaká dobrovolnice se jistě najde. A kdybyste měl pocit, že je nutné, abyste se mohl prokázat nějakým dokladem, není problém ho obstarat. Myslím, že byste s sebou měl vzít nějakou ženu."

Gendibal zůstal chvíli bez dechu. "Přece tím nechce naznačit..."

Nebo je to snad taktický manévr, kterým si chtěla zajistit podíl na úspěchu? Chtěla snad vsadit na možnost společného - nebo střídavého - výkonu funkce Prvního Mluvčího?

Gendibal pevně řekl: "Je pro mě velkou ctí, že by snad Mluvčí Delarmiová osobně..."

A Delarmiová se nepokrytě rozesmála a podívala se na Gendibala s výrazem, který téměř vyjadřoval skutečné hnutí mysli. Padl do léčky a teď vypadal jako hlupák. To si Stůl bude pamatovat.

"Mluvčí Gendibale," řekla jízlivě, "neměla bych tu drzost, abych se na tom úkolu snažila získat podíl. Je váš a jenom váš, stejně jako bude vaše a jenom vaše funkce Prvního Mluvčího. To by mě nenapadlo, že byste mě chtěl s sebou. Ve svém věku si, Mluvčí, vážně nemyslím, že bych byla zvlášť okouzlující."

Kolem Stolu se objevily úsměvy, a dokonce i První Mluvčí se ho pokoušel skrýt.

Gendibal vycítil, kam míří a ze všech sil se snažil nezvýšit svou prohru tím, že neudrží krok s její lehkostí. Byla to marná snaha.

Co nejklidněji se otázal: "Co tedy navrhujete? Rozhodně jsem si nemyslel, že byste mě chtěla doprovázet. Vím, že vaše místo je u Stolu a ne ve víru galaktických událostí."

"Souhlasím, Mluvčí Gendibale, souhlasím," odpověděla Delarmiová.

"Svým návrhem se ovšem vracím k vaší roli damovského obchodníka. Aby byla skutečně věrohodná, sotva byste si mohl přát lepší společnost než Damovanku."

"Damovanku?" Gendibal podruhé v krátkém časovém sledu užasl a Stůl se tím bavil.

"Tu vaši Damovanku," pokračovala Delarmiová. "Tu, která vás zachránila před výpraskem. Tu, která k vám tak obdivně vzhlíží. Tu, jejíž mysl jste zkoumal a která vás pak, docela nevědomky, podruhé zachránila před něčím podstatně horším, než je výprask. Navrhuji, abyste s sebou vzal ji."

Gendibal to chtěl okamžitě odmítnout, ale věděl, že právě na to čeká. Tím by Stůl ještě víc pobavil. Teď bylo jasné, že První Mluvčí ve snaze odstavit Delarmiovou udělal chybu, když za svého nástupce jmenoval Gendibala - nebo že to alespoň Delarmiová vzápětí v chybu proměnila.

Gendibal byl z Mluvčích nejmladší. Poštval si proti sobě celý Stůl a pak se od něj nenechal usvědčit. Vyloženě je pokořil. Nikdo v něm nemohl vidět právoplatného dědice, aniž by přitom nepociťoval zášť.

Už to bude dost těžko překonávat, ale teď si ještě budou pamatovat, jak snadno ho Delarmiová zesměšnila a jakou z toho měli zábavu.

A ona toho využije, aby je až příliš snadno přesvědčila, že na úlohu Prvního Mluvčího nemá věk ani zkušenosti. Jejich společný nátlak donutí Prvního Mluvčího, aby za Gendibalovy nepřítomnosti v souvislosti s plněním svěřeného úkolu změnil své rozhodnutí. Nebo, pokud bude První Mluvčí stále trvat na svém, Gendibal se nakonec ocitne ve funkci, ve které bude trvale bezmocný proti jejich společnému odporu.

To všechno okamžitě pochopil a dokázal odpovědět zdánlivě bez váhání.

"Mluvčí Delarmiová," otočil se k ní s úsměvem, "obdivuji váš bystrozrak. Myslel jsem, že vás všechny překvapím. Skutečně jsem měl v úmyslu vzít tu Damovanku, i když ne přesně z toho důvodu, který navrhujete. Chtěl jsem ji s sebou vzít kvůli její mysli. Tu mysl jsme si všichni prohlédli. Sami jste se mohli přesvědčit, jaká je překvapivě inteligentní, ale také jasná, prostá a dokonale bezelstná.

Z toho jste sami mohli usoudit, že žádný vnější zásah do ní by nemohl zůstat bez povšimnutí. Jestlipak vás, Mluvčí Delarmiová, napadlo, že by mohla sloužit jako výborný systém včasného varování? Myslím, že první známky působení mentalismu zjistím dřív prostřednictvím její mysli než své."

Po těch slovech nastalo užaslé ticho a on ještě nenuceně dodal: "Ale, tak nikdo z vás to nezjistil? Nevadí, na tom nesejde! A teď už musím jít. Nemohu ztrácet čas."

"Počkejte," řekla Delarmiová, když její iniciativa na třetí pokus neuspěla. "Co chcete dělat?"

Gendibal mírně pokrčil rameny. "K čemu zacházet do podrobností? Čím méně bude Stůl vědět, tím menší pravděpodobnost, že se ho Antimezci pokusí nějak zneklidňovat."

Řekl to, jako by mu nejvíc ležela na srdci bezpečnost Stolu. Naplnil tím svou mysl a dal to najevo.

To jim určitě zalichotí. A navíc, pocit uspokojení, který to vyvolá, jim možná nedovolí přemýšlet o tom, jestli má Gendibal vůbec jasnou představu, co chce dělat.

38.

Ten večer hovořil První Mluvčí s Gendibalem o samotě. "Měl jste pravdu," řekl. "Musel jsem prostě nahlédnout pod povrch vaší mysli. Zjistil jsem, že to prohlášení pokládáte za chybu, a také to byla chyba. Tak hrozně jsem chtěl setřít z její tváře ten věčný úsměv a vrátit jí to se stejnou nenuceností, s jakou si ona tak často přivlastňuje mou roli."

Gendibal odpověděl mírně. "Snad by bývalo lepší, kdybyste mi to řekl v soukromí a další nechal na dobu po mém návratu."

"To bych proti ní nemohl zaútočit. Vím, že pro Prvního Mluvčího je to dost chabá motivace."

"Jenomže to ji, První Mluvčí, nezastaví. Pořád bude o to místo usilovat svými intrikami a snad k tomu má i dobrý důvod. Někteří lidé budou jistě tvrdit, že jsem měl vaše jmenování odmítnout. Nebude těžké prokázat, že Mluvčí Delarmiová je nejschopnější ze všech u Stolu a že z ní bude nejlepší První Mluvčí."

"Nejschopnější je u Stolu, ale ne když se od něj vzdálí," zabručel Shandess. "Nezná skutečné nepřátele, s výjimkou ostatních Mluvčích. Ta se především vůbec neměla stát Mluvčí. Poslyšte, co kdybych vám zakázal vzít tu Damovanku? Vím, že vás k tomu dohnala."

"To ne, důvod, který jsem uvedl, proč ji chci vzít s sebou, je skutečný. Bude fungovat jako systém včasného varování a já jsem vděčný Mluvčí Delarmiové, že mě to donutila pochopit. Jsem přesvědčen, že ta žena mi ještě prokáže platnou službu."

"Tak dobře. A mimochodem, ani já jsem nelhal. Jsem si opravdu jistý, že dokážete všechno, co je třeba k ukončení současné krize - pokud se můžete spolehnout na mou intuici."

"Doufám, že se na ni mohu spolehnout, protože s vámi souhlasím.

Slibuji vám, že ať se stane cokoli, nic nenechám bez náležité odplaty. Vrátím se, abych se stal Prvním Mluvčím, ať už si Antimezci - nebo Mluvčí Delarmiová - dělají, co chtějí."

Už když to Gendibal říkal, sledoval, jak v něm roste pocit uspokojení.

Proč má takovou radost, proč tak neústupně trvá na té riskantní vesmírné výpravě jedné lodi? No ovšem, ctižádost. Preem Palver kdysi udělal přesně totéž - a on chtěl dokázat, že to zvládne i Stor Gendibal. Potom už mu nikdo nemůže upírat právo na funkci Prvního Mluvčího. A přece co když to není jenom ctižádost? Ale kouzlo boje? Obecná touha po dobrodružství u člověka uvězněného po celou dobu dospělosti v zapadlém koutě zaostalé planety? Tím si nebyl tak docela jistý, ale věděl, že po té cestě nesmírně touží.

## Kapitola jedenáctá

---

## SAYSHELL

39.

Janov Pelorat poprvé v životě pozoroval, jak se po tom, co Trevize nazval mikroskokem, jasná hvězda postupně mění v plný kruh.

Čtvrtá planeta - obyvatelná a také nejbližší cíl jejich cesty, Sayshell - se zvětšovala a nabývala výraznějších tvarů pomaleji během několika dnů.

Počítač jim předložil mapu planety a ukázal ji na přenosné obrazovce, kterou Pelorat držel na klíně.

Trevize s naprostou jistotou člověka, který svého času přistál na několika desítkách světů, upozorňoval: "Janove, s tím pozorováním to ze začátku moc nepřehánějte. Nejdřív musíme projít celnicí a to může být pěkně únavné."

Pelorat zvedl hlavu. "To je přece jen formalita."

"Ano. Ale stejně to může být únavné."

"Ale vždyť je mír."

"Jistě. To znamená, že nás pustí dál. Především je tu ale menší problém s ekologickou rovnováhou. Každá planeta má svou vlastní a nechce si ji nechat narušit. Takže samozřejmě provedou důkladnou kontrolu lodi na přítomnost nežádoucích mikroorganismů a infekcí.

Je to rozumné opatření."

"Nic takového tu přece nemáme."

"To ne a oni to zjistí. Nesmíte také zapomínat, že Sayshell členem Federace Nadace, takže si určitě dají záležet, aby svou nezávislost dali najevo."

Proti nim vyplula malá loď, aby provedla kontrolu a na palubu vstoupil sayshellský celník. Trevize odpovídal úsečně, jako v dobách, kdy ještě sloužil v armádě.

"Vzdálená hvězda, z Terminu," řekl. "Doklady lodi. Neozbrojená. Soukromé plavidlo. Vezu jednoho cestujícího. Jeho pas. Jsme turisté."

Celník měl na sobě křiklavou uniformu, na které převládala karmínová. Tváře a horní ret měl hladce vyholené, ale nosil krátkou bradku, rozčesanou tak, že mu po stranách odstávaly chomáče vousů.

"Loď Nadace?" zeptal se.

Vyslovil to jako "Loč Nadače", ale Trevize se ho rozhodně nepokoušel opravit ani na to zareagovat úsměvem. Existovalo tolik různých variant Galaktického standardu, kolik bylo planet, a člověk prostě mluvil tou svou. Pokud si

obě strany rozuměly, příliš na tom nezáleželo.

"Ano," odpověděl Trevize. "Loď Nadace. V soukromém vlastnictví."

"Výborně. Vaše zátěž, když dovolíte."

"Moje co?"

"Vaše zátěž. Co vezete?"

"Ach tak, můj náklad. Tady je seznam položek. Pouze osobní majetek. Nepřicházíme za obchodem. Jak už jsem řekl, jsme jen turisté."

Celník se zvědavě rozhlížel. "Trochu nákladná loď pro turisty."

"Ne podle měřítek Nadace," namítl Trevize, který dával najevo dobrou náladu. "A já si nežiju špatně a mohu si to dovolit."

"Tím chcete naznačit, že bych se mohl obohatit?" Úředník na něj vrhl krátký pohled a pak se odvrátil.

Trevize chvíli váhal, jak si má vyložit význam toho slova a potom chvíli přemýšlel, jak se zachovat. "Ne, nemám v úmyslu vás uplácet. Ani k tomu nemám žádný důvod - a vy nevypadáte na člověka, který by se nechal uplatit, i kdybych to skutečně v úmyslu měl. Jestli chcete, můžete si loď prohlédnout."

"To není nutné," prohlásil úředník, když odkládal přenosné nahrávací zařízení. "Vyšetření na přítomnost nežádoucích specifických nákaz jste už prodělali a obstáli jste. Lodi byla přidělena vlnová délka v pásmu radiových vln, která vám poslouží jako naváděcí signál."

Odešel. Celá procedura trvala patnáct minut.

Pelorat se polohlasem zeptal: "Mohl nám dělat nějaké potíže? A vážně čekal úplatek?"

Trevize pokrčil rameny. "Dávat celníkům spropitné je staré jako Galaxie a kdyby to zkusil podruhé, hned to udělám. Ale takhle myslím, že raději neriskuje, když se jedná o loď Nadace, a navíc přepychovou.

Starostka, baba jedna umíněná, říkala, že nás jméno Nadace ochrání na každém kroku. A měla pravdu. Mohlo to trvat podstatně delší dobu."

"Proč? Zřejmě zjistil, co potřeboval."

"Jistě, ale byl tak zdvořilý, že nás kontroloval dálkovým radiovým snímačem. Kdyby chtěl, mohl procházet loď s ručním přístrojem a to by trvalo hodiny. Mohl nás dát oba do polního lazaretu a tam nás nechat celé dny."

"Co? Milý příteli!"

"Nevzrušujte se. Vždyť to neudělal. Taková možnost se nedala vyloučit, ale on to neudělal. A to znamená, že můžeme přistát. Rád bych sestoupil graviticky - to by nám mohlo trvat patnáct minut - ale nevím, kde tu jsou povolené přistávací plochy a nechci způsobit nějaké problémy. Takže se musíme řídit radiovým signálem a to bude trvat hodiny - než atmosférou sestoupíme po spirále."

Pelorat se zatvářil radostně. "Ale Golane, to je znamenité. Poletíme dost pomalu, aby se dal pozorovat terén?" Zvedl přenosnou obrazovku, na které se prostírala mapa v malém zvětšení.

"Jakž takž. Musíme se dostat pod vrstvu mraků a pak poletíme rychlostí několika kilometrů za sekundu. Nebude to žádný vyhlídkový let, ale planetografie se dá rozeznat."

"Znamenité! Znamenité!"

Trevize zamyšleně pronesl: "Ale stejně bych rád věděl, jestli budeme na planetě Sayshell dost dlouho, aby nám stálo za to nařídit lodní hodiny podle místního času."

"To snad záleží na našich plánech. Golane, co asi tak budeme dělat?"

"Máme za úkol najít Gaiu a nevím, jak dlouho to bude trvat."

"Můžeme si nařídit jenom náramkové hodinky a lodní nechat být," navrhl Pelorat.

"To bude úplně stačit," kývl Trevize. Pohlédl dolů na planetu, která se prostírala hned pod nimi. "Nemá cenu dál čekat. Navedu počítač na přidělený radiový signál, aby mohl pomocí gravitiky imitovat konvenční let. Tak! A teď dolů, Janove, a uvidíme, co se nám podaří zjistit."

Když se loď rozletěla po plynulé křivce, sledující průběh gravitačního potenciálu, zamyšleně pozoroval planetu. Trevize ještě nikdy nebyl v Sayshellském svazu, ale věděl o něm, že během posledního století zaujímá k Nadaci trvale nepřátelský postoj. Proto ho překvapilo - a trochu vyděsilo - jak rychle prošli celnicí.

Nějak to nedávalo smysl.

40.

Celník se jmenoval Jogoroth Sobhaddartha a na stanici sloužil s přestávkami už polovinu života.

Takový život mu nevadil, protože díky tomu si každý třetí měsíc mohl prohlížet své knihy, poslouchat hudbu a na chvíli si odpočinout od své ženy a dorůstajícího syna.

Jistě, poslední dva roky byl Náčelníkem celní správy Snílek, se kterým prostě nebylo k vydržení. Sotva se najde někdo tak nesnesitelný jako člověk, který podivná opatření obhajuje pouhým tvrzením, že mu to bylo nařízeno ve snu.

Pokud jde o Sobhaddarthu, rozhodl se tomu nevěřit, i když nahlas se to neodvážil přiznat, protože většina lidí na Sayshellu pochybnosti o okultních jevech spíše odmítala. Kdyby vyšlo najevo, že je materialista, mohlo to ohrozit jeho zasloužený důchod.

Pohladil si dva chumáče vousů na bradě, jeden pravou a druhý levou rukou, dost hlasitě si odkašlal a pak až nemístně samozřejmým tónem řekl: "Byla to ta loď, šéfe?"

Náčelník, který měl rovněž sayshellské jméno - Namarath Godhisavatta - právě hloubal nad nějakými údaji z počítače a ani nezvedl hlavu. "Jaká loď?"

"Vzdálená hvězda. Loď Nadace. Ta, kterou jsem právě propustil.

Ta, kterou jsme nechali holografovat ze všech stran. Je to ta, o které se vám zdálo?"

Teď už Godhisavatta zvedl hlavu. Byl to člověk malé postavy, oči měl skoro černé a obklopené jemnými vráskami, které rozhodně nevznikly tím, že by se rád usmíval. "Proč se ptáte?"

Sobhaddartha se napřímil a dokonce stáhl své tmavé a bujné obočí. "Říkali, že jsou turisté, ale takovou loď jsem ještě neviděl a podle mého názoru jsou to agenti Nadace."

Godhisavatta si na židli udělal pohodlí. "Poslyšte, člověče, přes veškerou snahu si nemohu vzpomenout, že bych se ptal na váš názor."

"Náčelníku, pokládám za svou vlasteneckou povinnost upozornit vás na to, že..."

Godhisavatta si zkřížil ruce na prsou a přísně se zahleděl na svého podřízeného, který se (přes svůj mnohem impozantnější zjev a držení těla) před upřenými zraky svého nadřízeného celý nahrbil a vypadal jako zmoklá slepice.

"Člověče, pokud víte, co je ve vašem zájmu, pak své úkoly budete plnit bez poznámek - jinak se postarám, až půjdete do výslužby, což bude brzy, že nedostanete žádný důchod."

Sobhaddartha polohlasem pronesl: "Ano." A potom, až s podezřelou servilností v hlase dodal: "Pane, je v rámci mých povinností ohlásit, že v dosahu našich detekčních přístrojů je druhá loď?"

"Jako by se stalo," odsekl nedůtklivě Godhisavatta, který se už vracel ke své práci.

"Která se" pokračoval Sobhaddartha s ještě větší ponížeností "velice podobá té právě propuštěné."

Godhisavatta položil ruce na stůl a zvedl se. "Druhá?"

Sobhaddartha se v duchu usmál. Bylo jasné, že tomu zpropadenému člověku, nelegitimně zplozenému (tím myslel Náčelníka) se nezdálo o dvou lodích. "Nepochybně! Vrátím se na své stanoviště a budu očekávat rozkazy a doufám, pane veliteli..."

"Prosím?"

Sobhaddartha se nedokázal udržet, i když tím riskoval svůj důchod.

"A doufám, pane veliteli, že jsme nepustili tu špatnou."

41.

Vzdálená hvězda rychle přelétala nad povrchem planety Sayshell a Pelorat se okouzleně díval. Vrstva mraků byla tenčí a víc rozptýlená než na Terminu a jeho pevninský povrch, přesně jak to ukazovala mapa, byl celistvější a rozsáhlejší - a soudě podle rezavého zbarvení, značnou část jeho rozlohy zaujímaly pouště.

Nebylo vidět žádné známky života. Vypadala jako svět jalových pouští, šedých plání a nekonečných vrás, které snad mohly představovat horská pásma a samozřejmě oceány.

"Vypadá jako bez života," zamumlal Pelorat.

"Přece si nemyslíte, že z téhle výšky budou vidět nějaké známky života," odtušil Trevize. "Až sestoupíme níž, uvidíte, jak se země místy zazelená. A ještě předtím vlastně uvidíte mihotavé světlo krajiny noční polokoule. Lidské bytosti mají sklon osvětlovat své světy, když padne tma; ještě jsem neslyšel o světě, který by byl výjimkou z toho pravidla. Jinými slovy, první známka života, kterou uvidíte, nebude jenom lidská, ale přímo technická."

Pelorat zamyšleně prohodil: "Lidské bytosti jsou svou povahou přece jen denní tvorové. Myslím, že jedním z docela prvních úkolů vznikající techniky bylo proměnit noc v den. Kdyby nějaký svět neznal techniku a teprve ji rozvíjel, bylo by vlastně možné sledovat postup technického rozvoje podle přírůstku světla na ztemnělém povrchu.

Jak dlouho myslíte, že by trval přechod od jednolité tmy k jednolitému světlu?"

Trevize se zasmál. "Vy máte zvláštní nápady, ale asi to bude tím, že jste mytolog. Pochybuji, že by nějaký svět někdy dosáhl jednolité záře. Noční osvětlení by se řídilo rozložením hustoty obyvatelstva, takže kontinenty by zářily v podobě uzlů a šňůr. Dokonce i Trantor, na vrcholu své slávy, kdy byl jedinou ohromnou stavbou, nechával z ní unikat světlo jen v rozptýlených bodech."

Jak Trevize předpověděl, země se zazelenala a při posledním obletu planety upozornil na skvrny, které označil jako města. "Tenhle svět městy nijak neoplývá. V Sayshellském svazu jsem ještě nebyl, ale podle informací, které mi poskytl počítač, mají sklon tíhnout k minulosti. Technika je v představách Galaxie spojována s Nadací, a tam, kde není Nadace v oblibě, je tendence ulpívat na minulosti - samozřejmě s výjimkou bojové techniky. Mohu vás ujistit, že po této stránce jde Sayshell úplně s dobou."

"No tohle, Golane, abychom se nedočkali nějakých nepříjemností.

Jsme přece jenom z Nadace a tedy na nepřátelském území."

"Janove, to není nepřátelské území. Žádné strachy, budou k nám dokonale zdvořilí. Jenom nemají Nadaci v oblibě, nic víc. Sayshell není součástí Federace Nadace. A tudíž, protože jsou hrdí na svou nezávislost a protože si neradi připomínají, že jsou mnohem slabší než Nadace a svou nezávislost si uchovávají jen díky naší dobré vůli, dopřávají si ten přepych, že nás nemají rádi."

"Já mám stejně strach, že nás čekají nějaké nepříjemnosti," hlesl sklíčeně Pelorat.

"Vůbec ne," oponoval Trevize, "No tak, Janove. Mluvím o oficiálním postoji sayshellské vlády. Jednotliví lidé na planetě jsou jenom lidé, a když budeme milí a nebudeme se chovat, jako bychom byli pány Galaxie, budou také milí. Nepřiletěli jsme na Sayshell nastolit vládu Nadace. Jsme jenom turisté, kteří se budou vyptávat na Sayshell úplně stejně jako každý jiný turista."

"A když to dovolí situace, můžeme si dopřát také trochu odpočinku, na který máme nárok. Nic se nestane, když se tu pár dnů zdržíme a poznáme, co nám mohou nabídnout. Možná že mají zajímavou kulturu, zajímavou přírodu, zajímavou stravu a když už nic jiného, tak aspoň zajímavé ženy. Peníze přece máme."

Pelorat se zamračil. "Ale milý příteli."

"Jděte," odporoval Trevize. "Tak starý zase nejste. Vás to vůbec nezajímá?"

"Netvrdím, že jsem tu roli kdysi nedokázal hrát, ale teď k tomu přece není vhodná doba. Máme nějaké poslání. Chceme se dostat na Gaiu. Nemám nic proti tomu, aby si člověk užil - opravdu ne - ale kdybychom se nějak zapletli, nemusí se jen tak snadno odtrhnout."

Zavrtěl hlavou. "Vy jste měl zřejmě strach, že bych si až moc užíval v Galaktické knihovně na Trantoru a už bych se nedokázal odtrhnout.

A čím je pro mě Knihovna, tím je snad pro vás půvabná černooká děva - nebo pět, šest takových."

"Janove, nejsem žádný zhýralec, ale také nehodlám být asketa.

No dobrá, slibuji vám, že budeme pokračovat v té věci s Gaiou, ale když mi přijde do cesty něco příjemného, pak nevidím jediný důvod, proč bych neměl reagovat jako normální člověk."

"Jen když pro vás bude na prvním místě Gaia."

"No ovšem. Ale pamatujte si jednu věc, nikomu neříkejte, že jsme z Nadace. Oni to stejně poznají, protože máme kredity Nadace a mluvíme se silným terminským přízvukem, ale když se o tom nebudeme šířit, mohou předstírat, že jsme prostě jen cizinci a chovat se přátelsky. Pokud ovšem budeme zdůrazňovat, že jsme z Nadace, budou s námi mluvit naprosto zdvořile, ale nic nám neřeknou, nic nám neukážou, nikam nás nezavedou a my budeme odkázáni sami na sebe."

Pelorat si povzdechl: "Já snad nikdy nebudu rozumět lidem."

"Na tom nic není. Stačí, aby se člověk důkladně podíval sám na sebe a bude rozumět všem ostatním. Sami se nijak nelišíme. Jak by mohl Seldon vypracovat svůj Plán - bez ohledu na jeho geniální matematiku - kdyby nerozuměl lidem. A jak by toho mohl dosáhnout, kdyby nebylo snadné porozumět lidem? Ukažte mi někoho, kdo nerozumí lidem a já vám ukážu člověka, který si vytvořil falešnou představu a sobě, čímž jsem vás nechtěl urazit."

"Já to tak neberu. Dobrovolně se přiznávám, že nemám žádné zkušenosti a že jsem se v životě příliš nestaral o druhé a nevnímal své okolí. Možná jsem se nikdy pořádně nepodíval ani sám na sebe, takže ve vztahu k lidem vám rád přenechám úlohu svého průvodce a rádce."

"Dobře. Tak se teď řiďte mou radou a jenom pozorujte krajinu.

Brzy přistaneme a ujišťuji vás, že vůbec nic neucítíte. Počítač a já se o všechno postaráme."

"Golane, nezlobte se. Kdyby nějaká mladá žena..."

"Pusťte to z hlavy! Ale teď už musím myslet na přistání." Pelorat se otočil, aby se podíval na svět na konci zmenšující se spirály opisované lodí. Bude to první cizí svět, na který kdy vstoupí. Ta představa ho tak trochu naplnila neblahým tušením, přestože všechny milióny obydlených planet v Galaxii byly osídleny lidmi, kteří se na nich narodili.

Všechny, až na jednu, pomyslel si s rozechvěním, které bylo smíšeno s radostí.

42.

Podle měřítek Nadace nebyl ten kosmodrom velký, ale byl slušně udržovaný. Trevize sledoval, jak Vzdálená hvězda zajíždí do své kóje a je v ní pevně zajištěna. Dostali složité kódované potvrzení.

"To ji tu necháme jen tak?" zeptal se tiše Pelorat.

Trevize přikývl a položil mu ruku na rameno, aby ho uklidnil.

"Buďte bez obav," pronesl stejně tichým hlasem. Nastoupili do pozemního auta, které si najali a Trevize zapnul mapu města, jehož věže uviděl na obzoru.

"Sayshell City," řekl, "hlavní město planety. Město - planeta - hvězda - všechno se jmenuje Sayshell."

"Dělám si starosti kvůli lodi," trval na svém Pelorat.

"Nevidím žádný důvod k obavám," chlácholil ho Trevize.

"Ještě dnes večer se tam vrátíme, protože pokud se tu budeme muset zdržet víc než pár hodin, tak na ní přenocujeme. Navíc si musíte uvědomit, že existuje mezihvězdný etický kodex pro kosmodromy, který - pokud vím - nebyl nikdy porušen, ani v době války.

Kosmické lodi, které přilétají v míru, jsou nedotknutelné. V opačném případě by si nikdo nemohl být jistý a potom by se vůbec nedalo obchodovat.

Každý svět, kde by došlo k porušení toho kodexu, by byl bojkotován kosmickými piloty celé Galaxie. Ujišťuji vás, že to by žádný svět neriskoval. A kromě toho..."

"Kromě toho?"

"A kromě toho jsem se dohodl s počítačem, že každý, kdo nebude vypadat a mluvit jako jeden z nás, bude usmrcen, jakmile se pokusí vstoupit na palubu lodi. To jsem si také dovolil vysvětlit veliteli kosmodromu. Velice slušně jsem mu řekl, že bych právě tohle zařízení hrozně rád vypnul vzhledem k tomu, jaké pověsti se kosmodrom v Sayshell City těší díky naprosté bezúhonnosti a účinným bezpečnostním opatřením po celé Galaxii, ale že je to nový model lodi a já nevím, jak ho vypnout."

"Tomu přece nemohl věřit."

"Ovšem že ne! Ale musel předstírat, že ano, protože jinak by se musel urazit. A protože s tím nemohl nic dělat, nějakým urážením by se jen ponížil. A protože po tom netoužil, bylo nejjednodušší věřit tomu, co jsem řekl."

"A to je další příklad, jací jsou lidé?"

"Ano. Na to si zvyknete."

"Jak můžete vědět, že tohle pozemní auto není napíchnuté?"

"I to mě napadlo. Takže když mi jedno nabídli, namátkou jsem si vybral jiné. Jestli jsou napíchnutá všechna - tak jsme snad neříkali nic tak hrozného?"

Pelorat se zatvářil nešťastně. "Nevím, jak bych to řekl. Asi je dost nezdvořilé, abych si stěžoval, ale mně se nelíbí, jak je to tu cítit.

Je tady nějaký - zápach."

"V autě?"

"Tedy, vlastně už na kosmodromu. Kosmodromy jsou už asi takhle cítit, ale auto ten zápach veze s sebou. Nemohli bychom otevřít okna?"

Trevize se zasmál. "Asi bych dokázal zjistit, která část přístrojové desky to má na starosti, jenže to nepomůže. Tahle planeta prostě smrdí. Je to tak hrozné?"

"Není to moc silné, ale zato nápadné a trochu odpudivé. To takhle páchne celý svět?"

Pořád zapomínám, že jste nikdy nebyl na jiném světě. Každý obydlený svět má svou vlastní vůni. Je to dáno hlavně běžnou vegetací, i když se na tom zřejmě podílejí také zvířata, a dokonce i lidské bytosti. A pokud vím, nikomu se nikdy nelíbí zápach světa, na kterém přistane poprvé. Ale na to si, Janove, zvyknete. Slibuji, že za pár hodin vám to ani nepřijde.

"Přece nechcete tvrdit, že takhle páchnou všechny světy."

"Ne. Jak už jsem řekl, každý má své vlastní aroma. Kdybychom skutečně dávali pozor nebo měli trochu citlivější nos - jako anacreonští psi - pak by zřejmě stačil jediný nádech, abychom poznali, na kterém světě jsme se ocitli. Když jsem nastoupil k Flotile, první den na novém světě jsem vůbec nemohl jíst, pak jsem se naučil jednu fintu kosmických veteránů, čichat během přistávání ke kapesníku nasycenému vůní toho světa. Než člověk vyjde na volné prostranství, už nic necítí. A za chvíli si na to docela zvykne, prostě se to naučí nevnímat. Nejhorší je vlastně návrat domů."

"Proč?"

"Vy si myslíte, že Terminus nepáchne?"

"To mi snad chcete namluvit, že ano?"

"Ovšem že ano. Jakmile si člověk zvykne na vůni jiného světa, třeba Sayshellu, překvapí ho pak odporný zápach Terminu. Za starých časů, vždycky když se na Terminu po dlouhé službě ve Vesmíru otevřely přechodové komory, celá posádka vykřikovala: "Hovnivá vůně domova!"

Pelorat se zatvářil znechuceně.

Věže města se znatelně přiblížily, ale Pelorat stále upíral zrak na jejich bezprostřední okolí. Oběma směry projížděla pozemní auta a nad nimi občas proletělo vznášedlo, ale Pelorat si pozorně prohlížel stromy.

"Ty rostliny mi připadají zvláštní. Myslíte, že některé jsou původní?"

"Pochybuji," odtušil roztržitě Trevize. Právě studoval mapu a snažil se správně nastavit programování počítače. "Na žádné planetě obývané lidmi se moc původního života nenajde. Osídlenci si vždycky přiváželi vlastní rostliny a zvířata - ať v době osídlování, nebo krátce poté."

"Mně ovšem připadají zvláštní."

"Janove, přece si nemyslíte, že na jednom světě vedle druhého najdete stejné druhy. Kdysi jsem slyšel, že tvůrci díla Encyclopedia Galactica sestavili atlas druhů, který vydal na osmdesát sedm nabitých disket, ale i tak byl neúplný a v době svého dokončení vlastně zastaralý."

Pozemní auto pokračovalo v jízdě a před nimi se rozevřela periférie města, která je pohltila. Pelorat se trochu zachvěl.

"Architektura jejich města mě moc nenadchla."

"To je věc názoru," prohodil Trevize s nezájmem ostříleného kosmického cestovatele.

"Mimochodem, kam vlastně jedeme?"

"No," řekl Trevize trochu rozčileně, "snažím se přimět počítač, aby s tím autem dojel do turistického střediska. A doufám, že zná jednosměrné ulice a dopravní předpisy, protože já je neznám."

"Golane, co tam budeme dělat?"

"Tak za prvé, jsme turisté, takže se samozřejmě vydáme právě tam už proto, že chceme být co nejméně nápadní a co nejpřirozenější.

A za druhé, kam byste se vydal vy, abyste zjistil nějaké informace o Gaie?"

"Na univerzitu - do antropologické společnosti nebo do muzea.

Rozhodně ne do turistického střediska."

"Tak to jste na omylu. V turistickém středisku budeme vystupovat jako intelektuálové, kteří touží získat seznam univerzit ve městě, a také muzeí a všeho ostatního. Potom se rozhodneme, kam se vydat nejdřív a tam snad najdeme ty správné lidi, kteří by nám mohli poradit v otázkách dějin starověku, galaktografie, mytologie, antropologie a vůbec všeho, co vás napadne. Ale začít musíme v turistickém středisku."

Pelorat mlčel a pozemní auto, které se zapojilo do pouličního ruchu a stalo se jeho součástí, pokračovalo v jízdě všelijakými oklikami.

Vnořili se do podzemního tunelu a cestou míjeli značky, které zřejmě představovaly příkazy a dopravní pokyny, ale vzhledem ke způsobu provedení nápisů byly takřka nečitelné.

Auto se naštěstí chovalo, jako by znalo cestu, a když zastavilo a zajelo na místo na parkovišti, spatřili tabulku, která hlásala: SAYSHELL - MILIEU PRO CIZÍ NÁVŠTĚVNÍKY a pod tím: SAYSHELLSKÉ TURISTICKÉ STŘEDISKO v jasném a srozumitelném písmu Galaktického standardu.

Přešli do budovy, která nebyla tak velká, jak se mohlo zdát z jejího průčelí. Uvnitř rozhodně nebylo rušno.

Byla tu řada boxů s funkcí čekárny, v jednom z nich seděl muž, který si četl útržky zpráv vycházející z malého ejektoru, v dalším byly dvě ženy, které zřejmě hrály nějakou složitou hru s kartami a hracími kamínky. Za přepážkou, která pro něj byla až příliš velká, s blikajícími kontrolkami počítače, které pro něj byly snad až příliš složité, seděl znuděný sayshellský úředník oblečený v něčem, co připomínalo pestrobarevnou šachovnici.

Pelorat vytřeštil oči a zašeptal: "To je ale svět extrovertních úborů!"

"Ano," potvrdil Trevize, "také jsem si všiml. Ale móda se beztak mění od jednoho světa k druhému a někdy dokonce i v rámci jednoho světa od oblasti k oblasti. A mění se i s časem. Co já vím, před padesáti lety třeba všichni na Sayshellu chodili v černém. Berte to, Janove, jak to je."

"Asi mi nic jiného nezbyde," hlesl nevěřícně Pelorat, "ale stejně dávám přednost naší módě. Ta aspoň neútočí na zrakový nerv."

"Protože tolik z nás je šedivých od hlavy k patě? Někteří lidé to prostě nesnášejí. Slyšel jsem, že tomu říkají "ušmudlaná fazóna".

Vlastně je docela pravděpodobné, že právě bezbarvý styl Nadace ty lidi nutí, aby se drželi svých pestrých tónů - jen aby zdůraznili svoji nezávislost. Vy stejně nejste zvyklý na nic jiného. Tak pojďte, Janove."

Oba zamířili k přepážce a tehdy muž v boxu nechal zprávy zprávami, zvedl se a s úsměvem jim vyšel vstříc. Jeho oděv byl v odstínech šedé.

Trevize se tím směrem nejdřív nedíval, ale když to udělal, zůstal stát jako solný sloup.

Zhluboka se nadechl. "Při Galaxii - můj přítel, zrádce!"

## Kapitola dvanáctá

---

AGENT

43.

Když Munn Li Compor, Radní Terminu, natáhl pravici k Trevizovi, tvářil se nejistě.

Trevize se na jeho ruku přísně zahleděl a nepřijal ji. Zjevně do prázdna pronesl: "Nemohu si dovolit vznik situace, která by vedla k mému zatčení pro rušení klidu na cizí planetě, ale jestli se to individuum ještě o krok přiblíží, tak to stejně udělám."

Compor se rázem zastavil, zaváhal a poté, co nejistě pohlédl na Pelorata, konečně polohlasem pronesl: "Dáte mi možnost promluvit? Podat vysvětlení? Jste ochotni mě vyslechnout?"

Pelorat se díval z jednoho na druhého a jeho protáhlá tvář byla mírně zachmuřena. "Golane," zeptal se, "co to má znamenat? Přiletíme na tenhle vzdálený svět a hned potkáme vašeho známého."

Trevize, s pohledem stále pevně upřeným na Compora, jen mírně natočil trup, aby dal jasně najevo, že mluví s Peloratem. "Tenhle - lidský tvor - soudě alespoň podle jeho zevnějšku - byl kdysi na Terminu mým přítelem. A protože mám ve zvyku přátelům důvěřovat, věřil jsem i jemu. Říkal jsem mu své názory, které snad nebyly takového druhu, aby se měly ventilovat na veřejnosti. On je samozřejmě dopodrobna vylíčil úřadům a vůbec se mi to nenamáhal sdělit. Proto jsem tak snadno padl do léčky a dostal se do vyhnanství. A teď po mně ten - lidský tvor - chce, abych v něm viděl přítele."

Obrátil se čelem ke Comporovi a prsty si prohrábl vlasy, ale tím se ještě víc rozcuchal. "Poslyšte, pane. Měl bych jeden dotaz. Co tady děláte? V Galaxii je tolik světů, na kterých byste mohl být, tak proč jste zrovna tady? A proč teď?"

Compor, který měl během Trevizovy řeči pořád nataženou ruku, ji spustil podél těla a z tváře se mu vytratil úsměv. Sebejistota, která ho obvykle ani na okamžik neopouštěla, byla ta tam. A bez ní vypadal mladší než na svých čtyřiatřicet a tvářil se tak trochu ustaraně.

"Já vám to vysvětlím," řekl, "ale to musím od začátku!"

Trevize se v rychlosti rozhlédl. "Tady? To o tom vážně chcete mluvit tady? Na veřejném místě? Až se dost naposlouchám vašich lží, tak vás mám srazit k zemi právě tady?"

Compor pozvedl obě ruce, dlaněmi k sobě. "Tady je to nejbezpečnější, věřte mi." A potom, když se ovládl a pochopil, co má jeho protějšek na jazyku, spěšně dodal: "Nebo mi nevěřte, na tom nesejde.

Ale mluvím pravdu. Jsem na planetě o několik hodin déle než vy, a tak jsem si to ověřil. Dneska tu na Sayshellu mají zvláštní den.

Z nějakého důvodu je to den určený k meditaci. Skoro všichni jsou - nebo by měli být - doma. Vidíte, že tu nikdo není. Přece si nemyslíte, že to tak vypadá každý den."

Pelorat přikývl. "Stejně jsem se divil, proč tu nikdo není." Naklonil se k Trevizovi a pošeptal mu do ucha: "Golane, tak ať nám to řekne. Tváří se chudák dost nešťastně a možná by se chtěl omluvit. To by od nás nebylo fér, kdybychom mu tu možnost nedali."

"Doktor Pelorat by vás zřejmě rád vyslechl. Jsem ochoten mu vyhovět, ale vy se snažte vyhovět mně a buďte stručný. Dneska bych se vlastně klidně mohl rozčilit. Když každý medituje, tak mohu ztropit nějakou výtržnost, aniž bych přivolal strážce zákona. Zítra bych takové štěstí mít nemusel. Proč nevyužít příležitosti?"

Compor mluvil stísněným hlasem. "Poslyšte, jestli mě chcete praštit, tak to udělejte. Ani se nebudu bránit. Klidně mi dejte ránu - ale poslouchejte!"

"Tak spusťte. Chvíli budu poslouchat."

"Především, Golane..."

"Buďte tak laskav a oslovujte mě Trevize. My dva si neříkáme křestním jménem."

"Především jste mě, Trevize, až příliš přesvědčil o správnosti svých názorů..."

"Pak jste to ovšem dokonale skrýval. Dal bych krk na to, že jsem vám byl k smíchu."

"Snažil jsem se tomu smát, abych si sám nemusel přiznat, že mě to ohromně zneklidňuje. Víte co pojďme si sednout ke zdi. I když tu není ani noha, přece by někdo mohl přijít a snad bychom na sebe neměli zbytečně upozorňovat."

Tři muži pomalu přešli skoro celou délku rozlehlé místnosti.

Compor se už zase opatrně usmíval, ale k Trevizovi si netroufal přiblížit na dosah ruky.

Každý usedl do křesla, které povolilo pod jejich tíhou a přizpůsobilo se tvaru jejich boků a hýždí. Pelorat se zatvářil překvapeně a div se zase nezvedl.

"Jen klid profesore," řekl Compor. "To už mám vyzkoušené. V jistém směru před námi mají náskok. Tenhle svět věří na drobné vymoženosti."

Obrátil se k Trevizovi, jednu paži si přehodil přes opěradlo křesla a už klidně promluvil. "Úplně jste mě vyvedl z míry. Vzbudil jste ve mně pocit, že Druhá Nadace skutečně existuje. A to mě ani na okamžik nenechávalo v klidu. Jen si představte, co by to znamenalo.

Copak nebylo pravděpodobné, že by se vás mohli nějak zbavit? Odstranit vás jako nepohodlného člověka? A kdybych dával najevo, že vám věřím, možná by odstranili i mně. Dokážete mě pochopit?"

"Vidím před sebou zbabělce."

"K čemu by bylo, kdybych se choval jako pohádkový hrdina?" ptal se rozčileně Compor a modré oči mu plály rozhořčením. "Copak můžete vy nebo já vzdorovat organizaci, která dokáže přetvářet naši mysl a emoce? Jediným způsobem účinného boje by bylo především skrývat, že něco víme."

"Tak jste to skrýval a zůstal v bezpečí? Před Starostkou Brannoovou jste to ovšem neutajil. To bylo velmi riskantní."

"Ano! Ale myslel jsem, že se to vyplatí. Kdybychom o tom bavili jen mezi sebou, mohli jsme se nanejvýš dostat pod jejich mentální kontrolu, nebo by nám všechno vymazali z paměti. Kdybych to ovšem řekl Starostce... ta totiž dobře znala mého otce. My jsme se s otcem přistěhovali ze Smyrna s Starostčina babička zase..."

"Ano, ano," řekl netrpělivě Trevize, "a několik generací nazpátek byste došel až k předkům ze sektoru Síria. To vykládáte každému na potkání. Tak pokračujte, Compore!"

"Takže jsem to u ní měl dobré. Kdybych s pomocí vašich argumentů dokázal přesvědčit Starostku, že hrozí nebezpečí, Federace by mohla něco podniknout. Nejsme tak bezmocní jako v dobách Mezka a přinejhorším by se ta nebezpečná zvěst dostala mezi širší okruh lidí a nám osobně by nehrozilo takové nebezpečí."

Trevize trpce povzdechl. "Ohrozit Nadaci, ale hlavně zachránit sebe. To je mi pěkné vlastenectví."

"Říkám při nejhorším. Já jsem počítal s optimální variantou."

Mírně se mu orosilo čelo. Zřejmě usilovně zápasil s Trevizovým nekonečným pohrdáním.

"A že jste mi o tom svém skvělém plánu neřekl?"

"Neřekl, Trevize, a mrzí mě to. Starostka mi to zakázala. Říkala, že chce vědět všechno, co vy, ale že jste typ člověka, který by se zatvrdil, kdyby se dozvěděl, že jeho postřehy nezůstaly utajeny."

"To se ovšem vůbec nemýlila!"

"Nevěděl jsem, netušil, nemohl jsem předpokládat, že vás chce zatknout a vyhnat z planety."

"Čekala na politicky vhodný okamžik, kdy mě nebude chránit postavení Radního. Vy jste s tím nepočítal?"

"Jak bych mohl? Vždyť jste s tím nepočítal ani vy."

"Kdybych věděl, že zná moje názory, tak ano."

Compor odporoval s náznakem drzosti: "To se s odstupem času snadno řekne."

"Co po mně vlastně chcete? Teď, když to vidíte také trochu s odstupem času?"

"Chtěl bych to nějak napravit. Napravit škodu, kterou jsem vám nevědomky - nevědomky - způsobil."

"To jsou věci," prohlásil chladně Trevize. "To je od vás moc hezké! Jenže jste neodpověděl na mou původní otázku. Jak to, že jste tady? Jak jste se mohl ocitnout na stejné planetě jako já?"

"Na to není těžké odpovědět. Sledoval jsem vás!"

"Hyperprostorem? Když moje loď dělala Skoky jeden za druhým?"

Compor zavrtěl hlavou. "To není žádná záhada. Mám stejný typ lodi jako vy, se stejným typem počítače. Vždycky jsem totiž dokázal odhadnout, jakým směrem se loď vydá v hyperprostoru. Ten odhad většinou za moc nestojí a ve dvou případech ze tří se mýlím, ale s počítačem jsem podstatně lepší. A vy jste na začátku dost váhali, takže jsem mohl vyhodnotit směr a rychlost vašeho letu před vstupem do hyperprostoru. Ty údaje jsem společně s mými odhady na základě intuice vložil do počítače. A ten provedl ostatní."

"A do města jste dorazil dokonce přede mnou."

"Ano. Na rozdíl od vás jsem použil gravitiku. Napadlo mě, že zamíříte do hlavního města, a tak jsem sestoupil přímo dolů, zatímco vy..." Compor opsal prstem krátkou spirálu, jako by znázorňoval loď, která se řídí naváděcím signálem.

"Riskoval jste konflikt se sayshellskými úřady."

"No vida." Comporova tvář se roztáhla v úsměvu, který ji dodával nepopiratelné kouzlo a Trevize k němu téměř pocítil náklonnost. "Nejsem zbabělec vždycky a za všech okolností."

Trevize znovu ochladl.

"Jak jste vůbec přišel k takové lodi, jako mám já?"

"Úplně stejně jako jste k ní přišel vy. Přidělila mi ji naše stará dáma - Starostka Brannoová."

"Proč?"

"Budu k vám naprosto upřímný. Měl jsem za úkol vás sledovat. Starostka chtěla vědět, kam poletíte a co budete dělat."

"A vy jí zřejmě podáváte pravdivé informace. Nebo snad klamete i Starostku?"

"Podával jsem jí hlášení. Vlastně jsem neměl na vybranou. Dala mi na palubu hyperrelé, které jsem neměl najít, ale já ho přece našel."

"No a?"

"Bohužel je pevně zabudované, takže ho nedokážu odstranit, aniž bych loď vyřadil z provozu. Tedy aspoň já ho nijak nedokážu odstranit. Takže má přehled o mém pohybu a také o vašem."

"Co kdybyste mě nedokázal sledovat? Potom by nevěděla, kde jsem. To vás nenapadlo?"

"Ovšem že ano. Mohl jsem prostě oznámit, že jsem vás ztratil - ale to by mi přece nevěřila. A potom bych se kdovíjak dlouho nemohl vrátit na Terminus. A já, Trevize, nejsem jako vy. Nejsem lehkomyslný člověk bez závazků. Mám na Terminu ženu - těhotnou ženu - a chci se k ní vrátit. Vy si můžete dovolit myslet jenom na sebe. Já ne. A kromě toho jsem vás přišel varovat. Při Seldonovi, celou dobu se o to snažím a vy mě nechcete poslouchat. Pořád mluvíte o něčem jiném."

"Vaše náhlá starost o mou osobu mě nechává chladným. Myslím, že jediné, před čím bych měl být varován, jste vy. Zradíte mě a teď mě sledujete, abyste mě zradil znovu. Nikdo jiný mi neubližuje."

Compor naléhavě namítl: "Člověče, přestaňte to dramatizovat. Trevize, vy jste hromosvod! Poslali vás, abyste vyvolal reakci Druhé Nadace - pokud nějaká Druhá Nadace existuje. Mám intuici i na jiné věci, než je sledování hyperprostorem. A jsem si jistý, že právě to má v úmyslu. Když se pokusíte hledat Druhou Nadaci, ta si to uvědomí a zakročí proti vám. Přitom se s největší pravděpodobností nevědomky prozradí. A potom Starostka Brannoová přejde do útoku."

"Škoda, že ta vaše skvělá intuice nefungovala, když se mě Brannoová chystala zatknout."

Compor zrudl a zamumlal: "Když ona nefunguje pokaždé. A teď vám říká, že Starostka se chystá zaútočit na Druhou Nadaci.

"To by se neodvážila."

"Já myslím, že ano. Ale o to nejde. Jde o to, že vás teď použila jako návnadu."

"Takže?"

"Takže, při všech černých dírách ve Vesmíru, nehledejte Druhou Nadaci. Jí bude jedno, jestli při tom pátrání přijdete o život, ale mně ne. Cítím se za to odpovědný a není mi to jedno."

"Jak dojemné," odtušil chladně Trevize, "ale teď mě náhodou čeká jiný úkol."

"Ale?"

"Pelorat a já jsme na stopě Zemi, planetě pokládané za původní domov lidského rodu. Víte, Janove?"

Pelorat přikývl. "Ovšem, je to čistě vědecká záležitost a předmět mého dlouholetého zájmu."

Compor se na chvíli zatvářil rozpačitě. A potom pronesl: "Vy hledáte Zemi ? Ale proč?"

"Abychom ji důkladně prozkoumali," vysvětloval Pelorat. "Jako jediný svět, na kterém se lidské bytosti vyvinuly - zřejmě z nižších forem života, místo aby tam, jako na všechny ostatní, přišly už v definitivní podobě - ten výzkum by měl být strhující svou jedinečností."

"A také," dodal Trevize, "jako svět, kde bych, čistě náhodou, mohl získat nějaké informace o Druhé Nadaci. Čistě náhodou."

Compor zavrtěl hlavou. "Ale žádná Země neexistuje. To jste nevěděli?"

"Žádná Země?" Pelorat se tvářil naprosto bezvýrazně, jako vždycky, když se chystal hájit svůj názor. "Chcete snad tvrdit, že neexistuje planeta, na které vznikl lidský druh?"

"To ne. Ovšemže nějaká Země existovala. O tom nemůže pochyb. Ale dnes už žádná Země není. Žádná obydlená. Je pryč!"

Pelorat chladně pronesl: "Některé pověsti..."

"Počkejte, Janove," řekl Trevize. "Compore, řekněte mi, jak to můžete vědět?"

"Co myslíte tím jak? Je to mé dědictví. Odvozuji svůj ze sektoru Síria, pokud to mohu zopakovat, aniž bych vás tím obtěžoval. Tam víme o Zemi všechno. Existuje v tom sektoru, takže nepatří pod Federaci Nadace, a proto nikomu na Terminu zřejmě nestojí za pozornost.

Ale stejně Země leží tam."

"Jistě, takový názor existuje," souhlasil Pelorat. "V dobách Říše byla tato "alternativa Siria", jak ji nazývali, přijímána s poměrně velkým nadšením."

Compor ho důrazně opravil. "To není žádná alternativa. To je skutečnost."

Pelorat se na něj zadíval. "Co mi povíte na to, když vám řeknu, že vím o spoustě různých míst v Galaxii, kterým lidé v jejich hvězdném sousedství říkají - nebo říkali Země?"

"Ale tahle je ta pravá," řekl Compor. "Sektor Síria je nejdéle obydlenou částí Galaxie. To ví každý."

"Siriané to rozhodně tvrdí," ujišťoval pevně Pelorat.

Compor se zatvářil zklamaně. "Říkám vám..."

Ale Trevize ho přerušil: "Povězte nám, co se stalo se Zemí? Říkáte, že už není obydlená. Proč?"

"Radioaktivita. Celý povrch planety je radioaktivní v důsledku jaderných reakcí, které se lidem vymkly z ruky, nebo jaderných výbuchů - to nevím jistě - a dnes tam vůbec nemůže existovat život."

Všichni tři na sebe chvíli upřeně hleděli a potom Compor dospěl k názoru, že to musí zopakovat. "Říkám vám, že žádná Země neexistuje. Nemá cenu ji hledat."

44

Tvář Janova Pelorata výjimečně nebyla docela bezvýrazná. Ne že by vyjadřovala vášnivé zaujetí - nebo některou z jiných pomíjivých emocí. Jenom přimhouřil oči - a každý milimetr jeho tváře naplnil jakýsi vnitřní žár.

Hlasem, ve kterém nebylo ani stopy po jeho obvyklé nejistotě, se zeptal: "Odkud že to víte?"

"Jak už jsem řekl," odvětil Compor, "je to mé dědictví."

"Říkáte hlouposti, mladý muži. Jste Radní. Takže jste se musel narodit na některém ze světů Federace - před chvíli jste myslím říkal, že na Smyrnu."

"Správně."

"Tak jaké dědictví máte na mysli? To mi snad chcete namluvit, že máte siriovské geny, které vás naplňují vrozenou znalostí siriovských mýtů o Zemi?"

Compor se zatvářil zmateně. "Ne, ovšem že ne."

"Tak o čem tedy mluvíte?"

Compor se odmlčel, jako by si chtěl uspořádat myšlenky. Klidně odpověděl: "Moje rodina má staré knihy o dějinách Síria. Tedy dědictví vnější, ne vnitřní. Na veřejnosti o tom nemluvíme, zvlášť když chce člověk udělat politickou kariéru. Trevize si zřejmě myslí opak, ale můžete mi věřit, že to říkám jen dobrým přátelům."

V hlase mu zazněl náznak hořkosti. "Teoreticky jsou si všichni občané Nadace rovni, ale ti ze starých světů Federace jsou si rovni víc než ti z novějších, a ti, kdo pocházejí ze světů mimo Federaci, mají k rovnoprávnosti nejdále ze všech. Ale na tom nesejde. Kromě těch knih jsem ty staré světy jednou navštívil. Haló, Trevize!"

Trevize se zatoulal na konec místnosti, kde se díval z trojdílného okna. Umožňovalo pohled na oblohu a omezovalo pohled na město, a tak dávalo člověku víc světla a víc soukromí. Natáhl se, aby se podíval dolů.

Vrátil se prázdnou místností. "To okno má zajímavou konstrukci," konstatoval. "Volal jste mě, Radní?"

"Ano. Vzpomínáte, jak jsem si po škole udělal ten výlet?"

"Po promoci? Vzpomínám si moc dobře. Byli jsme kamarádi na život a na smrt. Spojení absolutní důvěrou. Dva proti celému světu.

Vy jste se vydal na cestu. Já jsem se z přemíry vlastenectví dal k Flotile. Ani mě nenapadlo, že bych chtěl letět s vámi, nějaký instinkt mě před tím varoval. Škoda, že mi ten instinkt nezůstal."

Compor tu narážku nechal bez povšimnutí. "Navštívil jsem Comporellon. Rodinná tradice tvrdí, že odtud pocházeli mí předkové z otcovy strany. V dávných dobách, než nás pohltila Říše, jsme patřili k vládnoucímu rodu a moje jméno je odvozeno od toho světa - aspoň podle rodinné tradice. Hvězdu, kolem které Comporellon krouží, jsme nazývali starým archaickým jménem - Epsilon Eridani."

"Co to znamená?" zeptal se Pelorat.

Compor zavrtěl hlavou. "Nevím, jestli to něco znamená. Prostě tradice. V jejich životě má tradice dost velký význam. Je to starý svět. Mají rozsáhlé a podrobné záznamy o historii, ale nikdo o tom příliš nemluví. Jsou na to pověrčiví. Vždycky, když to slovo řeknou, zvednou obě ruce se zkříženým ukazovákem a prostředníkem, aby tak zažehnali."

"Po svém návratu jste to někomu vykládal?"

"Ovšem že ne. Koho by to zajímalo? A já jsem to vyprávění nechtěl nikomu vnucovat. Ne, pěkně děkuji! Chtěl jsem si vybudovat politickou kariéru a zdůrazňování cizího původu bylo to poslední, co jsem mohl potřebovat."

"A co oběžnice? Popište oběžnici Země," vyzval ho přísně Pelorat.

Compor se zatvářil udiveně. "O tom nic nevím."

"Má nějakou?"

"Nevzpomínám si, že bych o ní četl nebo slyšel. Ale když nahlédnete do comporellonských záznamů, jistě by se tam něco našlo."

"Vy ale nic nevíte?"

"O té oběžnici ne. Aspoň si na nic nevzpomínám."

"Aha! A jak to, že je Země radioaktivní?" Compor zavrtěl hlavou a nic neříkal.

Pelorat naléhal: "Uvažujte. Musel jste něco slyšet."

"Profesore, už je to sedm let. Tehdy jsem nevěděl, že se mě na to dneska budete ptát. Měli takovou legendu - sami ji pokládali za skutečnost."

"O čem byla ta legenda?"

"Země byla radioaktivní - docela přehlížená a zanedbávaná ze strany Říše, jejího obyvatelstva ubývalo - a zřejmě chtěla Říši zničit."

"Jeden umírající svět chtěl zničit celou Říši?" prohodil Trevize ironicky.

Compor se začal hájit: "Říkal jsem, že je to legenda. Podrobnosti neznám. Vím, že v tom příběhu figuroval Bel Arvardan."

"Kdo to byl?"

"Historická postava. To jsem si našel. Byl to na slovo vzatý archeolog někdy na počátku Říše a ten tvrdil, že Země je v sektoru Síria."

"To jméno už jsem slyšel," souhlasil Pelorat.

"Na Comporellonu je to lidový hrdina. Poslyšte, jestli vás to zajímá - tak se vydejte na Comporellon. Nemá cenu, abyste zbytečně trčeli tady."

"Ale jak podle nich chtěla Země zničit Říši?" zeptal se Pelorat.

"Nevím." V Comporově hlase zazněla jistá rozmrzelost. "Mělo s tím něco společného to záření?"

"Nevím. Objevily se pověsti, že na Zemi vyvinuli nějaký posilovač mysli - Synapsifikátor, nebo tak nějak."

"A ten vytvářel supersmysl?" Pelorat to řekl tónem vyjadřujícím hlubokou nedůvěru.

"Myslím, že ne. Hlavně si pamatuji že to nefungovalo. Lidé měli vyšší inteligenci a umírali mladí."

"Zřejmě to byl mýtus s mravním ponaučením," napadlo Trevize. "Když chce člověk příliš mnoho, ztratí i to, co má."

Pelorat se na něj obořil: "Co vy můžete vědět o mravoučných mýtech?"

Trevize nadzvedl obočí. "Janove, váš obor mi možná tolik neříká, ale to neznamená, že bych nevěděl vůbec nic."

"Radní Compore," zeptal se Pelorat, "co si ještě pamatujete o té věci, které říkáte Synapsifikátor?"

"Nic. Další křížový výslech už podstoupit nehodlám. Podívejte se, sledoval jsem vás na rozkaz Starostky. Nikdo mi ovšem nenařídil, abych se s vámi osobně setkal. Udělal jsem to jen proto, abych vás upozornil, že jste sledováni, a řekl vám, že vaše cesta má sloužit zájmům Starostky, ať už tím chce získat cokoliv. O ničem jiném jsem se s vámi nechtěl bavit, ale překvapilo mě, když jste najednou začali mluvit o Zemi. Takže bych to ještě zopakoval: Všechno, co tam bylo v minulosti - Bel Arvardan, Synapsifikátor, prostě všechno nemá nic společného s tím, co existuje teď. Země je mrtvý svět. Upřímně vám radím, abyste se vydali na Comporellon, kde se dozvíte všechno, co vás zajímá. Hlavně nezůstávejte tady."

"A vy samozřejmě poslušně oznámíte Starostce, že letíme na Comporellon - a budete nás sledovat, abyste se o tom přesvědčil.

Nebo o tom Starostka už možná ví. Třeba vám dala přesné instrukce a naučila vás slovo od slova, co nám tu máte říkat, protože nás chce z nějakých důvodů dostat právě na Comporellon. Nemám pravdu?"

Compor zbledl. Postavil se a ve snaze ovládnout svůj hlas se téměř zajíkal: "Snažil jsem se to vysvětlit. Snažil jsem se vám vyjít vstříc. Neměl jsem se snažit. Takhle se, Trevize, můžete propadnout do černé díry."

Otočil se na podpatku a rázně odkráčel bez jediného ohlédnutí.

Pelorat vypadal trochu ohromeně. "Golane, příteli, to od vás bylo dost netaktní. Ještě jsem z něj mohl něco dostat."

"To tedy nemohl," odtušil vážně Trevize. "Nemohl jste z něj dostat vůbec nic, co by vám nebyl ochoten sám sdělit. Janove, vy nevíte, co je zač. Do dnešního dne jsem to nevěděl ani já."

45.

Pelorat váhal, jestli má Trevize vyrušit. Trev seděl bez hnutí v křesle, zcela pohroužen v myšlenkách.

"Golane, to tu prosedíme celou noc?"

Trevize sebou trhl. "Ne, máte úplnou pravdu. Bude lepší, když kolem sebe budeme mít lidi. Pojďte!"

Pelorat vstal. "Žádné lidi kolem sebe mít nebudeme. Compor říkal, že je dneska nějaký den meditací."

"Tohle že řekl? Když jsme jeli po silnici pozemním autem, byl tam provoz?"

"Nějaký byl."

"Myslím, že docela slušný. A potom, když jsme vjeli do města, bylo liduprázdné?"

"To zrovna ne. Ale stejně musíte uznat, že tady nebyl nikdo."

"Máte pravdu. Toho jsem si zvlášť všiml. Ale pojďte, Janove, mám hlad. Někde tu musí být podnik, kde by se člověk mohl najíst.

A můžeme si dovolit i nějaký lepší. Rozhodně by se tu mělo najít místo, kde bychom mohli ochutnat nějakou zajímavou sayshellskou specialitu nebo, pokud ztratíme nervy, tak aspoň dobrou standardní galaktickou stravu. Tak pojďte, až kolem sebe budeme mít dost lidí, řeknu vám, co se tu podle mého názoru vlastně stalo."

46.

Trevize se pohodlně opřel. Cítil, jak se mu vracejí síly. Na poměry Terminu ta restaurace nebyla drahá, ale rozhodně byla neobvyklá.

Zčásti byla vytápěna otevřeným ohništěm, na kterém se připravovalo jídlo. Maso se zpravidla podávalo v kouscích o velikosti sousta - ve všelijakých ostrých omáčkách - a nabíralo se prsty, chráněnými před mastnotou a žárem hladkými zelenými listy, které byly chladné, vlhké a měly slabou mátovou příchuť.

Na každý kousek masa připadal jeden list a celek se pak vkládal do úst. Číšník jim důkladně vysvětlil, jak se to dělá. Zřejmě byl zvyklý na hosty z jiných planet, a tak se vlídně usmíval, když Trevize s Peloratem opatrně nabírali kousky masa, ze kterých se kouřilo, a měl nepochybně radost z toho, jak se cizincům ulevilo, když zjistili, že listy udržují prsty v chladu a navíc při žvýkání ochlazují maso.

"Vynikající!" pochvaloval si Trevize a nakonec si objednal další porci. Pelorat udělal totéž.

Před sebou měli kyprý nasládlý moučník a šálek kávy s karamelovou příchutí, nad kterou pochybovačně kroutili hlavou.

Přidali do ní sirup a nad tím zase kroutil hlavou číšník.

"Tak co se stalo v tom turistickém středisku?" nadhodil Pelorat.

"Myslíte s Comporem?"

"Bylo tam snad něco jiného, co by stálo za řeč?"

Trevize se rozhlédl. Seděli v hlubokém výklenku a měli jisté omezené soukromí, ale restaurace byla plná lidí a

přirozený šum hlasů představoval dokonalou kulisu.

Polohlasem prohodil: "Není zvláštní, že nás sledoval na Sayshell?"

"Říkal, že má tu svou intuici."

"Ano, na škole byl přeborník v hypersledování. Do dneška jsem o tom nepochyboval. Docela chápu, že člověk může odhadnout, kam se někdo chystá skočit, podle charakteru prováděných příprav, pokud s tím má nějaké zkušenosti a určité reflexy - ale nechápu, jak může takový stopař odhadnout sérii Skoků. Připravujete se jenom na první, všechny ostatní provede počítač. Stopař může odhadnout ten první, ale jakým kouzlem může vytušit, co je v paměti počítače?"

"Ale on to, Golane, udělal."

"To rozhodně," potvrdil Trevize, "a napadá mě jediný způsob, jak to mohl dokázat, a to, že předem věděl, kam máme namířeno. Že to věděl a ne odhadl."

Pelorat o tom přemýšlel. "To je, chlapče, úplně vyloučeno. Jak by to mohl vědět? O tom, kam poletíme, jsme přece rozhodli až na palubě Vzdálené hvězdy."

"Já vím. A co ten dnešní den meditace?"

"Compor nám nelhal. Když jsme sem přišli a zeptali se na to číšníka, řekl nám, že je den meditace."

"To ano, ale také řekl, že restaurace není zavřená. Vlastně řekl tohle: ‚Sayshell City není žádný zapadákov, tady se nezavírá.' Jinými slovy, lidé meditují, ale ne ve velkém městě, kde je každý nad věcí a nemá důvod k maloměstské zbožnosti. Takže je tady provoz a čilý ruch - možná ne takový ruch jako ve všední den - ale přece."

"Ale Golane, když jsme byli v turistickém středisku, tak tam nikdo nepřišel. To jsem si uvědomil. Nevešel jediný člověk."

"Také jsem si všiml. Jednu chvíli jsem šel dokonce k oknu a podíval se ven a jasně jsem viděl, že v ulicích kolem střediska je pěkných pár lidí, řidičů i chodců - a přece nevešel jediný člověk. Den meditace byl dobrá záminka. Vůbec by nás nenapadlo, že s tím soukromím to není jenom šťastná náhoda, kdybych se prostě nebyl rozhodl, že tomu přivandrovalci nebudu věřit."

Pelorat se divil: "Tak co to všechno znamená?"

"Myslím, Janove, že je to jasné. Je tady člověk, který ví, kam poletíme, jakmile o tom rozhodneme, i když jsme každý v jiné kosmické lodi. A také je tu člověk, který dokáže udržet veřejnou budovu prázdnou, i když je kolem plno lidí, abychom si mohli v klidu a nerušeně promluvit."

"To mám věřit, že dokáže dělat zázraky?"

"Jistě. Pokud je Compor náhodou agentem Druhé Nadace a dokáže ovládat lidskou mysl, pokud dokáže ve vzdálené kosmické lodi číst vaše a moje myšlenky, pokud si okamžitě dokáže vynutit průchod celnicí, pokud může přistát graviticky, aniž by se nějaká pohraniční hlídka pohoršovala nad tím, že ignoruje radiové signály, a pokud dokáže ovlivnit mysl tak, aby lidem zabránil ve vstupu do budovy, kde je nemůže potřebovat."

"U všech hvězd!" pokračoval Trevize se zjevným rozhořčením, "ono se to projevilo už tenkrát, když jsme končili školu. Na tu cestu jsem s ním neletěl. Vzpomínám si, že se mi nechtělo. Co když mě už tehdy nějak ovlivnil? Potřeboval být sám. Kam asi letěl doopravdy?"

Pelorat odstrčil nádobí, jako by si chtěl kolem sebe udělat místo, aby měl prostor na přemýšlení. Tím gestem zřejmě přivolal odklízecího robota, automatický pojízdný stolek, který zastavil vedle nich a čekal, až na něj odloží nádobí a příbory.

Když osaměli, Pelorat promluvil: "Ale to je šílenství. Nestalo se nic, co by se nemohlo stát normálně. Jak si vezmete do hlavy, že někdo řídí běh událostí, tak si z toho hlediska můžete vykládat úplně všechno, a přitom nemáte nic, o co byste se mohl opřít. Poslyšte, příteli, je to všechno náhoda a věc výkladu. Nesmíte podléhat paranoie."

"Také nechci podlehnout falešnému uspokojení."

"Pokuste se na to podívat logicky. Dejme tomu, že by byl agent Druhé Nadace. Proč by riskoval, že vzbudí naše podezření, když nechá turistické středisko prázdné? Říkal snad něco tak důležitého, že by záleželo na těch pár lidech v povzdálí, kteří by stejně měli plnou hlavu svých vlastních starostí?"

"Na to je, Janove, snadná odpověď. Musel mít naši mysl neustále pod dohledem a nemohl potřebovat rušivé působení jiných myslí.

Náhodné šumy. Možnost záměny."

"Zase jenom váš výklad. Co bylo na jeho rozhovoru s námi tak závažného? Docela by se dalo věřit jeho tvrzení, že se s námi setkal jen proto, aby vysvětlil své jednání, omluvil se za ně a varoval nás před problémy, které by nás mohly čekat. Proč za tím vidět něco víc?"

Malá schránka na karty na druhém konci stolu se nenápadně rozzářila a na okamžik na ní zablikaly cifry vyjadřující cenu jídla.

Trevize sáhl pod šerpu pro kreditkartu, která díky pečeti Nadace platila všude v Galaxii - nebo všude, kam mohl občan Nadace vkročit.

Vsunul ji do správné štěrbiny. Transakce chvilku trvala. Než pak Trevize kartu vrátil do kapsy, (s vrozenou opatrností), zkontroloval zůstatek.

Nenápadně se rozhlédl, aby se přesvědčil, že ve tváři nikoho z té hrstky lidí, kteří ještě seděli v restauraci, nespatří nežádoucí zájem o svou osobu, a potom pronesl: "Proč za tím vidět něco víc? Proč vlastně? On ale mluvil ještě o něčem. Mluvil o Zemi. Řekl nám, že je mrtvá a naléhavě nás žádal, abychom letěli na Comporellon. Poletíme tam?"

"Už jsem o tom, Golane, přemýšlel," přiznal Pelorat.

"Že bychom odtud jen tak zmizeli?"

"Můžeme se vrátit, až prozkoumáme sektor Síria."

"Copak vás nenapadlo, že tím setkáním s námi sledoval jediný cíl, odvrátit naši pozornost od Sayshellu a dostat nás odtud? Prostě nás dostat kamkoli jinam?"

"Nevím. Poslyšte, oni počítali s tím, že poletíme na Trantor. To jste přece měl v úmyslu a třeba na to spoléhali. Já jsem všechno zkomplikoval, když jsem trval na cestě na Sayshell, což ovšem vůbec nemohli potřebovat, a proto nás teď odtud musí dostat."

Pelorat se tvářil dost nešťastně. "Ale Golane, to jsou jen řeči.

Proč by nás nechtěli na Sayshellu?"

"Nevím, Janove. Ale mně stačí, že nás odtud chtějí dostat. Takže tu zůstanu. Nikam nepoletím."

"Ale - ale - podívejte se, Golane, kdyby Druhá Nadace chtěla, abychom odletěli, tak by snad stačilo ovlivnit naši mysl, abychom sami chtěli odletět. Proč by se namáhala s nějakým přemlouváním?"

"Když už o tom, profesore, mluvíte, co když to udělali ve vašem případě?" Trevize podezíravě přimhouřil oči. "Vy snad nechcete odletět?"

Pelorat se na Trevize překvapeně zahleděl. "Jenom si myslím, že by to na něco mohlo být."

"To byste si samozřejmě myslel, kdyby vás ovlivnili."

"Ale já přece..."

"Kdyby vás ovlivnili, tak se samozřejmě budete zapřísahat, že to není pravda."

"Když to berete takhle, tak se vaše kategorické tvrzení rozhodně nedá vyvrátit. Co chcete dělat?"

"Zůstanu na Sayshellu. A vy tu zůstanete také. Beze mne nedokážete řídit loď, takže pokud Compor ovlivnil vás, pak si nevybral toho pravého."

"Jak myslíte, Golane. Zůstaneme na Sayshellu, dokud nebudeme mít k odletu nějaký vlastní důvod. Nejhorší, co můžeme udělat - horší než tady zůstat nebo odletět - by přece bylo, kdybychom se pohádali.

No tak, příteli, kdybych byl ovlivněn, copak bych dokázal změnit názor a s radostí se přizpůsobit vašim plánům, jak mám právě teď v úmyslu?"

Trevize se na chvíli zamyslel a pak se, jakoby s vnitřním rozechvěním, usmál a podal mu ruku. "Tak dobrá, Janove. Teď se vrátíme k lodi a zítra vyrazíme znovu. Pokud se nám to podaří."

47.

Munn Li Compor si nevzpomínal, kdy ho vlastně získali. Jednak proto, že byl tehdy ještě dítě, a jednak proto, že agenti Druhé Nadace v rámci možností co nejdůkladněji odstraňovali své stopy.

Compor byl 'Pozorovatel' a každý člověk z Druhé Nadace hned věděl, o kom je řeč.

Znamenalo to, že Compor znal mentaliku a do jisté míry dokázal komunikovat s lidmi z Druhé Nadace jejich vlastním způsobem, ale stál na nejnižším stupni hierarchie. Dokázal zachytit, co se odehrává v cizí mysli, ale nedokázal ji upravit. Takového vzdělání se mu rozhodně nedostalo. Byl Pozorovatel, ne Vykonavatel.

Byl tedy v nejlepším případě druhořadý, ale to mu nijak zvlášť nevadilo. Věděl, jaký má význam v rámci celého projektu.

Během prvních staletí své existence Druhá Nadace podceňovala závažnost úkolu, který měla před sebou. Domnívala se, že hrstka jejích členů dokáže kontrolovat celou Galaxii a že k zachování Seldonova plánu postačí provést tu a tam, a jenom zcela výjimečně, nějaký nepatrný zásah.

Z těchto falešných představ ji vyvedl Mezek. Přišel z neznáma, k nesmírnému údivu Druhé Nadace (a samozřejmě První - i když to podstatné nebylo) a oni byli bezmocní. Trvalo pět let, než mohli připravit protiútok, a to jen za velkých ztrát na lidských životech.

Úplně a opět za cenu těžkých ztrát, se vzchopila za Preema Palvera, který konečně učinil náležitá opatření. Rozhodl se, že sféra působnosti Druhé Nadace musí nabýt obrovských rozměrů, aniž by se přitom neúměrně zvýšila možnost odhalení, a proto založil sbor Pozorovatelů.

Compor nevěděl, kolik Pozorovatelů je v Galaxii nebo dokonce kolik je jich na Terminu. Po tom mu také nic nebylo. V ideálním případě nemělo mezi žádnými dvěma Pozorovateli existovat viditelné spojení, aby ztráta jednoho neznamenala ztrátu nikoho dalšího.

Všechny kontakty byly omezeny na styk s vyššími kádry na Trantoru.

Compor toužil po tom, aby se jednou dostal na Trantor. I když to pokládal za sotva pravděpodobné, věděl, že někdy může být Pozorovatel povolán na Trantor a povýšen, ale to se stávalo jen zřídka.

Vlastnosti, jaké z člověka dělaly dobrého Pozorovatele, nebyly právě ty, které mířily ke Stolu.

Třeba takový Gendibal, o čtyři roky mladší než Compor. Toho museli získat v dětství stejně jako Compora, ale jeho vzali přímo na Trantor a teď byl Mluvčím. Compor si nedělal žádné iluze, čím by to asi mohlo být. V poslední době byl s Gendibalem často ve styku a poznal míru schopností skrytých v mysli mladého muže. Té by nedokázal vzdorovat ani sekundu.

Compor si příliš neuvědomoval své nízké postavení. Prakticky neměl důvod o tom přemýšlet. Konečně (pomyslel si, že stejně jako v případě ostatních Pozorovatelů), bylo nízké jen podle měřítek Trantoru. Na svých vlastních světech, za hranicemi Trantoru, ve své vlastní nementalické společnosti mohli Pozorovatelé snadno dosáhnout vysokého postavení.

Comporovi třeba nikdy nedělalo problémy dostat se na dobrou školu nebo si najít dobrou společnost. Dokázal jednoduše používat mentaliky k posílení své vrozené intuice (byl přesvědčen, že ta vrozená schopnost byla hlavním důvodem, proč ho získali), a tak se projevit jako hvězda ve stíhání hyperprostorem. Na škole se stal hrdinou a díky tomu vstoupil na první příčku své politické kariéry. Jakmile skončí ta současná krize, nedalo se vůbec odhadnout,

kam až by mohl vystoupit.

Až se ta krize úspěšně vyřeší, což je nanejvýš pravděpodobné, možná si vzpomenou, že právě Compor si jako první všiml Trevize - ne jako lidské bytosti (to by dokázal každý), ale jako mysli.

S Trevizem se setkal na škole a zpočátku v něm viděl jen veselého a inteligentního společníka. Ale když se jednou ráno pomalu probíral ze sna, v proudu vědomí doprovázejícím tu neskutečnou krajinu polospánku vycítil, jaká je škoda, že také nezískali Trevize.

Trevize samozřejmě do svých řad získat nemohli, protože se narodil na Terminu a nepocházel jako Compor z nějakého jiného světa.

A kromě toho už bylo příliš pozdě. Jenom docela mladí lidé jsou dostatečně tvární, aby se jim mohlo dostat vzdělání v oblasti mentaliky.

Obtížné zavádění toho umění - protože to nebyla jen věda - do dospělých mozků, které tvrdošíjně lpěly na navyklých postupech, bylo jen záležitostí dvou generací po Seldonovi.

Když tedy v Trevizově případě za prvé vůbec nepřicházelo v úvahu, aby se ho snažili získat, a za druhé byl příliš starý, co vlastně probudilo Comporův zájem?

Při dalším setkání Compor dokonale pronikl do Trevizovy mysli a zjistil, co ho tehdy tak rozrušilo. Vlastnosti Trevizovy mysli se vymykaly pravidlům, kterým se naučil. Znovu a znovu mu unikala.

Když se snažil sledovat její činnost, zjišťoval mezery, ale nemohly to být skutečné mezery, skutečné výpadky mysli. Místy se Trevizův způsob myšlení nořil do takové hloubky, že bylo vyloučeno ho sledovat.

Compor nedokázal určit, co to znamená, ale pozoroval Trevizovo chování z hlediska toho, co objevil. A začal tušit, že Trevize má úžasnou schopnost vyvodit správné závěry ze zjevně nedostatečných údajů.

Nemá to něco společného s těmi mezerami? Rozhodně to vyžadovalo použití mentalismu, který přesahoval jeho schopnosti a možná i pozornost Stolu samého. Měl nepříjemný pocit, že ani sám Trevize plně nechápe dosah svých schopností - činit rozhodnutí a že by třeba mohl...

Udělat co? Na to Comporovy znalosti nestačily. Dokázal pochopit význam té Trevizovy skryté moci, ale ne docela. Byl to jen úsudek na základě intuice - snad pouhá domněnka - že právě Trevize je člověkem, který by mohl být nanejvýš důležitý.

Musel vsadit na správnost svého předpokladu a přitom riskovat, že bude vypadat jako člověk, který nemá předpoklady pro svou funkci.

Pokud má ovšem pravdu.

Když se na to díval s odstupem času, sám přesně nevěděl, jak vůbec našel odvahu pokračovat ve svém úsilí. Nemohl překonat administrativní překážky, které obklopovaly Stůl. Už se téměř smířil se ztrátou pověsti. S námahou (takřka nadlidskou) se propracoval k nejmladšímu členovi Stolu a Stor Gendibal na jeho výzvu konečně odpověděl.

Gendibal ho tehdy trpělivě vyslechl a od té doby byl mezi nimi zvláštní vztah. Kvůli Gendibalovi Compor udržoval styky s Trevizem a na Gendibalův pokyn pečlivě připravil situaci, která vedla k Trevizovu vyhnanství. A Gendibalovým prostřednictvím se Comporovi (jak začínal doufat) ještě mohl splnit sen o jeho povýšení na Trantor.

Všechny přípravy ovšem směřovaly k tomu, aby se Trevize vydal na Trantor. Skutečnost, že to Trevize odmítl Compora dokonale zaskočila a (podle Comporova názoru) s tím nepočítal ani Gendibal.

Bylo ovšem jisté, že v této chvíli Gendibal spěchá na místo určení a to v Comporovi jen prohlubovalo pocit krize. Compor vyslal svůj hypersignál.

48.

Gendibala probudil ze spaní dotek v jeho mysli. Byl účinný a přitom nijak zneklidňující. Protože zapůsobil přímo na centrum bdění, prostě se vzbudil.

Posadil se na lůžku a přikrývka, která spadla dolů odhalila pěkně utvářené tělo s vypracovanými svaly. Poznal, čí je to dotek. Rozdíly připadaly mentalikům stejně výrazné jako hlasy těm, kdo se dorozumívali hlavně pomocí zvuku.

Gendibal vyslal obvyklý signál, kterým se zeptal, jestli ta věc může chvíli počkat. Dostal odpověď, že to "není naléhavé". Gendibal tedy bez zbytečného spěchu přikročil k ranní hygieně. Ještě v lodní sprše - která odváděla použitou vodu do recirkulačního mechanismu - znovu navázal spojení.

"Compore?"

"Ano, Mluvčí."

"Mluvil jste s Trevizem a s tím druhým?"

"Peloratem. Janovem Peloratem. Ano, Mluvčí."

"Dobře. Počkejte ještě pět minut, abych mohl zařídit vizuální spojení."

Cestou k řízení prošel kolem Sury Noviové. Tázavě se na něj zahleděla a zdálo se, že chce něco říct, ale když si položil prst na ústa, okamžitě se uklidnila. Gendibal byl ještě trochu nesvůj, jak mocně její mysl naplňuje úcta spojená s hlubokým obdivem, ale i to se stávalo běžnou a celkem příjemnou součástí jeho okolí.

Zaklesl malý úponek své mysli k její, takže bylo vyloučeno, aby někdo zapůsobil na jeho mysl a její přitom zůstala nedotčena. Jednoduchost mysli Noviové (a Gendibal musel uznat, že pohled na její prostou symetrii představuje ohromný estetický zážitek), vylučovala, aby v jejich blízkosti existovalo vnější myšlenkové pole, které by okamžitě nezjistil. Najednou byl nesmírně vděčný za ten záchvat galantnosti, který ho ovládl, když spolu tehdy stáli před Univerzitou a díky kterému za ním přišla právě ve chvíli, když ji nejvíc potřeboval.

"Compore?" pronesl.

"Ano, Mluvčí."

"Uvolněte se, prosím. Nic ve zlém, ale musím prozkoumat vaši mysl."

"Jak si přejete, Mluvčí. Mohu se zeptat, proč?"

"Abych se přesvědčil, že jste nedotčen."

"Vím, Mluvčí, že máte u Stolu politické nepřátele, ale nikdo z nich by přece..."

"Nechte těch dohadů, Compore. Uvolněte se. Ano, jste nedotčen. Když se mnou budete spolupracovat, navážeme vizuální spojení."

To, co následovalo, byla v běžném slova smyslu iluze, protože člověk, kterému by nepomáhaly mentalické schopnosti školeného příslušníka Druhé Nadace, by nedokázal zjistit vůbec nic, ani pomocí smyslů, ani fyzikálních detekčních zařízení.

Jednalo se v podstatě o zformování tváře z kontur, objevujících se v mysli a i ten nejlepší mentalista dokázal vytvořit jen stínový a trochu nejasný obraz. V prostoru před sebou viděl Gendibal Comporovu tvář jako přes tenký, ale pohybující se závoj mlhy a věděl, že stejně tak se objevila před Comporem jeho vlastní tvář.

Fyzikální hypervlnou bylo možné navázat spojení prostřednictvím natolik jasného obrazu, že mluvčí, vzdálení od sebe tisíce parseků, mohli mít pocit, že se ocitli tváří v tvář. Gendibalova loď k tomu byla vybavena.

Mentalicko-vizuální komunikace měla ovšem své výhody. Ta hlavní spočívala v tom, že se nedala zachytit žádným zařízením, známým První Nadaci. Ostatně, ani jeden příslušník Druhé Nadace nemohl nelegálně odezírat mentalické vize druhého. Bylo možné sledovat pohyby mysli, ale ne jemné proměny výrazu tváře, které komunikaci dodávaly vybroušený styl.

A pokud jde o Antimezky, tedy čistota mysli Noviové byla dostatečným důkazem, že žádný není nablízku.

"Compore," zeptal se, "můžete mi sdělit přesný obsah svého rozhovoru s Trevizem a s tím Peloratem? Přesně, až na úroveň mysli."

"Ovšem, Mluvčí," řekl Compor.

Netrvalo to dlouho. Spojení zvuku, výrazu a mentalismu komunikaci značně zestručnilo i přesto, že na úrovni mysli bylo možné sdělit mnohem víc informací, než kdyby šlo o pouhou reprodukci řeči.

Gendibal ho napjatě sledoval. Mentalická vize dávala jen minimální, pokud vůbec nějaký, prostor mnohomluvnosti. Při skutečném vizuálním spojení nebo i při fyzikální hypervizi na vzdálenost celých parseků vnímal člověk nepoměrně víc jednotlivých informací, než bylo nezbytně nutné k pochopení věci. Mohl mnohé vynechat, aniž by mu uniklo něco podstatného.

Prostřednictvím mlhavé clony mentalické vize mohl ovšem člověk získat absolutní jistotu, za cenu, že si nemůže dovolit přehlížet jednotlivé informace. Každá měla svůj význam.

Na Trantoru se vždycky vyprávěly děsivé historky, které se předávaly z učitele na žáka, historky, které měly mladé přesvědčit o významu koncentrace. Ta nejčastěji opakovaná byla jistě nejméně hodnověrná. Vyprávěla o první zprávě o postupu Mezka, předtím, než obsadil Kalgan - o nižším úředníkovi, který tu zprávu přijal a jemuž se vybavila jen představa zvířete podobného koni, protože nepostřehl nebo nepochopil jemnou nuanci, která znamenala osobní jméno. Úředník tedy usoudil, že celá ta věc není tak závažná, aby ji musel předat na Trantor. Když přišla další zpráva na okamžitý zásah bylo příliš pozdě a muselo uplynout ještě pět trpkých let.

Ta věc se skoro jistě nestala ale to nebylo podstatné. Byl to dramatický příběh, který měl každého studenta přesvědčit o významu koncentrace. Gendibal si vzpomínal na vlastní studentská léta, kdy jednou při příjmu udělal chybu, která mu samému připadala bezvýznamná i pochopitelná. Jeho učitel - starý Kendast, tyran až do kořenů cerebella - se jen posměšně ušklíbl a řekl: "Chlapečku Gendibale, zvíře podobné koni?" A to stačilo, aby se málem propadl studem.

Compor skončil.

Gendibal se začal ptát. "Jak myslíte, že bude Trevize reagovat? Znáte ho lépe než já, lépe než kdokoli jiný."

"To je úplně jasné. Zjevně to vyplývá z mentalických příznaků. Myslí si, že ho svými slovy a činy chci za každou cenu dostat na Trantor nebo do sektoru Síria nebo kamkoli jinam, než má ve skutečnosti namířeno. Takže podle mého názoru se odtud ani nehne.

Když jsem tak zdůrazňoval, že se má přesunout někam jinam, přimělo ho to, aby té věci přikládal stejný význam, a protože má pocit, že jeho vlastní zájmy se diametrálně liší od mých, schválně udělá pravý opak toho, co pokládá za mé přání."

"Jste si tím jist?"

"Naprosto."

Gendibal se nad tím zamyslel a usoudil, že Compor má pravdu.

"Jsem spokojen," řekl. "Vedl jste si dobře. Nebyl to špatný nápad, použít příběh o radioaktivní zkáze Země, který pomohl vyvolat správnou reakci, aniž bylo třeba sáhnout k přímé manipulaci s myslí. Chvályhodné!"

Chvíli se zdálo, že Compor podstupuje vnitřní boj.

"Mluvčí," odporoval, "nemohu přijmout vaši chválu. Ten příběh jsem si nevymyslel.

Je pravdivý. V sektoru Síria skutečně existuje planeta zvaná Země a skutečně je pokládána za původní domov lidstva. Byla radioaktivní, ať od začátku nebo až nakonec a to se zhoršovalo a vedlo k zániku planety. Opravdu existoval vynález k posílení mysli, který se neosvědčil. To všechno je na rodné planetě mých předků pokládáno za historickou skutečnost."

"Ale? Zajímavé!" zvolal nepříliš přesvědčivě Gendibal. "A vlastně ještě lepší. Je obdivuhodné, když člověk pozná, kdy si vystačí s pravdou, protože žádnou nepravdu není možné sdělit tak přesvědčivě.

Palver kdysi řekl: Lež je tím lepší, čím víc se blíží pravdě a pravda sama, pokud se dá použít, je ta nejlepší lež."

"Ještě mám na srdci jednu věc. Když jsem se řídil rozkazem udržet Trevize v sektoru Sayshellu do vašeho příletu - a to za každou cenu - musel jsem ve svém úsilí zajít tak daleko, že mě teď jistě podezírá, že jsem pod vlivem Druhé Nadace."

Gendibal přikývl.

"Tomu se za daných okolností nedalo zabránit. Je tím tak posedlý, že Druhou Nadaci bude vidět i tam, kde není. Prostě to musíme brát v úvahu."

"Mluvčí, pokud je nezbytně nutné, aby se Trevize nehnul z místa, dokud se k němu nedostanete, nebylo by jednodušší, kdybych vám letěl naproti, vzal vás na svou loď a dopravil vás sem? Netrvalo by to ani den."

"Ne, Pozorovateli," odmítl přísně Gendibal. "To nedělejte. Lidé na Terminu vědí, kde jste. Máte přece na lodi hyperrelé, které nedokážete odstranit?"

"Ano, Mluvčí."

"A pokud na Terminu vědí, že jste přistál na Sayshellu, ví o tom i jejich velvyslanec na Sayshellu - a velvyslanec bude vědět také o Trevizově přistání. Vaše hyperrelé řekne Terminu, že jste odletěl na nějaké konkrétní místo stovky parseků odtud a pak se vrátil, velvyslanec jim ovšem oznámí, že Trevize zůstal v sektoru. Co z toho lidé na Terminu mohou usoudit? Starostka Terminu je podle všeho pěkně mazaná a my ji teď rozhodně nepotřebujeme vyplašit tím, že jí předložíme nějakou neřešitelnou záhadu. Nepotřebujeme, aby sem vyslala jednotku své flotily. Už tak je nepříjemně vysoká pravděpodobnost, že to udělá."

"Promiňte, Mluvčí - ale proč bychom měli mít obavy z flotily, když dokážeme ovládat velitele?"

"Kdyby byl k takovým obavám sebemenší důvod, bude ještě menší, když se tu flotila neobjeví. Pozorovateli, zůstaňte na svém místě. Až se k vám dostanu, nastoupím na vaši loď a potom..."

"A potom, Mluvčí?"

"A potom převezmu velení."

49.

Když Gendibal ukončil mentalicko-vizuální spojení, zůstal sedět na místě. Tak setrval dlouhé minuty pohroužen v úvahách.

Během té dlouhé cesty na Sayshell, nevyhnutelně dlouhé na jeho lodi, která se vůbec nemohla rovnat technicky vyspělým výrobkům První Nadace, si prošel každou jednotlivou zprávu o Trevizovi.

Zprávy se týkaly období téměř deseti let.

Ve světle posledních událostí nebylo pochyb, že nebýt doktríny, která už od Palverových dob zakazovala kontakt s lidmi narozenými na Terminu, byl by Trevize pro Druhou Nadaci skvělou posilou.

Nedalo se s jistotou určit, o kolik možných adeptů nejvyšších kvalit Druhá Nadace přišla v průběhu staletí. Samozřejmě nebylo možné vyhodnotit každou z triliónů lidských bytostí představujících obyvatelstvo Galaxie. Nikdo z nich ale nemohl vzbuzovat takové naděje jako Trevize a rozhodně nemohl být na citlivějším místě.

Gendibal mírně zavrtěl hlavou. Trevize rozhodně neměl uniknout jejich pozornosti, ať se narodil na Terminu, nebo ne. Zásluhu na jeho objevení měl Pozorovatel Compor, i když ho našel v době, kdy už byl poznamenán léty.

Dnes by jim Trevize samozřejmě nebyl k ničemu. Na formování byl příliš starý, ale přece měl tu svoji vrozenou intuici a schopnost uhádnout řešení na základě zcela nepostačujících informací a něco - něco...

Starý Shandess - který, i když měl nejlepší léta za sebou, byl Prvním Mluvčím a v podstatě ne špatným, tam něco viděl, aniž by mohl znát bližší souvislosti a logické závěry, ke kterým se Gendibal dopracoval během své cesty. Podle Shandessova názoru měl mít Trevize v této krizi klíčový význam.

Proč je Trevize tady, na Sayshellu? Co má v úmyslu? Co asi dělá?

A hlavně se ho nesmí ani dotknout! Tím si byl Gendibal jist.

Dokud nebudou přesně vědět, jakou má Trevize roli, bylo by zásadní chybou pokoušet se ho nějak upravit. Když jsou teď na scéně Antimezci - ať je to kdokoli - nebo cokoli - chybný krok vůči Trevizovi (především Trevizovi), by mohl v jejich přítomnosti znamenal zcela nečekaný výbuch mikroslunce.

Pocítil, že se v blízkosti jeho mysli vznáší mysl jiná. Roztržitě se po ní ohnal jako po nějakém obtížném trantorském hmyzu, i když ne rukou, ale myšlenkou. Pocítil okamžitý záchvěv její bolesti a zvedl hlavu.

Sura Noviová si položila dlaň na svraštělé čelo. "Promiňte, Mistře, já mít najednou hroznou bolest hlavy."

Gendibal se to hned snažil napravit.

"To je mi líto, Noviová. Nepřemýšlel jsem - nebo jsem přemýšlel až příliš soustředěně."

Okamžitě a jemně uhladil zčeřené úponky mysli.

Tvář Noviové se rozzářila úsměvem.

"Zmizelo to, jako když utne. To se mnou, Mistře, dělá vlídný zvuk vašich slov."

"No dobře! Stalo se něco? Co tady děláš?" Zdráhal se podrobně zkoumat její mysl, aby si to v ní našel sám. Stále víc váhal, když měl narušit její soukromí.

Noviová znejistěla. Trochu se k němu naklonila.

"Já mít starosti. Koukal jste do prázdna a vydával nějaké zvuky a v obličeji vám to cukalo. Já jsem tu zůstala jako přimražená a ustrašená, že vám něco je - že jste nemocný - a nevěděla jsem co mám dělat."

"To nic není, Noviová. Nemusíš se bát." Pohladil ji po ruce, kterou měla blíž. "Není se čeho bát. Rozumíš?"

Souměrnost její mysli byla trochu pokřivena a narušena strachem nebo nějakou silnou emocí. Větší radost mu dělalo, když byla klidná, vyrovnaná a šťastná, ale váhal jestli ji má do takového stavu uvést vnějším zásahem. Předchozí úpravu chápala jako účinek jeho slov a on si řekl, že to raději zkusí tak.

"Noviová," zeptal se, "co kdybych ti říkal Suro?"

Podívala se na něj a zanaříkala: "Ne, Mistře, to nedělejte."

"Ale když jsme se setkali, Rufirant ti tak říkal. Už tě znám docela dobře."

"Vím, že to říkal, Mistře. Takhle muž mluví s děvčetem, které nemít muže, nebýt zasnoubené, které být - neúplné. Říkejte mi tím druhým jménem. Pro mě být větší čest, když mi říkáte Noviová a já být na to hrdá. A když já teď nemít muže, tak mít mistra a být šťastná. Snad se neurazíte, když chci, abyste vy mi říkal Noviová."

"To víš, že ne, Noviová."

Když to řekl, její mysl byla zase nádherně klidná a Gendibal měl radost. Příliš velkou radost. Bylo na místě, aby měl takovou radost?

Trochu zahanbeně si vzpomněl, že na Mezka prý takhle zapůsobila ta žena z První Nadace, Bayta Darellová, a že to přivodilo jeho zkázu.

Tohle byl ovšem jiný případ. Tahle Damovanka byla jeho záštitou proti cizím nepřátelským myslím a on potřeboval, aby svou funkci plnila co nejlépe.

Ne to nebyla pravda. Jeho postavení Mluvčího by ohrozilo, kdyby přestal chápat svou vlastní mysl nebo si ji, v horším případě, záměrně špatně vykládal, aby se vyhnul pravdě. Ve skutečnosti měl radost, když byla klidná, vyrovnaná a šťastná z vnitřního popudu bez jeho zásahu - a dělalo mu to radost jen proto, že měl radost z ní.

A na tom (pomyslel si vzdorovitě) přece není nic špatného.

"Posaď se, Noviová."

Poslechla ho a pak nejistě posedávala na okraji židle, nejdál, jak to dovoloval prostor místnosti. Její mysl byla naplněna úctou.

"Noviová, když jsi mě viděla vydávat nějaké zvuky, tak to jsem mluvil na dálku, po způsobu vědců."

Noviová smutně, se sklopenýma očima řekla: "Vidím, Mistře, že bědátoři dělají spoustu věcí, které nechápu ani si je nedokážu představit.

To být složité a velikánské umění. Stydím se, že jsem za vámi přišla a chtěla být bědátor. Jak to, Mistře, že jste se mi nevysmál?"

"Není hanba, když člověk po něčem touží, i když toho nemůže dosáhnout. Jsi už moc stará, aby z tebe mohl být vědec jako já, ale rozhodně nejsi tak stará, aby ses nemohla naučit víc, než už znáš, a nedokázala zvládnout víc, než zatím dovedeš. Povím ti pár věcí o téhle lodi. Než dorazíme k cíli, můžeš se v ní docela slušně vyznat."

Měl velkou radost. A proč ne? Záměrně odmítal tradiční postoj k Damovanům. Jakým právem si vůbec mohla různorodá společnost tvořící Druhou Nadaci takový postoj vytvořit? Příslušníci mladé generace, kterou zplodili, měli jen vzácně předpoklady k tomu, aby zaujali místo na vyšších postech Druhé Nadace. Děti Mluvčích skoro nikdy neměly schopnosti potřebné pro funkci Mluvčích. Před třemi staletími se sice vyskytly tři generace Linguesterů, ale stejně existovalo nejasné tušení, že prostřední Mluvčí z té řady k nim vlastně nepatřil.

A pokud je to pravda, kdo jsou vůbec ti lidé z Univerzity, že o sobě mají tak vysoké mínění?

Zpozoroval, jak se Noviové zaleskli oči a měl z toho radost.

"Mistře, budu se moc snažit, abych se naučila všechno, co po mně budete chtít."

"O tom nepochybuji," řekl a potom znejistěl. Napadlo ho, že při svém rozhovoru s Comporem nedal najevo, že není sám. O jeho společnosti nepadla jediná zmínka.

Přítomnost ženy by se snad dala pokládat za samozřejmou, aspoň Compora by to jistě nepřekvapilo. Ale Damovanka? Přes všechnu Gendibalovu snahu tradiční přístup na chvíli nabyl vrchu a on byl vlastně rád, že Compor nikdy nebyl na Trantoru, a proto nepozná, že je Noviová Damovanka.

Tu myšlenku hned zapudil. Nebylo podstatné jestli to Compor - nebo někdo jiný - ví nebo neví. Gendibal byl Mluvčí Druhé Nadace a v mezích daných Seldonovým plánem si mohl dělat, co uzná za vhodné, a nikdo mu v tom nemohl bránit.

"Mistře, až dorazíme k cíli, tak se rozloučíme?" zeptala se s obavami Noviová.

Podíval se na ni a snad s větším důrazem, než měl v úmyslu, odpověděl: "Ne, Noviová, nerozejdeme se."

Damovanka se plaše usmála a ve tváři měla právě takový výraz, jakým by asi odpověděla - každá žena.

## Kapitola třináctá

---

UNIVERZITA

50.

Pelorat nakrčil nos, když se s Trevizem znovu ocitl na palubě Vzdálené hvězdy.

Trevize pokrčil rameny. "Lidské tělo je mocný zdroj různých pachů. Recirkulace nikdy nezačne fungovat okamžitě a umělé vůně je mohou jenom překrýt, ale ne nahradit."

"A zřejmě ani dvě lodi nejsou cítit úplně stejně, jakmile na nich nějakou dobu žili různí lidé."

"To je pravda, ale cítil jste po první hodině planetu Sayshell?"

"Ne," přiznal Pelorat.

"Tak vidíte, za chvíli nebudete cítit ani tohle. Když člověk žije na lodi dost dlouho, pak vlastně s radostí vítá vůni, která ho zdraví při návratu jako známku domova. A mimochodem, Janove, jestli se po téhle cestě stanete galaktickým světoběžníkem, tak se musíte naučit, že je nezdvořilé kritizovat zápach nějaké lodi nebo nějakého světa před těmi, kdo na té lodi nebo na tom světě žijí. Mezi námi to samozřejmě nevadí."

"Golane, je to zvláštní, ale já Vzdálenou hvězdu vlastně pokládám za svůj domov. Aspoň proto, že je z Nadace." Pelorat se usmál. "Já jsem se totiž nikdy nepokládal za nějakého vlastence. Líbí se mi představa, že za svůj národ uznávám jen lidstvo, ale musím říct, že když jsme opustili Nadaci, v hloubi duše k ní pociťuji lásku."

Trevize si stlal postel. "Od Nadace nejste zase tak daleko. Sayshellský svaz je skoro obklopen územím Federace. Máme tu velvyslance a ohromné zastoupení, od konzulů až dolů. Sayshellané nám rádi odporují slovy, ale obvykle si dávají dobrý pozor, aby neudělali něco, čím by vzbudili naši nelibost. Janove, jděte už na kutě. Dneska se nám nic nepodařilo a zítra to musíme napravit."

Ale i tak bylo dobře slyšet z jedné místnosti do druhé, a když byla na lodi tma, Pelorat, který se neklidně převaloval, nakonec polohlasem pronesl: "Golane?"

"Co je?"

"Nespíte?"

"Dokud budete mluvit, tak ne."

"Něco se nám přece jen podařilo. Váš přítel Compor..."

"Bývalý přítel," zabručel Trevize.

"Ať je jaký chce, tak povídal o Zemi a řekl nám něco, s čím jsem se při svém předchozím výzkumu nesetkal. Radioaktivita!"

Trevize se zvedl na jeden loket. "Poslyšte, Janove, pokud je Země skutečně mrtvá, neznamená to, že se vrátíme domů. Pořád chci najít Gaiu."

Pelorat mírně zafuněl, jako by odfukoval pírko. "No ovšem, milý příteli. Já také. Kromě toho si nemyslím, že je Země mrtvá. Compor si mohl mysle, že je to pravda, ale v Galaxii se sotva najde sektor, který by neznal takový či onaký příběh, který za místo původu lidstva pokládá některý místní svět. A skoro vždycky mu říkají Země, nebo nějakým hodně podobným jménem.

V antropologii tomu říkáme 'globocentrismus'. Lidé mají tendenci předpokládat, že jsou lepší než jejich sousedé, že jejich kultura je starší a dokonalejší než kultura jiných světů, že všechno, co je na jiných světech dobrého, si vypůjčily od nich, zatímco to špatné je jen deformací nebo zneužitím vypůjčeného, nebo to bylo vymyšleno někde jinde. A existuje tendence vyrovnávat svou nadřazenost po stránce kvality s nadřazeností v délce trvání. Pokud je logicky vyloučeno, aby svou vlastní planetu prohlásili za Zemi nebo její ekvivalent - a místo počátků lidského druhu - skoro vždycky se usilovně snaží umístit Zemi do svého sektoru, i když nedokážou určit její přesnou polohu."

"To se mě snažíte přesvědčit, že když Compor tvrdil to o existenci Země v sektoru Síria, řídil se jen běžnou zvyklostí? Ale sektor Síria má vážně dlouhou historii, takže každý jeho svět by měl být znám a neměl by být problém to prověřit, aniž bychom se tam sami museli vypravit."

Pelorat se pousmál. "Kdybyste nakrásně dokázal, že ani jeden svět v sektoru Síria nemůže být Země, tak by to nebylo nic platné.

Golane, vy prostě nechápete, do jaké hloubky může mystika pohřbít logické úvahy. V Galaxii je přinejmenším půl tuctu sektorů, kde uznávaní vědci s naprosto vážným výrazem a bez špetky úsměvu opakují místní povídačky o tom, že Země - nebo jak jí říkají - leží v hyperprostoru a není možné se k ní dostat jinak než náhodou."

"A říkají, že se k ní někdo náhodou dostal?"

"Takové historky se vždycky objeví a vlastenecké smýšlení nepřipustí, aby se o nich pochybovalo, i když ty historky nejsou ani trochu věrohodné a mimo svět, ze kterého vzešly, jim stejně nikdo nevěří."

"Tak to jim, Janove, nebudeme věřit ani my. Co se takhle vydat do našeho soukromého hyperprostoru spánku?"

"Ale Golane, když mě zajímá ta věc s radioaktivitou Země.

Mám pocit, že by to mohla být pravda, aspoň tak trochu."

"Co myslíte tím tak trochu?"

"Když je nějaký svět radioaktivní, tak na tom světě asi bude existovat intenzívní záření ve vyšší koncentraci, než je obvyklé. Na takovém světě bude vyšší četnost mutací a evoluce tam bude probíhat rychleji a mnoha různými směry. Pokud si vzpomínáte, tak jsem vám říkal, že jednou z věcí, na kterých se skoro všechny příběhy shodují, je ta, že život na Zemi byl neuvěřitelně různorodý: milióny druhů všech forem života. Právě ta rozmanitost života - ten překotný vývoj - snad umožnil, aby na Zemi vznikla inteligence, která pak zaplavila okolní Galaxii. Pokud byla Země z nějakého důvodu radioaktivní - tedy měla větší radioaktivitu než jiné planety - mohlo by to vysvětlovat všechno ostatní, co na Zemi je nebo bylo jedinečné."

Trevize chvíli nic neříkal. "Především nemáme důvod věřit, že Compor mluvil pravdu. Klidně mohl lhát od začátku do konce, aby nás přiměl k odletu a my se potom bláznivě hnali k Síriu. Myslím, že přesně tak to bylo. A i kdyby mluvil pravdu, vlastně nám řekl, že je tam tak silná radioaktivita, že znemožnila existenci života."

Pelorat si znovu odfoukl. "Radioaktivita, která umožnila vývoj života na Zemi, nemohla být tak vysoká, a - když už život jednou existuje - pak je rozhodně jednodušší, aby se aspoň udržel, než aby se ještě vyvíjel. Tedy pokud na Zemi vznikl život a udržel se tam. A proto úroveň radioaktivity nemohla být neslučitelná se životem. A postupem času mohla jedině klesat. Neexistuje nic, co by její úroveň mohlo zvýšit."

"Jaderné výbuchy?" podotkl Trevize.

"Co ty by s tím měly společného?"

"Napadlo mě, jestli třeba na Zemi nedošlo k jaderným výbuchům."

"Na zemském povrchu? Vyloučeno. V dějinách Galaxie není doložen jediný případ, že by nějaká společnost byla tak krátkozraká a použila jaderného výbuchu jako prostředku vedení války. To bychom jistě nepřežili. Za trigellského povstání, kdy obě strany téměř umíraly hladem, propadaly zoufalství a Jendippurns Khoratt navrhl

spuštění jaderné fúze v..."

"Tak ho pověsili námořníci jeho vlastní flotily. Dějiny Galaxie znám. Měl jsem na mysli nějaké neštěstí."

"Není známo, že by nějaká nehoda takového druhu mohla způsobit výrazné zvýšení radioaktivity celé planety." Povzdechl si. "Až na to bude čas, zřejmě se budeme muset vydat do sektoru Síria, abychom se tam trochu porozhlédli."

"Snad jednou. Ale zatím..."

"Ano, ano, už mlčím."

A také už nic neřekl. Trevize skoro hodinu ležel potmě a přemýšlel, jestli na sebe skutečně neupoutal pozornost a jestli by nebylo moudřejší letět do sektoru Síria a pak se vrátit na Gaiu, až bude pozornost - pozornost všech - obrácena někam jinam.

Než usnul, nedospěl k jednoznačnému závěru. Tu noc rozhodně neměl klidné spaní.

51.

Do města znovu přijeli teprve dopoledne. V turistickém středisku byla tentokrát spousta lidí, ale nakonec získali nezbytné instrukce, jak se dostat k všeobecné knihovně, kde zase dostali návod k použití místních modelů počítačů s přehledem veškerých informací.

Pečlivě probírali muzea a univerzity, počínaje těmi nejbližšími, ověřovali si všechny dostupné informace o antropolozích, archeolozích a odbornících dějin starověku.

"Ach!" vydechl najednou Pelorat.

"Ach?" zopakoval trochu drsně Trevize.

"Jaképak ach?"

"To jméno, Quintesetz. Připadá mi nějak povědomé."

"Vy toho člověka znáte?"

"Ne ovšem že ne, ale možná jsem četl nějakou jeho práci. Na lodi, kde mám svou příruční sbírku..."

"Vracet se nebudeme, Janove. Pokud je vám to jméno povědomé máme odkud začít. A když nám nepomůže, jistě nám dokáže poradit, co dál." Zvedl se. "Zjistíme, jak se dostat na Sayshellskou univerzitu.

A protože tam přes poledne nikdo nebude, nejdřív se půjdeme najíst."

Na univerzitu dorazili až pozdě odpoledne, proklestili si cestu jejím labyrintem a ocitli se v předpokoji, kde čekali na mladou ženu, která odešla zjistit nějaké informace a která je mohla, ale nemusela zavést ke Quintesetzovi.

"To bych rád věděl," znepokojil se Pelorat, "jak dlouho ještě budeme čekat. Každou chvíli už musí zavírat školu."

A jako na zavolanou se k nim rychlým krokem blížila mladá dívka kterou viděli naposledy před půl hodinou. Boty jí přitom jiskřily záblesky červené a fialové, a když při chůzi dopadaly na zem, zněly jasným melodickým tónem. Jeho výška se měnila podle rychlosti a síly jejích kroků.

Pelorat sebou trhl. Měl pocit, že stejně jako má každý svět svůj zápach, má i svůj vlastní způsob, jak útočit na smysly. Napadlo ho, jestli se teď, když přestal vnímat zápach, naučí také nevnímat tu nepříjemnou směsici zvuků, jakou při chůzi vydávají elegantní mladé ženy.

Došla k Peloratovi a zastavila se. "Mohu znát celé vaše jméno, profesore?"

"Janov Pelorat, slečno."

"Z jaké planety pocházíte?"

Trevize pozvedl ruku, jako by ho chtěl umlčet, ale Pelorat, který to neviděl, nebo si toho nevšiml, odpověděl: "Z Terminu."

Mladá žena odpověděla přátelským úsměvem a zdálo se, že má radost. "Když jsem říkala profesoru Quintesetzovi, že se po něm ptá profesor Pelorat, prohlásil, že vás přijme jen v případě, že jste Janov Pelorat z Terminu."

Pelorat rychle zamžikal. "Tím - tím chcete říci, že o mně slyšel?"

"Už to tak vypadá."

Když se Pelorat obrátil k Trevizovi, skoro křečovitě se usmál.

"Tak on o mně slyšel. To by mě v životě nenapadlo - tím chci říct, že jsem napsal dost málo prací, a tak mě nenapadlo, že by někdo..."

Zavrtěl hlavou. "Vlastně nebyly zvlášť významné."

"No dobrá," usmíval se Trevize, "přestaňte se vyžívat v tom sebepodceňování a jdeme." Obrátil se k ženě. "Předpokládám, slečno, že tu máte nějakou dopravu, která nás k němu zaveze."

"To se dá zvládnout pěšky. Ani nemusíme vyjít z komplexu budovy a já vás tam ráda zavedu. Jste oba z Terminu?" A vykročila.

Oba muži ji následovali a Trevize trochu rozmrzele odpověděl: "Ano. Záleží na tom?"

"Ne, ovšem že ne. Někteří lidé na Sayshellu sice nemají rádi občany Nadace, ale tady, na univerzitě, jsme víc kosmopolitní. Mým heslem je žít a nechat žít. Tím chci říct, že lidé z Nadace jsou také lidé. Víte, jak to myslím?"

"Jak bych nevěděl. Mnozí z nás říkají, že i Sayshellané jsou lidé."

"Právě tak to má být. Víte, že jsem ještě neviděla Terminus? To musí být veliké město."

"Vlastně ani ne," pronesl střízlivě Trevize." Myslím, že je menší než Sayshell City."

"Vy mě vodíte za nos," řekla. "Je to přece hlavní město Federace Nadace? A jiný Terminus snad neexistuje?"

"Ne, pokud vím, tak Terminus je jenom jeden, a to ten, odkud přicházíme - hlavní město Federace Nadace."

"Ale pak to musí být ohromné město. A vy letíte až sem, abyste navštívili profesora. On je totiž naší velkou chloubou. Je pokládán za největší kapacitu v celé Galaxii."

"Skutečně?" divil se Trevize. "V jakém oboru?"

Znovu otevřela oči dokořán. "Že si nedáte pokoj. Ten ví o dějinách starověku víc než - než já o své vlastní rodině." A její melodické nožky zase pokračovaly v chůzi.

Jak často mohou člověka podezírat, že druhé vodí za nos nebo si z nich dělá legraci, aniž by měl něco takového vůbec v úmyslu. Trevize se usmál: "Tak to profesor bude vědět všechno o Zemi."

"O Zemi?" Zastavila se přede dveřmi kanceláře a nechápavě se na ně podívala.

"Přece o tom světě, na kterém vzniklo lidstvo."

"Aha, vy máte na mysli úplně první planetu. Myslím, že ano. Myslím, že by o ní měl vědět všechno. Vždyť přece leží v sektoru Sayshellu. To ví i malé dítě! Tady je jeho kancelář. Hned vás ohlásím."

"Ne," zastavil ji Trevize. "Ještě okamžik. Povězte mi něco o Zemi."

"Vlastně jsem v životě neslyšela, že by jí někdo říkal Země. To slovo asi pochází z Nadace. Tady jí říkáme Gaia." Trevize v rychlosti pohlédl na Pelorata.

"Ale? A kde leží?"

"Nikde. Je v hyperprostoru a nikdo se k ní nemůže dostat. Když jsem byla malá, babička říkala, že Gaia byla kdysi v reálném Vesmíru, ale byla tak znechucena..."

"Zločiny a pošetilými skutky lidských bytostí," zamumlal Pelorat, "že hanbou nad tím opustila Vesmír a odmítla mít cokoli společného s lidskými bytostmi, které vyslala do celé Galaxie."

"Tak vy ten příběh znáte. Viďte? Moje kamarádka tvrdí, že je to pověra. Ale já jí ukážu. Když je dost dobrý pro profesory z Nadace..."

Na kouřovém skle dveří se leskl výřez s nápisem, který hlásal: SOTAYN QUINTESETZ, ABT v těžko čitelném sayshellském krasopisu - a pod tím stejným způsobem stálo: KATEDRA DĚJIN STAROVĚKU.

Žena položila prst na hladký kovový kroužek. Nic se neozvalo, ale kouřové zbarvení skla se na okamžik změnilo v mléčně bílé a tichý hlas se trochu nepřítomně zeptal: "Kdo je tam?"

"Janov Pelorat z Terminu," řekl Pelorat, "a Golan Trevize ze stejného světa." Dveře se okamžitě otevřely.

52.

Muž, který vstal, obešel stůl a vykročil jim vstříc, byl vysoký a už dávno překročil střední věk. Měl trochu snědou pleť a vlasy, které se mu vlnily kolem hlavy v pečlivě upravených kadeřích, byly sivé.

Podával jim ruku na uvítanou a promluvil tichým hlubokým hlasem.

"Já jsem S.Q. Velice mě těší, profesoři."

Trevize se ozval vzápětí. "Já nemám akademický titul. Jen doprovázím profesora Pelorata. Můžete mi říkat prostě Trevize. Potěšení je na mé straně, profesore Abte."

Quintesetz zjevně v rozpacích zvedl ruku. "To ne. Abt je jen takový nesmyslný titul, který mimo Sayshell nic neznamená. Toho si, prosím, nevšímejte a říkejte mi S.Q. Na Sayshellu je zvykem v běžném společenském styku používat iniciály. Velice mě těší, že jste přišli dva, i když jsem čekal jen jednoho."

Chvíli se zdálo, že váhá a potom natáhl pravici, kterou si předtím nenápadně otřel o kalhoty.

Trevize ji stiskl a přitom uvažoval, jak se asi správně zdraví na Sayshellu.

"Posaďte se," vyzval oba Quintesetz. "Ta křesla jsou bohužel neživá, ale já osobně nestojím o to, aby mě moje křesla objímala.

Dneska jsou v módě křesla, která člověka objímají, ale já dávám přednost objetí jiného druhu, no ne?"

Trevize se usmál. "To snad každý. Vaše jméno mi, S.Q., nepřipadá moc sayshellské, spíš jako odněkud z Okrajových světů. Jestli je to nemístná poznámka, tak se omlouvám."

"To nevadí. Můj rod pochází částečně z Askone. Je to pět generací, co mí prapraprarodiče z Askone odletěli, když tam neúnosně zesílil vliv Nadace."

Pelorat ihned zareagoval. "A my jsme z Nadace. Přijměte naši omluvu."

Quintesetz velkoryse mávl rukou: "S odstupem pěti generací necítím žádnou zášť. Ne že by se nic takového nestalo, tím víc mě to mrzí. Dáte si něco k jídlu? K pití? Budete si přát hudbu jako zvukovou kulisu?"

"Když dovolíte," řekl Pelorat, "a pokud to není proti sayshellským zvyklostem, rád bych přistoupil přímo k věci."

"Mohu vás ujistit, že sayshellské zvyklosti tomu nebrání. Doktore Pelorate, nemáte tušení, jak je to úžasné. Teprve asi před dvěma týdny jsem v Archeologické revue narazil na váš článek, který se týkal mýtů o prapůvodu. Připadal mi jako úžasná syntéza - jenže byl příliš krátký."

Pelorat se zarděl radostí. "Velice mě těší, že jste ho četl. Musel jsem ho samozřejmě zestručnit, protože Revue by práci v plném znění neotiskla. Mám v úmyslu na to téma sepsat celé pojednání."

"To byste rozhodně měl. Ale jakmile jsem si ho přečetl, i tak jsem vás hned zatoužil poznat. Dokonce mě napadlo, že bych kvůli tomu navštívil Terminus, i když by to nebylo tak snadné."

"Jak to?" zeptal se Trevize.

Quintesetz se zatvářil rozpačitě. "Bohužel, musím přiznat, že Sayshell netouží po připojení k Federaci Nadace, a proto se všechny společenské styky s Nadací snaží omezovat. Máme totiž tradici neutrality.

Dokonce i Mezek nás nechal na pokoji, jenom si od nás vyžádal zvláštní prohlášení o neutralitě. Proto se na každou žádost o povolení návštěvy území Nadace obecně - a Terminu zvlášť - pohlíží s podezřením, i když je

pravděpodobné, že vědec jako já plně zaujatý svými teoriemi, by pas nakonec získal. Ale nic takového nebylo nutné, vy jste přišel za mnou. Sotva tomu dokážu uvěřit. Sám sebe se ptám: Proč? Dověděl jste se o mně, jako jsem se já dověděl o vás?"

"Znám vaše dílo, S.Q., ve svém rejstříku mám výpisy z vašich prací. Proto jsem za vámi přišel. Můj výzkum se týká otázky Země, která je údajně planetou původu lidského druhu, a také raného období průzkumu a osídlování Galaxie. Jsem tady hlavně proto, abych získal informace o založení Sayshellu."

"Z vašeho článku soudím," připustil Quintesetz, "že se zajímáte o mýty a legendy."

"Ještě víc o historii - skutečná fakta - pokud existují. Jinak o mýty a legendy."

Quintesetz vstal a rychle přešel po délce kanceláře tam a zpátky, zastavil se, aby pohlédl na Pelorata, a znovu vykročil.

Trevize netrpělivě vyhrkl: "Tak co?"

"Je to zvláštní. Opravdu zvláštní! Právě včera," zarazil se Quintesetz.

"Co bylo právě včera?" pobídl ho Pelorat.

"Jak jsem řekl, doktore Pelorate - mimochodem, smím vám říkat J.P.? Používat celé jméno mi připadá dost nezvyklé."

"Prosím."

"Jak jsem vám řekl, J.P., obdivoval jsem váš článek a chtěl jsem vás navštívit. Chtěl jsem vás navštívit proto, že jistě máte rozsáhlou sbírku legend o počátcích světů, a přece neznáte ty naše. Jinými slovy, chtěl jsem vás navštívit, abych vám sdělil přesně to, co jste si přijel zjistit sám."

"Co to má, S.Q, společného s včerejškem?" zeptal se Trevize.

"Máme své legendy. Jednu legendu. Ta je důležitá pro naši společnost, protože se stala naším hlavním mystériem."

"Mystériem?" řekl Trevize překvapeně.

"Nemám na mysli žádnou záhadu nebo něco podobného. To je asi běžný význam toho slova v Galaktickém standardu. Tady má ovšem specifický význam. Znamená to něco tajného, věc, kterou plně chápe jen jistý okruh vyznavačů, něco, o čem se nesmí mluvit před nezasvěcenci. A včera byl ten den."

"Jaký den, S.Q.?" Trevize až příliš zdůrazňoval svou trpělivost.

"Včera byl Den letu."

"Ach tak," pochopil Trevize, "den meditace a klidu, kdy by měl každý zůstat doma."

"Teoreticky něco takového, až na to, že ve větších městech, v oblastech s vyšší vzdělaností se starší zvyky příliš nedodržují. Ale to už asi víte."

Pelorat, kterého začal zneklidňovat Trevizův nepříjemný tón, rychle zasáhl do hovoru: "Něco jsme se dověděli, když jsme sem včera přijeli."

"Zrovna ten den," prohlásil jedovatě Trevize. "Poslyšte, S.Q., jak už jsem řekl, nejsem akademik, ale rád bych vám položil jednu otázku. Říkal jste, že mluvíte o hlavním mystériu, o kterém se prý nesmí mluvit před nezasvěcenci. Jak to, že o tom mluvíte s námi?

My jsme nezasvěcenci."

"To sice ano. Ale já ten den nesvětím a moje pověrčivost v té věci je nanejvýš nepatrná. Článek J.P. ve mně ovšem posílil pocit, který mám už dlouho: Mýtus nebo legenda nevznikne jen tak, ze vzduchoprázdna. Jako ostatně nic. V jistém smyslu musí obsahovat pravdivé jádro, třeba i značně zkreslené a já bych rád zjistil pravdu, která se skrývá za naší legendou o Dni letu."

"Není riskantní o tom mluvit?" zeptal se Trevize. Quintesetz pokrčil rameny. "Tím si nejsem tak jistý. Konzervativní složky našeho národa by to vyděsilo. Ty ovšem nemají slovo ve vládě, a to už celé století. Stoupenci sekularismu jsou silní a budou ještě silnější, pokud konzervativci nevyužijí naší - promiňte mi ten výraz - zaujatosti vůči Nadaci. A navíc, protože o té věci mluvím z pozice vlastního vědeckého zájmu o nejstarší dějiny, měl bych v případě potřeby silnou podporu Akademické společnosti."

"Když je to tak, S.Q.," řekl Pelorat, "povíte nám něco o vašem hlavním mystériu?"

"Ano, ale ještě se postarám, aby nás nikdo nerušil, nebo snad náhodou nevyslechl náš rozhovor. Jak se říká, když člověk musí pohlédnout býkovi do očí, ještě ho nemusí chytat za rohy."

Na klávesnici přístroje, který měl na stole, zvolil příslušnou kombinaci. "Teď jsme odříznuti od světa."

"Víte jistě, že to tu není napíchnuté?" zeptal se Trevize.

"Napíchnuté?"

"Odposlouchávané! Jestli to někdo nemůže slyšet! Jestli tu není nějaké zařízení, které by vás mohlo sledovat - optické, zvukové, nebo obojí."

Quintesetz se zatvářil pohoršeně. "Něco takového je na Sayshellu vyloučeno."

Trevize pokrčil rameny. "Když myslíte."

"Prosím vás, S.Q., pokračujte," požádal Pelorat.

Quintesetz našpulil rty, opřel se v křesle (které pod tlakem trochu povolilo) a přiložil k sobě konečky prstů. Zdálo se, že přemýšlí, jak by přesně začal.

"Víte, co je to robot?"

"Robot?" řekl Pelorat. "Nevím."

Quintesetz se podíval směrem k Trevizovi a ten pomalu zavrtěl hlavou.

"Počítač ovšem znáte?"

"Ovšem," přitakal Trevize.

"Tak tedy mobilní přístroj ovládaný počítačem."

"Je mobilní přístroj ovládaný počítačem." Trevize byl pořád netrpělivý.

"Existuje nekonečně mnoho různých typů a já pro ně neznám jiné obecně platné označení než mobilní přístroj ovládaný počítačem..."

"...který vypadá přesně jako lidská bytost, a to je robot," dokončil klidně S.Q. svou definici. "Robot se vyznačuje tím, že je podobný člověku."

"Proč je podobný člověku?" Pelorat se zeptal s nelíčeným údivem.

"To sám pořádně nevím. Připouštím, že pro přístroj je to nanejvýš neúčelná podoba, ale jen opakuji, co tvrdí legenda. Robot je staré slovo, z dnes už neznámého jazyka, i když podle tvrzení našich vědců se jeho význam vztahuje k práci."

"Nenapadá mě jediné slovo," řekl pochybovačně Trevize, "které by třeba jen vzdáleně znělo jako robot a mělo něco společného s prací."

"Rozhodně ne v galačtině," řekl Quintesetz, "ale oni to stejně tvrdí."

"Mohlo by jít o obrácenou etymologii," zamyslel se Pelorat. " Ty předměty se používaly k práci, a proto byl tomu slovu přiřazen význam práce. Ale proč nám to vlastně říkáte?"

"Protože tady, na Sayshellu, se pevně udržuje tradice, která tvrdí, že když byla Země jediným světem a před sebou měla celou neobydlenou Galaxii, byli vymyšleni a vytvořeni roboti. Potom existovaly dva druhy lidských bytostí: přirozené a umělé, z masa a z kovu, biologické a mechanické, složité a jednoduché."

Quintesetz se odmlčel a s neradostným smíchem řekl: "Promiňte. Není možné mluvit o robotech, aniž by člověk citoval z Knihy o letu. Lidé na Zemi vynalezli roboty - a víc nemusím říkat. Je to úplně jasné."

"A proč vynalezli roboty?" zeptal se Trevize.

Quintesetz pokrčil rameny. "Kdo to může vědět s takovým odstupem času? Možná jich bylo málo a potřebovali pomoc, hlavně při obtížném úkolu, jakým byl průzkum a osídlování Galaxie."

Trevize ho poslouchal se stále větším zaujetím. "To mi připadá dost logické. Když byla Galaxie osídlena, lidé přestali roboty potřebovat. Dneska už v Galaxii jistě nejsou humanoidní mobilní přístroje ovládané počítačem."

"Ať je to jak chce," pokračoval Quintesetz, "ten příběh je zhruba následující, pokud to mohu hodně zjednodušit a vynechat množství poetických příkras, které - po pravdě řečeno - neuznávám, přestože lid jim obecně věří nebo to aspoň předstírá. Kolem Země vyrostly světy kolonií, které obíhaly kolem sousedních hvězd a na těch světech kolonií bylo mnohem víc robotů než na Zemi samé. Na nových panenských světech měli roboti větší uplatnění. Země se vlastně stáhla do pozadí, o roboty už nestála a bouřila se proti nim."

"Co se stalo?" otázal se Pelorat.

"Vnější světy byly silnější. S pomocí svých robotů děti porazily a ovládly Zemi - Matku. Promiňte, nemohu se však vyhnout citacím.

Ale někteří obyvatelé Země - kteri měli lepší lodě a znali účinnější způsob cestování hyperprostorem - ze svého světa uprchli. Uprchli na velice vzdálené hvězdy a světy, daleko za hranice dříve osídlených, bližších světů. Byly založeny nové kolonie - bez robotů - ve kterých mohly lidské bytosti žít podle svého. To byla takzvaná Epocha letů. A den, kdy první Pozemšťané dorazili do sektoru Sayshellu - vlastně právě na tuto planetu - je tím Dnem letu, který se každoročně slaví už mnoho tisíc let."

Pelorat překvapeně zamrkal. "Milý příteli, vy tedy tvrdíte, že Sayshell byl založen přímo ze Země."

Quintesetz se zamyslel a chvíli váhal. "Oficiálně se tomu věří."

"Ale vy," pronesl Trevize, "to zřejmě neuznáváte."

"Já mám pocit..." začal Quintesetz a potom ze sebe vychrlil: "Při Velkých hvězdách a Malých planetách, ovšem že ne! Je to až příliš nepravděpodobné, jenže je to oficiální dogma a bez ohledu na současnou sekularizaci vlády to člověk musí tvrdit aspoň na oko. Ale k věci. Z vašeho článku, J.P., není zřejmé, že byste znal ten příběh - o robotech a o dvou vlnách osídlování ze kterých méně významná byla s roboty a ta významnější, bez nich."

"Ovšem že ne," souhlasil Pelorat. "Dnes ho slyším poprvé a jsem vám, milý S.Q., neskonale vděčný, že jste mě s ním seznámil.

Žasnu nad tím, že v žádné práci o tom nepadla ani zmínka -"

"To," řekl Quintesetz," svědčí o účinnosti našeho společenského systému. Je to naše sayshellské tajemství - naše veliké mystérium."

"Možná," přitakal střízlivě Trevize. "Jenomže druhá vlna osídlování - ta bez robotů - se přece musela šířit všemi směry. Proč tedy to velké tajemství existuje jenom na Sayshellu?"

"Možná existuje i někde jinde a je také tajemstvím. Naši vlastní konzervativci věří, že ze Země byl osídlen jenom Sayshell a že celý zbytek Galaxie byl osídlen ze Sayshellu. To je ovšem pravděpodobně nesmysl."

Pelorat se vložil do hovoru. "Na řešení takových podružných problémů je dost času. Teď, když mám výchozí bod, mohu vyhledat podobné informace na jiných světech. Podstatné je, že jsem zjistil, na co se mám ptát.

A správná otázka je samozřejmě klíčem k získání nekonečného množství odpovědí. To mám ale štěstí."

"Ovšem, Janove, ale náš milý S.Q. nám jistě neřekl všechno. Co se stalo s těmi staršími koloniemi a jejich roboty? To v těch vašich příbězích není?"

"Ne dopodrobna, ale v podstatě ano. Společná existence lidí a humanoidů je zřejmě vyloučena. Světy s roboty zanikly. Nebyly schopné vývoje."

"A Země?"

"Lidé ji opustili, usadili se tady a pravděpodobně (i když konzervativci by s tím nesouhlasili) také na jiných planetách."

"Ze Země přece neodletěly všechny lidské bytosti. Planeta nemohla zůstat opuštěná."

"Pravděpodobně ne. Nevím."

Trevize najednou nadhodil: "Když odletěli, nebyla radioaktivní?"

Quintesetz se zatvářil užasle. "Radioaktivní?"

"Právě na to se ptám."

"O tom nic nevím. Něco takového jsem v životě neslyšel."

Trevize si přiložil kotník prstu k zubům a přemýšlel.

"S.Q., už je dost pozdě a my jsme vás zřejmě připravili o spoustu času." (Pelorat jako by chtěl něco namítnout, ale Trevizova ruka mu přistála na koleně a pevně ho stiskla - takže se Pelorat, zjevně vyvedený z míry, zase uklidnil.)

"Velice mě těší, že jsem vám mohl být užitečný," řekl Quintesetz.

"O tom nemůže být pochyb. A kdybychom se vám mohli nějak odvděčit, řekněte jak."

Quintesetz se slabě zasmál. "Dostatečná odměna pro mě bude, když milý J.P. bude tak laskav a neuvede mé jméno v souvislosti s žádnou prací, kterou napíše o našem mystériu.

Pelorat horlivě přesvědčoval: "Mohl byste získat zasloužené uznání - a snad i větší vážnost - kdybyste směl navštívit Terminus a možná i delší dobu zůstat na naší univerzitě jako hostující profesor.

To bychom mohli zařídit. Sayshell možná nemá v oblibě Federaci, ale přesto by nemusel odmítnout přímou žádost o povolení návštěvy Terminu za účelem, řekněme, účasti na konferenci o nějakém aspektu dějin starověku."

Sayshellan se napůl vztyčil. "Tím chcete říct, že máte tak dlouhé prsty, abyste mohli zařídit něco takového?

Trevize se zamyslel: "To mě sice nenapadlo, ale J.P. má úplnou pravdu. Dalo by se to udělat, kdybychom se o to pokusili. A čím víc vám budeme zavázáni, tím větší snahu zřejmě budeme ochotni vyvinout."

Quintesetz chvíli mlčel, potom se zamračil.

"Jak to myslíte, pane?"

"Stačí, S.Q., abyste nám pověděl něco o Gaie," řekl Trevize.

Quintesetzova rozzářená tvář docela pohasla.

53.

Quintesetz se díval do stolu. Rukou si nepřítomně hladil krátké vlasy, přiléhající k hlavě v pevných kadeřích. Potom se podíval na Trevize a pevně stáhl rty. Jako by byl odhodlán nepromluvit.

Trevize nadzvedl obočí a čekal. Quintesetz konečně přiškrceným hlasem řekl: "Vážně je dost pozdě - už se smrklo."

Do té chvíle mluvil dobrou galaktičtinou, ale teď jeho slova nabyla zvláštní podoby, jako by sayshellský způsob řeči potlačil jeho klasické vzdělání.

"Smrklo, S.Q.?"

"Už je skoro noc."

Trevize přikývl.

"Na to jsem úplně zapomněl. A také mám hlad, S.Q., můžeme vás pozvat na večeři? Pak bychom třeba mohli pokračovat v rozhovoru - o Gaie."

Quintesetz se s námahou zvedl. Byl vyšší než oba muži z Terminu, ale také starší a víc při těle a výška mu nedodávala zdání síly. Vypadal víc unavený, než když přijeli.

Podíval se na ně s přimhouřenýma očima.

"Zapomínám se chovat jako hostitel. Jste návštěva z jiného světa a nehodilo by se, abyste mě zvali. Pojďte ke mně domů. Je to na půdě univerzity, docela blízko, a pokud chcete pokračovat v rozhovoru, tam k tomu budu mít větší klid než tady. Mrzí mě jenom jedna věc," (zdálo se, že není docela ve své kůži)," že vám mohu nabídnout jen skromné pohoštění.

Jsme totiž se ženou vegetariáni a pokud jste pojídači masa, mohu vyjádřit jen svou omluvu a politování."

Trevize se usmál. "J.P. a já se projednou svých masožravých sklonů klidně vzdáme. Rozhovor s vámi doufám, to bohatě vynahradí."

"Bez ohledu na kvalitu rozhovoru vám mohu slíbit zajímavé jídlo," řekl Quintesetz, "pokud přijdete na chuť našemu sayshellskému koření. Na to jsme se ženou přímo odborníci."

"S.Q., těším se na veškerou exotiku, kterou nám chcete nabídnout," prohlásil rozvážně Trevize, i když Pelorat se při té představě zatvářil trochu nervózně.

Quintesetz kráčel první. Trojice vyšla z místnosti a pokračovala zdánlivě nekonečnou chodbou, na které je tu a tam zdravili sayshellští studenti a kolegové, ale on se své společníky vůbec nepokusil představit. Trevize nelibě nesl, že si ti kolem zvědavě prohlížejí jeho šerpu, která náhodou patřila mezi ty šedé. Tlumená barva nebyla zjevně v souladu s přísnými požadavky univerzitní módy.

Konečně vyšli ze dveří a ocitli se na volném prostranství. Skutečně byla tma a trochu chladno, v dálce se zřetelně rýsovaly stromy a po stranách cestičky byl poměrně hustý trávník.

Pelorat se zastavil - zády k mihotavé záři světel vycházející z budovy, kterou právě opustili, a k osvětlení, které lemovalo cestu v prostoru univerzity. Pohlédl přímo vzhůru.

"Nádhera! Ve verších jednoho z našich předních básníků je slavná věta, která mluví o 'svitu tisícerých hvězd na vznosné klenbě sayshellského nebe'."

Trevize se na něj uznale zahleděl a polohlasem pronesl: ‚S.Q., jsme z Terminu a aspoň můj přítel jinou oblohu ještě nespatřil. Na Terminu vidíme jen souvislý mlhavý závoj Galaxie a pár sotva zřetelných hvězd. Kdybyste žil pod

naší oblohou, dokázal byste tu vaši ocenit ještě víc."

Quintesetz na něj vážně pohlédl. "Ujišťuji vás, že ji umíme ocenit přímo dokonale. Ne proto, že jsme v oblasti Galaxie s menší hustotou hvězd, ale proto, že jejich rozložení je úžasně pravidelné. Myslím, že nikde v Galaxii se obecně nesetkáte s takovým rozložením hvězd první velikosti. A přitom jich zase není tolik. Viděl jsem oblohu světů, které leží ve vnějších oblastech kulovité hvězdokupy. A tam je vidět příliš mnoho jasných hvězd. To ruší tmu noční oblohy a značně jí to ubírá na kráse."

"S tím plně souhlasím," přikývl Trevize.

"Ale poslyšte," otázal se Quintesetz, "jestlipak vidíte ten skoro pravidelný pětiúhelník ze skoro stejně jasných hvězd? Říkáme jim Pět sester. Je to tamhle tím směrem, hned nad řadou stromů. Vidíte ho?"

"Vidím," řekl Trevize. "Moc pěkné."

"To ano," souhlasil Quintesetz. "Má prý symbolizovat úspěch v lásce - a tak se nenajde jediný milostný dopis, který by nekončil pětiúhelníkem teček na znamení, že člověk touží být milován. Každá z těch pěti hvězd přitom představuje jiné stádium a spousta slavných básní se navzájem předhání, aby každé stádium naplnily co nejjasnějším erotickým podtextem. Za mých mladých let jsem se o tom sám pokoušel psát verše a vůbec by mě nenapadlo, že mi jednou Pět sester bude docela lhostejných, i když už to tak asi chodí. Vidíte tu nejasnou hvězdu asi uprostřed Pěti sester?"

"Ano."

"Tak ta," pokračoval Quintesetz, "prý představuje neopětovanou lásku. Podle jedné legendy byla ta hvězda kdysi stejně jasná jako ostatní, ale pohasla žalem." A rychle pokračoval v chůzi.

54.

Večeře, jak Trevize musel uznat, byla vynikající. Byla úžasně pestrá, koření a přísady byly použity s mírou, a neminuly se účinkem.

"S.Q., viďte, že všechna ta zelenina - která byla, mimochodem, velice chutná - je součástí galaktického jídelníčku?"

"Ano, jistě."

"Ovšem že tu máte i původní formy života."

"Jistě. Když na planetu Sayshell dorazili první osídlenci, byl to svět bohatý na kyslík, takže musel být životodárný. A můžete se spolehnout, že jsme z toho původního života něco zachránili. Máme dost rozsáhlé přírodní rezervace, ve kterých přežívá flóra i fauna Starého Sayshellu."

Pelorat smutně odtušil: "V tom jste nás, S.Q., předběhli. Když lidské bytosti dorazily na Terminus, bylo tam jen málo suchozemského života a bohužel se dlouho neprojevila cílevědomá snaha o záchranu toho podmořského, i když byl zdrojem kyslíku, díky kterému je Terminus obyvatelný. Dnešní ekologie Terminu je svou povahou ryze galaktická."

"Sayshell," pronesl Quintesetz s úsměvem vyjadřujícím neokázalou pýchu, "má dlouholetou a solidní pověst planety, která si dovede vážit života."

A v tu chvíli se Trevize rozhodl promluvit: "Když jsme, S.Q., odcházeli z vaší kanceláře, myslím, že jste měl v plánu pozvat nás na večeři a pak nám povědět něco o Gaie."

Quintesetzova manželka, přívětivá žena - baculatá a docela snědá, která toho při jídle mnoho nepromluvila - se na něj s úžasem podívala, vstala a beze slova vyšla z místnosti.

"Moje žena," vysvětloval rozpačitě Quintesetz, "je bohužel naprosto konzervativní, a když se někdo zmíní o tom - světě - je z toho trochu nesvá. Tak ji laskavě omluvte. Ale proč se na to ptáte?"

"Protože je to bohužel důležité pro práci J.P."

"Ale proč se na to ptáte mě? Bavili jsme se o Zemi, o robotech, o založení Sayshellu. Co to má všechno společného s tím, na co se ptáte?"

"Možná že nic, a přece je na tom spousta věcí, které si nedokážu vysvětlit. Proč vaší ženě nedělá dobře, když se zmíním o Gaie? Proč to nedělá dobře vám? Někdo o tom mluví docela bez problémů. Právě dnes jsme se dověděli, že Gaia je sama Země a že se ztratila do hyperprostoru kvůli zlu, napáchanému lidskými bytostmi."

Quintesetzova tvář se stáhla v bolestném výrazu. "Kdo vám napovídal takové nesmysly?"

"Někdo, s kým jsem se setkal tady, na univerzitě."

"To je jen pověra."

"Takže to není součástí ústředního dogmatu vašich legend o Letu?"

"Ne, ovšem že ne. Je to jen pověst, která vznikla mezi prostými, nevzdělanými lidmi."

"Víte to jistě?" zeptal se střízlivě Trevize.

Quintesetz si poposedl na židli a díval se na zbytky jídla před sebou. "Pojďte do obývacího pokoje," vyzval je. "Moje žena nedovolí aby se tahle místnost uklidila a dala do pořádku, dokud tu budeme sedět a bavit se - o té věci."

"Víte jistě, že je to jen pověst?" opakoval Trevize, jakmile se posadili v druhé místnosti před oknem vyklenutým nahoru a dovnitř které mělo umožnit jasný výhled na nádhernou noční oblohu Sayshellu.

Světla v místnosti pohasla, aby jí neubírala na kráse a Quintesetzova ponurá tvář se proměnila v pouhý stín.

Quintesetz pokračoval v přerušeném hovoru. "Vy si tím nejste jist? Vy si snad myslíte, že se nějaký svět může rozplynout v hyperprostoru? Musíte si uvědomit, že průměrný člověk má sotva ponětí, co je to hyperprostor."

"Je pravda," uznal Trevize, "že i já mám sotva ponětí, co je to hyperprostor a přitom jsem měl stovky příležitostí vyzkoušet si to na vlastní kůži."

"Tak já vám to tedy řeknu. Mohu vás ujistit, že Země - ať je kdekoli - neleží v prostoru Sayshellského svazu a že svět, o kterém jste se zmínil, není Země."

"Ale S.Q., i když nevíte, kde je Země, měl byste vědět, kde je ten svět o kterém jsem se zmínil. Ten je jistě v prostoru Sayshellského svazu. To ještě víme, viďte, Pelorate?" Pelorat, který netečně poslouchal, sebou po tom náhlém oslovení trhl. "Pokud jde o to, Golane, vím, kde leží."

Trevize se otočil, aby se na něj podíval. "Odkdy, Janove?"

"Milý Golane, přece od dnešního večera. Vy jste nám, S.Q., cestou z kanceláře k vám domů ukázal Pět sester. Upozornil jste nás na nevýraznou hvězdu ve středu pětiúhelníku. Jsem přesvědčen, že je to Gaia."

Quintesetz znejistěl - jeho tvář ukrytá v šeru nedávala žádnou možnost výkladu. Konečně pronesl: "Ano, to nám říkají naši astronomové - v soukromí. Je to planeta, která obíhá kolem té hvězdy."

Trevize zamyšleně pohlédl na Pelorata, ale výraz profesorovy tváře nebylo vůbec možné posoudit. Trevize se obrátil ke Quintesetzovi.

"Tak nám o té hvězdě něco řekněte. Znáte její souřadnice?"

"Já? Ne." Popíral to téměř vášnivě. "Žádné hvězdné souřadnice tu nemám. Můžete je získat na naší katedře astronomie, i když zřejmě ne bez problémů. Lety k té hvězdě se zásadně nepovolují."

"Proč ne? Je přece na vašem území?"

"Spaciograficky ano. Politicky ne."

Trevize čekal, že ještě něco řekne. Když se to nestalo, zvedl se.

"Profesore Quintesetzi," prohlásil formálně, "nejsem policista, voják, diplomat, ani hrdlořez. Nejsem tu od toho, abych z vás násilím tahal informace. Místo toho, proti své vůli, půjdu za naším velvyslancem.

Přece vám musí být jasné, že vás o ty informace nežádám z nějakého osobního zájmu. Je to záležitost Nadace a já z toho nechci dělat mezihvězdný incident. Myslím, že na tom nemá zájem ani Sayshellský svaz."

Quintesetz se nejistě zeptal: "O co se Nadaci jedná?"

"O tom s vámi nemohu hovořit. Pokud se vy se mnou nemůžete bavit o Gaie, pak to přeneseme na vládní úroveň. A za těchto okolností to může mít pro Sayshell nepříznivé důsledky. Sayshell si uchoval nezávislost na Federaci a já proti tomu nemám námitky.

Nemám důvod přát Sayshellu nic zlého a nerad bych chodil za naším velvyslancem. Vlastně bych tím ohrozil svou kariéru, protože mám přísně nařízeno, abych ty informace získal, aniž bych z toho dělal vládní záležitost. Tak mi, prosím vás, řekněte, jestli máte nějaký vážný důvod, proč byste o Gaie nemohl mluvit. Když promluvíte, hrozí vám zatčení nebo nějaký jiný trest? Nebo mi jasně řeknete, že nemám jinou možnost, než se obrátit na velvyslance samého?"

"Ne, ne," namítal Quintesetz a přitom vypadal docela zmateně. "Ve vládních záležitostech se vůbec nevyznám. My o tom světě prostě nemluvíme."

"Pověra?"

"Vlastně ano! Pověra! Při sayshellských nebesích, o co jsem lepší než ten hlupák, který vám řekl, že Gaia je v hyperprostoru - nebo moje žena, která ani za nic nevydrží v místnosti, kde se někdo zmíní o Gaie a která snad i utekla z domu ze strachu, že ho zasáhne..."

"Blesk?"

"Nějaký úder zdaleka. A já, dokonce i já se rozmýšlím, když mám to jméno vyslovit. Gaia! Gaia! Ty slabiky člověku neublíží! Nic se mi nestalo! A přece váhám. Ale, prosím vás, věřte mi, když říkám, že vážně neznám souřadnice Gaiiny hvězdy. Mohu se pokusit je pro vás získat, ale rád bych vám řekl, že tady ve Svazu o tom světě nemluvíme.

Necháváme ho na pokoji a snažíme se na něj nemyslet.

Mohu vám povědět to málo, co se o něm ví - skutečně ví a nejen tuší - a pochybuji, že byste se na některém jiném světě Svazu mohli dovědět něco víc. "Víme, že Gaia je prastarý svět, někdo ji dokonce pokládá za nejstarší svět v našem sektoru Galaxie, ale to není jisté.

Vlastenectví nám říká, že nejstarší je planeta Sayshell, strach nám říká, že je to planeta Gaia. Obojí může platit jen tehdy, když budeme předpokládat, že Gaia je Země, protože je známo, že Sayshell byl osídlen Pozemšťany. Většina historiků - mezi sebou - zastává názor, že planeta Gaia byla založena nezávisle. Domnívají se, že není kolonií žádného světa našeho Svazu a že Svaz nebyl osídlen z Gaii. Neshodují se ovšem v otázce jejich poměrného stáří, zda byla Gaia osídlena před Sayshellem, nebo po něm."

Trevize pronesl: "To, co jste zatím řekl, nemá zvláštní význam, protože každá z těch možností má své zastánce."

Quintesetz smutně přikývl. "Zřejmě máte pravdu. Existenci Gaii jsme si uvědomili až v pozdním období našich dějin. Nejdřív nás plně zaměstnávalo vytváření Svazu, potom odrážení útoků Galaktické říše, pak jsme se snažili zaujmout správnou roli jako Císařská provincie a omezovat moc místokrálů.

Teprve když slabost Říše značně pokročila, si jeden z posledních místokrálů, který podléhal jen velice slabé kontrole shora, uvědomil existenci Gaii, která si zřejmě dokázala uchovat nezávislost na Sayshellské provincii, a dokonce i na samé Říši. Prostě se držela v izolaci a v ústraní, takže byla prakticky neznámá, asi tak jako dnes. Místokrál se ji rozhodl dobýt. Nevíme přesně, co se stalo, ale jeho výprava skončila nezdarem a vrátilo se jenom pár lodí. Tehdy ovšem lodě nebyly příliš kvalitní, ani neměly zvlášť dobré velení.

Sám Sayshell se radoval z porážky místokrále, který byl pokládán za císařského utlačovatele. Jeho zhroucení vedlo takřka vzápětí k obnovení naší nezávislosti. Sayshellský svaz zpřetrhal své svazky s Říší a výročí té události dodnes slavíme jako Den Svazu. Téměř z vděčnosti jsme Gaiu nechali skoro století na pokoji, ale potom přišel čas, kdy jsme byli dost silní, abychom začali pomýšlet na vlastní malou imperialistickou expanzi. Co takhle obsadit Gaiu? Nebo

aspoň zřídit Celní unii? Vyslali jsme tam flotilu a také ta byla zničena.

Od té doby jsme se omezili na občasné pokusy o obchodování - pokusy, které vždycky skončily nezdarem. Gaia zůstala v naprosté izolaci a nikdy - pokud je známo - se ani v nejmenším nepokusila obchodovat nebo navázat styky s nějakým jiným světem. Rozhodně ale proti nikomu nepodnikla žádné nepřátelské kroky. A potom..."

Quintesetz rozsvítil stisknutím tlačítka na opěradle křesla. Na světle se na Quintesetzově tváři objevil vyloženě cynický výraz. Pokračoval: "Jako občané Nadace se možná budete pamatovat na Mezka."

Trevize zrudl. Během pěti staletí své existence Nadace jen jednou podlehla nepříteli. Její dobytí bylo jen dočasné a nijak zvlášť neohrozilo její vzestup na cestě k Druhé říši, ale každý, kdo neměl Nadaci v oblibě a chtěl pokořit její pýchu, se nezapomněl zmínit o Mezkovi, jejím jediném přemožiteli. A je pravděpodobné (pomyslel si Trevize), že Quintesetz zvýšil úroveň osvětlení, aby viděl, jak vypadá uražená pýcha Nadace.

"Ano, my z Nadace se na Mezka pamatujeme," přisvědčil Trevize nakonec.

"Mezek," řekl Quintesetz, "nějakou dobu vládl Říši, stejně velké jako Federace, která je dnes ovládána Nadací. Nám ale nevládl. Nechal nás na pokoji. Jednou se ovšem na Sayshellu objevil. Podepsali jsme prohlášení o neutralitě a smlouvu o přátelství. Víc po nás nechtěl.

Byli jsme jediní, po kom nechtěl víc, ještě než nemoc učinila přítrž jeho rozpínavosti a donutila ho čekat na smrt. On to vlastně nebyl tak nerozumný člověk. Nepoužíval nepřiměřené síly, nebyl krutý a vládl humánním způsobem."

"Až na to, že byl dobyvatel," poznamenal jedovatě Trevize.

"Jako Nadace," odvětil Quintesetz.

Trevize, který neměl připravenou odpověď, nedůtklivě prohodil: "Víte ještě něco o Gaie?"

"Jen jeden Mezkův výrok. Podle popisu historického setkání Mezka s prezidentem Svazu Kalloem prý Mezek rozmáchlým gestem podepsal listinu a řekl: Tato listina vám, naštěstí pro vás, zaručuje neutralitu i ve vztahu ke Gaie. Ani já se ke Gaie nepřiblížím."

Trevize zavrtěl hlavou. "Proč také? Sayshell si chtěl především zajistit neutralitu a o Gaie nebylo známo, že by někdy někoho obtěžovala.

Mezek měl tehdy v úmyslu dobýt celou Galaxii, tak proč by se zdržoval maličkostmi? Měl dost času zaútočit na Sayshell a na Gaiu, až s tím bude hotov."

"Možná, možná," připustil Quintesetz, "ale podle jednoho očitého svědka, člověka, kterému snad můžeme věřit, Mezek odložil pero, když říkal: 'Ani já se ke Gaie nepřiblížím.' Potom klesl hlasem a šeptem, aby to nikdo neslyšel, ještě dodal: 'už nikdy'."

"Říkáte, že to nemělo být slyšet. Jak to tedy někdo mohl vyslechnout?"

"Protože když položil pero, to se mu skutálelo ze stolu a jeden Sayshellan automaticky přiskočil, aby se pro něj sehnul. Ucho mel blízko Mezkových úst, když zazněla ta slova 'už nikdy', a on je slyšel.

Až do Mezkovy smrti si to nechal pro sebe."

"Jak můžete dokázat, že to není výmysl?"

"Život toho člověka svědčí o tom, že je sotva pravděpodobné, aby si něco takového vymyslel. Jeho zpráva je obecně uznávána."

"A co když?"

"Mezek nikdy, až na ten jediný případ, nebyl v Sayshellském svazu - ani v jeho okolí - alespoň poté, co se objevil na galaktické scéně."

"A co má být?"

"A kde se Mezek narodil?"

"To asi nikdo neví," odpověděl Trevize.

"V Sayshellském svazu existuje silné tušení, že se narodil na Gaie."

"Kvůli tomu jednomu slovu?"

"Jen zčásti. Mezek byl neporazitelný, protože měl zvláštní duševní schopnosti. Také Gaia je neporazitelná."

"Gaia zatím nebyla poražena. Ale to neznamená, že by k tomu nemohlo dojít."

"Ani Mezek se k ní neodvážil přiblížit. Projděte si záznamy z doby jeho panství. Podívejte se, jestli s některou jinou oblastí jednal tak obezřetně jako se Sayshellským svazem. A jestlipak víte, že nikdo z těch, kdo se na Gaiu vypravil za účelem pokojného obchodu, se už nevrátil? Proč myslíte, že o ní víme tak málo?"

"Váš postoj nemá daleko k pověrčivosti," podotkl s úsměškem Trevize.

"Říkejte tomu, jak chcete. Od časů Mezka jsme Gaiu vypudili ze své mysli. Nechceme, aby ona myslela na nás. Cítíme se v bezpečí, jen když předstíráme, že prostě neexistuje. Možná že sama vláda začala tajně šířit a podporovat pověsti o tom, že Gaia zmizela v hyperprostoru v naději, že snad lidé zapomenou na existenci skutečné hvězdy s takovým jménem.

"Takže vy pokládáte Gaiu za svět Mezků?

"Není to vyloučeno. Radím vám, pro vaše dobro, nejezděte tam. Nebo se nevrátíte. Když se Nadace bude plést do věcí Gaii, projeví tím menší inteligenci než Mezek. To byste měli vyřídit svému velvyslanci."

Trevize požádal: "Sežeňte mi ty souřadnice a já hned opustím váš svět. Doletím na Gaiu a pak se vrátím."

"Ty souřadnice vám seženu. Katedra astronomie samozřejmě pracuje v noci, a když to bude možné, tak vám je seženu hned. Ale rád bych vám ještě jednou poradil, nepokoušejte se dostat na Gaiu.

"Já se o to chci pokusit."

A Quintesetz stísněným hlasem dodal: "Pak chcete spáchat sebevraždu."

## Kapitola čtrnáctá

## VPŘED!

55.

Janov Pelorat se díval na krajinu skrytou v šeru nastávajícího úsvitu s podivnou směsicí lítosti a nejistoty.

"To jsme tu, Golane, moc dlouho nepobyli. Zdá se, že je to příjemný a zajímavý svět. Rád bych se o něm dověděl něco víc.

Trevize s kyselým úsměvem vzhlédl od počítače.

"Vy si myslíte, že já ne? Na téhle planetě jsme třikrát měli pořádné jídlo - pokaždé úplně jiné a vždycky výborné. Ještě bych si dal. A těch pár žen, co jsme viděli, jsme viděli jen krátce - a některé docela sváděly k tomu - však víte, co mám na mysli."

Pelorat trochu nakrčil nos.

"Ale milý příteli. Ty kravské zvonce kterým říkají boty, a jak jsou navlečené v barvách, co se vyloženě tlučou, a co si to dělají s řasami? Jestlipak jste si všiml jejich řas?"

"Janove, to si pište, že jsem si všeho všiml. To, proti čemu protestujete, je jen povrchní. Dají se snadno přesvědčit, aby si umyly tvář a v pravou chvíli vyklouzly z bot i z těch svých barev."

"Golane, dávám vám za pravdu. Jenomže já jsem víc přemýšlel o tom, že bychom měli pokračovat ve zkoumání těch věcí kolem Země. Co jsme se zatím o Zemi dověděli, je tak neuspokojivé, tak rozporuplné - podle jednoho člověka záření, podle druhého roboti."

"V každém případě smrt."

"To je pravda," připustil neochotně Pelorat, "ale co když je pravda jenom jedno a druhé ne, nebo je do jisté míry pravda obojí, a nebo není pravda ani jedno. Golane, když slyšíte pověsti, které všechno jen zahalují houstnoucí mlhou pochybnosti, tak přece musíte mít touhu to prozkoumat, zjistit, jak je to doopravdy."

"To ano," souhlasil Golan. "Při všech hvězdných trpaslících v Galaxii, ano. Nejdřív ovšem vyřešit ten problém s Gaiou. Až v tom budeme mít jasno, můžeme letět k Zemi nebo se vrátit sem na Sayshell, a zdržet se tu o něco déle. Ale na prvním místě je Gaia."

Pelorat přikývl. "Problém, který se musí vyřešit nejdřív! Když přistoupíme na to, co nám řekl Quintesetz, tak nás na Gaie čeká smrt. Máme tam vůbec letět?"

Trevize řekl: "Na to se ptám sám sebe. Máte strach?"

Pelorat váhal, jako by zkoumal své vlastní pocity. Pak řekl docela prostě a věcně: "Mám. A jaký!"

Trevize se pohodlně usadil na židli a otočil se k němu čelem.

Stejně klidně a věcně řekl: "Janove, není důvod, proč byste měl riskovat.

Stačí říct a já vás nechám na Sayshellu s vaším osobním majetkem a s polovinou našich kreditů. Až se vrátím, tak si vás vyzvednu a když budete chtít, poletíme do sektoru Síria a k Zemi, pokud je právě tam. Když se nevrátím, lide z Nadace tady na Sayshellu se postarají, abyste se vrátil na Terminus. Když tady zůstanete, kamaráde, tak vám to nebudu mít za zlé."

Pelorat rychle zamžikal a chvíli zůstal s pevně sevřenými rty.

Pak trochu chraptivě pronesl: "Kamaráde? Jak dlouho se my dva vůbec známe? Tak týden? Copak to není zvláštní, že nechci opustit loď? Strach sice mám, ale chci zůstat s vámi."

Trevize vztáhl ruce v nerozhodném gestu. "Ale proč? Vždyť já to po vás skutečně nechci."

"Nevím jistě, proč, ale chci to po sobě sám. Je to - je to - Golane tím, že vám věřím. Mám pocit, že vždycky víte, co děláte. Chtěl jsem letět na Trantor, kde by se - jak teď vidím - pravděpodobně nic nestalo.

Vy jste trval na Gaie - a Gaia musí být v nějakém směru citlivým nervem Galaxie. V souvislosti s ní se zřejmě dějí různé věci. A kdyby to, Golane, nestačilo, sledoval jsem vás, jak jste z Quintesetze vytáhl ty informace o Gaie. Jak jste to dokonale sehrál. Byl jsme obdivem bez sebe."

"Tak vy mi tedy důvěřujete."

Pelorat řekl: "Ano."

Trevize mu položil ruku na rameno a chvíli se zdálo, že hledá správná slova. Konečně se zeptal: "Janove, můžete mi předem odpustit, pokud se zmýlím ve svém úsudku a potom vás třeba potká něco, co by nemuselo být příjemné?"

"Ale milý příteli, proč se ptáte? Rozhodl jsem se svobodně z vlastních důvodů, a ne z vašich. A - prosím vás, pospěšte si s odletem. Nejsem si tak docela jist, že mě má zbabělost nechytí pod krkem a já bych se pak musel nadosmrti stydět."

"Jak myslíte, Janove. Odletíme hned, jak to počítač dovolí. Tentokrát vyrazíme graviticky - přímo vzhůru - jakmile budeme mít jistotu, že v atmosféře nad námi není žádná loď. A jak bude klesat hustota okolní atmosféry, budeme nabírat čím dál větší rychlost. Takže za hodinu můžeme být ve volném prostoru."

"Výborně," souhlasil Pelorat a stiskl špičku plastikové nádobky na kávu. Z otevřeného ústí začala skoro okamžitě stoupat pára. Pelorat si přiložil k ústům dudlík, upíjel a přitom pouštěl do úst právě tolik vzduchu; aby kávu ochladil na snesitelnou teplotu.

Trevize se zazubil. "Vida, jak jste se s tím naučil zacházet. Janove, vy už jste kosmický veterán."

Pelorat chvíli upřeně hleděl na plastikovou nádobku a potom řekl: "Teď, když máme lodi, kde se dají provádět libovolné úpravy gravitačního pole, přece můžeme používat normální nádoby?"

"To jistě, ale přece nechcete, aby se kosmický národ vzdal svých vynálezů stavěných na kosmické podmínky? Jak by si mohl ostřílený vesmírný vlk udržet odstup od pozemských krys, kdyby pil z otevřeného hrnku? Vidíte ty kruhy na stěnách a stropech? Ty se v kosmických plavidlech běžně vyskytují aspoň dvacet tisíc let, ale v gravitické lodi jsou úplně zbytečné. A přece tady jsou a vsadím celou loď proti šálku kávy, že ten vesmírný vlk bude při startu předstírat, že ho drtí ohromná tíha, div se neudusí, a pak se na těch kruzích bude houpat sem a tam, jako ve stavu beztíže, i když v obou případech bude gé rovno jedné - čili normální gravitace."

"Vy si děláte legraci."

"Možná tak trochu, ale společenská setrvačnost se projevuje ve všech oblastech - včetně technického pokroku. Takže tu máme ty, zbytečné nástěnné kruhy a hrnky nám dávají s dudlíkem.

Pelorat zamyšleně přikývl a dát upíjel kávu. Konečně řekl: A kdy odstartujeme?"

Trevize se upřímně rozesmál a řekl: "To jsem vás dostal. Začal jsem mluvit o nástěnných kruzích a vy jste si vůbec nevšiml, že jsme právě odstartovali. Teď jsme ve výšce jedné míle.

"To snad nemyslíte vážně?"

"Jen se podívejte ven."

Pelorat poslechl a pak utrousil: "Když já jsem vůbec nic necítil."

"To jste také neměl.

"Není to proti předpisům? Jistě jsme se měli řídit radiovým signálem, a vystoupit po spirále, stejně jako jsme po klesající spirále přistávali?"

"Nevidím žádný důvod, Janove. Nikdo nás nezastaví. Vůbec nikdo."

"Při sestupu jste říkal..."

"To bylo něco jiného. Naším příletem nebyli nijak nadšeni, ale jsou radostí bez sebe, když nás vidí odlétat."

"Proč to říkáte Golane? O Gaie nám vyprávěl jedině Quintesetz a ten nás prosil, abychom tam neletěli."

"Tomu, Janove, nevěřte. To bylo pro formu. Ten se naopak postaral, abychom na Gaiu letěli. - Janove, vy jste obdivoval, jak jsem z Quintesetze vytáhl ty informace. Ten obdiv si ale bohužel nezasloužím.

Kdybych neudělal vůbec nic, stejně by mi ty informace poskytl.

Kdybych se snažil zacpat uši, tak by je na mě vykřičel."

"Golane, proč to říkáte? To je šílenství."

"Paranoidní? Ano, já vím." Trevize se obrátil k počítači a s plným soustředěním rozšířil sféru svého vědomí. Řekl: "Nikdo se nás nesnaží zastavit. Žádné lodi v kritické vzdálenosti, žádný výstražný signál."

Znovu se otočil k Peloratovi. "Janove," otázal se, "povězte mi, jak jste se dověděl o Gaie? O Gaie jste věděl už na Terminu. Věděl jste, že je v sektoru Sayshellu. Věděl jste, že její jméno je, v jistém smyslu, podobou slova Země. Odkud to všechno víte?"

Pelorat jako by strnul. Řekl: "Ve své kanceláři na Terminu bych mohl nahlédnout do své kartotéky. Všechno jsem s sebou nevzal - jistě ne přesné časové údaje, kdy jsem se poprvé setkal s nějakou informací."

"Zkuste se nad tím zamyslet," naléhal nekompromisně Trevize. "Vezměte v úvahu, že sami Sayshellané jsou v té věci skoupí na slovo. Tak neradi mluví o Gaie, jaká skutečně je, že vlastně podporují pověru, která obyčejné lidi sektoru udržuje ve víře, že žádná taková planeta v normálním vesmíru neexistuje. Vlastně to ještě není všechno. Podívejte!"

Trevize se otočil k počítači a prsty mu přeletěly nad řídícími oporami pro ruce s lehkostí a elegancí, získanou dlouhým cvikem.

Když položil ruce na manuály, s radostí uvítal jejich hřejivý dotek a objetí. Jako pokaždé ucítil, že část jeho vůle proniká navenek.

Řekl: "To je Galaktická mapa počítače jak existovala, v jeho paměti před naším přistáním na Sayshellu. Teď vám ukážu část mapy, které znázorňuje noční oblohu Sayshellu, jak jsme ji viděli ten poslední večer."

Místnost potemněla a na obrazovce se objevil pohled na noční oblohu.

Pelorat řekl polohlasem: "Je stejně krásná, jako když jsme ji viděli na Sayshellu."

"Krásnější," řekl netrpělivě Trevize. "Nejsou tu žádné rušivé vlivy atmosféry, žádné mraky, žádná absorpce na obzoru. Ale okamžik, rád bych provedl úpravu."

Pohled se postupně měnil, a oba přitom měli nepříjemný pocit, že se pohybují oni. Pelorat se instinktivně chytil opěradel křesla, aby udržel rovnováhu.

"Tady!" zvolal Trevize. "Poznáváte to?"

"Ovšem. To je Pět sester - pětiúhelník hvězd, který nám ukazoval Quintesetz. To je jasné."

"Máte pravdu. Ale kde je Gaia?"

Pelorat přimhouřil oči. Uprostřed nebyla žádná nejasná hvězda.

"Není tam," řekl.

"Správně. Není tam. A to proto, že její poloha není obsažena v paměti počítače. Protože je nanejvýš nepravděpodobné, že by jeho paměť byla v tomto ohledu neúplná záměrně, kvůli nám, předpokládám že galaktografové Nadace, kteří tu paměť vytvářeli - přestože měli k dispozici ohromné množství informací - Gaiu neznali."

"Myslíte, že kdybychom letěli na Trantor..." začal Pelorat.

"Mám dojem, že ani tam bychom žádné údaje o Gaie nenašli.

Její existenci udržují v tajnosti Sayshellané - a snad ještě víc sami Gaiané. Vy sám jste před několika dny tvrdil, že nejsou žádnou zvláštností světy, které o sobě schválně nedávají vědět, aby se vyhnuly daním nebo nežádoucím vnějším vlivům."

"Většinou je to tak," vysvětloval Pelorat, že když už kartografové a statistici narazí na takový svět, pak je to v

řídce osídlené části Galaxie. Právě izolace jim umožňuje, aby se skrývaly. Gaia izolovaná není."

"Správně. To je další důvod, proč je to zvláštní. Takže tu mapu necháme na obrazovce, abychom spolu mohli dál hloubat nad nevědomostí našich galaktografů - a já bych se vás znovu zeptal: když Gaia zůstala utajena největším znalcům, jak jste se o ní dověděl vy ?"

"Milý Golane, víc než třicet let sbírám informace o všem co se týká Země, mýty, legendy i historické příběhy. Bez svého kompletního rejstříku bych sotva mohl..."

"Někde snad můžeme začít, Janove. Dověděl jste se o ní, řekněme, během prvních patnácti let svého výzkumu nebo během druhých patnácti let?"

"Ach! Když to budeme brát tak zeširoka, bylo to později."

"Jistě to můžete upřesnit. Co kdybych řekl, že jste se o Gaie dověděl teprve v průběhu několika posledních let?"

Trevize upíral zraky směrem k Peloratovi, ale z výrazu jeho tváře skryté v šeru nedokázal vyčíst ani to nejmenší, a proto o něco zvýšil úroveň osvětlení v místnosti. Úměrně s tím pohasla nádhera noční oblohy, zachycené na obrazovce. Výraz Peloratovy tváře byl kamenný a neprozrazoval vůbec nic.

"Tak co?" zeptal se Trevize.

"Přemýšlím,"prohodil klidně Pelorat. "Snad máte pravdu. Ale krk bych na to nedal. Když jsem psal Jimborovi z Ledbetské univerzity, o Gaie jsem se nezmínil, i když v tom případě by to bylo na místě, a to mohlo být - počkejte - v roce '95, tedy před třemi lety.

Myslím, Golane, že máte pravdu."

"A kde jste se s tím setkal?" zeptal se Trevize. "V nějaké zprávě? V knize? Ve vědecké práci? V nějaké dávné písni? Kde? Jen si vzpomeňte!"

Pelorat si udělal pohodlí a zkřížil ruce. Hluboce se zamyslel a zůstal bez hnutí. Trevize nic neříkal a čekal.

Konečně Pelorat promluvil: "V soukromém sdělení. - Jenomže, milý příteli, nemá cenu, abyste se mě ptal, od koho. Nevzpomínám si."

Trevize si přejel rukama přes šerpu. Byly nepříjemně vlhké, jak se z Pelorata usilovně snažil dostat nějaké informace, aniž by mu příliš jasně vkládal slova do úst.

Zeptal se: "Od nějakého historika? Odborníka na mytologii? Galaktografa?"

"To je marné. To sdělení si nedokážu spojit s žádným jménem."

"Snad proto, že žádné neexistuje."

"Ne. To je sotva pravděpodobné."

"Proč? Vy byste odmítl anonymní sdělení?"

"Asi ne."

"Dostal jste někdy nějaké?"

"Jen výjimečně. V posledních letech jsem v jistých vědeckých kruzích získal pověst sběratele mýtů a legend specifického druhu a někteří z mých dopisovatelů byli občas tak laskaví, že mi zaslali materiály, které získali z neoficiálních zdrojů. Někdy se ani nedaly přisoudit nikomu konkrétnímu."

Trevize řekl: "Jistě, ale dostal jste někdy anonymní informace přímo, ne prostřednictvím vědeckého korespondenta?"

"I to se někdy stalo, ale velice zřídka."

"A můžete si být jist, že to tak nebylo v případě Gaii?"

"Taková anonymní sdělení se objevovala tak vzácně, že bych si snad musel pamatovat, kdyby se to stalo v tomto případě. A přece nemohu s jistotou tvrdit, že ta informace nebyla anonymního původu.

To ovšem ještě neznamená, že jsem tu informaci z anonymního zdroje skutečně získal."

"To si uvědomuji. Ale vyloučit se to nedá?"

Pelorat velice váhavě pronesl: "Myslím, že ne. Ale o co vlastně jde ?"

"Já jsem ještě neskončil," pokračoval rozhodně Trevize.

"Odkud jste tu informaci získal - ať byla anonymní nebo ne? Ze kterého světa?"

Pelorat pokrčil rameny. "To tedy nemám nejmenší tušení."

"Nemohlo to být třeba ze Sayshellu?"

" Jak už jsem řekl. Nevím."

"Já tvrdím, že jste ji dostal ze Sayshellu."

"Můžete si tvrdit, co chcete, ale to ještě neznamená, že to musí být pravda."

"Ne? Když nám Quintesetz ukázal tu nejasnou hvězdu - uprostřed Pěti sester, okamžitě jste věděl, že je to Gaia. Později jste to řekl Quintesetzovi, že jste ji určil dřív než on. Vzpomínáte si?"

"Ovšem."

"Jak je to možné? Jak jste mohl okamžitě. poznat, že ta nejasná hvězda je Gaia?"

"Protože v tom mém materiálu byla Gaia jen zřídka označována tím jménem. Často se vyskytovaly eufemismy, byla jich celá řada.

Jeden z těch eufemismů, který se několikrát opakoval, zněl ‚Malý bratr Pěti sester'. Další byl ‚Střed pětiúhelníku, a někdy byl nazýván ‚O Pentagon'. Když nám Quintesetz ukázal Pět sester a hvězdu uprostřed, tak jsem si na ty narážky prostě musel vzpomenout."

"Ale přede mnou jste se o nich do té doby nezmínil."

"Nevěděl jsem, co znamenají, a myslel jsem si, že mluvit i o tom s vámi by nemělo význam, protože jste..."

"Laik?"

"Ano."

"Je vám, doufám, jasné, že pětiúhelník Pěti hvězd je čistě relativní útvar?"

"Co tím chcete říct?"

Trevize se srdečně zasmál. "Vy pozemská kryso. Copak si myslíte, že obloha má nějakou objektivní podobu? Že jsou hvězdy přibité na místě? Ten pětiúhelník se jako takový jeví z povrchu světů planetární soustavy, ke které patří planeta Sayshell - a jedině odtud.

Z planety, obíhající kolem nějaké jiné hvězdy bude Pět sester vypadat jinak. Za prvé budou vidět z jiného úhlu. Za druhé, těch pět hvězd je v různé vzdálenosti od Sayshellu a při pohledu z jiného úhlu mezi nimi nemůže být žádný viditelný vztah. Jedna nebo dvě hvězdy by mohly být na jedné půlce oblohy a zbývající na druhé. Podívejte..."

Trevize v místnosti znovu udělal tmu a sklonil se nad počítačem.

"Sayshellský svaz tvoří osmdesát šest obydlených planetárních soustav.

Necháme Gaiu - nebo bod, kde by Gaia měla být - na místě" (když to řekl, uprostřed pětiúhelníku Pěti sester se objevil červený kroužek) "a podíváme se, jak bude obloha vypadat při pohledu z některého jiného z těch osmdesáti šesti světů, který si náhodně zvolím."

Pohled na oblohu se změnil a Pelorat zamžikal. Červený kroužek zůstal uprostřed obrazovky, ale Pět sester zmizelo. V okolí sice byly jasné hvězdy, ale ne sevřený pětiúhelník. Obloha se znovu změnila a znovu a znovu. Proměny stále pokračovaly. Červený kroužek zůstával na svém místě, ale nikdy už se neobjevil malý pětiúhelník ze stejně jasných hvězd. Někdy se objevil jakýsi pokřivený pětiúhelník utvořený hvězdami nestejného jasu, ale jinak nic, co by připomínalo krásné souhvězdí, které jim ukázal Quintesetz.

"Stačí?" zeptal se Trevize. "Mohu vás ujistit, že Pět sester přesně tak, jak jsme je viděli, rozhodně nemůže být vidět z žádného obydleného světa kromě světů Sayshellské planetární soustavy."

Pelorat řekl: "Sayshellský pohled mohl být přenesen na jiné planety. V dobách Píše existovala řada přísloví - některá přešla i do našich vlastních - která se vztahovala k Trantoru."

"Když Sayshell dělá kolem Gaii takové tajnosti? A proč by to mělo zajímat světy mimo Sayshellský svaz? Proč by se měli starat o 'Malého bratra Pěti sester', když by si to ani nemohl ukázat na obloze?"

"Snad máte pravdu."

"Copak nechápete, že vaše původní informace musela pocházet ze samého Sayshellu? Nejen odněkud ze Svazu, ale přímo z planetární soustavy, ke které patří hlavní svět Svazu?"

Pelorat zavrtěl hlavou. "Vy to říkáte jako hotovou věc, ale já si na nic takového nevzpomínám. Prostě ne."

"Přesto ale musíte uznat, že mé argumenty jsou přesvědčivé."

"Ano."

"A další věc. Kdy podle vás ta legenda mohla vzniknout?"

"Kdykoli. Řekl bych, že se objevila hodně dávno, za Císařské éry. Má atmosféru prastarého."

"Tak to jste na omylu, Janove. Pět sester je poměrně blízko planety Sayshell, a proto jsou tak jasné. Čtyři z nich se tedy pohybují značnou rychlostí a ani dvě nepatří do jedné skupiny, takže se pohybují různým směrem. Sledujte, co se stane když budu s mapou pomalu postupovat proti proudu času."

Červený kroužek, který označoval polohu Gaii, opět zůstal na místě, ale pětiúhelník se pomalu rozpadal, když čtyři z hvězd byly unášeny každá jiným směrem a pátá se mírně posunula.

"Podívejte se na to, Janove," vyzval ho Trevize. "Řekl byste, že je to pravidelný pětiúhelník?"

"Samozřejmě je celý nakřivo."

"A je Gaia uprostřed?"

"Ne, leží úplně mimo."

"Výborně. Takhle to souhvězdí vypadalo před sto padesáti lety.

Tedy jen půl druhého století. - Ten váš materiál o 'Středu Pětiúhelníka' a tom ostatním vlastně do našeho století nedával smysl nikde, dokonce ani na Sayshellu. Ten materiál, který jste dostal, musel vzniknout na Sayshellu a někdy v tomto století, snad během posledních deseti let. A vy jste ho získal, i když je Sayshell pokud jde o Gaiu tak skoupý na slovo."

Trevize rozsvítil, vypnul hvězdnou mapu, zůstal sedět na místě a přísně hleděl na Pelorata.

Pelorat řekl: "Já nic nechápu. O co vlastně jde?"

"To bych také rád věděl. Jen si to představte. Prostě jsem si vzal do hlavy, že Druhá Nadace ještě existuje. Při své volební kampani jsem měl takový proslov. Trochu jsem začal hrát na city, abych získal hlasy těch nerozhodných, dramatickým 'Co když Druhá Nadace ještě existuje a ještě téhož dne jsem si pomyslel: Co když skutečně ještě existuje? Začal jsem číst historické knihy a za týden jsem o tom byl přesvědčen. Neměl jsem jediný důkaz, ale vždycky jsem měl pocit, že dokážu vyhmátnout správné řešení ze změti dohadů. Tentokrát ovšem..."

Trevize se trochu zamyslel a potom pokračoval. "A podívejte, co se stalo potom. Za svého důvěrníka si zvolím právě Compora a ten mě zradí. Načež mě Starostka Brannoová nechá zatknout a pošle mě do vyhnanství. Proč do vyhnanství, místo aby mě prostě vsadila do vězení nebo se mě snažila umlčet výhrůžkami? A proč na nejnovějším modelu lodi, se kterou mohu provádět neuvěřitelné skoky Galaxií? A proč trvá právě na tom, abych letěl s vámi a přijde s návrhem, abych vám pomohl hledat Zemi?

A proč jsem si byl tak jist, že nepoletíme na Trantor? Byl jsem přesvědčen, že víte o něčem lepším, co by stálo za to prozkoumat, a vy hned přijdete s tajemným světem Gaiou, a informace o něm, jak teď vychází najevo, jste získal za velice záhadných okolností.

Letíme na Sayshell - je to naše první samozřejmá zastávka - a hned se setkáme s Comporem, který nám zevrubně vylíčí příběh o Zemi a jejím zániku. Potom nás ujistí, že leží v sektoru Síria a přemlouvá nás, abychom se tam

vydali."

"Tak to vidíte. Zřejmě tím chcete naznačit, že všechny okolnosti nás nutí letět na Gaiu, ale jak jste řekl, Compor se nás snažil přesvědčit, abychom se vydali někam jinam."

"A já jsem na to reagoval odhodláním držet se našeho původního směru výzkumu, z naprosté nedůvěry, kterou k tomu člověku chovám. Co když právě na to spoléhal. Třeba nás schválně posílal někam jinam, jen aby nám v tom zabránil."

"Nic než fantazie," zabručel Pelorat.

"Myslíte? Můžeme pokračovat. Přijdeme do styku s Quintesetzem prostě proto že je po ruce.

"Vůbec ne," ujišťoval Pelorat. "Znal jsem jeho jméno."

"Připadalo vám povědomé. Nikdy jste nečetl žádnou jeho práci, na kterou byste si dokázal vzpomenout. Tak proč vám bylo povědomé?

- Rozhodně se ale ukázalo, že četl vaši práci a ohromně na něj zapůsobila. A řekněte, nakolik je pravděpodobné toto? Sám přiznáváte, že vaše dílo nemá širší publicitu. A navíc ta mladá žena, která nás k němu zavedla, se sama od sebe zmíní o Gaie a pak nám ještě řekne, že je v hyperprostoru, jako by chtěla mít jistotu, že si to budeme pamatovat. Když se na to zeptáme Quintesetze, chová se, jako by o tom nechtěl mluvit, ale nevyhodí nás, i když s ním jednám dost hrubě. Místo toho nás pozve k sobě domů a cestou si dá tu práci, že nám ukáže Pět sester. Dokonce se postará, abychom si všimli nejasné hvězdy uprostřed. Proč? Jestli tohle všechno není mimořádná shoda okolností?"

Pelorat řekl: "Když to tak srovnáte jedno vedle druhého..."

"Můžete si to srovnat, jak chcete," řekl Trevize. "Na mimořádné shody okolnosti nevěřím."

"Tak co to všechno znamená? Že nás chce někdo mermomocí dostat na Gaiu?"

"Ano."

"Ale kdo?"

"O tom přece nemůže být pochyb. Kdo dokáže ovlivnit lidskou mysl, jemnými impulsy vyvolat žádoucí reakci, odchýlit vývoj tím či oním směrem?"

"Vy mě snad chcete přesvědčit, že je to Druhá Nadace?"

"Co jsme se vůbec dověděli o Gaie? Že je nedotknutelná. Flotily, které na ni zaútočí, jsou zničeny. Lidé, kteří se k ní přiblíží, se už nevrátí. Zaútočit se na ni neodvážil ani Mezek - a je pravděpodobné, že Mezek se tam vlastně narodil. Rozhodně se zdá, že Gaia je Druhá Nadace - a její nalezení je přece mým hlavním cílem."

Pelorat zavrtěl hlavou. "Ale podle některých historiků Druhá Nadace Mezka zneškodnila. Jak by mohl být jedním z nich?"

"Zřejmě odpadlík."

"Ale proč by se nás potom Druhá Nadace snažila tak vytrvale dostat k Druhé Nadaci?"

Trevize měl nepřítomný pohled a vraštil čelo. "Pokusíme se na to přijít. Druhé Nadaci zřejmě vždycky záleželo na tom, aby o ní Galaxie měla co nejméně informací. V ideálním případě by měla zůstat utajena sama její existence. To o ní ještě víme. Sto dvacet let jsme skutečně žili v domnění, že Druhá Nadace byla vymýcena, a to je muselo hřát až do morku galaktických kostí. A přece, když jsem začal tušit, že existují, nic neudělali. Compor to věděl. Mohli ho použít k tomu, aby mě nějakým způsobem umlčeli - dokonce mě i nechat zabít. A přece nic neudělali."

Pelorat řekl: "Nechali vás zavřít, pokud to chcete svádět na Druhou Nadaci. Podle toho, co jste mi řekl, se kvůli tomu lid Terminu nedověděl o vašich názorech. To se lidem z Druhé Nadace podařilo bez použití násilí a třeba jsou to stoupenci výroku Salvora Hardina, že 'Násilí je posledním útočištěm neschopných'."

"Ale jejich utajení před lidem Terminu nic neznamená. Starostka Brannoová můj názor zná a přinejmenším jí musí vrtat hlavou, jestli nemám pravdu. Takže teď už je příliš pozdě, aby nám mohli uškodit. Kdyby se mě zbavili hned na začátku, byli by mimo podezření.

Kdyby mě vůbec nechali na pokoji, ještě pořád mohli zůstat mimo podezření, protože mohli Terminu vnutit představu, že jsem podivín, možná i blázen. Umlčet mě mohla dokonce i představa zhroucení mé politické kariéry, jakmile bych zjistil, co by znamenalo veřejně hlásat takové přesvědčení.

A teď je příliš pozdě, aby mohli něco udělat. Starostce Brannoové byly ty okolnosti natolik podezřelé, že za mnou poslala Compora a - protože měla víc rozumu než já a nevěřila ani jemu - dala na Comporovu loď hyperrelé. Proto ví, že jsme na Sayshellu. A včera večer, když jste spal, jsem prostřednictvím našeho počítače doručil zprávu přímo počítači velvyslance Nadace tady na Sayshellu, a v ní jsem vysvětlil, že letíme na Gaiu. Také jsem si dovolil uvést její souřadnice.

Když nám teď Druhá Nadace něco udělá, Brannoová to jistě nechá prošetřit - a oni rozhodně nestojí o to, aby se stali středem pozornosti Nadace."

"Copak by je zajímalo, jestli upoutají pozornost Nadace, když mají takovou moc?"

"Ano," řekl rázně Trevize. "Zůstávají v skrytu, protože musí mít nějaké slabiny a protože technická vyspělost Nadace možná už přesáhla úroveň, jakou dokázal předvídat Seldon. To, jak nenápadně a dokonce potají se nás snaží dostat na svůj svět, zřejmě svědčí o jejich bezmezném úsilí neudělat nic, čím by mohli upoutat pozornost. A pokud ano, pak už prohráli, alespoň částečně, protože pozornost upoutali, a já pochybuji, že by ještě mohli situaci zvrátit."

Pelorat: "Ale proč to všechno dělají? Proč se chtějí zničit - pokud je vaše analýza správná - když nás tak honí po celé Galaxii? Co po nás vlastně chtějí?"

Trevize se na Pelorata upřeně zahleděl a začervenal se. "Janove," řekl, "možná, že něco tuším. Mám zvláštní dar, že si dokážu vytvořit správný úsudek na základě prakticky nulových informací.

Mám v sobě jakýsi pocit jistoty, který mi říká, kdy mám pravdu - a právě teď jsem si jist. Mám něco, co

potřebují - a potřebují to tak nutně, že jsou kvůli tomu ochotni ohrozit svou vlastní existenci. Nevím, co by to mohlo být, ale musím to zjistit, protože pokud to mám a pokud je to tak důležité, potom bych to rád použil k dosažení cíle, o jehož správnosti budu sám přesvědčen." Trochu pokrčil rameny.

"Příteli, ještě pořád mě chcete doprovázet, když jste poznal, jaký jsem blázen?"

Pelorat odvětil: "Říkal jsem, že vám věřím. A na tom se nic nemění."

A Trevize se s ohromnou úlevou rozesmál: "To je úžasné! Protože můj další pocit mi říká, že bez vás by se to všechno z nějakého důvodu neobešlo. Pak tedy, Janove, vzhůru na Gaiu, plnou rychlostí.

Vpřed!"

56.

Starostka Harla Brannoová vypadala podstatně starší než na svých dvaašedesát. Nevypadala starší vždycky, ale teď ano. Byla natolik pohroužena v úvahách, že se cestou do místnosti s mapou zapomněla vyhnout zrcadlu a spatřila svůj obraz. A tak si uvědomila, jak je na ní vidět vyčerpání.

Povzdechla si. Člověka to zbavovalo životní síly. Pět let ve funkci Starosty a předtím dvanáct let jako skutečná síla v pozadí dvou loutek. Všechno to proběhlo v klidu a ve znamení úspěchů, a všechno to bylo - vyčerpávající. Jak by to asi vypadalo, pomyslela si, kdyby tu existovalo napětí prohry - a katastrofy!

Najednou usoudila, že pro ni osobně by to nebylo tak špatné.

Nějaká akce by přinesla oživení. Její vyčerpání bylo právě důsledkem strašného vědomí, že jí nezbývá než se nechat pasivně unášet.

To Seldonův plán slavil úspěchy a Druhá Nadace zajistila, že tomu tak bude i nadále. Ona, která pevně držela v rukou kormidlo Nadace (vlastně První Nadace, ale nikoho na Terminu vůbec nenapadlo ten přívlastek používat), se vlastně jenom vezla.

Pokud o ní v dějinách padne zmínka, pak bude nepatrná. Seděla jenom u řízení kosmické lodi, zatímco s lodí manévroval někdo zvenčí.

Dokonce Indbur III., který stál v čele Nadace ve chvíli její tragické porážky Mezkem, něco udělal. Aspoň se zhroutil. O Starostce Brannoové tam nebude ani slovo!

Ledaže by ten Golan Trevize, ten nemyslící Radní, ten hromosvod, umožnil...

Zamyšleně se podívala na mapu. Nebyl to právě typ, jaký dokáže vytvořit moderní počítač. V podstatě šlo o trojrozměrné nahlučení světel, zachycující v prostoru holografický obraz Galaxie. I když se nedala uvést do pohybu, ani se nemohla otáčet, rozpínat nebo smršťovat, člověk ji mohl obejít a prohlížet si ji ze všech stran.

Když stiskla tlačítko, velká část, možná třetina celé Galaxie (s výjimkou jádra, které bylo "zemí bez života"), se zbarvila červeně.

To byla Federace Nadace, víc než sedm miliónů obydlených světů, spravovaných Radou. Sedm miliónů obydlených světů, s právem hlasovat a mít zastoupení ve Sněmovně světů, která probírala věci vedlejšího významu, a potom o nich hlasovala a nikdy, za žádných okolností, neřešila žádnou otázku zásadního významu.

Další tlačítko a od okrajů Federace tu a tam vystupovala světle růžová. Sféry vlivu! Nebyly územím Nadace, ale přes svou formální nezávislost by vůbec nepomyslely na to, že by mohly jednat v rozporu se zájmy Nadace.

V hloubi duše nepochybovala o tom, že se v Galaxii nenajde síla, která by byla schopna vzdorovat Nadaci (dokonce ani Druhá Nadace, jen kdyby člověk věděl, kde ji hledat), že by Nadace mohla kdykoli vyslat svou flotilu moderních lodí a prostě založit Druhou říši.

Ale od počátku Plánu uplynulo teprve pětset let. Plán vyžadoval, aby založení Druhé říše předcházelo deset století a starost o uchování Plánu byla svěřena péči Druhé Nadace. Starostka smutně zavrtěla šedivou hlavou. Kdyby Nadace začala jednat okamžitě, zřejmě by neuspěla. Přestože její lodi neměly konkurenci, akce by v této chvíli skončila nezdarem.

Jedině že by Trevize, její hromosvod, přitáhl blesk Druhé Nadace - a ona mohla zjistit, odkud ten blesk vyšel.

Rozhlédla se. Kde je Kodell? Nebyla vhodná chvíle, aby chodil pozdě.

Jako by ho tou myšlenkou přivolala, protože vešel dlouhým krokem, s radostným úsměvem, a se svým šedobílým knírem a osmahlou pletí víc než kdy jindy připomínal dědečka. Dědečka, ale ne starce. Po pravdě řečeno byl o osm let mladší než ona.

Jak to, že na něm vůbec není znát vyčerpání? Copak těch patnáct let ve funkci Ředitele bezpečnosti nezanechalo žádné stopy?

57.

Kodell pomalu kývl na pozdrav, aby učinil zadost formalitám nutným k zahájení rozhovoru se Starostkou. Taková tradice existovala už od zlých časů Indburů. Změnilo se skoro všechno, ale nejméně ze všeho etiketa.

"Starostko, omlouvám se za svůj pozdní příchod, ale zatčení Radního Trevize, které jste nařídila, konečně začalo pronikat znecitlivělou pokožkou Rady."

"Ale?" pronesla netečně Starostka. "Hrozí nám palácová revoluce?"

"Ani v nejmenším. Plně ovládáme situaci. Ale neobejde se to bez hluku."

"Jen ať si dělají rámus. Aspoň se jim uleví a já - já se budu držet stranou. Doufám, že se mohu spolehnout na nejširší veřejné mínění?"

"Snad ano. Zvlášť mimo Terminus. Nikoho za hranicemi Terminu nezajímá, co se stane s pobloudilým

Radním."

"Zato mě ano."

"Á? Další zprávy?"

"Liono," zeptala se Starostka, "co mi můžete povědět o Sayshellu?"

"Nejsem chodící učebnice dějepisu," odpověděl Liono Kodell s úsměvem.

"Historie mě nezajímá. Chci znát skutečnost. Proč je Sayshell samostatný? - Podívejte se na to." Na holografické mapě ukázala červenou barvu Nadace, kde hluboko mezi vnitřními spirálami byla vklíněna izolovaná oblast bílé. "Je skoro obklopený naším územím - skoro pohlcený - a přece je bílý. Naše mapa ho dokonce neukazuje ani jako věrného spojence v růžové barvě."

Kodell pokrčil rameny. "Oficiálně to není věrný spojenec, ale nejsou s ním žádné problémy. Je neutrální."

"No dobrá. Tak se na něco podívejte." Další stisknutí tlačítka.

Oblast červené se výrazně rozšířila. Zahrnovala skoro polovinu Galaxie.

"Tohle," řekla Starostka Brannoová, "bylo Mezkovo panství v době jeho smrti. Když se důkladně podíváte mezi červenou, najdete Sayshellský svaz, tentokrát v úplném obklíčení, ale pořád bílý. Je to jediná enkláva, které Mezek ponechal svobodu."

"Tak to byl také neutrální."

"Mezek neutralitu příliš neuznával."

"V tomto případě zřejmě ano."

"Zřejmě ano. Copak je na Sayshellu tak zvláštního?"

"Nic! Věřte mi, Starostko, že ho můžeme získat, kdykoli se nám zachce."

"Skutečně? A přece nám z nějakého důvodu nepatří."

"Není potřeba, abychom ho chtěli."

Brannoová se pohodlně usadila, rychlým pohybem přeběhla rukou tlačítka a Galaxii zhasla. "Myslím že teď ho chceme."

"Prosím, Starostko?"

"Liono, poslala jsem toho bláznivého Radního do vesmíru jako hromosvod. Myslela jsem si, že v něm Druhá Nadace bude vidět větší nebezpečí, než jaké ve skutečnosti představuje, a že samu Nadaci bude pokládat za menší nebezpečí. A tak ho zasáhne blesk, který nám prozradí svůj původ."

"Ano, Starostko!"

"Podle mých představ se měl vydat do rozvalin Trantoru, aby se prodíral pozůstatky Knihovny - pokud z ní něco zbylo - a pátral po Zemi. To je ten svět, pokud si vzpomínáte, který je podle těch nudných mystiků místem původu lidstva, jako by na tom záleželo, i kdyby to snad, což je sotva pravděpodobné, byla pravda. Druhá Nadace by rozhodně nevěřila, že je to jeho skutečný cíl, a snažila by se zjistit, co hledá doopravdy."

"Jenže on na Trantor neletěl."

"Ne. Docela nečekaně se vydal na Sayshell. Proč?"

"Nevím. Ale nesmíte se zlobit na starého policajta, který na všem musí vidět něco podezřelého, a řekněte mi, jak můžete vědět, že on a ten Pelorat letěli na Sayshell. Vím, že to ohlásil Compor, ale nakolik můžeme věřit Comporovi?"

"Podle údajů hyperrelé Comporova loď skutečně přistála na planetě Sayshell."

"To jistě, ale jak můžete vědět, že tam přistál Trevize s Peloratem? Compor mohl mít k cestě na Sayshell své vlastní důvody a třeba neví nebo ho nezajímá kde jsou ostatní.

"Skutečnost je taková, že náš velvyslanec na Sayshellu nás informoval o příletu lodi, na které jsme vyslali Trevize s Peloratem.

Nechce se mi věřit, že by loď na Sayshell přiletěla bez nich. A navíc Compor oznámil, že s nimi mluvil, a pokud mu nemůžeme důvěřovat, máme další zprávy, podle kterých byli na Sayshellské univerzitě, kde se ptali na radu nějakého nepříliš významného historika."

"Nic takového," řekl mírně Kodell, "se ke mně nedostalo."

Brannoová potáhla nosem. "Nemějte pocit, že vás někdo přehlíží. Já se tou věcí zabývám osobně a tu informaci jste se teď stejně dověděl bez zvláštního zpoždění. Poslední zpráva, kterou jsem právě dostala, je od velvyslance. Náš hromosvod se zase dal do pohybu. Na planetě Sayshell se zdržel dva dny, a potom odletěl. Prý míří k jiné planetární soustavě, nějakých deset parseků odtud. Jméno a galaktické souřadnice cíle své cesty sdělil velvyslanci a ten je předal nám."

"Compor to nějakým způsobem potvrdil?"

"Comporova zpráva, že Trevize s Peloratem opustili Sayshell, přišla ještě před zprávou od velvyslance. Compor zatím neuvedl, kam Trevize letí. Zřejmě ho bude sledovat."

"Jenom nám uniká, jaký to má smysl." Vsunul si do úst pastilku a zamyšleně ji cucal. "Proč Trevize letěl na Sayshell? Proč ho opustil?"

"Ale nejvíc ze všeho mě zajímá: Kam? Kam Trevize letí?"

"Vždyť jste přece, Starostko, říkala, že jméno a souřadnice cíle své cesty sdělil velvyslanci. Chcete snad říct, že velvyslanci lhal?

Nebo že velvyslanec lže nám?"

"I kdyby všichni pořád mluvili pravdu a nikdo se nemýlil, je tady jméno, které je pro mě záhadou. Trevize oznámil velvyslanci, že letí na Gaiu. Tedy G-A-I-A. Trevize si dal tu práci, že to hláskoval."

"Gaia? O té jsem v životě neslyšel."

"Skutečně? Není divu." Brannoová ukázala na místo v prostoru, kde byla předtím mapa. "Na mapě v této

místnosti mohu okamžitě zobrazit - teoreticky - každou hvězdu, kolem které obíhá nějaký obydlený svět a mnoho význačných hvězd bez obydlených soustav.

Při správném zacházení s ovládacími prvky mohu znázornit přes třicet miliónů hvězd - jednotlivě, ve dvojicích i celé skupiny. Mohu je znázornit v některé z pěti různých barev, a přitom použít každou zvlášť nebo všechny dohromady. Ale Gaiu na mapě najít nedokážu.

Podle mapy Gaia neexistuje."

"Na každou hvězdu, která je na mapě vidět, jich připadá deset tisíc, které vidět nejsou," doplnil ji Kodell.

"Prosím, ale hvězdy, které nejsou vidět, nemají obydlené planety, a proč by chtěl Trevize letět k neobydlené planetě?"

"Zkusila jste Centrální počítač? Ten má v paměti všech třista miliard hvězd Galaxie."

"To jsem se také dověděla, ale je to pravda? My dva moc dobře víme, že existují tisíce obydlených planet, které unikly uvedení v kterékoli z našich map - nejen té, co je tady v místnosti, ale i v Centrálním počítači. Gaia je zřejmě jednou z nich."

Kodellův hlas byl stále klidný, dokonce vemlouvavý. "Starostko, možná že vůbec nemáme důvod, abychom si dělali starosti. Co když se Trevize honí za vzdušnými zámky nebo nám lže a na těch souřadnicích, které uvedl, neleží hvězda jménem Gaia - ani žádná jiná. Teď, když se setkal s Comporem a možná tuší, že je sledován, se nás tím snaží svést ze stopy."

"Jak by nás něčím takovým mohl svést ze stopy? Compor ho bude pořád sledovat. Ne, Liono, napadá mě jiná možnost, která by mohla mít mnohem závažnější důsledky. Poslouchejte..."

Krátce se odmlčela. "Liono, pochopte. Tahle místnost je chráněna štítem. Nikdo nás neuslyší, takže můžete klidně mluvit. Také já budu mluvit bez zábran. Když tu informaci přijmeme, potom ta Gaia leží deset parseků od planety Sayshell a tudíž je součástí Sayshellského svazu. Sayshellský svaz je dobře prozkoumanou částí Galaxie.

Všechny jeho hvězdné soustavy - obydlené i neobydlené - jsou zaregistrované a o těch obydlených máme podrobné informace. Jedinou výjimkou je Gaia. Ať je obydlená, nebo ne, nikdo o ní neslyšel, není uvedena na žádné mapě. K tomu si přičtěte, že Sayshellský svaz si ve vztahu k Federaci Nadace uchovává zvláštní nezávislé postavení, a že ho měl i ve vztahu k někdejšímu Mezkovu panství. Nezávislý je od pádu Galaktické říše."

"A co má být?" zeptal se opatrně Kodell.

"Ty dvě věci, o kterých jsem se zmínila, přece musí mít něco společného. Sayshell obsahuje docela neznámý planetární systém a Sayshell je nepodmanitelný. Obojí musí mít nějakou spojitost. Ať už je Gaia, co chce, dokáže si zajistit vlastní ochranu. Dbá na to, aby se mimo její bezprostřední okolí nevědělo o její existenci, a to okolí si chrání, aby ho nemohl ovládnout nikdo cizí."

"Tím snad, Starostko, chcete říct, že je Gaia sídlem Druhé Nadace?"

"Tím chci říct, že si Gaia zaslouží bližší prozkoumání."

"Mohl bych se zmínit o jedné zvláštní věci, která se vaší teorií dá stěží vysvětlit?"

"Prosím."

"Pokud je Gaia Druhá Nadace a pokud se celá staletí dokázala fyzicky uchránit před nezvanými hosty, a přitom chránila celý Sayshellský svaz jako svůj vlastní rozsáhlý a neprostupný štít, a pokud dokonce zabránila tomu, aby zprávy o její existenci pronikly do okolní Galaxie - proč potom všechna ta ochrana najednou pominula?

Trevize a Pelorat odletí z Terminu a i když jste jim radila, aby se vydali na Trantor, okamžitě a bez váhání se vydají na Sayshell a teď na Gaiu. A navíc o Gaie můžete přemýšlet a hloubat. Proč vám v tom nikdo nebrání?"

Starostka Brannoová dlouho neodpovídala. Hlavu měla skloněnou a šedivé vlasy se jí na světle matně leskly. Potom pronesla: "Protože si myslím, že Radní Trevize do všeho vnesl zmatek. Udělal - nebo dělá - něco, co může v jistém smyslu ohrozit Seldonův plán."

"Starostko, to je přece vyloučeno."

"Myslím, že nikdo a nic není bez chyby. Ani Hari Seldon nemohl být dokonalý. Plán musí obsahovat nějakou chybu a Trevize na ni nechtěně narazil, možná aniž by o tom věděl. Musíme vědět, co se děje, a musíme být v přímo na místě."

Kodell konečně zvážněl. "Starostko, nedělejte sama od sebe žádná rozhodnutí. Nechceme se do ničeho pouštět bez náležitého uvážení."

"Liono, vy mě snad máte za blázna? Já přece nechci vytáhnout do boje. Nechci na Gaie přistát s expediční armádou. Jenom bych chtěla být na místě, nebo chcete-li, v jeho blízkosti. Liono, jenom mi zjistěte - protože hrozně nerada mluvím s ministerstvem války, které je tak směšně bezvýznamné a po sto dvaceti letech míru ani nemůže být jiné, ale vám to zřejmě nevadí - kolik válečných lodí je rozmístěno v blízkosti Sayshellu. Můžeme zařídit, aby jejich přesuny vypadaly jako běžný manévr a ne jako mobilizace?"

"V těchhle poklidných dobách míru určitě v blízkém okolí moc lodí nebude. Ale zjistím to."

"Budou stačit i dvě nebo tři, zvlášť když jedna bude třídy Supernova."

"Co s nimi chcete dělat?"

"Chci, aby se co nejvíc přiblížily k Sayshellu - aniž by vyvolaly nějaký incident - a chci je mít tak blízko u sebe, aby se navzájem mohly krýt."

"A k čemu to všechno?"

"Pružnost. Chci, abych v případě potřeby mohla zakročit."

"Proti Druhé Nadaci? Když si Gaia dokázala uchovat svou izolaci a nedotknutelnost proti Mezkovi, jistě teď dovede odolat několika lodím."

Brannoová s bojovým leskem v očích zvolala: "Příteli, říkala jsem vám, že nikdo a nic není dokonalé, dokonce

ani Hari Seldon. Když dával dohromady svůj Plán, musel být nutně dítětem své doby.

Byl to matematik v dobách umírající Říše, kdy i technika zacházela na úbytě. Proto ve svém Plánu nemohl vzít dostatečně v úvahu technický pokrok. Třeba taková gravitika je úplně nový směr technického rozvoje, se kterým rozhodně nemohl počítat. A pokrok nastal i v jiných oblastech."

"Gaia mohla také dosáhnout pokroku."

"V izolaci? Jděte. Federace Nadace má deset triliónů lidských bytostí, z jejichž středu se mohou rekrutovat lidé schopní přispět k technickému pokroku. V porovnání s tím jeden osamocený svět nic nezmůže. Naše lodi se k ní přiblíží a já budu při tom."

"Promiňte, Starostko. Co jste to říkala?"

"Sama se vydám na hranice Sayshellu, kde se shromáždí naše lodi. Chci si obhlédnout situaci."

Kodell chvíli zůstal s otevřenými ústy. Docela nahlas polkl.

"Starostko, to je přece - nerozumné." Jestli chtěl někdo někdy použít zjevně silnější výraz, pak to byl v této chvíli Kodell.

"Ať je to rozumné nebo ne," řekla prudce Brannoová, "tak to udělám. Mám po krk Terminu a jeho nekonečných politických bitev, jeho šarvátek, jeho aliancí a kontraaliancí, jeho zrad a nových pořádků.

Uprostřed toho jsem prožila sedmnáct let a chci udělat něco jiného - cokoli jiného. Tam," a nazdařbůh mávla rukou, "se možná mění celé dějiny Galaxie a já se toho chci zúčastnit."

"Vždyť se v tom, Starostko, vůbec nevyznáte."

"Kdo se v tom, Liono, vyzná?" Strnule se zvedla. "Jakmile mi donesete potřebné informace o lodích a jakmile stačím zajistit chod těch hloupých domácích záležitostí, vyrazím - A Liono, vy se mě od toho rozhodnutí nesnažte nijak odradit, nebo rázem zapomenu na naše staré přátelství a zničím vás. To ještě udělat mohu."

Kodell přikývl. "Já vím, Starostko, ale ještě než se rozhodnete, mohu vás požádat, abyste znovu uvážila, jakou moc má Seldonův plán? Váš úmysl se může rovnat sebevraždě."

"Z toho, Liono, nemám žádný strach. Mýlil se v případě Mezka, se kterým nemohl předem počítat, a když předpověď selže jednou, může selhat i podruhé."

Kodell si povzdechl. "Dobrá, pokud jste pevně rozhodnuta, potom vás budu ze všech sil a zcela oddaně podporovat."

"Dobře. Ještě jednou vás upozorňuji, že byste tu poznámku měl myslet naprosto vážně. To mějte, Liono, na paměti. a potom vzhůru na Gaiu. Vpřed!"

## Kapitola patnáctá

---

GAIA - S

58.

Sura Noviová vstoupila do velína malé a poměrně zastaralé, lodi, která ji a Stora Gendibala v opatrných Skocích přenášela přes celé parseky vzdálenosti.

Určitě přišla z maličké umývárny, kde se zabývala očistou s pomocí olejů, teplého vzduchu a minimálního množství vody. Byla zahalená v koupacím plášti, který si s bezmezným pocitem studu pevně přitahovala k tělu. Vlasy měla suché, ale rozcuchané.

Polohlasem pronesla: "Mistře?"

Gendibal zvedl hlavu od svých map a počítače. "Copak je, Noviová?"

"Já být zarmoucená..." Odmlčela se a pak pomalu pokračovala: "Moc mě mrzí, Mistře, že vás ruším," (znovu nevěděla, jak dál), "ale já mít hroznou starost skrz ty ztracené šaty."

"Tvé šaty?" Gendibal se na ni chvíli nechápavě díval a pak se s náhlou kajícností zvedl. "Noviová, já zapomněl. Potřebovaly vyprat a teď jsou v prádelním koši. Všechno je čisté, suché a složené. Měl jsem je vyndat a položit na viditelné místo. Zapomněl jsem."

"Nechtěla - nechtěla jsem" (podívala se na sebe) "být na obtíž."

"Vždy mě neobtěžuješ," řekl zvesela Gendibal. "Víš co, slibuju ti, že až to všechno skončí, postarám se, abys měla spoustu šatů - nových a podle poslední módy. Odlétali jsme narychlo, a tak mě vůbec nenapadlo vzít něco na převlečení, ale vždyť jsme tu vlastně jen my dva a nějakou dobu budeme spolu žít v dost malém prostoru a je zbytečné, aby - aby sis - dělala takové starosti - kvůli..." Udělal nejasné gesto, postřehl zděšený výraz v jejích očích a pomyslel si: Je to přece jen děvče z venkova a má své zásady, možná by nebyla proti různým nepřístojnostem, jenže by musela být oblečená. Potom se za sebe zastyděl a byl rád, že děvče není "vědec", aby dokázalo vycítit jeho myšlenky. "Mám ti ty šaty přinést?"

"To ne, Mistře. To nebýt pro vás. Já vím, kde jsou." Když ji uviděl znovu, byla už slušně oblečená i učesaná. Byl na ní jasně vidět ostych. "Stydím se, Mistře, za své nevhodné chování. Měla jsem si je najít sama."

"To nic," uklidnil ji Gendibal. "Noviová, v galaktičtině děláš vážně pokroky. Vidíš, jak rychle jsi pochytila jazyk vědců."

Noviová se náhle usmála. Měla trochu nepravidelné zuby, ale to sotva ubíralo na kráse výrazu její tváře, která se při té chvále rozzářila a jak si Gendibal pomyslel, vypadala takřka líbezně. Řekl si, že proto ji tak rád chválí.

"Až se vrátím domů," usoudila, "Damovani na mě budou koukat skrz prsty. Budou říkat, že já být - jsem slovorubec. Tak říkají lidem, kteří mluví - divně. Takové nemají rádi."

"Noviová," prohlásil Gendibal, "pochybuji, že by ses vracela k Damovanům. Až to skončí, jistě se pro tebe i potom najde místo v komplexu, mezi vědci."

"To bych byla ráda, Mistře."

"Nechceš mi třeba říkat Mluvčí Gendibale nebo prostě ne, vidím, že nechceš," zarazil se, a tak odpověděl na její výraz pohoršeného protestu. "Jak myslíš."

"To by se nehodilo, Mistře. Ale smím se zeptat, kdy to všechno skončí?"

Gendibal zavrtěl hlavou. "To sám pořádně nevím. Teď mám před sebou jediný úkol - dostat se co nejrychleji na jedno konkrétní místo. Tahle loď, i když je ve své kategorii dost slušná, je pomalá a ‚co nejrychleji' neznamená moc rychle. Vidíš," (ukázal k počítači a mapám) "musím vypočítat, jak překonat velké vesmírné vzdálenosti, ale schopnosti počítače jsou omezené a já také nejsem zvláštní odborník."

"Mistře, musíte tam být rychle, protože hrozí nebezpečí?"

"Pročpak si myslíš, že hrozí nebezpečí?"

"Protože někdy se na vás dívám, když mě asi nevidíte a vaše tvář vypadá - nevím, jak bych to řekla. Ne ustrašená - chci říct vyděšená - ale že čeká něco zlého."

"Naplněná obavami," zamumlal Gendibal.

"Vypadáte - znepokojeně. Je to ono?"

"Jak se to vezme. Noviová, co myslíš slovem znepokojeně?"

"Myslím, že vypadáte, jako byste si říkal: Co si teď, počnu, když mám takové starosti?"

Gendibal se zatvářil udiveně. "To je opravdu 'znepokojeně', ale tohle že mi, Noviová, vidíš ve tváři? V Sídle vědců si dávám moc dobrý pozor, aby z mé tváře nikdo nic nepoznal, ale myslel jsem si, že ve Vesmíru, kde jsem sám - tedy jen s tebou - se přece jenom mohu uvolnit a prostě to nechat plavat. Promiň. Tebe to vyvedlo z míry.

Tím se snažím říct, že když jsi tak citlivá, musím si dávat lepší pozor.

Ani na chvíli nesmím zapomínat, že i nementalici mohou mít skvělý odhad."

Noviová se zatvářila nechápavě. "Já vám, Mistře, nerozumím.

"To si říkám jen pro sebe. Tím se nemusíš znepokojovat. Vidíš, zase to slovo."

"Ale hrozí nám nebezpečí?"

"To je právě to, Noviová. Nevím, co zjistím, až se dostanu na Sayshell - tam totiž máme namířeno. Možná se ocitnu v dost složité situaci."

"A to neznamená nebezpečí?"

"Ne, protože ji dokážu zvládnout."

"Jak to můžete vědět?"

"Protože jsem - vědec. A ze všech nejlepší. V Galaxii se nenajde nic, s čím bych se neuměl vypořádat."

"Mistře," a tvář Noviové se stáhla v téměř bolestném výrazu. "Nechci vám dělat urážky - tedy, nechci vás urazit - a rozzlobit. Viděla jsem vás s tím humpoláckým Rufirantem a tehdy jste byl v nebezpečí - a to byl jen damovský farmář. Teď nevím, co vás čeká. A vy to také nevíte."

Gendibal se tím cítil dotčen.

"Bojíš se, Noviová?"

"O sebe ne, Mistře. Mám strach - bojím se - o vás."

"Můžeš říkat mám strach," řekl Gendibal. "To je také správná galaktičtina."

Na okamžik se zamyslel. Pak zvedl hlavu, vzal trochu drsné ruce Sury Noviové do svých a uklidňoval ji: "Chci, aby ses ničeho nebála. Já ti to vysvětlím. Víš, jak jsi poznala z výrazu mé tváře, že hrozí - nebo že by spíš mohlo hrozit - nějaké nebezpečí - skoro jako bys mi dokázala číst myšlenky?"

"Ano?"

"Já jsem lepší čtenář myšlenek než ty. Protože vědci se to učí a já jsem moc dobrý vědec."

Noviová vytřeštila oči a vytrhla ruku z jeho objetí. Zdálo se, že zatajila dech. "Vy dokážete číst mé myšlenky?"

Gendibal rychle vztyčil prst. "To ne, Noviová. Tvoje myšlenky nečtu, pokud nemusím. Tvoje myšlenky nečtu."

Věděl, že prakticky vzato lže. Nemohl být se Surou Noviovou, aniž by chápal obecný tok některých jejích myšlenek. Na to člověk ani nemusel být z Druhé Nadace. Gendibal cítil, že málem rudne. I když takový postoj, třeba jen ze strany Damovanky, mu lichotil. Ale přece ji musel uklidnit - z prosté lidskosti.

"Mohu také měnit způsob myšlení lidí. Mohu zraňovat jejich city. Mohu..."

Ale Noviová kroutila hlavou.

"Jak byste to všechno, Mistře, mohl dokázat? Rufirant..."

"Rufiranta pusť z hlavy," ohradil se nedůtklivě Gendibal. "Toho jsem mohl okamžitě zneškodnit. Mohl jsem ho nechat padnout na zem. Všechny Damovany jsem mohl..." Najednou přestal, protože měl nepříjemný pocit, že se vychloubá, že se na tu venkovanku snaží udělat dojem. A ona stejně pořád kroutila hlavou.

"Mistře," řekla, "vy se mě snažíte přesvědčit, abych se nebála, ale já se bojím jen o vás, takže to není potřeba. Vím, že jste velký vědec a že s tou lodí dokážete letět Vesmírem, kde by se každej mohl tak leda - chci říct, že by se mohl jedině - ztratit. A používáte stroje, kterým nerozumím, a které nepochopí žádný Damovan. Ale nemusíte mi vykládat o těch schopnostech mysli, které rozhodně nemáte, protože nic z toho, co říkáte, že jste mohl udělat Rufirantovi, jste neudělal, i když vám hrozilo nebezpečí."

Gendibal stiskl rty. Pomyslel si, že to nechá být. Když ta žena tvrdí, že se nebojí o sebe, ať je po jejím. A přece nechtěl, aby si o něm myslela, že je slaboch a nafuka. Prostě ne.

"Když jsem Rufirantovi nic neudělal, tak proto, že jsem si to nepřál. My, vědci, nesmíme Damovanům ublížit.

Na vašem světě jsme hosty. Rozumíš?"

"Jste naši páni. To zase říkáme my."

Gendibala to na okamžik pobavilo.

"Jak je tedy možné, že mě ten Rufirant napadl?"

"Nevím," odvětila prostě. "Asi to nevěděl sám. Nejspíš mu ruplo v bedně - eh, tedy přeskočilo."

Gendibal zabručel: "Damovanům ale stejně neubližujeme. Kdybych ho musel zneškodnit a přitom bych mu něco udělal, u druhých vědců bych tím klesl v ceně a možná že bych ztratil své postavení.

Ale k tomu, abych se uchránil před těžkým zraněním, stačil jen maličký, docela nepatrný, zásah."

Noviová se nahrbila.

"Tak to jsem se tam nemusela hrnout jako velká voda."

"Zachovala ses naprosto správně," chlácholil ji Gendibal." Říkal jsem jenom, že by bylo špatné, kdybych mu něco udělal. Díky tobě to nebylo nutné. Ty jsi ho zastavila a zvládla jsi to přímo dokonale. Jsem ti vděčný."

Znovu se usmála - přímo zářila štěstím. "Už chápu, proč jste ke mně tak laskavý."

"Byl jsem ti samozřejmě vděčný," zdůrazňoval Gendibal, kterého to trochu vyvedlo z míry, "ale hlavně musíš pochopit, že nám nehrozí nebezpečí. Dokážu se vypořádat se zástupem obyčejných lidí. To dokáže každý vědec - zvlášť ti významní - a říkal jsem ti, že jsem ze všech nejlepší. V Galaxii se nenajde člověk, který by se mi dokázal postavit."

"Když to říkáte, Mistře, tak tomu věřím."

"Ovšem že to říkám. Tak co, ještě se o mě bojíš?"

"Ne, Mistře, až na to - Mistře, to jenom naši vědci dokážou číst myšlenky a - nejsou někde jinde cizí vědci, kteri by se proti vám mohli postavit?"

Gendibala to na okamžik vyvedlo z míry. Ta žena měla úžasnou schopnost proniknout k jádru věci. Musel jí lhát. "Žádní neexistují."

"Ale na obloze je tolik hvězd. Jednou jsem se je snažila spočítat a vůbec mi to nešlo. Jestli je tolik světů lidí, kolik je hvězd, copak se mezi nimi nenajdou vědci? Myslím kromě vědců na našem vlastním světě?"

"Ne."

"A co když?"

"Pak nebudou tak silní jako já."

"Co když se na vás vrhnou nečekaně, než si to stačíte uvědomit?"

"To nemohou. Kdyby se přiblížil nějaký cizí vědec, hned bych to poznal. Věděl bych o tom dávno předtím, než by mi mohl ublížit."

"Vy byste utekl?"

"Nemusel bych utíkat. Ale" (předem vycítil její námitku) "kdyby to bylo nutné, možná už brzy budu v nové lodi - lepší než každá jiná v Galaxii. Pak by mě nedohonili."

"Nemohli by změnit vaše myšlenky a donutit vás, abyste zůstal?"

"Ne."

"A co kdyby jich bylo hodně? Vy jste sám."

"Jakmile se objeví, budu o nich vědět, dávno předtím, než je to vůbec napadne, a odletím. Pak by se proti nim postavil celý náš svět vědců a oni by nemohli vzdorovat. A to by jim bylo jasné, takže by se proti mně neodvážili zakročit. Vlastně by vůbec nechtěli, abych se o nich dověděl, a přece by tomu nezabránili."

"Protože jste o tolik lepší než oni?" Řekla Noviová a z tváře jí vyzařovala nejasná pýcha.

Gendibal nemohl odolat. Díky její přirozené inteligenci a bystrému vnímání mu pobyt v její přítomnosti zkrátka působil potěšení.

Ta stvůra s vemlouvavým hlasem, Mluvčí Delora Delarmiová, mu prokázala neuvěřitelnou laskavost, když mu vnutila tuhle damovskou farmářku.

"Ne, Noviová, ne proto, že bych byl lepší než oni, i když to také jsem. Ale proto, že tu mám tebe."

"Mě?"

"Přesně tak. Jestlipak tě to napadlo?"

"Ne, Mistře," podivila se. "K čemu bych vám tak mohla být?"

"Jde o tvou mysl." Hned zvedl ruku. "Nečtu tvé myšlenky. Vidím jen obrysy tvé mysli a ty obrysy jsou plynulé, nezvykle plynulé."

Položila si ruku na čelo. "Protože jsem nevzdělaná, Mitře? Protože jsem tak hloupá?" .

"To ne, má milá." Ani si nevšiml, jak ji oslovil. "Je to tím, že jsi poctivá a bezelstná, protože mluvíš pravdu a říkáš, co si myslíš, protože máš dobré srdce a - tak vůbec. Když jiní vědci vyšlou něco, čím by mohli ovlivnit naši mysl - tvoji a mou - na hladkém povrchu tvé mysli bude ten dotek okamžitě vidět. Já si ho uvědomím ještě dřív, než bych mohl postřehnout, že se něco dotklo mé vlastní mysli - a potom budu mít čas na obrannou strategii, abych mu dokázal čelit."

Pak bylo dlouho ticho. Gendibal si uvědomil, že v očích Noviové nevidí jen štěstí, ale také nesmírnou radost a pýchu. Tiše se zeptala: "A proto jste mě vzal s sebou?"

Gendibal přikývl. "To byl závažný důvod. Ano."

Její hlas se změnil v pouhý šepot. "Mistře, co mám dělat, abych vám co nejvíc pomohla?"

"Musíš být klidná," řekl. "Nebát se. A jenom - jenom zůstaň, jaká jsi."

"Zůstanu, jaká jsem. A postavím se mezi vás a nebezpečí, jako tehdy s tím Rufirantem."

Vyšla z místnosti a Gendibal ji provázel pohledem.

Bylo zvláštní, co všechno v sobě tají. Jak mohla být tak prostá bytost zároveň tak komplikovaná? Pod

přehlednou strukturou její mysli se skrývala ohromná inteligence, rozum a odvaha. Co víc by mohl chtít - po kterémkoli z lidí?

Najednou si dokázal představit Suru Noviovou - která nebyla Mluvčí, dokonce ani z Druhé Nadace, a navíc neměla žádné vzdělání - jak mu pevně stojí po boku a hraje nanejvýš závažnou vedlejší roli v nadcházejícím dramatu.

A přece zatím jasně neviděl podrobnosti. Ještě nedokázal s jistotou určit, co je vlastně čeká.

59.

"Ještě jeden Skok," oznámil Trevize, "a je to."

"Gaia?" Zeptal se Pelorat, který se díval Trevizovi přes rameno na obrazovku.

"Slunce Gaii," řekl Trevize. "Aby se to nepletlo, můžete mu říkat třeba Gaia-S. Galaktografové to někdy dělají."

"A kde je potom sama Gaia? Nebo jí budeme říkat Gaia-P - jako planeta?"

"Pro planetu bude stačit Gaia. Gaiu ovšem ještě neuvidíme. Planety nejsou vidět tak snadno jako hvězdy a ke Gaie-S to máme ještě sto mikroparseků. Všimněte si, že je to jen hvězda, i když hodně jasná.

Nejsme dost blízko, aby se jevila i jako disk. A nedívejte se na ni přímo, Janove. Pořád je dost jasná, aby vám to mohlo poškodit sítnici.

Jakmile skončím s pozorováním, nasadím filtr. Potom se můžete dívat."

"Golane, kolik je sto mikroparseků v jednotkách, které by dokázal pochopit mytolog?"

"Tři miliardy kilometrů, asi dvacetinásobek vzdálenosti Terminu od našeho vlastního Slunce. Jestli vám to pomůže."

"Ohromně. Ale neměli bychom se ještě přiblížit?"

"Ne!" Trevize překvapeně zvedl hlavu. "Rozhodně ne hned. Po tom všem, co jsme o Gaie slyšeli, nevidím důvod k nějakému spěchu. Odvaha není totéž co šílenství. Nejdřív se podíváme."

"Na co, Golane? Říkal jste, že Gaiu ještě nemůžeme vidět."

"To ne, tedy ne přímo. Ale máme teleskopický snímač a skvělý počítač pro rychlou analýzu. Rozhodně můžeme začít zkoumáním Gaii-S a snad se nám podaří provést i další pozorování. Uklidněte se, Janove." Natáhl se a blahosklonným rozmáchlým gestem ho poplácal po rameni.

Po krátké odmlce Trevize řekl: "Gaia-S je samostatná hvězda nebo pokud má nějakého průvodce, pak je od ní ten průvodce v této chvíli v mnohem větší vzdálenosti než my a je to nanejvýš červený trpaslík, takže mu nemusíme věnovat pozornost. Gaia-S je hvězda třídy G4, takže má všechny předpoklady pro to, aby měla obyvatelnou planetu. A to je dobře. Kdyby to bylo A nebo M, tak bychom se mohli otočit a rovnou odletět."

"Třeba jsem jenom mytolog, ale nemohli jsme spektrální třídu Gaii-S určit ze Sayshellu?

"To jsme, Janove, mohli, a také udělali, ale nikdy není na škodu ověřit si to z větší blízkosti. Gaia-S má planetární systém, což není žádné překvapení. V dohledu jsou dva plynoví obři a jeden z nich je pěkný a velký - pokud počítač správně odhadl vzdálenost. Na druhé straně hvězdy by klidně mohl být další, ale jeho přítomnost bychom tak snadno nezjistili, protože jsme - čirou náhodou - dost blízko planetární roviny. Ve vnitřních oblastech nedokážu nic rozeznat, což také není žádné překvapení."

"To je špatné?"

"Ani ne. To se dalo čekat. Obyvatelné planety by byly z kamení a kovu a mnohem menší než plynoví obři, a pokud by na nich mělo být dostatečné teplo, musely by ležet blíž k hvězdě - a vzhledem k obojímu by odtud byly vidět mnohem hůř. To znamená, že se musíme hodně přiblížit, abychom mohli prozkoumat oblast v okruhu čtyř mikroparseků od Gaii-S."

"Jsem připraven."

"Já ne. Skok uděláme zítra."

"Proč zítra?"

"Proč ne? Dáme jim den na to, aby se objevili a dopadli nás. A sobě na to, abychom případně mohli uniknout, pokud si všimneme, že se blíží, a to, co uvidíme, se nám nebude líbit."

60.

Postupovali pomalu a obezřetně. Během dne, který uplynul, zadal Trevize přesné instrukce k výpočtu několika možných přístupů a pak se mezi nimi snažil vybrat. Protože neměl k dispozici konkrétní údaje, mohl se spoléhat jen na intuici, která mu bohužel nic neřekla.

Scházela mu ta "jistota", kterou někdy cítil.

Konečně zadal pokyny ke Skoku, který je přenesl poměrně daleko od planetární roviny.

"To nám poskytne lepší výhled na oblast jako celek," řekl, "protože planety uvidíme v každé části jejich oběžné dráhy v maximální zdánlivé vzdálenosti od slunce. A oni - ať jsou kdokoli - by - alespoň doufám - nemuseli tak ostražitě sledovat oblasti mimo rovinu."

Teď měli ke Gaie-S stejně blízko jako nejbližší a největší z plynových obrů. Přiblížili se k ní skoro na půl miliardy kilometrů.

Trevize ji kvůli Peloratovi ukázal na obrazovce při maximálním zvětšení. Byl to úchvatný pohled, když člověk nebral v úvahu trojici řídkých a úzkých prstenců tvořených úlomky.

"Má běžnou družinu satelitů," komentoval ji Trevize, "ale v takové vzdálenosti od Gaii-S žádný z nich nemůže

být obyvatelný.

Ani není osídlen lidskými bytostmi, které by přežívaly, řekněme, pod skleněnou kupolí, nebo za jiných vyloženě umělých podmínek."

"Jak to můžete vědět?"

"Není slyšet radiový šum, který by svou povahou svědčil o inteligentním zdroji. Ovšem," dodal, aby svůj výrok okamžitě upřesnil, není vyloučeno, že vědecké špičky mohl vyvinout značné úsilí, aby radiové signály odstínily, a že plynový obr vydává radiový šum, který mohl překrýt to, co jsem hledal. Náš radiový příjem je ovšem citlivý a máme mimořádně kvalitní počítač. Řekl bych, že pravděpodobnost lidského osídlení těch satelitů je zcela nepatrná."

"Znamená to, že žádná Gaia neexistuje?"

"Ne, ale rozhodně to znamená, že pokud nějaká Gaia existuje, nesnažila se ty oběžnice osídlit. Možná to nedokáže - nebo nemá zájem."

"Tak existuje nějaká Gaia, nebo ne?"

"Trpělivost, Janove. Trpělivost."

Trevize zamyšleně pozoroval oblohu se zdánlivě nekonečnou dávkou trpělivosti. Jednu chvíli toho nechal. "Tedy to, že se neobjevili, aby nás přepadli, je svým způsobem deprimující. Kdyby měli takové schopnosti, jak se o nich tvrdí, tak už by museli na naši přítomnost zareagovat."

"Podle mého," hlesl zasmušile Pelorat, "se nedá vyloučit, že je to celé výplod fantazie."

"Říkejte tomu mýtus, Janove," opravil ho Trevize s trpkým úsměvem, "a pak budete ve svém živlu. A přece je tu planeta, která se pohybuje v ekosféře, takže by mohla být obyvatelná. Rád bych ji aspoň den pozoroval."

"Proč?"

"Například proto, abych se přesvědčil, že je obyvatelná."

"Golane, právě jste řekl, že je v ekosféře.

"Ano, právě teď v ní je. Ale její oběžná dráha by mohla být hodně výstředná a nakonec by ji mohla dovést na jeden mikroparsek ke hvězdě, nebo patnáct mikroparseků od ní, nebo obojí. Musíme určit a porovnat vzdálenost planety od Gaii-S s její orbitální rychlostí - a to nám pomůže zjistit směr jejího pohybu.

61.

"Oběžná dráha je skoro kruhová," oznámil o den později konečně Trevize, "takže se dá s mnohem větší jistotou předpokládat, že je obyvatelná. A přece se ještě pořád nikdo neobjevil, aby nás dopadl.

Musíme se podívat trochu blíž."

"Proč trvá příprava ke Skoku tak dlouho? Vždyť děláte jen malé," Pelorat nespokojeně koukal na Trevize.

"Tak poslouchejte. Malé Skoky se řídí hůř než velké. Myslíte, že je jednodušší zaměřit skálu nebo jemné zrnko písku? Kromě toho je Gaia-S dost blízko a prostor je výrazně zakřivený. To ztěžuje výpočty dokonce i počítači. Měl by to pochopit i mytolog."

Pelorat zabručel.

"Teď už tu planetu uvidíte pouhým okem. Přímo tam. Vidíte ji?

Dobu rotace má asi dvaadvacet Galaktických hodin a sklon osy je dvanáct stupňů. Je to skoro čítankový příklad obyvatelné planety a je životodárná."

"Jak to můžete vědět?"

"V atmosféře je značné množství volného kyslíku. To není možné bez dokonale fungující vegetace."

"A co inteligentní život?"

"To záleží na analýze záření v pásmu radiových vln. Samozřejmě by mohl existovat inteligentní život, který se vzdal techniky, ale to je asi sotva pravděpodobné."

"Takové případy se staly," ujistil ho Pelorat.

"Já vám to věřím. Je to váš obor. Není ovšem pravděpodobné, že na planetě, která dokázala zastrašit Mezka, by přežili jen pastevci."

"Má oběžnici?"

"Ano," odvětil lhostejně Trevize.

"Jak velkou?" Zeptal se Pelorat náhle rozechvělým hlasem.

"To se nedá s jistotou tvrdit. Snad o průměru nějakých sto kilometrů."

"Zatraceně," pronesl melancholicky Pelorat. "Milý příteli, škoda že mě teď nenapadá pár šťavnatějších výrazů, ale přece jen existovala nepatrná možnost."

"Myslíte, kdyby měla obří satelit, že by to mohla být sama Země?"

"Ano, ale samozřejmě není."

"Jestli měl Compor pravdu, tak Země stejně nebude v téhle části Galaxie. Bude někde na druhé straně, v blízkosti Síria. Janove, vážně mě to mrzí."

"Co se dá dělat."

"Víte co, počkáme a zkusíme ještě jeden malý Skok. Když nezjistíme známky inteligentního života, potom můžeme bez obav přistát - až na to, že už k přistání nebudeme mít důvod."

62.

Po dalším Skoku Trevize s úžasem nevěřícně řekl: "Janove, tak to bychom měli. Je to rozhodně Gaia. Aspoň

má technickou civilizaci."

"To jste zjistil z radiových vln?"

"Mám něco lepšího. Kolem planety obíhá kosmická stanice. Vidíte ji?"

Na obrazovce bylo vidět nějaký objekt. Peloratovu necvičenému zraku nepřipadal zvlášť pozoruhodný, ale Trevize si byl jist. "Umělý, kovový, a k tomu rádiový zdroj'."

"Co uděláme teď?"

"Chvíli zůstaneme v klidu. Když jsou na takovém stupni technického rozvoje, musí nás objevit. Když za chvíli nic neudělají, vyšlu k nim radiovou zprávu. Když ani potom nic neudělají, budu se opatrně přibližovat."

"A co když něco udělají?"

"Záleží na tom co. Nebude-li se mi to líbit, budu muset využít skutečnosti, že sotva mohou konkurovat schopnostem naší lodi, pokud jde o Skoky."

"Tím chcete říct, že odletíme?"

"Jako hyperprostorová střela."

"Ale potom nebudeme o nic moudřejší."

"To vůbec ne. Přinejmenším budeme vědět, že Gaia existuje, že má fungující techniku a že nás nějakým způsobem zastrašila."

"Ale Golane, my se nedáme jen tak zastrašit."

"No tak, Janove, vím, že po ničem v Galaxii netoužíte víc, než se za každou cenu dovědět něco o Zemi, ale musíte pochopit, že já vaši posedlost nesdílím. Jsme v neozbrojené lodi a ti lidé tam dole jsou celá staletí v izolaci. Možná že v životě neslyšeli o Nadaci a když, tak nevědí tolik, aby k ní mohli mít úctu. Nebo to třeba je skutečně Druhá Nadace a jakmile nás budou mít ve své moci - a něco jim nebude po chuti - možná už nikdy nebudeme jako dřív. Chcete, aby vám všechno vymazali z paměti, abyste přestal být mytolog a o nějakých legendách neměl ani ponětí?"

Pelorat se zatvářil sklíčeně.

"Když to říkáte takhle - ale co uděláme, až odletíme?"

"To je jasné. Vrátíme se s tou zprávou na Terminus. Nebo tak blízko k Terminu, jak nám ta stará ženská dovolí. Potom se zase můžeme vrátit na Gaiu - rychleji a bez těch zbytečných okolků - a vrátíme se s ozbrojenou lodí nebo s ozbrojenou flotilou. To by pak úplně měnilo situaci."

63.

Čekali. To už se pro ně stalo běžným zvykem. Při svém přibližování ke Gaie strávili čekáním mnohem víc času než během celého letu z Terminu na Sayshell.

Trevize nastavil na počítači automatický poplach, a dokonce si na svém polštářovaném křesle trochu zdříml. Takže když zazněl výstražný signál, s leknutím se vzbudil.

Do Trevizovy místnosti vešel Pelorat, stejně vyděšený jako on.

Poplach ho vyrušil při holení.

"Dostali jsme zprávu?" zeptal se Pelorat.

"Ne," řekl rázně Trevize. "Letíme."

"Letíme? Kam?"

"Ke kosmické stanici."

"Jak je to možné?"

"Nevím. Motory jsou zapnuté a počítač nereaguje na mé pokyny - a přesto letíme. Janove, oni nás zajali. Ke Gaie jsme se přiblížili víc, než bylo zdrávo."

Kapitola šestnáctá

---

NITKY SE SBÍHAJÍ

64.

Když Stor Gendibal konečně rozeznal na obrazovce Comporovu loď, měl pocit, že je na konci neuvěřitelně dlouhé cesty. A přece to samozřejmě nebyl konec, ale teprve začátek. Cesta z Trantoru na Sayshell byla jen úvodem.

Noviová se zatvářila vyděšeně. "To je jiná loď z kosmu, Mistře?"

"Kosmická loď, Noviová. Ano. Je to ta, ke které jsme se snažili doletět. Je větší než ta naše - a také lepší. Vesmírem se může pohybovat tak rychle, že kdyby nám chtěla uniknout, naše loď by ji rozhodně nemohla dohonit - ani ji pronásledovat."

"Rychlejší než lodě Mistrů?" Suru Noviovou ta představa zřejmě vyděsila.

Gendibal pokrčil rameny. "Snad jsem, jak říkáš, Mistr, ale ne úplně ve všem. My, vědci, nemáme takové lodě, ani leckteré materiální vybavení, jaké mají vlastníci těch lodí."

"Ale Mistře, jak je možné, že to vědci nemají?"

"Protože jsme mistry v tom, co je podstatné. Technické vybavení, jaké mají ti druzí, je proti tomu maličkost."

Noviová zamyšleně svraštila čelo. "Když někdo může letět tak rychle, aby ho Mistr nemohl sledovat, tak to snad není maličkost. Kdo jsou ti lidé se zázraky - ti, kteří mají takové věci?"

Gendibala to pobavilo. "Říkají si Nadace. Jestlipak jsi někdy slyšela o Nadaci?"

(Přistihl se, že ho zajímá, co Damované vědí nebo nevědí o Galaxii a proč Mluvčí nikdy nenapadlo, že by je něco takového mohlo zajímat. Nebo snad byl jediný, koho takové věci nikdy nezajímaly - jediný, kdo si myslel, že Damované neznají nic jiného, než se hrabat v hlíně?) Noviová zamyšleně zavrtěla hlavou.

"O té jsem, Mistře, nikdy neslyšela. Když jsme se učili znát písmena - myslím, když jsme se učili číst - tak nám učitel říkal, že je spousta jiných světů, a také říkal, jak se některé jmenují. Náš Damovský svět se prý správně jmenuje Trantor a kdysi vládl všem světům. Trantor byl prý pokrytý lesklým železem a měl Císaře, který byl pánem všeho."

Pohlédla na Gendibala s výrazem plaché radosti.

"Většině z těch věcí stejně nevěřím. Co všechno za dlouhých večerů napovídali vypravěči ve společenských síních! Jako malá holka jsem všemu věřila, ale když jsem vyrostla, zjistila jsem, že hodně z toho není pravda.

Dnes už nevěřím skoro ničemu, snad vůbec ničemu. I učitelé říkají věci, kterým se nedá věřit."

"A přece, Noviová, právě tahle věc, kterou vám učitel vyprávěl, je pravdivá - ale už je to dávno. Trantor byl skutečně pokryt kovem a skutečně měl Císaře, který vládl celé Galaxii. Ovšem teď je to lid Nadace, který bude jednou vládnout všem světům. Jsou čím dál silnější."

"Mistře, To budou vládnout všemu?"

"Ne hned. Za pět set let."

"A budou panovat i nad pány?"

"To ne. Budou vládnout světům. A my budeme vládnout jim - v zájmu jejich bezpečnosti a bezpečnosti všech světů." Noviová se už zase mračila. "Mistře, mají ti lidé z Nadace hodně takových báječných lodí?"

"Myslím, že ano, Noviová."

"A další věci, které jsou tak - úžasné?"

"Mají všelijaké mocné zbraně."

"A Mistře, nemohli by všechny světy ovládnout teď hned?"

"Ne. Ještě není čas."

"A proč ne? Mistři by jim v tom zabránili?"

"Noviová, to nebude nutné. I kdybychom neudělali nic, všechny světy by stejně nemohli ovládnout."

"Ale co by jim v tom mohlo zabránit?"

"Totiž," začal Gendibal, "existuje plán, který kdysi vymyslel jeden moudrý člověk..."

Odmlčel se, trochu se usmál a zavrtěl hlavou. "To se, Noviová, těžko vysvětluje. Snad jindy. Vlastně, až uvidíš, co se stane, dřív než se vrátíme na Trantor, možná to pochopíš i bez mého vysvětlování."

"A co se stane, Mistře?"

"To nevím jistě, Noviová. Ale všechno dopadne dobře." Odvrátil se a chystal se navázat spojení s Comporem. Přitom se nedokázal ubránit tomu, aby v duchu nevyslovil skrytou myšlenku: Aspoň doufám.

Hned si to začal vyčítat, protože věděl, co je příčinou těch hloupých a poraženeckých nálad. Byl to obraz úžasné a nesmírné síly Nadace v podobě Comporovy lodi a jeho lítost nad tím, jak ji Noviová upřímně obdivuje.

Hloupost! Jak vůbec mohl srovnávat vlastnictví pouhé síly a moci s postavením těch, kdo mají schopnost řídit běh událostí? Byla to věc, kterou generace Mluvčích nazývaly "klamnou představou ruky, která se chystá sevřít hrdlo".

Tak vida, ani on ještě nedokáže odolat jejím svodům.

65.

Munn Li Compor ani v nejmenším nevěděl, jak se správně chovat.

Většinu života měl představu o všemocných Mluvčích, jejichž existence přesahovala rámec jeho zkušeností Mluvčích, se kterými občas přišel do styku a kteří tajemným způsobem ovládali celé lidstvo.

A právě na jednoho z nich, na Stora Gendibala, se v posledních letech často obracel s žádosti o radu. Většinou se přitom nesetkával ani tak s jeho hlasem jako spíš s pouhou přítomností ve své mysli - s hypermluvou bez použití hyperrelé.

Po této stránce měla Druhá Nadace před Nadací ohromný náskok.

Bez nároků na materiální vybavení, jen prostřednictvím školených a rozvinutých schopností samé mysli dokázala překlenout celé parseky vzdálenosti způsobem, který vylučoval možnost odposlechu a působení rušivých vlivů. Byla to neviditelná a nezjistitelná síť, která prostřednictvím myšlení poměrně malého počtu zasvěcenců obepínala všechny světy.

Když Compor pomyslel na svou roli, nejednou zažil povznášející pocit. Jak malá byla skupina, ke které patřil, a jak nesmírný měla vliv. A jak to všechno bylo tajné. O jeho skrytém životě nevěděla ani jeho žena.

Všechno měli v rukou Mluvčí - a také tenhle Mluvčí, ten Gendibal, který se (jak si Compor pomyslel) mohl stát příštím Prvním Mluvčím, a tak být něčím víc než Císařem něčeho většího než Říše.

A teď sem Gendibal dorazil na lodi z Trantoru a Compor se snažil potlačit zklamání, že k tomu setkání nedošlo na samém Trantoru.

Tohle že je loď z Trantoru? Lepší loď měl snad každý z prvních kupců, kteří převáželi zboží Nadace nepřátelskou Galaxií. Není divu, že překonání vzdálenosti mezi Trantorem a Sayshellem trvalo Mluvčímu tak dlouho.

Dokonce nebyla vybavena ani spojovacím zařízením, které by v případě potřeby umožnilo pevné propojení obou lodí a přechod posádky v obou směrech. Tím byla vybavena už i ta pochybná sayshellská flotila. Místo toho musel Mluvčí vyrovnat rychlosti, zbývající vzdálenost přehodit lanem a po něm přeručkovat jako v dobách Říše.

To jsou věci, pomyslel si melancholicky Compor, který ten pocit nedokázal potlačit. Ta loď je jenom zastaralé

plavidlo Říše - a ještě k tomu malé.

Po laně se pohybovaly dvě postavy - jedna tak nemotorně, že bylo jasné, že se nikdy předtím nepokoušela manévrovat prostorem.

Konečně byli na palubě a odložili si skafandry. Mluvčí Stor Gendibal byl středně vysoký a svým vzhledem na něj nijak zvlášť nezapůsobil, nebyl velký a silný a nešířil kolem sebe atmosféru vzdělanosti.

O jeho bystrém rozumu svědčily jen jeho tmavé, hluboko posazené oči. Ale teď se Mluvčí rozhlížel a bylo zřejmé, že je sám naplněn úctou a obdivem.

Druhá osoba byla žena, stejně vysoká jako Gendibal a nepříliš pohledná. Když se rozhlédla, úžasem zůstala stát s otevřenými ústy.

66.

Přechod po laně nebyl pro Gendibala vyloženě nepříjemnou záležitostí.

Nebyl sice žádný kosmonaut - jako ostatně nikdo z Druhé Nadace - ale také ne úplná pozemská krysa, protože ani to u lidí z Druhé Nadace nepřicházelo v úvahu. Nikdy se nedala vyloučit nutnost kosmického letu, i když každý člen Druhé Nadace věřil, že něco takového nastane jen zřídka. (Preem Palver - jehož vesmírné lety nabyly legendárních rozměrů - kdysi smutně řekl, že měřítkem úspěšnosti Mluvčího je minimální četnost případů, kdy musí letět do Vesmíru, aby zajistil úspěch Plánu.) V minulosti musel Gendibal použít lano třikrát. Tentokrát to bylo počtvrté a i kdyby z toho byl nějak nervózní, jeho pocit by musel ustoupit starostem o Suru Noviovou. Nepotřeboval žádnou mentaliku, aby pochopil, že představa okolní prázdnoty ji úplně vyvedla z rovnováhy.

"Já mít strach, Mistře," přiznala, když se jí snažil vysvětlit, co má dělat. "Tam, kam stoupnu, přece být nicota." Už to, jak najednou sklouzla do těžkopádného damovského dialektu, svědčilo o míře jejího rozrušení.

Gendibal vlídně vysvětloval: "Noviová, nemohu tě nechat na téhle lodi, protože přejdu na tu druhou a musím tě mít s sebou. Nehrozí žádné nebezpečí, protože před vším tě ochrání skafandr a spadnout nemáš kam. I když se pustíš lana, zůstaneš skoro na místě a já budu na dosah ruky, abych tě mohl přitáhnout. No tak, Noviová, ukaž mi, že máš dost odvahy - stejně jako máš dost rozumu - aby ses mohla stát vědcem."

Už nic nenamítala a Gendibal, přestože nechtěl nijak narušit přehlednou strukturu její mysli, přece jen vyslal konejšivý impuls, kterým se dotkl jejího povrchu.

"Pořád se mnou můžeš mluvit," pokračoval, když byli oba uzavřeni ve svých skafandrech. "Když budeš na něco intenzívně myslet, uslyším tě. Mysli si slova, jasně a zřetelně, jedno po druhém. Teď mě přece slyšíš?"

"Ano, Mistře," hlesla.

Přes průhlednou lícnici viděl, jak se jí pohybují rty a vyzval ji: "Noviová, říkej to, aniž bys pohybovala rty. Ve skafandrech, jaké mají vědci, není vysílačka. Všechno provádí mysl."

Její rty se už nepohnuly a tvář se jí naplnila ještě větší úzkostí: Slyšíte mě, Mistře?

"Dokonale," pomyslel si Gendibal - a ani jeho rty se nepohnuly.

"Ty mě slyšíš?"

"Ano, Mistře."

"Tak pojď se mnou a dělej to, co já."

Vydali se na druhou stranu. Gendibal to teoreticky ovládal, i když v praxi to nebylo příliš slavné. Celé kouzlo spočívalo v tom, že člověk musel mít nohy pořád natažené a u sebe, pohyb vycházel jenom z boků. Tak se těžiště udržovalo v přímce, zatímco paže se neustále střídaly v pohybu vpřed. Suře Noviové to vysvětlil a aniž by se otočil, aby ji sledoval pohledem, kontroloval její držení těla podle stavu motorických oblastí jejího mozku.

Na začátečníka si vedla docela dobře, skoro tak dobře, jako Gendibal. Potlačila vlastní nervozitu a řídila se jeho pokyny. Gendibal si znovu uvědomil, jakou z ní má radost.

Rozhodně ovšem byla ráda, když se znovu ocitla na palubě lodi - a stejný pocit měl i Gendibal. Když si odložil skafandr, rozhlédl se a byl takřka ohromen přepychem a způsobem vybavení lodi. Skoro v ničem se nevyznal, a když si představil, že možná bude mít jen málo času, aby se s tím vším naučil zacházet, téměř propadal beznaději.

Možná mu nezbyde než převzít odborné znalosti přímo z mysli muže na palubě, i když to nemůže přinést tak uspokojivé výsledky jako skutečné učení.

Potom se soustředil na Compora. Compor byl vysoký a štíhlý, o pár let starší než on, docela pohledný trochu změkčilým způsobem a jeho pečlivě natočené vlasy zářily slámově žlutou barvou.

A Gendibal si jasně uvědomil, že ten člověk tváří v tvář Mluvčímu, kterého vidí dnes poprvé, cítí zklamání, a dokonce i pohrdání.

Ještě ke všemu to vůbec nedokáže skrývat!

Gendibal si takových věcí obvykle nevšímal. Compor nebyl Trantořan - ani plnoprávný člen Druhé Nadace a samozřejmě podléhal klamným představám. O tom svědčila i velice zběžná prohlídka jeho mysli. Jednou z nich byla představa, že skutečná síla musí být spojena s vnějším zdáním síly. Ty představy by mu samozřejmě nikdo nebral, pokud by nebyly na překážku Gendibalovým záměrům, ale teď momentálně právě tato představa na překážku byla.

Gendibalovo gesto bylo mentalickou obdobou pohrdavého lusknutí prsty. Compor se trochu zapotácel účinkem ostré, ale prchavé bolesti. Hladinu jeho mysli rozvlnil nápor důrazného soustředění, který ho přesvědčil o existenci nenápadné, ale strašlivé síly, které by Mluvčí mohl využít, kdyby chtěl.

Potom už Compor pohlížel na Gendibala s nesmírnou úctou.

Gendibal mile pronesl: "Compore, příteli, jenom se snažím upoutat vaši pozornost. Mohl byste mi sdělit, kde by teď mohl být váš přítel Golan Trevize a jeho přítel Janov Pelorat?"

"Mluvčí, mám mluvit v přítomnosti té ženy?" zeptal se váhavě Compor.

"Ta žena je, Compore, rozšířením mého já. Proto nevidím důvod, proč byste neměl mluvit otevřeně."

"Jak myslíte, Mluvčí. Trevize a Pelorat se blíží k planetě známé jako Gaia."

"To jste říkal nedávno, ve svém posledním hlášení. Ti už určitě na Gaie přistáli a možná zase odletěli. Na planetě Sayshell se dlouho nezdrželi."

"Mluvčí, v době, kdy jsem je sledoval, ještě nepřistáli. K planetě se blížili velice opatrně a mezi Mikroskoky dělali dost velké přestávky.

Je jasné, že o planetě, ke které se blíží, nemají žádné informace, a proto váhají."

"Vy, Compore, nějaké informace máte?"

"Nemám, Mluvčí," odpověděl Compor, "aspoň můj lodní počítač žádné neobsahuje."

"Tenhle počítač?" Gendibal spočinul pohledem na ovládacím panelu a s náhlou nadějí se zeptal. "Může se účinně podílet na řízení lodi?"

"Mluvčí, ten zvládne celé řízení lodi. Stačí, aby se s ním člověk propojil myšlením."

Gendibal byl z toho celý nesvůj. To už Nadace tak pokročila?"

"Ovšem, ale ještě to není ono. Myšlenky musím několikrát opakovat, a přece získám jen minimum informací."

"Možná že budu mít větší štěstí," pokrčil rameny Gendibal.

"O tom nepochybuji, Mluvčí," řekl uctivě Compor.

"Ale to zatím nechme stranou. Proč nemá žádné informace o Gaie?"

"To nevím, Mluvčí. A přitom tvrdí - pokud ovšem počítač může něco tvrdit - že obsahuje údaje o každé planetě Galaxie s lidským osídlením."

"Nemůže obsahovat víc informací, než kolik do něj bylo vloženo, a pokud ti, kdo je ukládali, žili v domnění, že mají seznam všech takových planet. Když ho ve skutečnosti neměli, pak byl počítač obětí téhož omylu. Nemám pravdu?"

"Jistě, Mluvčí."

"Ptal jste se na to na Sayshellu?"

"Mluvčí," pronesl nejistě Compor, "někteří lidé na Sayshellu sice o Gaie mluví, ale jejich řeči nemají žádnou cenu. Prostě pověra.

Vyprávějí, že Gaia je mocný svět, který si dokázal udržet v uctivé vzdálenosti dokonce i Mezka."

"Tohle že tvrdí?" zvolal Gendibal s potlačovaným vzrušením.

"Vy jste si byl tak jistý, že je to pověra, že jste se neptal na žádné podrobnosti?"

"To ne, Mluvčí. Ptal jsem se hodně, ale od nikoho jsem se nedověděl víc, než co jste právě slyšel. Dokážou o tom mluvit hodně zeširoka, ale nakonec se to dá vyjádřit jedinou větou, kterou jsem právě řekl."

"Trevize zřejmě slyšel totéž," řekl Gendibal, "a letí na Gaiu z nějakého důvodu, který s tím souvisí - možná chce odhalit tu velkou sílu. A počíná si přitom opatrně, protože má z té velké síly možná také strach."

"To je rozhodně možné, Mluvčí."

"A přece jste ho nesledoval?"

"Sledoval, Mluvčí, dost dlouho, abych se přesvědčil, že má skutečně namířeno na Gaiu. Potom jsem se vrátil sem, na okraj systému Gaii."

"Proč?"

"Ze tří důvodů, Mluvčí. Za prvé jste měl každou chvíli dorazit a já jsem vám chtěl aspoň kousek letět naproti, abych vás mohl co nejdřív vzít na palubu, jak jste nařídil. Protože mám na lodi hyperrelé, nemohl jsem se příliš vzdálit od Trevize a Pelorata, aniž bych vzbudil podezření na Terminu, ale usoudil jsem, že tak daleko se ještě mohu odvážit. Za druhé, když bylo jasné, že se Trevize blíží k planetě Gaia velice pomalu, usoudil jsem, že mám dost času, abych vám letěl naproti a uspíšil naše setkání, než nás předběhne vývoj událostí, zvlášť proto, že v porovnání se mnou ho jistě dokážete lépe sledovat na samu planetu a poradit si s každou mimořádnou situací, která by mohla nastat."

"Zcela správně. A ten třetí důvod?"

"Mluvčí, od našeho posledního rozhovoru se stalo něco, s čím jsem nepočítal a co nedokážu pochopit. Také z toho důvodu jsem měl pocit, že bych měl naše setkání maximálně uspíšit."

"A ta věc, se kterou jste nepočítal a kterou nedokážete pochopit?"

"K sayshellským hranicím se blíží lodě flotily Nadace. Můj počítač tu informaci zachytil ze zpráv sayshellského rozhlasu. Flotila má nejméně pět moderních lodí dost silných na to, aby přemohly Sayshell."

Gendibal hned neodpověděl, protože by nebylo vhodné dát najevo, že snad s takovým krokem nepočítal - nebo ho nedokázal pochopit.

Takže až po chvíli lhostejně prohodil: "Myslíte, že to má něco společného s Trevizovým postupem ke Gaie?"

"Rozhodně k tomu došlo hned vzápětí - a když po A následuje B, pak je tu alespoň možnost, že A je příčinou B," řekl Compor.

"No dobrá, zřejmě máme všichni namířeno na Gaiu - Trevize, já a První Nadace. Vidíte, Compore, nevedl jste si špatně," řekl Gendibal, "a teď vám povím, co bude dál. Nejdřív mi ukážete, jak funguje ten počítač a jak se jím ovládá loď. Jistě to nebude trvat dlouho. Potom přejdete na mou loď, protože zatím vám vložím do mysli informace, jak ji ovládat. Manévrování vám nebude dělat problémy, i když rozhodně zjistíte (jak jste jistě usoudil z jejího vzezření, že je skutečně primitivní. Až se ujmete řízení lodi, budete se s ní zdržovat tady a čekat na mě."

"Jak dlouho, Mluvčí?"

"Dokud pro vás nepřiletím. Nepředpokládám, že bych byl pryč tak dlouho, aby vám mohly dojít zásoby, ale kdybych se příliš zdržel, můžete se vydat na nějakou obydlenou planetu Sayshellského svazu a počkat tam. Já si vás

najdu všude."

"Jak myslíte, Mluvčí."

"A nebuďte tak vyděšený. S tou tajemnou Gaiou se dovedu vypořádat, a když to bude nutné, tak i s těmi pěti loděmi Nadace."

67.

Littoral Thoobing byl velvyslancem Nadace na Sayshellu sedm let. Se svým postavením byl docela spokojený. Byl vysoký, poměrně robustní a nosil hustý, hnědý knír v době, kdy na Nadaci i na Sayshellu bylo v módě chodit hladce vyholen. Tvář měl dost vrásčitou, i když mu bylo teprve čtyřiapadesát - a s oblibou dával svému okolí najevo ostentativní nezájem. Nebylo snadné pochopit, jaký poměr má ke své práci. A přece měl tu funkci docela rád. Díky ní zůstával stranou politické vřavy Terminu, což uměl ocenit, na Sayshellu si mohl žít nad poměry, a tak své ženě a dceři zajistit komfort, bez kterého se už nedokázaly obejít. Netoužil po tom, aby něco rozvířilo hladinu jeho života. Na druhé straně neměl příliš rád Liona Kodella, snad proto, že Kodell také okázale nosil knír, i když menší, kratší a šedavě bílý. Oba ho kdysi nosili jako jediní z osobností veřejného života a vlastně spolu v tomto směru soupeřili. Dnes (pomyslel si Thoobing) o tom nemohla být řeč, ten Kodellův byl k smíchu.

Kodell byl Ředitelem bezpečnosti v době, kdy byl Thoobing ještě na Terminu a snil o tom, že by mohl konkurovat Harle Brannoové v boji o křeslo Starosty, dokud ho neuplatili funkcí velvyslance.

Brannoová to samozřejmě udělala ve svém vlastním zájmu, ale on jí za to byl nakonec vděčen.

Ovšem Kodellovi ne. Snad pro ten Kodellův nezdolný optimismus, pro tu jeho věčnou přívětivost, kterou neodkládal ani poté, co se rozhodl, jak přesně člověka zlikvidovat.

Teď seděl před ním v podobě hyperprostorového obrazu veselý jako vždycky a překypoval žoviálností. Jeho skutečné tělo bylo samozřejmě na Terminu, což Thoobinga zbavovalo povinnosti projevit pohostinnost nějakým hmatatelným způsobem.

"Kodelle," řekl. "Žádám stažení těch lodí."

Kodell odpověděl radostným úsměvem: "Já jsem přece téhož názoru, ale stará dáma se už rozhodla."

"O vás je známo, že jí dokážete leccos rozmluvit."

"Občas. Možná. Když se chce nechat přesvědčit. Tentokrát ovšem nechce. Thoobingu, hleďte si své práce. Postarejte se, ať je na Sayshellu klid."

"Kodelle, nemám na mysli Sayshell. Jde mi o osud Nadace."

"Jako nám všem."

"Kodelle, nechte těch vytáček. Chci, abyste mě vyslechl."

"Milerád, ale na Terminu je vzrušená doba a já vás nebudu poslouchat věčně."

"Budu co nejstručnější - když jde o možnou zkázu Nadace. Jestli ta hyperprostorová linka není odposlouchávaná, budu mluvit otevřeně."

"Odposlouchávaná není."

"Pak budu pokračovat. Před několika dny jsem dostal zprávu od nějakého Golana Trevize. Vzpomínám si, že v dobách mé vlastní politické kariéry byl jeden Trevize Zmocněnec pro dopravu."

"Strýc toho mladíka," potvrdil Kodell.

"Á, pak tedy znáte toho Trevize, který mi poslal zprávu. Podle informací, které jsem zatím získal, je to Radní, který byl po nedávném úspěšném vyřešení Seldonovy krize zatčen a poslán do vyhnanství."

"Přesně tak."

"Tomu nevěřím."

"Čemu na tom nevěříte?"

"Že jste ho poslali do vyhnanství."

"Proč ne?"

"Kdy se v dějinách stalo, že by byl občan Nadace poslán do vyhnanství?" naléhal Thoobing. "Buď je zatčen, nebo není zatčen. Pokud je zatčen, pak je souzen, nebo není souzen. Je-li souzen, je buď usvědčen, nebo není usvědčen. Pokud je usvědčen, potom zaplatí pokutu, nebo je sesazen, upadne v nemilost, skončí ve vězení, nebo je popraven. Ale poslat někoho do vyhnanství?"

"Všechno je jednou poprvé."

"Nesmysl. V takové moderní lodi? Jenom hlupák by nepochopil, že má nějaké zvláštní poslání, kterým ho pověřila vaše stará dáma.

Koho si myslí, že tím oklame?"

"Copak je náplní toho poslání?"

"Zřejmě chce najít planetu Gaia."

Z Kodellovy tváře se vytratila jistá část optimismu. V očích se mu objevila nezvyklá tvrdost. "Pane velvyslanče vím, že asi nemáte zvláštní důvod věřit mému tvrzení, ale přesto vás velice naléhavě žádám, abyste mi v tomto případě věřil. V době, kdy byl Trevize poslán do vyhnanství, jsme Starostka ani já o Gaie vůbec nevěděli. O Gaie jsme se dověděli teprve nedávno. Když tomu budete věřit, můžeme pokračovat v rozhovoru."

"Řediteli, na jistou dobu odložím svůj sklon k pochybnostem, abych na to mohl přistoupit, i když to není snadné."

"Je to úplná pravda, pane velvyslanče, a pokud jsem pro své tvrzení najednou použil oficiální tón, pak proto, abyste pochopil, že je tu spousta otázek, které vyžadují odpověď, a že situace je vážná.

Mluvíte o Gaie jako o světě, který dobře znáte. Jak to, že víte něco, co jsme nevěděli? Nemáte snad za úkol zajistit, abychom o politickém útvaru, kam jste přidělen, věděli všechno, co víte sám?"

Thoobing tiše pronesl: "Gaia není součástí Sayshellského svazu. Vlastně snad ani neexistuje. To mám na Terminus hlásit všechny ty pohádky, které o Gaie vyprávějí pověrčivé nižší vrstvy sayshellské společnosti? Některé tvrdí, že Gaia leží v hyperprostoru. Podle jiných je to svět, který poskytuje Sayshellu nadpřirozenou ochranu. Podle ještě jiných vyslala Mezka, aby uchvátil Galaxii. Pokud chcete oznámit sayshellské vládě, že jste Trevize poslali hledat Gaiu a že pět moderních lodí válečné flotily Nadace bylo vysláno, aby ho při tom pátrání podporovaly, rozhodně vám to nebude věřit. Lidé těm pohádkám o Gaie možná věří, ale vláda ne - a nenechá se přesvědčit, že by jim věřila Nadace. Bude mít pocit, že chcete Sayshell přinutit ke vstupu do Federace Nadace."

"A máme-li to skutečně v úmyslu?"

"To by mělo katastrofální následky. Poslyšte, Kodelle, kdy se za pět set let existence Nadace stalo, že bychom vedli dobyvatelskou válku? Vedli jsme války, abychom uchránili vlastní území, a jednou jsme přitom neuspěli. Ale žádná válka neskončila rozšířením našeho území. Federace se rozrůstala prostřednictvím mírových smluv. Přidali se k nám ti, kdo takové spojení pokládali za prospěšné."

"Nemohl by takové spojení pokládat za prospěšné také Sayshell?"

"Rozhodně ne, dokud naše lodě zůstanou na jeho hranicích. Stáhněte je."

"To je vyloučeno."

"Kodelle, Sayshell je úžasná reklama, která dokazuje blahovůli Federace Nadace. Je skoro obklopen naším územím, docela nechráněn, a přece byl zatím v bezpečí, šel si svou vlastní cestou, dokonce mohl svobodně určovat zahraniční politiku nepřátelskou Nadaci.

Mohli bychom snad lépe dokázat Galaxii, že nikoho k ničemu nenutíme, že s každým jednáme z pozice přátelství? Když obsadíme Sayshell, vezmeme si to, co už v podstatě máme. Ekonomicky ho přece ovládáme - i když nenápadně. Ale když ho obsadíme vojenskou silou, dáme tak vědět celé Galaxii, že se z nás stali expanzionisté."

"A když vám řeknu, že nás skutečně zajímá jenom Gaia?"

"Pak tomu nebudu věřit o nic víc než Sayshellský svaz. Ten člověk, Trevize, mi pošle zprávu, že letí na Gaiu a žádá mě, abych ji předal na Terminus. Proti svému přesvědčení to udělám, protože nemám na vybranou a skoro dřív, než stačí vychladnout hyperprostorová linka, se dá do pohybu válečná flotila Nadace. Jak se chcete dostat na Gaiu, aniž byste narušili prostor Sayshellu?"

"Milý Thoobingu, posloucháte vůbec sám sebe? Copak jste mi sotva před pár minutami neřekl, že Gaia, pokud ovšem existuje, není součástí Sayshellského svazu? A mohl byste vědět, že hyperprostor je volně přístupný pro všechny bez výjimky a není součástí území žádného světa. Jak si tedy Sayshell může stěžovat, když se přesuneme z území Nadace (na kterém jsou naše lodě umístěny právě teď) hyperprostorem na území Gaii, aniž bychom přitom obsadili jediný krychlový centimetr sayshellského území?"

"Kodelle, Sayshell si to bude vykládat jinak. Gaia, pokud ovšem existuje, je úplně obklopena Sayshellským svazem, i když není jeho politickou součástí. A podle tradičních zvyklostí jsou takové enklávy ve vztahu k nepřátelským válečným lodím prakticky součástí území, které je obklopuje."

"Naše lodě nejsou nepřátelské. Se Sayshellem žijeme v míru."

"Říkám vám, že Sayshell může vyhlásit válku. Nebude předpokládat, že by takovou válku mohl vyhrát díky své vojenské převaze, ale válka rozhodně vyvolá po celé Galaxii vlnu aktivity zaměřené proti Nadaci. Nová expanzionistická politika Nadace podnítí vznik aliancí, které se postaví proti nám. Někteří z členů Federace možná přehodnotí svůj vztah k nám. Klidně můžeme prohrát válku v důsledku vnitřního rozkolu, a tak nepochybně zvrátit proces růstu, který Nadace úspěšně rozvíjí celých pět set let."

"Ale jděte, Thoobingu," odporoval lhostejně Kodell. Mluvíte, jako by pět set let nic neznamenalo, jako bychom byli pořád Nadací z doby Salvora Hardina, která bojuje proti nicotnému království Anacreon. Dnes jsme mnohem silnější, než byla Galaktická říše na vrcholu své slávy. Eskadra našich lodí by dokázala porazit celou Galaktickou flotilu, obsadit kterýkoli sektor Galaxie, aniž by nějak pocítila tíži boje."

"My nebojujeme s Galaktickou říší. Bojujeme se současnými planetami a sektory."

"Které nejsou na takové úrovni jako my. Dnes bychom mohli sjednotit celou Galaxii."

"Podle Seldonova plánu s tím musíme počkat ještě pět set let."

"Seldonův plán podcenil rychlost technického rozvoje. Můžeme to udělat hned! Pochopte, neříkám, že to uděláme hned nebo že bychom to hned měli udělat. Říkám jen, že to můžeme udělat hned."

"Kodelle, vy jste celý život strávil na Terminu. Neznáte Galaxii. Naše vojenská flotila a naše technika může rozdrtit ozbrojené síly jiných světů, ale ještě nejsme schopni vládnout celé neposlušné Galaxii prodchnuté nenávistí - a taková by byla, kdybychom ji ovládli násilím. Stáhněte ty lodě!"

"To je vyloučeno, Thoobingu. Zkuste se nad tím zamyslet. Co když Gaia není mýtus?"

Thoobing se odmlčel a důkladně zkoumal Kodellovu tvář, jako by se mu snažil číst myšlenky.

"Že by svět v hyperprostoru nebyl mýtus?"

"Svět v hyperprostoru je pověra, ale i pověry mohou mít pravdivé jádro. Ten člověk, Trevize, kterého jsme poslali do vyhnanství, o ní mluví, jako by to byl reálný svět v reálném Vesmíru. Co když má pravdu?

"Nesmysl. Tomu nevěřím."

"Ne? Zkuste tomu uvěřit aspoň na chvíli. Reálný svět, který dokázal Sayshell ochránit před Mezkem, před Nadací!"

"Ale vy si sám odporujete. Jak může Gaia chránit Sayshellany před Nadací? Copak proti nim neposíláme lodě?"

"Ne proti nim, ale proti Gaie, která je obestřena takovým tajemstvím - která se tak důsledně snaží nebudit pozornost, že i když je v reálném Vesmíru, přesvědčuje okolní světy, že leží v hyperprostoru - a která dokonce není zařazena v přehledu počítačových informací nejlepších a nejúplnějších galaktických map."

"Pak to tedy musí být velice zvláštní svět, protože jistě dokáže manipulovat s lidskou myslí."

"Copak jste před chvílí neříkal, že podle jedné sayshellské pověsti Gaia vyslala Mezka, aby uchvátil Galaxii? A copak Mezek nedokázal manipulovat s lidskou myslí?"

"A Gaia je potom světem Mezků?"

"Víte jistě, že je to vyloučeno?"

"Proč by to potom nemohl být svět znovuzrozené Druhé Nadace?"

"Vlastně proč ne? Nemělo by se to prozkoumat?" Thoobing vystřízlivěl. Během těch posledních vět se pohrdavě usmíval, ale teď sehnul hlavu a hleděl vzhůru zpod sklopeného obočí. "Pokud to myslíte vážně, copak takové pátrání není nebezpečné?"

"Myslíte?"

"Na mé otázky odpovídáte dalšími otázkami, protože neznáte přijatelnou odpověď. K čemu vám budou lodě proti Mezkům, nebo lidem z Druhé Nadace? Nedá se vlastně předpokládat, že pokud existují, snaží se vás vlákat do záhuby? Poslyšte, vy jste říkal, že Nadace může založit svou Říši hned, i když je Seldonův plán teprve v polovině a já jsem vás varoval, že se budete snažit až příliš předběhnout svou dobu a že vás složité nástrahy Plánu zpomalí násilím.

Pokud Gaia existuje a je tím, za co ji máte, potom je možná smyslem toho všeho dosáhnout takového zpomalení. Udělejte teď dobrovolně, k čemu byste mohli být brzy donuceni. Udělejte v klidu a bez krveprolití to, k čemu by vás mohla dohnat strašlivá katastrofa. Stáhněte ty lodě!"

"To je vyloučeno. Thoobingu, na jednu z lodí chce totiž nastoupit sama Starostka Brannoová a průzkumné lodě už proletěly hyperprostorem do míst, kde má údajně ležet území Gaii."

Thoobingovi div nevylezly oči z důlků. "Ujišťuji vás, že bude válka."

"Jste náš velvyslanec. Musíte tomu zabránit. Slibte Sayshellanům všechno, co budou chtít. Řekněte, že k nim nechováme žádné nepřátelství. Když to bude nutné, povězte jim, že se jim vyplatí zůstat v klidu a čekat, až nás Gaia zničí. Řekněte jim, co chcete, ale hlavně ať jsou v klidu."

Odmlčel se, zkoumavě si prohlížel Thoobingův ohromený výraz a potom pronesl: "A to je vlastně všechno. Pokud vím, žádná loď Nadace nepřistane na jediném světě Sayshellského svazu, ani neprojde jediným místem reálného prostoru, který je součástí toho Svazu. Ovšem každá sayshellská loď, která by se nás pokusila ohrozit mimo území Svazu - a tedy na území Nadace - bude okamžitě proměněna v prach. Také to jim dejte jasně najevo a hlavně zajistěte, ať je na Sayshellu klid. Pokud se vám to nepodaří, budete plně volán k odpovědnosti. Zatím jste měl, Thoobingu, snadnou práci, ale teď vás čekají těžké časy a příštích několik týdnů bude rozhodujících. Pokud nás zklamete, nikde v Galaxii nebudete v bezpečí."

Ve chvíli, kdy bylo spojení přerušeno a Kodellův obraz zmizel, nebylo v jeho tváři ani stopy po nějakém veselí nebo přívětivosti.

Thoobing zíral s otevřenými ústy tam, kde ho předtím viděl.

68.

Golan Trevize se držel za vlasy, jako by se snažil hmatem posoudit kvalitu svého vědomí. Najednou se obrátil k Peloratovi: "Jaký je stav vaší mysli?"

"Stav mysli?" zeptal se nechápavě Pelorat.

"Ano. Chytili nás - naši loď ovládá někdo zvenčí a neúprosně nás to táhne k světu, o kterém nic nevíme. Zmocňuje se vás panický strach?"

Peloratova protáhlá tvář vyjadřovala jistou dávku melancholie.

"Ne," řekl. "Rozhodně nad tím nejásám. Mám sice trochu obavy, ale jistě ne panický strach."

"Já také ne. Copak to není zvláštní? Jak to, že nejsme víc rozrušeni?"

"Golane, s něčím takovým jsme přece počítali. S něčím takovým."

Trevize se otočil k obrazovce. Zůstávala pevně zaměřena na kosmickou stanici. Ta se mezitím zvětšila, což znamenalo, že se k ní přiblížili.

Svým vzhledem na něj kosmická stanice příliš nezapůsobila. Nic na ní nesvědčilo o znalostech supervědy. Vlastně vypadala trochu primitivně. A přece měla ve své moci jejich loď.

"Janove, beru to hrozně analyticky. Střízlivě! Rád bych si myslel, že nejsem zbabělec a že si v náročné situaci dokážu zachovat chladnou hlavu, ale to bych si asi lichotil. Jako každý. Teď bych měl zrovna poskakovat a trochu se potit. S něčím jsme počítat mohli, ale to nic nemění na skutečnosti, že jsme bezmocní a můžeme přijít o život."

"To snad ne, Golane. Když mohli Gaiané na dálku zajmout loď, copak by nás nemohli na dálku zabít? Pokud jsme ještě naživu..."

"Ale rozhodně nejsme nedotčeni. Říkám vám; že jsme moc klidní. Asi nás nějak utišili."

"Proč?"

"Aby nás udrželi v dobré duševní kondici. Třeba nás chtějí podrobit výslechu. Potom nás mohou zabít."

"Když mají tolik rozumu, že nás chtějí vyslýchat, snad budou mít tolik rozumu, aby nás bez vážného důvodu nezabíjeli."

Trevize se opřel na židli (ta se prohnula, takže aspoň židli nezbavili její funkce) a dal si nohy na stůl, kde jeho ruce obvykle přicházely do styku s počítačem. "Při vymýšlení těch svých dobrých důvodů mohou mít značnou dávku

fantazie. Ale pokud ovlivnili naši mysl, pak jenom nepatrně. Být to třeba Mezek, tak bychom přímo hořeli touhou, byli bychom plni radosti a nadšení a všechno v nás by volalo po tom, abychom tam už konečně byli. Ukázal ke kosmické stanici. "Janove, máte takový pocit?".

"V žádném případě."

"Vidíte, že jsem pořád v takovém stavu, kdy se mohu oddávat chladným, analytickým úvahám. Velice zvláštní! Ale je to vůbec pravda? Co když jsem podlehl panickému strachu a šílenství, nevím, co dělám, a jenom žiju v domnění, že se oddávám chladným analytickým úvahám."

Pelorat pokrčil rameny.

"Mně připadáte normální. Možná jsem šílený stejně jako vy a podléhám stejné iluzi, ale s takovou argumentací daleko nedojedeme. Celé lidstvo by mohlo trpět stejným šílenstvím nebo podléhat stejné iluzi a přitom žít ve stejném všeobecném zmatku. To se nedá vyvrátit, ale nám nezbývá, než se řídit vlastními smysly." A pak najednou dodal: "Vlastně jsem se také věnoval jistým úvahám."

"Mluvíme o Gaie jako o světě Mezků nebo o znovuzrozené Druhé Nadaci. Nenapadlo vás, že existuje třetí možnost, která by dávala větší smysl než obě předchozí?"

"Jaká třetí možnost?"

Zdálo se, že Pelorat je zahleděn do vlastního nitra. Na Trevize se ani nepodíval a mluvil tichým a rozvážným hlasem. "Máme svět - Gaiu - který se po blíže neurčené časové období snaží udržet v naprosté izolaci. Vůbec se nepokusí navázat styky s nějakým jiným světem - ani s okolními světy Sayshellského svazu. Má, v jistém smyslu, pokročilou vědu, pokud jsou pravdivé ty příběhy o zničených flotilách. Rozhodně o tom svědčí skutečnost, že nás teď mohou ovládat, i přece se nikdy nepokusili rozšířit svou moc. Požadují jen, aby si jich nikdo nevšímal."

Trevize přimhouřil oči. "Takže?"

"Vůbec to neodpovídá lidské povaze. Všech těch dvacet tisíc let, které lidstvo prožilo ve Vesmíru, je historií nekonečných expanzí a pokusů o ně. Téměř každý známý svět, který může být obydlen, také obydlen je. Skoro každý svět se přitom stal předmětem sporů a téměř každý svět se svého času potýkal s některým ze svých sousedů. Pokud chování Gaii v tomto ohledu tak odporuje lidské povaze, možná to bude tím, že skutečně - není obývána lidmi."

Trevize zavrtěl hlavou. "Vyloučeno."

"Proč vyloučeno?" rozčilil se Pelorat. "Povídal jsem vám, jaká je záhada, že lidská rasa představuje jedinou inteligenci, která se v Galaxii vyvinula. Co když to není pravda? Co když existuje nějaká další - na jedné planetě - která neměla lidský sklon k rozpínavosti?

Vlastně," Pelorat se dostával do varu, "co když je v Galaxii milión inteligencí, ale jen jedna rozpínavá - my sami? Všechny ostatní zůstávají doma, nenápadné, skryté."

"Absurdní!" odporoval Trevize. "To bychom na ně museli narazit. Přistáli bychom na jejich světech. Byly by v různém stádiu technického rozvoje, ve všech jeho formách a většina z nich by se nám nedokázala postavit na odpor. Ale my jsme nikdy na žádnou nenarazili.

Při Vesmíru! Dokonce jsme nenarazili ani na trosky nebo pozůstatky jiné civilizace. Vy jste historik, tak mi to řekněte. Narazili?"

Pelorat zavrtěl hlavou.

"Ne. Ale Golane, existovat by mohla. Právě tahle!"

"Tomu nevěřím. Říkáte, že se jmenuje Gaia, což je v nějakém dávném nářečí podoba jména Země. Jak by tam potom mohly žít nějaké cizí bytosti?"

"Jméno Gaia daly planetě lidské bytosti. A kdo ví proč? Podoba s dávným slovem mohla být náhodná. Když o tom přemýšlím, už sama skutečnost, že nás na Gaiu přilákali - jak jste mi před časem podrobně vysvětlil - a teď jsme k ní proti své vůli přitahováni, svědčí o tom, že Gaia není obývána lidmi."

"Proč? Co to má společného s nějakou neznámou civilizaci?"

"Jsou na nás zvědavi - jako na lidi."

"Janove, vy jste se zbláznil. Tisíce let žijí v Galaxii obklopeni lidmi. Proč by měli být zvědavi právě teď? Proč ne dávno předtím?

A když právě teď, proč na nás? A když už chtějí zkoumat lidské bytosti a lidskou kulturu, tak proč ne světy Sayshellu? Proč by si měli až z Terminu přitáhnout právě nás?"

"Možná je zajímá Nadace."

"Nesmysl," řekl prudce Trevize. "Janove, vy chcete cizí inteligenci, tak ji musíte mít. Zrovna teď mám pocit, že kdybyste žil v domnění, že se máte setkat s cizími bytostmi, bude vám úplně jedno, že vás zajali, že jste bezmocný, že vás dokonce mohou zabít - jenom kdyby vám dali trochu času, abyste mohl ukojit svou zvědavost."

Pelorat mu začal rozhorleně odporovat, pak toho nechal, zhluboka se nadechl a pronesl: "Prosím, Golane, možná máte pravdu, ale já stejně ještě chvíli zůstanu věrný svému přesvědčení. Myslím, že už se brzy dočkáme a uvidíme, kdo měl pravdu. Podívejte!"

Ukázal na obrazovku. Trevize - který ji v rozrušení přestal sledovat - se na ni znovu zadíval. "Co je to?"

"Nestartuje od té stanice loď?"

"Něco to je," připustil váhavě Trevize. "ještě nedokážu určit podrobnosti a další zvětšení už není možné. Je maximální." Po chvíli dodal: "Zřejmě se to k nám blíží a asi to bude loď. Nechcete se vsadit?"

"O co?"

Trevize křečovitě prohlásil: "Jestli se ještě vrátíme na Terminus, uspořádáme velkou hostinu pro nás a pár hostů, které každý z nás bude chtít pozvat, řekněme nanejvýš čtyři - a platím já, když ta loď, která se k nám blíží, bude mít na palubě nějaké cizí bytosti. A vy, pokud jsou na ní lidé."

"Souhlasím," řekl Pelorat.

"Tak platí," a Trevize upřel zraky na obrazovku, snažil se rozeznat podrobnosti a přitom přemýšlel, jestli by vůbec nějaké podrobnosti mohly jednoznačně prokázat, zda jsou ty bytosti na palubě lidmi, nebo ne.

69.

Sivé vlasy Brannoové dokonale držely tvar a soudě podle její vyrovnanosti, mohla být klidně v Paláci Starostů. Vůbec na ní nebylo vidět, že je v hlubinách Vesmíru teprve podruhé v životě. (A poprvé - když byla s rodiči na prázdninové cestě na Kalgan - se to stěží dalo počítat. Tehdy jí byly teprve tři roky.) Zvolna a důrazně se obrátila na Kodella: "Thoobing je tady přece od toho, aby vyjádřil svůj názor a varoval mě. Výborně, tak mě varoval. To mu nemám za zlé."

Kodell, který nastoupil na Starostčinu loď, aby s ní mohl mluvit bez psychologických obtíží spojených s přenášením obrazu, řekl: "Je na svém místě až moc dlouho. Začíná myslet jako Sayshellan."

"To je, Liono, riziko povolání každého velvyslance. Počkáme, až to tady skončí, dáme mu dlouhou dovolenou a pak ho přidělíme někam jinam. Je to schopný člověk. Konečně, měl přece tolik rozumu, že nám hned poslal Trevizovu zprávu."

Kodell se krátce usmál. "Ano, řekl mi, že to udělal proti svému přesvědčení. 'Udělal jsem to, protože jsem neměl na vybranou,' tak to řekl. Paní Starostko, on to musel udělat i proti svému přesvědčení, protože jakmile Trevize vstoupil do prostoru Sayshellského svazu, nařídil jsem velvyslanci Thoobingovi, aby nám okamžitě podával veškeré informace o jeho pohybu."

"Ale?" Starostka Brannoová se na svém místě otočila aby mu lépe viděla do obličeje. "A co vás k tomu vedlo?"

"V podstatě elementární úvahy. Trevize měl k dispozici nejmodernější kosmické plavidlo Nadace a to by Sayshellanům jistě neuniklo. Je to mladý osel, který se nevyzná v diplomacii, a také to by jim jistě neuniklo. Proto se mohl dostat do nesnází - a rozhodně se nenajde občan Nadace, který by nevěděl, že když se někde v Galaxii dostane do nesnází, může hledat pomoc u nejbližšího zástupce Nadace. Mně osobně by nevadilo, kdyby se Trevize ocitl v nesnázích - možná by díky tomu vyrostl, což by mu úžasně prospělo - ale vy jste ho poslala jako svůj hromosvod. Já jsem chtěl, abyste mohla odhadnout směr blesku, který možná udeří, a proto jsem se postaral, aby byl pod dohledem nejbližšího zástupce Nadace, nic víc."

"Aha! Už chápu, proč byl Thoobing tak horlivý. Poslala jsem mu podobné upozornění. Protože je dostal nezávisle od každého z nás, člověk mu sotva může mít za zlé, že příletu několika plavidel Nadace přikládá mnohem větší význam, než jaký doopravdy má. Jak to, Liono, že jste se neporadil se mnou, než jste poslal to upozornění?"

Kodell rozvážně pronesl: "Kdybych vás zatahoval do všeho, co dělám, neměla byste čas dělat Starostku. Jak to, že jste mě sama neinformovala o svém úmyslu?"

Brannoová mrzutě odpověděla: "Kdybych vás, Liono, informovala o každém svém úmyslu, věděl byste až příliš mnoho. Ale tohle je celkem bezvýznamná záležitost, stejně jako ty Thoobingovy obavy a vlastně i to, jak kvůli tomu Sayshellané vyvádějí. Mě víc zajímá Trevize."

"Naši průzkumníci objevili Compora. Sleduje Trevize a oba se velice opatrně blíží ke Gaie."

"Liono, od těch průzkumníků mám podrobné zprávy. Trevize i Compor zřejmě berou Gaiu vážně."

"Paní Starostko, pověrám o Gaie se každý vysmívá, ale každý si myslí: ‚Co kdyby náhodou?' Dokonce i velvyslanec Thoobing je z toho trochu nesvůj. Ze strany Sayshellanů by to mohla být skvěle promyšlená taktika. Jakési ochranné zbarvení. Když někdo rozšiřuje pověsti o tajemném a nepřemožitelném světě, lidé se budou vyhýbat nejen tomu světu, ale všem dalším světům v jeho blízkosti - jako je třeba Sayshellský svaz."

"Myslíte, že proto se Mezek odvrátil od Sayshellu?"

"Možná."

"Přece si nemyslíte, že se Nadace nevměšovala do záležitostí Sayshellu kvůli Gaie, když nikde není doloženo, že bychom o tom světě kdy slyšeli?"

"Připouštím, že v našich archívech není o Gaie ani zmínka, ale také neexistuje jiné logické vysvětlení naší zdrženlivosti vůči Sayshellskému svazu."

"Musíme tedy doufat, že sayshellská vláda, i když si Thoobing myslí opak, je - aspoň nepatrně - přesvědčena o moci Gaii a její smrticí povaze."

"Protože potom nebude Sayshellský svaz protestovat proti našemu tažení na Gaiu. Čím víc jim náš postup bude proti mysli, tím víc budou sami sebe přesvědčovat, že to musí strpět, aby nás potom Gaia pohltila. Budou to pokládat za prospěšnou lekci, která bude výstrahou pro všechny další vetřelce."

"Ale Starostko, co když takové přesvědčení bude správné? Co když je Gaia skutečně smrtonosná?"

Brannoová se usmála. "Liono, s tím 'Co když' jste teď ale přišel sám?"

"Starostko, musím vzít v úvahu všechny možnosti. Od toho tady přece jsem."

"Pokud je Gaia smrtelně nebezpečná, tak Trevize uchvátí. Od toho je tu zase on, jako můj hromosvod. A totéž, doufám, potká Compora."

"Doufáte? Proč?"

"Protože tím získají přehnanou sebedůvěru a to by se nám mohlo hodit. Podcení naši sílu a potom bude snazší se s nimi vypořádat."

"Ale co když přehnanou sebedůvěru máme my?"

"My ne," prohlásila rozhodně Brannoová.

"Ti Gaiané - ať je to, kdo chce - jsou možná sílou jakou si nedokážeme vůbec představit a správně soudit, nakolik může být nebezpečná. Jenom vás na to, Starostko, upozorňuji, protože i takovou možnost je třeba vzít v úvahu."

"Myslíte? Liono, jak vás něco takového mohlo napadnout?

"Protože vy se asi domníváte, že Gaia je přinejhorším Druhá Nadace. Zřejmě jste přesvědčena, že to je Druhá Nadace. Sayshell má ovšem zajímavé dějiny, dokonce i v období nadvlády Říše.

Sayshell měl jako jediný jistou samosprávu. Sayshell byl jako jediný ušetřen některých nejhorších daní za vlády takzvaných Krutých Císařů. Stručně řečeno, Sayshell byl zřejmě pod ochranou Gaii i v dobách Říše."

"No a?"

"Ale Druhá Nadace byla založena Harim Seldonem současně s naší Nadací. V dobách Říše Druhá Nadace neexistovala - zato Gaia ano. Proto Gaia není Druhá Nadace. Je to něco jiného a je docela možné, že něco ještě horšího."

"Liono, nehodlám se děsit něčeho neznámého. Existují jenom dva možné zdroje nebezpečí - fyzické zbraně a duševní zbraně - a na obojí jsme dokonale připraveni. Vy se vrátíte na svou loď a budete se s jednotkami držet při okraji Sayshellu. Moje loď bude jako jediná postupovat ke Gaie, ale bude s vámi neustále udržovat spojení a bude počítat s tím, že se k nám v případě potřeby dokážete přiblížit jedním Skokem. Liono, můžete jít a netvařte se tak zmateně."

"Ještě jeden dotaz. Víte jistě, co děláte?"

"Ano," prohlásila rozhodně. "Také jsem si prostudovala dějiny Sayshellu a zjistila jsem, že Gaia nemůže být Druhá Nadace. Ale jak jsem vám řekla, mám podrobnou zprávu od průzkumných lodí a z té..."

"Ano?"

"Takže už vím, kde leží Druhá Nadace. A my to, Liono, zvládneme obojí. Nejdřív si vezmeme na starost Gaiu a potom Trantor."

## Kapitola sedmnáctá

## GAIA

### 70.

Lodi z kosmické stanice trvalo hodiny, než se ocitla v blízkosti Vzdálené hvězdy, hodiny, které Trevizovi připadaly nekonečně dlouhé.

Za normálních okolností by se Trevize pokusil vyslat signál a očekával by odpověď. Kdyby se odpovědi nedočkal, provedl by úhybný manévr.

Protože byl neozbrojen a odpovědi se nedočkal, nezbývalo, než čekat. Počítač nereagoval na jediný příkaz, který se týkal čehokoli mimo prostor lodi.

Alespoň uvnitř všechno fungovalo. Systémy k udržení životních podmínek byly v naprostém pořádku, takže po fyzické stránce jemu a Peloratovi nic nescházelo. Jenže to nebylo moc platné. Čas se pomalu vlekl a pocit nejistoty, co je vlastně čeká, byl vyčerpávající.

Trochu podrážděně si všiml, že Pelorat vypadá klidně. Aby tomu ještě nasadil korunu, ve chvíli, kdy Trevize vůbec necítil hlad, Pelorat otevřel nádobku s kousky kuřete, které se při otvírání rychle a automaticky ohřály. Teď je systematicky pojídal.

"Při Vesmíru, Janove! To je smrad!" poznamenal nedůtklivě Trevize.

Pelorat se zatvářil vyděšeně a přičichl k nádobce. "Golane, mně to docela voní."

Trevize zavrtěl hlavou. "Nevšímejte si mě, jsem prostě nervózní. Ale aspoň to jezte vidličkou. Nebo vám budou prsty celý den cítit kuřetem."

Pelorat se s údivem podíval na své prsty. "Promiňte! Ani jsem si nevšiml. Myslel jsem na něco jiného."

Trevize ironicky poznamenal: "Jestlipak si troufnete odhadnout, jakého druhu budou ty cizí bytosti na lodi, která se k nám blíží?"

Styděl se, že není tak klidný jako Pelorat. Byl veteránem Válečného loďstva (i když se samozřejmě nikdy nezúčastnil boje), zatímco Pelorat byl historik. A přece jeho společník zůstával v klidu.

Pelorat se zamyslel: "Nedá se odhadnout, jakým směrem by se vývoj mohl ubírat za jiných podmínek, než jaké byly na Zemi. Těch možností nemůže být nekonečně mnoho, ale stejně jich je tolik, že v tom nebude velký rozdíl. Mohu ovšem předpokládat, že nechtějí zbytečně používat násilí a že se k nám budou chovat civilizovaně.

Kdyby to nebyla pravda, dávno už nejsme naživu."

"Janove, příteli, aspoň že vy ještě dokážete logicky myslet, zachovat klid. Na moje nervy zřejmě ty jejich uklidňující prostředky přestávají působit. Mám hrozné nutkání vstát a přecházet sem a tam.

Kdy už ta zatracená loď přiletí?"

"Golane, já jsem pasivní člověk. Celý život jsem strávil sehnutý nad svými záznamy a čekal, až dostanu další. Pořád vlastně jen čekám. Vy jste muž činu, a proto trpíte, když jste odsouzen k nečinnosti."

Trevize cítil, že jeho napětí trochu polevilo. Zamumlal: "Janove, podcenil jsem váš zdravý rozum."

"To ne," ozval se mírně Pelorat, "ale i naivní teoretik někdy dokáže pochopit, jak to na světě chodí."

"A i ten nejchytřejší politik někdy neví, kudy kam."

"To jsem, Golane, neřekl."

"Vy ne, ale já ano. To abych se snad do něčeho pustil. Ještě bych se mohl věnovat pozorování. Loď, která se

k nám blíží, je dost blízko, aby se dalo usoudit, že je zřejmě dost primitivní."

"Zřejmě?"

"Pokud je dílem mozků a rukou neznámých bytostí, pak to, co nám může připadat primitivní, je možná jenom důsledkem jejich cizího původu."

"Myslíte, že by to mohl být výtvor cizích bytostí?" zeptal se Pelorat a trochu se začervenal.

"To nevím," odpověděl mu Trevize. "Myslím, že umělé výtvory, i když se mezi jednotlivými kulturami mohou výrazně lišit, jistě nebudou tak různorodé jako výsledky působení genetických rozdílů."

"To jsou jen vaše dohady. Známe jen různé kultury, Golane.

Neznáme různé inteligentní druhy, a proto vůbec nedokážeme posoudit, jak by se mohly lišit jejich umělé výtvory."

"Ryby, delfíni, tučňáci, olihně, dokonce i obojhybní, kteří nepocházejí ze Země - za předpokladu, že ti ostatní ano - řeší otázku pohybu hustým prostředím aerodynamickým tvarem těla, takže se svým vzhledem neliší tolik, jak by člověk mohl soudit podle jejich genetické výbavy. S umělými výtvory by to mohlo být stejné."

"Chapadla olihně a šroubovité, vibrační ústrojí obojhybných" odvětil Pelorat, "se nesmírně liší jak od sebe navzájem, tak i od ploutví ryb nebo ploutví a končetin obratlovců. S umělými výtvory by to mohlo být stejné."

"Ale Janove," podotkl Trevize, "stejně se cítím lépe. Když se s vámi bavím o hloupostech. Uklidňuje mi to nervy. A myslím, že se také brzy dovíme, co nás čeká. Jejich loď se s tou naší rozhodně nedokáže spojit a ať je na ní, kdo chce, přejde k nám po staromódním laně - nebo nás nějak přinutí, abychom po něm přešli my - protože spojovací komora nám nebude nic platná. Pokud nějaké cizí bytosti nebudou používat docela jiný systém."

"Jak velká je ta loď?"

"Když nemůže lodní počítač určit vzdálenost lodě pomocí radaru, pak se její velikost nedá zjistit."

K Vzdálené hvězdě se začalo odvíjet lano.

"Buď je na palubě člověk, Janove, nebo ty neznámé bytosti mají stejné zařízení. Možná že nic jiného než lano ani nemůže fungovat."

"Mohli by použít spojovací rouru," napadlo Pelorata, "nebo vodorovný žebřík."

"Ty jsou neohebné. Snažit se o spojení pomocí něčeho takového by bylo až příliš složité. Potřebujeme něco, co by bylo silné a ohebné."

Na Vzdálenou hvězdu s tupým zachřestěním dopadlo lano a její pevný trup (a tedy i vzduch uvnitř) se rozechvěl. Následovalo obvyklé drkání, když druhá loď dělá jemné úpravy, aby se rychlost obou vyrovnala. Lano však zůstávalo nehybné.

Na trupu druhé lodi se objevila černá tečka, která se rozšířila jako zornice oka.

Trevize zabručel: "Roztažitelná přepážka místo posuvného panelu."

"Že by neznámé bytosti?"

"To bych s jistotou netvrdil. Ale je to zajímavé."

Objevila se nějaká postava.

Pelorat na okamžik sevřel rty a potom zklamaně vzdychl. "To je smůla. Člověk."

"To není tak jisté," řekl klidně Trevize. "Zatím můžeme rozeznat jen to, že má zřejmě pět výběžků. Může to být hlava, dvě ruce a dvě nohy - ale nemusí. Počkejte!"

"Co je?"

"Pohybuje se rychleji a s větší lehkostí než jsem předpokládal. A!"

"Co je?"

"Používá nějaký pohon. Pokud to mohu posoudit, tak to nebude raketka, ale ani ručkování. Stejně to ještě pořád nemusí být člověk."

I když se postava blížila po laně dost rychle, čekání jim připadalo neuvěřitelně dlouhé, až konečně bylo slyšet, že nastal kontakt.

"Ať je to, kdo chce, tak jde dovnitř. Mám hroznou chuť si to s ním vyřídit, hned jak se objeví." Trevize zaťal pěst.

"Snad bychom se měli uklidnit," usoudil Pelorat. "Možná je silnější než my. Dokáže ovládat naši mysl. Na lodi budou jistě další.

Měli bychom počkat, než budeme vědět, s kým máme tu čest."

"Janove, vy jste minutu od minuty rozumnější," polkl Trevize, "a mně rozumu pořád ubývá."

Slyšeli, jak se otvírá přechodová komora a konečně se postava objevila uvnitř lodi.

"Asi tak normálního vzrůstu," zamumlal Pelorat. "Ten skafandr by mohl odpovídat lidské bytosti."

"Takový typ jsem sice neviděl ani o něm neslyšel, ale myslím, že by klidně mohl být dílem lidských rukou. To nic ale nedokazuje."

Postava ve skafandru se ocitla před nimi a zvedla horní končetinu ke kulaté přilbě, která - pokud byla vyrobena ze skla - byla průhledná jen z jedné strany. Uvnitř nebylo nic vidět.

Končetina se něčeho dotkla rychlým pohybem, který Trevize nestačil pořádně zaznamenat a přilba se okamžitě oddělila od zbytku skafandru. Úplně se zvedla.

Pod ní se objevila tvář, která patřila mladé a nepopiratelně krásné ženě.

71.

Peloratova ,bezvýrazná tvář se v rámci možností snažila vypadat ohromeně. Nejistě hlesl: "Jste člověk?"

Žena prudce nadzvedla obočí a našpulila rty. Z jejího gesta se vůbec nedalo poznat, jestli se setkává s cizím jazykem kterému nerozumí, nebo rozumí a diví se té otázce.

Rychle si sáhla na levou stranu skafandru, který se rozevřel a zůstal pohromadě, skoro jako by visel na pantech. Vystoupila z něj a prázdný skafandr zůstal ještě chvíli stát. Potom se s tichým a téměř lidským povzdechem sesul k zemi.

Teď, když z něj vystoupila, vypadala ještě mladší. Její oblečení bylo volné a průsvitné a pod ním se nejasně rýsovaly krátké součásti oděvu. Svrchní šaty jí sahaly po kolena.

Měla malá ňadra a útlý pas, boky kulaté a plné. Její stehna, viditelná jako nejasné obrysy, byla silná, ale nohy se jí zužovaly k půvabným kotníkům. Vlasy měla tmavé a dlouhé po ramena, oči hnědé a velké, rty plné a trochu nesouměrné.

Podívala se na sebe a problém, jestli rozumí jazyku, vyřešila slovy: "Nevypadám snad jako člověk?"

Mluvila galaktickým standardem, jen s nepatrným zaváháním, jako by se až příliš snažila o dokonalou výslovnost. Pelorat přikývl a s lehkým úsměvem opáčil: "To nemohu popřít. Docela jako člověk. Jako nádherný člověk."

Mladá žena rozpřáhla ruce, jako by je vybízela, aby si ji lépe prohlédli.

"No, to bych řekla, pánové. Muži umírají touhou po mém těle."

"Já bych pro ně raději žil," prohlásil Pelorat, ve kterém se probudila galantnost, až ho to samého trochu překvapilo.

"Nevybral jste si špatně," řekla žena rádoby vážně. "Ten, kdo to tělo získá, už nedokáže vzdychat jinak než v extázi." Zasmála se a Pelorat se zasmál s ní.

Trevize, který při tom rozhovoru zachmuřeně svraštil čelo, vyštěkl: "Kolik je vám let?"

Žena jako by se trochu přikrčila. "Dvacet tři, pánové."

"Proč jste tady? Co máte v úmyslu?"

"Mám vás doprovodit na Gaiu." Její znalosti galaktického standardu dostávaly mírné trhliny, samohlásky vyslovovala tak zaokrouhleně, že splývaly s okolními hláskami. V jejím podání znělo "mám" jako "mom" a "Gaiu" jako "Gójе".

"To nás má doprovázet děvče?"

Žena se hrdě napřímila a náhle se začala chovat jako ve službě.

"Já," řekla, "jsem Gaia jako každý jiný. Je to úkol, který plním na stanici."

"Váš úkol? Vy jste tam byla sama?"

Hrdě pronesla. "To úplně stačí."

"A teď tam nikdo není?"

"Já už tam nejsem, pánové, ale rozhodně není prázdná. Je tam ona."

"Ona? O čem to mluvíte?"

"O stanici. Ona je Gaia. Vůbec mě nepotřebuje. Ovládá vaši loď."

"Tak co pak na té stanici děláte?"

"Je to můj úkol."

Pelorat chytil Trevize za rukáv a ten ho setřásl. Zkusil to znovu.

"Golane," naléhal napůl šeptem. "Nekřičte na ni. Vždyť je to jen děvče. Nechte mě, ať to vyřídím sám."

Trevize rozzlobeně zavrtěl hlavou, ale Pelorat si ho nevšímal.

"Jak se jmenujete, slečno?"

Žena se úplně rozzářila úsměvem, jako by odpovídala na vlídnější tón. "Bliss," řekla.

"Bliss?" zeptal se Pelorat. "Moc hezké jméno. Ale to jistě není celé."

"Ovšem že ne. To by byla hrůza, mít jenom jednu slabiku. Ta by se opakovala na každém kroku a pak by nikdo nevěděl, o kom je řeč, takže by muži umírali touhou po nesprávném těle. Celé mé jméno je Blissenobiarella."

"To je ale délka."

"Cože? Sedm slabik? Ani bych neřekla. Někteří moji známí mají jméno o patnácti slabikách a nedají si pokoj, aby jsi pořád nevymýšleli nové kombinace. Já si už od patnácti vystačím s Bliss. Maminka mi říkala Nobby, jestli si to vůbec dokážete představit."

V Galaktickém standardu znamená Bliss extázi nebo 'ohromné štěstí'," řekl Pelorat.

"V řeči Gaianů také. Od Standardu se zase tolik neliší a extáze je stav, který bych chtěla v lidech probouzet."

"Já se jmenuji Janov Pelorat."

"Já vím. A ten druhý pán - ten křikloun - je Golan Trevize. Dostali jsme zprávu ze Sayshellu."

Trevize se okamžitě, s přimhouřenýma očima, zeptal: "Jak jste dostala zprávu?"

Bliss se k němu klidně obrátila čelem. "Já ne. To Gaia."

"Slečno Bliss," oslovil ji Pelorat, "mohu si se svým kolegou chvíli promluvit v soukromí?"

"Ano, jistě, ale uvědomte si, že si musíme pospíšit."

"Nebude to trvat dlouho." Silně Trevize zatáhl za loket a on ho neochotně následoval do druhé místnosti.

Trevize zašeptal: "Co to má znamenat? Tady nás jistě uslyší. To zatracené stvoření nám zřejmě dokáže číst myšlenky."

"Ať to dokáže, nebo ne, psychologicky potřebujeme být aspoň chvíli o samotě. Poslyšte, příteli, nechte ji na pokoji. Tady nic nezmůžeme a nemá cenu vylévat si vztek na ní. Ona asi také nemá na vybranou. Dělá jen poslíčka. Dokud je na palubě, jsme vlastně v bezpečí, kdyby chtěli loď zničit, neposílali by ji sem. Jen dál pouštějte hrůzu a oni ji třeba zničí - i s námi - jen co to děvče odvolají."

"Nesnáším, když jsem bezmocný," konstatoval mrzutě Trevize.

"To snad nikdo. Ale když se budete chovat jako hulvát, stejně si nepomůžete. Budete jenom bezmocný hulvát. No tak, milý příteli, ne že bych teď chtěl tyranizovat já vás, a musíte mi odpustit, jestli jsem to s tou kritikou přehnal, ale tomu děvčeti to nemůžete mít za zlé."

"Janove, je dost mladá, aby mohla být vaše nejmladší dcera."

Pelorat se napřímil. "Tím spíš si zaslouží vlídné zacházení. A také nevím, co tím chcete naznačit."

Trevize se na chvíli zamyslel a pak se jeho tvář rozjasnila.

"No dobrá. Máte pravdu. Zmýlil jsem se. Je ovšem k vzteku, že poslali děvče. Mohli poslat třeba vojenského hodnostáře, abychom měli zdání, tak říkajíc, nějaké důležitosti. - Ale děvče? Které pořád svaluje odpovědnost na Gaiu?"

"Zřejmě mluví o nějakém vládci, který používá jméno planety jako čestný titul - nebo má na mysli planetární radu. To zjistíme, ale sotva tak, že se budeme přímo vyptávat."

"Muži umírali touhou po jejím těle!" ucedil Trevize. "To jistě - s takovou zadnicí!"

"Golane, nikdo vás nenutí, abyste kvůli ní umíral touhou," uklidňoval ho mírně Pelorat. "No tak! Dopřejte jí to zdání sebeironie. Mně osobně to připadá zábavné a celkem neškodné."

Bliss našli u počítače, jak se nad ním sklání a upřeně pozoruje jeho součásti, s rukama za zády, jako by se ho bála dotknout.

Když vešli, s hlavou sehnutou pod nízkou klenbou dveří, podívala se na ně. "To je úžasná loď," prohlásila. "Polovině věcí, které tu vidím, nerozumím, ale pokud jste mi chtěli dát dárek na uvítanou, už se stalo. Je to nádhera. Moje loď proti tomu vypadá příšerně."

Na tváři se jí objevil výraz dychtivého zájmu. "Vy jste skutečně z Nadace?"

"Jak můžete vědět o Nadaci?" Zeptal se Pelorat...

"Učíme se o ní ve škole. Hlavně kvůli Mezkovi."

"Proč kvůli Mezkovi, Bliss?"

"Je jedním z nás, pa- pane, kterou slabiku vašeho jména mohu používat?"

Pelorat odpověděl: "Jan nebo Pel. Co si vyberete."

"Je jedním z nás, Pele," pronesla Bliss s přátelským úsměvem.

"Narodil se na Gaie, ale kde přesně, to asi nikdo neví."

"Tak to bude, Bliss, nejspíš nějaký gaiský hrdina?" Odhodlaně, skoro násilím se Trevize nutil do přátelského tónu a rychle pohlédl na Pelorata, aby mu dal najevo, že je všechno v nejlepším pořádku.

"Říkejte mi Treve," dodal.

"Ne," ohradila se vzápětí. "Byl to zločinec. Opustil Gaiu bez dovolení, a to se nesmí. Nikdo neví, jak to udělal. Ale odletěl a myslím, že proto špatně skončil. Nadace ho nakonec porazila."

"Druhá Nadace?" řekl Trevize.

"Ono je jich víc? Kdybych se nad tím zamyslela, tak si možná vzpomenu, ale dějiny mě zvlášť nezajímají. Asi to bude tím, že mě zajímá to, co je nejlepší pro Gaiu. Pokud mi dějiny nic neříkají, pak proto, že máme dost historiků, nebo že se k tomu nehodím. Asi mě připravují na funkci kosmického technika. Pořád mě pověřují takovými úkoly a mně se to zřejmě líbí a je jasné, že by se mi nelíbilo, kdyby-" Mluvila rychle, skoro jedním dechem a Trevize musel vyvinout značné úsilí, aby mezi to vsunul větu. "Kdo je to Gaia?"

Bliss se na to zatvářila zmateně. "Prostě Gaia. Prosím vás, Pele a Treve, pospěšte si. Budeme muset sestoupit na povrch planety."

"Tam přece letíme?"

"Ano, ale pomalu. Gaia cítí, že můžete letět mnohem rychleji, když využijete potenciál své lodě. Uděláte to?"

"Mohli bychom," odvětil rozhodně Trevize. "Ale když se ujmu řízení lodě, není spíš pravděpodobné, že prudce vyrazím opačným směrem?"

Bliss se zasmála. "To je komické. Samozřejmě nemůžete odletět nikam, kam by vás Gaia nechtěla pustit. Ale můžete letět rychleji směrem, který Gaie bude vyhovovat. Rozumíte?"

"Ovšem," přikývl Trevize, "a pokusím se krotit svůj smysl pro humor. Kde mám na planetě přistát?"

"Na tom nesejde. Prostě si to namíříte dolů a přistanete na správném místě. Gaia to zařídí."

"A vy, Bliss, zůstanete s námi a postaráte se, aby s námi slušně zacházeli?" zeptal se Pelorat.

"To bych snad mohla. Okamžik, běžná odměna za mé služby - myslím za služby takového druhu - může být převedena na mé konto."

"A služby jiného druhu?"

Bliss se zahihňala. "Jste milý starší pán."

Pelorat sebou trhl.

72.

Na střemhlavý let ke Gaie Bliss reagovala s naivním vzrušením.

"Vůbec není cítit zrychlení."

"To je gravitický pohon," vysvětloval Pelorat. "Všechno, včetně nás, podléhá zrychlení zároveň, takže nic necítíme."

"Ale jak to funguje, Pele?"

Pelorat pokrčil rameny. "To by snad věděl Trev," řekl, "ale myslím, že zrovna nemá náladu o tom mluvit."

Trevize takřka bezmyšlenkovitě klesal gravitační šachtou Gaii.

Loď reagovala na jeho příkazy, jak ho Bliss předtím upozornila, jen zčásti. Pokus o šikmé překročení gravitických siločar byl úspěšný - ale jen po jistém váhání. Pokus vystoupit vzhůru zůstal bez jakékoli odezvy.

Loď mu ještě pořád nepatřila.

Pelorat nesměle pronesl: "Golane, neletíte dolů moc rychle?' Trevize, který se snažil potlačit hněv (víc kvůli Peloratovi než z jiných důvodů), odpověděl trochu monotónně: "Tady slečna tvrdí, že se o nás Gaia postará."

"No ovšem, Pele," ozvala se Bliss. "Gaia by tu loď nenechala dělat nic riskantního. Nenajde se tu něco k jídlu?"

"Samozřejmě," kývl Pelorat. "Na co máte chuť?"

"Maso ne, Pele," řekla věcně Bliss, "ale dala bych si ryby nebo vejce a jestli k tomu máte nějakou zeleninu."

"Bliss, část našich potravin pochází ze Sayshellu. Nevím jistě, co obsahují, ale třeba vám to bude chutnat."

"Tak já to zkusím." Bliss se váhavě usmála.

"Lidé na Gaie jsou vegetariáni?"

"Je jich dost," přikyvovala živě Bliss. "Záleží na tom, jaké živiny tělo v konkrétním případě potřebuje. V poslední době nemám chuť na maso, takže ho zřejmě nepotřebuji. Netoužím ani po žádných sladkostech. Dobrý je sýr nebo třeba garnát. Asi bych potřebovala zhubnout." Se zvučným plesknutím se plácla po pravé hýždi. "Právě tady bych měla shodit dvě, tři kila."

"Nechápu proč," odporoval Pelorat. "Aspoň se máte na co pořádně posadit."

Bliss se otočila, jak jen to šlo, aby si prohlédla své pozadí.

"Ale co, vždyť je to jedno. Váha stoupá a klesá, jak by měla. Proč si kvůli tomu dělat starosti?"

Trevize nic neříkal, protože zápasil se Vzdálenou hvězdou. Příliš dlouho váhal s přechodem na oběžnou dráhu a teď se kolem lodě prohánějí spodní vrstvy planetární exosféry. Loď se postupně vymaňovala z jeho vlivu. Jako by se někdo jiný naučil ovládat gravitické motory. Vzdálená hvězda, která zřejmě fungovala automaticky, zamířila vzhůru do řidšího vzduchu a prudce zpomalovala. Potom se vydala svou vlastní cestou, která ji zavedla na mírný oblouk, směřující dolů.

Bliss si nevšímala ostrého zvuku, způsobeného odporem vzduchu a jemně si přivoněla k páře vystupující z nádobky. Pronesla: "Pele, jistě to bude v pořádku, protože jinak by to nemělo příjemnou vůni a já bych na to neměla chuť." Vsunula dovnitř štíhlý prst a potom si ho olízla. "Odhadl jste to správně, Pele. Bude to garnát nebo něco takového. Výborné!"

S gestem vyjadřujícím nespokojenost Trevize opustil počítač.

"Slečno," oslovil Bliss, jako by ji viděl poprvé.

"Jmenuji se Bliss," řekla pevně.

"Tak tedy Bliss! Vy jste věděla, jak se jmenujeme."

"Ano, Treve."

"Jak jste to mohla vědět?"

"Nutně jsem to potřebovala vědět, abych mohla splnit svůj úkol. Proto jsem to věděla."

"Víte, kdo je Munn Li Compor?"

"Věděla bych to - kdyby to pro mě byla důležité. Protože nevím, kdo to je, tak sem pan Compor nepřiletí. Ostatně," na okamžik se odmlčela, "nepřiletí sem nikdo kromě vás dvou."

"Uvidíme."

Díval se dolů. Planeta byla obklopena mraky. Vrstva mračen nebyla souvislá, ale přerušovaná a tak stejnoměrně rozložená, že přes ni nebylo jasně vidět ani kousek planetárního povrchu.

Přepnul na mikrovlny a obrazovka radaru se okamžitě rozzářila.

Povrch byl téměř přesným obrazem oblohy. Vypadal jako svět ostrovů - tím trochu připomínal Terminus, jenže jich bylo mnohem víc.

Žádný z nich nebyl příliš velký ani příliš izolovaný. Jako by se přibližovali k ostrovnímu moři, pokrývajícímu celou planetu. Oběžná dráha lodě měla vzhledem k rovině rovníku značný sklon, ale po polárních čepičkách nebylo ani stopy.

Neviděl ani jasné známky nerovnoměrné hustoty osídlení, jaké by se daly vyčíst například z osvětlení noční polokoule. "Bliss," zeptal se Trevize, "přistanu blízko hlavního města?' Bliss lhostejně odpověděla: "Gaia vás nechá přistát na příhodném místě."

"Já bych dal přednost velkému městu."

"Myslíte velké seskupení lidí?"

"Ano."

"To záleží na Gaie."

Loď pokračovala ve své cestě dolů a Trevize se snažil zabavit tím, že hádal, na kterém ostrově asi přistane.

Ať už to bude kdekoli z nich, zdálo se, že přistanou během hodiny.

73.

Loď přistála klidně a lehce skoro jako pírko, bez sebemenších otřesů a jakýchkoli nežádoucích účinků gravitace. Vystoupili jeden po druhém: nejdřív Bliss, za ní Pelorat a nakonec Trevize.

Počasí se dalo přirovnat k počátku léta v Terminus City. Vál slabý větřík a z oblohy poseté skvrnami mraků jasně zářilo patrně dopolední slunce. Země pod nohama se jim zelenala, jedním směrem bylo vidět sevřené řady stromů,

prozrazující sad, zatímco na druhé straně se rýsovala vzdálená linie pobřeží.

Bylo slyšet tichý bzukot, jaký by snad mohl vydávat hmyz, nad hlavou jim přeletěl pták - nebo nějaký malý létající tvor, ozýval se klapot, snad nějakého zemědělského náčiní.

První promluvil Pelorat a vůbec se nezmínil o tom, co vidí nebo slyší. Místo toho se sípavě nadechl.

"Á, to je vůně, připomíná mi čerstvou jablečnou šťávu."

"To před námi je zřejmě jabloňová alej a třeba tam právě dělají jablečný protlak," napadlo Trevize.

"Zato na vaší lodi," řekla Bliss, "to bylo cítit - no, prostě příšerně."

"Tam jste si ovšem nestěžovala," zabručel Trevize.

"Musela jsem být zdvořilá. Byla jsem na vaší lodi hostem."

"Tak proč jste u té zdvořilosti nezůstala?"

"Teď jsem na vlastním světě. Tady jste hosty vy. Takže je na vás, abyste byli zdvořilí."

"Golane, s tím zápachem má asi pravdu. Nedala by se loď nějak vyvětrat?"

"Jistě," řekl úsečně Trevize. "Šlo by to - pokud nám tahle malá osůbka může slíbit, že se lodě nikdo nedotkne. Už nám dokázala, jak úžasným způsobem ji dovede ovládat."

Bliss se vytáhla, jak to nejvíc šlo. "Vůbec nejsem malá a jestli k vyčištění lodi stačí jen to, aby si jí nikdo nevšímal, tak se o to s radostí postarám."

"A potom nás odvedete k té osobě, o které mluvíte jako o Gaie?" otázal se Trevize.

Bliss se zatvářila pobaveně. "Vy mi to, Treve, asi nebudete věřit. Já jsem Gaia."

Trevize vytřeštil oči. Nejednou slyšel výraz "utřídit si myšlenky" použít v přeneseném smyslu. Poprvé v životě měl ovšem pocit, že něco takového dělá doslova. Konečně se zmohl na slovo.

"Vy?"

"Ano. A také země. A ty stromy. A ten králík tam v trávě. A člověk, kterého vidíte přes ty stromy. Celá planeta a všechno na ní je Gaia. Všichni jsme jednotlivci - všichni jsme samostatné organismy - ale všichni sdílíme společné vědomí. Nejméně se sa něm podílí neživá planeta, nestejnou měrou různé formy života a nejvíc lidské bytosti - ale sdílíme je všichni."

"Trevizi, ona má zřejmě na mysli, že Gaia je jakési skupinové vědomí," poznamenal Pelorat.

Trevize přikývl.

"To jsem pochopil. A Bliss, kdo ten svět potom řídí?"

"Řídí se sám. Ty stromy rostou ve vyrovnaných řadách samy od sebe. Množí se jenom do té míry, aby nahradily ty, které z nějakého důvodu odumřou. Lidské bytosti sklidí tolik jablek, kolik potřebují, jiní živočichové, včetně hmyzu, sežerou svůj díl - a ani o chlup víc."

"Hmyz tedy ví, jaký díl mu patří?" zeptal se Trevize.

"Ano - v jistém smyslu. Prší tady podle potřeby - a občas, když je třeba, nastane období sucha."

"Takže déšť ví, co má dělat?"

"Ano," odpověděla naprosto vážně Bliss. "Nevědí snad všechny různé buňky vašeho těla, co mají dělat? Kdy mají růst a kdy s růstem přestat? Kdy vytvářet určité látky a kdy ne - a když je vytvářejí, kolik jich vytvořit, aby jich nebylo příliš mnoho nebo příliš málo? Každá buňka je do jisté míry nezávislou chemickou továrnou, ale všechny čerpají ze společné zásoby surovin, které jsou k nim přinášeny společným přepravním systémem, všechny vydávají své produkty do společných kanálů a všechny přispívají k celkovému skupinovému vědomí."

Pelorat zvolal s jistým nadšením: "Ale to je úžasné. Vy tvrdíte, že planeta je superorganismus a vy jste buňkou toho superorganismu."

"To, co jsem uvedla, je obdobný případ, ale ne totéž. My jsme obdobou buněk, ale nejsme s nimi totožní - rozumíte?"

"V jakém smyslu," zeptal se Trevize, "nejste buňkami?"

"Sami se skládáme z buněk, takže vzhledem k buňkám představujeme skupinové vědomí. Toto skupinové vědomí, toto vědomí samostatného organismu - v mém případě lidské bytosti -"

"S tělem, pro které muži umírají touhou."

"Přesně. tak. Moje vědomí je mnohem vyspělejší než vědomí každé jednotlivé buňky - nepředstavitelně vyspělejší. To, že my sami jsme zase součástí ještě rozsáhlejšího skupinového vědomí na vyšší úrovni, nás nesnižuje na úroveň buněk. Zůstávám lidskou bytostí - ale nad námi je skupinové vědomí, které je pro mě stejně nepochopitelné, jako je nepochopitelné moje vědomí pro svalovou buňku mého bicepsu."

"Někdo přece musel nařídit, aby naše loď byla zajata," namítl Trevize.

"Žádný někdo! To nařídila Gaia. Nařídili jsme to všichni."

"Stromy a země také, Bliss?"

"Ty k tomu přispěly jen málo, ale přece. Když třeba hudebník napíše symfonii, budete se ptát, která konkrétní buňka jeho těla nařídila, aby tu symfonii napsal a dohlížela na její tvorbu?

Pelorat se zamyslel.

"A skupinová mysl toho, tak říkajíc, skupinového vědomí, je zřejmě mnohem silnější než mysl jednotlivce, stejně jako je sval mnohem silnější než jednotlivá svalová buňka.

Proto může Gaia na dálku zajmout naši loď tím, že ovládne náš počítač, i když žádná jednotlivá mysl na planetě by to nedokázala."

"Pele, pochopil jste to dokonale," usmála se Bliss.

"I já to chápu," řekl Trevize. "Není tak těžké to pochopit. Ale co po nás chcete? My jsme vás nechtěli napadnout. Chtěli jsme získat nějaké informace. Proč jste nás zajali?"

"Abychom si s vámi promluvili."

"Promluvit jste si s námi mohla na lodi.

Bliss vážně zavrtěla hlavou.

"Já nejsem ta pravá."

"Copak nejste součástí skupinové mysli?

"To ano, ale nedovedu létat jako pták, bzučet jako hmyz nebo vyrůst do takové výšky jako strom. Dělám to, k čemu se nejlépe hodím a není nejvhodnější, abych vám podávala informace - i když by nebyl problém mě s nimi seznámit."

"Kdo rozhodl, že s nimi nebudete seznámena?"

"My, všichni."

"Kdo nám ty informace poskytne?"

"Dom."

"A kdo je Dom?"

"Tedy," řekla Bliss, "celým jménem je to Endomandiovizamaron- deyaso... a tak dál. Různí lidé mu v různých situacích říkají různými slabikami, ale já ho znám jako Doma s myslím, že vy dva byste měli používat stejnou slabiku. Na Gaie má zřejmě větší podíl než kdokoli jiný na planetě a žije na tomhle ostrově. Požádal, aby se s vámi mohl setkat a dostal k tomu svolení."

"Kdo to dovolil?" Zeptal se Trevize - a hned si sám odpověděl: "Ano, já vím, vy všichni."

Bliss přikývla.

"Bliss, kdy toho Doma navštívíme?"

"Teď hned. Pele, když půjdete se mnou, hned vás tam zavedu. Vás, Treve, samozřejmě také."

"A potom odejdete?"

"Vy už mě, Pele, nepotřebujete?"

"Vlastně ne."

"No prosím," řekla Bliss, když za ní kráčeli hladce dlážděnou cestou při okraji ovocného sadu. "A přitom muži rázem propadají mému kouzlu. Dokonce i důstojní starší pánové podlehnou mladistvým vášním."

Pelorat se zasmál.

"Bliss, na mladistvé vášně bych příliš nespoléhal, ale kdybych toho byl schopen, nebylo by tak špatné cítit je kvůli vám."

"O svých mladistvých vášních vůbec nepochybujte. Já dokážu divy," odpověděla koketně Bliss.

Trevize je netrpělivě přerušil: "Až dojdeme na místo určení, jak dlouho budeme čekat na toho Doma?"

"On bude čekat na vás. Konečně, Dom přes Gaiu se vás sem snaží přivést už celé roky."

Trevize se zastavil v půli kroku a rychle se podíval na Pelorata, kterému tiše splynulo ze rtů: "Měl jste pravdu."

Bliss, která se dívala přímo před sebe, klidně řekla. "Vím, Treve, že jste měl tušení, že o vás já/my/Gaia máme zájem."

"Já/my/Gaia?" pronesl tiše Pelorat.

S úsměvem se k němu otočila.

"Abychom mohli vyjádřit různé stupně individuality, které na Gaie existují, používáme celý komplex všelijakých zájmen. Mohla bych vám to vysvětlit, ale 'já/my/Gaia' vám beztak postupně vyloží, co mám na mysli. Prosím vás, Treve, hněte sebou. Dom čeká a já nechci nutit vaše nohy, aby kráčely proti vaší vůli. Když na to nejste zvyklý, není to příjemný pocit."

Trevize vykročil. Pohled, který vrhl na Bliss, vyjadřoval velice silné podezření.

74.

Dom byl muž pokročilého věku. Dvě stě padesát tři slabiky svého jména odříkal jako melodický proud přízvuku a intonace.

"Svým způsobem," řekl, "je to můj stručný životopis. Seznámí posluchače - nebo čtenáře, nebo člověka, který vnímá - s tím, kdo jsem, jaká role mi přísluší vcelku, co jsem vykonal. Víc než padesát let se ovšem spokojuji s tím, že mi lidé říkají Dom. Pokud by mohlo dojít k záměně s jinými Domy, mohou mi říkat Domandio - a v profesionálním styku se používají i další varianty. Jednou za gaiský rok - o mých narozeninách - všichni v duchu odříkávají celé mé jméno, jak jsem vám ho tu právě přednesl nahlas. Je to velice působivé, ale mě osobně to přivádí do rozpaků."

Byl vysoký a hubený - skoro kost a kůže. I když se pohyboval dost pomalu, hluboko posazené oči mu zářily nečekaným mládím.

Dlouhý a tenký vyčnívající nos se mu při nosních otvorech rozšiřoval.

Ruce měl hodně žilnaté, ale přesto na nich nebyly patrné známky artritidy. Na sobě měl dlouhé roucho, stejně šedé jako jeho vlasy.

Sahalo mu po kotníky a nohy v sandálech měl bosé.

"Pane, kolik je vám let?"

"Treve, mohl byste mi říkat Dom? Jiný způsob oslovení by působil formálně a bránil volnému toku myšlenek mezi námi dvěma.

V přepočtu na roky Galaktického standardu mi právě bylo devadesát tři, ale skutečná oslava mě čeká za pár měsíců, kdy mám podle gaiského kalendáře devadesátiny."

"Pa - Dome," prohlásil Trevize, "nehádal bych vám víc než pětasedmdesát."

"Na gaiské poměry nejsem, Treve, žádná výjimka svým věkem ani tím, na kolik vypadám. Ale poslyšte, vy už nebudete jíst?"

Pelorat se podíval na svůj talíř, na kterém zůstalo dost zbytků nevýrazného jídla skoro bez chuti a nesměle pronesl: "Dome, mohu vám položit jednu nemístnou otázku? Kdyby vás ovšem měla pohoršit, stačí říct a vezmu ji zpátky."

"Ale prosím," řekl s úsměvem Dom. "S největší radostí vám vysvětlím všechno, co by vás na Gaie mohlo zajímat."

"Proč?" zeptal se okamžitě Trevize.

"Protože jste mými čestnými hosty. Pele, rád bych slyšel vaši otázku."

"Když se všechno na Gaie podílí na skupinovém vědomí, jak to, že vy - jeden prvek skupiny - můžete jíst tohle, co bylo jistě jejím dalším prvkem?" Pelorat se tázavě zahleděl na svého hostitele.

"Máte pravdu. Ale všechno prodělává koloběh. Jíst musíme. A všechno, co je k jídlu, rostliny i zvířata - dokonce i neživé přísady - je součástí Gaii. Ale stejně nic nezabíjíme pro potěšení nebo pro zábavu.

Při zabíjení nepůsobíme zbytečnou bolest. A bohužel se také nesnažíme vyniknout v přípravě pokrmů, protože žádný Gaian nejí, když nemusí. Pele, vám to jídlo nechutnalo? A vám, Treve? Jídlo také není od toho, aby člověku chutnalo."

"Ale i to, co je snědeno, nepřestává být součástí planetárního vědomí. Protože je to, alespoň zčásti, zahrnuto do mého těla, získá to větší podíl na celkovém vědomí. Až zemřu, také se stanu potravou - i když jen hnilobných baktérií - a pak se na celku budu podílet v mnohem menší míře. Ale jednou se částečky mé osoby stanou součástí jiných lidských bytostí, mnoha bytostí."

"Jakési stěhování duší?" podotkl Pelorat.

"Čeho, Pele?"

"Mluvím o jednom starém mýtu, který se traduje na některých světech."

"Ach tak, ten neznám. Jednou mi to musíte povědět."

Trevize se ozval: "Ale vaše individuální vědomí - to, co ve vás představuje Doma - se už nikdy znovu nesetká v původní podobě."

"Ovšemže ne. Ale na tom přece nesejde. Pořád budu součástí Gaii a to je podstatné. Najdou se mezi námi mystici, kteří uvažují, zda bychom nemohli nějakým způsobem vytvořit skupinové vzpomínky na minulé existence, ale podle názoru Gaii není reálné o to usilovat a nepřineslo by to žádný užitek. Jen by to zastíralo současné vědomí. Jistě, pokud se změní podmínky, může se změnit i názor Gaii, ale k tomu sotva dojde v dohledné budoucnosti."

"Dome, proč musíte zemřít?" zeptal se Trevize. "Je vám přes devadesát a jak dobře vypadáte. Nemohlo by skupinové vědomí -" Teď se Dom poprvé zamračil. "Vyloučeno," prohlásil. "Ničím jiným už nemohu přispět. Každý nový jedinec představuje seskupení molekul a genů v docela nové podobě. Nové nadání, nové schopnosti, nový přínos pro Gaiu. Bez nich se neobejdeme, a proto nezbývá, než jim uvolnit místo. Já jsem udělal víc než dost, ale ani moje možnosti nejsou bez konce a ten se blíží. Člověk netouží zůstat na světě déle, než je mu vyměřeno, o nic víc, než zemřít předčasně."

A potom, jako by si uvědomil, že tím vyvolal melancholickou náladu, se zvedl a vztáhl ruce k oběma návštěvníkům. "Víte co, Treve - Pele - pojďte do mého ateliéru, abych vám mohl ukázat pár vlastních uměleckých předmětů. Snad nebudete mít starci za zlé, že je na ně tak trochu ješitný."

Zavedl je do druhé místnosti, kde na kulatém stolku ležela skupina kouřových čoček spojených po dvojicích.

"Tohle," ukázal Dom, "jsou Participátory, které jsem sestrojil.

Nepatřím mezi mistry, ale můj obor jsou neživé objekty, které většině mistrů nestojí za námahu."

"Mohu si jeden vzít do ruky? Nejsou křehké?" zeptal se Pelorat.

"Kdepak. Můžete s nimi třeba hodit o zem. Nebo snad raději ne. Náraz by mohl snížit ostrost vidění."

"Dome, jak se používají?"

"Přiložíte si je k očím. Samy tam přilnou. Světlo nepropouštějí. Právě naopak. Zakryjí světlo, které by vás jinak mohlo rušit - i když vjemy stejně přicházejí do mozku prostřednictvím zrakového nervu.

V podstatě se ocitnete ve stavu zostřeného vědomí, které vám umožní účast na jiných aspektech Gaii. Jinými slovy, když se podíváte tamhle na tu zeď, budete tu zeď vnímat tak, jak se jeví sama sobě."

"Úchvatné," zamumlal Pelorat. "Mohu si to zkusit?"

"Jistě, Pele. Můžete si vybrat, které chcete. Každý výtvor se liší od těch ostatních a ukazuje zeď - nebo kterýkoli neživý objekt, na který se díváte - z jiné stránky vědomí toho objektu."

Pelorat si jedny přiložil k očím a ty k nim okamžitě přilnuly. Při tom pocitu sebou trhl a potom dlouho zůstal bez hnutí.

"Až skončíte, přiložte ruce z obou stran k Participátorům a zatlačte je k sobě. Hned odpadnou," poradil mu Dom.

Pelorat poslechl, rychle zamžikal a pak si protřel oči.

"Co jste zažil?"

"To se dá těžko popsat. Zdálo se mi, že se ta zeď třpytí, chvěje a občas jako by se přelévala. Jako by se na ní dělaly vlny a měnila svou symetrii. Dome, je mi líto, ale nijak zvlášť mě to nenadchlo."

Dom si povzdechl: "Vy nejste součástí Gaii, takže nemůžete vidět to, co my. Vlastně jsem z toho měl trochu strach. Je to smůla!

Mohu vás ujistit, že i když jsou ty Participátory oblíbené hlavně pro svou estetickou hodnotu, mají i praktické

využití. Taková šťastná zeď má dlouhou životnost, je to zeď praktická, zeď užitečná."

"Šťastná zeď?" zeptal se Trevize s lehkým úsměvem.

"Máme nejasné tušení, že zeď prožívá něco podobného stavu, který označujeme jako štěstí. Zeď je šťastná, když je postavená podle dobrého projektu, když pevně spočívá na svých základech, když je symetrická a vyvážená, a proto v ní nevzniká nepříjemné pnutí. Dobrý projekt může vycházet z matematických principů mechaniky, ale použití vhodného Participátoru ho může dotáhnout prakticky až na úroveň atomů. Tady na Gaie, rozhodně žádný sochař neodvede prvotřídní dílo, pokud nemá kvalitní Participátor. A ty, které vyrábím, právě tenhle typ, mají tu nejlepší pověst - když už to říkám sám.

"Participátory pro živé objekty, které nejsou můj obor," a Dom pokračoval se zápalem člověka, který žije pro svého koníčka, "nám obdobným způsobem umožňují přímo zakusit ekologickou rovnováhu.

Na Gaie je ekologická rovnováha poměrně jednoduchá jako na všech světech, ale tady máme aspoň naději, že ji pozvedneme na vyšší úroveň, a tak nesmírně obohatíme celkové vědomí."

Trevize zvedl ruku, aby předešel Pelorata a rychlým gestem ho umlčel.

"Jak víte, že na nějaké planetě může existovat složitá ekologická rovnováha, když všechny mají jednoduchou?"

"Á," pochopil Dom a oči se mu zaleskly lišáckým úsměvem, "chcete zkoušet starého člověka. Stejně jako já víte, že Země, která je původním domovem lidstva, měla nesmírně složitou ekologickou rovnováhu. Jednoduché jsou jen druhotné světy - světy odvozené."

Pelorat se už nedokázal udržet. "Ale to je otázka, kterou se sám snažím vyřešit. Proč měla Země jako jediná složitou ekologii? Čím se lišila od jiných světů? Proč se na miliónech a miliónech dalších světů Galaxie - světů, na kterých mohl vzniknout život - vyvinula jen chabá vegetace a malé formy živočichů bez známek inteligence?"

"O tom vypráví jeden příběh - možná jen pověst. Jeho hodnověrnost nemohu zaručit. Na první pohled vlastně vypadá jako smyšlenka."

V tu chvíli vešla Bliss - která s nimi nebyla u jídla a usmála se na Pelorata. Na sobě měla stříbřitou, značně průsvitnou halenku.

Pelorat okamžitě vstal. "Myslel jsem, že jste nás opustila."

"Vůbec ne. Musela jsem sestavit hlášení a dělat ještě další práci. Dome, mohla bych se k vám připojit?"

Dom také vstal (i když Trevize zůstal sedět).

"Jak by ne, aspoň to potěší mé staré oči."

"Však jsem si tu halenku vzala kvůli vám. Pel je nad takové věci povznesen a Trevovi se to vůbec nelíbí."

"Pokud si, Bliss, myslíte, že jsem nad takové věci povznesen, možná vás jednou překvapím," varoval s úsměvem Pelorat.

"To bude ale příjemné překvapení," prohodila Bliss a posadila se. Stejně tak oba muži. "Jenom se nenechte rušit."

"Právě jsem chtěl našim hostům vyprávět příběh o Věčnosti.

Abyste ho pochopili, musíte přistoupit na to, že může existovat mnoho různých Vesmírů, prakticky nekonečné množství. Každá jednotlivá událost, která nastane, nastat může, nebo nemusí, nebo může proběhnout tím, či oním způsobem. A každá z nesmírného počtu možností ovlivní příští běh událostí tak, že se budou alespoň do jisté míry lišit. Bliss sem nemusela přijít právě teď, nebo nám mohla dělat společnost o něco dřív, nebo mnohem dřív, nebo mohla přijít teď a měla by na sobě jinou halenku, nebo třeba i tuhle halenku a nemusela se přitom šibalsky usmát na starší pány, jak je jejím laskavým zvykem.

V každém z těch případů - nebo v každém z ohromného množství jiných případů této jediné události - by se potom Vesmír ubíral jiným směrem a totéž by platilo pro každou další odchylku v průběhu každé jiné, i té sebemenší události.

Trevize se neklidně pohnul.

"Myslím, že takové úvahy jsou běžné v kvantové mechanice - která je vlastně prastará záležitost."

"Tak vy to znáte. Ale budeme pokračovat. Představte si, že by lidské bytosti dokázaly zmrazit celý ten nekonečný počet Vesmírů, že by mohly libovolně přecházet z jednoho do druhého a rozhodnout se, který z nich zvolit jako reálný - ať už to slovo v dané souvislosti znamená cokoli."

"Slyším vaše slova, dokonce vím, co si pod tím pojmem představit, a přece nemohu uvěřit, že by se něco takového vůbec mohlo stát," pronesl pomalu Trevize.

"Já vlastně také ne, řekl Dom, "a proto říkám že to všechno bude vypadat jako smyšlenka. Ta pověst ale přesto tvrdí, že se našli takoví, kteří dokázali vystoupit z času a prozkoumat nekonečné nitky možné reality. Těm lidem říkali Věční a když se nacházeli mimo čas, byli prý na Věčnosti. Měli za úkol zvolit Realitu, která by pro lidstvo byla nejvhodnější. Prováděli nekonečné úpravy - a příběh zachází do nejmenších podrobností, protože musím přiznat, že byl napsán v podobě epické básně úctyhodné délky. Konečně (jak praví příběh) nalezli Vesmír, ve kterém byla Země jedinou planetou v celé Galaxii, kde se dal najít složitý ekologický systém, a také podmínky pro vývoj inteligentního druhu, schopného vytvořit vyspělou technologii.

Takové okolnosti měly podle jejich názoru zajistit lidstvu maximální bezpečnost. Právě ten pramen v toku událostí zafixovali jako Realitu a pak svou činnost ukončili. Dnes žijeme v Galaxii, která je osídlena pouze lidskými bytostmi a do značné míry rostlinami, zvířaty a mikroskopickým životem, které si - dobrovolně nebo neúmyslně - přinášejí s sebou - z jedné planety na druhou a které obvykle vítězí nad původním životem. Kdesi v mlhavém oparu pravděpodobnosti existují další Reality, ve kterých je Galaxie domovem mnoha inteligencí, ale ty jsou nedostupné. V naší Realitě jsme sami. Od každého činu a každé události v naší Realitě se rozbíhají nové nitky, a přitom v každém

jednotlivém případě je jenom jedna z nich pokračováním Reality, takže existuje ohromné množství potenciálních Vesmírů - snad nekonečně mnoho - které mají původ v tom našem, ale všechny mají zřejmě společné to, že obsahují Galaxii s jedinou inteligencí, ve které žijeme. Nebo bych snad měl říct, že to mají společné všechny, až na mizivé procento, protože je nebezpečné něco úplně vyloučit, když se počet možností blíží k nekonečnu."

Odmlčel se, mírně pokrčil rameny a dodal: "Aspoň to tvrdí ten příběh. Pochází z doby před založením Gaii. Za jeho pravdivost neručím."

Ostatní tři napjatě poslouchali. Bliss pokyvovala hlavou, jako by to už někdy slyšela a kontrolovala správnost Domova líčení.

Pelorat byl vážný a zamlklý skoro celou minutu, potom zaťal pěst a udeřil jí do opěradla křesla.

"Ne," řekl přiškrceným hlasem. "To nic neznamená. Pravdivost toho příběhu se nedá prokázat pozorováním ani logickou úvahou, takže to nikdy nemůže být víc než domněnka, ale kromě toho - dejme tomu, že je to pravda! V tom Vesmíru, ve kterém žijeme, je pořád Země jedinečná; jen na ní se vyvinuly rozmanité formy života a navíc inteligence. V tomto Vesmíru tedy - ať už je něčím unikátním nebo jen jednou z nekonečně mnoha možností - musí být na planetě Zemi něco jedinečného. Pořád bychom se měli chtít dovědět, v čem ta jedinečnost spočívá."

V tichu, které následovalo, se konečně pohnul Trevize a zavrtěl hlavou.

"Ne, Janove," odporoval, "takhle to vůbec není. Dejme tomu, že existuje pravděpodobnost jedna ku miliardě biliónů - jedna ku deseti na dvacátou prvou - že z miliardy obyvatelných planet Galaxie se jenom na Zemi - čistě působením náhody - vyvine bohatá ekologie a nakonec inteligence. Je-li tomu tak, potom takovou Galaxii bude představovat jen jeden z deseti na dvacátou prvou různých proudů potenciálních realit a Věční si ji vybrali. Žijeme tedy ve Vesmíru, ve kterém je Země jedinou planetou, kde se vyvinula složitá ekologie, inteligentní druh a vyspělá technika - ne proto, že by na Zemi bylo něco zvláštního, ale proto, že se to, čistě náhodou, vyvinulo právě na Zemi a nikde jinde. Vlastně bych řekl," pokračoval zamyšleně Trevize, "že existují proudy Reality, ve kterých se inteligentní život vyvinul jenom na Gaie nebo jen na Sayshellu nebo jen na Terminu nebo jen na některé planetě, která je v této Realitě náhodou úplně bez života. A všechny ty zcela specifické případy představují jen mizivé procento celkového množství Realit, ve kterých v Galaxii existuje více než jeden inteligentní druh. Myslím, že kdyby Věční hledali dost dlouho, našli by potenciální proud Reality, ve které by se úplně na každé obyvatelné planetě vyvinul inteligentní druh."

Pelorat ho mírným gestem přerušil: "Nedalo by se také tvrdit, že byla nalezena Realita, ve které byla Země z nějakého důvodu jiná než v ostatních proudech, že byla zvlášť uzpůsobena k tomu, aby umožnila vývoj inteligence? Člověk by vlastně mohl zajít ještě dál a prohlásit, že byla nalezena Realita, ve které byla celá Galaxie jiná než v ostatních proudech, že byla prostě na takovém stupni vývoje, který umožňoval vznik inteligence jedině na Zemi."

"Tvrdit to sice můžete, ale já bych řekl, že smysl dává spíš moje verze," pronesl pevně Trevize.

"To je ovšem zcela subjektivní názor -" začal až příliš bojovně Pelorat, ale Dom ho přerušil: "K čemu se hádat o slovíčka? Přece si nebudeme kazit večer, který aspoň mně připadal tak příjemný a klidný."

Pelorat se snažil uklidnit a potlačit svou bojovnost. Konečně se usmál: "Máte pravdu, Dome."

Trevize zatím vrhal pohledy na Bliss, která s výrazem povznesené zdrženlivosti seděla s rukama v klíně, pak řekl: "A Dome, jak vlastně vznikl tenhle svět? Gaia se svým skupinovým vědomím?"

Dom zaklonil svou starou hlavu a pronikavě se zasmál. Tvář se mu pokryla vráskami. "Zase pověsti! Někdy o tom přemýšlím, když si procházím naše záznamy o lidských dějinách. Přes maximální péči, jaká se věnuje uchovávání a registraci dokladů a jejich počítačovému zpracování, postupem času ztrácejí jasné obrysy. Příběhy se dále rozrůstají. Překrývají je další - které se usazují jako prach. Čím delší doba uplyne, tím víc je historie zapadaná prachem - až se promění v pouhé pověsti."

Pelorat vážně přikývl: "Dome, my historici ten proces známe. Lidé zkrátka dávají přednost pověstem. Vzrušující klam vytlačuje nezajímavou pravdu, jak řekl Liebel Gennerat někdy před patnácti stoletími. Dnes se tomu říká Genneratův zákon."

"Skutečně?" podivil se Dom. "A já jsem myslel, že ta teorie je jen můj vlastní cynický postřeh. Tak tedy Genneratův zákon naplňuje naše dějiny romantickým kouzlem a nejistotou. Víte, co je to robot?"

"To jsme se dověděli na Sayshellu," konstatoval střízlivě Trevize.

"A viděli jste nějakého?"

"Ne. Jen se nás na to ptali, a když jsme odpověděli, že ne, tak nám to vysvětlili."

"Chápu. Lidstvo totiž kdysi žilo s roboty, jenomže se to neosvědčilo."

"To jsme se také dověděli."

"Robotům byly důkladně vštípeny zásady zvané Tři zákony robotiky, které pocházejí z období prehistorie. Existuje několik verzí možného znění těch Tří zákonů. Ortodoxní znění je následující:

1. Robot nesmí ublížit lidské bytosti, ani svou nečinností umožnit, aby lidská bytost utrpěla škodu.
2. Robot se musí řídit rozkazy, které mu dají lidské bytosti, s výjimkou případu, že by takové rozkazy byly v rozporu s prvním zákonem.
3. Robot musí chránit svou vlastní existenci, pokud taková ochrana není v rozporu s Prvním nebo Druhým zákonem.

Se zvyšováním vlastní inteligence a všestrannosti si roboti tyto zákony, zejména První, nejdůležitější, začali vykládat čím dál velkoryseji a stále ve větší míře zaujímali roli ochránce lidstva. Jejich ochrana lidi dusila a stávala se nesnesitelnou. Roboti se chovali naprosto přátelsky. Jejich úsilí bylo zjevně humánní a sledovalo výlučně obecný prospěch - a o to víc byli nesnesitelní. Každé nové zdokonalení robotů dále zhoršovalo situaci. Vývoj přinesl roboty s telepatickými schopnostmi, kteří pak mohli kontrolovat i lidské myšlení, takže lidské chování bylo ještě víc podřízeno

jejich dohledu.

Kromě toho se roboti svým vzezřením stále víc podobali lidským bytostem, ale jejich chování neklamně svědčilo o jejich skutečné povaze a vzhledem k lidské podobě byli ještě odpudivější. Takže to, samozřejmě, muselo skončit."

"Proč samozřejmě?" zeptal se Pelorat, který napjatě poslouchal.

"Stačí sledovat logiku věci až k trpkému konci. Roboti nakonec dosáhli takové dokonalosti a svým charakterem se natolik přiblížili člověku, že dokázali pochopit, proč je lidským bytostem proti mysli, když jsou zbavovány všeho lidského ve jménu svého vlastního dobra.

Nakonec roboti museli uznat, že lidstvu zřejmě víc prospěje, když se o sebe postará samo, přes všechnu svoji neopatrnost a riziko neúspěchu.

Proto prý právě roboti zřídili Věčnost a stali se Věčnými.

Nalezli Realitu, ve které podle jejich názoru mohly být lidské bytosti v naprostém bezpečí - jako jediné v celé Galaxii. Když roboti udělali, co bylo v jejich silách, aby zajistili naši ochranu, a také aby dokonale naplnili znění Prvního zákona, sami od sebe přestali fungovat a od té doby jsme lidskými bytostmi - které kráčejí svou vlastní cestou, bez cizí pomoci."

Dom se odmlčel. Podíval se z Trevize na Pelorata.

"Jestlipak tomu věříte?"

Trevize pomalu zavrtěl hlavou.

"Ne. Neznám žádný historický záznam, kde by o něčem takovém byla řeč. Co vy, Janove?"

"Existují mýty, které se tomu v jistém smyslu blíží," připustil Pelorat.

"Poslyšte, Janove, některé mýty se s jistou dávkou fantazie dají vyložit tak, že odpovídají úplně všemu, co si někdo z nás dokáže vymyslet. Já mám na mysli historická fakta - hodnověrné záznamy."

"No dobrá. O ničem takovém nevím."

"To mě nepřekvapuje. Před odchodem robotů ze scény se četné výpravy lidských bytostí vydaly osídlovat světy bez robotů ve vzdálenějších koutech Vesmíru, aby mohly žít svobodně, podle svých vlastních představ. Pocházeli hlavně z přelidněné Země, kde měl odpor proti robotům dlouhou tradici. Nové světy začali budovat úplně od základů, a proto si nechtěli uchovat ani vzpomínku na chvíle trpkého ponížení, kdy žili jako děti pod dozorem robotských guvernantek.

Nepořídili o tom žádné záznamy a zapomněli," Dom skončil a rozhodil přitom rukama.

"To je nepravděpodobné," řekl Trevize.

Pelorat se k němu obrátil.

"Ne, Golane. Vůbec to není nepravděpodobné. Každá společnost si vytváří své vlastní dějiny a má sklon zahlazovat vzpomínky na své skromné počátky tím, že na ně buď zapomene, nebo je nahradí zcela fiktivními hrdinskými skutky. Vláda Říše se snažila zabránit šíření informací o dobách před vznikem Říše, aby tím posílila mystickou aureolu věčné vlády. Navíc se nenajdou prakticky žádné doklady o době před počátkem letů hyperprostorem - a sám víte, že dnes většina lidí neví o existenci Země samé."

"Janove, musíte si vybrat. Pokud Galaxie zapomněla na roboty, jak to, že si je Gaia pamatuje?"

Bliss se do toho vložila s trylkem sopránového smíchu. "My jsme jiní."

"Ano?" zeptal se Trevize. "V jakém smyslu?"

"Moment, Bliss," zastavil ji Dom, "nechte to na mně. Pánové z Terminu, my jsme opravdu jiní. Ze všech skupin utečenců, prchajících před nadvládou robotů, jsme se my, kteří jsme nakonec dorazili na Gaiu (v šlépějích jiných, kteří dorazili na Sayshell), jako jediní naučili od robotů ovládat umění telepatie. Je to skutečně umění, které se dá zvládnout. Lidské mysli je vrozeno, ale musí se rozvíjet velice citlivým a náročným způsobem. Úplné využití jeho potenciálu je otázkou mnoha generací, ale jakmile je proces úspěšně zahájen, už se udržuje sám. V našem případě probíhá déle než dvacet tisíc let a podle názoru Gaii jsme ještě nedosáhli úrovně nutné k jeho maximálnímu využití. Díky rozvoji telepatických schopností jsme si už dávno uvědomili existenci skupinového vědomí - nejdřív jen lidských bytostí, potom zvířat, později rostlin a konečně, je to teprve několik staletí, také neživé struktury planety samé.

Protože na počátku všeho stáli roboti, nemohli jsme na ně zapomenout. Nepokládali jsme je za své guvernantky, ale za své učitele. Cítili jsme, že naši mysl zpřístupnili něčemu, co bychom už ani na okamžik nechtěli ztratit. Vzpomínáme na ně s vděčností."

Trevize se pochopitelně ozval: "Ale tak jako jste kdysi byli dětmi ve vztahu k robotům, tak jste dnes dětmi skupinového vědomí. Copak jste neztratili lidství stejně jako tehdy?"

"To je něco jiného, Treve. To, co děláme dnes, děláme z vlastní vůle - z vlastní vůle. A to je podstatné. Nejsme k ničemu nuceni zvenčí, všechno vychází z našeho nitra. To máme pořád na mysli. A lišíme se také v jiném směru. V Galaxii máme jedinečné postavení.

Nikde se nenajde svět, který by se podobal Gaie."

"Jak to můžete vědět?"

"To bychom, Treve, poznali. Světové vědomí jako je naše bychom objevili i na opačném konci Galaxie. Počátky takového vědomí můžeme sledovat například u vaší Druhé Nadace, i když to nebude víc než dvě stě let."

"Od časů Mezka?"

"Ano. Byl to jeden z nás." Dom se zatvářil melancholicky. "Trpěl nějakou úchylkou a opustil nás. Ve své naivitě jsme s něčím takovým vůbec nepočítali, a proto jsme se ho včas nepokusili zastavit.

Když jsme později obrátili pozornost k Vnějším světům, uvědomili jsme si přítomnost té, jak vy říkáte, Druhé Nadace a nechali jsme to na ní."

Trevize chvíli tupě zíral a potom zabručel: "A kde je potom naše historie!" Zavrtěl hlavou a hlasitěji pronesl: "To bylo ovšem od Gaii trochu zbabělé. Byli jste za něj odpovědní."

"Máte pravdu. Ale když jsme konečně obrátili zraky ke Galaxii, zjistili jsme něco, co jsme do té chvíle nevnímali, takže to neštěstí s Mezkem nám vlastně zachránilo život. Tehdy jsme poznali, že nás nakonec postihne nebezpečná krize. A to se stalo - ale díky té nešťastné náhodě s Mezkem až poté, co jsme stačili podniknout nezbytná opatření."

"Jaká krize?"

"Taková, která by mohla způsobit naši zkázu."

"Tomu nevěřím. Dokázali jste si udržet v uctivé vzdálenosti Říši, Mezka a Sayshell. Máte skupinové vědomí, které dokáže přitáhnout loď z Vesmíru ze vzdálenosti milionů kilometrů. Čeho se můžete bát? Podívejte se na Bliss. Na té není vidět sebemenší rozrušení.

Ta si nemyslí, že hrozí nějaká krize."

Bliss si přehodila ladnou nožku přes opěradlo křesla a zavrtěla na něj prsty u nohy.

"Ovšem, Treve, že si nedělám starosti. Vy si s tím dokážete poradit."

Trevize ze sebe vyrazil: "Já?"

"Gaia vás sem přivedla prostřednictvím spousty jemných manipulací. Právě vy musíte čelit naší krizi."

Dom se odmlčel.

Trev na něj vytřeštil oči a ohromení v jeho tváři pomalu vystřídal rostoucí hněv.

"Já? Při celém Vesmíru, proč zrovna já? Já s tím nemám nic společného."

"Ale přesto, Treve, "řekl Dom s takřka fascinujícím klidem, "vy. Jedině vy. Při celém Vesmíru, právě vy."

## Kapitola osmnáctá

## STŘETNUTÍ

### 75.

Stor Gendibal se ke Gaie přibližoval skoro tak opatrně jako Trevize - a teď, když se její hvězda jevila jako zřetelný disk a bylo možné ji pozorovat jen přes silné filtry, se na okamžik zastavil, aby přemýšlel.

Sura Noviová seděla stranou a občas na něj vrhla ustrašený pohled.

Tiše se zeptala: "Mistře?"

"Copak je, Noviová?"

"Nejste nešťastný?"

Rychle se na ni podíval. "Ne. Jenom znepokojený. Pamatuješ se na to slovo? Snažím se rozhodnout, jestli se k ní mám blížit rychle nebo ještě počkat. Noviová, mám být hodně odvážný?"

"Vy jste snad, Mistře, hodně odvážný pořád."

"Být hodně odvážný je někdy pěkná hloupost."

Noviová se usmála: "Jak může být Mistr vědec hloupý? Mistře, není to slunce?" Ukázala na obrazovku.

Gendibal přikývl.

Po chvíli váhání Noviová řekla: "Je to slunce, které svítí na Trantor? Je to damovské slunce?"

"Ne, Noviová. To je docela jiné slunce. Takových sluncí je spousta, celé miliardy."

"Ach! Já jsem to vlastně věděla. Jenom jsem tomu nedokázala uvěřit. Mistře, jak to, že člověk může mít něco v hlavě - a přece tomu nevěřit?"

Gendibal se slabě usmál.

"V tvé hlavě, Noviová -" začal, a jak to řekl, automaticky vstoupil do její mysli. Když se tam ocitl, jako vždycky ji jemně pohladil - jenom se konejšivě dotkl jejích mentálních úponků, aby zůstala klidná a nevzrušená - a potom by ji zase opustil jako vždycky, kdyby ho něco nezadrželo.

To, co ucítil, se dalo sotva popsat bez použití mentalických výrazů, nanejvýš metaforou. Mozek Noviové žhnul. Jeho žár byl tak slabý, že se dal sotva postřehnout.

Mohl se objevit pouze v případě existence mentalického pole působícího zvenčí - mentalického pole o tak nízké intenzitě, že je Gendibalova vlastní školená mysl přes svou nesmírnou citlivost jen stěží dokázala zachytit, a to i na pozadí naprosto jasných mentalických struktur Noviové.

"Noviová, jak se cítíš?" zeptal se přímo.

Otevřela oči dokořán. "Cítím se dobře, Mistře."

"Netočí se ti hlava, nemáš v ní zmatek? Zavři oči a zůstaň sedět úplně v klidu, dokud ti neřeknu teď."

Poslušně zavřela oči. Gendibal z její mysli opatrně setřel všechny vnější vjemy, uklidnil tok jejích myšlenek, utišil její emoce, hladil - hladil - nezbývalo nic než ten žár a ten byl tak slabý, že by skoro uvěřil, že vůbec neexistuje.

"Teď," řekl, a Noviová otevřela oči.

"Jak je ti, Noviová?"

"Jsem úplně klidná. Vůbec necítím únavu."

Bylo to samozřejmě příliš slabé, aby to na ni mohlo mít zjevné účinky.

Obrátil se k počítači a trochu se s ním potýkal. Musel uznat, že s počítačem netvoří nijak sehranou dvojici. Snad proto, že byl příliš zvyklý uplatňovat svou mysl přímo, takže mu dělalo problémy pracovat pomocí nějakého prostředníka. Teď ovšem nehledal mysl, ale loď. A v počáteční fázi pátrání mohl dosáhnout lepších výsledků s pomocí

počítače.

Našel takovou loď, jejíž přítomnost předpokládal. Byla od něj vzdálena půl miliónu kilometrů a svou konstrukci se značně podobala té jeho; až na to, že byla mnohem větší a lépe vybavená.

Jakmile Gendibal s pomocí počítače zjistil její polohu, mohl přenechat velení přímo své mysli. Vyslal ji navenek - přesně k vytčenému cíli - a jejím prostřednictvím ohmatával (nebo obdobným mentalickým způsobem zkoumal) loď uvnitř i zvenčí.

Potom vyslal svou mysl k planetě Gaia, přiblížil se k ní o několik miliónů kilometrů a stáhl se zpátky. Žádný z těch pokusů mu sám o sobě nemohl dát jednoznačnou odpověď, který z těch objektů - pokud vůbec některý - je zdrojem toho pole.

"Noviová," obrátil se k ní, "Pro příští chvíle bych byl rád, kdyby ses posadila vedle mně."

"Mistře, hrozí nějaké nebezpečí?"

"To tě vůbec nemusí znepokojovat. Postarám se, abys byla v naprostém bezpečí."

"Mistře, já si nedělám starosti, že bych nebyla v bezpečí. Jestli nám hrozí nebezpečí, tak bych vám ráda pomohla."

Gendibal celý zjihl. "Noviová," řekl jí, "už jsi mi pomohla. Díky tobě jsem si všiml jedné maličkosti, která je pro mě důležitá. Bez tebe už jsem mohl být v pěkné kaši, ze které bych se jen tak nedostal."

"To jsem, Mistře, dokázala svou myslí, jak jste to jednou vysvětloval?" zeptala se užasle Noviová.

"Přesně tak. Žádný přístroj nemohl být citlivější. Moje vlastní mysl taková není, je až příliš složitá."

Tvář Noviové se rozzářila radostí. "Já jsem tak ráda, že vám můžu pomáhat."

Gendibal se usmál a přikývl - potom dospěl k neradostnému poznání, že bude potřebovat ještě jinou pomoc. Něco dětinského v něm protestovalo. Vždyť je to jeho úkol - jenom...

A přece se nemohl obejít bez cizí pomoci. Zvyšovala se pravděpodobnost...

76.

Na Trantoru Quindor Shandess cítil, jak tíživě na něj doléhá odpovědnost spojená s funkcí Prvního Mluvčího. Od chvíle, kdy Gendibalova loď zmizela v temnotě za hranicemi atmosféry, nesvolal žádnou schůzi Stolu. Plně ho zaměstnávaly vlastní myšlenky.

Bylo rozumné dovolit Gendibalovi, aby letěl sám? Gendibal byl skvělý, ale ne tak skvělý, aby nezbýval prostor pro přehnanou sebejistotu.

Gendibalovou největší chybou byla domýšlivost, zatímco Shandessovou vlastní velkou chybou (jak si s trpkostí pomyslel) byla únava stáří.

Znovu a znovu ho napadalo, že brát si příklad z Preema Palvera, který poletoval Galaxií, aby zjednal nápravu věcí, bylo nebezpečné.

Copak se mohl najít druhý Preem Palver? Třeba i v osobě Gendibala?

A to měl Palver s sebou svoji ženu.

Gendibal měl sice tu Damovanku, ale ta byla docela bezvýznamná.

Palverova žena byla plnoprávnou Mluvčí.

Když Shandess čekal zprávu od Gendibala, měl pocit, že den ode dne stárne - a s každým dnem, kdy se té zprávy nedočkal, rostlo i jeho napětí.

Měl vyslat skupinu lodí, flotilu - Ne. To by Stůl nedovolil.

A přece...

Když se té zprávy konečně dočkal, právě spal těžkým spánkem, který mu nepřinášel úlevu. Noc byla větrná a on zpočátku nemohl usnout. Jako dítě si představoval, že ve větru slyší hlasy.

Jeho poslední myšlenky, předtím než upadl do těžkého spánku, patřily toužebným představám vlastní rezignace, přání, aby to mohl udělat, spojené s vědomím, že to není možné, protože v této chvíli by se jeho nástupcem stala Delarmiová.

A potom přišlo zavolání a on se v posteli posadil a byl okamžitě vzhůru.

"Jste v pořádku?" zeptal se.

"V naprostém, První Mluvčí," odpověděl Gendibal, "Neměli bychom, v zájmu větší stručnosti, navázat vizuální spojení?"

"Snad později," řekl Shandess. "Především, jaká je situace?"

Gendibal mluvil velice pečlivě, protože poznal, že jeho protějšek se právě probudil a vycítil jeho nesmírnou únavu. "Jsem v blízkosti obydlené planety jménem Gaia, o jejíž existenci, pokud vím, není zmínka v žádném Galaktickém archívu."

"Svět těch, kdo se snaží zdokonalit Seldonův plán? Antimezků?"

"Možná, První Mluvčí. Existuje důvod k takovým domněnkám.

Za prvé: loď, na které je Trevize s Peloratem, se značně přiblížila ke Gaie a pravděpodobně tam přistála. A za druhé, ve Vesmíru asi půl miliónu kilometrů ode mne je válečná loď První Nadace."

"Takový zájem nemůže být bezdůvodný."

"První Mluvčí, všechno to může mít nějakou souvislost. Já jsem tady jen proto, že sleduji Trevize - a ta válečná loď je tu možná z téhož důvodu. Zbývá jen otázka, proč je tady Trevize."

"Mluvčí, chcete ho sledovat až k planetě samé?"

"O té možnosti jsem uvažoval, ale něco se stalo. Teď jsem nad Gaií sto miliónů kilometrů a v prostoru kolem

sebe cítím mentalické pole - homogenní a nesmírně slabé. Vůbec bych si ho nevšiml, nebýt mysli té Damovanky, která ho dokázala zachytit. Je to zvláštní mysl, proto jsem také souhlasil, že ji vezmu s sebou."

"Takže váš předpoklad byl správný. Myslíte, že to věděla Mluvčí Delarmiová?"

"Když mě nutila, abych tu ženu vzal s sebou? To sotva - ale přece jsem toho, První Mluvčí, s radostí využil."

"To jsem sám rád. Mluvčí Gendibale, vy za zdroj pole pokládáte tu planetu?"

"O tom bych se mohl přesvědčit, jen kdybych provedl měření ve značně vzdálených bodech, abych zjistil, jestli to pole vůbec má kulovou symetrii. Jednosměrná mentální sonda prokázala, že je to pravděpodobné, ale ne jisté. Nebylo by ovšem moudré pokračovat v dalším průzkumu v přítomnosti válečné lodě První Nadace."

"Ta vás přece nemůže ohrozit."

"To bych s jistotou netvrdil. Zatím, První Mluvčí, ještě nemohu vyloučit, že sama není ohniskem toho pole."

"Ale oni..."

"První Mluvčí, promiňte, že vás přerušuji. Ale nevíme, kam až mohl dospět technický pokrok První Nadace. Chovají se nezvykle sebejistě a třeba nás ještě mohou nepříjemně překvapit. Musíme zjistit, jestli nemají nějaké zařízení, které by jim umožňovalo zvládnout mentaliku. Stručně řečeno, První Mluvčí, buď mám proti sobě válečnou loď mentaliků, nebo jejich planetu."

"Pokud je to válečná loď, pak ti mentalici mohou být až příliš slabí, aby mi mohli zabránit v pohybu, ale přesto by mě mohli zdržet - a pak mě snadno zlikvidovat čistě fyzickými zbraněmi válečné lodi.

Ovšem pokud je tím zdrojem planeta a její pole se dá zjistit na takovou vzdálenost, mohlo by to znamenat, že má na povrchu ohromnou intenzitu - větší, než s jakou bych se i při svých schopnostech dokázal vypořádat.

V každém případě bude nezbytné zřídit síť - totální síť - která mi v případě potřeby umožní čerpat ze všech zdrojů Trantoru."

První Mluvčí znejistěl. "Totální síť. Tu jsme nikdy nepoužili, ani o tom neuvažovali - s výjimkou Mezkovy éry."

"První Mluvčí, současná krize může být ještě závažnější než ta s Mezkem."

"Nevím, jestli Stůl bude souhlasit."

"První Mluvčí, snad není nutné, abyste je žádal o souhlas. Měl byste vyhlásit výjimečný stav."

"Čím bych to mohl odůvodnit?"

"První Mluvčí, řekněte jim to, co jsem vám řekl."

"Mluvčí Delarmiová prohlásí, že jste neschopný zbabělec, kterého vlastní strach dohnal k šílenství."

Gendibal odpověděl až po chvíli. "První Mluvčí, počítám s tím, že něco takového řekne, ale ať si říká, co chce, tak to přežiju. Teď není v sázce moje pýcha nebo sebeláska, ale sama existence Druhé Nadace."

77.

Starostka Brannoová se zlověstně usmála, a tím víc vystoupily drsné rysy její vrásčité tváře. "Myslím, že se do toho můžeme dát.

Jsem na ně připravena."

"Pořád jste si jista, že víte, co děláte?" Zeptal se jí Kodell.

"Liono, kdybych byla takový blázen, za jakého mě údajně máte, jestlipak byste trval na tom, že se mnou zůstanete na jedné lodi?"

Kodell pokrčil rameny. "Pravděpodobně ano. Potom bych tu byl, paní Starostko, proto, abych využil mizivé šance, že bych vás ještě mohl zastavit, rozmluvit vám to, nebo vás aspoň přibrzdit, než byste zašla příliš daleko. A samozřejmě, pokud nejste blázen...

V tom případě bych nechtěl, abyste byla sama, kdo vejde do dějin. Jen ať tam stojí, že jsem tu byl s vámi a ať si třeba lámou hlavu, čí je to vlastně zásluha. Co tomu říkáte, Starostko?"

"To je moc chytré, Liono, chytré - ale úplně zbytečné. Já jsem byla rozhodující silou v pozadí trůnu příliš mnoha Starostů, takže by sotva někdo uvěřil, že bych něco takového připustila za své vlastní vlády."

"Uvidíme."

"To sotva, protože takové historické hodnocení přijde na řadu až po naší smrti. Přesto ale nemám obavy. Pokud jde o mé místo v dějinách ani pokud jde o tohle," a ukázala na obrazovku.

"Comporova loď," řekl Kodell.

"Comporova loď, to je pravda," přisvědčila Brannoová, "jenže bez Compora. Jedna z našich průzkumných lodí zaznamenala výměnu posádky. Comporovu loď zastavila nějaká jiná. Na tuhle nastoupili dva lidé z té druhé lodě, Compor se později vzdálil a přešel na tu jejich."

Brannoová si zamnula ruce. "Trevize dokonale sehrál svou roli.

Vyhnala jsem ho do Vesmíru, aby posloužil jako hromosvod, a to se také stalo. Přitáhl blesk. Loď, která zastavila Compora, patří Druhé Nadaci."

"To bych rád věděl, kde berete tu jistotu," ušklíbl se Kodell, přitom vytáhl dýmku a pomalu ji začal nacpávat tabákem.

"Protože jsem už dávno měla podezření, že by Compor mohl být pod kontrolou Druhé Nadace. V životě neměl problémy. Vždycky mu všechno vycházelo - a jaký to byl odborník na sledování hyperprostorem.

Zrady na Trevizovi se klidně mohl dopustit z obyčejných pohnutek člověka vedeného ctižádostí - jenže si na tom dal až příliš záležet. Jako by za tím bylo něco víc než osobní ctižádost."

"Samé dohady, Starostko!"

"Dohady skončily ve chvíli, kdy sledoval Trevize přes mnohočetné Skoky tak snadno, jako by to byl jenom jeden."

"Starostko, přitom mu přece mohl pomáhat počítač?"

Ale Brannoová zaklonila hlavu a rozesmála se: "Drahý Liono, máte tolik práce s vymýšlením složitých nástrah, že zapomínáte, jak účinná může být jednoduchá metoda. Compora jsem za Trevizem neposlala proto, že bych potřebovala sledovat Trevize. K čemu by to bylo? Kdyby chtěl Trevize sebevíc uchovat v tajnosti směr svého postupu, stejně by na každém světě mimo Nadaci, který by navštívil, musel upoutat pozornost. Moderní plavidlo Nadace, jeho silný terminský přízvuk, kredity Nadace - to všechno by ho muselo automaticky prozradit. A v případě nouze by se automaticky obrátil s žádostí o pomoc na úředníky Nadace, tak jako na Sayshellu, kdy jsme věděli o každém jeho kroku hned, jak ho udělal - docela nezávisle na Comporovi.

Ne," pokračovala rozvážně, "Compora jsem vyslala proto, abych prověřila Compora. A to se podařilo, protože jsme mu zcela záměrně dali vadný počítač, jeho závada nebyla takového druhu, aby omezovala manévrovací schopnosti lodě, ale rozhodně nebyl dost pohotový, aby mohl prokázat platnou službu při sledování mnohočetného Skoku. A přece to Compor bez problémů zvládl."

"Vidím, Starostko, že je spousta věcí, které mi neřeknete, dokud to sama neuznáte za vhodné."

"Liono, ty věci před vámi tajím jen proto, že vám jejich neznalost neublíží. Obdivuji vás a využívám vašich služeb, ale moje důvěra k vám má přesně stanovené meze, stejně jako ta vaše ke mně - a to se prosím nesnažte popřít."

"Nic takového nemám v úmyslu," odmítl chladně Kodell, "a jednou si vám to, Starostko, dovolím připomenout. Máte snad ještě něco, o čem bych měl v této chvíli vědět? Jaká loď ho to vlastně zastavila?

Pokud je Compor z Druhé Nadace, pak ta loď musela být její."

"Liono, s vámi je stejně radost mluvit. Jak rychle dokážete všechno pochopit. Druhá Nadace se totiž nenamáhá skrývat své stopy.

Spoléhá na své obranné prostředky, které ty stopy mají učinit neviditelnými, i když takové nejsou. Člověka z Druhé Nadace by nikdy nenapadlo použít loď cizí výroby, i kdyby věděli, jak přesně dokážeme zjistit původ lodě podle způsobu využití energie. Takový poznatek by mohli kdykoli odstranit z každé mysli, která ho získala, tak proč se zatěžovat nějakým skrýváním? A naší průzkumné lodi se podařilo zjistit původ lodě, která se přiblížila ke Comporovi, několik minut poté, co ji zaměřila."

"A to, co jsme se dověděli, nám nejspíš Druhá Nadace vymaže z paměti."

"Když to dokáže," řekla Brannoová, "ale možná zjistí, že všechno je jinak."

"Před chvíli jste říkala, že víte, kde leží Druhá Nadace. Že si nejdřív vezmete na starost Gaiu a potom Trantor. Z toho soudím, že ta druhá loď pochází z Trantoru."

"Váš předpoklad je správný. Divíte se?"

Kodell pomalu zavrtěl hlavou.

"Když to vidím s odstupem času, tak ani ne. Ebling Mis, Toran Darell a Bayta Darellová, ti všichni byli na Trantoru v době, kdy byl zneškodněn Mezek. Arkady Darellová, Baytina vnučka, se na Trantoru narodila a znovu se na Trantoru objevila v době údajné zkázy té Druhé Nadace. V jejím popisu událostí hraje klíčovou roli nějaký Preem Palver, který se vždycky objevil v pravý čas a to byl trantorský kupec. Takže snad muselo být jasné že Druhá Nadace bude na Trantoru, kde žil sám Hari Seldon v době, kdy obě Nadace založil."

"Úplně jasné, až na to, že se o takové možnosti nikdo nikdy nezmínil.

O to se postarala Druhá Nadace. To jsem měla na mysli - říkala jsem, že své stopy nemusí skrývat, když může tak snadno zařídit, aby se nikdo nedíval jejich směrem a pokud by ty stopy přece někdo spatřil, mohla vzpomínku na ně vymazat z paměti."

"V tom případě bychom se neměli moc rychle dívat směrem, kterým snad chtějí obrátit naši pozornost. Jak asi mohl Trevize usoudit, že Druhá Nadace ještě existuje? Proč mu v tom Druhá Nadace nezabránila?"

Brannoová vztyčila sukovité prsty a začala na nich vypočítávat.

"Za prvé, Trevize je naprosto výjimečný člověk, který i přes svou hlučnou neopatrnost má v sobě něco, co jsem nedokázala pochopit.

Snad je to zvláštní případ. Za druhé je jasné, že Druhá Nadace musela něco tušit. Compor se Trevizovi okamžitě pověsil na paty a udal mi ho. Spoléhal na to, že Trevize zneškodním, aniž by Druhá Nadace musela riskovat otevřený zásah. Za třetí, když moje reakce zcela nesplnila jeho očekávání - žádná poprava, žádné vězení, žádné vymazání paměti, nebo vyšetření mozku Psychickou sondou, ale poslala jsem ho jenom do Vesmíru, pak Druhá Nadace zašla ještě dál. Přímo za ním vyslala jednu ze svých lodí.

A s potlačovanou radostí dodala: "Výborný hromosvod."

"A co podnikneme dál?"

"Změříme síly s tím člověkem z Druhé Nadace, kterého máme před sebou. Právě teď se k němu vlastně docela zvolna přibližujeme."

78.

Gendibal a Noviová seděli bok po boku a dívali se na obrazovku.

Noviová byla vyděšená. To Gendibal dokázal jasně vycítit, stejně jako zoufalé úsilí, s jakým se svůj strach snažila potlačit. Gendibal jí v tom zápase ani nemohl přijít na pomoc, protože v této chvíli nepokládal za moudré dotknout se její mysli, aby tím nepřekryl její reakci na přítomnost slabého mentalického pole, které je obklopovalo.

Válečná loď Nadace se blížila pomalu ale jistě. Byla to velká válečná loď a podle jeho předchozích zkušeností

s loděmi Nadace mohla být její posádka tvořena až šesti muži. Její zbraně, tím si byl Gendibal jistý, by samy o sobě dokázaly odrazit a v případě potřeby i zničit flotilu složenou z jakýchkoli lodí, které měla k dispozici Druhá Nadace, pokud by její lodě musely spoléhat čistě na fyzickou sílu.

Za daných okolností ovšem postup válečné lodě, třeba i proti jediné lodi pilotované člověkem z Druhé Nadace, umožňoval vyvodit jisté závěry. I kdyby ta loď měla mentalické schopnosti, sotva by takhle mířila přímo do rukou Druhé Nadaci. Spíš by se dalo předpokládat, že se k ní blíží z nevědomosti - která mohla mít různé důvody.

Bylo možné, že kapitán válečné lodě netuší, že byl Compor vystřídán - a pokud něco tuší, neví o vystřídání člověkem z Druhé Nadace, nebo snad vůbec nemá ponětí, co to ta Druhá Nadace je.

Nebo (a Gendibal nechtěl vyloučit žádnou možnost) co když je ta loď skutečně vybavena mentalickou silou, a přece postupuje tak sebejistě. To mohlo jedině znamenat, že ji ovládá megaloman, nebo má takové schopnosti, jaké si Gendibal ani s největší dávkou fantazie nedokázal představit.

Ale co si dokázal představit, nebylo ještě tak docela jisté.

Pozorně zkoumal mysl Noviové. Noviová, samozřejmě na rozdíl od Gendibala, nedokázala mentalické pole vnímat vědomě - a přece přitom Gendibalova mysl nemohla dosáhnout takové citlivosti, ani zjistit tak slabé mentální pole jako mysl Noviové. Byl to paradox, který bude nutné v budoucnu důsledně prozkoumat a potom možná přinese plody z dlouhodobého hlediska mnohem většího významu než bezprostřední problém, jaký teď představuje blížící se loď.

Gendibal takovou možnost intuitivně pochopil, když poznal nezvyklou přehlednost a symetrii mysli Noviové. V hloubi duše pocítil hrdost na svou vlastní intuici. Mluvčí byli vždycky hrdí na své intuitivní schopnosti, ale nakolik to bylo důsledkem toho, že nedokázali objektivně měřit pole přímými fyzikálními metodami, a tudíž nemohli chápat prapodstatu svého konání? Bylo snadné zakrývat nevědomost mystickým slovem "intuice". A nakolik ta jejich nevědomost mohla pramenit z toho, že podceňovali význam fyziky v porovnání s mentalikou?

A kolik z toho byla nekritická pýcha? Jakmile se stane Prvním Mluvčím, pomyslel si Gendibal, všechno se změní. Rozdíl v úrovni fyzikálních znalostí mezi oběma Nadacemi sa musí zmenšit. Druhá Nadace nemůže být trvale vystavena nebezpečí zániku, kdykoli dojde k sebemenšímu oslabení mentalického monopolu.

Vlastně nebylo vyloučeno, že k oslabení monopolu právě došlo.

Možná že První Nadace dosáhla jistého pokroku anebo existuje spojenectví mezi První Nadací a Antimezky. (To bylo poprvé, co ho něco takového napadlo, a on se zachvěl.) Podobné úvahy mu probíhaly hlavou rychlostí běžnou u Mluvčího.

Zároveň však nepřestával soustředěně vnímat slabý žár v mysli Noviové, reakci na jemné, vše pronikající mentalické pole kolem nich. Když se k nim blížila válečná loď Nadace, jeho intenzita se nezvyšovala.

To samo o sobě nebylo nezvratným důkazem, že loď není vybavena mentalikou. Bylo známo, že pro mentalické pole neplatí zákon převráceného čtverce. Jeho intenzita se nezvyšovala přesně se čtvercem vzdálenosti, o kterou se přiblížil vysílač k přijímači. Tím se lišilo od pole elektromagnetického a gravitačního. Ale i když se mentalická pole s rostoucí vzdáleností neměnila tak výrazně jako různá pole fyzikální, nebyla na vzdálenost úplně necitlivá. Během přibližování lodě by mysl Noviové měla zaznamenat zřetelné zvýšení intenzity - aspoň nějaké zvýšení.

(Jak je vůbec možné, že za pět století nikoho z Druhé Nadace - Harim Seldonem počínaje - nenapadlo hledat matematické vyjádření vztahu mezi mentalickou intenzitou a vzdáleností? Tohle odbývání fyziky musí skončit, a také skončí), to si Gendibal v duchu slavnostně slíbil.

Pokud by válečná loď byla vybavena mentalikou a přitom měla naprostou jistotu, že se blíží k člověku z Druhé Nadace, copak by před takovým krokem nezvýšila intenzitu svého pole na maximum?

A v tom případě by přece mysl Noviové musela zaznamenat nějakou výraznější reakci!

Nic takového se nestalo!

Gendibal s jistotou vyloučil možnost, že by válečná loď byla vybavena mentalikou. Blížila se k nim z nevědomosti, a proto nepředstavovala zvláštní nebezpečí.

Mentalické pole ovšem stále existovalo, ale jeho zdrojem musela být Gaia. To bylo dost znepokojivé, avšak nejbližší problém představovala loď. Ten musí vyřešit nejdřív a potom může obrátit pozornost k světu Antimezků.

Čekal. Válečná loď jistě něco podnikne, nebo se k němu přiblíží natolik, aby měl jistotu, že může zahájit účinnou ofenzívu.

Válečná loď se stále přibližovala - teď už docela rychle - a pořád se k ničemu neměla. Konečně Gendibal usoudil, že může udeřit s dostatečnou silou. Nikomu nezpůsobí bolest z sotva nějaké nepříjemné pocity - všichni na palubě zjistí pouze, že se jejich svalová reakce výrazně zpomalí.

Gendibal vymezil mentalické pole ovládané svou myslí. To zvýšilo svou intenzitu a vzdálenost mezi loděmi překonalo rychlostí světla. (Obě lodě byly tak blízko, že spojení hyperprostorem - které by mělo za následek úbytek přesnosti - bylo zbytečné.) A tehdy Gendibal oněměl úžasem.

Válečná loď Nadace byla vybavena účinným mentalickým štítem, jehož hustota se zvyšovala úměrně s růstem intenzity jeho vlastního pole. Válečná loď se přece jenom nepřibližovala z nevědomosti - a měla nečekanou, i když jen pasivní zbraň.

79.

"Á," zvolala Brannoová. "Liono, pokusil se zaútočit. Podívejte!"

Ručička psychometru se pohnula a trhavým pohybem stoupala vzhůru.

Vývojem mentalického štítu se vědci Nadace zabývali sto dvacet let v nejtajnějším z vědeckých projektů,

srovnatelném snad jen s osamoceným úsilím Hariho Seldona při formování psychohistorické analýzy. Pět generací lidských bytostí se podílelo na postupném zdokonalování zařízení, které nebylo doloženo jedinou přijatelnou teorií.

Žádného pokroku by ovšem nemohlo být dosaženo bez vynálezu psychometru, který jim v každé etapě mohl sloužit jako jasný ukazatel směru a stupně dosaženého pokroku. Nikdo nedokázal vysvětlit, jak funguje, a přece všechno svědčilo o tom, že dokáže měřit nezměřitelné a vyčíslit nespočitatelné. Brannoová měla pocit (který s ní sdíleli i někteří), že kdyby Nadace dokázala vysvětlit, na jakém principu funguje psychometr, mohla by se v kontrole myšlení vyrovnat Druhé Nadaci.

Ale to byla hudba budoucnosti. Zatím jim musí stačit štít, zvlášť když má oporu v naprosté převaze fyzických zbraní. Brannoová poslala zprávu, pronesenou mužským hlasem bez veškerých známek emocí, takže byl monotónní a jako bez života.

"Volám loď Jasná hvězda a její uchvatitele. Pirátským činem jste se zmocnili lodě Flotily Federace Nadace. Okamžitě se vzdejte i s lodí, jinak proti vám zaútočíme."

Odpověď zazněla přirozeným hlasem. "Starostko Brannoová z Terminu, vím, že jste na lodi. Jasné hvězdy jsem se nezmocnil pirátským činem. Na palubu mě dobrovolně pozval její právoplatný kapitán Munn Li Compor z Terminu.

Žádám o dočasné příměří, abychom mohli projednat otázky zajímající obě strany."

Kodell Brannoové pošeptal: "Starostko, pusťte mě ke slovu."

Pohrdavě zvedla ruku: "Liono, za to odpovídám já."

Když upravila vysílač, tón její řeči se svým důrazem a chladnou střízlivostí příliš nelišil od umělého hlasu, který mluvil předtím.

"Člověče z Druhé Nadace, pochopte, v jaké jste situaci. Pokud se okamžitě nevzdáte, můžeme vaši loď zlikvidovat během chvíle, za jakou doletí světlo od naší lodě k vaší a jsme připraveni to udělat.

Tím nic neztratíme, protože nevíte nic, proč bychom vás měli nechat naživu. Víme, že jste z Trantoru a jen co se vypořádáme s vámi, jsme připraveni vypořádat se s Trantorem. Jsme ochotni dát vám čas, abyste mohl promluvit, ale vzhledem k tomu, že nám sotva můžete sdělit něco důležitého, nehodláme poslouchat dlouho."

"V tom případě," prohlásil Gendibal, "budu mluvit rychle a k věci. Váš štít není a také nemůže být dokonalý. Přecenili jste jeho kvality, zatímco mě jste podcenili. Mohu ovládnout vaši mysl a mít ji pod kontrolou. Možná že ne tak snadno jako v nepřítomnosti štítu, ale přece dost snadno. Jakmile se pokusíte použít nějakou zbraň, udeřím - a uvědomte si jednu věc: Bez štítu mohu vaši mysl ovládnout hladce, aniž bych ji nějak poškodil. V přítomnosti štítu mi ovšem nezbyde než ho prorazit, což mohu. A potom s vámi nedokážu zacházet zvlášť jemně ani obratně. Vaše mysl bude roztříštěna stejně jako štít a následky budou nenapravitelné. Jinými slovy, vy mne zničit nemůžete, zatímco já vás zničit mohu, když budu muset udělat něco horšího, než vás zabít. Bude z vás jenom bezduchá troska.

Chcete to riskovat?"

"Víte sám, že to nedokážete," odtušila Branoová.

"Takže chcete riskovat následky, které jsem popsal?" zeptal se Gendibal chladným a lhostejným tónem.

Kodell se sklonil a zašeptal: "Při Seldonovi, Starostko -" Gendibal pronesl (sice ne okamžitě, protože světlu a všemu, co se pohybovalo rychlostí světla - trvalo překonání vzdálenosti od jedné lodě k druhé něco přes jednu sekundu): "Kodelle, sleduji vaše myšlenky. Nemusíte šeptat. Sleduji i myšlenky Starostky. Je nerozhodná, takže zatím nemusíte podléhat panice. A už skutečnost, že to vím, je dostatečným důkazem, že váš štít není nepropustný."

"Ten se dá zesílit," pronesla vyzývavě Starostka.

"Stejně jako moje mentalická síla," odpověděl Gendibal.

"Ale já si tu v klidu sedím a k tomu, abych štít udržela v činnosti, vystačím jenom s fyzikální energií, které mám tolik, abych štít udržela v činnosti dost dlouho. Vy musíte k překonání štítu používat mentalickou energii, a tím se unavíte."

"Nejsem unavený," ujistil ji Gendibal. "V této chvíli ani jeden z vás není schopen dát rozkaz nikomu z členů posádky vaší lodě, ani z osazenstva některé jiné lodě. To ještě zvládnu, aniž bych vám nějak ublížil, ale nesnažte se vymanit z mého vlivu, protože kdybych tomu musel čelit zvýšením intenzity vlastní síly, musíte počítat s následky, o kterých jsem mluvil."

"Počkám," řekla Brannoová a s výrazem neochvějné trpělivosti si položila ruce do klína. "Vy se unavíte a rozkazy které potom budou vydány, nebudou mít za cíl vaši likvidaci, protože to už budete neškodný. Na základě těch rozkazů bude hlavní Flotila Nadace vyslána proti Trantoru. Pokud chcete zachránit svůj svět - vzdejte se.

Druhé orgie zkázy by vaše organizace nepřečkala bez úhony jako ty první, v době Velkého drancování."

"Copak, Starostko, nechápete, že kdybych měl pocit zmáhající únavy, což se nestane, mohu svůj svět docela jednoduše zachránit tím, že vás zničím dřív, než k tomu ztratím potřebnou sílu?"

"To neuděláte. Vaším hlavním úkolem je zachovat Seldonův plán. Kdybyste odstranil Starostku Terminu, a tak zasadil ránu vážnosti a důvěře, jaké se těší První Nadace což by hluboce otřáslo jejím mocenským postavením a dodalo odvahy nepřátelům po celé Galaxii, nastal by takový rozvrat Plánu, že by to pro vás mělo skoro stejné důsledky jako zkáza Trantoru. Měl byste se raději vzdát."

"Chcete vsadit na to, že si pořádně rozmyslím, než se vás rozhodnu zlikvidovat?"

Brannoové se nadzvedla hruď, když se zhluboka nadechla a pomalu vydechovala. Potom pevně prohlásila: "Ano!"

A Kodell, který seděl vedle ní, zbledl.

80.

Gendibal upřeně hleděl na postavu Brannoové vznášející se nad prázdným prostorem těsně u stěny. V důsledku rušivých účinků štítu byl obraz mírně roztřesený a mlhavý. Rysy muže vedle ní byly docela nejasné, protože na něj Gendibal nemohl plýtvat energií. Musel se soustředit na Starostku.

Ta ovšem před sebou žádný obraz neměla. Nemohla například poznat, že také on má společnost. Nemohla nic usoudit z jeho výrazu, z řeči jeho těla. Po této stránce byla v nevýhodě.

Všechno, co řekl, byla pravda. Mohl ji rozdrtit kdyby vynaložil ohromnou mentalickou sílu - a pak by stěží zabránil nenapravitelnému poškození její mysli.

A přece všechno, co řekla ona, byla také pravda. Kdyby ji zlikvidoval, Plán by to poškodilo, stejně jako ho poškodil sám Mezek.

Nové poškození mohlo být skutečně závažnější, protože doba značně pokročila a na nápravu chybného kroku by nezbývalo tolik času.

A ještě k tomu tady byla Gaia, která zůstávala neznámou veličinou - a její sotva patrné mentalické pole, které ho ani na okamžik nenechávalo v klidu.

Letmo se dotkl mysli Noviové, aby se přesvědčil, že ten žár stále trvá. Byl tam a vůbec se nezměnil.

Ten dotyk rozhodně nemohla cítit, ale otočila se k němu a zděšeně zašeptala: "Mistře, je tady nějaká lehká mlha. To mluvíte s ní?"

Tu mlhu musela vnímat prostřednictvím nepatrného spojení jejich myslí. Gendibal si položil prst na ústa.

"Neměj strach, Noviová. Zavři oči a odpočívej."

Zvýšil hlas.

"Starostko Brannoová, vsadila jste na správnou kartu. Nechci vás okamžitě zlikvidovat, protože když vám teď něco vysvětlím, snad se necháte přesvědčit rozumnými důvody a nebude třeba, abychom si navzájem usilovali o život. Dejme tomu, Starostko, že zvítězíte a já se vzdám. Co bude následovat? Vy a vaši nástupci, opojeni sebevědomím a přehnanou důvěrou v mentalický štít, se budete se zbytečným spěchem snažit o rozšíření své moci nad Galaxií.

Tím ovšem oddálíte založení Druhé říše, protože také zničíte Seldonův plán."

"Nijak mě nepřekvapuje, že mě nechcete zlikvidovat hned a jak vás tak sleduji, zřejmě budete muset uznat, že se mě neodvážíte zlikvidovat vůbec," odpověděla starostka.

"Podléháte nemístnému sebeuspokojení. Poslouchejte. Většina Galaxie ještě nepatří k Nadaci a z velké části jí není přátelsky nakloněna.

Dokonce některé části Federace Nadace samé ještě nezapomněly na svou nezávislost. Pokud Nadace vzápětí po mé kapitulaci začne ukvapeně jednat, zbaví tím zbytek Galaxie jeho největších slabin - rozpolcenosti a nerozhodnosti. Donutíte je, aby se ze strachu spojily a uvnitř podnítíte odbojné nálady."

"To jsou jen plané výhružky," mávla rukou Brannoová. "Jsme dost silní, abychom snadno porazili své nepřátele, i kdyby se proti nám spojily všechny světy Galaxie, které patří k Nadaci a i kdyby jim pomáhalo povstání na polovině světů samotné Federace. To by nebyl problém."

"Ne bezprostřední problém, Starostko. Nenechte se zmýlit okamžitými výsledky. Druhou říši sice můžete založit pouhým jejím vyhlášením, jenže co z toho, když ji nedotážete udržet. Každých deset let ji budete muset dobývat znovu."

"Pak to budeme dělat tak dlouho, než se světy unaví, stejně jako se unavíte vy."

"Neunaví se o nic víc než já. Ten proces také nebude trvat příliš dlouho, té Pseudoříši, kterou chcete vyhlásit, by totiž hrozilo druhé a větší nebezpečí. K jejímu dočasnému udržení bude třeba stále početnější vojenské síly, která bude neustále v pohotovosti, generálové Nadace budou, vůbec poprvé, důležitější a mocnější než civilní úřady.

Pseudoříše se rozpadne na vojenské oblasti, ve kterých budou vládnout jednotliví velitelé. Nastane anarchie - a pád až na úroveň barbarství, které může trvat déle než třicet tisíc let, jak předpověděl Seldon, ještě než se začal uskutečňovat jeho Plán."

"Dětinské výhrůžky! I kdyby to matematika Seldonova plánu všechno předpovídala, předpovídá jen pravděpodobnost - nikdy nevyhnutelnost."

"Starostko Brannoová," oslovil ji naléhavě Gendibal. "Seldonův plán teď pusťte z hlavy. Jeho matematice nerozumíte a nedokážete si představit jeho strukturu. Ale to snad není nutné. Jste ostřílený politik, a to úspěšný, soudě podle funkce, kterou zastáváte, a navíc odvážný, soudě podle riskantní hry, do které se pouštíte. Podívejte se na to očima zkušeného politika. Zkuste se zamyslet nad politickými a vojenskými dějinami lidstva a uvažujte o nich z hlediska toho, co víte o lidské povaze - o tom, jak probíhají akce, reakce a vzájemné interakce mezi lidmi, politiky a vojenskými činiteli a potom mi snad dáte za pravdu."

"Člověče z Druhé Nadace, i kdybyste měl pravdu, my to riziko musíme podstoupit. Pod správným vedením a za podmínek neustálého technického pokroku - v mentalice i ve fyzice - můžeme zvítězit.

Hari Seldon nedokázal správně odhadnout možnosti takového pokroku. Ani nemohl. Počítá se snad v Plánu s tím, že by První Nadace vyvinula mentalický štít? K čemu vlastně potřebujeme Plán? Novou Říši se odvážíme založit i bez něj. Neúspěch bez něj bude pořád lepší než úspěch dosažený s jeho pomocí. Nestojíme o takovou Říši, kde bychom byli loutkami v rukou skrytých manipulátorů z Druhé Nadace."

"To říkáte jen proto, že nechápete, co by takový neúspěch znamenal pro lid Galaxie!"

"Možná!" odsekla ledově Brannoová. "Pane z Druhé Nadace, nezačíná vás zmáhat únava?"

"Vůbec ne. Chtěl bych vám navrhnout jiný způsob řešení, na který jste nepomyslela - a který nepočítá s tím, že bych se musel vzdát já vám nebo vy mně. Jsme v blízkosti planety zvané Gaia."

"To je mi známo."

"Je vám také známo, že se tu pravděpodobně narodil Mezek?"

"Potřebovala bych přesvědčivější důkaz než pouhé vaše tvrzení."

"Planeta je obklopena mentalickým polem. Je domovem mnoha Mezků. Když splníte svůj sen o zkáze Druhé Nadace, stanete se otroky této planety Mezků. Co vám vůbec lidé z Druhé Nadace udělali - co konkrétního? Nemyslím falešné představy nebo domněnky. A teď se zeptejte sama sebe, co vám udělal jediný Mezek.

"Pořád to není víc než pouhé tvrzení."

"Dokud zůstaneme tady, nemohu vám poskytnout další důkazy.

Proto navrhuji příměří. Pokud mi nevěříte, klidně si nechte štít, ale neodmítejte se mnou spolupracovat. Navrhuji, abychom se k té planetě přiblížili společně - a až se přesvědčíte, že je nebezpečná, zruším její mentalické pole a vy nařídíte svým lodím, aby se jí zmocnily."

"A potom?"

"Pak aspoň bude stát První Nadace proti Druhé Nadaci, aniž bychom se museli ohlížet na nějaké vnější síly. Potom budou jasné podmínky boje, zatímco teď se bojovat neodvážíme, protože obě Nadace jsou v úzkých."

"Proč jste to neřekl dřív?"

"Myslel jsem, že bych vás mohl přesvědčit, abychom nebyli nepřátelé, a získat vás pro spolupráci. Protože to se mi to zjevně nepodařilo, i tak navrhuji spolupráci."

Brannoová chvíli mlčela, s hlavou skloněnou v zamyšlení. Potom pronesla: "Vy se mě jenom snažíte ukolébat. Jak byste mohl sám zrušit mentalické pole celé planety Mezků? Ta představa je natolik absurdní, že své tvrzení nemůžete myslet vážně."

"Nejsem sám," ujistil ji Gendibal. "Za mnou stojí veškerá síla Druhé Nadace a ta síla se mým prostřednictvím dokáže s Gaiou vypořádat. A navíc může kdykoli setřít váš štít jako řídký závoj mlhy."

"Když je to tak, k čemu potřebujete moji pomoc?"

"Za prvé proto, že zrušit pole nestačí. Druhá Nadace se nemůže navěky zabývat jeho likvidací, stejně jako já tady s vámi nemůžu do smrti tančit tenhle konverzační menuet. Potřebujeme fyzickou podporu, kterou mohou zajistit vaše lodě. A kromě toho, když vás nedokážu logicky přesvědčit, že by se obě Nadace měly pokládat za spojence, snad vás přesvědčí společná účast na tak důležitém podniku. Tam, kde nestačí slova, někdy pomohou činy."

Podruhé nastalo ticho a potom Brannoová připustila: "Jsem ochotna se ještě víc přiblížit ke Gaie za podmínky vzájemné spolupráce. Nic víc vám neslibuji."

"To bude stačit," kývl Gendibal a sklonil se k počítači.

Noviová zasáhla: "Ne, Mistře. Zatím na tom nezáleželo ale teď už ani hnout. Musíme počkat na Radního Trevize z Terminu."

## Kapitola devatenáctá

---

## ROZHODNUTÍ

### 81.

Janov Pelorat pronesl s mírnou nedůtklivostí v hlase: "Tedy, Golane, nikoho zřejmě nezajímá, že ve svém věku - a vás, Bliss, mohu ujistit, že tak starý zase nejsem - poprvé cestuji Galaxií. A přece vždycky, když se ocitnu na nějakém světě, musím ho zase opustit a vrátit se do Vesmíru dřív, než si ho vůbec stačím prohlédnout. To už je podruhé."

"Jistě," řekla Bliss, "ale kdybyste ten první neopustil tak rychle, pak jste se ještě hodně dlouho nemusel setkat se mnou. Tím se ten první případ jistě dá omluvit."

"To ano. Na mou čest, má - má milá, je to tak.

"A tentokrát jste, Pele, možná opustili planetu, ale máte tady mne - a já jsem Gaia, stejně jako každá její částečka, stejně jako ona celá."

"To ano a já jistě o žádnou jinou částečku nestojím."

Trevize jejich rozhovor zamračeně poslouchal. "To je příšerné. Proč s námi neletěl Dom? Při Vesmíru, v životě si nezvyknu na tu jednoslabičnost. Jméno o dvě stě padesáti slabikách a my používáme jen jednu. Proč tedy neletěl on se všemi dvěma sty padesáti slabikami?

Když je to všechno tak důležité - když na tom závisí sama existence Gaii - proč s námi neletěl, aby nám říkal, co máme dělat?"

"Jsem tu já, Treve," připomněla Bliss, "a já jsem Gaia stejně jako on." Tmavýma očima rychle pohlédla stranou a vzhůru. "Tak vám se nelíbí, když vám říkám Treve?"

"To bych řekl. Mám stejné právo jako vy, aby bylo po mém.

Jmenuji se Trevize. Tři slabiky. Tre-vi-ze."

"Ale prosím. Nechci, Trevize, abyste se zlobil."

"Já se nezlobím. Prostě mi to vadí." Najednou vstal, přešel z jednoho konce místnosti na druhý, překročil Peloratovy natažené nohy (ten je rychle stáhl) a potom zase nazpátek. Zastavil se, otočil a postavil proti Bliss.

Ukázal na ni prstem.

"Poslyšte! Nejsem svým vlastním pánem! Svou manipulací jste mě dostali z Terminu na Gaiu - a i když jsem něco začal tušit, stejně jsem asi neměl šanci uniknout. A pak, když se dostanu na Gaiu, se dovím, že jsem na ni musel přiletět jen proto, abych zachránil Gaiu. Proč? Jak? Co pro mě znamená Gaia - nebo já pro ni - že bych ji měl zachraňovat? Copak se mezi kvadriliónem lidských bytostí v Galaxii nenajde nikdo jiný, kdo by to dokázal?"

"Prosím vás, Trevize," řekla Bliss a zatvářila se trochu sklíčeně a všechna předstíraná rozvernost byla ta tam. "Nesmíte se zlobit. Vidíte, že vám říkám celým jménem a budu mluvit úplně vážně. Dom vás žádá, abyste byl trpělivý..."

"Při všech planetách v Galaxii, ať jsou obyvatelné, nebo ne, já nechci být trpělivý. Když jsem tak důležitý, copak si nezasloužím nějaké vysvětlení? Tak především se znovu ptám, proč s námi neletěl Dom? Copak pro něj není dost důležité, aby byl s námi na Vzdálené hvězdě?"

"On tady, Trevize, je," vysvětlovala Bliss. "Když jsem tady já, pak je tady i on a všichni na Gaie a vůbec všechno živé, každý kousek planety."

"Vy se s tím můžete spokojit, ale já uvažuji jinak. Já nejsem Gaian. Na mou loď se nevejde celá planeta, sem se vejde jen jedna osoba. Máme tady vás a Dom je vaší součástí. Výborně. Proč jsme nemohli vzít Doma, s tím, abyste jeho součástí byla vy ?"

"Například proto," pokračovala Bliss, "že Pel - teď Pel-orat požádal, abych s vámi na lodi byla já a ne Dom."

"To se snažil být galantní. Kdo by to bral vážně?"

"Kdepak, milý příteli," řekl Pelorat, který se zvedal a tvář mu zaléval ruměnec. "Já jsem to myslel naprosto vážně. Nechci, aby to někdo zlehčoval. Uznávám, že není důležité, která část gaiského celku je na palubě, a mně je milejší, když je tady Bliss než Dom. A vy byste si měl myslet totéž. No tak, Golane, vždyť se chováte dětinsky."

"Ale? Ale?" podivoval se Trevize a hrozivě se mračil. "No dobrá, máte pravdu. Ale stejně," znovu ukázal na Bliss. "Ujišťuji vás, že ať po mně budou chtít cokoli, neudělám to, pokud se ke mně nebudou chovat jako k lidské bytosti. Teď mám především dvě otázky - co po mně chcete? A proč po mně?"

Bliss měla oči dokořán a ustupovala před ním. "Prosím vás, teď vám to nemohu prozradit. Celá Gaia vám to nemůže prozradit. Musíte dorazit na místo, aniž byste cokoli věděl. Všechno se musíte dovědět až tam. Potom musíte udělat, co bude třeba, ale musíte to provést v klidu a s rozvahou. Pokud nezměníte svůj postoj, všechno bude marné a Gaia bude stejně odsouzena k zániku. Ten svůj pocit musíte změnit, ale já nevím, jak ho změnit."

"Kdyby tady byl Dom, ten by to věděl?" prohodil nelítostně Trevize.

"Dom tady je," opakovala Bliss. "On/já/my nevíme, jak vás změnit nebo uklidnit. Nerozumíme lidské bytosti, která nedokáže vycítit své místo v řádu věcí, která se nepokládá za část většího celku."

"To není pravda. Dokázali jste se zmocnit mé lodě na vzdálenost víc než miliónu kilometrů a udržet nás v klidu, když jsme byli bezmocní. Tak mě uklidněte teď. Nepředstírejte, že to nedokážete."

"Ale to nesmíme. Teď ne. Kdybychom vás teď nějak pozměnili nebo přizpůsobili, neměl byste pro nás větší cenu než kdokoli jiný v Galaxii a byl byste nepoužitelný. Můžeme vás použít jen proto, že jste to vy - a pořád musíte zůstat sám sebou. Kdybychom vás v této chvíli nějak ovlivnili, jsme ztraceni. Prosím. Musíte být klidný z vlastní vůle."

"Ani náhodou, slečno, pokud mi neřeknete aspoň něco z toho, co mě zajímá."

Pelorat se ozval: "Bliss, já to zkusím. Prosím vás, jděte do druhé místnosti."

Bliss odešla, vlastně pomalu vycouvala. Pelorat za ní zavřel dveře.

"Vždyť stejně všechno slyší, vidí - vnímá. Co na tom záleží?"

"Mně na tom záleží, Trevize. Chci být s vámi sám, i když ta izolace je jen zdánlivá. Golane, vy máte strach."

"Vy jste se zbláznil."

"Ale ovšem že máte. Nevíte, kam vás vezou, co vás tam čeká, co po vás budou chtít. Máte právo se bát."

"Jenomže já se nebojím."

"Ale ano. Možná se nebojíte fyzického nebezpečí tak jako já. Já jsem měl strach z cesty do Vesmíru, strach z každého nového světa, který vidím, ze všeho nového, s čím se setkám. Však také žiju půl století v ústraní, mezi čtyřmi stěnami, bez zvláštního vzruchu, zatímco vy jste byl u Flotily, ve víru politického života, uprostřed vřavy a zmatku doma i ve Vesmíru. A přece jsem se snažil svůj strach potlačit a vy jste mi pomohl. Celou tu dobu, co jsme spolu, se mnou máte trpělivost, chováte se ke mně laskavě a s pochopením, díky vám jsem se svůj strach naučil ovládat a chovat se, jak se patří. Takže bych vám tu službu rád oplatil a také vám pomohl."

"Říkám vám, že se nebojím."

"Ale ovšem že ano. Když už ničeho jiného, tak se bojíte tíhy odpovědnosti, která na vás dolehne. Zřejmě na vás závisí osud celého světa, a proto v případě nezdaru budete mít na svědomí zkázu celého světa. Proč byste měl takové riziko podstupovat kvůli světu, který pro vás nic neznamená? Jakým právem na vás chtějí vložit takové břemeno? Vy se nebojíte jenom neúspěchu jako každý na vašem místě, ale máte také příšerný vztek, že jste se mohl ocitnout v postavení, kdy se musíte bát."

"To jste úplně vedle."

"Ani bych neřekl. Proto bych vás chtěl zastoupit. Já to klidně udělám. Ať po vás chtějí cokoli, dobrovolně se hlásím jako náhradník.

Předpokládám, že to není věc, která by vyžadovala zvláštní fyzickou sílu nebo energii, protože po té stránce by vás plně nahradilo prosté mechanické zařízení. Předpokládám, že to není věc, která by vyžadovala mentaliku, protože té mají sami dost. Musí to být něco, co by - vlastně sám nevím, ale když k tomu nejsou potřeba svaly ani mozek, v tom ostatním se od vás nijak neliším a jsem ochoten převzít odpovědnost."

"Proč tak toužíte nést to břemeno?" zeptal se vážně Trevize.

Pelorat se díval do země, jako by se mu bál pohlédnout do očí.

"Golane, byl jsem ženatý. Vím, jaké jsou ženy. A přece pro mě nikdy nebyly moc důležité. Byly zajímavé. Příjemné. Ale rozhodně ne důležité.

A přece tahle -"

"Která? Bliss?"

"Když mně připadá taková - jiná."

"Při Terminu, Janove, vždyť ví o každém slově, které řeknete."

"Na tom nesejde. Ona to stejně ví. Chci jí udělat radost. Ujmu se toho úkolu, ať je to cokoli, podstoupím každé riziko, převezmu jakoukoli zodpovědnost, jen když budu smět doufat, že o mně bude mít dobré mínění."

"Janove, vždyť je to dítě."

"Není to žádné dítě - a co si o ní myslíte, je mi úplně jedno."

"Copak nechápete, jak jí musíte připadat?

"Jako stařec? Co na tom záleží? Ona je součástí většího celku a já ne - a už jen to je nepřekonatelná překážka. Myslíte, že to nevím? Ale já po ní nechci nic, než aby -"

"O vás měla dobré mínění?"

"Ano. Nebo co ke mně ještě může cítit "A proto chcete splnit můj úkol? Ale Janove, vy jste neposlouchal. Oni nepotřebují vás, potřebují mne, z nějakého zpropadeného důvodu, který nedokážu pochopit."

"Když to neuděláte vy, a někdo to udělat musí, tak pořád budu lepší já než nic."

Trevize zavrtěl hlavou.

"Nemohu věřit svým očím. Máte v patách stáří a objevil jste v sobě mladistvý elán. Janove, vy se snažíte stát hrdinou, abyste mohl zemřít pro její tělo."

"Neříkejte to, Golane. S takovými věcmi se nežertuje."

Trevize se málem rozesmál, ale jeho pohled spočinul na Peloratově vážné tváři a on si místo toho odkašlal.

"Máte pravdu. Omlouvám se. Zavolejte ji sem, Janove. Zavolejte ji."

Bliss vešla dovnitř trochu schoulená. Přiškrceným hlasem řekla: "Bohužel, Pele, Nemůžete ho nahradit. Musí to být Trevize, nebo nikdo."

"Tak dobře. Budu klidný. Ať je to, co chce, pokusím se to splnit. Udělám všechno pro to, aby se Janov ve svém věku nemusel snažit hrát romantického hrdinu."

"Sám vím, kolik je mi let," zabručel Pelorat.

Bliss se k němu pomalu přiblížila a položila mu ruku na rameno.

"Pele, totiž - myslím si o vás jen to nejlepší."

Pelorat se odvrátil.

"To je v pořádku, Bliss. Nemusíte být tak laskavá."

"Já nejsem laskavá, Pele. Prostě - si o vás myslím jen to nejlepší."

82.

Sura Noviová si zpočátku matně a pak silněji uvědomovala, že je Suranoviremblastiran a že v dětství jí rodiče říkali Su a kamarádi Vi.

Samozřejmě na to nikdy úplně nezapomněla, ale někdy to zůstávalo skryto hluboko v jejím nitru. Nikdy to ovšem nebylo skryto tak dlouho v takové hloubce jako poslední měsíc, protože nikdy nebyla tak dlouho v blízkosti tak silné mysli.

Ale teď přišla ta chvíle. Nebylo to její vlastní přání. To ani nebylo nutné. Všechno ostatní, co k ní patřilo, ji jako svoji část mocně přitahovalo k povrchu, aby jednala v zájmu celého světa.

Bylo to provázeno mírným neklidem, jakousi nervozitou, která ovšem rychle ustoupila příjemnému pocitu z odhalení vlastní totožnosti.

Celé roky neměla tak blízko k planetě Gaia.

Vzpomněla si na jednu z forem života, kterou na Gaie milovala jako dítě. Protože tehdy chápala její pocity jako nejasnou součást sebe samé, vnímala teď své vlastní s větší intenzitou. Byla motýlem, který se líhne z kukly.

83.

Stor Gendibal se zadíval na Noviovou přísným, pronikavým pohledem - a tak překvapeně, že málem ztratil kontrolu nad Starostkou Brannoovou. Nestalo se to snad jen díky nečekané pomoci zvenčí, která ho podpořila a které zatím nevěnoval pozornost.

"Noviová, co víš o Radním Trevizovi?"

A potom, celý bez sebe rozrušením nad náhlou a rostoucí složitostí její mysli, vykřikl: "Co jsi zač?"

Pokusil se ovládnout její mysl a zjistil, že je neproniknutelná.

V tu chvíli poznal, že sevření, ve kterém drží Brannoovou, je podporováno silou větší, než je ta jeho. Opakoval: "Co jsi zač?"

Tvář Noviové trochu posmutněla.

"Mistře," řekla, "Mluvčí Gendibale. Ve skutečnosti se jmenuji Suranoviremblastiran a jsem Gaia."

Nic víc neřekla, ale Gendibal v návalu zuřivosti zesílil vlastní mentální auru, a jak v něm vzkypěla krev, nanejvýš obratně obešel podpůrný proud a uchopil Brannoovou pouze vlastní silou a pevněji než předtím, zároveň se v tichém úporném boji snažil ovládnout mysl Noviové.

Ta jeho nápor odrážela se stejnou dovedností, ale svou mysl před ním nemohla - nebo snad nechtěla - uzavřít. Mluvil s ní jako s jiným Mluvčím.

"Hrála jsi na mě divadlo, podvedlas mě, přilákala mě sem a patříš k tomu druhu, ze kterého pocházel Mezek."

"Mluvčí, Mezek byl úchylka. Já/my nejsme Mezci. Já/my jsme Gaia."

Způsobem komplexní komunikace byla celá podstata Gaii vylíčena mnohem lépe, než by bylo možné pomocí

jakéhokoli množství slov.

"Celá živá planeta," řekl Gendibal.

"Která má jako celek mentalické pole silnější, než máte vy jako jedinec. Prosím vás, nebraňte se takovou silou. Mám strach, abych vám neublížila, to bych opravdu nechtěla."

"Ani jako živá planeta nejste silnější než všichni moji kolegové na Trantoru. My jsme také svým způsobem živá planeta."

"Jenom pár tisíc lidí v mentalické spolupráci, Mluvčí, a na jejich podporu nemůžete spoléhat, protože jsem ji znemožnila. Zkuste to a uvidíte."

"Co máš v úmyslu, Gaio?"

"Byla bych ráda, Mluvčí, kdybyste mi říkal Noviová. To, co dělám teď, dělám jako Gaia, ale jsem také Noviová - a ve vztahu k vám jenom Noviová."

"Co máš v úmyslu, Gaio?"

Následovala rozechvělá, mentalická obdoba povzdechnutí.

"Zůstaneme v trojitém mrtvém bodě. Vy budete ovládat Starostku Brannoovou přes její štít a já vám při tom budu pomáhat, takže se neunavíme.

Vy mě zřejmě nepustíte ze svého sevření, já zase nepustím vás a ani přitom se nikdo z nás neunaví. A tak to zůstane."

"A jaký to má smysl?"

"Jak jsem vám řekla. Čekáme na Radního Trevize z Terminu.

Ten nás vyvede ze slepé uličky - když bude chtít."

84.

Počítač na palubě Vzdálené hvězdy zaměřil dvě lodě a Golan Trevize je zároveň zachytil na dělené obrazovce. Obě byly plavidly Nadace. Jedna vypadala úplně jako Vzdálená hvězda a nepochybně to byla Comporova loď. Druhá byla větší a mnohem silnější.

Obrátil se k Bliss: "Tak víte, co se tu děje? Už mi něco můžete prozradit?"

"Ano! Nelekejte se! Nikdo vám neublíží."

"Proč si každý myslí, že se musím třást strachy?" zeptal se nedůtklivě Trevize.

Pelorat ho kvapně přerušil.

"Golane, pusťte ji ke slovu. Nebuďte na ni hrubý."

Trevize netrpělivě zvedl ruce na znamení, že se vzdává.

"Já už nebudu hrubý. Mluvte, děvče."

"Na té velké lodi je vládkyně vaší Nadace. S ní -" Trevize užasl. "Vládkyně? Myslíte Starou dámu Brannoovou?"

"To přece není její titul," řekla Bliss a rty jí trochu zacukaly pobavením. "Ale žena to je, to ano." Na okamžik se odmlčela, jako by pozorně naslouchala všem ostatním složkám organismu, jehož byla součástí. "Jmenuje se Harlabranno. Je zvláštní, že člověk, který je na vašem světě tak důležitý, má jenom čtyři slabiky, ale mimo Gaiu zřejmě mají lidé jiné zvyklosti."

"Zřejmě," odtušil chladně Trevize. "Vy byste jí asi říkali Brann. Ale co tu dělá? Jak to, že nezůstala na - aha. Gaia ji sem také šikovně přilákala. Proč?"

Na tu otázku Bliss neodpověděla.

"Doprovází ji Lionokodell, pět slabik, i když je její podřízený. To mi připadá dosti neuctivé. Na vašem světě je to významný státní úředník. Pak jsou tam další čtyři, kteří mají na starosti zbraně lodě. Chcete znát jejich jména?"

"Ne. Předpokládám, že na té druhé lodi je jeden člověk, Munn Li Compor, a že zastupuje Druhou Nadaci. Zřejmě jste svedli dohromady obě Nadace. Proč?"

"Ne tak docela, Treve - vlastně Trevize -"

"Klidně mi dál říkejte Treve. To mi nestojí za oblak kometárního plynu."

"Ne tak docela, Treve. Compor svoji loď opustil a byl vystřídán dvěma lidmi. Jeden je Stor Gendibal, významný státní úředník Druhé Nadace. Říká si Mluvčí."

"Významný státní úředník. Tak to má zřejmě mentalické schopnosti."

"Ano. Nesmírné."

"Vy se s tím dokážete vypořádat?"

"Ovšem. Druhá osoba, která je s ním na lodi, je Gaia."

"Někdo z vašich lidí?"

"Ano. Jmenuje se Suranoviremblastiran. Mělo by to být mnohem delší, jenže byla dost dlouho odloučena ode mě/nás/všech ostatních."

"Dokáže udržet pod kontrolou vysokého úředníka Druhé Nadace?"

"Neovládá ho ona, ale Gaia. Ona/já/my/všichni ho dokážeme rozdrtit.

"A to má v úmyslu? Zničit jeho a Brannoovou? K čemu by to bylo? Chce snad Gaia zlikvidovat Nadace a založit svou vlastní Galaktickou říši? Že by se vrátil Mezek? Větší Mezek-"

"To ne, Treve. Nebuďte nervózní. To nesmíte. Všichni tři zůstali na mrtvém bodě. Čekají."

"Na co?"

"Na vaše rozhodnutí."

"Už je to tu zase! Jaké rozhodnutí? A proč moje?"
"Prosím vás, Treve," naléhala Bliss. "Brzy se dočkáte vysvětlení.
Já/my/ona jsme řekli všechno, co jsme zatím mohli."

85.

Brannoová vypadala unaveně. "Liono, je jasné, že jsem udělala chybu, možná že osudnou."
"Je nutné něco takového přiznávat?" zamumlal Kodell, aniž by přitom pohnul rty.
"Vědí, co si myslím. Když to řeknu, tak tím nic nezkazím. Ani vy před nimi neskryjete své myšlenky, když nebudete pohybovat rty. Měla jsem počkat, až bude štít ještě silnější."
"Starostko, jak jste to mohla vědět? Kdybychom čekali, až budeme mít jistotu dvojnásobnou, trojnásobnou, čtyřnásobnou nebo nekonečnou, budeme čekat věčně. Po pravdě řečeno mě mrzí, že jsme letěli sami. Měli jsme to vyzkoušet na někom jiném. Třeba na našem hromosvodu - Trevizovi."
Brannoová si povzdechla: "Liono, já jsem je nechtěla varovat. Ale stejně ste vystihl podstatu mého omylu. Mohla jsem počkat, až bude štít skoro neprostupný. Ne dokonale neprostupný, ale skoro.
Věděla jsem, že ještě dost propouští, ale další čekání bylo pro mě neúnosné. Než bych se dočkala, až bude úplně nepropustný, vypršelo by moje funkční období, a já jsem to chtěla stihnout za své vlády - a chtěla jsem být u toho. A proto jsem si jako blázen namlouvala, že nás štít dostatečně ochrání. Nechtěla jsem slyšet žádné varování - například vaše pochybnosti."
"Pokud budeme trpěliví, můžeme ještě zvítězit."
"Můžete vydat rozkaz k palbě na tu druhou loď?"
"Ne, Starostko, to nemohu. Taková představa se mi zkrátka příčí."
"Mně také. A kdyby jeden z nás ten rozkaz přece vydal, muži na palubě by ho jistě neuposlechli, protože by to nedokázali."
"Za těchto okolností ne, Starostko, ale ty se mohou změnit. Na scénu vlastně vstupuje nový herec."
Ukázal na obrazovku. Lodní počítač obrazovku automaticky rozdělil, jakmile se v jeho dosahu objevila nová loď. Druhou loď obrazovka ukázala na pravé straně.
"Liono, můžete ten obraz zvětšit?"
"Bez problémů. Ten člověk z Druhé Nadace se vyzná. Můžeme dělat všechno, co mu není na obtíž."
"Vida," konstatovala Brannoová, která pozorně zkoumala obrazovku, "to je určitě Vzdálená hvězda. Myslím, že na palubě bude Trevize s Peloratem. A potom s roztrpčením: "Můj hromosvod funguje dokonale. Jen kdybych měla silnější štít."
"Trpělivost!"
V prostoru velínu lodě zazněl hlas a Brannoové bylo jasné, že není tvořen zvukovými vlnami. Slyšela ho přímo ve své mysli a pohled na Kodella jí stačil, aby věděla, že ho také slyší.
Hlas říkal: "Starostko Brannoová, slyšíte mě? Pokud ano, nemusíte nic říkat. Stačí, když si to budete myslet."
Brannoová se zeptala: "Kdo jste?"
"Jsem Gaia."

86.

Tři lodě navzájem zůstávaly v podstatě v klidu. Všechny tři velice pomalu kroužily kolem planety Gaia jako její vzdálený trojitý satelit. Všechny tři doprovázely Gaiu na její nekonečné cestě kolem jejího slunce.
Trevize seděl a díval se na obrazovku, unavený neustálými dohady, jaká asi může být jeho role - kvůli které ho sem vláčeli na vzdálenost tisíce parseků.
Zvuk v jeho mysli ho nepřekvapil. Jako by na něj vlastně čekal.
"Golane Trevizi, slyšíte mě? Pokud ano, nemusíte nic říkat. Stačí, když si to budete myslet."
Trevize se rozhlédl. Pelorat, zjevně vyděšený, se díval na všechny strany, jako by se pokoušel najít zdroj hluku. Bliss tiše seděla s rukama volně položenýma v klíně. Trevize ani na okamžik nepochyboval, že ten hlas také vnímá.
Nedbal na pokyn, že má použít myšlenek a s důrazem na správnou artikulací pronesl: "Pokud se nedovím, o co jde, odmítám udělat, co po mně budete chtít."
A hlas zazněl: "Všechno se dovíte co nevidět."

87.

"Všichni mě uslyšíte ve své mysli," vysílala Noviová. "Všichni máte možnost odpovídat myšlenkou. Zařídím, abyste se všichni slyšeli navzájem. A jak si všichni uvědomujete, máme k sobě docela blízko, takže při běžné rychlosti prostorového mentalického pole, která je rovna rychlosti světla, nebudou problémy se zpožděním. Tak za prvé, naše setkání bylo předem připraveno."
"Jakým způsobem?" zazněl hlas Brannoové.
"Jistě ne formou mentálního nátlaku," odpovídala Noviová.
"Gaia se nedotkla mysli nikoho z vás. To nemáme ve zvyku. Jenom jsme využili ctižádosti. Starostka Brannoová chtěla okamžitě založit Druhou říši. Mluvčí Gendibal chtěl být Prvním Mluvčím. Stačilo jejich touhy

podpořit a využít vzniklé situace podle okolností a s rozvahou."

"Já vím, jak jste mě sem dostali," řekl strnule Gendibal. A měl pravdu. Věděl, proč se tak toužil vydat do Vesmíru, proč tak toužil pronásledovat Trevize, proč měl takovou jistotu, že to všechno zvládne. To Noviová. Ach, Noviová!

"Vy jste byl, Mluvčí Gendibale, zvláštní případ. Měl jste v sobě ohromnou ctižádost, ale také soucit, který nám umožnil použít zkratku.

Dokázal jste se vlídně chovat k osobě, kterou jste měl pokládat za naprosto méněcennou. Této vaší ctnosti jsem využila a obrátila ji proti vám. Já/my se velice stydíme. Můžeme to omluvit jen tím, že v sázce je osud Galaxie."

Noviová se odmlčela a potom v jejím hlase (i když nemluvila pomocí hlasivek) zazněla větší melancholie a ve tváři se jí objevil bolestný výraz.

"Čas se naplnil. Gaia už nemohla déle čekat. Lidé z Terminu více než sto let pracovali na vývoji mentalického štítu. Kdyby v tom mohli nerušeně pokračovat ještě další generaci, byl by nepropustný i pro Gaiu a oni by pak mohli libovolně používat svých fyzických zbraní. Galaxie by jim nedokázala odolat a okamžitě by byla založena Druhá Galaktická říše podle představ Terminu, navzdory Seldonovu plánu, navzdory lidu Trantoru a navzdory Gaie. Proto bylo nutné přimět starostku Brannoovou, aby začala jednat, dokud štít není dokonalý.

Potom je tady Trantor. Seldonův plán fungoval dokonale, protože sama Gaia se usilovně snažila, aby se udržoval ve správných kolejích.

A déle než sto let byli První Mluvčí naprosto pasivní, takže Trantor jen přežíval. Teď ovšem nastal rychlý vzestup Stora Gendibala.

Ten by se jistě stal Prvním Mluvčím a pod jeho vedením by Trantor začal vyvíjet značnou aktivitu. Rozhodně by se zaměřil na oblast fyzické síly, poznal by, jaké nebezpečí představuje Terminus a vystoupil by proti němu. Kdyby proti Terminu dokázal zakročit před dokončením jeho štítu, došel by Seldonův plán naplnění v podobě Druhé Galaktické říše - podle představ Trantoru, ale navzdory lidu Terminu a navzdory Gaie. Proto bylo nutné Gendibala přimět, aby začal jednat, než se stane Prvním Mluvčím. Naštěstí, protože Gaia na tom pracuje už desítky let, jsme obě Nadace přivedli v pravý čas na pravé místo. Všechno opakuji hlavně kvůli Radnímu Golanu Trevizovi z Terminu, aby pochopil souvislosti."

Trevize ji okamžitě přerušil a znovu nebral ohled na obecnou tendenci domlouvat se pomocí myšlenek. Důrazně pronesl: "Já to nechápu. Co je na těch variantách Galaktické říše špatného?"

Noviová vysvětlovala: "Druhá Galaktická říše - vytvořená podle představ Terminu - bude vojenskou Říší, zřízenou na základě boje, udržovanou bojem, která nakonec v boji zanikne. Bude to jen znovuzrozená První Galaktická říše. Takový je názor Gaii. Druhá Galaktická říše - vytvořená podle představ Trantoru - bude Říší s vládou laskavých despotů, zřízenou na základě chladné vypočítavosti, udržovanou pomocí chladné vypočítavosti, která bude díky chladné vypočítavosti trvale umírat zaživa. Skončí ve slepé uličce. Takový je názor Gaii."

"A co může Gaia nabídnout jako alternativu?" přerušil ji Trevize.

"Větší Gaiu! Celou Galaxii! Každá obydlená planeta by byla živá jako Gaia. Všechny živé planety by dohromady vytvářely ještě vyšší hyperprostorový život. Na něm by se podílela každá neobydlená planeta. Každá hvězda. Každý cár mezihvězdného plynu. Snad i velká centrální černá díra. Živá Galaxie, ve které by mohly být vytvořeny příznivé podmínky pro veškerý život způsobem, jaký si zatím nedokážeme představit. Způsob života zásadně odlišný od všeho předchozího, který by neopakoval žádnou z minulých chyb."

"Zato by vymyslel nové," zamumlal jedovatě Trevize.

"Měli jsme tisíce gaiských let na to, abychom si s nimi dokázali poradit."

"Ale ne v galaktickém měřítku."

Trevize se najednou vrátil k původní otázce: "A jakou roli v tom hraju já?"

Hlas Gaii - prostřednictvím mysli Noviové - zahřímal: "Musíte se rozhodnout! Pro některou z těch možností."

Potom zavládlo nesmírné ticho, které nakonec přerušil Trevizův hlas - teď už mentální, protože úžasem nebyl schopen slova - jakoby přiškrcený a pořád vzdorovitý: "Proč já?"

Noviová pokračovala: "I když jsme poznali, že nadešel čas, kdy by Terminus nebo Trantor mohl příliš zesílit, takže by ho nic nedokázalo zastavit - nebo, v horším případě, by obě strany mohly získat takovou moc, že by všechno uvázlo na mrtvém bodě, s katastrofálními následky pro celou Galaxii, přece jsme nemohli nic podniknout. K tomu jsme potřebovali někoho - konkrétní osobu - která by měla schopnost rozeznat, co je správné. Našli jsme vás, Radní. Není to naší zásluhou. Objevili vás lidé z Trantoru prostřednictvím člověka jménem Compor, i když ani sami nevěděli, co vlastně mají. Díky jejich pátrání jste upoutal naši pozornost. Golane Trevizi, máte dar poznat jediné správné řešení."

"To popírám," řekl Trevize.

"Ale ano, v každém okamžiku jste si jist. A my potřebujeme, abyste tu jistotu tentokrát použil v zájmu Galaxie. Snad se bojíte takové odpovědnosti. Možná se ze všech sil snažíte tomu rozhodování vyhnout. Přesto nakonec pochopíte, že je to správné. Budete si tím jist! A pak se rozhodnete. Když jsme vás objevili, věděli jsme, že pátrání je u konce a celé roky jsme se snažili podporovat takový způsob jednání, který by bez přímých mentalických zásahů ovlivnil běh událostí, abyste se všichni tři - Starostka Brannoová, Mluvčí Gendibal a Radní Trevize - ocitli zároveň v blízkosti Gaii. To se nám podařilo."

"Gaio - pokud ti tak mám říkat - copak na tomhle místě ve Vesmíru, za těchto okolností - nedokážeš porazit Starostku i Mluvčího?

Copak tu živou Galaxii, o které mluvíš, nemůžeš založit, aniž bych pro to hnul prstem? Tak proč to neuděláš?" ptal se užaslý Trevize.

"Nevím, jestli to dokážu vysvětlit k vaší spokojenosti. Gaia byla vytvořena před mnoha tisíci lety s pomocí

robotů, kteří kdysi, na krátký čas, sloužili lidskému druhu a dnes už mu neslouží. Jasně nám vyložili, že přežít můžeme jedině tehdy, když budeme přísně dodržovat Tři zákony robotiky ve vztahu k životu obecně. Za těchto podmínek První zákon zní: Gaia nesmí uškodit životu ani svou nečinností umožnit, aby život utrpěl škodu. Tím pravidlem se řídíme po celé období našich dějin a ani nemůžeme jinak. A proto jsme teď bezmocní.

Nemůžeme svou představu živé Galaxie vnutit kvadriliónu lidských bytostí a nesčetným dalším formám života a přitom třeba mnohým uškodit. Nemůžeme ani nečinně přihlížet, jak se Galaxie sama napůl zničí v boji, kterému bychom mohli zabránit. Nevíme, jestli Galaxii způsobí větší škodu náš zásah nebo nečinnost, a když se odhodláme k činu, jestli utrpí menší škodu, když se postavíme na stranu Terminu nebo Trantoru. Nechť to rozhodne radní Trevize - a ať je jeho rozhodnutí jakékoli, Gaia se jím bude řídit."

"Jak se mám vůbec rozhodovat? Co mám dělat?"

"Máte počítač. Když ho lidé z Terminu vyrobili, nevěděli, že v něm překonali hranice svých možností. Počítač na palubě vaší lodě má v sobě něco z Gaii. Položte ruce na terminály a přemýšlejte. Můžete si třeba myslet, že štít Starostky Brannoové je nepropustný. Potom je možné, že okamžitě použije svých zbraní k ochromení nebo likvidaci zbývajících dvou lodí a k fyzickému ovládnutí Gaii a později Trantoru."

"A vy se tomu nepokusíte zabránit?" řekl s údivem Trevize.

"Ani v nejmenším. Když budete mít jistotu, že nadvláda Terminu uškodí Galaxii méně než každá ze zbývajících možností, budeme jeho nadvládu ochotně podporovat - a to i za cenu naší vlastní zkázy.

Můžete třeba vyhledat mentalické pole Mluvčího Gendibala a sílu své vlastní energie znásobené počítačem spojit s jeho. Potom se jistě vymaní z mého vlivu a zatlačí mě do pozadí. Pak může upravit mysl Starostky a s pomocí jejích lidí získat fyzickou nadvládu nad Gaiou a trvale zajistit výsadní postavení Seldonovu plánu. Gaia se tomu nepokusí zabránit. Můžete také vyhledat moje mentalické pole a spojit se s ním - a potom budou položeny základy živé Galaxie, jejíž dokončení nebude otázkou této nebo příští generace, ale dlouhých staletí usilovné práce, během kterých bude pokračovat Seldonův plán.

Záleží na vás, jak se rozhodnete."

Starostka Brannoová ji přerušila. "Počkejte! Trevize, nepospíchejte se svým rozhodnutím. Mohu se k tomu vyjádřit?"

Noviová přisvědčila. "Ovšem že se k tomu můžete vyjádřit.

Stejně tak Mluvčí Gendibal."

Brannoová pokračovala: "Radní Trevizi. Když jsme se naposledy viděli na Terminu, říkal jste: Paní Starostko, jednou mě možná budete žádat, abych se o něco pokusil, a já pak udělám, co uznám za vhodné, ale ty poslední dva dny si budu pamatovat. Nevím, jestli jste to předvídal, nebo intuitivně vycítil, že se něco takového stane, nebo v sobě prostě máte to, co ta žena, která mluví o živé Galaxii, označuje jako schopnost poznat, co je správné. V každém případě jste měl pravdu. Žádám vás, abyste jednal v zájmu Federace.

Snad můžete mít pocit, že byste si se mnou chtěl vyrovnat účty za to, že jsem vás zatkla a poslala do vyhnanství. Chci vám připomenout, že jsem to udělala v domnění, že je to pro dobro Federace Nadace.

I když jsem se mýlila, nebo jsem dokonce bezohledně sledovala své vlastní zájmy, nesmíte zapomínat, že jsem to byla já a ne Federace.

Přece nezničíte celou Federaci jen proto, abyste vyrovnal, co jsem vám udělala já sama. Nesmíte zapomínat, že jste občan Nadace a lidská bytost, že nechcete být nulou v plánech chladných matematiků z Trantoru, nebo méně než nulou v galaktickém chaosu živého a neživého. Chcete přece, abyste vy sám, vaši potomci a vaši bližní byli nezávislými organismy, obdařenými svobodnou vůlí. Na ničem jiném nezáleží. Ti druzí vám možná budou tvrdit, že naše Říše povede ke krveprolití a utrpení, ale to nemusí být pravda. To je přece otázka naší svobodné vůle. Můžeme se rozhodnout jinak. A stejně je lepší kráčet k porážce s pocitem vlastní svobody, než žít v nesmyslném bezpečí jako kolečko ve stroji. Uvědomte si, že máte učinit rozhodnutí jako lidská bytost obdařená svobodnou vůlí. Tihle tvorové z Gaii se nedokážou rozhodnout, protože jim to nedovoluje soukolí jejich stroje, a tak jsou závislí na vás. A pokud jim to nařídíte, zničí sami sebe. To byste chtěl pro celou Galaxii?"

"Nevím, Starostko, jestli mám svobodnou vůli. Možná že trochu ovlivnili moji mysl, takže odpovím tak, jak budou chtít," odpověděl ji Trevize.

Noviová se vložila do hovoru: "Vaše mysl je zcela nedotčená.

Kdybychom vás mohli přizpůsobit podle svých představ, celé to setkání by bylo zbytečné. Kdybychom byli tak bezzásadoví, zvolili bychom postup, který by nám nejlépe vyhovoval, aniž bychom se zajímali o vyšší potřeby a blaho lidstva jako celku."

Ozval se Gendibal. "Myslím, že teď jsem na řadě já. Radní Trevize, nenechte se ovlivnit omezenými provinčními zájmy. To, že pocházíte z Terminu, by ve vás nemělo vzbuzovat představu, že Terminus je nadřazen Galaxii. Vývoj Galaxie už pět staletí probíhá přesně podle Seldonova plánu. Ten proces se uskutečňuje uvnitř i vně Federace Nadace. Vy jste byl a pořád zůstáváte, kromě své méně významné úlohy občana Nadace, také součástí Seldonova plánu. Nesnažte se Plán zmařit, ať už v zájmu úzkého pojetí vlastenectví, nebo z romantické touhy po něčem novém a nevyzkoušeném. Lidé z Druhé Nadace nebudou nijak omezovat svobodnou vůli lidstva.

Jsme vůdci, ne tyrani. Nabízíme Druhou Galaktickou říši zásadně odlišnou od té První. V průběhu lidských dějin, za celé desítky tisíc let existence letů hyperprostorem, neuplynulo jediné desetiletí, které by se v měřítku celé Galaxie obešlo bez krveprolití a násilné smrti, a to i v dobách, kdy sama Nadace žila v míru. Rozhodněte se pro Starostku Brannoovou a bude to donekonečna pokračovat i v budoucnosti. Stejný bezútěšný smrtící koloběh. Seldonův plán nás z něj konečně může vysvobodit - a ne za cenu, že se staneme dalším atomem v Galaxii atomů, který by se ocitl na stejné úrovni s trávou, baktériemi a prachem."

Noviová prohlásila: "Souhlasím s tím, co Mluvčí Gendibal říká o Druhé Říši První Nadace. Ale ne s tím, co říká o své vlastní. Mluvčí z Trantoru jsou přece nezávislé lidské bytosti, obdařené svobodnou vůlí. A jsou pořád stejní jako kdysi. Copak nepodléhají zhoubné konkurenci a politickým intrikám, nesnaží se vyšplhat vzhůru za každou cenu? Nejsou snad u Stolu Mluvčích časté hádky, a dokonce i nenávist? A dá se předpokládat, že budou pořád takovými vůdci, které by se člověk odvážil následovat? Ať si dá Mluvčí Gendibal ruku na srdce a pokusí se na to odpovědět."

"Proto si nemusím dávat ruku na srdce," odvětil Gendibal. "Dobrovolně přiznávám, že se u Stolu občas vyskytne nenávist, konkurenční boj i proradnost. Ale jakmile je učiněno rozhodnutí, pak se jím všichni řídí. To pravidlo nebylo nikdy porušeno."

"Co když se nijak nerozhodnu?" otázal se najednou Trevize.

"Musíte," řekla Noviová. "Poznáte, že je to správné, a proto se rozhodnete."

"Co když se budu snažit rozhodnout a ono to nepůjde?"

"Musíte."

"Kolik mám času?"

"Dokud si nebudete jist. Ať to trvá, jak dlouho chce." Trevize tiše seděl.

I když ostatní byli také zticha, Trevize měl pocit, že slyší, jak mu v žilách pulsuje krev.

Slyšel hlas Starostky Brannoové, jak pevně pronáší: "Svobodná vůle."

Hlas Mluvčího Gendibala neústupně tvrdil: "Vedení a mír."

Hlas Noviové toužebně opakoval: "Život."

Trevize se otočil a zjistil, že ho Pelorat upřeně pozoruje. "Janove.

Vy jste to všechno slyšel?"

"Ano, Golane."

"A co si myslíte?"

"Rozhodnutí nezáleží na mně."

"Já vím. Ale co si myslíte?"

"Nevím. Všechny tři možnosti mě děsí. A přece mě napadá jedna zvláštní věc -"

"Jaká?"

"Hned na začátku, když jsme se vydali do Vesmíru, jste mi ukazoval Galaxii. Vzpomínáte si?"

"Ovšem."

"Zrychlil jste čas a bylo vidět, jak se Galaxie otáčí. A já jsem řekl, jako bych snad tušil, že nastane tato chvíle: Galaxie vypadá jako nějaké zvíře, které se plazí Vesmírem. Myslíte, že je svým způsobem skutečně živá?"

A Trevize, který si ten okamžik vybavil, si byl najednou jist.

Náhle si vzpomněl na svůj pocit, že také Pelorat má sehrát významnou roli. Chvatně se otočil, aby neměl čas na rozmyšlenou, nemohl podlehnout pochybnostem, ztratit jistotu.

Položil ruce na terminály a vyslal myšlenku s takovou intenzitou jako nikdy předtím.

Učinil rozhodnutí - rozhodnutí, na kterém závisel osud Galaxie.

## Kapitola dvacátá

## ZÁVĚR

### 88.

Starostka Harla Brannoová měla všechny důvody ke spokojenosti.

Státní návštěva netrvala dlouho, ale dokonale splnila svůj účel.

Jako by se záměrně snažila nevypadat příliš spokojena sama se sebou, podotkla: "Ovšem tak docela jim věřit nemůžeme."

Dívala se na obrazovku. Lodi Flotily jedna po druhé přecházely do hyperprostoru a vracely se na svá obvyklá stanoviště.

Jejich přítomnost na Sayshell nesporně zapůsobila, i když jeho pozornosti nemohly uniknout dvě věci: za prvé, lodi ani na okamžik neopustily prostor Nadace, za druhé, jakmile jim Brannoová dala znamení k odletu, ihned vyklidily pozice.

Na druhé straně bude mít Sayshell stále na paměti, že ty lodi mohou být znovu povolány k hranicím během jediného dne - nebo i dříve. Byl to manévr, který spojoval demonstraci síly s projevem dobré vůle.

Kodell se k ní otočil, aby jí odpověděl: "Samozřejmě, úplně jim věřit nemůžeme, ale úplně se nedá věřit nikomu v Galaxii, a je v osobním zájmu Sayshellu, aby dodržoval podmínky smlouvy. Byli jsme velkorysí."

Brannoová řekla: "Bude dost záležet na vyřešení podrobností, které podle mého názoru bude trvat měsíce. V nejobecnějších rysech se dá přijmout okamžitě, ale pak přijdou na řadu konkrétní detaily: jak zajistit karanténu dováženého a vyváženého zboží, jak porovnávat cenu jejich obilí a dobytka s naším, a tak dál."

"Já vím, ale nakonec se to podaří a bude to, Starostko, vaše zásluha. Byl to odvážný tah a přiznávám, že jsem ho zpočátku nepokládal za příliš rozumný."

"No tak, Liono. Stačilo, aby Nadace uznala sayshellskou hrdost.

Už od počátků Říše si uchovávají jistou nezávislost. To si vlastně zaslouží obdiv."

"Ano, teď, když nám to přestane být na obtíž."

"Přesně tak, vlastně stačilo, abychom slevili ze své hrdosti a trochu se sklonili před tou jejich. Přiznávám, že

pro mě nebylo snadné učinit rozhodnutí, abych se já, Starostka Federace, která sahá od jednoho konce Galaxie k druhému, měla snížit k návštěvě bezvýznamného seskupení hvězd, ale jakmile jsem se rozhodla, už to tak nebolelo.

A jim to udělalo radost. Měli jsme se vsadit, že budou s návštěvou souhlasit, hned jak jsme své lodi přemístili k hranicím, jenže to předpokládalo, že se budeme chovat skromně a už zdálky se na ně usmívat."

Kodell přikývl: "Zřekli jsme se vnějšího zdání síly, abychom si ji v podstatě uchovali."

"Přesně tak. - Kdo to vlastně řekl?"

"Myslím, že to bylo v jedné z Eridenových her, ale nejsem si tím jist. Doma se na to můžeme zeptat někoho z našich znalců literatury."

"Pokud si na to vzpomenu. Musíme urychleně zajistit návštěvu Sayshellanů na Terminu a postarat se, aby se s nimi jednalo jako s rovnými. A Liono, asi kvůli ním budete muset zavést zvláštní bezpečnostní opatření. Jistě se najde pár horkých hlav, které tím budou pobouřeny, a nebylo by moudré, abychom je vystavili třeba jen nepatrnému a chvilkovému ponížení v podobě protestních demonstrací."

"To rozhodně," řekl Kodell. "Mimochodem, byl to chytrý tah, když jste vyslala toho Trevize."

"Můj hromosvod? Musím uznat, že fungoval lépe, než jsem předpokládala. Omylem zabloudil na Sayshell a s přímo neuvěřitelnou rychlostí přitáhl jejich blesk v podobě protestů. Při vesmíru! To byla přece skvělá záminka pro mou návštěvu - starost o to, aby je občan Nadace nějak neobtěžoval a vděk za jejich shovívavost."

"Geniální! - Nemáte ovšem pocit, že by bývalo lepší, kdybychom Trevize přivezli zpátky?"

"Ne. Vlastně jsem raději, když je kdekoli jinde než doma. Na Terminu by působil jako rušivý faktor. Ten jeho výmysl s Druhou Nadací posloužil jako dokonalá záminka, abych ho mohla poslat pryč, a samozřejmě jsme počítali s tím, že ho Pelorat dovede na Sayshell, ale nechci, aby se vracel a pokračoval v šíření těch nesmyslů.

Člověk nikdy neví, jaké by to mohlo mít následky."

Kodell se pousmál. Sotva se nám podaří najít někoho tak důvěřivého jako je vědec teoretik. Na co všechno by asi Pelorat skočil, kdybychom ho v tom podpořili!"

"Přesvědčení o skutečné existenci bájné sayshellské Gaii úplně stačilo - ale to pusťte z hlavy. Až se vrátíme, musíme předstoupit před Radu a budeme potřebovat, aby hlasovala pro smlouvu se Sayshellem.

Naštěstí máme Trevizovo prohlášení - hlasovou stopu se vším všudy - ve smyslu, že Terminus opustil dobrovolně. Vyslovím oficiální politování nad Trevizovým krátkým uvězněním a to Radu uspokojí."

"Starostko," pronesl střízlivě Kodell, "vím, že to dokážete správně podat. Ovšem nenapadlo vás, že by Trevize mohl pokračovat v pátrání po Druhé Nadaci?"

"Tak ať," prohlásila Brannoová s pokrčením ramen, "pokud to nebude dělat na Terminu. Aspoň ho to zaměstná, a přitom stejně nic nezjistí. Další existence Druhé Nadace je naším mýtem století jako je mýtem Sayshellu Gaia.

Pohodlně se opřela a nasadila přímo žoviální výraz. Teď máme Sayshell ve své moci - a než to zjistí, bude už příliš pozdě, aby se z ní vymanil. Takže růst Nadace pokračuje a bude pokračovat hladce a plynule.

"A to, Starostko, jen vaší zásluhou."

"O tom nepochybuji," řekla Brannoová a jejich loď vklouzla do hyperprostoru, ze kterého se opět vynořila v blízkosti Terminu.

89.

Mluvčí Stor Gendibal, znovu na své lodi, měl všechny důvody ke spokojenosti. Setkání s První Nadací netrvalo dlouho, ale dokonale splnilo svůj účel.

Odeslal zprávu ve které se snažil nedávat příliš najevo své nadšení.

Zatím bylo nutné uvědomit Prvního Mluvčího, že je všechno v nejlepším pořádku (co z toho, že ani nebylo třeba použít celkové síly Druhé Nadace). Podrobnosti může nechat na pozdější dobu.

Vylíčí, jak opatrná - a jen minimální - úprava mysli Starostky Brannoové odvrátila její myšlenky od imperialistického velikášství směrem k účelné obchodní smlouvě, jak opatrná - a dost na dálku provedená a myšlení vůdce Sayshellského svazu vedla k pozvání Starostky k rozhovorům, a jak potom, bez jakýchkoli dalších úprav, byly navázané přátelské vztahy a Compor se vrátil na Terminus na vlastní lodi, aby zajistil dodržování zmíněné smlouvy. Byl to jak si Gendibal s hlubokým uspokojením pomyslel, skoro neskutečný příklad, jak velkých výsledků může být dosaženo pomocí nepatrných mentalických změn. Byl přesvědčen, že to Mluvčí Delarmiovou dokonale usadí a že brzy poté, co uvede podrobnosti na oficiální schůzi Stolu, se dočká povýšení do funkce Prvního Mluvčího. A sám před sebou nepopíral význam přítomnosti Sury Noviové, i když před Mluvčími to snad nebude třeba zdůrazňovat. Nejen že bez ní by nemohl dosáhnout svého vítězství, ale také mu poskytovala záminku, aby mohl vyhovět své dětinské (a velice lidské, protože i Mluvčí jsou jen lidé) potřebě dát průchod své radosti ještě předtím, než se dočká zaručeného obdivu.

Ona, jak věděl, neměla ponětí, co se vlastně stalo, ale pochopila, že všechno zařídil podle svých představ, a byla na to nesmírně hrdá.

Polaskal hladké obrysy její mysli a pocítil hřejivý žár té pýchy.

Řekl: "Noviová, bez tebe bych to nedokázal. Jen díky tobě jsem poznal, že První Nadace - ti lidé na té velké lodi -"

"Ano, Mistře, vím, koho máte na mysli."

"Díky tobě jsem poznal, že mají štít a také slabé schopnosti mysli. Z jejich účinků na tvou mysl jsem mohl přesně určit jejich vlastnosti. Poznal jsem, jak nejúčinněji proniknout tím prvním a jak odchýlit to druhé."

Noviová nejistě řekla.

"Mistře, nechápu přesně, co máte na mysli, ale kdybych to dokázala, tak bych vám pomohla mnohem víc."

"Já vím, Noviová. Ale i tak to stačilo. Je úžasné, jak mohli být nebezpeční. Ale když jsme je překvapili teď, než ve vývoji štítu nebo pole pokročili ještě dál, dokázali jsme je zneškodnit. Starostka se teď vrací domů, na štít a na pole zapomněla, a spokojí se s tím, že uzavřela se Sayshellem obchodní smlouvu, která ho promění ve fungující část Federace. Nepopírám, že nám dá dost práce, než odstraníme všechny výsledky, dosažené při vytváření štítu a pole - tu věc jsme úplně zanedbali - ale to se zvládne."

Chvíli o tom přemýšlel a potom ztišil hlas. "V případě První Nadace jsme až příliš mnoho věcí pokládali za samozřejmost. Rozhodně si jí musíme víc hledět. Musíme docílit těsnějšího propojení Galaxie. Musíme využívat mentaliku k dosažení těsnější spolupráce vědomí. To bude v souladu s Plánem. O tom jsem přesvědčen a také se o to postarám.

Noviová se úzkostně zeptala: "Mistře?"

Gendibal se najednou usmál: "Promiň. Mluvím si pro sebe. - Noviová, vzpomínáš si na Rufiranta?"

"Na toho zabedněného farmáře, co vás napadl? Jak by ne."

"Jsem přesvědčen, že to a všechny další nezvyklé věci, které nás postihly, mají na svědomí agenti První Nadace, vyzbrojení osobními štíty. Jak jen jsme mohli být tak slepí? Ale První Nadaci jsem stejně přehlížel, protože mě úplně zmátl ten mýtus o tajemném světě, ta sayshellská pověra o Gaie. Přitom mi také přišla vhod tvá mysl. Pomohla mi určit, že zdrojem toho mentalického pole je válečná loď a nic jiného."

Zamnul si ruce.

Noviová nesměle špitla: "Mistře?"

"Copak, Noviová?"

"Teď vás asi čeká odměna za to, co jste udělal?"

"To je pravda. Shandess odejde na odpočinek a já se stanu Prvním Mluvčím. Potom budu mít možnost prosadit, abychom rozhodující změny v Galaxii prováděli my."

"Prvním Mluvčím?"

"Ovšem, Noviová. Budu ze všech vědců ten nejmocnější a nejdůležitější."

"Nejdůležitější?" zatvářila se ustaraně.

"Co se tak tváříš? Ty mi tu odměnu nepřeješ?"

"Ovšem Mistře, přeju. - Ale když budete nejdůležitější ze všech vědců, tak vedle sebe nebudete chtít Damovanku. To by se nehodilo."

"Myslíš? Kdo mi v tom může zabránit?" Najednou k ní pocítil nesmírnou náklonnost. "Noviová, kdybych měl nevím jaké postavení, budeš mě provázet na každém kroku. Myslíš, že bych se odvážil jednat s některými vlky, kteří se občas vyskytnou u Stolu, aniž bych měl stále nablízku tvou mysl - tvou nevinnou, ničím neporušenou mysl - aby mi prozradila obsah jejich emocí ještě dřív, než je budou znát sami. A kromě toho -" To náhlé odhalení ho zřejmě překvapilo. "A nehledě k tomu jsem také - rád, když jsi se mnou a chci tě mít vedle sebe. - Tedy, pokud budeš souhlasit."

"Ach, Mistře," zašeptala Noviová a když jí ovinul ruku kolem pasu, položila mu hlavu na rameno.

V jejím nitru, tak hluboko, že si to vnější mysl Noviové sotva mohla uvědomit, zůstávala podstata Gaii, která řídila běh událostí, ale právě ta neproniknutelná maska umožňovala, aby plnění významného úkolu mohlo pokračovat.

A ta maska - která patřila Damovance - byla dokonale šťastná.

Byla tak šťastná, že se Noviová skoro smířila s tím, jaká vzdálenost ji bude dělit od ní/jich/všech a pro blíže neurčenou dobu se spokojila s úlohou té, za kterou byla pokládána.

90.

Pelorat si zamnul ruce a s nadšením, které se co nejvíc snažil ovládat, prohlásil: "To jsem rád, že jsme zase na Gaie."

"Hmm," zabručel roztržitě Trevize.

"Víte, co mi řekla Bliss? Starostka se vrací na Terminus s obchodní smlouvou, kterou uzavřela se Sayshellem. Mluvčí Druhé Nadace se vrací na Trantor s přesvědčením, že to zařídil on - a ta žena, Noviová, letí s ním, aby dohlédla na zahájení změn, které položí základy živé Galaxie. A žádná z Nadací nemá vůbec tušení o existenci Gaii. Je to prostě úžasné."

"To ano," řekl Trevize. "To všechno jsem se také dověděl. Ale my víme, že Gaia existuje a můžeme promluvit."

"O tom Bliss pochybuje. Říká, že by nám nikdo nevěřil, a nám by to bylo jasné. Kromě toho já osobně nemám v úmyslu Gaiu opustit."

Trevize to vytrhlo z vnitřního zahloubání. Zvedl hlavu a řekl: "Cože?"

"Chci tady zůstat. - Totiž - sám tomu nemohu uvěřit. Je to jenom pár týdnů, co jsem vedl na Terminu život osamělého člověka, stejný život jako celé desítky let, pohroužen do svých archívů a svých myšlenek, a ve snu by mě nenapadlo, že bych neměl být do smrti, ať už by nastala kdykoli, pohroužen do svých archívů a svých myšlenek a pokračovat ve svém osamělém životě, spokojen se svým živořením. Pak jsem se najednou a nečekaně stal galaktickým cestovatelem, zapletl jsem se do galaktické krize, a - nesmějte se, Golane - našel jsem Bliss."

"Já se nesměji, Janove," řekl Trevize, "ale víte jistě, co děláte?"

"Ovšem. Ta věc se Zemí už pro mě nemá význam. Skutečnost, že to byl jediný svět s rozmanitou ekologií a s inteligentním životem, byla dostatečně vysvětlena. Přece Věční, však víte."

"Já vím. A chcete zůstat na Gaie?"

"To každopádně. Země je minulost a minulosti mám po krk. Gaia je budoucnost."

"Janove, vy nejste součástí Gaii. Nebo si myslíte, že se její součásti můžete stát?"

"Bliss tvrdí, že bych se tak trochu mohl stát její součástí - intelektuálně, když ne biologicky. Ona mi samozřejmě pomůže."

"Ale když ona její součástí je, jak byste vy dva mohli vést společný život, mít společné názory, společný zájem?"

Stáli na volném prostranství a Trevize se vážně díval na tichý úrodný ostrov, za kterým bylo vidět moře a na obzoru další ostrov znachovělý vzdáleností - to všechno tvořilo klidný, civilizovaný, živý a nedílný celek.

"Janove," oslovil ho, "ona je svět, vy jste nepatrný jedinec. Co když vás jednou bude mít dost? Je mladá..."

"Golane, přemýšlel jsem o tom. Celé dny jsem nepřemýšlel o ničem jiném. Počítám s tím, že mě jednou bude mít dost, nejsem žádný romantický hlupák. Ale co mi dá do té doby, mi bude stačit.

Už tak mi dala dost. Dostal jsem od ní víc, než jsem si vůbec dokázal představit. Kdybych ji od této chvíle nespatřil, stejně bych se pokládal za vítěze."

"Tomu nevěřím," řekl vlídně Trevize. "Podle mě jste romantický hlupák a vlastně bych ani nechtěl, abyste byl jiný. Janove, my dva se neznáme moc dlouho, ale celé týdny jsme bez přestání spolu a - promiňte, jestli to bude znít hloupě, ale - mám vás moc rád."

"Já vás také, Golane," řekl Pelorat.

"A nechci, aby vám někdo ublížil. Musím si promluvit s Bliss."

"To ne. Prosím vás, ne. Vy jí budete dělat kázání."

"Žádné kázání jí dělat nebudu. S vámi to nemá vůbec nic společného - a chci si s ní promluvit v soukromí. Prosím vás, Janove, nerad bych vám to dělal za zády, takže mi dovolte, abych si s ní promluvil a ujasnil si pár věcí. Když budu spokojen, máte mé nejsrdečnější blahopřání a požehnání - a ať se stane co chce, neřeknu už ani slovo."

Pelorat vrtěl hlavou. "Všechno tím pokazíte."

"Slibuji, že ne. Moc vás prosím -"

"Tak dobře - Ale milý příteli, že si budete dávat pozor?"

"To vám slavnostně slibuji."

91.

Bliss pronesla: "Pel říkal, že se mnou chcete mluvit."

Trevize řekl. "Ano."

Byli uvnitř, v malém pokoji, který mu přidělili.

Půvabně se posadila, dala si nohy křížem, zadívala se na něj bystrým pohledem, krásné hnědé oči jí přitom zářily a dlouhé tmavé vlasy se jí leskly.

Řekla: "Tak vy jste proti mně zaujatý. Jste proti mně už od samého začátku."

Trevize zůstal stát. Řekl: "Dokážete vnímat lidskou mysl a její obsah. Víte, co si o vás myslím, a proč."

Bliss pomalu zavrtěla hlavou.

"Vaše mysl je pro Gaiu nepřístupná. To přece víte. Potřebovali jsme vaše rozhodnutí a muselo to být rozhodnutí jasné a nedotčené mysli. Hned jak jsme zajali vaši loď, obklopila jsem vás a Pela uklidňujícím polem, ale to bylo nutné.

Jinak byste podlehl návalu panického strachu nebo zuřivosti, a pak jste mohl být v rozhodující chvíli nepoužitelný. A to je všechno. Dál jsem rozhodně nemohla zajít a také jsem to neudělala - takže nevím, co si myslíte."

"Rozhodnutí, které jste po mně chtěli, je za námi. Rozhodl jsem ve prospěch Gaii a živé Galaxie. K čemu potom všechny ty řeči o jasné a nedotčené mysli? Máte, co jste potřebovali, a teď si se mnou můžete dělat, co chcete."

"Vůbec ne, Treve. V budoucnu můžeme potřebovat další rozhodnutí. Musíte zůstat, jaký jste, a dokud budete naživu, budete představovat vzácné přírodní bohatství Galaxie. V Galaxii jsou nepochybně další vám podobní a další takoví se objeví v budoucnosti, ale zatím víme o vás - a o nikom jiném. Pořád jste pro nás nedotknutelný."

Trevize přemýšlel.

"Vy jste Gaia a já nechci mluvit s Gaiou. Chci s vámi mluvit jako s jednotlivcem, pokud to má vůbec nějaký význam."

"Význam to má. Zdaleka neexistujeme jako nějaká jednolitá hmota. Na jistou dobu mohu Gaiu úplně potlačit."

"Ano," pronesl Trevize. "Také si to myslím. Udělala jste to teď?"

"Ano, teď jsem to udělala."

"Tak především bych vám chtěl říct, že nehrajete poctivě. Možná jste nevstoupila do mé mysli, abyste ovlivnila mé rozhodování, ale jistě jste kvůli tomu vstoupila do Janovovy mysli, že ano?"

"Myslíte?"

"Ano. V rozhodující chvíli mi Pelorat připomněl svou vlastní představu Galaxie jako něčeho živého a ta myšlenka mě v té chvíli donutila učinit okamžité rozhodnutí. Ta myšlenka mohla být jeho, ale podnět k tomu vzešel z vaší mysli, je to tak?"

"Tu myšlenku měl sice v hlavě, ale měl tam i spoustu jiných. Uvolnila jsem cestu té jeho vzpomínce na živou Galaxii - a žádné jiné. Právě ta myšlenka proto snadno vyplula z jeho vědomí a nabyla podoby slov. Tu představu jsem samozřejmě nevytvořila. Byla tam už předtím."

"Ale stejně se to rovnalo nepřímému zásahu do mého zcela nezávislého rozhodování?"

"Gaia to pokládala za nezbytné."

"Ale? - No dobrá, snad budete mít lepší - nebo ušlechtilejší - pocit, až vám řeknu, že i když mě Janovova poznámka přesvědčila, abych se rozhodl právě v tu chvíli, zřejmě bych se tak rozhodl, i kdyby neřekl nic nebo se mě snažil přemluvit k nějakému jinému rozhodnutí. Chci, abyste to věděla."

"To se mi ulevilo," odtušila lhostejně Bliss. "To jste měl na srdci, když jste si se mnou chtěl promluvit?"

"Ne."

"Tak co ještě?"

Teď se Trevize posadil na židli, kterou si přitáhl proti ní, takže se téměř dotýkali koleny. Naklonil se k ní.

"Když jsem se přibližovali ke Gaie, na té kosmické stanici jste byla vy. Vy jste nás zajala, vy jste si pro nás přišla, vy jste nás ani na chvíli neopustila, až na to jídlo s Domem, u kterého jste s námi nebyla.

A především jste s námi byla na Vzdálené hvězdě, když bylo učiněno to rozhodnutí. Pořád vy."

"Já jsem Gaia."

"To není žádné vysvětlení. Králík je Gaia. Oblázek je Gaia.

Všechno na planetě je Gaia, ale není to Gaia ve stejné míře. Něco je jí víc než to ostatní. Proč vy?"

"A proč myslíte?"

Trevize do toho skočil po hlavě. Řekl: "Protože myslím, že nejste Gaia. Myslím si, že jste víc než Gaia."

Bliss odpověděla posměšným mlasknutím.

Trevize si ale vedl svou: "Když jsem se rozhodoval, ta žena s Mluvčím..."

"Říkal ji Noviová."

"Takže ta Noviová říkala, že Gaia nastoupila svou cestu zásluhou robotů, kteří už neexistují, a že se Gaia naučila řídit jistou podobou Tří zákonů robotiky."

"Zcela správně."

"A roboti už neexistují?"

"Noviová to říkala."

"Nic takového Noviová neříkala. Její slova si dokážu přesně vybavit.

Řekla: Gaia byla vytvořena před mnoha tisíci let s pomocí robotů, kteří kdysi, na krátký čas, sloužili lidskému rodu a už mu neslouží."

"No dobrá, Treve, copak to neznamená, že už neexistují?"

"Ne, to znamená, že už neslouží. Co když místo toho vládnou?"

"To je absurdní!"

"Nebo dohlížejí? Proč jste tam byla ve chvíli rozhodování? Nezdálo se, že byste tam musela být. Všechno přece řídila Noviová a ona byla Gaia. Tak k čemu jste tam byla vy? Ledaže -"

"No tak? Ledaže?"

"Ledaže byste byla dozorce, který má za úkol dohlížet na to, aby Gaia nezapomněla na Tři zákony. Ledaže byste byla robot, vyrobený tak důmyslně, že jste k nerozeznání od lidské bytosti."

"Když jsem k nerozeznání od lidské bytosti, jak si můžete myslet, že byste to poznal?" zeptala se Bliss s náznakem jízlivosti.

Trevize se trochu uvolnil.

"Copak mě pořád nepřesvědčujete, že dokážu mít jistotu, rozhodovat se, vidět řešení, vyvozovat správné závěry? Já to netvrdím, to o mně říkáte vy. Takže hned, jak jsem vás spatřil, se mě zmocnil nepříjemný pocit. Něco se mi na vás nezdálo.

Ženským půvabům jistě dokážu podlehnout stejně jako Pelorat - řekl bych, že i víc - a vy jste na pohled přitažlivá žena. A přece jsem ani na okamžik neměl pocit, že byste mě nějak přitahovala."

"Vy mi dáváte."

Trevize tomu nevěnoval pozornost. Řekl: "Když jste se objevila na naší lodi, mluvili jsme s Janovem o tom, jestli by na Gaie nemohla existovat nějaká neznámá civilizace, a když vás Janov spatřil, ve své naivitě se zeptal: Jste člověk? Možná že robot musí mluvit pravdu, ale odpověď může být zřejmě i vyhýbavá. Řekla jste jenom: Nevypadám snad jako člověk? Ano, Bliss, vypadáte jako člověk, ale rád bych se vás znovu zeptal. Jste člověk?"

Bliss nic neříkala a Trevize pokračoval.

"Snad už v té první chvíli jsem vycítil, že nejste žena. Jste robot a já jsem to prostě nějak věděl. A díky tomu pocitu měly pro mě všechny následující události nějaký význam - zejména vaše nepřítomnost u oběda."

Bliss řekla: "Treve, vy si myslíte, že nemohu jíst? Zapomněl jste, že jsem si na vaší lodi dala kousek toho garnáta? Ujišťuji vás, že mohu jíst a vykonávat všechny biologické funkce. - Včetně sexu, než se mě na to zeptáte. A přece vám klidně mohu říct, že to samo o sobě nedokazuje, že bych nebyla robot. Roboti dosáhli maximální dokonalosti už před moha tisíci let, kdy se od lidských bytostí lišili jen svým mozkem, a poznat je mohli jenom ti, kdo dokázali ovládat mentalická pole. Mluvčí Gendibal by snad dokázal určit, jestli jsem robot nebo člověk, kdyby ho vůbec napadlo o mě přemýšlet. Samozřejmě to neudělal."

"Já jsem ovšem i bez mentaliky přesvědčen, že jste robot."

Bliss řekla.

"A co když jsem? Nic nepřiznávám, ale jsem zvědavá. Co když jsem?"

"Vůbec nic nemusíte přiznávat. Vím, že jste robot. Poslední důkaz, který jsem potřeboval, bylo vaše klidné ujištění, že můžete úplně potlačit Gaiu a mluvit se mnou jako jednotlivec. Kdybyste byla součástí Gaii, tak to sotva dokážete - jenomže vy jí nejste. Jste robotský dozorce, a proto stojíte mimo Gaiu. Teď mě tak napadlo, kolik robotských dozorců asi Gaia potřebuje a kolik jich má?"

"Nic nepřiznávám, ale jsem zvědavá. Co když jsem robot?"

"V tom případě mě zajímá jedna věc: Co chcete po Janovu Peloratovi?

Je to můj přítel a v jistém smyslu je jako dítě. Myslí si, že vás miluje, myslí si, že chce jen to, co jste mu ochotna dát, a že už jste mu dala dost. Nezná - a nedokáže si představit - bolest ze ztracené lásky nebo, abych tak řekl, zvláštní bolest způsobenou zjištěním, že nejste člověk -"

"Vy znáte bolest ze ztracené lásky?"

"Také jsem to poznal. Nežil jsem v ústraní jako Janov. Nedopustil jsem, aby můj život byl promarněn a umrtven intelektuálním úsilím, kterému by padlo za oběť všechno ostatní, dokonce i žena a dítě. On ano. Teď se toho všeho najednou vzdává kvůli vám. Nechci, aby mu někdo ublížil a nedopustím to. Za to, že jsem Gaie prokázal službu, si zasloužím odměnu - a odměnou mi bude vaše ujištění, že se Janovu Peloratovi povede jen dobře."

"Mám předstírat, že jsem robot a odpovědět vám?"

Trevize souhlasil: "Ano. A to teď hned."

"No dobrá. Dejme tomu, Treve, že jsem robot, a dejme tomu, že mám funkci dozorce. Dejme tomu, že je pár, skutečně jenom pár, takových, kdo mají podobnou úlohu, a dejme tomu, že se velice zřídka scházíme. Dejme tomu, že naší hnací silou je potřeba starat se o lidské bytosti, a dejme tomu, že na Gaie nejsou skutečné lidské bytosti, protože všechny jsou součástí celkového planetárního bytí.

"Dejme tomu, že péče o Gaiu pro nás představuje jistou náplň - ale ne dokonalou. Dejme tomu, že v sobě máme jakousi primitivní touhu po lidské bytosti v tom smyslu, jaký byl běžný v době, kdy byli roboti vymyšleni a vytvořeni. Nesmíte si to špatně vykládat, netvrdím, že bych byla stará (pokud jsem robot). Jsem tak stará, jak jsem vám řekla, nebo (pokud jsem robot) tak dlouho aspoň trvá moje existence. A přece (pokud jsem robot) by moje základní konstrukce byla pořád stejná a já bych toužila po tom, abych mohla pečovat o skutečnou lidskou bytost.

Pel je lidská bytost. Není součástí Gaii. Je příliš starý, aby se někdy mohl stát skutečnou součástí Gaii. Chce zůstat na Gaie se mnou, protože ze mě nemá takový pocit jako vy. On si nemyslí, že jsem robot. A já ho také potřebuji. Pokud mě pokládáte za robota, tak to musíte pochopit. Jsem schopná všech lidských reakcí, a proto bych ho milovala. Kdybyste trval na tom, že jsem robot, mohl byste pochybovat o tom, že jsem schopná lásky v nějakém tajemném lidském smyslu, ale mé reakce byste nedokázal odlišit od těch, které byste nazýval láskou - tak co by na tom záleželo?"

Zmlkla a podívala se na něj s výrazem nekompromisní hrdosti.

Trevize řekl: "Tím snad chcete říct, že ho neopustíte."

"Pokud se domníváte, že jsem robot, pak vám musí být jasné, že podle Prvního zákona bych ho nikdy nemohla opustit, pokud by mi to nenařídil, a já bych navíc nebyla přesvědčena, že to myslí vážně a že by mu víc ublížilo, kdybych zůstala, než kdybych odešla."

"Nebyl by nějaký mladší muž -"

"Jaký mladší muž ? Vy jste mladší muž, ale já nemám pocit, že byste mě potřeboval v takovém smyslu jako Pel a vy mě vlastně ani nechcete, takže První zákon by mi nedovolil, abych se k vám snažila přilnout."

"Nemyslím sebe. Jiný mladší muž -"

"Žádný jiný tu není. Je tady na Gaie kromě Pela a vás někdo jiný, koho by bylo možné pokládat za lidskou bytost ve smyslu překračujícím rámec Gaii?"

Trevize ztišil hlas: "A pokud ne, jste robot?"

"To se musíte rozhodnout," pronesla Bliss.

"Tak tedy, co když nejste robot?"

"Pak vám řeknu, že v tom případě do toho nemáte co mluvit. Rozhodnutí záleží jenom na mně a na Pelovi."

Trev řekl: "Pak se vrátím k tomu, co jsem říkal na začátku. Chci svou odměnu a ta odměna spočívá v tom, že s ním budete slušně zacházet.

Nebudu trvat na odhalení vaší totožnosti. Prostě mi slíbíte, jako jedna inteligentní bytost druhé, že s ním budete zacházet slušně."

A Bliss tiše slíbila.

"Budu s ním slušně zacházet - ne proto abyste dostal svou odměnu, ale protože to chci. Upřímně po tom toužím. Budu s ním slušně zacházet." Zavolala: "Pele!" A znovu: "Pele!"

Pelorat přišel zvenku. "Ano, Bliss."

Bliss mu podala ruku. "Myslím, že Trev má něco na srdci."

Pelorat její ruku stiskl a Trevize vzal ty spojené do svých: "Janove, jsem šťastný za vás za oba."

Pelorat namítl: "Ale milý příteli."

Trevize pronesl: "Zřejmě odletím z Gaii. Teď si o tom jdu promluvit s Domem. Nevím, Janove, kdy se zase uvidíme, jestli vůbec, ale rozhodně jsme nebyli špatná dvojice."

"To rozhodně," potvrdil s úsměvem Pelorat.

"Na shledanou, Bliss, a předem vám děkuji."

"Na shledanou, Treve."

A Trevize, který jim zamával na pozdrav, vyšel z domu.

92.

"Treve, vedl jste si dobře. Ale stejně jste se zachoval podle mých představ," řekl Dom.

Znovu seděli u jídla, stejně nevalného, jako bylo to první, ale Trevizovi to nevadilo. Možná už víckrát na Gaie jíst nebude. Řekl: "Zachoval jsem se podle vašich představ, ale možná ne z toho důvodu, z jakého myslíte."

"Jistě jste byl přesvědčen o správnosti svého rozhodnutí."

"To ano, ale ne proto, že bych měl nějaký záhadný patent na jistotu. Pokud jsem se rozhodl pro živou Galaxii, bylo to na základě běžných úvah - takových úvah, jakých by zřejmě použil kdokoli jiný, kdyby se musel rozhodnout. Neměl bych vám to vysvětlit?"

"S radostí si to poslechnu."

"Mohl jsem udělat tři věci. Mohl jsem se přidat k první Nadaci, přidat k Druhé Nadaci nebo přidat ke Gaie. Kdybych se přidal k První Nadaci, Starostka Brannoová by se okamžitě snažila ovládnout Druhou Nadací a Gaiu. Kdybych se přidal k Druhé Nadaci, Mluvčí Gendibal by se okamžitě snažil ovládnout První Nadaci a Gaiu. V obou případech by se stalo něco neodvolatelného - a pokud by kterékoli z těch řešení bylo nesprávné, skončilo by to neodvolatelnou katastrofou.

Kdybych se ovšem spojil s Gaiou, potom by jak První, tak Druhá Nadace žily v přesvědčení, že dosáhly jistého nepříliš významného vítězství. Všechno by potom pokračovalo jako dřív, protože budování živé Galaxie, jak jsem se předtím dověděl, by trvalo celé generace, dokonce staletí.

Spojením s Gaiou jsem tedy chtěl dosáhnout kompromisu a zajistit, aby v případě, že mé rozhodnutí nebylo správné, byl ještě čas všechno změnit, nebo dokonce zvrátit."

Dom nadzvedl obočí. Jinak jeho stará, téměř mrtvolně bledá tvář, zůstala bezvýrazná. Pisklavým hlasem řekl: "Podle vašeho názoru by se ještě mohlo ukázat, že vaše rozhodnutí nebylo správné?"

Trevize pokrčil rameny: "Myslím, že ne, ale abych měl jistotu, musím udělat jednu věc. Mam v úmyslu navštívit Zemi, pokud se mi ten svět podaří najít."

"Pokud nás, Treve, chcete opustit, rozhodně vám v tom nebudeme bránit."

"Já se na váš svět nehodím."

"O nic méně než Pel, a přece tu můžete klidně zůstat jako on. Přesto vás tu ale nikdo nedrží. Ale řekněte mi, proč chcete navštívit Zemi?"

Trevize řekl: "To vám snad musí být jasné."

"Není."

"Dome, vy jste přede mnou zatajil jednu informaci. Snad jste k tomu měl nějaký důvod, ale stejně mě to mrzí."

Dom řekl: " Já vám nerozumím."

"Podívejte se, Dome, při svém rozhodování jsem použil počítač a na krátkou chvíli jsem přišel do styku s myslí všech kolem sebe - Starostky Brannoové, Mluvčího Gendibala, Noviové. Letmo jsem zachytil spoustu věcí, které mi samy o sobě mnoho neříkaly, například to, jak Gaia působila na Trantoru prostřednictvím Noviové - aby přiměla Mluvčího Gendibala k cestě na Gaiu."

"Ano?"

"A jednou z těch věcí bylo odstranění každé zmínky o Zemi z knihovny Trantoru."

"Odstranění každé zmínky o Zemi?"

"Přesně tak. Země tedy musí být důležitá - a z toho vyplývá že se o ní nesmí dovědět nejen Druhá Nadace, ale ani já. A pokud mám nést odpovědnost za to, jakým směrem se má ubírat vývoj Galaxie, nechci dobrovolně setrvat v nevědomosti. Nechtěl byste mi prozradit, proč je tak důležité, aby informace o Zemi zůstaly utajeny?"

"Treve, o jejich odstranění Gaia nic neví. Nic!" prohlásil vážně Dom.

"Chcete snad tvrdit, že za to Gaia nenese odpovědnost?"

"Nenese za to odpovědnost."

Trevize se na chvíli zamyslel, a špičkou jazyka si pomalu a rozvážně přejížděl rty. "Tak kdo je za to odpovědný?"

"Nevím. Nechápu, jaký by to mělo smysl."

Oba muži na sebe upřeně hleděli a pak Dom pronesl: "Máte pravdu. Zdálo se, že jsme dospěli k naprosto přijatelnému závěru, ale dokud se ta věc nevyřeší, nebudeme mít klid. Zůstaňte chvíli u nás a uvidíme, co se nám podaří vymyslet. Potom můžete odletět a přitom počítat s naší plnou podporou."

"Děkuji," řekl Trevize.